

Дюк Брунька

ЯЙЦЕЛОС

Книга друга

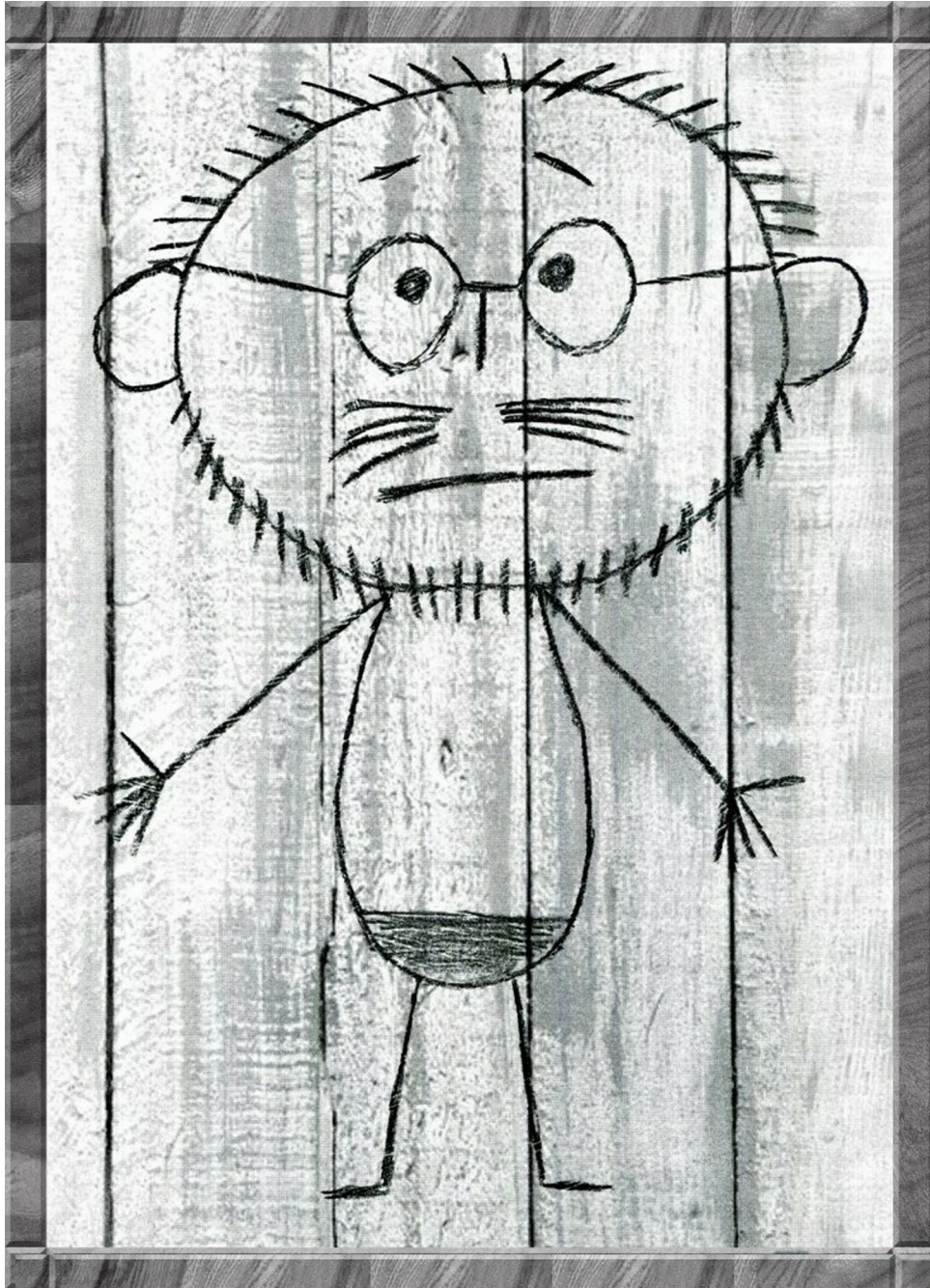

Терентонське королівство

Можливо, це Дюк Брунька?

Портрет роботи невідомого живописця
кінця XX – початку XXI століття.

Графіті на паркані.

Дюк Брунька

ЯЙЦЕПОС

Авжежвидав

Харків
2025

Брунька Дюк

Яйцепос. Книга друга. Чудотворці та інші суб'єкти. – Х.: Авжеживидав, 2025.

, , книга «Чудотворці та інші суб'єкти», котра є другим томом тр томного так званого Терентопського «епосу» (або Терентопських хронік) із загальною назвою «Яйцепос», одного з найтаємничіших, найзагадковіших, найсекретніших сучасних письменників – Дюка Бруньки. У британців є епос про короля Артура й лицарів Круглого Столу; у германців – про королевича Зигфріда й нібелунгів; у ірландців – про героя Кухуліна й уладських витязів; у французів – про графа Роланда й лицарів Карла Великого, і таке інше й тому подібне. Багато країн і народів мають свої власні героїчні та чарівні епоси. А харків'яни свого власного харківського епосу не мають. От на ґрунті «квасного харківського патріотизму» таємничий Дюк Брунька і спробував ушкварити, аби Харків у цьому аспекті не пас задніх, якщо не чисто харківський, то хоча б поблизухарківський сучасний «чарівно-лицарський епос». Ця (у позитивному сенсі слів) химерна, бешкетна, курйозна, божевільна писацька витівка адресована людям хорошим (добрим, щиросердним, веселим, справедливим, порядним...), віком від середнього шкільного (13 +) до пенсійного включно, читачам із добрим почуттям гумору, що цінують мистецьку оригінальність та дотепність; зокрема таким, що люблять Харків, та бажають дізнатися про нього більше. (А от людям поганим – підлим, брехливим, злим, підступним, жорстоким, несправедливим... – читати цю книгу суворо забороняється, а якщо вони порушать заборону і намагатимуться читати, то на них впаде прокляття автора). Цей твір є зухвалою сумішшю із пародійного лицарського роману, іронічного міліцейського детективу, сучасної веселої чарівної казки, кумедного авторського екзистенціалізму та забавного довідника з харковознавства. Втім, ці писання здатні читачів не лише повеселити і забавити, але й дещо розширити їхні ерудицію та світогляд, а можливо, і спонукати замислитися про речі важливі і корисні.

ЯЙЩЕПОС, або Забавні хроніки підпільного королівства поблизу Харкова

Нібито химерна, бешкетна й курйозна спроба ушкварити чарівно-лицарський, так би мовити, епос. З детективною, м'яко висловлюючись, фабулою. Для благодушного й поблажливого читача, обдарованого почуттям гумору. Читача, не спотвореного надмірною солідністю та снобізмом.

У трьох книгах

Книга друга

ЧУДОТВОРЦІ ТА ІНШІ СУБ'ЄКТИ

Але якщо витривалий читач прогризся крізь перші розділи, то він прогризеться і далі, бо з читачем відбувається те ж, що з деяким глядачем у комедії. Він злиться на паскудну п'єсу, позіхає, лізе зі шкіри геть від нетерпіння і все ж не рухається з місця, бо він заплатив за вхід і йому хочеться відсидіти за це свої три години.

Карл Лебрехт Іммерман.

ЩОСЬ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЕ

Приватне життя пивного келиха

— Душа є, — сказав хтось. — Без душі як же ти проживеш?

Павло Загребельний, «Левине серце».

Дійсно, цей предмет мав усі властивості, необхідні, аби запалити уяву будь-якої чутливої дівчини.

Карл Лебрехт Иммерман, «Мюнггаузен».

2 січня 1986 – 20 серпня 1992 року.

Колишній злочинець і повішенець, а нині шановний академік Яким Брюходохов, який у бесіді 16 грудня 1985 року пообіцяв Акмусові й Гільденштерну навідатися «Під Рятівну Муху», був такий завантажений викладанням і написанням наукових праць, що зумів викроїти час для відвідування корчми тільки наступного року.

Увечері 2 січня, порипуючи свіжим снігом, він підійшов до двоповерхового будинку на вулиці Франсуа Рабле, відчинив двері під комахоподібним барельєфом і увійшов у зал, ароматизований хвойним духом (що той дух линув від розфуфреного дерева, котре мигтіло в куті електричними гірляндами) і апетитними запахами їжі. Першим його запримітив якийсь хмільний дядько, який липнув до всіх з розмовами і якого Іцхак-корчмар норотив відправити додому. Корчмареві вже вдалося силою відірвати пустодзвона від стола під ялинкою й доволокти до дверей, під оплески стомлених просторікуваннями базіки гостей.

— А, академік Брю... гик... хо... гик... худов! — проревів, гикаючи, нетверезим ротом розпаленілий алкоголем громадянин, кидаючись на поліглота з розпростертими кінцівками, начебто бажаючи задушити в любовних обіймах, але його порив пригальмував Гільденштерн, що тримав дядька за шкірку. — Скажи мені... гик... як полі... гик... глот полі... гик... графістові, чому фран... гик... цузи гундосять, начебто в них на носах... гик... прищіпки, а англій... гик... ці гаркавлять, начебто в них повні роти каші, а по... гик... ляки шепелявлять, начебто їм повибивано передні зуби, а...

— Ви вже всіх задовбали, Альфонсе Семеновичу, — гарчав хазяїн, напинаючи на цікавого пишну вушанку, — а на вас удома давно чекають.

— Так-так, уже йду, одна нога... гик... тут, друга та... До речі, щодо ніг. Мені розпові... гик... дав один мужик, що ноги пальмових пацюків з Нікобарських островів, запечені у ті...

Іцхак Маркович видавив оратора за поріг і відправив у путь дружнім рухом коліна, після чого захлопнув двері й з полегшенням покачав головою.

Потиснувши руку гарному брюнетові, світловолосий учений скинув припорошену сніжинками куртку й прилаштував її на багаторогій вішалці, яка від безлічі шапок і шуб була схожа на хутряний стіг. Зал у цей постноворічний вечір був рясний відвідувачами, і для виявлення вільного місця довелося ворушити очима. Від стола біля каміна академікові запрошувально махав старий знайомий у клоунській масці.

— З новим роком, Інкогнітечку, з новим щастям, панове! — говорив молодий академік катові, єпископові,

ковалеві й авіаторові, причалюючи до їхнього гостинного столу.

— І вас зі святом! — відповідали ті, рухаючись, щоб дати гостеві більше місця. — Нових цікавих експедицій! Нових книг! Розумних учнів, Якиме Сергійовичу!

— Дякую вам, — кивнув поліглот, сідаючи.

— Толіку, сюди ще пива, зимкукуру й млинчики з оселедцем, — крикнув хазяїн одному зі своїх рознощиків.

Розмова, звичайно ж, звелася до пивного келиха, зачарованого пігмеєм. Предмет розмови був переставлений Гільденштерном з коминкової полиці на стіл, і акомпанував бесіді хлоп'ячим белькотом.

— Так що ж він говорить? — поцікавився кат із пластмасовим носом і поролоновими вухами.

— У цей момент він розповідає дитячу пігмейську казку, — почав перекладати академік. — Мовляв, жили-були дід та баба, і була в них домашня самка крокодила, і знесла вона яєчко, але не просте, а дерев'яне. Дід його бив-бив, не розбив, баба била-била, не розбила, а мавпочка бігла, хвостиком махнула...

— Ага, зрозуміло, — перебив Вакула Охрімович. — А крім казочок що він белькоче?

— Розповідає про ігри, витівки, пустощі, про дружків-приятелів — звичайне хлопчаче базікання. Він же говорить як би від імені пігмейського хлопчика Мгобокбекбе. Той хлопчик — син пігмейсь...

— Вони знають, — перебив пояснення хазяїн корчми, кивнувши на інших гостей, завсідників корчми, що сиділи за цим столом, — ми з Акмусом розповіли їм про пігмейського чаклуна Замбзиганду і його сина Мгобокбекбе. Виходить, сам келих не розуміє того, що говорить?

— Як же скло може щось розуміти?! — усміхнувся Брюходухов. — Просто видає закладену Замбзигандою програму, як магнітофон чи музичний комп'ютер. Мізків же нема.

— Твердження, що інтелект залежить лише від мозку, я вважаю помилковим, — сказав маг-авіатор.

— Я теж про це думав, — пустився в міркування Інкогнітечко, веселячи всіх комічним ворущінням фіолетових вусів. — Якби інтелект залежав від мозку, то баран був би в сотні разів кмітливішим за пацюка, адже його мозок у сотні разів більший; але всі ж знають, що баран — істота тупа, а пацюк — дуже кмітлива. Або візьміть крука: пташинка, мізків кіт наплакав, а який розумний. Або ще я читав про кмітливість восьминогів, але ж у молюсків мізки взагалі мікроскопічні. Виходить, отут справа не в кількості нейронів, а в чомусь іншому, невидимому.

— Та що далеко ходити, — підхопив сивий коваль Нетребенько. — У нас у Жорикбурзі мешкає маг Перевертайло-Замийський, його багато хто отут знає. У нього зараз організм мавпячий, і мозок теж, а інтелект — людський.

— Релігія вже давно відкрила, що всі якості індивіда, крім фізіологічних і інстинктивних, визначаються невидимою субстанцією, іменованою «душею» — забасив Іполит Четвертий. — Мозок управляє фізіологією й інстинктами, а вищі якості — доброта, розум, творчість — робота душі, щоб б там не бовкав безбожний колгоспник Наполеон.

— І наші розмовляючі терентопські тварини тому приклад, — продовжив філософствувати клоуноликий кат. — Серед моїх шанувальників є такий собі кабанчик Хрюрик, досить недурний молодий чоло... молода тварина. Він мріє

піти моїми стопами. Та що кабан; буває якийсь говорячий черв'як і той інтелектуал, хоч мізки й малюсінькі.

— Живі організми — це одне, а посуд — зовсім інше. Скляна посудина — річ нежива, тому в неї апріорі не може бути інтел... — Академік перервав думку на півслові, уловивши в белькоті келиха щось, що його вразило. — Дивно!

— Що дивно? — вчепились у його замішання співтрапезники.

— Мені здалося, що він ска... Почулося. Я вже повідав Ісаку Марковичу й Акмусу, що бачив в Африці предмети, зачакловані таким чином, тому смію стверджувати, що така звукоімітація не має нічого спільного з мисленням живих істот.

— Але ви казали, що в Африці зачакловані речі імітують мову тільки протягом трьох годин, — нагадав магічний авіатор, — і самі припустили, що магічні поля Терентопії впливають на цей келих таким чином, що він розмовляє набагато довше. Але ж вплив тутешніх магічних полів, накладений на африканське чаклунство, міг спровокувати і якісь інші властивості, неможливі за межами Терентопії, наприклад, розвиток душі в небіологічному об'єкті. Звичайно, нічого подібного в Терентопії раніше не бувало, але ж і пігмейське чаклунство раніше сюди не потрапляло. Хто знає, яку реакцію може дати з'єднання африканського чаклунства з терентопським магічним полем.

— А спробуйте сказати йому щось пігмейською мовою, — попросив поліглота Гільденштерн. — Подивимося, як він відреагує.

— Упевнений, що ніяк не відреагує. Але якщо ви наполягаєте... — І Брюходухов байдуже проговорив щось

незрозумілою іншим мовою. І відразу посудина пролепетала хлоп'ячим голосом.

— Що це було? — застигли від цікавості корчмар, коваль, єпископ, маг і кат.

— Я спитав, як його кличуть. Він сказав, що його кличуть Мгобокбекбе. Можливо, це простий збіг. Спробую ще.

Молодий академік прозвучав черговою африканською фразою, і реакцією на неї був дитячий голосок келиха. Учений сказав ще щось, посуд відреагував звуками. Потім ще й ще. У процесі діалогу білясті брови Якима задиралися усе вище й вище. Нарешті, він відкинувся в кріслі й, кувдячи волосся, захоплено промурмотав: «Неймовірно! Із глузду з'їхати можна! Я вражений!»

— Схоже, я був правий: він — суб'єкт мислячий? — запитав Акмус.

— Не віряться, але факт — пивний келих Мгобокбекбе — скло, що володіє інтелектом, — кивнув Брюходухов. — Мабуть, дійсно, мова, вкладена в нього Замбзигандою, виявилася «зерном», з якого проросла душа. Як у Біблії: «На початку було Слово». А «каталізатором», що спровокував це пророчення, і «добрином», що його живило, було містичне тло, типове для нашої батьківщини. Цей скляний Мгобокбекбе, виявляється, усе бачить і чує, ні, точніше сказати, якимось чином відчуває те, що є довкола нього. Він уже місяць прагне з вами познайомитися, але не розуміє терентопської мови, а ви — пігмейської.

— От які несподівані ефекти трапляються від зрощення двох різних магій: африканської й нашої! — патетично вирік Акмус. — Уявляєте, які перспективи має всесвітня магія в разі об'єднання й обміну досвідом чарівників усіх країн і

континентів! Скільки непередбачених відкриттів попереду, аж дух захоплює від передчуття!

— А можна його навчити нашій терентопській мові? — запитав гарний корчмар.

— Будь-яку розумну істоту, здатну розмовляти, можна навчити будь-якій мові, — відповідав поліглот, — тільки одні навчаються швидше, а інші — повільніше, у залежності від здатностей.

Брюходухов обмінявся декількома фразами з пігмейські з келихом Мгобокбекбе, а потім повільно вимовив:

— Мене звуть Мгобокбекбе.

— Мене зфуд Мгобокбекбе, — неточно повторила посудина.

— Мене звуть Мгобокбекбе, — поправив академік.

— Мене звуть Мгобокбекбе, — повторив посуд уже правильно.

— Розумний хлопець! — сказав про келиха коваль Вакула Охрімович.

— На лету схоплює! — похвалив кат Інкогнітечко.

— Я думаю, навчити його було б простіше простого, — резюмував учений. — Лінгвістичні здатності в наявності, і бажання в нього дуже велике.

— Я розумію, що ви людина дуже зайнята — лекції, книги, експедиції, — але, може, ви викроїте час на заняття із цим кухлем? — соромливо попросив Іцхак Гільденштерн. — Крім вас нема кому. А я вам заплачу за цей клопіт.

— Яке «заплачу»?! Я сам готовий заплатити за заняття з таким унікальним суб'єктом! — відмахнувся Яким. — Це ж раритет із раритетів, ексклюзив із ексклюзивів! Ніде у світі

такого... Я відкладу деякі інші справи, щоби зайнятися цим так званим Мгобокбекбе...

Так пивний келих із корчми « Під Рятівною Мухою» став учнем колишнього повішенця. Заради цієї справи вчений навіть відклав експедицію до Південної Америки (де він, крім іншого, мав намір вивчити індіанську мову за назвою «кофан», якою говорили представники племені з тією же назвою – кофани), що та експедиція була ним намічена на весну 1986 року. Він переніс її на 1987.

(– До речі, я не розумію, як академік Брюходухов міг подорожувати по всій земній кулі, – втручається Ліва півкуля авторського мозку. – Припустимо, крізь чарівні двері, оббиті дерматином, він міг вийти з Терентопського королівства в Союз Советських Соціалістичних Республік, частиною якого була Харківщина в ті часи. Але як він міг перетинати туди-сюди кордони СРСР без віз, без закордонного паспорта, без дозволу советських прикордонників? Чому його КДБ не зламав? Га? Терентопські чарівники без проблем перетинали будь-які кордони завдяки володінню гіпнозом та іншими корисними для цього здатностями. Але Брюходухов же був не чудотворцем, а просто вченим. Тож як же...

– Кхе... Гм... Дійсно... Дайте подумати, – червоніє захоплений зненацька Автор і, приклавши до чола нігті, поринає в думи...

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

— Ну то як же громадянин засекреченої країни, що не є чарівником, міг вибиратися з Советського Союзу й проникати назад, будучи непоміченим КДБ? — термосить Автора й півкуля Права.

— Я ще подумаю, — зніяковіло просить Автор, томно куйовдячи нігтями потилицю...

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

— Отак ти триста років будеш думати й ні до чого не додумаєшся! — вигукує Права півкуля, стомлена мовчанням.

— Гаразд, опустимо цю слизьку тему, — вирішує Ліва. — Бач, Авторе, тобі несила придумати спосіб, як ушити від КДБ! Замнемо. Шуруй далі...)

Академік став майже щодня заглядати «Під Рятівну Муху». Щоб заняттям не за...

(— А може, — перебивши розповідь на півслові, знову белькоче Права півкуля, смутна, що сусід по черепу, то пак Ліва півкуля, загнав Автора в глухий кут, — а може, хтось із чарівників навчив Брюходухова мистецтву гіпнозу й тому подібним відносно простим чудасіям, не забороненим для використання терентопськими чудотворцями у Великому Світі.

— Ну, нехай буде так, — хапається Автор за версію Правої півкулі, як потопаючий за соломинку.

— Ну от нахріна було підказувати! — харамаркає півкуля Ліва. — Нехай би Автор сам викручувався, без підказок свого мозку.)

Щоб заняттям не заважав шум-гамір корчми, Гільденштерн надав йому кімнатку на другому поверсі. Якщо ж у вченого не бувало часу для заходу в цей пункт громадського харчування, він з дозволу хазяїна забирав келих на кілька днів, щоб навчати його без відриву від інших термінових справ.

Скляний Мгобокбекбе був дуже розумним, кмітливим і цікавим хлопчиком. Звичайно, в анатомічному аспекті він був не хлопчиком, а келихом, але в психологічному — хлопчиком, тому що, так би мовити, зерном, з якого під

впливом контакту різних магій виросла його людиноподібна особистість, був голос саме хлоп'ячий.

Уже за три місяці після початку занять Мгобокбекбе (тут і далі цим іменем називатиметься розмовляюча посуда, а не син пігмейського чаклуна Замбзиганди, згадувати якого більше немає необхідності) вільно говорив трьома мовами (не рахуючи пігмейської): терентопською, українською й російською. Більше того, він засвоїв абетку й навчився читати. Яким чином він міг бачити букви, не маючи органів зору, Автор утрудняється сказати. Маг Акмус висловив припущення, що одушевлений келих має астральні очі, невидимі навколишніми; маг Гліб Любомирович Цвях – що теревенячий посуд має дар примітивного ясновидіння; маг Арам Арменович Артаньянц – що розумне скло не позбавлене телепатичних здібностей; маг Леонід Леонідович Перевертайло-Замийський – що інтелектуальна посуда обдарована безпомилковою інтуїцією. Цікаво, що Мгобокбекбе міг прочитати закриту книгу, начебто бачив її наскрізь; досить було поставити його на том, і за три-чотири години він не тільки знав його зміст, але й міг по пам'яті повторити будь-яку сторінку слово в слово. А значить, Мгобокбекбе був звичайним феноменом, пересічним генієм, банальним унікумом. Само собою зрозуміло, що академік Брюходухов був у замилюванні від такого учня й мріяв, щоб інші студенти мали хоча б десяту частку таких спроможностей.

У березні 1987 року в корчмі «Під Рятівною Мухою» відбулася подія, що відкрила іншу надприродну здатність Мгобокбекбе.

Це був звичайний буденний вечір. За столами після трудового дня відпочивали три або чотири десятки відвідувачів, рудоволоса Маргарита приймала замовлення, чорноволосий Іцхак командував на кухні, хтось із завсідників неголосно награвав на старенькому піаніно мелодію вальсу Венери з опери композитора Миколи Лисенка «Енеїда» за однойменною поемою Івана Котляревського. У цьому задушевному затишку було й двійко відомих читачеві індивідів: низькорослий касир туристичного агентства Джульет Дездемонович Грошенятко й пернатий студент Академії Культури імені Герострата Бізончик Солом'яний.

Індіанець-майонез, як Автор уже казав, за звичаями предків прикрашав свою голову пір'ям, кісками й живописом на обличчі. Але живопис Бізончика відрізнявся від традиційного індіанського. Якщо американські аборигени зображували на ликах смужечки, цяточки, зигзаги й усілякі абстрактні візерунки, то син Койота Тамбовського, що долучився до європейської класики, віддавав перевагу не абстракціям, а реалізму, і майстерно писав на лиці натюрморти, пейзажі та інші класичні теми. Цього вечора його обличчя являло собою картину «Спляча Венера». Голова Венери знаходилася під правим оком студента, ступні ніг — під лівим, а її пупок розмістився точно на кінчику індіанського носа (тому здавалося, начебо богиня кохання перебуває на двадцять сьомому місяці вагітності). Хоча голе тіло сплячої Венери було деформовано рельєфом індіанського лиця й лінзами окулярів, інші відвідувачі чо-

ловічої статі кидали на оголену міфічну даму грайливі погляди.

(«Ну, якщо підійти до питання педантично і скрупульозно, – каже раптом Ліва півкуля авторського мозку, – то у Венери не повинно бути пупка. Адже вона була не звичайною жінкою, народженою з материнського лона, де була пов'язана з породженницею пуповиною, ознакою якої і є пупок. Ні, вона була богинею, яка народилася з морської піни без усякої пуповини. Тож пупку у неї нівідкіля було взятися». – «Це логічно, – погоджується Автор. – Але на всіх живописних полотнах із зображенням Венери, які мені доводилося бачити, вона з пупком. Це стосується і скульптур. Можливо, тому, що для цих полотен і скульптур позували звичайні жінки, а може, тому, що відсутність пупка виглядає якоюсь патологією».)

Можливо, зображення богині кохання на обличчі індіанця надихнуло когось із відвідувачів заграти на піаніно саме мелодію вальсу Венери.

Обговоривши прем'єру опери «Мовчання – золото» місцевого композитора Модеста Моцартського й зійшовшись на тому, що це не шедевр і що єдиним цікавим місцем цієї вистави є арія Глухонімого, та й то тільки тому, що він виконує її мовчачи за допомогою мови жестів, касир і студент перевели бесіду на тему туристичного бізнесу. Джульєт Дездемонович повідав мальовничому співрозмовникові, що вчора в «Рятівну Бджолу» заявився юний дракон на ймення Інокентій Карлович і подав заяву із проханням оформити його на роботу як екскурсовода. Адміністрація обіцяла подумати.

– А ви як гадаєте, приймуть? – запитав індіанець, поводячи зіницями над сплячою Венерою.

— Думаю, так, — відповів Грошенятко. — У світлі останньої постанови Його Величності про рівноправність розмовляючих тварин... До того ж, у жодному іншому агентстві світу немає екскурсовода-дракона, і тому нам було б престижно мати такий раритет.

У цей момент двері роззявилися, і в корчму розв'язною ходою ввійшов прийомний син Мойши Роженкранца, корчмаря з «Під Мідним Забралом», — юний кримінальник на кличку Бандюга, у куртці наопашку, у шапці набакир, із синцем під оком, зі м'ятою цигарчиною у зубах і з паскудненькою посмішкою на нахабній фізіономії. Йому на той час було усього лише тринадцять років, але він уже мав стійку репутацію закоренілого злочинця.

Проходячи залом, він клацнув когось нігтем у потилицю, іншого штовхнув обличчям у миску, після чого «співчутливо» поцікавився: «Ти чимсь невдоволений, дядьку?», третьому сунув у лице «козу» з пальців, ледве не вибивши око, і вщипнув за груди Маргариту Гільденштерн, що проходили повз, через що на підлогу обрушилася таця з їжею, яку несла дружина Іцхака.

— Не хулігань, хлопче! — сказав індіанець-майонез.

— Що-о?! — гугняво простягнув мерзотник, обертаючись до студента. — Заткнися, червонозадий! Понаїхали отут інородці пархаті, ще й варнякають! Окулярики начепив, інтелігенте обскубаний, морду розмалював, книжечки читаєш замість того, щоби мозолитися на плантаціях? Ох, вас би, дармоїдів ненаших, стусанами на історичну батьківщи...

— Замовкни, сволото! — підхопився, стискаючи кулаки, роздратований не на жарт Грошенятко; за ним стали підводитися й інші чоловіки.

Бандюга загасив цигарку об чийось лисину й діловито вийняв з-за пазухи свинцевого кастета.

За мить повинна була б статися бійка із дзенькотом посуду, хрускотом меблів і закривавленням ніздрів.

Але не сталася, бо поганець ні з того ні із сього раптом беркицьнувся на підлогу, вдарився головою об ніжку стола й упустив кастета, який закотився під піаніно.

Стрімко підхопившись, повержений, розчепірівшись і вишкірівшись, повів злими очима, шукаючи того, хто посмів його штовхнути. Раптом його погляд зупинився на каміні, обличчя сплотніло й перекошилося, очі вилізли з орбіт, він позадкував, наштовхуючись на столи й крісла, нашарив кулаком двері й вивалився за поріг.

– Шапку забери! – крикнув услід Грошенятко, піднявши й жбурнувши головний убір...

Що таке жахливе привиділося Бандюзі, змусивши його ретируватися, ніхто ніколи не довідався, але більше він «Під Рятівну Муху» не заходив.

Коли вляглося хвилювання, викликане паскудною поведінкою молодого кримінальника, відвідувачі стали аналізувати несподівану розв'язку. Звернули увагу, що коли Бандюга повалився на підлогу, він перебував поруч із каміном, і коли злякано задкував, теж витріщався на камін. А на коминковій полиці, між іншим, стояв пивний келих, і не просто келих, а той самий Мгобокбекбе. Напрошувався висновок.

Коли чутки про це дійшли до столичних чарівників, маг Акмус припустив, що в келиха є невидимі астральні кінцівки, якими він і обрушив на долівку нахабу; маг Арам Арменович Артаньянц – що келих має дар телекінезу, за допомогою якого перемістив кримінальну особистість у

горизонтальне становище; маг Леонід Леонідович Перевертайло-Замийський – що посудина штовхнула Бандюгу своїм енергетичним полем; маг Гліб Любомирович Цвях – що Мгобокбекбе вплинув на негідника методом беззвучного гіпнозу, безголосого навіювання. Коли ж самого Мгобокбекбе прямо запитали, що він зробив із Бандюгою, келихоподібний юнак відповів, що нічого не робив, просто так обурився, що схотів дати йому по морді, і хуліган тієї ж секунди раптом гепнувся додолу.

Коротше кажучи, завдяки взаємодії африканського чаклунства й терентопської магічної аури, у домі Гільденштернів народилася нова неординарна особистість. Чутки про неї дійшли до преси, до корчми навідувалися журналісти, і в декількох газетах та журналах з'явилися нотатки та нариси про унікальну посудину.

Крім надприродних якостей, Мгобокбекбе володів і якостями звичайними для хороших людей – добротою, делікатністю, почуттям гумору й здоровою цікавістю. (Нездорова цікавість із підгляданням у замкові щілини й читанням без дозволу чужих листів – властивість підленьких жлобів, а здорова цікавість із прагненням пізнати закони природи й культуру народів, з постійною тягою до нових знань – властивість славних, культурних, інтелігентних особистостей).

За такі недурні риси характеру Іцхак і Маргарита полюбили скляного посудоподібного хлопчика як рідного сина. За дотепність, ерудованість і доброзичливість, як

приємного знайомця й цікавого співрозмовника, полюбили його й постійні відвідувачі корчми.

Полюбила його і єдина дочка Гільденштернів – мила Естер.

Взагалі-то у свідоцтві про народження, а згодом і в паспорті вона записана під іменем Есфір. Але якось повелося називати її неофіційно західним, європейським варіантом цього прадавнього єврейського імені – Естер.

Славне дівчисько ця Естер. Жвава, весела, шустра, грайлива й у той же час чуйна, добра, ласкава, сприйнятлива... Могла азартно ганяти з пацанами у футбол й безстрашно дертися на дерева; запросто без вереску й здригання брати у руки мишей, павуків, вужів та жаб, оскільки любила тварин не тільки білих й пухнатих; й могла заїхати кулачком у око хулігану. Не було в ній тієї манірності, навмисного кокетства й схильності до підступності й інтриг, що, на жаль, властиві деяким представницям прекрасної статі. Естер належала до того типу дівчат, з якими хочеться подружитися всерйоз і надовго.

Про те, що дочка корчмаря дуже гарна, безцінний читач уже інформований. (Це й не дивно, якщо мати на увазі, що й тато її – Ісак Маркович – був красенем-мужчиною, і мама – Маргарита Михайлівна – писаною красунею, і дідусі з бабусями, і прадіди із прабабами, і... Одним словом – спадковість.) Недарма ж видавець журналу «Гарнюзізм!» Іполит Четвертий запропонує їй в 1996 році позувати для свого видання. Знімки для «Гарнюзізму!» роблять кращі фотохудожники королівства, тому це справжні твори мистецтва без похабності й кітчу. Світлини красуні будуть опубліковані в травневому 1996 року номері, усі екземпляри якого будуть розпродані за один день, так що

доведеться друкувати додаткові тиражі. Попит на травневий номер зі знімками Естер буде такий великий, що цей випуск перевидаватиметься аж до грудня. От яка вона красуня! Обкладинка цього номера з фотографією симпатичної Гільденштерн буде вивішена навіть на дошці пошани під заголовком «Ними пишається наша школа!» у школі імені Е.Т.А. Гофмана, яку вона закінчила в 1995. (Правда, деякі фрагменти цієї обкладинки директор школи заклеїть шматочками зі сторінки шкільного зошита в клітинку, вважаючи, що котрісь неприкриті частини жіночої зовнішності школярам бачити передчасно).

На цій же дошці постійно висить і світлина кращої подруги Естер, Зіночки Миropolкович. Зіночка не позувала для журналу патріарха Іполита; школа пишається нею, тому що Зіночка була кращою ученицею. Злі язики слезбизували, що такої честі вона сподобилася, оскільки її батьки, либонь, велике цабе – король Жорик Дев'ятий і королева Зінька Одинадцята. Але це лише пащекування заздрісників. Зіночка дійсно дуже добре навчалася, і статус батьків отут ні до чого.

У короля з королевою, як Автор казав, було дві дочки. Старшу офіційно кликали Зінаїдою, а молодшу – Зінаїдою...

– Стоп, ти обмовився, – перебиває Автора його Ліва мозкова півкуля, – ти назвав обох доньок однаковим ім'ям.

– Це не я назвав, – проказує Автор, – це король із королевою так назвали. Це не єдиний в історії людства випадок, коли двоє дітей поважної особи носять те саме ім'я. Наприклад, у давньоримського сенатора, претора, квестора й намісника провінції Азія Гая Юлія Цезаря Старшого (сина Гая Юлія Цезаря Другого й онука Гая Юлія Цезаря

Першого) дві дочки звалися Юліями. (Тобто вони були майже тезками тата. Його сина, до речі, теж кликали Гаєм Юлієм Цезарем, і із усіх численних Гаїв Юлієв Цезарів цей брат двох Юлій є найзнаменитішим). А в єврейського царя Ірода Першого Великого (який був сучасником вищезгаданого найзнаменитішого Гая Юлія Цезаря) не двоє, а аж п'ятеро дітей носили те саме ім'я, будучи тезками свого батька. Чим керувалися ці історичні діячі, даючи дітиськам однакові імена, Авторів цих рядків невідомо. А чим керувалися Жорик Дев'ятий і Зінька Одинадцята – Автор зараз повістить.

Якось так склалося, що більшість терентопських королев мали ім'я Зінька (тобто при народженні були названі Зінаїдами). Це абсолютна випадковість, не більш ніж збіг, тому що терентопські королі обирали дружин не за ім'ям, а за коханням. Але оскільки цей збіг зрештою став уважатися традицією, то навіть у тих випадках, коли королі одружувалися з дівчатами, що носили інші імена, то іноді, для підтримки традиції, ті міняли їх на ім'я Зінька. (Так було із Зінькою Дев'ятою, до заміжжя Валентиною, і Зінькою Десятою, до заміжжя Світланою. А от Зінька Одинадцята, нинішня королева, від народження за черговим збігом мала ім'я Зінаїда).

Коли в Жорика Дев'ятого й Зіньки Одинадцятої народилася дочка, то, припускаючи, що вона в майбутньому може стати королевою, батьки заради традиції назвали її так само, як і маму – Зінаїдою. Коли ж і друга дитина виявилася дівчинкою, коронована пара задумалася: хтозна, яка з доньок вибере собі іпостась королеви – старша або молодша? А раптом, старша захоче бути, наприклад, асфальтоукладницею, а королевою погодиться бути молодша.

Виходить, і молодшій треба дати традиційне королівське ім'я – Зінаїда. Так і вийшло, що обидві принцеси – Зінаїди. Щоб не плутати, старшу стали неофіційно називати Зінулею, а молодшу Зіночкою.

Хоча молодша дочка короля воліла грати в ляльки, а не у футбол, і не відрізнялася чіпкістю в древолазінні, вона міцно подружилася з дочкою корчмаря з «Під Рятівною Мухою». Зіночка часто приходила після школи в домівку Гільденштернів, щоб робити домашні завдання, грати й секретничати з подружкою. У шкільні роки вони були однокласницями, а після закінчення школи імені Ернста Теодора Амадея Гофмана в 1995 році їхні освітні шляхи розійшлися, але не далеко: принцеса вступила до Жорик-бурзького університету на факультет фольклористики, тому що з дитинства любила народні казки й пісні; а Естер – до того ж навчального закладу на юридичний факультет, оскільки з дитинства прагла, щоб завжди тріумфувала справедливість. Але від навчання на різних факультетах їхня дружба не зів'яла, а продовжувала квітнути.

Коли пивний келих заговорив терентопською мовою й виявився цікавою й милою особистістю, між ним і дочкою Іцхака теж виникла дружба.

Спочатку, поки знання й уявлення юної особистості Мгобокбекбе про навколишній світ були куцими й наївними, Естер ставилася до нього покровительски, як до молодшого братика. У доступній формі розповідала про устрій світу, про історію людського суспільства, про все, що вона

сама знала у свої вісім-дев'ять років. Читала йому казки, вірші, і т.д.

Коли ж одушевлений посуд сам навчився читати й став «ковтати» книги том за томом, накопичуючи знання в бездонній скарбниці своєї феноменальної пам'яті, то дівчинка ставилася до нього як до ровесника, забезпечуючи підручниками, конспектами й літературою зі шкільної бібліотеки.

Коли ж він, перечитавши всі книги, що були в домі Гільденштернів, почав студіювати серйозні праці з філософії й інших галузей людських знань (які спеціально для нього приносив з бібліотеки імені Сіда Ахмета Бен-Інхалі молодий бібліотекар Бізончик Солом'яний), коли його ерудиція далеко обігнала поінформованість Естер, вона стала ставитися до нього як до старшого брата, розумного й мудрого. Тепер уже не вона йому, а він їй пояснював устрій світу й допомагав долати шкільну програму.

На відміну від сухих і нудних підручників, лекції Мгобокбекбе були живими, захоплюючими, дотепними й зрозумілими. Завдяки такому педагогічному таланту келиха, Естер з невпевненої хорошистки зробилася закоренілою відмінницею. Грайливі й у той же час дуже пізнавальні уроки, які давав у корчмі скляний ерудит – одна із причин, з яких дочка короля любила приходити в гості до подруги.

Отже, молодша Гільденштерн Мгобокбекбе поважала й любила, але любила як брата, поки їй не приснився натхненний сон.

Їй тоді було тринадцять років, вік, коли дівчата стають особливо романтичними, починають часто мріяти про

кохання, про побачення з гарним юнаком, бажати зустрічі із прекрасним принцом, зі шляхетним лицарем.

Приснився їй милий друг Мгобокбекбе, але не у вигляді скляного пивного келиха, а у вигляді високого гарного хлопця. Вони йшли прекрасним садом, ніжно обійнявшись, і джеркотали про кохання. Ласкаві слова юнака наповнювали насолодою трепетне дівоче серце й розтікалися по жилах жаркою хвилею щастя... А коли уста хлопця наблизилися й торкнулися її пекучих вуст... дівчина прокинулася, бо серце скажено колоталося.

До ранку вона не могла заснути й сиділа біля вікна, дивлячись на повний місяць над Королівським замком і шепотючи: «І я тебе, милий Мгобокбекбе».

Ранком вона вже була закохана в Мгобокбекбе по самі ніздрі.

Напевно, безцінний читачу, ти звернув увагу, що останні рядки Автор не просочив як звичайно властивою йому іронією, а вимовив їх з деякою патетикою, підвівшись навшпиньки, театральнo задерши руку й томно закотивши вічка. Це тому, що Автор благоговіє перед найбільшим з людських почуттів – коханням; почуттям, яке очищає й підносить (якщо тільки мати на увазі під цим високі духовні емоції, а не просто тваринну пристрасть, інстинкт розмноження, які теж по-своєму хороші, але зараз йдеться не про них). Робить людину добрішою й мудрішою (неправда, що від кохання дурніють; так, стають менш розважливими, менш практичними, менш ощадливими, менш тверезомислячими, менш солідними; але це не дурість, а споконвічна первісна мудрість природи, яка є щедрою й безкорисливою). Перетворює навіть зашкарублого мізантропа на такого що пурхає романтика й

поета, суворого аскета на ніжного добрягу, скупердяя на безсеребренника. Розпускає в душі квіти творчості й штовхає особистість до народження творів мистецтва, наукових відкриттів або просто дітей. Говорити про настільки велике, грандіозне, потрясаюче почуття хочеться, переमेжовуючи слова дудінням у фанфари й бумканням у литаври!

Але оскільки Автор обіцяв віщати без надмірної патетики й показної солідності, то він вимушений наступити на горло фанфарам, закрутити гайки литаврам і знизити в такий спосіб рівень пафосного шуму.

Після того сновидіння молода красуня вільно або невільно порівнювала душевні якості розумного келиха Мгобокбекбе і юнаків, які пропонували їй свою дружбу. І переконувалася, що Мгобокбекбе перевершує їх багатством внутрішнього світу. Що лило масло у вогонь її кохання.

Келих, обладуючи людськими почуттями, теж покохав милу дівчину.

Їм було хороше вдвох. Вони могли годинами цвенькотати про що завгодно, насолоджуючись радістю спілкування із близькою душею (а це одне зі найсолодших блаженств у житті). Вони могли разом просто мовчати, і їм було добре, бо вони почували й розуміли один одного й без слів.

Естер брала Мгобокбекбе на прогулянки містом або за місто, на виставки, спектаклі й концерти (музику келих полюбив завдяки першому вчителеві Якимові Брюхоухову, який, роблячи паузи в заняттях, грав на віолончелі Гварнері, тій самій, з якою хуліганив замолоду).

Коротше кажучи, почуття цієї пари доросли до тієї стадії, коли їм було б уже важко жити одне без одного.

Іцхак Гільденштерн, помітивши ніжну закоханість дочки в пивний келих, її ласкаві дотики до скляної посудини й трепетний шепіт, не на жарт стурбувався за її душевне здоров'я. Йому такий потяг дівчини до посуду, нехай навіть і розмовляючого, видався протиприродним, збоченим, ненормальним.

І він вирішив відверто поговорити з дитиною.

Увечері 20 серпня 1992 року, скориставшись відсутністю Мгобокбекбе, який у корчмі балакав із бібліотекарем Бізончиком Солом'яним про вплив японського образотворчого мистецтва на європейське наприкінці дев'ятнадцятого століття, корчмар увійшов, постукавши, у кімнату п'ятнадцятирічної доньки. І запропонував порозмовляти. Естер, закривши книгу братів Стругацьких «Равлик на схилі», яку читала, погодилася:

— Давай порозмовляємо, тату.

— Мене турбує твоя дивна поведінка, донечко. Я маю на увазі твої відносини з пивним келихом. Ти поводишся так, начебто він не кухоль, а коханий парубок.

— Так, ми із Мгобокбекбе кохаємо одне одного, татусю. Він найкласніший.

— Я теж його люблю й теж вважаю його цікавою особистістю. Але він же не людина. Голублення з посудом — це якимось протиприродно. Тобі треба подружитися зі звичайним юнаком, з людиною, і це глупство минеться.

— Це не глупство, тату, це серйозно. У Мгобокбекбе не людська зовнішність, але душа дуже людська й краща ніж в інших. Що таке тіло? Це всього лише біологічний скафандр, у який одягнена душа. Скафандр, якого людина собі не обирає — який дістався, у такому й живи. А тому, судити про людину треба не за зовнішністю, а за тим, що усередині, за душею. Так, зовнішність у Мгобокбекбе не типова для людей, ну то й що. Ми ж не расисти, щоби зневажати хорошу людину тільки через те, що її вигляд відрізняється від нашого. Ти сам мене завжди вчив, що головне в людині — її душевні якості, а не зовнішні дані.

— Так, це так, але не збираєшся ж ти стати...

— Стати його дружиною? Поки про це рано говорити, але якби він запропонував мені руку й серце, я б вважала, що мені пощастило, і погодилася б.

— Але в нього немає ані рук, ані серця! Це якась маячня — жінка посуду! Опам'ятайся, донечко!

— Так, у нього інша анатомія, але зате душа...

— Такий шлюб ніхто не зареєструє!

— Ну й не треба, не в реєстрації щастя.

— Але... Ти вже доросла дівчина й розумієш, що від посуду не може бути дітей! І слава Богу. Навіть моторошно уявити собі, що то були б за діти: напівлюди-напівпосудини. А ми з мамою хотіли б поняньчити онуків.

— Так, я досить доросла дівчина, і знаю, що у випадку безплідності чоловіка можна вдатися до штучного запліднення за допомогою донорського сперматозоїда. А в крайньому випадку, можна всиновити або в дочерити дитину із сирітського притулку...

Ага, всиновити, подумав батько. Он Роженкранци з «Під Мідним Забралом» всиновили маля із притулку, і хто

з нього виріс? Бандит, мерзотник, негідник, ганьба родини! А вони ж усе зробили, щоб виховати його хорошою людиною! Та тільки буцімто горохом об стіну – імунітет у нього від усякої етики, усякої порядності! Не беруть його моральні щеплення!

– Але про це говорити передчасно. Я спочатку закінчу школу, вступлю до вишу...

Ісак Маркович зрозумів, що це дійсно серйозно.

Не можна сказати, що Естер була цілковито байдужа до зовнішності коханого Мгобокбекбе. Коли вона думала про те, що він ніколи не поцілує її, тому що в нього немає губів, ніколи не обійме, оскільки не має рук, ніколи не... ну і так далі, на її гарні очі наворачталися сльози.

Сумні погляди дочки і її смутна усмішка озивалися болем у серцях батьків.

І одного разу корчмар сказав собі: «Хрін подери, ми ж мешкаємо аж у чарівному Терентопському королівстві, а не в якійсь задрипаній Америці! У нас же отут чарівники й феї! Невже нічого не можна зробити, аби людській душі Мгобокбекбе відповідало людське тіло!»

Так, заради щастя любої Естер і любого Мгобокбекбе, Гільденштерн вирішив вдатися до сприяння магії...

ЩОСЬ ЧЕТВЕРТЕ

Витязь у капроновій сітці

Комсомолові передати того дракона, що давив увесь час Юрко-Побідоносець: він його зразу рішить...

Остан Вишня, «Слово – діло».

— ... Цією ніччю я з Драконом бився...

Карло Гоцці, «Крук».

... вони усі там посіли, надибавши на індійського дракона...

Григорій Сковорода, «Кільце».

17 вересня 1995 року.

Колектив давньогрецьких міфічних героїв, через їхнє переміщення із Греції до Грузії і назад на транспортному засобі з найменуванням «Арго», був названий словом «аргонавти». Тому лицаря Аркадія з тієї ж причини й за тим же принципом (тобто через його переміщення від майстерні Нетребенька до Гірчичної печери на транспортному засобі з найменуванням «гіппомобіль») можна сміливо назвати гіппомобіленавтом.

— За цим же принципом, — каже раптом Права півкуля авторського мозку, — тебе самого, громадянине Авторе, можна назвати й автобусонавтом, і трамваєнавтом, і тролейбусонавтом, і таксонавтом, і метронавтом, і...

— А чому б і ні, — погоджується Автор. — Чом би замість двох слів «пасажир метро» не вживати одне —

«метронавт», замість двох «пасажир таксі» — одне «таксонавт», і так далі.

— А у повісті М.В. Гоголя «Вій» баба-відьма переміщала верхи на людині — філософові Хомі Брутові, — згадує Ліва півкуля. — Значить, її можна назвати філософонавткою.

Отже, так званий гіппомобіленавт Аркадій підїхав до Гірчичних печер.

Дракон Інокентій Карлович встигнув з натури накидати на картон ескіз із групою скель і повернутися до Гірчичної печери, зустріти там Гавриїла Святославовича, показати йому ескіз і розставити на дошці шахові фігури, коли знов приперся докучливий лицар.

Як звичайно, Аркадій почав робити ротовий шум образливого змісту, і драконові, як завжди, довелося вийти на розбірку. Гавриїл Святославович, зацікавившись, послідував.

— Чого тобі бажано, старче? — огризнувся на знайомий голос із незнайомого металу Інокентій Карлович цитатою з «Казки про рибака й рибку» О.С. Пушкіна. Аркадій, звісно, був не дідусем, а чоловіком далеко не пристаркуватим; але, як говориться, з пісні слова не викинеш, і із цитати класичного тексту також.

— Усе того ж, усе того ж, — відповів метал з колісного каркаса, начиненого конем.

— Ідіть знаєте куди, пане! Дракони в зоопарках не живуть!

Аркадій вибухнув нецензурними вираженнями, які Автор не може повторити.

І раптом...

— Ведіть себе пристойно, пане! — викликнув Гавриїл Святославович.

— Хто це отут пищить? — запитав металевий вершник, повертаючи шоломом у пошуках джерела вигуку.

Виявити джерело йому не вдалося й він сказав:

— На чому це я зупинився?.. А, так! — і продовжив непристойний вилив.

— Грубіянити не треба, пане лицарю! — знову вклинився Гавриїл Святославович.

— Та хто ж отут підписує, йолки-палки! — знову закрутив шоломом Аркадій.

І отут він побачив Гавриїла Святославовича, якого видав блиск пенсне.

— Тю, це ти, хіба, шмаркле рожева, голос подаєш? — виразив сумнів «мисливець на драконів».

— Годі! Без образ! — огризнувся Гавриїл Святославович, нервово поправляючи на носі пенсне. (Можливо, професійний біолог заперечить, що в істот, до категорії яких належить даний громадянин, передній закрайок організму називається не носом; але Автор, не будучи біологом, звик по-дилетантськи передні закрайки живих організмів називати носами, і в даному разі відмахується від біолога, щоб не зраджувати давній звичці).

— Ти! - ! Гляньте, люди добрі, воно звуки видає! — ляснув себе по коліну лицар. — Та я на таких, як ти, карасів ловлю!

Ця фраза про карасів та попередня про шмарклю дуже образили Гавриїла Святославовича, і він, сердито насупивши пенсне, мовчки обурився.

(— А чи не час розглянути цього таємничого Гавриїла Святославовича ближче? — запитує в Автора його Права

мозкова півкуля. — А то ти, громадянине Авторе, уже кілька разів його згадував, а читачеві дотепер невтямки, що ж воно за істота. Ясно, що не людина. А хто?)

Так, погоджується з півкулею Автор; прийшов час розглянути цього персонажа ближче, безцінний мій читачу.

Гавриїл Святославович був земляком. Не в тому розумінні, що він був співвітчизником Автора або читача, а в тому розумінні, що жив у землі. Автор підкреслює: не НА землі, а саме У землі, тобто в товщі ґрунту. То пак періодично він вилазив на його поверхню, але в основному... Погодсья, читачу: логічно називати земляком саме того, хто проживає в землі. От, наприклад, кроти — стовідсоткові земляки.

— А як за цим принципом треба називати тих, хто живе у воді? — уточнює Права півкуля авторського мозку. — Водяками, чи що?

— Яких у воді треба кликати вод... вод... еее... вод... водіями. Але не від дієслова «водити», а від іменника «вода».

Що ж стосується людей, то називати їх земляками нелогічно. Адже вони контактують із землею лише підощами. А в цілому перебувають не в землі, а в повітрі. Тому логічніше кликати їх не земляками, а повітряками. Взагалі-то вітряками називають вітряні млини, але людям підійшла б схожа назва «повітряки» у зв'язку з вищевикладеними аргументами. Втім, у товщі землі періодично перебувають метробудівники й шахтарі, тому вони, дійсно,

заслуговують називатися земляками, але лише в робочий час.

Загалом, Гавриїл Святославович був люмбрикусом. Це по-науковому висловлюючись. А виражаючись по-простонародному – земляним хробаком, або, як ще кажуть, дощовим черв'яком. Не звичайним, безумовно, а розмовляючим. Тобто людиноподібним, в аспекті мовлення й інтелекту, мутантом.

Якщо ця книга потрапила до рук читача допитливого й педантичного, що бажає знати все ґрунтовно, то спеціально для такого Автор надає розгорнуту наукову класифікацію цього персонажа.

Гавриїл Святославович належав до:
типу *Annelides*,
класу *Clitellata*,
підкласу *Oligochaeta*,
ряду *Naplotaxida*,
підряду *Lumbricina*,
родини *Lumbricidae*,
роду *Lumbricus*,
виду *Lumbricus terrestris*,
підвиду *Lumbricus terrestris sapiens speaker*.

Автор сподівається, що така скрупульозність задовольнила педантичного читача. І, висловлюючись словами класика з вищезгаданої казки про рибака та рибку, «тепер його душенька раденька». («Чия, не зрозумів, душенька раденька? Читача або Автора?») – допитує останнього Ліва півкуля його мозку, але Автор, як упертюх на допиті у гуманних катів, зухвало кидає: «Не зізнаюся, хоч лупіть мене кремовими тортами!»)

Отже, читачу, Гавриїл Святославович був розмовляючим дощовим хробаком. Уже двадцять один рік він дружив із Інокентієм Карловичем. Напевно, звичайні хробаки так довго не живуть, але, очевидно, ті чарівні обставини, які дали йому подібні до людських розум і голос, дали також тривалість життя аналогічну людській, і нестандартний розмір. Довжиною і товщиною він був помітно більше, ніж не розмовляюча рідня. Через це його можна було зопалу прийняти за юного жовтопузика, або (в стані непорушності) за довгу тонку ковбаску.

— Дозвольте-но! — можливо, скажеш ти, безцінний мій читачу, тикнувши нігтем у книгу. — Отут написано: Гавриїл Святославович поправив на носі пенсне. Як же він міг поправити пальцем пенсне, якщо в хробаків немає ані рук, ані лап, ані інших кінцівок?

Так, немає. Тому пенсне він поправляв не кінцівкою, а... як би це сказати... самим собою. Тіло-то в нього гнучке, довге, як хобот або щупальце, і цим-от тілом-хоботом-щупальцем він міг і пенсне поправити, і пішака пересунути, і, обвивши олівець передньою частиною й спираючись на стіл задньою, намалювати щось, і на друкарській машинці міг друкувати, тикаючи собою в клавіші, і так далі, і таке інше. Тобто хоботоподібність або, якщо завгодно, щупальцеподібність тіла заміняла йому руки. Він навіть ухитрявся зав'язувати на собі краватку, але й Авторіві не вистачає уяви виобразити собі такі маніпуляції безрукого громадянина.

— І яось дивно, — можеш сказати ти, читачу, — що дощовий хробак носить пенсне!

А як же йому не носити?! – вигукує Автор. Як же йому не носити пенсне, якщо в Гавриїла Святославовича дуже поганий зір?!

– У хробаків немає очей! – можеш сказати ти.

Зрозуміло, немає! Саме тому в Гавриїла Святославовича й був поганий зір. Хіба можна мати добрий зір, не маючи очей? А раз у нього поганий зір, то він змушений носити чарівне пенсне. Окуляри б йому не підійшли, адже в нього немає вух, за які окуляри трималися б дужками. Зате пенсне – інша справа: прищепив на ніс (або як там називається ця частина його організму) і ніякі вуха не потрібні.

Познайомилися Гавриїл Святославович і Інокентій Карлович 1974-го року, коли Інокентій Карлович ще перебував у яйці. Дракони, як відомо, лупляться з яєць.

Виколупуючись із ґрунту поруч із цим яйцем, Гавриїл Святославович вимовив:

– Погоди тепер гарні, сирі.

– Осінь, – підтвердило яйце.

– «
...» – почав цитувати
хробак-мутант вірш «Осінь»

Яйце підхопило та продовжило:

– «
...»
– Поезію любите? – поцікавився хробак.
– Обожаю, – відповіло яйце.
– Я – Гавриїл Святославович, дощовий черв'як, – представився один.

— А я — Інокентій Карлович, дракон. Дуже приємно познайомитися! — відгукнувся крізь шкарлупу другий.

Вони поговорили про поезію, потім про музику, потім про живопис і графіку, потім про театр і кіно, потім про філософію...

Виявилося, що їхні смаки багато в чому збігалися: обоє любили поезію та Франческо Петрарки, музику Ігоря Стравінського та Джорджа Гершвіна, живопис Ієроніма Босха та Казимира Малевича, графіку Обрі Бердслі та Григорія Нарбута, фільми Чарлі Чапліна та Федеріко Фелліні, філософію Епікура та Григорія Сковороди...

Зрозуміло, при такій спільності смаків вони аж ніяк не могли не стати друзями.

Гавриїл Святославович став через день приповзати до яйця й подовгу розмовляти з юним драконом.

«Ти чув коли, щоб яйце співало?» — питає один із персонажів гумористичного роману Юрія Тиса «Щоденник народного героя Селепка Лавочки». На таке питання Гавриїл Святославович міг би відповісти: «Еге ж, чув».

За півроку після знайомства, коли Інокентій Карлович уже досить дозрів для шкаролупоруйнування, він вибрався з яйця й уперше побачив заочного друга. А друг його не побачив, оскільки в ті часи ще не носив пенсне. Тільки за десять років, коли дракон від книголюб'я зробився короткозорим і став носити окуляри, він умовив і свого друга-хробака зайнятися зором.

Хробак за допомогою крилатого приятеля подався до майстерні з виготовлення оптики й замовив собі пенсне. Майстри, треба сказати, у Жорикбурзі першокласні. Зрозуміло, що при відсутності в клієнта органів зору, пенсне

його повинне бути не звичайним, а магічним, інакше він нічого крізь нього не побачить і при наявності найтовстіших лінз. Тому до виготовлення цього предмета був залучений і чарівник Леонід Леонідович Перевертайло-Замийський, котрий придумав для лінз таке магічне заклинання, що й безокий міг крізь них бачити все прекрасно. (Це ж було за дев'ять років до того, як Перевертайло-Замийський зробився мавпою й тому втратив можливість чітко виголошувати заклинання, про що читач докладніше довідається пізніше, у розділі двадцятому за назвою «Рожева в червоний горошок Магія»).

Незабаром Гавриїл Святославович мав пенсне з такими чудесними лінзами, що міг розглядати навколишній світ, не звертаючи уваги на відсутність очей. А оскільки призначалася ця оптика для земляного хробака, то була, зрозуміло, дуже нестандартною. По-перше, маленькою; по-друге, еластичною (завдяки чому при переміщенні під землею щільно притискала до тіла й не заважала рухові); а по-третє, лінзи були брудовідштовхувальними й тому завжди чистими (це вже завдяки магії) – ґрунт до них не прилипав.

У ті часи ані Гавриїл Святославович, ані Інокентій Карлович ще не отримували зарплатні. Однак у хробака були монети для оплати роботи оптиків і чарівника. Якщо досить довго плазувати під землею, періодично натикаючись там на загублені кимсь колись грошики, то поступово щось і назбираєш. А якщо пощастить, то знайдеш і цілий скарб. Та й Інокентій Карлович свої окуляри придбав за гроші, виявлені в ґрунті та подаровані йому сліпим другом.

— А як і чому, пане Авторе, тобі в голову втовкмачилося зробити другом дракона Інокентія Карловича саме роз-

мовляючого дощового черв'яка? — цікавиться з деяким єхидством Ліва півкуля авторського мозку. — Чому не розмовляючого кота або собаку, зайця або кролика, мишу або пацюка і так далі? Чому саме лямбрікуса?

— Хороше питання! — вигукує Автор. — Розповім, привідкривши, що називається, свою творчу кухню читачеві.

Олександр Сергійович Пушкін якось написав: «цей твір оригінальний, а ми з того й б'ємося». Так, автори й взагалі творці прагнуть оригінальності й б'ються за своєрідність своїх творінь, тобто намагаються досягти, щоб вони були мінімально схожі на інші, а в ідеалі — взагалі не схожі. Тобто, по-простонародному висловлюючись, справжні творці — це випендрюжники. Епігони й плагіатори не прагнуть випендрюватися, але їх і справжніми творцями назвати, мабуть, не можна.

І Автор Терентопського так званого епосу теж жадає випендритися. Зокрема й вибором персонажа. Тому, вирішивши, що в інтелігентного дракона-очкарика повинен бути друг і однодумець, Автор устав перед питанням: хто саме? Розмовляючий кіт? Не оригінально! Розмовляючих котів у світовій літературі хоч греблю гати (начитаний читач навскидку може назвати відразу десяток або два; а взагалі їх сотні, якщо не тисячі, а може, і десятки тисяч, а може, і сотні тисяч). Те ж саме стосується розмовляючих собак, мишей, пацюків, зайців і кроликів. Банальщина! Боячись бути банальним, Автор гарячково перебирав у мозку різних істот, шукаючи таких, з якими він не подибував в літературі, кіно й інших видах мистецтва. Але щоразу згадував, що от таку істоту він зустрічав от у цих добутках, а от таку — он у тих...

І тільки дійшовши до дощового хробака, Автор не зміг згадати його як персонажа. Якщо хробаки йому в літературі й попадалися, то лише в якості, так би мовити, біологічного антуражу, а не в ролі героя. Ну, щось типу: «Ой, аж зопріли очерета. Розсупонилося сонце, порозтандикало своє проміння по всьому білому світу. Старигань Ромуальдич узяв з бляшанки дощового черв'яка, понюхав, нахромив тваринку на гачок, поплював на неї для удачі, і, закинувши вудку у водойму, ' вся ами в поплавця і весь аж перехнябився».

Напевно, каже Автор, я не зміг згадати літературного твору, де персонажем був би люмбрикус, не тому що таких добутоків немає, а тому що недостатньо начитаний і ерудований. Напевно, є принаймні байки або казки, де персонажать і люмбрикуси. (О, здається, Автор побіжно винайшов нове дієслово «персонажити», що означає – бути персонажем). Але якщо люмбрикуси десь у літературі й персонажать, то в набагато меншій мірі, ніж кішки, собаки й багато інших істот. От через те, пояснює Автор Терентопських хронік, я й вирішив другом Інокентія Карловича зробити саме настільки, так би мовити, ексклюзивного й раритетного героя, як люмбрикус.

До речі, читачу, і людина є чимсь на зразок черв'яка, на якого еволюція нап'яла кістяк, кінцівки й безліч інших аксесуарів – зручних для життя в певних умовах біологічних, так би мовити, гаджетів. У цьому можна переконатися, подивившись на зображення людської травної системи, котра виглядає саме чималим черв'яком, який скарлючився усередині людини (а якщо скарлюченого розтягти прямо, те він видовжиться аж на десять метрів!). А все решта – це напнутий на того черв'яка живий скафандр, у який

вмонтований навіть бортовий комп'ютер, тобто так званий мозок, і маніпулятори, тобто так звані кінцівки. Тому людям не слід занадто зазнаватися й дивитися на хробаків зневажливо, зверхньо й із презирством. Оскільки хробаки по суті є нашими братами, яким просто не дісталось від природи комп'ютеризованого скафандра, тому що в умовах їхнього життя він непотрібний.

Отже, образившись фразами про ловлю карасів і рожеву шмарклю, Гавриїл Святославович хмуро відповз у тінь (як і всі хробаки, він не любив сонячних променів), а «ловець драконів» обернувся до печерного екскурсовода:

— А тепер давай поговоримо як мужчина з му... тьху, з чудовиськом. Давай-но битимемося. Якщо я тебе переможу — ти опинишся в Королівському зоопарку; ну, а вже якщо ти мене...

— А якщо я вас, пане, здолаю, то ви опинитесь у зоопарку, — пробубонів дракон, поправляючи пазуром окуляри.

— То я опинюсь у зоопарку, — посміхнувся Аркадій, подумавши: «На екскурсії». — Бій не на життя, а на зоопарк! Битва до останньої краплі поту! Чи злякався, Іполите Казимировичу?

Образливу підозру він збільшив тиканням списа у бік суперника. Спис у нього був складний, також винайдений й виготовлений Нетребеньком. Він складався наче телескоп, а в потрібний момент від натискання кнопки розкладався завдяки внутрішній пружині. Це було зручно, адже від лицарського гуртожитку до лицарської стайні доводи-

лося добиратися на трамваї, а спробуй, всунься в трамвай зі звичайним списом! Особливо в годину пік! (Читач сам може переконатися, наскільки це непросто, якщо, прихопивши перший-ліпший лицарський спис, полізе з ним у перший-ліпший трамвай, щільно набитий пасажирами). Навіть пішки чимчикувати вулицею з настільки довгою штуковиною незатишно. А телескопічний – склав, упакував у футляр, і – хоч у трамвай, хоч куди.

Інтелігентний Інокентій Карлович терпіти не міг усілякого рукоприкладства, але в даному випадку, усвідомлюючи, що цього мерзенного заняття не уникнути, буркнув:

– Ну що ж, тримайтеся, пане, я вам спробую показати, де ракам роги правлять... тьху... де кози зимують... тьху... де...

– Уперед! За батьківщину! За Жорика! – вереснув лицар, перехоплюючи зручніше спис і чиркаючи шпорами Людовика в каркасі.

Людовик задріботав копитами, і метал, начинений лицарем, на гіппо...

(Автор зненацька згадав, що дотепер не дав портрета лицаря, і якщо безцінному читачеві неодмінно треба знати, які в персонажа ніздрі або брови, то він, читач, може бути незадоволений відсутністю опису зовнішності Аркадія. Тому Автор перервав розповідь на півслові в найдраматичніший момент, щоб виправити свою помилку.

Отже: лицар Аркадій (Аркадій Левович Глімпельштейн). Вік – 25 років. Зріст – 171 см 6 мм. Вага – 79 кг 933 гр. Щільний, кремезний. Волосся темно-русяве, коротко підстрижене, жорстке, їжачком. Чоло невисоке. Брови широкі, густі, що сходяться на переніссі. Очі великі, широко розставлені, сірого кольору. Ніс широкий, коро-

ткий з горбочком. Ніздрі... еее... ніздрі як ніздрі (тобто не квадратні, не трикутні, а...). Рот широкий, губи вузькі, бліді. Зуби великі, здорові. Мандибула (нижня щелепа) квадратна, масивна. Вуха м'ясисті, рожеві. Шия коротка, товста. Особливі прикмети: родимка у формі коми заледве вище лівої сідниці й два татуювання: на правому плечі схематичне зображення серця, простроменого тонкою ковбасою, а на грудях – напис «НЕ ЗАБУДУ, ЩО ДЕЧОГО КРАЩЕ НЕ ЗАБУВАТИ». От, мабуть, і все.

Про зовнішність Інокентія Карловича говорити нема чого: дракон як дракон, тільки в окулярах.

Виконавши роль вербального портретиста, Автор вертається до ролі вербального баталіста, тобто до опису битви лицаря із драконом, точно в місце, де перервав її на півслові.)

...мобілі ринувся у битву!

«Зав'язався гарячий бій!» – так люблять писати баталісти.

Автор не певен, що ця фраза підійшла б для прохолодного топтання біля Гірчичної печери. Пил, що-правда, який-ніякий вони підняли, оскільки погода була посушлива, хоч і почалася осінь, однак особливої страсті в їхніх рухах не спостерігалось. Лицар Аркадій, наїжджаючи на екскурсовода, ворухив телескопічною зброєю, а той вивертався, ляскав крильми й норовив нанести відповідний випад. Але боєць із цього дракона був не дуже крутий. Одне слово – інтелігенція очкаста. І бронетанковий вершник на своєму гіппомобілі відтискував його до однієї зі скель, уже намагаючи вільною рукою сітку біля коліна.

Дощовий хробак Гавриїл Святославович, щохвилино переповзаючи з місця на місце, аби краще бачити, що від-

бувається, з жалем спостерігав, як його друг, якому ще ніколи в житті не доводилося битися, здає свої позиції, а його грубий суперник, тіснячи Інокентія Карловича списом, іншою рукою навпомацки розпускає капронові тенета.

Лицар був приємно здивований несподіваною хисткістю жертви, і вже радів швидкій легкій перемозі, аж раптом... (Ах, це фатальне «аж раптом», здатне різко поміняти картину, перевернути все з ніг на голову й вивернути навиворіт, переможця зробити переможеним, а переможеного переможцем!) Аж раптом нижній край сітки, потрапивши під колесо гіппомобіля, накрутився на нього й сітка рвонула вниз того що тримав її Аркадія.

Фатальним для «ловця драконів» було не те, що він висмикнувся із кульбаки й гримнувся об землю. (Слава Нетребенькові – виготовлений ним доспів мав зсередини пружну амортизаційну прокладку, завдяки чому гриматися безпечно й навіть, можна сказати, затишно). А те, що гримнувся-то у свою же сітку! Та ще й перекувиркнувся!

Подальша спроба скинути із себе капронові нитки погіршила ситуацію: клята сітка чіплялася й намотувалася на всі виступи металу, і чим завзятіше лицар борсався, тим тугіше його обплітала капронова павутина.

І за пару хвилин метушні він був уже такий сповитий, що не міг дригати жодною кінцівкою, а тільки люто сопів в обидві дірки.

Ще б не сопіти! Мить назад відчувати себе переможцем, і раптом – бац! – бути заплутаним, знерухомленим, примотаним до колеса! Кожен би засопів! Якщо не про кожну людину можна сказати: «трудиться не покладаючи рук», то про кожну можна сказати: «дихає не покладаючи ніздрів». От і Аркадій опинився в ситуації, коли не міг

щось робити не покладаючи рук, тож йому залишалося лише працювати дихати не покладаючи ніздрів. «Мій педантизм, – втручається раптом Ліва півкуля авторського мозку, – примушує мене заперечити твердженню, що можна про кожну людину сказати: "дихає не покладаючи ніздрів". По-перше, так не можна сказати про людей мертвих, котрі, враховуючи всю історію роду людського, на даний час складають переважну більшість людства. По-друге, якщо людина жива, але перебуває в дуже поганому, з медичної точки зору, стані, будучи підключена до апарату штучного дихання, бо не може дихати самостійно, то про таку теж хибно вживати вищезазначене висловлення. І, нарешті, люди іноді вимушені дихати без застосування ніздрів, тобто ротом, наприклад, якщо ніздрі через сильний нежить щільно напаковані шмарклями». – «Не знаю, що можна заперечити на твою скрупульозну поправку, педантична моя півкуле», – чеше нігтями потилицю справедливий Автор.

Дракон же спостерігав процес лицарського самозаплутовання з іронією в стилі «не рий іншому яму».

Не встигнув Інокентій Карлович усвідомити себе звичаєм, як його здивували оплески за спиною.

«Не може ж дощовий хробак ляскати в долоні, та ще декількома руками одночасно!» – думав хвостатий екскурсовод, здивовано оглядаючись.

Виявилося, що крім Гавриїла Святославовича у битви з'явилися й інші глядачі.

Ляскуни були групою чоловіків і жінок далекосхідного вигляду (кількістю дев'ять осіб; Автор має на увазі далекий схід Євразії, а не Терентопії), котрі стояли біля білого мікроавтобуса «Тойота», що належить туристичному

агентству «Рятівна Бджола», на якому, напевно, вони сюди й приїхали.

«Ох, як усе недобре сталося! Туристи бачили це неподобство!» – зніяковів екскурсовод. Він згадав, як ще зранку йому телефонував співробітник «Рятівної Бджоли» Олег Цеглина і попередив, що приблизно о 15.00 до Гірчиної печери приїдуть туристи з Великого Світу. Але ця колотнеча із настирним Аркадієм забила екскурсоводові памороки і затьмарила те попередження.

Жбурнувши побіжний погляд на Аркадія й ствердившись у переконанні, що він загруз у капроновому коконі всерйоз і надовго, Інокентій Карлович попрямував до азійських гостей, щоб виконати свій обов'язок екскурсійної гостинності. Тим більше, що йому за це гроші платять.

Наближаючись до туристів, дракон вгледів у пальцях в одного з них, на вигляд наймолодшого, відеокамеру, якою той, певно, знімав «неподобство», і засмутився ще більше: «Ну от, не вистачало мені ще репутації забіяки». Але робота є робота, тому Інокентій Карлович, привітно кивнувши Валерієві, шоферові «Тойоти», життєрадісно й бадьоро сказав гостям:

– Ласкаво прошу до Каменіани, пані й панове! Ви розмовляєте терентопською?

– Я і троха говорити українська, – відповіла, чемно розкланюючись, одна з жінок групи.

– Українською? – І дракон відразу перейшов на чисту українську. – Це майже те ж саме. А звідки ви прибули, дозвольте запитати?

– Мі пириїхать ізі Японія, – знову чемно заколивалася перекладачка.

— Прекрасна країна! Народ з феноменальним естетичним смаком! — похвалив дракон цілковито щиро.

— Дякумо, дякумо! — ще динамічніше захиталася в уклонах японка й відразу процвірінькала переклад хвали супутникам. Ті теж закланялися.

Треба сказати, що екскурсивод з Гірчичної печери зараз уперше зустрівся з японцями. Оскільки це був найперший і єдиний на даний час випадок, коли в підпільне Терентопське королівство потрапили туристи із країни висхідного сонця. Але завдяки книгам Інокентій Карлович був більш-менш ознайомлений з японською культурою, вважав її великою й дуже нею захоплювався.

— Ну, а тепер пройдемо до Гірчичних печер — однієї з наших каменіанських визначних пам'яток, — запросив екскурсивод, жестом показавши напрямок руху.

Валерію Чмихалу, шоферові туристичного агентства «Рятівна Бджола», який привіз сюди з Жорикбурга японців на «Тойоті», подобалися екскурсії Інокентія Карловича, тому щоразу, замість того щоб нудьгувати у своїй машині чекаючи на повернення пасажирів, він разом із ними відправлявся до печери. І цього разу він крокував туди в компанії з японцями й екскурсиводом. І, між іншим, пошепки запитав в останнього:

— А бій з лицарем, це що — новий атракціон для туристів?

— Ні, — відповів пошепки ж дракон. — Просто лицареві приспічило похуліганити.

Гавриїл Святославович при наближенні групи перемістився в сторонку, щоб ненавмисно не притоптали.

— Я отут, Гавриїле Святославовичу, той... — почав був дракон, але хробак перебив:

– Звичайно, Інокентію Карловичу, працюю. Я почекаю.

Туристи поринули в підземелля, де екскурсовод, як звичайно, демонструватиме підземні красоти й розповідатиме «прадавні» легенди про ці печери (які, сказати по правді, сам же й придумав, бо ж туристи це обожають), а повержений лицар, нарешті усвідомивши що сталося, вибухнув таким потоком майданної лайки, що найстійкіші вуха зав'янули б. Чим більше він тужився, намагаючись звільнитися, тим густіше був цей потік.

Дракон, спілкуючись у печері з японськими туристами, чув цей матірний шум зовні, і намагався його заглушити своїми вигадками. Йому було ніяково від думки, що перекладачка вловить лицарські висловлення, перекладе їх одноплем'янам, і в далекосхідних гостей залишиться негативне враження про Терентопію. Драконові було, як говориться, за державу кривдно, і він експромтом складав усе нові й нові легенди й сказання, так би мовити, «тягнув гуму», сподіваючись, що Аркадій все-таки примовкне, і тоді він виведе туристів з печери, не уражаючи їхні вуха цією лицарською мурою.

І його надії виправдалися.

Стомлений потугами, розморений теплим вересневим сонечком і заколисаний власною багатослівністю, лицар розслабився, його лайка помалілася до бурмотання й прицмокування, зіниці заліпилися повіками, і воїн задрімав.

Несподіваний голосний храп, що вистрілив з лицарського забрала, так сполохнув коня Людовика, що той відбрикнув убік і проволочив по землі примотаного до колеса гіппомобіля Аркадія метра на півтора, але це лицаря не розбудило. Як людина без комплексів, Лицар Білого

Комара мав міцний, здоровий, можна сказати, богатирський сон.

Цим періодом і скористався екскурсовод, щоб вивести туристів, посадити їх в «Тойоту» і помахати на прощання лапою, після чого досить задоволені гості покотили. Прощаючись, найстарший із групи, склавши руки й кланяючись, як це властиво японцям, вимовив щось на зразок:

— Субараші цуа о арігато. Тотемо омоширокаттадесу.

— Пан Мезеру-сан від усі ми дякувати вам за екскурсій та каже, що вона був дуже цікаве, — відразу закланялася й товмачка, а разом з нею й інші.

(Автор, звичайно, передав слова старого японця більш-менш приблизно. А в дійсності вони звучали отак: «素晴らしいツアーをありがとうございました。とても面白かったです».)

Найвідоміший грузинський епос, написаний поетом Шота Руставелі у дванадцятому столітті, називається «Витязь у тигровій шкурі». Аркадій у даній ситуації був витязем у капроновій сітці. У тенетах він був безпорадний, наче селянин Потап Левурда, що опинився у такій же халепі в комедії Грицька Основ'яненка «Бой-жінка». З тією різницею, що там сітка була з іншого матеріалу, бо капрон в часи класика ще не винайшли.

— Що ж нам із цим хропуном робити? — уголос задумався Інокентій Карлович, коли біла «Тойота» зменшувалася в напрямку Жорикбурга. — Не можемо ж ми залишити його тут зв'язаним на віка вічні.

— Нехай пообіцяє залишить тебе в спокої, ну й тоді ми його звільнимо, — порадив дощовий хробак.

— Правильно. Агов, пане, прокиньтесь. — Дракон схилювся над сплячим, але той продовжував виводити

носоглоткою такі звучні рулади, що кінь Людовик злякано косив оком і здригався шкірою.

Екскурсовод подзвякав пазурами по шолому, але й це не дало ефекту. І лише коли Інокентій Карлович торохнув по металу каменем, храп обірвався, і в щілинці забрала блиснули очі.

— Це я — дракон Інокентій Карлович, — нагадав розбуженому екскурсовод, щоб спросоння ввести його в курс справи. — Давайте так: ви обіцяєте мене більше не турбувати, а я за це знімаю з вас сітку й відпускаю на волю. Домовилися?

Відповіддю було посилення в непристойні місця.

— Ну й валяйтеся отут, поки... — І дракон гнівно видавився у підземелля грати в шахи з Гавриїлом Святославовичем.

(— Наскільки я розумію, — береться просторікувати Права півкуля авторського мозку, — терентопські лицарі виховуються на лицарських романах і епосах.

— Правильно розумієш, — погоджується Автор, але уточнює: — І не тільки лицарі. Взагалі, виховання в Терентопії, починаючи з дошкільного віку, базується на щепленні громадянам королівства шляхетності, справедливості, чемності й інших так званих лицарських якостей, які пропагувалися, у тому числі, у середньовічних лицарських епосах і романах, привезених у Терентопію королем Мирополком Романтиком, перекладених терентопською мовою й розтиражованих.

— От-от, — продовжує Права. — А між тим поведінку лицаря Аркадія стосовно екскурсовода з Гірчичної печери ніяк не назвеш шляхетною і чемною. Він поводить себе не як книжковий лицар, а наче якийсь хам і хуліган. Як же так?

— Ну, по-перше, і книжкові лицарі частенько, скажемо прямо, не бездоганні, — пояснює Автор. — Хто читав лицарські романи, знає, що, наприклад, і доспіхоносці Круглого Столу короля Артура іноді таке витребенькували, що не в'яжеться з поняттям шляхетності й чемності. Ну, приміром, усякий розуміє, що нечемно і нешляхетно відрубувати голову рідній неньці. А лицар Круглого Столу сер Гахеріс узяв та й утнув таку ампутацію. І за що? За те, що вона, рідна його матінка покохала, бач, сера Ламорака! Дуже гідного, треба сказати, мужчину, одного з найшляхетніших лицарів Круглого Столу, котрий не поступався в славі навіть Ланцелотові й Трістанові! І якби ж вона цим зрадила чоловікові — так ні: на той час вона вже була вдовою. Але синачкові це все-одно не сподобалося, й — хрясь матусі мечем по шії! Ну, куди це годиться! («Ех ви, лицар!», як сказав головний герой п'єси «Розбійник» Карела Чапека.) І той неньковбивця Гахеріс був, до речі, не абиким, а аж рідним небожем короля Артура, бо ж нещасна королева Оркнейська, тобто його матінка, була Артурові старшою сестрою. Настільки небездоганну поведінку деяких лицарів Круглого Столу можна пояснити, крім іншого, тим, що вони ніколи не читали романтичних романів про лицарів Круглого Столу, бо ті будуть написані лише за сторіччя після існування Круглого Столу.

А по-друге, веде далі Автор, із драконами та іншими так званими чудовиськами й найчемніші книжкові лицарі не дуже-то церемонилися.

Так що з лицарських епосів різні читачі можуть почерпнути різні висновки. Король Жорик Дев'ятий, скажімо, зробив висновок, що з усіма хорошими особистостями слід бути чемним, не зважаючи на їхню біологічну приналеж-

ність й інші другорядні дрібниці. Тому навіть із драконами він спілкувався досить ввічливо. А лицар Аркадій, очевидно, зробив висновок, що дракони не належать до тієї категорії істот, з якими слід бути дуже люб'язним. І, тим більш, якісь там хробаки.)

ЩОСЬ ОДИНАДЦЯТЕ

Божественні клоуни

— А судді хто?

Олександр Грибоєдов, «Горе від розуму».

— А кого судять? — запитала, задихаючись, Аліса.

Льюїс Керролл, «Аліса в Дивокраї».

— Ну й цирк! — сказав нарешті Колька, почухавши потилицю.

Іван Керницький, «Переселення з перешкодами».

11 квітня 1972 – 18 вересня 1995 року.

Отже, увечері 18 вересня 1995 року в будинок напроти кінної статуї Жорика Сьомого депутати від Стайні Опер та Балету (а саме патріарх Іполит Четвертий, лицар Напівкруглого Столу Річард Левове Копито, дракон Інокентій Карлович (із люмбрикусом Гавриїлом Святославовичем у нашій кишеньці), пенсіонер Ілля Шнапс, касир Джульєт Грошенятко, коваль Вакула Нетребенько й чарівник Акмус) вштовхнули так званого віртуоза Ріккардо-Джузеппе Траляляліні й впровадилися самі.

Чудовій вісімці поталанило: черговий суддя, черговий прокурор, черговий адвокат і черговий кат на суддівському столі, накритому чорною скатертиною, грали в доміно, тобто били байдики, що означало відсутність у них на цей час судових справ. Секретарка-стенографістка у своєму фотелі збоку під стукіт кісточок в'язала шкарпетку. До-

міношники сполучали гру з балаканиною, і в момент, коли дракон зачиняв за собою двері, суддя виголошував:

— ... а цей тип раптом заявляє: «Не так усе було, а навпаки. Я йшов вулицею й нікого не турбував, аж раптом на мене накинувся цей очкарик, і як почав безжально гамселити своїм могутнім обличчям просто по моїх слабеньких, беззахисних кулаках! Дотепер руки болять».

— У мене, — підхопив прокурор, стукнувши кісточкою по столу, — із цим Бандюгою Роженкранцем теж був випадок...

— Кхе-кхе, — кашлянув патріарх Іполит Четвертий.

— А, клієнти завітали, — помітив тих що ввійшли пишнобровий голомозий вухастик — суддя.

Доміно було із шумом зметене зі стола в коробку.

— Ми от віртуоза, так би мовити, з оперного театру притягли, — забасив громіздкий святий отець, тикаючи нігтем у лисинку гастролера. — Присудите, аби він дав нам гроші за свій, з дозволу сказати, концерт.

— Ми його обвинувачуємо в папері, радіаторі й повітряній кульці замість композиторів! — підрикнув і лицар Річард.

— Він плюнув нам у душу чавунною батареєю й іншими кепкуваннями, — устроївся в потік обвинувачень стариганик Шнапс.

— Покажіть йому зимівлю ракоподібних, щоб знав, як шарудіти папірцем за такі гроші! — додав Вакула Охримович.

— Я ваш захисник, добродіє віртуозе, — представився затриманому черговий адвокат, ласкаво обійнявши його за талію. — Пішли обговоримо, як будемо захищатися.

— А ви, мої панове, докладно викладіть мені суть інциденту, щоби я точно сформулював обвинувачення, — звернувся до депутатів черговий прокурор.

Протягом семи хвилин і вісімнадцяті секунд обмануті глядачі спілкувалися з обвинувачем в одному куті залу, а так званий маестро із захисником — в іншому.

Потім адвокат крикнув судді: «Ми готові», прокурор додав: «Ми теж».

— Ну що ж, панове, ви сідайте сюди, а ви, маестро, сюди. За три хвилини почнемо розгляд, — вимовив вухастий суддя й вийшов за ширму, що стояла позад суддівського стола і крісел. Там же зникли й адвокат із прокурором.

Протягом пари хвилин крізь ширму чулася якась метушня, потім секретарка-стенографістка, що замінила шкарпетку письмовим приладдям, устала й строгим голосом вимовила:

— Устати! Суд дуріє!

Усі піднялися з місць, а з-за ширми з'явився клоун з розкидистою рудою шевелюрою, кулястим червоним носом, у строкатому, усіх барв веселки дурному балахоні, верещачи блазнівським голосом:

— А от і я! А от і я, вельмишановна публіко! Зараз я-ааак обвинувачу! Ха-ха-ха!

Слідом вискочив другий клоун, із зеленою шевелюрою й синім носом, верещачи:

— А от і я! А от і я, вельмишановна публіко! Зараз я-ааак захищу! Ха-ха-ха!

А потім і третій (з бузковою шевелюрою й фіолетовим носом):

— А от і я! Зараз я-ааак посуджу! Ха-ха-ха!

Клоуни, звичайно, були прокурором, адвокатом і суддею, які за ширмою начепили на себе різнобарвні перуки, строкаті клоунські балахони, замість прокурорської, адвокатської й суддівської мантій, і поролонові кульки на носи.

Комічна трійця заходилася колошматити один одного поролоновими молотами, верещачи, регочучи й корчачи ідіотські гримаси.

Уся ця клоунада була офіційною церемонією, з якої починався всякий судовий процес у Терентопії...

— Божевільня якась, а не суд! — супить суворо звивини Ліва півкуля авторського мозку.

— Дійсно, з такого серйозного заходу балаган улаштували! — підтакує й Права. — І який же бовдур усе це видумав?

— Це видумав сам король Жорик Дев'ятий в тисяча дев'ятсот сімдесят другому році, — відповідає Автор, — коли його самого судили. Але він зовсім не бовдур, а дотепний і оригінальний чолов'яга, що бажає нашпигувати життя безтурботними веселощами (які, крім іншого, корисні для здоров'я, з точки зору медицини). А хочете, розповім, як так трапилося, що так звані жерці Феміди впакувалися в клоунську уніформу? Через що і чому?

— Ти хочеш? — запитує Ліва півкуля авторського мозку в сусіда по черепу, півкулі Правої.

— Ну... — непевно відповідає та, — взагалі-то...

— Припустимо, що читач хоче, — фантазує Автор. — Тож розповідаю.

11 квітня 1972 року в тронному залі Королівського замку вирував банкет, то пак – учта, із приводу третьої річниці від дня весілля Жорика Дев'ятого й Зіньки Одинадцятої. За апетитними столами сиділи лицарі Напівкруглого Столу, інші гості й, звичайно, самі король із королевою, розфуфирені, у святкових туалетах.

Усе йшло чудово: музика грала, гості пили-їли, винуватці свята клювали одне одного губами під лементи «гірко»...

Аж раптом один із пажів, що подавали на столи страви, проходячи повз короля, оступився й гепнув просто на короновану голову салат «олів'є».

– Обережніше, юначе! – викликнув огорошений монарх. Втім, заради повноти картини, слід уточнити, що Жорик Дев'ятий у цю хвилину був не тільки огорошений, але ще й окартоплений, оморквений, обогіркований, оковбасений і, зрозуміло, омайонезений. – Так і вбитися можна. Не метуштесь, юначе, – додав глава держави, здійснюючи за допомогою серветок попереднє очищення глави свого організму.

Корона, голова під нею й костюм під головою були забруднені, тож королю довелося вийти, щоб одне помити, а інше переодягти.

Коли Жорик повернувся в новому парадному костюмі, банкет продовжився.

Але недовго королівський лик відпочивав від сторонніх нашарувань: інший паж, спіткнувшись, ляпнув володаря тушкованою капустою.

– Та що ж ви такі незграбні сьогодні, – засмутився потерпілий, знімаючи з вух цю їжу.

Саме-собою, йому знову довелося вийти.

Повернувся він у третьому костюмі, уже не парадному, а буденному, але з першою головою, вже двічі вимитою.

Даремно він поспішив митися й переодягатися, адже однаково третій паж усе це забруднив гірчицею, упустивши на коронованого чоловіка посудину із цією гострою приправою.

— Ну йолкі зелені! Скільки можна! Не можна ж бути такими незграбами! Як спеціально! — почав втрачати терпіння гірчичний помазаник.

Традиційно вийшов. Повернувся тричі вимитим. У спортивному костюмі.

Може, ти, безцінний читачу, думаєш, що й цього разу який-небудь четвертий паж осквернив чистого Жорика харчовими опадами? Думаєш. Ну, так ти правий.

Цього разу нещасний владар зненацька пригрів на своїх грудях, а так само плечах і спині, холодець, вийнятий з холодильника. Холодець за коміром — річ досить неприємна (можеш спробувати, якщо не віриш, безцінний читачу), і із четвертої іскри насилу запалився племін:

— Дурню ти божевільний! Кретине безумний! Йолопе ненормальний! — емоційно проінформував обліплений тремтячими грудочками монарх четвертого пажа, ізвиваючись від просування під одягом морозної їжі по теплій шкірі. — Щоб тебе в кисіль упустили! Щоб тебе... Щоб... — І охолоджений чоловік чкурнувся до ванни...

Після того, як він повернувся на свій, так би мовити, банкетний пост у лазневому халаті, ніяких інцидентів більше в той вечір не відбувалося.

Банкет продовжився й закінчився весело й славно.

Але Жорик помітив, що четвертий паж після прочухана хмурий і ледве не плаче.

І король перепрохав у нього за занадто емоційну реакцію на дріб'язкову помилку:

— Я розумію, що ви не навмисно спіткнулися, але коли за комір гепається морозний холодець, і ангел би вибухнув. Не гнівайтеся, мій друже, не тримайте на мене зла, я ж не спеціально, а піддавшись миттєвій емоції...

Але паж короля не вибачив, а подав на нього позов до суду. Мовляв, образи від глави держави нанесли йому, пажу, глибоку моральну травму...

Саме під час того судового процесу трохи зануджений король і подумав, що судова процедура занадто прісна й недотепна, і що слід внести в цю сферу зміни, щоб підсудні під час суду не тяготилися й не нудьгували. Наприклад, можна, мовляв, привнести в це дійство елементи клоунади...

— А чим закінчився цей позов пажа проти короля? — заінтригувалася Права півкуля.

Суд з'ясував, що пажі спотикалися й роняли їжу через дефект паркету, їхньої провини в тому не було, а отже, образи, які прошумів король, були незаслуженими. Через це, щоб відшкодувати моральний збиток від незаслуженого прочухана матеріальною компенсацією, суддя присудив короля до сплати штрафу в сумі 7318 шурхотиків і 27 дзвяків на користь потерпілого, то пак четвертого пажа.

(— А чому, пане Авторе, — раптом втручається скрупульозна Ліва півкуля авторського мозку, — в тебе суддя присудив короля саме до такого штрафу — сім тисяч триста вісімнадцять шурхотиків і двадцять сім дзвяків? Чому не п'ять тисяч шурхотиків, або десять тисяч шурхотиків? Чому така не кругла сума?

— Бо я написав саме так, — пояснює Автор.

– Ну, то чому ж ти написав саме так?

– Бо одним зі своїх заочних учителів із текстобудування, так би мовити, я вважаю великого Франсуа Рабле. А цей геній у свої веселі небилиці полюбляв утуляти не круглі числа.

От три цитати на підтвердження. (Таких цитат можна було б ввернути сюди набагато більше, але впевнений, що й три тебе переконують). «Отож, забито триста шістдесят сім тисяч чотирнадцять таких тлустих воликів...» (Книга перша, розділ IV). «І справді, на всіх міських перехрестях він порозліплював дев'ять тисяч сімсот шістдесят чотири тези...» (Книга друга, розділ X). «І точно: за його розпорядженням вибили дно у семи мільйонів п'ятисот тридцяти двох тисяч восьмисот десяти великих барабанів...» (Книга п'ята, розділ XVIII).

Небилиці – явище, як правило, веселе. А якщо небилиці оздоблювати от такою арифметичною скрупульозністю, то це створює додатковий комічний ефект. Тож цей раблезіанський прийом я намотав собі на вус, продовжує Автор Терентопських хронік, і тепер з вуса перемотую на свої текстові рядки.

– От тепер зрозуміло, – вдовольняється Ліва півкуля.)

Жорик, порившись у кишенях, оголосив, що в нього зараз таких грошей немає. (Він напередодні здорово витратився – купив папуг для свого зоопарку: сірих жако й какаду).

– У такому разі, Ваша Величносте, я, згідно із законом, вимушений за відмову вчасно оплатити штраф присудити вас до тюремного ув'язнення на п'ятнадцять діб, – розвів руками суддя. – А штраф виплатите потерпілому протягом

року. Хоча ви глава держави й шановна людина, але закон є закон.

– Я ж і не сперечаюсь. Треба, значить, треба, – погодився монарх.

– Я пишу записочку, – промурмотав суддя, черкаючи олівчиком по відірваному від краю газети папірцю, – а ви завтра ранком підіть у міську в'язницю й передайте цю записочку начальникові, він вас поселить.

У записочці було: «Васю, посади Його Величність на п'ятнадцять діб. Федя. P.S. Приходь у п'ятницю на преферанс».

Наступним ранком законослухняний володар країни із предметами особистої гігієни в целофановому пакету явився в жорикбурзьку міську в'язницю.

Прочитавши записку, начальник цього закладу передав нового клієнта в смугасту робу, завів на нього особисту справу, сфотографував для цієї справи в анфас і в профіль і перепровадив до камери № 22. У дверей камери король попросив тюремників, щоб вони з ним не церемонилися й сприймали не як короновану особу, а як рядового злочинця.

– Слухаюсь, Ваша Величносте! – погодився начальник в'язниці й вштовхнув Жорика в камеру зі словами: – А ну пішов, злодюго!

Камера № 22 була чотиримісною.

У ній уже перебували: фальшивомонетник Полікарп Таракашкін на кличку Рубенс, кишеньковий злодій Асланбек Усманкурбанбердиходжибабаєв на кличку Персик і шлюбний аферист Оноре де Пупков на кличку Ціпонька.

Новосел познайомився з Рубенсом, Персиком і Ціпонькою, і старожили присвоїли йому кличку Морквина,

за колір волосся. До речі, у ті роки молодий король ще не носив ані своєї знаменитої рудої бороди, ані своєї знаменитої пластмасової зеленої корони. Золоту ж на час відсиджування залишив у сейфі, у Королівському замку.

Морквина, хоч і був главою держави, жив у в'язниці, як простий ув'язнений, без пільг і потурань. Тобто ананасний салат або там осетровий кав'яр йому насипали із загального казана, шампанське або монастирський кагор наливали із загального цебра, парився він у загальній сауні, плескався в загальному басейні, у теніс грав на загальному корті, під час культпоходів у театр сидів разом з іншими в партері, а не в королівській ложі... Коротше кажучи, переносив усі тяготи застінку нарівні з рядовими злочинцями. У тюремному житті була й хороша сторона: тут Жорик вкушав смачний корм після трьох років дієтичного утримання (адже в ті роки ще не було його таємних відвідувань корчми «Під Мідним Забралом», про котрі Автор повідав читачеві у щосі сьомому з тією ж назвою «Корчма "Під Мідним Забралом"»).

У в'язниці з монархом вийшов невеликий курйоз.

Оскільки він перебував там перший і, можливо, останній раз у житті, то йому схотілося отримати тюремний сувенір на пам'ять. А що може бути більш ексклюзивним і довгочасним тюремним сувеніром, ніж татуювання? Повернутися з в'язниці без татуювання – це однаково, що повернутися з Опішні без глечика, чи макітри, чи тарілок, чи... Або з Тули без самовара й пряника. Або із Шампані без пляшки шампанського. Тим більше, що співкамерник

Рубенс був справдішнім метром колючого мистецтва. Він називав себе художником-передвижником, оскільки творив свої картини не на полотнах, а на людях, а люди, на відміну від полотен, самостійно пересуваються.

Фальшивомонетник уважав себе творцем із гарним смаком, тому він не опускався до вульгарних примітивних зображень, як то: серця, простромленого холодною зброєю; черепа; висхідного над морем сонечка; кинджала, обплетеного змією і т.д. Ні, він копіював картини великих живописців з репродукцій у журналі «Огонёк» і альбомів з образотворчого мистецтва, що були в тюремній бібліотеці. Так, наприклад, на грудях злодія Персика Рубенс витатуював «Богатирів» Васнецова, а на спині – «Запорожців» Рєпіна. А шлюбного афериста Ціпоньку Таракашкін прикрасив попереду «Махою оголеною» Гойї, а іззаду – «Купальницею» Ренуара. Щоправда, скопіювавши ці зображення з репродукцій, він додав дещо й від себе, щоб було ясно, що наколки саме тюремні, а не аби які. Олешу Поповича, Іллю Муромця й Добриню Микитича, а також усіх запорізьких козаків, включно з отаманом Іваном Сіркою, він «переодяг» у смугасті тюремні роби. Маху й купальницю «одягати» у роби не став, залишив оголеними, але додав в інтер'єри тюремні нари й заґратовані віконця.

(Тим, хто бував у Харківському художньому музеї, або не бував, але цікавився ним, відомо, що там є велике живописне полотно Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові», або, коротше – «Запорожці». Але Таракашкін у якості зразка використав репродукцію не цього полотна, а аналогічного з тією ж назвою, що виставлене в Російському музеї в Петербурзі. Петербурзький

варіант відоміший і більше поширюється у вигляді репродукцій.)

Морквина попрохав метра й на ньому що-небудь зобразити. Рубенс, колупаючи в зубах сірником, заявив, що реалістичний живопис йому набрид, і він прагне спробувати себе в абстракціонізмі. «Та що завгодно, на ваш вибір», – погодився король...

Фальшивомонетник витатував на грудях Жорика Дев'ятого композицію «№ 5» за однойменною картиною американського художника Джексона Поллока. Але скопіював Таракашкін її не з советського журналу «Огонёк», у якому в ті часи репродукції абстракціоністів не друкували (1972 же рік!), а з советської ж книги «Загниваюче мистецтво буржуазного Заходу», виявленою ним у тій же тюремній бібліотеці (книга, як і номери журналу «Огонёк», потрапили туди з Великого Світу, тому під «загниваючим Заходом» треба розуміти не захід Терентопії, звичайно, а Америку і Західну Європу).

Але якщо картина Поллока виглядала звалищем різнобарвних цяток і звивин, то на грудях короля її копія була схожа на мереживну пляму, начебто людина неакуратно їла чорничне варення й страшенно обляпалася.

– Перший млинець грудкою, – самокритично оцінив свій дебют в абстракціонізмі сам Рубенс, відійшовши в протилежний від короля кут камери й розглядаючи новий добуток одним оком через кільце з пальців. – Хріновина якась вийшла, гад буду! Але нічого, Морквіно, не тушуйся. Далі краще піде. От виколю тобі на спині «Чорний квадрат» Малевича – ніштяк буде, вік волі не видіти!

І маестро татуювань заходився робити на стіні вугіллячком начерки.

(До речі, безцінний читачу, український живописець Казимир Малевич був не першим, хто випендрився чорним чотирикутником. За півтора, приблизно, сторіччя до того дотепний англійський священник Лоренс Стерн, більш відомий в іпостасі прозаїка, випендрився чорним прямокутником. Вірніше, відразу двома. А саме: у своєму романі «Трістрам Шенді» між дванадцятим й тринадцятим розділами першого тому помістив аркуш, пофарбований по обидва боки чорним кольором. Є в нього в цьому творі й сторінки білі (без букв): розділи вісімнадцятий й дев'ятнадцятий в дев'ятому томі. Є й сторінка, також без усяких букв, що виглядає площиною сірого мармуру (між тридцять шостим і тридцять сьомим розділами третього тому). Так що, як бачимо, і задовго до Малевича й таких як він, творчі люди з хорошим почуттям гумору вміли таке витребенькувати.)

Але Жорик Дев'ятий навідріз відмовився від даної геометричної фігури. Замість супрематизму Казимира Малевича монарх зажадав отримати на плечі просто написаний гарними буквами текст: «Не забуду рапсодії Гершвіна».

І Таракашкін, дійсно, витатуював.

І дійсно, гарними буквами.

Але, мабуть, він чи то не розчув як належить, чи то не зрозумів, тому що замість:

«Не забуду рапсодії Гершвіна»

вийшло:

«Не заб'ю дур, а псу дію перш вина».

Помилку Рубенса Жорик Дев'ятий виявив тільки виїшовши з в'язниці, коли прочитав татуювання за допомогою двох дзеркал. І замість того щоб хвастатися тюремним

сувеніром, заклеював на пляжі плече лейкопластиром, соромлячись такого безглузлого напису.

Що ж щодо присудженого королем штрафу, то, аби швидше виплатити його ображеному пажу, Його Величність тимчасово влаштувався на другу роботу: у вільний від королівських справ час підробляв офіціантом у жорик-бурзькому ресторані «Харків».

Король що відсидів п'ятнадцять діб та повернувся до своїх обов'язків, першим ділом видав указ про реформу суду, де говорилося, що відтепер суддя, адвокат і прокурор повинні вести процес у клоунському образі, починаючи засідання з потішного фіглярства. (Що ми з тобою, безцінний читачу, і спостерігали кілька сторінок тому в суді щодо справи Траляляліні). Оскільки це, мовляв, підніме настрій обвинувачуваних, і позитивно вплине на здоров'я глядачів.

Покровителькою юстиції вважається громадянка Феміда, що має фак богині. Тому юристів, які виглядають і поводяться таким чином, можна назвати клоунами божественними.

Отже, поклеївши дурнів, три клоуни зайняли місце, щоб почати власне суд: пишнобровий суддя сів за чорним столом, банькуватий рябий адвокат поруч із так званим лауреатом Траляляліні, великогубий кирпичний прокурор — серед чудової вісімки; суха очкаста стенографістка на своєму місці завмерла у передчутті вітійоватої скачки пера по паперу; і один тільки черговий кат у масці поросяти не мав діла й, щоб згаяти час, присів у сторонці, напнув на щети-

нисті вуха навушники аудіоплеєра й, заплющивши вічка, поринув у музику. (Для доскіпливого читача, що бажає володіти максимумом інформації, Автор повідомляє, що на касеті, яку слухав кат, були записи дотепного українського барда Тризубого Стаса).

— Ну що ж, панове, приступимося, — вимовив суддя в образі клоуна. Тепер уже він говорив нормальним голосом, без повискування, гримас і кривлянь, і був сама серйозність, але строкатого балахона, фіолетового носа й бужкової перуки не знімав. — Слово надається обвинувачу.

— Мої клієнти, пане судде, обвинувачують цю людину в шахрайстві, — почав прокурор, шпурляючи строгі погляди поверх червоної кулі, що обійняла його кирпатий ніс. — Він продав квитки на концерт із творів великих композиторів: Ференца Ліста, Йоганнеса Брамса, Йоганна Себастьяна Баха, по сто шурхотиків за квиток. Саме прізвища цих геніїв були зазначені на афіші. Однак, концерту не було. Замість обіцяної музики, цей суб'єкт утнув глузування й знущання у вигляді шурхоту й розривання паперу, стукоту по опалювальній батареї й проштрикання булавкою повітряної кульки. Будучи затриманим, відмовився повернути гроші глядачам.

— Зрозуміло. Тепер ваша версія, пане захиснику, — кивнув суддя адвокатові.

— Мій підзахисний — музикант-авангардист, що використовує у своїх композиціях нетрадиційні інструменти, котрі видають побутові шуми, у чому, властиво, і полягає концепція конкретної музики, — запрацював язиком рябий захисник, погладжуючи нігтями здиблене хутро зеленої перуки. — Обвинувач уводить шановний суд в оману, стверджуючи, що на афіші йшлося про твори компози-

торів-класиків. Немає на тій афіші ані слова «твори», ані слова «композитори», ані перерахованих імен: Ференц, Йоганнес, Йоганн Себастьян. Що ж стосується слів «лист», «брамс» і «бах», то вони, як відомо, мають самостійне значення, не пов'язане із цими іменами, і означають саме те, що в концерті, дійсно, звучало. Зі сцени Стайні Оперита Балету дійсно прозвучав лист, тобто мали місце звуки, видавані паперовим аркушем; дійсно, прозвучав брамс, тобто мало місце брамсання залізякою по чавунній батареї; дійсно, прозвучав бах, тобто мало місце бахання кульки, що лопнула. Коротше кажучи, прозвучало все те, що й було обіцяно на афіші, а виходить, всупереч твердженню обвинувача, концерт відбувся. Якщо ж, наприклад, хтось, прочитавши у якійсь книжці речення «Жовтий лист упав з тополі на мокрий осінній асфальт», уявляє собі, як угорський композитор Ференц Ліст гепається з дерева, попередньо вимазавшись із ніг до голови жовтою фарбою, то хіба письменник, котрий написав ту книжку, має нести відповідальність за отакі божевільні фантазії дивакуватого читача? Так і отут.

— Це демагогія! — прогудів із місця патріарх Іполит Четвертий, люто ворущачи бровами й стискаючи чималі кулаки.

— Не вигукуйте своїх коментарів, Сергію Едуардовичу, а то я вимушений буду вилучити вас із залу, — відреагував на сторонній шум суддя, поправляючи фіолетовий поролон на носі. — Я хотів би глянути на цю афішу.

— На жаль, у мене при собі немає, — посміхнувся, блиснувши металевим зубом, так званий маестро. — Останній екземпляр я використав у виступі, а решта розклеєні по місту. Той, останній, напевно, і зараз лежить на кришці

рояля на сцені Стайні Опери та Балету. Він, щоправда, пом'ятий і розірваний навпіл, але, думаю, прочитати цю афішу ви зможете, якщо її сюди доправлять.

Оскільки під час цього процесу черговий кат у масці поросяти перебував неробою, суддя вирішив послати в театр за афішею саме його:

— Добродіє кате! Агов, добродіє кате! Анонімечку!

— Він вас не чує в навушниках, — сказала стенографістка.

Кат сидів, поклавши ногу на ногу й заплющивши очі. За погойдуванням ноги було видно, що він повністю віддався музиці.

Суддя зім'яв зошитовий аркушик, на якому побіжно малював карикатури на позивачів і відповідача, і жбурнув у ката. Паперовий комок стукнув по рилу маски, і кат, повернувшись із світу музики в світ реальний, зірвав з голови навушники.

— Анонімечку, треба змотатися до Стайні Опери та Балету. Там на сцені рояль, а на роялі два клаптики паперу. Принесіть ці клаптики сюди, будь ласка. Як говориться, не в службу, а в дружбу, — попросив пишнобровий клоун. — Запам'ятали? Ну, шуруйте!

Оскільки до чергового ката в періоди чергування в суді неодноразово зверталися з подібними проханнями, то Анонімечко вже звик виконувати обов'язки кур'єра. І тому він, схвально хрокнувши, швидко пристебнув до нижніх кінцівок роликові ковзани й — вжик-вжик-вжик — покотив на них виконувати доручення, тільки хвостик мигнув. А суддя до його повернення оголосив перерву й перекур.

— Мені підозрілий цей кат, — вклинюється раптом в розповідь Ліва півкуля авторського мозку.

— Чому? — запитує Права.

— Дивний він якийсь. Мало того що на фізіономію начепив маску поросяти, так ще й хвостиком миготить. Він що, цей хвостик до штанів пришив, чи що? Та ще й хрокає. Що називається — увійшов в образ. Так би мовити, озвірів у боротьбі зі злочинністю. Чи то він так випендрюється, чи то в нього дійсно з головою не в порядку?

— О, цей кат дуже неординарна особистість, — зауважує Автор. — Завдяки ньому у королівстві навіть відбулася досить важлива реформа. Тому він заслуговує, щоб докладніше про нього поговорити. Тим більше, що в суді зараз однаково перерва.

У Жорикбурзі було два кати (не взагалі за весь час існування Терентопського королівства, звичайно, а в описуваний період). Один із них називався придворним, а інший — муніципальним або міським. Тому що кабінет першого (тобто комірка, де він зберігав катівське прича-ндалля й міг відпочити від роботи) перебував у Королівському замку, на четвертому поверсі, а другого — у будинку міської ратуші, або, більш звично висловлюючись, мерії, у напівпідвальному приміщенні.

Виконували вони однакову роботу, міняючи один одного щотижня. Тобто, коли придворний кат трудився в Залі Катувань або при шибениці, муніципальний чергував у суді, на випадок, якщо там знадобляться терміново дрібні катівські послуги. (Так, бувало, що суддя присуджував обвинувачуваного до потиличника, копняка, стусана, щипка, щигля, плювка, смикання за волосся, вуса, або бороду й

тому подібних процедур, які там же, у будинку суду й здійснювалися черговим катом, щоб не відкладати настільки дріб'язкове покарання в довгий ящик, а, швидко обслуживши присудженого, відразу його відпустити). Наступним тижнем в суді чергував уже придворний, а муніципальний заробляв на хліб насущний у Залі Катувань або при шибениці.

У дні, коли кат не був зайнятий чергуванням у суді, а роботи в Залі Катувань і на майдані Панурга не було, він просто коротав час у своєму кабінеті. Наприклад, кат Інкогнітечко вчора коротав години, із захопленням читаючи орфографічний словник терентопської мови.

Як ти вже, мабуть, здогадався, безцінний читачу, Анонімечко був катом муніципальним.

Відмінність Інкогнітечка від Анонімечка була не тільки в тому, що кабінети їх у різних місцях, не тільки в різних масках і псевдонімах. Головною відмінністю було те, що Інкогнітечко — людина, а Анонімечко — справжня свиня. Ні, не в тому розумінні, що Анонімечко був поганою людиною, а в тому розумінні, що він взагалі був не людиною, а кабаном, кнуром...

— Кат був кабаном?! — ошелешено вилупила звивини Ліва півкуля авторського мозку.

— Кабан був катом?! — здивовано роззявила звивини півкуля Права.

— Ну, це вже ні в які ворота... Це вже твою навіжену фантазію починає заносити за грань... — докоряє Авторіві Ліва.

— Так, круто. Це вже нагадує марення безумця, — перебиває колегу Права. — Люди споконвіків були катами

кабанів (із гастрономічних міркувань, як правило). Але щоб кабан був катом людей...

– Не поспішайте мене клеймити, добродіє півкулі, а вислухайте спочатку історію його життя, – огризається Автор.

Так, Анонімечко був кабаном. Не звичайним, безумовно, а розмовляючим, так би мовити, людиноподібним, мутантом.

Треба сказати, що мовлячі тварини Терентопії умовно поділяються на дві категорії. Одні мислять і говорять як люди, але в решті не відрізняються від не говорячих співбратів. Ну, скажімо, так само ходять рачки. (От, наприклад, кінь Гуго, на якому їздив лицар Напівкруглого Столу Леонід Очкарик, умів, як людина, думати й глаголити, але переміщався не по-людськи, а на чотирьох кінцівках; і взагалі, коли мовчав, був невідмітний від звичайного скакуна). А інші говірки мутанти й ходили як люди – на задніх кінцівках, – і маніпулювали передніми, як люди руками. Анонімечко належав до другої категорії. І, між іншим, діяв цими самими передніми кінцівками досить спритно, хоч і були на них копитця, а не пальці.

Ще в часи свого босокопитного дитинства, а точніше в 1978 році, поросля Хрюрик (таке його справжнє ім'я), побачивши, як віртуозно працює кат Інкогнітечко, загорілося мрією стати таким же віртуозом. І із молодих копит стало готувати себе до здійснення цієї рожевої мрії. Спочатку тренувалося на іграшках, потім, коли піросло й стало молодим кабанчиком, виготовило людиноподібне опудало й практикувалося на ньому.

Крім спостережень за роботою професіоналів і вправ із опудалом, джерелом навчання було читання спеціальної

літератури. Хрюрик студіював і конспектував такі книги, як «Самовчитель ударяння тортом», написаний катом Незнайомечком в 1899 році; «Техніка безпеки для ката», написану катом Дехточком в 1921 р.; «Естетичні аспекти експлуатації шибениці» – Невідомечком в 1940 р.; «Психологічні навантаження при роботі з тортом» – Таємничечком в 1949 р.; «Вершковий крем як знаряддя катування» – Псевдонімечком в 1956 р.; «Практичні заняття з гуманного ставлення до катованих» – Конспіратечком в 1968 р., і інші праці корифеїв катівства.

Нарешті, Хрюрик брав домашні уроки в ката-ветерана на пенсії, Засекреченочка. Члени клубу аматорів мазохізму «Букет кропиви», які дозволили Хрюрику безкоштовно вигострювати на них майстерність, пророкували йому велике майбутнє на катівському поприщі.

Хрюрик, котрий набрався цих знань і досвіду, був упевнений, що здійснення мрії неминуче...

І от, в 1987 році, коли Хрюрику виповнилося дев'ятнадцять років (адже розмовляючі тварини, нагадує Автор, живуть так само довго, як люди, і в дев'ятнадцятирічному віці тільки вступають у період дорослості, у той час, як їхні не мовлячі співбрати до такого віку, як правило, або взагалі не доживають, або встигають зостаритися), кат Конспіратечко вийшов на заслужений відпочинок і місце муніципального ката виявилось вакантним.

Зрозуміло, кабанчик відразу подав заяву у відділ кадрів міської ратуші із проханням прийняти його на цю посаду. Він був упевнений, що без проблем пройде відповідні випробування, і наперед тішився своєю зоряною годиною...

Але не тут то було! Мер і його команда навіть випробовувати його не стали.

— Чи ви із глузду з'їхали, пане кабане! — викликнули у відділі кадрів, прочитавши заяву. — Де ж це бачено, щоби тварина працювала катом! Кат — професія суцього людська. І взагалі, у нашій країні, як і в будь-якій іншій, немає таких законів, щоби приймати нелюда, тобто того хто не належить до категорії людей, на таку гуманітарну й, можна сказати, творчу роботу. Катівство ж — діло не звіряче, а гомосапієнське!

— Так я ж не просто свинтус, а свинтус розмовляючий, людиноподібний! Випробуйте мене! Я на катівстві собаку з'їв! У переносному, звичайно, смислі, — просив Хрюрик.

— Немає такого закону, вибачте. Це навіть якось дивно, якщо кабан катуватиме людину. Це якийсь фарс вийде, комедія, пародія...

Відфутболили, коротше кажучи.

І нещасний, у якого рухнула мрія всього життя, вийшов із ратуші з опущеними вухами, вологими вічками й клубком у горлі. «Та хіба ж це справедливо — не приймати громадянина на роботу тільки через те, що він належить до іншого біологічного виду, за те, що в нього рильце іншої форми й хвостик на задниці. Це ж расизмом тхне!» — сердито думав знедолений, прямуючи до редакції газети «Вечірній Жорикбург».

Там він розшукав прогресивного журналіста Потапа Кацмана, сміливі й гострі статті якого бурунили суспільну думку, і повідав йому своє горе.

— Так, так, так, це чорт знає що таке! — погодився енергійний кореспондент, ворущачи нервовою рукою свій пишний чуб. — Давно настав час покінчити із цим видовим

расизмом, із цією зоофобією, із цією дискримінацією розмовляючих тварин! Ви не істоти другого сорту, а такі ж громадяни країни, як і люди, і мусите мати рівні права! Потрібні термінові реформи! Я забабахав таку статтю, таку статтю, що вся Терентопія загуде!

І забабахав.

І загуділа.

Після опублікування його статті «Узаконене мракобісся», у редакцію «Вечірнього Жорикбурга» посипалися сотні листів, у яких і люди, і розмовляючі тварини підтримували й автора статті, і його героя – кабанчика Хрюрика, – у тому, що час, мовляв, зрівняти в правах усіх мовлячих громадян країни незалежно від їхньої видової приналежності.

Були й консерватори, що писали: нехай, либонь, усе залишається як є, мовляв, такі традиції і т.д. Але таких була меншість.

Статтю передрукували й деякі інші газети.

Кабанчик став знаменитістю.

У нього по десяти разів на дню брали інтерв'ю, його запрошували на збори й мітинги в підтримку прийдешніх реформ, він став символом рівноправності.

Звичайно ж, довідавшись про такі настрої в державі, король Жорик Дев'ятий негайно видав указ про рівноправність говорячих тварин, дивуючись, що не здогадався цього зробити раніше.

Завдяки такій реформі говірливі тварини змогли влаштовуватися на творчі роботи (нетворчими вони промишляли здавна: коні возили вантажі, собаки стерегли будинки і т.д.) і нарівні з людьми заробляти грошики на

хліб насущний, на м'ясо насущне, на сіно насущне, на комашок насущних та інші продукти – хто чим харчувався.

Саме у зв'язку із цією реформою дракон Інокентій Карлович зміг влаштуватися на роботу екскурсовода, а мовлячий дощовий хробак Гавриїл Святославович – обійняти посаду редактора журналу.

До речі, черв'як знайшов своє покликання не відразу. Спочатку він намагався влаштуватися шофером у жорик-бурзький таксопарк, потім – манекенником у будинок моделей «Адам і Єва», але й там і там йому відмовили, указавши на анатомічні невідповідності. Втім, на щастя, незабаром видавці журналу «Буряківництво та гній» запропонували Гавриїлові Святославовичу посаду редактора, на тій підставі, що він, мовляв, досконально ЗНАЄ ЗЕМЛЮ зсередини й буквально ЗРИТЬ У КОРИНЬ коренеплодівицтва.

Автор певен, що коли-небудь вдячні терентопці спорудять пам'ятник кабанові Хрюрикові-Анонімечку за те, що він спровокував таку демократизацію й рівноправність.

(Щодо дискримінації, до речі, Автору згадався такий факт. Письменникові Мігелю де Сервантесу якось набридло жити в рідній Іспанії, і він забагнув переселитися на Американський континент. З цим проханням звернувся до відповідних чиновників. Але ті йому відмовили. Мовляв, честі переселення на нові землі гідні тільки чистокровні іспанці. А Сервантес, мовляв, не чистокровний, оскільки має, крім інших, єврейських предків. Так він і не перебрався на Американську землю. Якби не така дискримінація за етнічною ознакою, то, напевно, Сервантес вважався б найпершим видатним американським письменником.)

І от, після оприлюднення королівського указу, Хрюрик знову пішов у міську ратушу. І цього разу його зустріли там із розкритими обіймами, як знаменитість.

Випробування на професіоналізм кандидат у кати пройшов успішно; особливо здорово йому вдалося катування кремовими тортами. Сам маестро Інкогнітечко, що очолював іспитову комісію, потиснув йому копитце, говорячи, що задоволений таким перспективним колегою.

От так простий розмовляючий кабан став аж муніципальним катом Жорикбурга!

З давніх часів у катів у різних країнах була традиція приховувати від широкої громадськості свої імена, адреси й обличчя (ховаючи останні під масками під час роботи). Очевидно, для того, щоб уникнути помсти тих, кого вони мучили, або близьких тих, кого стратили.

У Терентопськім королівстві вже давним-давно нікого не страчують. Та й називати тортурами безболісні маніпуляції, що їх утинають там сучасні кати – це надмірне перебільшення. Тому нікому й на думку не спаде мститися терентопському катові. Навпаки, талановитих катів там поважають, і беруть у них автографи. Так що ані в засекречуванні імен, ані в масках у катів практичної необхідності там немає. Але як Автор уже колись казав, терентопці дуже схильні до збереження традицій. Через те і катівські маски і псевдоніми натомість справжніх назвиськ там мають місце.

Тому, незважаючи, що справжнє ім'я й справжня пичка знаменитого кабана були дуже багатьом відомі, він все-таки вирішив не порушувати традицій і придумав собі псевдонім Анонімечко. А маску придбав у найближчому магазині іграшок. У той період там у продажі були тільки

маски персонажів із мультфільмів Уолта Діснея. Кабанчик перепробував різні: і Міккі-Мауса, і Дональда-Дака, і Гуфі, і Чипа з Дейлом, і всіх семи гномів, і навіть Білосніжки... Але зупинився на масках трьох поросят з однойменного мультику. І хоча його власна пичка не дуже відрізнялася від такої маски, він, традиції заради, працював у масці поросяти.

Перший час на роботу популярного звіра приходило дивитися стільки цікавих, що всіх бажаючих не міг вмістити навіть майдан Панурга, де красувалася елегантна шибениця, не кажучи про Зал Катувань. Однак, жодна сенсація не живе довго, і незабаром Анонімечко став сприйматися співгромадянами не як екзотика, а як звичайний кат; і ажіотаж довкола нього розсмоктався. Тим більше, що працював він хоч і професійно, але не так віртуозно, як його кумир – Інкогнітечко. Чи то тому, що Анонімечко був ще молодий, чи то тому, що замість пальців мав копитця...

(— Нісенітниця яка! Мало було Авторіві розмовляючого дощового хробака, що працює редактором журналу! — кривить звивини Ліва півкуля авторського мозку. — Чого далі очікувати? Равлика, що працює ювеліром? Метелика, що працює сталеваром? Горобця, що працює водолазом? Наявність у твоїй писанині подібних персонажів, громадянине Авторе, дає читачеві привід обізвати оні писання маячнею сивого непарнокопитого!

— Це по-перше, а по-друге, ти погрожував, громадянине Авторе, що фабулою цього твору буде історія про таємниче викрадення і подальші розшуки... Замість цього ти вже одинадцяту главу... то пак одинадцяте щось підряд белькочеш усяку дурню, а викраденням дотепер і не пахне! — підхоплює півкуля Права.

— Відповім, — каже Автор. — По-перше, тварини, що говорять та поводяться наче люди, присутні навіть у творах таких корифеїв, як Франсуа Рабле, Джонатан Свіфт, Григорій Сковорода, Ернст Т.А. Гофман, Михайло Салтиков-Шчедрін, Євгеній Шварц, Михайло Булгаков (наприклад, у «Майстрі та Маргариті» птах (!) працює водієм автомобіля (!); от цитата: «... тільки на шоферському місці сидів не звичайного виду шофер, а чорний довгоносий грак у клейончастому кашкеті й у рукавичках з розтрубами») і багатьох інших видатних літераторів.

І такі твори називаються не маячнею сивого непарнокопитого, а шедеврами світової літератури, а автори — класиками!

— Ага, ясно: Автор Терентопського так званого епосу лізе зі свинячим рилом (тобто рилом Хрюрика) у калашний ряд (тобто ряд класиків). У наявності манія величі, — ставить діагноз Ліва півкуля.

— Причому, зверни увагу, колего, — підхоплює Права, — що письменників-класиків він називає авторами з маленької букви, а себе — Автором з великої букви! Це не просто манія величі, а манія величі в особливо важкій формі!

— Тьху на вас! — ображається Автор. — Я прекрасно усвідомлюю власну мізерність у порівнянні з такими величинами, і, думаючи про них, страждаю не на манію величі, а, якщо завгодно, на манію нікчемності. А по-друге, заявляю, що до обіцяного викрадення ми вже наблизилися майже впритул, і якщо не в наступному дванадцятому розділі, і не в тринадцятому, зім'ятому й марному, то вже у чотирнадцятому точно йтиметься про обіцяне викрадення. Даю волосся на відсікання! Те що під пахвами.)

За період часу, поки Автор віддавався всім цим просторікуванням, кабан-кат швиденько змотався до оперного театру, знайшов обривки м'ятої афіші й повернувся.

Вручивши клоуноликому судді добутий папір, кур'єр у масці поросяти плюхнувся на лаву, відстебнув ролики й напнув навушники.

Перерва, природно, закінчилася, і всі повернулися на попередні місця.

— Гм, — сказав пишнобровий клоун, пробігши очима афішу, після того як склав і розгладив на столі долонями обидві її шматки.

А що ще сказав із цього приводу він і інші учасники судового процесу, читач довідається з наступного щося, дванадцятого, із заголовком «Підворіття для ударників».

ЩОСЬ СОРОК ПЕРШЕ В'язні громадянки Окнечук

Мені багнулося віднайти отут якусь жінку, що
знається на чарівництві, і за її сприяння побачити деякі
дивовижі...

Лукіан, «Лукій, або Віслюк».

— Чи правда, що вона чаклунка і їздить повітрям на
помелі?

— Невже? — Ти бачила?

— Ну ні, я цього не виділа, і ті, які мені проказували,
самі також не виділи; та тільки вже вони від вірних людей
чули.

Іван Крилов, «Ілля Богатир».

— Ні, — говорить невідома дамочка, — я, — говорить, —
що називається, фея. Одним моментом, що завгодно,
змайструю.

Даниїл Хармс, «Про рівновагу».

21 жовтня – 3 листопада 1995 року.

Автор повинен сказати банальність: найшустріша
штука у світі — це людська уява. За її допомогою інди-
від, що володіє фантазією, може подумки переміститися
миттєво куди завгодно, навіть в іншу галактику, куди на
найшвидшій ракеті треба добиратися тисячі або мільйони
років, не кажучи про менш розторопний транспорт.

От і ми з тобою, безцінний читачу, тільки-но перебу-
вали в Жорикбурзі, і раптом — вжик! — як «га» сказати, —
завдяки уяві Автора, проявилися за сотні кілометрів від те-

рентопської столиці, а конкретніше: у масиві Сокирного лісу біля річки Борми.

Проявившись, оглядимось.

Перед нами ґрунтова дорога, по один бік котрої розкинулися зарості, у яких листяні рослини переважають над хвойними, а по інший бік – зарості, у яких хвойні рослини переважають над листяними.

Оскільки наше переміщення, безцінний читачу, пережбурнуло нас не тільки в просторі, але й у часі, то дивимося на календар і годинник, щоб визначити координати й у цьому аспекті. Ага! Двадцять перше жовтня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року, десята година, двадцять одна хвилина, одинадцять секунд.

А хто це маячить на дорозі там, удалині? Це два вершники. Звичайно, ти, безцінний читачу, миттєво здогадався, що це лицарі Напівкруглого Столу. Ух, який же ти тямкий! Молодець! Давай почекаємо, поки вони під'їдуть ближче...

.....
.....
.....
.....
.....

Вони наблизилися, і ми вже можемо навіть розглянути їхні щити. На щиті одного – чорна звивина в сірому полі, на щиті другого – бурий ведмідь, що стоїть догори дриґом, у білому полі...

– Це ж щит Річарда Левове Копито, як зараз пам'ятаю!
– втручається Права півкуля авторського мозку.

– Не тільки, – заперечує Автор. – Але про це згодом.

Із щитом, де фігурує звивина, верхи на коні на кличку Микола, їде граф Кузьма; а із щитом, де зображений ведмідь, окульбачивши скакуна на кличку Рудольф, рухається герцог Леонід Коліно.

Вони вже під'їхали до нас настільки близько, що ми навіть в змозі розчути, про що вони тереvenять...

— ... і тоді Картатий Лицар, теє-то як його, закричав Смугастому Лицареві: «Тю, та ти просто дурень!» — продовжував розповідати граф Кузьма. — А Смугастий Лицар йому на це: «Що?! Що ти там бовкнув?! А ну, повтори!» Картатий Лицар, теє-то як його, повторює: «Ти просто дурень!» А Смугастий: «Що-що?! А ну, повтори, що ти там проварнякав!» Картатий знову: «Ти дурень!» А Смугастий у відповідь: «Ні, ти повтори, що ти там белькочеш! Повтори, не бійся!» Картатий: «Ти дурень!» Смугастий: «Що ти там продзявкав?! А ну, повтори!» Картатий: «Ти дурень!» Смугастий: «А можеш повторити? Чи духу не вистачить?!» Картатий: «Повторюю: ти дурень!» Смугастий: «І ти можеш повторити те, що оце промекав?!» Картатий: «Дурень ти, дурень! Скільки можна повторювати!» Смугастий: «Ні, ти повтори, якщо ти такий сміливий!» Картатий: «Тьху! Кажу востаннє: ти дурень!» Смугастий: «Що ти там прожебонів знову?! А ну, повтори!» Картатий: «Не повторю! Набридло! Ну тебе! Задовбав ти мене своєю занудністю! Здаюся». А Смугастий: «Не повториш?! Ага, злякався! То то ж! Будеш знати, як мене ображати, боягузе!»

Герцог Леонід Коліно засміявся. А відсміявшись, говорив:

— Я також знаю анекдот часів Третьої громадянської війни. Жив тоді герцог Павло Гриньмасьальський з роду

Лойковицьких, мій прямій предок. Він був, можна сказати, справжній богатир, умів і любив почубитися; одного разу навіть переміг велетня Киклопенка! Але в громадянській війні брати участі не забажав, бо вважав, що принци Георгій і Григорій мусять з'ясувати, кому дістанеться корона, не за допомогою війни, а за допомогою жереба. І принц Георгій і принц Григорій послали до герцога Павла своїх делегатів, призиваючи його ввімкнутися в боротьбу й підтримати котрогось із претендентів на корону, але герцог грубо виставляв делегатів із нашого Гриньмасьяльського замку. І от у черговий раз принц Григорій послав до герцога Павла свого соратника, графа Аскольда Нечистоносого. Вертається Аскольд Нечистоносий від герцога Павла, і принц Григорій питає графа: «Ну що, ти знайшов з герцогом спільну мову?» А граф відповідає принцові: «Не тільки нічого не жнайшов, а й навпаки – жагубив». – «Що жагубив?!» – «Жуби».

Тепер розсміявся граф Кузьма.

От так, озвучуючи свій шлях сміхом, два одягнені в доспіхи індивідууми (звичайно, у сучасному смислі цього слова, а не в античному, адже давні римляни називали словом «індивідуум» не людину, а атом) під'їхали ґрунтовою дорогою до річки Борми.

Мосту через річку в цій місці не було, броду теж не було, зате був пором.

На протилежному березі крім порома на воді знаходився і будиночок біля води, у якому, очевидно, жив поромник.

Граф Кузьма роззявив був рота, щоб покликати, але герцог Леонід Коліно вказав йому на вербу біля берега. Верба була низька й кремезна, схожа на стоячого догори щупальцями восьминога. На одному з, так би мовити, щупалець (тобто, зрозуміло, на гілці, що витягнулася паралельно ґрунту) був невеликий дзвін (судячи з кольору – мідний). А до стовбура дерева була примотана дротом фанерна дошка, на якій красувався текст (зроблений, мабуть, за допомогою електричного випалювача):

«ДЛЯ ВИКЛИКУ ПОРОМА – ВДАРИТИ У ДЗВІН НЕ БІЛЬШ ВОСЬМИ РАЗІВ. ДЛЯ ОТРИМУВАННЯ КОПНЯКА ЗА ХУЛІГАНСТВО – ДЗВОНИТИ БІЛЬШ ВОСЬМИ РАЗІВ».

Граф Кузьма під'їхав до дерева, посмикав за мотузку дзвона, і той, захитавшись на гілці, бомкнув п'ятичі.

Поромник не змусив на себе довго чекати: відразу ж вийшов звідкись із-за будинку, зійшов на пором і, чіпляючись за натягнуту над водою линву, перемістив свій плавзасіб уздовж цього каната до лицарів.

Поромник виявився молодим, років вісімнадцяти, і діловим хлопцем.

Коли вершники опинилися на поромі, хлопець указав їм на табличку, прибиту двома цвяхами до дерев'яного поручня:

«ТАКСА ЗА ПЕРЕПРАВУ – ПО 2 ШУРХОТИКИ З НОСА».

Коли ж лицарі, не сходячи з коней, простягнули йому чотири шурхотики, хлопець уточнив, що маються на увазі не тільки людські носи, але й кінські. Так що подорожанам довелося подвоїти суму.

Якщо найвідоміша книжка англійського письменника Джерома Клапки Джерома називається «Троє в човні, не рахуючи собаки»; а відомий твір російського класика Івана Тургенєва можна було б озаглавити «Один у човні, не рахуючи собаки» (читач, можливо, догадався, що цей один був німим і звався Гарасимом; втім, цей опус можна було б також наректи «Один у човні, але вже без собаки»); а знане писання ще одного російського класика Миколи Некрасова можна було б поійменувати «Бозна скільки у човні, не рахуючи діда Мазая», то дану ситуацію можна було б описати словосполученням «Троє на поромі, не рахуючи коней», або ж «Двоє на поромі, не рахуючи людей», або навіть «П'ятеро на поромі, не рахуючи мікроорганізмів».

Людей, що перетинають на кораблях моря й океани, називають мореплавцями. Стало бути, людей, що перетинають річки, от хоча б і на поромах, можна назвати річкоплавцями.

Зрозуміло, під час переміщення поперек річки Борми, втім, зовсім не широкої, яйцешукачі задали річкоплавцеві традиційне питання, традиційно показавши портрет яєчного шахрая. Хлопець відповів, що про місцезнаходження намальованого суб'єкта зі драконячим яйцем йому нічого невідомо. За тоном відповіді можна було здогадатися, що йому це питання задавали не один раз, і йому вже набридло на нього відповідати. А він запитав пасажирів, скільки їм років. Злегка здивувавшись цікавості перевізника, лицарі, однак, ввічливо назвали свій вік.

Причаливши до свого берега, поромник додав:

— Я-от не знаю, але раджу вам звернутися із цим питанням до феї Ані Окнечук, що мешкає отут недалечко. Вона багато чого знає.

— А як нам її знайти? — запитав герцог Леонід Коліно.

— Дуже просто. Бачите: цей шлях там далі розгалужується на п'ять доріг. Так от, вам треба їхати другою праворуч. Доїхавши нею до першого перехрестя, поверніть ліворуч. Повернувши, їдьте прямо. Проїдьте одне перехрестя, а на другому поверніть праворуч. Повернувши, знову їдьте прямо до перехрестя й там ще раз поверніть праворуч. Повернувши, знову їдьте до перехрестя й там поверніть уже ліворуч. Повернувши, їдьте прямо до наступного перехрестя й там поверніть праворуч. Доїхавши до наступного перехрестя, поверніть ще раз праворуч. На наступному — уже ліворуч. А потім знову праворуч. Ну а далі шуруйте прямо, поки не побачите маленький замок із флюгером у вигляді мітли. От у тому замку й живе фея Аня Окнечук.

— Гм. Я краще все це запишу, щоби не збитися. Повторіть ще раз, — попросив герцог, дістаючи з рюкзака ручку й блокнота.

Поромник повторив, Леонід записав.

Подякувавши хлопцеві за підказку, лицарі продовжили путь.

Від розвилки доріг поїхали другою праворуч.

Хлопець же, провівши їх поглядом, потер долоні, як це роблять люди, певні у швидкому й легкому збагаченні, і кинувся до свинарника за будинком, де він тримав шістку їзових кабанчиків.

Терентопські свинарі вивели породу їзових свиней, довгоногих, шустрих, енергійних... Сухорлявих. (Сухорлявих, а не в-сухар-ях-запечених! Не переплутай, читачу!) Тобто струнких. Сенс існування яких не в забезпеченні людей м'ясом і жиром, а в перевезенні людей і вантажів.

Поромник швидко запряг шістку кабанчиків у візок, по двоє в ряд. Потім сказав своїй тринадцятирічній сестричці Інні, аби вона його короткочасно замінила, якщо під час його нетривалої відсутності з'являться бажанчі перетнути на поромі Борму. Потім, сівши в засіб пересування, труснув віжки. І жваві свинтуси помчали його з таким ентузіазмом, начебто для них не було у світі більшої насолоди, ніж прокотити хазяїна з вітерцем.

Від розвилки доріг цей транспорт поїхав крайньою праворуч.

А поки лицарі й поромник їдуть різними дорогами, Автор встигне збагатити читача інформацією про цих двох лицарів, їхніх коней і їхні герби. А також про терентопських фей.

Як читач уже напевно здогадався, герцог Леонід Коліно був далеким родичем Річарда Левове Копито, тому що й той і другий були нащадками герцога Павла Гриньмасьяльського, і той і другий носили на щиті герб роду Лойковицьких.

У герцога Павла Гриньмасьяльського (сучасника Жориків Третього і Четвертого) було двоє дітей: дочка Горпина й син Маврикій. (Гриньмасьяльський – не прізвище, а прізвисько, від чисто терентопського слова «гриньмасьялити», що означає – колупати вказівним пальцем правої руки в правій ніздрі під час граду; а прізвище його – Лойковицький. Герцог Павло Гриньмасьяльський, якщо читач пам'ятає, фігурує в щосі двадцять шостому за назвою «Самогон для принцеси», але не власною персоною, а як

образ, що втілюється якимось театральним актором.) Леонід Коліно був нащадком Маврикія, а Річард Левове Копито – Горпини. Зазвичай жінка, виходячи заміж, бере прізвище чоловіка. Горпина, вийшовши заміж за лицаря Євстафія, не стала брати його прізвище. Навпаки: Євстафій побрав прізвище дружини. Саме завдяки цьому їхні нащадки, включно з Річардом Левове Копито, й носили прізвище Лойковицьких. Справа в тім, що в лицаря Євстафія прізвище було... Як би це пом'якше... Ну, добре, скажемо прямо: Засранін. Хто ж захоче носити таку фамілію й передавати її нащадкам! Герб у Євстафія Засраніна теж підкачав. Авторіві навіть соромно його описувати. Тому, ставши Лойковицьким, Євстафій узяв собі й герб Лойковицьких; і передав його нащадкам. На цьому гербі, як читач знає, має місце стоячий догори дригом ведмідь. Як і у випадку з білими комарами на щитах лицарів з роду Глімпельштейнів, ведмеді, їхні розміри й місця розташування на щитах у лицарів з роду Лойковицьких також мають відмінності, щоб уникнути плутанини. У герцога Леоніда Коліно, приміром, ведмідь на щиті побільше, ніж в лицаря Річарда Левове Копито, і розташований трохи вище.

Що ж стосується графа Кузьми, на гербі якого зображена чорна звивина на сірому тлі, то будь-який знавець терентопської геральдики, лише зирнувши на його щит, відразу визначить, що цей граф – прямий нащадок герцога Єрофія Хитросплетена Звивина, з яким постійно радився король Жорик Сьомий.

Додам також, каже Автор, що кінь Леоніда Коліно – підласої масті (тобто темно-коричневий зі світлими підпалинами навколо очей, рота, у паху й в області ліктів і на сідницях). Був названий Рудольфом на честь германського

короля Рудольфа Першого Габсбурга, що правив у тринадцятому столітті. А кінь Кузьми – олене-гнідої масті (тобто верхня частина голови, шиї (уздовж гребеня й біля лопаток), спини, крупу й боків темно-коричневі, а кінець морди, горло, і живіт світло-коричневі). Названий Миколю на честь російського царя, але Автор не знає точно – якого: Миколи Першого, Миколи Другого, або навіть обох відразу. Взагалі-то ці інформації, мабуть, не мають великого значення, але отака вже традиція епосів: обрушувати на голову читача або слухача масу всіляких подробиць. І Автор, підрядившись зварганити який-ніякий так званий епос, лише слідує такій традиції.

Ну й, мабуть, перш ніж перейти до фей, треба для повноти картини дати портрети цих витязів.

Герцог Леонід Коліно, що живе в Гриньмасьяльському замку, котрий у місті Жабенятинську, і є главою Гриньмасьяльського герцогства (яке іменується також Жабенятинською областю), – це п'ятдесятип'ятирічний чоловік середнього зросту, кремезний, досить угодований, голений (тобто безбородий і безвусий) і доценту лисий. Спочатку його прізвисько було Лисий Наче Коліно. Але згодом воно скоротилося до одного слова: просто Коліно. Лисина його була гладкою й блискучою, так що в цьому аспекті він був подібний іншому мандрівникові – Одиссею. Про якого Єврімах сказав: «Муж цей у дім Одиссеїв прийшов не без волі безсмертних. Сяйво, здається мені, не з лучин цих палаючих плине, а з голови його, – гляньте, на ній же нема й волосинки». (Гомер. «Одіссея». Пісня вісімнадцята, рядки 353-355).

А граф Кузьма – двадцятичотирьохрічний парубок високого зросту, стрункий, світловолосий: волосся довге, до

плечей. Носить невелику борідку й вуса. Загалом, має романтичну зовнішність, яка цілком підійшла б до стандартного висловлення «прекрасний лицар на білому коні». Якби, звичайно, його кінь був білим.

А тепер – кілька слів про терентопських фей.

Феями жінок, що займаються чарівництвом, у Терентопії стали називати за розпорядженням короля Мирополка Романтика. До того їх там величали відьмами або кудесницями. Мирополк, начитавшись чарівно-романтичних книг, привезених ним із Західної Європи, у тому числі про знамениту Фею Моргану – сестру короля Артура, вирішив: нехай, мовляв, і в його свіжествореному за книжковими зразками лицарському королівстві кудесниці йменуються на книжковий манер: феями.

Що й узаконив указом.

Так само він наказав називати ельфами тих лісових жителів, які раніше називалися лісовиками або щезниками (про це Автор докладніше скаже в розділі сорок четвертому за назвою «Лісовий колектив Рабіновича»). Мирополк навіть хотів терентопських шахтарів і рудокопів назвати гномами, хоч вони й були звичайними чоловіками, а не карликами. Але, слава Богу, до такого курйозу його реформа не дійшла.

У багатьох казках феї зображуються летючими дівчатами, маленькими, трохи більше комах, із крильцями метеликів або бабок. (Саме про таких написав ілюстровану фотографіями книжку «Пришестя фей» Артур Конан Дойл, котрий чи то вірив, що маленькі крилаті дівчата існують не

тільки у казках, але й у реальній дійсності, чи то прикидався, що в це вірить, аби містифікувати читачів). Нехай такі небилиці залишаються на совісті казкарів. У дійсності феї – це звичайні жінки, що оволоділи чарівними знаннями.

Терентопські феї походять від українських відьом. А про українських відьом написано багато книг. Для прикладу Автор цих рядків назве тільки писання трьох класиків (двох харків'ян і полтавця; останній, втім, був онуком харківського поштмейстера): Орест Сомов, «Київські відьми»; Грицько Основьяненко, «Конотопська відьма»; Микола Гоголь, «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» (що в тій збірці кілька творів про таких жіночок) і «Вій». Отже, тема українських відьом широко представлена в літературі, особливо українській, російській і польській. І читач може самостійно знайомитися без допомоги Автора Терентопського, м'яко висловлюючись, епосу з такими книгами. А терентопські феї нічим принципово від українських відьом не відрізняються. Тому Автор не бачить необхідності тут заглиблюватися в цю тему й довго про неї розп'якувати. Зауважить лишень, що ці великі безкрилі жінки, як і крилаті маленькі в казках, теж летючі. Але літають не за допомогою махання крильми, а без усяких крил, верхи на мітлах, ступах, швабрах, щітках, коцюбах або, у найгіршому разі, верхи на чоловіках, за допомогою відповідних заклинань.

Авторові Терентопських хронік, тобто твоєму, безцінний читачу, покірному слугі, щойно спало на думку таке: якщо боги жіночої статі називаються богинями, то, напевно, магів жіночої статі можна називати магинями.

Логічно? Отож, фей, відьом, кудесниць доречно величати також і магинями.

Отже, повернемося до поромника, що мчиться на свинячій упряжці.

На відміну від лицарів Кузьми й Леоніда Коліно, які їхали складним маршрутом, звертаючи періодично то праворуч, то ліворуч, поромник котив прямо й усього хвилин за п'ятнадцять опинився біля кам'яної будови, недостатньо великої, мабуть, щоб називати її повноцінним замком, але й не настільки маленькою, щоб обізвати просто особнячком. Можна назвати її, наприклад, замкоподібною віллою. Над її черепичним дахом зметнувся шпиль, увінчаний флюгером у вигляді мітли.

Покинувши свій свинячий екіпаж, поромник підійшов до дверей і натиснув кнопку електричного дзвінка.

Незабаром двері відкрила симпатична жінка років тридцяти.

— Добридень, панно феє, — привітався поромник. — Чекайте на нових гостей.

— А, Ігорку, привіт, — відповіла вона. — Хто такі? Скільки їх?

— Двоє. Теж мандруючі лицарі. Вік відповідний. Я їх, як звичайно, послав до вас довгим об'їзним маршрутом, а сам — напрямки, щоби попередити.

— Молодець. Почекай, зараз винесу гроші.

За дві хвилини фея вручила Ігоркові тридцять шурхотиків, які він із великим задоволенням занурив у кишеню сорочки, після чого, попрощавшись, поїхав назад.

Півмісяця тому фея Аня Окнечук запропонувала поромникові Ігорку легке й вигідне діло: направляти до неї мандрівників чоловічої статі, віком від 20 до 60 років. Зобов'язуючись платити йому за кожного такого гостя аж по 15 шурхотиків.

Звичайно, далеко не всі чоловіки, що переправлялися поромом через Борму, відправлялися до феї. Більшість мала інші справи, плани й мети. В основному, до поради поромника прислухалися мандрівні лицарі. Граф Кузьма й герцог Леонід Коліно були десятим і одинадцятим чоловіками, яких Ігорок відправив до Ані Окнечук. Таким чином, за допомогою настільки неважкого «бізнесу» Ігорок уже заробив зайвих 165 шурхотиків.

Навіщо феї мандрівники, Ігорок не запитував. У нього були дві версії щодо цього. Або фея настільки гостинна, що навіть готова платити за доставку гостей. Або фея — ненаситна німфоманка, що бажає мати інтимні контакти з великою кількістю чоловіків.

Кузьма й Леонід Коліно, переміщаючись звивистим маршрутом, правильність якого герцог визначав за записом у блокноті (через що не можна сказати, мовляв, лицарі прямували до феї, а треба сказати, що вони до неї зигзагували), зрештою, години за дві, теж під'їхали до замкоподібної вілли із флюгером-мітлою на шпилі, але не з того боку, звідки Ігорок, а із протилежного.

Лицарі, привітавшись і відрекомендувавшись, запитали цю карооку брюнетку з родимкою на лівій щоці й маленьким, ледве помітним шрамиком на правій брові,

одягнену в салатну футболку і світло-сині джинси, чи не вона фея отака-от, на що вона відповіла:

— Так, це я сама. Дуже рада, що ви, панове лицарі, до мене завітали.

— У нас до вас, пані феє, теє-то як його, є питання... — почав був граф Кузьма, але Аня перебила:

— Питання відкладемо на потім, а спочатку зайдіть до мого будинку і станьте моїми гістьми.

Лицарів не треба було довго просити. Вони зійшли з Рудольфа й Миколи.

— А як же наші коні? — запитав герцог Леонід, коли кудесниця перед ними відкрила двері й пальцями понадила їх усередину.

— Не хвилюйтесь, коні самі підуть туди, де отримають їжу й відпочинок. У мене все під контролем, я ж фея, — відповіла вона їм, щось прошептавши, клацнула пальцями, після чого скакуни пішли кудись за віллу.

— Хм, теє-то як його, чари, — покачав головою Кузьма.

— Прошу за мною. — І жінка повела їх коридором, стіни якого були прикрашені декількома великими дзеркалами й декількома мітлами, підвішеними вертикально, пруттям вгору.

Двері за ними захлопнулися самі собою, без пружини або іншого механізму.

Над мітлами на стінах були якісь таблички з датами. Фея пояснила:

— Ці мітли — призи, які я отримала за перемоги в мітлоперегонах.

Проходячи повз одне з чималих люстер, герцог Леонід Коліно кинув оком на своє віддзеркалення, щоб визначити: чи не занадто він забруднився в дорозі. Переконавшись,

що виглядає цілком пристойно, герцог раптом зловив себе на думці, що він бачив у тому дзеркалі своє відображення й відображення колеги Кузьми, але не бачив віддзеркалення господарки, хоча повинен був бачити, оскільки вона йшла поруч із ними. «Вона не відбивається в дзеркалі! – подумав він і згадав, що, здається, десь чув або читав, що в дзеркалах не відбиваються тільки примари й упирі. – Невже вона...» Проходячи повз наступне дзеркало, герцог побачив у ньому відображення всіх трьох: себе, Кузьми й господарки. «Тьху, виходить, того разу приверзлося», – вирішив він.

Фея сказала, що гості почуватимуться вільніше, якщо знімуть доспіхи, із чим вони погодилися; і що обладунки та зброю вони можуть поки залишити отут; і відкрила якісь двері. Знімаючи лати, граф із герцогом побачили в цій коморі обладунки й зброю інших витязів, незалежних лицарів, з якими раніше вони зустрічалися на лицарських турнірах, що визначили за щитами у першу чергу.

– У мене вже гостюють дев'ять мандрівників, з яких п'ятеро – лицарі, троє – зброєносці, і один чернець, – пояснила Аня.

Розташувавшись у вітальні, у затишних кріслах під висячим на стіні живописним полотном, що зображує веселого чоловіка в напудреній перуці й рожевому в червоний горошок жустокорі з мереживним жабо, гра...

(– Даю звивину на випрямлення, що це портрет мага Гектора Манюні! – вигукує, перебивши, Права півкуля авторського мозку. – І що цей портрет був написаний придворним живописцем Леонардо Гудзиком тисяча сімсот сорок сьомого року, із приводу присвоєння цьому чарівникові звання придворного! І що фея Аня Окнечук є

черговим нащадком цього мага! І що в неї був черговий фрагмент його пророцтва! Що скажеш, пане Авторе? Хіба я не правий? Хіба не вгадав?

— Заткнися! — цикає Автор.)

Розташувавшись, повторює Автор, у кріслах напроти феї, граф Кузьма й герцог Леонід повернулися до свого питання.

— Гаразд, так от ми хотіли спитати вас, пані Аню, тее-то як його... — почав був граф, але вона поправила:

— Я зараз незаміжня, тому називайте мене не пані, а панна.

— Вибачте. Ми хотіли спитати вас, панно Аню, чи ви не знаєте, де перебуває, тее-то як його, яйце дракона, викрадене щось більше місяця тому в Каменіані, або от цей...

— Кузьма хтів, як зажди в таких випадках, простягнути ксерокопію, але... — Тьху, його портрет залишився в рюкзаку, а рюкзак на Миколі...

— Не турбуйтеся, я вже не один раз бачила портрет того шахрая. Ті лицарі, що гостюють у мене, теж його шукають, і в них є його портрети... На жаль, я цього не знаю.

— А ви не можете за допомогою своїх фейських штучок це якось з'ясувати? — додав Леонід Коліно, почухуючи свою потилицю, що стала причиною прізвиська.

— Ні, мої чарівні можливості не настільки безмежні, щоби я могла визначати місцезнаходження будь-якої людини. Деякі ясновидці вміють це з'ясовувати за допомогою світлини того, кого шукають, але, по-перше, я таким даром не володію, а по-друге, у вас не фотознімок, а малюнок, точніше, ксерокопія малюнка, а за таким зображенням навіть ясновидець не зможе знайти.

— Шкода, — засмутився герцог.

— У мене до вас теж є питання, точніше, прохання, — продовжила фея.

— Зробимо для вас, панно, усе, що в наших, теє-то як його, силах, — галантно пообіцяв граф Кузьма.

— Я б воліла, щоби один з вас став моїм чоловіком. Однаково хто — ви чи ви, — приголомшила гостей господарка.

Лицарі геть не очікували такого прохання й навіть трохи отетеріли. Герцог замурмотав:

— Хм... Несподівано... Ну, що стосується особисто мене, то я вже одружений...

— А я заручений. Мене наречена чекає. Після експедиції буде, теє-то як його, весілля, — відмовився й граф.

— Ну, що вже одружений, то нічого. Можна розлучитися... — продовжила фея, але Леонід перебив:

— Навіщо ж мені розлучатися?! Я кохаю свою дружину, у нас гарна сім'я, діти, скоро онук народиться чи внучка, дочка вже при надії...

— Мені дивно, що така гарна панна пропонує першим-ліпшим зустрічним, яких знати не знає, стати її чоловіком, — знизав плечима Кузьма. — У такої розумної й гарної феї мусить бути, теє-то як його, досить прихильників, щоби вона могла вибрати з них найгіднішого, а не пропонувати це першим зустрічним, до того ж не вільним... Вибачте, якщо я сказав щось...

— Я вже шість разів виходила заміж за прихильників, шість разів розчаровувалася й шість разів розлучалася, бо всі чоловіки виявлялися не ідеальними, — стала пояснювати господарка. — Після шостого заміжжя я зрозуміла, що ідеального чоловіка не знайду, його просто не існує, тому вирішила його не шукати, а зробити за допомогою магії з

будь-якого людського організму чоловічої статі віком від двадцяти до шістдесяти років. Тому мені підійде перший зустрічний, як сировина, так би мовити, для магічного перетворення. Я володію чарівною технологією, за допомогою якої можу створити собі ідеального чоловіка з будь-якого чоловіка. Будь-якому чоловікові я так зміню зовнішність, характер, смаки, темперамент, звички, світогляд і пристрасті, що він стане саме тим, що мені треба. Єдина умова: будь-який чоловік сам, добровільно мусить погодитися стати моїм чоловіком і піддатися магічному перетворенню. Мені нічого не варто отримати його згоду за допомогою чарів, але отут важливо, щоби згода було абсолютно добровільною. От я й пропоную вам погодитися добровільно.

— Я не згодний! — насупився герцог Леонід Коліно. — Я не бажаю, щоб з мене робили когось іншого, я прагну залишитися самим собою!

— І я прагну бути, теє-то як його, самим собою, тим більше, що своїй нареченій я подобаюсь таким, який я є, — відмовився й граф Кузьма.

— Ну що ж, у вас буде досить часу, щоби обміркувати мою пропозицію, — продовжила Аня Окнечук. — Ви не перші, хто відмовилися стати моїм чоловіком на таких умовах. Ті дев'ятеро, які, так би мовити, гостюють у цьому будинку, теж відмовилися. Приєднуйтеся до них.

— Ми не збираємося у вас залишатися. Нам треба шукати яйце дракона, це наш лицарський обов'язок, — вимовив герцог, встаючи.

— Залишитесь, хочете ви того чи не хочете, — заперечила фея. — Коли я вирішила будь-що здобути собі ідеального чоловіка й щастя в особистому житті, то так зачаклувала

цей будинок, що він жодного мужчину, котрий зайшов сюди, не випустить доти, доки я не придбаю чоловіка. Так круто зачаклувала, що тепер навіть сама не зможу розчаклувати, навіть якщо б захотіла. А отже, ви та інші мужчини вимушені будете гостювати в мене доти, доки один з вас не стане моїм законним чоловіком. Саме законним! Так зване вільне кохання та інші шури-мури вам не допоможуть, тому навіть не намагайтесь мене спокушати чи гвалтувати, тим більше що від цього я охороняюся чаклуством і у вас нічого не вийде без офіційного одруження...

Вона встала із крісла, і граф Кузьма теж.

— Уся ліва половина будинку у вашому розпорядженні. Ви отримуватиме триразове харчування, страви смачні й різноманітні. Можете користуватися моєю бібліотекою художньої літератури...

— І це ви називаєте — гостювати?! — обурився герцог. — Це коли добровільно — у гостях, а коли недобровільно — у полоні! Ви хочете зробити нас вашими бранцями! Це нечесно й непорядно! А ще фея!

— Так, жінки, роздратовані самотністю й прагнучі щастя в особистому житті, можуть бути егоїстичними, а феї теж жінки й ніщо жіноче їм не чужо! Я вас не тримаю, якщо зможете звідси піти, якщо будинок вас випустить, то скатертиною дорога, — відповіла Аня Окнечук.

— Я йду! — заявив Леонід Коліно й рішуче попростувався до комори, де залишив доспіх і зброю.

— Я, теє-то як його, теж! — підтакнув Кузьма й кинувся за колегою.

Начепивши на себе в коморі панцири й схопивши свої мечі, складні списи у футлярах і щити, вони дзеркальним коридором повернулися до входних дверей. На їхню

радість, двері виявилися не замкнені, і, відкривши їх, вони одночасно ступнули за поріг...

Яким ж був їхній подив, коли за порогом виявилася все та ж комора!

— Що за хрін!!! — викликнув герцог.

— Хрін, теє-то як його, подери!!! — одночасно з ним гаркнув граф.

Вони вискочили з комори й побігли дзеркальним коридором до вхідних дверей; розчахнувши їх, кинулися геть із дому, але за вхідними дверима знову замість вулиці виявилася комора!

— Я ж казала, що будинок зачаклований і мужчин не випускає! — сказала фея в черговий раз їхнього виходу з комори. — Єдина можливість для вас покинути цей будинок, це погодитися стати моїм чоловіком і піддатися магічному перетворенню, чи переконати зробити це когось із інших дев'яти бранців, як ви висловились.

— Ми ж не просто так мандруємо, як туристи, а ми шукаємо викрадене драконяче яйце! Викрадання цього яйця загрожує безпеці всього нашого королівства! Затримуючи отут лицарів, що шукають яйце, ви тим самим, панно феє, поведетесь непатріотично! Хіба ви не патріотка нашої батьківщини?! — присоромив її герцог.

— Я патріотка. Але коли я зачаклювала таким чином цей дім, я ще не знала про пошуки лицарями яйця, а тепер вже нічого не можу зробити. Тепер усе від вас залежить. Це ви вчините непатріотично, якщо замість того, щоби погодитися стати моїм чоловіком і таким чином випустити з будинку інших лицарів, щоби вони продовжували пошуки, будете, затинаячись, відсиджуватися в мене в гостях, ухи-

ляючись від пошуків, і не даючи своєю упертістю й іншим виконувати цей обов'язок, – заперечила Аня Окнечук.

Коротше кажучи, герцогові Леоніду Коліно й графові Кузьмі, не бажаючи наразитися на магічне перетворення з наступним одруженням із чарівницею й неспроможним покинути зачарований будинок, довелося залишитися отут на невизначений час. Тому вони приречено знову зняли доспіхи й впровадили їх разом зі своєю зброєю до комори, котра тимчасово обіймала посаду маленького арсеналу.

– Ви нам хоч наші рюкзаки поверніть із речами, що виїхали на наших конях, – гарчав Кузьма, коли фея вела їх до апартаментів, де їм належало відтепер жити. – У нас же там, теє-то як його, зубні щітки й...

– Не хвилюйтесь, ваші рюкзаки вже у вашій спальні, – відповіла, перебивши, вона.

Дійсно, у спальні, що мала місце в лівому крилі замкоподібної вілли на другому поверсі, лицарі виявили свої рюкзаки з речами. У цій спальні було шість ліжок, зрозуміло, одномісних, чотири з яких уже займали інші бранці. Лицарі заволоділи двома вільними. Решта п'ятеро полонян, як пояснила фея, розмістилися в сусідній спальні, такій же шестимісній, і там залишилося вільним одне ліжко.

– Розташовуйтеся. Обід буде за дві години в їдальні. Знайомтеся з іншими претендентами, або бранцями, як ви висловились, вони всі зараз у кімнаті відпочинку. Це там, наприкінці коридору. Там є більярд, шахи, доміно та інші настільні ігри, а також бібліотека художньої літератури, щоби ви не нудьгували. Решту вам покажуть нові знайомі. Я буду в правому крилі будинку. Якщо я вам знадоблюся,

натисніть на цю кнопку, і я прийду, якщо буду вдома; а якщо мене не буде, прийде моя помічниця, Кученко Яна.

Аня Окнечук вийшла.

Кузьма й Леонід дістали з рюкзаків речі й розмістили їх у тумбочках і шафках, а потім пішли в кімнату відпочинку знайомитися із друзями по нещастю.

Такими виявилися: лицар Ван дер Єрємєєв зі зброєносцем Юліаном, лицар Євстафій Купріянович Горобинич зі зброєносцем Зигфріденком, Лицар Пухнатоного Замку зі зброєносцем Олімпієм Орестовичем, Лицар Зимуючих Раків із лицарем Гійомом Тютьченком (які мандрували вдвох без зброєносців) і чернець, брат Силантій із монастиря святого Святозавра. (Трьох із цих незалежних лицарів Автор уже згадував у списку доспіхоносців, що ратоборствувалися на лицарському турнірі в День Шляхетного Мордобою; дивися, читачу, тридцять перший розділ).

Із цього видно, що сектор пошуку, який дістався за жеребом лицарям Напівкруглого Столу графові Кузьмі й герцогові Леоніду Коліно, облюбували для пошуків і багато незалежних лицарів-яйцешукачів. Чернець же, брат Силантій, займався в цій місцевості не пошуками яйця, а поширенням книги, написаної настоятелем монастиря святого Святозавра; на прохання самого настоятеля. Монах встигнув продати лише чотири екземпляри, перш ніж опинився в полоні у феї.

З розповідей нових знайомих Кузьма й Леонід з'ясували, що всі спроби покинути цей будинок виявляються безуспішними. Так, наприклад, брат Силантій намагався вистрибнути у вікно на першому поверсі, але плигнувши з підвіконня, приземлився не на клумбу під вікном,

а на своє ліжко в спальні на поверсі другому. А Лицар Пухнато́го Замку зі зброєносцем Олімпієм Орестовичем норovali прорити підземний хід із підвалу, але ця нора вивела їх якось незрозуміло не в сад біля будинку, а у ванну кімнату, що поблизу їхньої спальні, тобто на другому таки поверсі. І т.д. Одним словом – зачароване місце.

Отже, замість шукати вкрадене яйце дракона, лицарі змушені були на віллі феї бити байдики. Українська приказка каже: «Гуртом і батька легше бити». А от байдики легко бити і поодинці. Проте, приречені перебувати в одному приміщенні, лицарі і байдики бити могли лише колективно.

– Може, я з нею і одружився б, – говорив зброєносець Юліан, цілячись києм у чергову більярдну кулю, – бо я хлопець неодружений, а вона чарівна панна. Якби не магічне перетворення. Якщо вона за допомогою чаклунства змінить мою зовнішність, характер, звички, смаки, світогляд і все інше, то це буду вже не я, а зовсім інша людина, і виходить, мене, який я зараз є, вже не буде. А я не хочу, щоби мене вже не було!

– А хто хоче? Таких нема, – підтакнув лицар Гійом Тютъченко, перегортаючи сторінки книжечки віршів російського поета Костянтина Бальмонта «Фейні казки», яку він узяв з полиці однієї з книжкових шаф.

– Аня Окнечук згадала якусь Кученко Яну. Це що за особа? – запитав у тутешніх «старожилів» герцог Леонід Коліно.

– Фея сказала, що це її помічниця, але ми цю Яну жодного разу не бачили, – відповів Лицар Пухнатоного Замку.

– Не бачили, – підтвердив Лицар Зимуючих Раків. – Я спеціально, щоби її побачити, під різними приводами натискав на кнопку, але щоразу приходила фея Аня, а помічниця Яна жодного разу. Вони обидві живуть у правому крилі будинку, а нам туди ходу немає – двері замкнені.

Потім був обід у їдальні, тут же, на другому поверсі. Уперше в житті Леонід із Кузьмою побачили літаючі тарілки. Ні, не НЛО, що цікавлять уфологів, а звичайні фаянсові тарілки з їжею, які переміщалися з кухні до їдальні не в руках, не на таці й не на столику з коліщатами, а летючи повітрям. Крім літаючих тарілок вони спостерігали також літаючі чашки, літаючі сільнички, літаючі ложки, літаючі виделки і т.д.

– Напевно, фея володіє технікою телекінезу, – пояснив новоселам зброєносець Олімпій Орестович, для якого, як і для решти «старожилів», це видовище було звичним.

Літаюча їжа виявилася дуже смачною.

Потім новоприбулі (спочатку Леонід, потім Кузьма) взяли ванну, аби змити бруд і піт мандрів.

Потім знову були розмови та ігри в кімнаті відпочинку...

Потім вечеря в їдальні.

Після вечері герцог Леонід Коліно в спальні віддався читанню. Він у подорож прихопив із дому книгу, написану одним почесним членом Ради Харківського університету, щоб за її допомогою культурно проводити дозвілля під час привалів. Книга називалася «Фауст», а почесний член Ради Харківського університету звався, як читач уже, звичайно

ж, здогадався, Йоганном Вольфгангом фон Гете. (Отримав він це звання за активну, хоч і заочну, участь у заснуванні цього самого Харківського університету. Декілька німецьких професорів, із числа перших університетських викладачів, переселилися до Харкова саме за особистим проханням й рекомендацією автора «Фауста», що той автор був, між іншим, і серйозним тогочасним ученим. Через переселення до Харкова німецьких фахівців, одна з головних вулиць отримала назву Німецька, і йменувалася так досить довго, поки до сторіччя від народження Олександра Пушкіна не була перейменована на Пушкінську. Втім, Пушкін теж був німцем більш-менш, бо мав зокрема і німецьких предків, а не лише африканських і російських. Тепер же, безцінний читачу, за десятки років після Великої Ясної Експедиції, харківська колишня Німецька має честь зватися вулицею Григорія Сковороди, як і один із головних проспектів у терентопському Жорикбурзі.)

Граф Кузьма, дотримуючись прикладу напарника, теж вирішив почитати, для чого обрав із бібліотеки феї книгу «Смерть Артура», але не епос у прозі лицаря Томаса Мелорі, а однойменну поему іншого англійського класика — Альфреда Теннісона, написану, втім, за мотивами епосу Мелорі.

Лицар Ван дер Єрємєєв також читав поему, за назвою «Королева фей», також написану англійським класиком, поетом Едмундом Спенсером, і також — за мотивами «Смерті Артура» Томаса Мелорі.

Лицар Євстафій Купріянович Горобинівич, за допомогою аудіоплеєра, від якого тяглися драти до його вух, слухав музику. (Для допитливого читача, що бажає знати всі подробиці, Автор повідомляє, що в цей час у тих навушни-

ках звучала пісня “Death of King Arthur” («Смерть короля Артура») у виконанні російської групи «Акваріум». Музика Бориса Гребенщикова, слова Томаса Мелорі.)

Зброєносець Юліан розгадував кросворда, надрукованого у газеті «Тю!»; йому допомагав зброєносець Зигфріденко.

От чим займалася в цій спальні шістка бранців, коли двері відкрилися й увійшла фея.

— Знов за рибу гроші, — миркнув лицар Ван дер Єрмеєв із цього приводу.

— Сподіваюся, ніхто з вас не погодився стати чоловіком Ані Окнечук? — запитала Аня Окнечук.

— Бажаючих нема, — відповів зброєносець Зигфріденко.

— Добре. Новачкам повідомляю, а іншим нагадую, що той, хто погодиться стати чоловіком Ані Окнечук, дуже про це пошкодує, це я обіцяю! Я йому таке зроблю, що він життю радий не буде, так і намотайте собі на вус чи на що хочете. Не погоджуйтеся, а то гірше буде! — пристрахала кандидатів у чоловіки Аня Окнечук і вийшла, закривши двері.

— Я щось не второпав... — сказав герцог Леонід Коліно, задерши брови від подиву.

— От так щодня. Ранком вона вимагає, щоби ми погодилися стати її чоловіком, а ввечері приходить у спальню й погрожує, що покаже нам, де раки зимують, якщо ми погодимось, — повідомив новачкам зброєносець Юліан. — От і зрозумій цю жіночу логіку!

— Я підозрюю, що в неї проблеми із психікою, — заявив лицар Євстафій Купріянович Горобінович, вийнявши з вух дроти. — Чи роздвоєння особистості, чи ще щось...

— Ну, ще краще! — засмутився граф Кузьма. — Мало того що, теє-то як його, стали бранцями феї, так ще фея виявляється психічно ненормальною! Красота!

Отже, не зі своєї волі герцог Леонід Коліно й граф Кузьма залишилися жити в замкоподібній віллі феї Ані Окнечук.

Дійсно, ранками фея вмовляла їх побратися із нею, а вечорами, після вечері, погрожувала, що покарає того, хто на це погодиться. Якби не ці вмовляння й погрози, можна було б сказати, що бранці там жили не гірше, ніж у хорошому будинку відпочинку. Тільки за межами житла гуляти не могли, а дихали свіжим повітрям із вікон.

Так минули чотири доби.

Під час чергових ранкових вмовлянь граф Кузьма пробуркотів:

— Вас не зрозумієш: то ви переконуєте нас із вами одружитися, то вимагаєте, щоби ми, теє-то як його, на це не погоджувалися!

— Коли це я вимагала, щоб не погоджувалися?! — заперечила Аня Окнечук.

— Та, теє-то як його, щовечора, — буркнув граф.

— Я з вами зустрічаюся тільки ранками. Не вигадуйте!

— У неї не тільки роздвоєння особистості, але й провали в пам'яті, — зробив висновок лицар Євстафій Купріянович Горобиневич, коли вона вийшла.

Герцог Леонід Коліно став придивлятися до феї ранками й вечорами і раптом приголомшив колег по полю несподіваним висновком:

— До нас приходить не одна жінка, а дві: сестри-близнючки! Одна приходить ранками, а друга — вечорами. Одна бажає вийти заміж, а інша воліє, аби сестра заміж не вийшла.

— Невже?! А як це ти визначив? — здивувався зброєносець Зигфріденко (сусіди по полону вже перейшли на «ти»).

— І в тієї та в другої є родимка на щоці й шрамик на брові. Але в тієї, що приходить ранками, родимка на лівій щоці, шрамик на правій брові, а в тієї, що приходить по вечорах, навпаки, родимка на правій щоці, а шрамик на лівій брові.

— А я на це, теє-то як його, не звертав уваги, — зізнався граф Кузьма.

— Ніхто того раніше не помітив. У тебе, герцогу, погляд наче мікроскоп! — похвалив Леоніда брат Силантій. — Отже, роздвоєння особистості й провали в пам'яті тут ні до чого. Стало бути, крім Ані Окнечук і її таємничої помічниці Кученко Яни, тут мешкає й ця Аніна сестра-близнючка, з невідомим нам поки іменем.

— Виходить, жіночка психічно нормальна. Це вже непогано. Точніше, три жіночки, — резюмував Лицар Пухнатоного Замку.

Увечері, коли жінка з родимкою на правій щоці знову ввійшла до спальні, герцог Леонід Коліно прямо її запитав:

— А чому ви не хочете, панно, щоби ваша сестра вийшла заміж за когось із нас?

— У мене немає сестри. Аня мені не сестра, — насупилася вона.

— А вас як кличуть, якщо не секрет?

— Кученко Яна.

— А, то це ви... Якщо Аня вам не сестра, то хто? Чому ви не хочете її заміжжя? І чому ви такі схожі? — випитував герцог.

Інші мешканці спальні з інтересом нашорошили вуха.

Яна ще більше насупилася, чомусь густо почервоніла й, нічого не відповівши, пішла.

— Отут якась загадка, — сказав лицар Ван дер Єрємєєв.

— Дивно, вони схожі наче, теє-то як його, близнюки, але не сестри й прізвища різні, — знизав плечима граф Кузьма.

— Ну, прізвища — то дрібниця. Прізвища різні в будь-яких сестер, які вийшли заміж і узяли фамілії чоловіків, якщо тільки ті чоловіки не однофамільці. А те, що не сестри, але такі схожі, це, дійсно, феномен, — міркував уголос зброєносець Юліан. — А родимки й шрамики на обличчях у них розташовані так, начебто одна з них є дзеркальним відбиттям іншої.

— Аня Окнечук і Кученко Яна... — підхопив міркування зброєносець Зигфріденко. — Аня-Яна, Окнечук-Кученко... Дивний збіг: словосполучення «Кученко Яна» — це як би дзеркальне відображення словосполучення «Аня Окнечук», чи навпаки! Тобто, якщо прочитати задом наперед «Кученко Яна», то виходить «Аня Окнечук», а якщо прочитати задом наперед «Аня Окнечук», то виходить «Кученко Яна»!

Почувши слово «дзеркальне», герцог Леонід Коліно раптом згадав дзеркало, у якому, як йому здалося, не відображалася Аня Окнечук, хоча в інших віддзеркалювалася...

(— Ага! Я починаю здогадуватися! — кричить Ліва півкуля авторського мозку. — Ця Кученко Яна була...

— Та заткнися ти! — перебиває Автор. — Теж мені — найдогадливіша вишукалася! От подивися на безцінного читача: він теж догадується, але не верещить про це наче різаний! Бери з нього приклад.)

Наступним ранком, перед сніданком, Леонід Коліно, сидючи на підвіконні в спальні, боком до вікна, читав «Фауста». Читав не поспішаючи, смакуючи.

(І знову Автор Терентопських хронік, тобто твій, безцінний читачу, покірний слуга, не може стриматися від доповнення в дужках. Бо вже попереджав тебе, що, крім викладу терентопських подій, приречений якоюсь внутрішньою сверблячкою обрушувати на твою безневинну голову й факти, так або сяк дотичні до Харкова.

Отож, в 1827 році авторові «Фауста» про присвоєння йому звання почесного члена Ради Харківського університету напевно повідомив, гостюючи в нього у Веймарі, попечитель Харківського навчального округу Олексій Олексійович Перовський, більш відомий як російський письменник під псевдонімом Антоній Погорельський. (Згаданий кількома абзацами вище Олександр Пушкін був читачем і шанувальником творів як Гете, так і Погорельського). Гостював він у Гете разом зі своїм юним небожем. Серед писань цього харківського попечителя є, крім інших, і твори про контакти нашого реального світу зі світами паралельними, фантастичними (що та тема присутня й у цьому, так званому Терентопському епосі): «Чорна курка, або Підземні мешканці» і «Двійник, або Мої вечори в Малоросії». («Чорна курка», до речі, не один раз

екранізувалася. Екранізацію, зняту 1980-го року на Київській кіностудії імені Олександра Довженка режисером Віктором Гресем, Автор цих рядків вважає одним із кращих українських кінофільмів за весь час існування українського кінематографа.) І згаданий небіж харківського попечителя (для якого попечитель і вимислив «Чорну курку») теж стане письменником, одним із найдотепніших у російській літературі, зокрема автором і фантастичних творів, зокрема – про упирів. Ім'я цього небожа – Олексій Костянтинович Толстой. Харківський попечитель був, до речі, онуком українського гетьмана Кирила Разумовського, а Олексій К. Толстой, відповідно, гетьманським правнуком. Цей гетьманський правнук очевидно був єдиним у російській літературі письменником-класиком, який, у буквальному значенні цих слів, сидів на колінах у автора «Фауста».

Але повернемося до іншого Коліна – до терентопського герцога Леоніда Коліно.)

Отже, сидячи на підвіконні й читаючи «Фауста», герцог бічним зором уловив рух під вікном. Повернувши голову, він побачив, як до будинку феї під'їжджає візок, запряжений шісткою їзових свиней. У візку їхав парубок, в якому герцог упізнав поромника, що переправляв їх із Кузьмою через Борму.

Вийшовши зі свинячого екіпажа, що став біля дверей, хлопець натиснув на кнопку дзвінка.

Незабаром з будинку вийшла чи то Аня Окнечук, чи то Кученко Яна – з такої відстані Леонід не зміг би розглянути родимку, навіть якби жінка стояла до нього обличчям, а вона була до нього боком. Про щось швидко переговоривши з поромником, вона повернулася в будинок, а він

залишився чекати коло дверей. Потім вона знову вийшла й вручила хлопцю щось, що він з явним задоволенням засунув у кишеню сорочки, після чого сів у візок і поїхав.

Після сніданку в цьому будинку з'явився новий гість, або новий бранець. Це був незалежний мандрівний лицар Тимур Шафа (також згадуваний Автором у тридцять першому розділі цього, так би мовити, епосу). Подорожуючий наодинці, без зброєносця. Як і інші лицарі-бранці, він проводив у цих місцях пошуки відомо чого й відомо кого.

Таким чином, кількість полонян феї досягла дюжини.

Зрозуміло, Тимур Шафа теж відмовився піддатися чарівному перетворенню з наступним одруженням.

Коли чергового разу, ранком наступного дня, Аня Окнечук запитала гостей-бранців, чи не вирішив хтось із них стати її чоловіком, граф Кузьма пробурчав:

— Ви б спочатку зі своєю Кученко Яною домовилися й прийшли до єдиної думки, а то одна вимагає, щоби ми дали згоду на шлюб, а інша залякує, тее-то як його, покарати того, хто погодиться.

— Хто? Яна залякує? Не може бути!! — викликнула Аня Окнечук.

— Як це — не може бути, — продовжував граф. — Вам кожен, тее-то як його, підтвердить.

Аня провела поглядом по решті присутніх, і ті, підтверджуючи, закивали головами.

— Зараз з'ясуємо, — сказала вона й, прищулившись, поворухнула губами й клацнула пальцями.

За чотири хвилини до кімнати відпочинку, де це відбувалося, увійшла Кученко Яна й запитала:

– Ти кликала мене, Аню?

– Так, – відповіла та. – Скажи, Яно: це правда, що ти погрожувала покарати того, хто погодиться стати моїм чоловіком?

Яна зніяковіла, потупилася, потім хмуро пустила шпильку:

– А я мала гадку, що лицарі настільки шляхетні, що не можуть бути ябедниками та донощиками.

Після цих слів граф Кузьма ледве не згорів від сорому.

– Виходить, правда? – насупилася Аня.

– Так, – дуже тихо відповіла Яна, уп'явшись у підлогу.

– Але навіщо?!

– Не навіщо... – Яна густо почервоніла, і на її очах з'явилися сльози.

– Добре, іди, ми це після з тобою обговоримо, – зм'якшилася Аня, і Яна, похнюпившись, пішла.

– Може, роз'ясните, чому ваша помічниця так на вас схожа? – запитав Леонід Коліно. – Ми до позавчорашнього дня думали, що ви й вона – одна людина.

– Роз'ясню. Я не роблю із цього таємниці, – відповіла фея Аня Окнечук і стала розповідати...

Одного разу в місті Тупому Куті, у міському архіві, де Аня Окнечук шукала інформацію про свого прадіда за батьківською лінією (цей прадід був першим тупокутським мером), їй цілковито випадково трапився на очі прадавній манускрипт із якимось зашифрованим текстом. Працівни-

кам архіву шифр не був відомий. Зате у своєму домашньому архіві, що дістався від предків за материнською лінією, фея виявила ключ до цього шифру.

Знявши в архіві копію з манускрипту, Аня вдома її розшифрувала.

Виявилось, це був старовинний магічний рецепт матеріалізації віддзеркалення. Тобто за допомогою цієї інструкції можна було витягти із дзеркала відображення будь-якого об'єкта й зробити це витягнуте відбиття абсолютно реальним предметом або організмом.

Не дивно, що прадавні чарівники зашифрували це керівництво. Адже потрап воно до рук непорядних, корисливих, войовничих людей, – і лиха не оберешся. Оскільки, наприклад, поклавши перед дзеркалом злиток золота й матеріалізувавши відбиття, така людина одержала б два злитки, поклавши два й матеріалізувавши відбиття, одержала би чотири, і так далі в геометричній прогресії. А копіюючи таким же способом до ясен озброєного солдата, можна було дістати до ясен озброєну армію... (Автор написав «до ясен», а не «до зубів», оскільки ясна знаходяться у роті, а зуби можуть бути і поза ротом; наприклад після сильного удару у щелепу. Буває, що зуби перебувають доволі далеко від людини, котрій початково належали. В такому випадку фраза «озброєний до зубів» є неправдивою і безглуздою.)

Фея Аня не була корисливою й войовничою особою й скористалася інструкцією лише в чисто експериментальних цілях, цікавості заради.

Спочатку вона матеріалізувала віддзеркалення ляльки й декількох інших неживих об'єктів.

Потім матеріалізувала відображення живих білих мишей, морських свинок і кроликів.

Переконавшись в ефективності цього методу, наважилася, нарешті, матеріалізувати власне віддзеркалення.

Особливість матеріалізації відображення живого організму полягала в тому, що в процесі цієї операції астральне тіло, або, інакше кажучи, душа першоджерела, тобто того, хто перебував перед дзеркалом, роздвоювалася, і ця копія душі заповнювала витягнуту із дзеркала й упередметнену копію тіла. Однак генетично цей новий організм відрізнявся від першоджерела настільки ж, наскільки будь-яка людина відрізняється від іншої людини, що не є її близьким родичем. (А твоїми далекими родичами, безцінний читачу, є абсолютно всі представники людства, крім твоїх близьких родичів; що можна сказати і про будь-якого іншого гомо сапієнса). Бо, відповідно до цієї чарівної технології, генотип матеріалізованого віддзеркалення не був копією генотипу першоджерела, а був чимсь середнім від генотипів усіх представників цього виду, що живуть у радіусі 100-150 кілометрів. Тобто аналіз ДНК, зроблений обом організмам, показав би, що вони не є ріднею, незважаючи на зовнішню та душевну ідентичність.

Коротше кажучи, Аня Окнечук матеріалізувала своє віддзеркалення. І одержала помічницю, яка була дуже схожа на неї душею й зовнішнім виглядом, але генетично була зовсім іншою людиною, не родичкою.

Іменем цієї помічниці стало дзеркальне відбиття імені Ані Окнечук – Кученко Яна.

У тому люстрі, звідки було витягнуте відображення, Аня і Яна вже більш не віддзеркалювалися, зате в інших

дзеркалах відображалися. Так, це було те саме дзеркало в коридорі, що спантеличило Леоніда Коліно.

— Я не знала, що Яна не бажає, аби хтось із вас став моїм чоловіком. Це для мене повна несподіванка. Я все з'ясую, — закінчила розповідь Аня Окнечук.

Увечері, після вечері, Кученко Яна в спальню вже не прийшла, безумовно, а гості-бранці перед сном обговорювали останні події.

— Може, я помиляюся, — говорив зброєносець Зигфріденко, — але в мене склалось враження, що Кученко Яна закохана в Аню Окнечук і тому ревнує її до чоловіків і не хоче, щоби вона вийшла за когось із нас заміж. Бачили, як вона червоніє? Так червоніють закохані. Цим і пояснюються її погрози нам.

— Відображення закохалось у того, кого воно віддзеркалювало? Оце так! — викликнув лицар Євстафій Купріянович Горобінович, на хвилинку виколупавши з вушних раковин навушники аудіоплеєра.

(Касета, яку він слухав, була новинкою з Великого Світу — альбомом «Мова риб» молодого українського гурту «Скрябін». До речі, читачу, великий кольоровий портрет лідера цього гурту, співака і автора пісень Андрія Кузьменка, відомого також як Кузьма Скрябін, тепер можна бачити в Харкові на вулиці Римарській в якості муралу, що прикрашає бічну стіну будинку № 23-а.)

— Я читав книжку за назвою «Метаморфози», давньоримського поета Овідія. Так там є зокрема історія про те, як один парубок, на ім'я Нарцис, закохався у своє

віддзеркалення, побачивши його на водній гладі, — зауважив герцог Леонід Коліно. — Але я ніколи не читав і не чув, щоб віддзеркалення закохалось у людину, яку відображало!

Здогад зброєносця Зигфріденка підтвердився наступного дня.

Ранком у кімнату відпочинку ввійшла спантеличена фея Аня Окнечук і в присутності всіх своїх бранців повідомила:

— Я з'ясувала, як і обіцяла, чому моя помічниця Кученко Яна вам погрожувала. Виявляється, вона сама мене кохає. Тому ревнує мене до вас і не воліє, щоби хтось із вас став моїм чоловіком, щоби я жила з кимсь іншим, а не з нею. А я не помічала її почуттів. От така ситуація.

Зброєносець Зигфріденко подивився на решту бранців із виразом обличчя «ну, що я казав!»

— Якби вона була не жінкою, а мужчиною, ми з нею були б ідеальною парою, — продовжувала фея, — бо ж у нас однакові характери, однакові темпераменти, однаковий світогляд, однакові смаки, однакові пристрасті... І не дивно, у нас же одна душа, тобто дві, але однакі. Так, якщо б вона була мужчиною, то могла б стати моїм чоловіком, ідеальним чоловіком, кращого й бути не може. Але, на жаль, вона не мужчина, а мені треба мужчину. Бо я жінка зі стандартною сексуальною орієнтацією. Я можу зробити за допомогою магії ідеального чоловіка з будь-якого чоловічини, але, на жаль, не можу зробити із жінки мужчину. Тому я вимушена вийти заміж за якогось мужчину, а вона вимушена страждати від ревнощів...

— Панно Аню, я хотів би побалакати з вами тет-а-тет, — сказав раптом Лицар Пухнатоного Замку, схвилювано намо-

туючи на палець волосся своєї розкішної каштанової бороди.

— Гаразд, ходімо, — погодилася вона.

І фея з Лицарем Пухнато́го Замку вийшли з кімнати відпочинку.

Вони усамітнилися у вітальні на першому поверсі, сівши в крісла під портретом веселого чоловіка в напудреній перуці.

— Є прекрасний спосіб вирішити цю ситуацію усім на втіху, — почав Лицар Пухнато́го Замку. — Треба, щоби Яна поміняла стать, стала мужчиною, і тоді ви з нею...

— Це не годиться! — перебила його Аня. — Після хірургічних операцій зі зміні статі жінки не стають повноцінними мужчинами. А мені треба повноцінного мужчину, від якого я могла б родити дітей.

— Ні, хірургія отут ні до чого. Я говорю про магію. Скажу по секрету, я сам замолоду був дівчиною на ім'я Февронія. Так-так, не дивуйтеся, це правда. Я був від народження жінкою, але праг стати чоловіком. І от одного разу я звернувся із проханням до чарівника Хоми Лукича Манюні...

— Манюні? — перебила його фея. — Це, напевно, мій родич, але я з ним не знайома. Моя мама — уроджена Манюня, її предком був сам Гектор Манюня! От це його прижиттєвий портрет, до речі...

(— Ну я ж казав! — репетує Права півкуля авторського мозку.

— Ясно, виходить, мамою цієї феї Ані була якась громадянка Манюня, а татом — якийсь громадянин Окнечук, — припускає півкуля Ліва.

— Ні, не зовсім, — говорить Автор. — Маму Ані в дівочтві кликали Ольгою Манюнею, дійсно, але тата — Ромео Кацманштейновичем. У свідоцтві про народження Аня записана під подвійним прізвищем: Кацманштейнович-Манюня; таке ж прізвище було й у її першому паспорті. Коли Аня вийшла заміж за такого собі Плутарха Первухіна, вона узяла прізвище чоловіка, поміняла паспорт і стала з Ані Кацманштейнович-Манюні — Анею Первухіною. Потім розвелася з першим чоловіком і вийшла за такого собі Ярополка Кінзадзе. Поміняла паспорт і стала Анею Кінзадзе. Потім розвелася із другим чоловіком і вийшла за такого собі Адріана Черезтойтинногузадерищенка. Поміняла паспорт і стала Анею Черезтойтинногузадерищенко. Потім розвелася із третім чоловіком і вийшла за такого собі Івана Цюллера. Поміняла паспорт і стала Анею Цюллер. Потім розвелася із четвертим чоловіком і вийшла за такого собі Франсуа Чекушкіна. Поміняла паспорт і стала Анею Чекушкіною. Потім розвелася з п'ятим чоловіком і вийшла за такого собі Леся Окнечука. Поміняла паспорт і стала Анею Окнечук. Потім розвелася й із шостим чоловіком. Оскільки після цього на той момент ні за кого не вийшла, то зберігала останній паспорт із останнім прізвищем.)

— Чарівник Хома Лукич Манюня — теж нащадок Гектора Манюні, — погодився Лицар Пухнатоного Замку й продовжив: — Так от звернувся я до нього із проханням перетворити мене з дівчини на парубка. Він зайнявся цією проблемою й придумав чарівну технологію сексуального перетворення. Результат: перед вами абсолютно повноцінний мужчина. У мене є дружина й шестеро дітей. Я зараз,

незважаючи на жіноче минуле, нічим не відрізняюсь від інших чоловіків! У тому числі й в аспекті батьківства.

— Це просто чудо! — захопилася Аня Окнечук. — Скажіть, де живе цей чарівник! Я упевнена, що Яна погодиться зробитися мужчиною, щоби стати моїм чоловіком! І це буде для мене ідеальний чоловік, якого мені й треба! А це не боляче?

— Ні, абсолютно! Чарівник кладе тебе на стіл, читає заклинання, ти на пару хвилин непритомнієш, або, якщо завгодно, засинаєш. Потім отямлюєшся й — готово: ти вже мужчина. Ані болі, ані неприємних відчуттів. Хома Лукич мешкає біля селища Могоричів, що в семи кілометрах від Свистоніздрінська. У Могоричах його кожний знає й покаже дорогу...

— Негайно злітаю до нього! Дуже дякую за пораду! — виклинула фея.

— Передайте йому велике привітання від Лицаря Пухнатоного Замку, якого він знає як Февронію Двокрапку, і скажіть, що я про нього не забуваю й усе життя вдячний за моє перетворення!

— Гаразд, передам.

І відразу вона вийшла з вітальні в дзеркальний коридор, зняла зі стіни одну з мітел, відкрила входні двері, осідлала мітлу й вилетіла з будинку, після чого входні двері самі собою захлопнулися.

А Лицар Пухнатоного Замку повернувся в кімнату відпочинку й повідав колегам-бранцям, що, мовляв, так і так, існує, мовляв, якийсь чарівник, який здатний змінити Кученку Яні стать, перетворити її на мужчину, і т.д.; промовчавши, втім, що сам він, Лицар Пухнатоного Замку, колись був дівчиною й піддався такому ж перетворенню.

Не те щоб він цього дуже соромився, але й не афішував без крайньої необхідності.

Аня була відсутня весь день, прилетіла назад на тій же мітлі лише ввечері, коли вже смеркло.

Втім, незважаючи на її відсутність, гості одержали своє триразове харчування, що зробило безпосадковий переліт із кухні до їдальні.

Повернувшись, першим ділом фея поговорила наодинці з Кученко Яною, а потім відвідала бранців і обрадувала їх повідомленням, що незабаром вони зможуть покинути її житло і при цьому нікому з них не доведеться ставати її чоловіком.

Лицареві ж Пухнатоного Замку окремо повідомила, що Хома Лукич Манюня передав йому величезний привіт. І що, мовляв, цей чарівник уже давно не робив статевих перетворень і не мав такого бажання, але після її емоційних умовлянь, навіть і зі сльозами, погодився допомогти Ані і Яні. Після того як він змінив стать майбутньому Лицареві Пухнатоного Замку, він, мовляв, лише два рази провів аналогічні магічні операції більш двадцяти років тому, але вони дали непередбачені наслідки, викликані тим, що чарівництво було застосовано до статевонезрілих організмів. У Яни ж організм статевозрілий, тому їй непередбачені наслідки не загрожують, можна сміливо перетворювати.

Яна, мовляв, згодна й уже аж тремтить із нетерпіння, так їй хочеться скоріше стати чоловіком коханої Ані. Завтра ж вони вдвох полетять на мітлах до Хоми Лукича.

Перетворення займе всього пару хвилин; так що завтра ж Аня повернеться в супроводі нареченого. А післязавтра вони вже зможуть зареєструватися в ЗАГСі. І тоді будинок випустить бранців. Але Аня з Яною, яка на той час стане Яном, бажали б, щоб чоловіки не втікали так відразу, а були гостями на їхнім весіллі.

Так усе й відбулося.

Фея Аня Окнечук з феєю Кученко Яною (так, і Яна була феєю, адже, матеріалізувавшись із дзеркального відбиття й одержавши копію душі Ані, вона здобула і її знання), осідлавши мітли, полетіли на південь – до Шриньзякобубудецького герцогства, або, інакше кажучи, Свистоніздрінської області, де жив Хома Лукич. А назад Аня Окнечук прилетіла в супроводі чарівника Яна Кученка (чоловіків же не називати феями). Ян Кученко, до речі, після цього зворотного польоту заявив, що він більше не сяде на мітлу чи щось подібне, оскільки, як з'ясувалося, сидіти на мітлі, маючи нову, чоловічу анатомію – справа дуже незручна і навіть болісна; і цей останній політ виявився для Яна мукою.

Потім Ян Кученко й Аня Окнечук зареєстрували шлюб у найближчому ЗАГСі. Причому фея знову узяла прізвище чоловіка, і стала Анею Кученко...

(– А чи не видається тобі, громадянине Авторе, що ти повторюєшся? – єхидно зауважує Ліва півкуля авторського мозку. – Знову ти мусолиш тему двійників, хоча двійники у твоєму так званому епосі вже є – Бандюга й Лицар Пивної Кружки. Знову мусолиш тему чарівної зміни статі; яка

була присутня в щосі тридцять шостому «Що начудив Хома Лукич». Знову, як і в щосі тридцять третьому «Викопні цяцьки», ти граєшся з паліндромами («Аня Окнечук і Кученко Яна» – явний паліндром)... Такі повтори, таке тупе топтання на тих самих темах указує на те, що ти вже списався, що твоя фантазія вичерпалася й ти загруз у повторях...

– Цить! Замовкни! Заткнися! – верещить Автор.

– Ага! Не любиш критики! – зловтішно радіє, потираючи звивини, Права півкуля.

– Не люблю! – тужно ричить Автор і люто скрегоче зубами...)

Потім було життєрадісне весілля, на яке затрималися всі дванадцять колишніх бранців, хоча замкоподібна вілла завдяки цьому шлюбу вже була розчаклована й більш мужчин не втримувала.

На тому весіллі були також батьки Ані – Ромео Кацманштейнович і Ольга Кацманштейнович-Манюня. Був і їхній далекий родич Хома Лукич Манюня із дружиною, феєю Маланкою Чаклуненко-Манюнею, яких Аня з Яном запросили на весілля за хвилину після чарівного перетворення останнього. Була й інша рідня, друзі й знайомі Ані, у тому числі навіть поромник Ігорок із сестрою Інною...

Після весілля дванадцять чоловіків – брат Силантій, лицар Гійом Тютьченко, Лицар Зимуючих Раків, лицар Євстафій Купріянович Горобиневич зі зброєносцем Зигфріденком, Лицар Пухнато́го Замку зі зброєносцем Олімпієм Орестовичем, лицар Ван дер Єрємеєв зі зброєносцем Юліаном, лицар Тимур Шафа, граф Кузьма й герцог Леонід Коліно – попрощалися з Яном і Анею Кученками й

безперешкодно покинули їхнє житло, котре недавнім бранцям уже набридло, а щаслива чета молодят залишилася жити-поживати та добра наживати...

Ян з Анею житимуть душа в душу, як говориться, що й не дивно, бо ж душі в них однакові. І призведуть на світ трьох дітей: дочку Олечку (в 1996 році) і двох синів: Назара (в 1998) і Нестора (в 2000). Автор нагадує, що, незважаючи на душевну ідентичність і деяку зовнішню подібність Яна й Ані навіть після того, як вони стали різностатевими, генетично вони не були кривими родичами, будь-яка експертиза їхньої ДНК це б підтвердила. Тому говорити про кровозмішення, про інцест не можна. Чого немає, того немає.

Так, вони житимуть душа в душу, будуть одностайними одностайними, і їхній шлюб виглядатиме ідеальним... Та все ж...

Ти не повіриш, безцінний читачу, але 2003-го року Ян із Анею розведуться! Ти можеш викликнути: та якого ж рожна їм ще не вистачало! Адже вони ж такі схожі одне з одним! От у цій подібності, безцінний читачу, й буде критися причина розпаду їхньої сім'ї. Вони аж такі подібні, що кожний з них знатиме, що інший подумає, скаже й зробить. Тому в їхньому житті не буде ніяких несподіванок, ніяких сюрпризів. А жити без сюрпризів, зрештою, стає нудно! Так, життя без сюрпризів прісне й десь навіть майже нестерпне. Тому-то подружжя Кученків, стомлене одноманітною єдністю, і вирішить розійтися. Їхнє розлучення буде мирним, дружнім, без скандалів і нервування.

Припинивши бути чоловіком і дружиною, вони залишаться дуже хорошими друзями.

Того ж таки 2003-го року Аня знову зустрінеється з Юліаном Бузком, який гостював у неї 8 років тому, будучи зброєносцем лицаря Ван дер Єрмеєва. Між ними спалахне кохання, і вони одружаться (без усяких його перетворень). Хоч Юліан не ідеальний, зате він наповнить її життя сюрпризами, несподіванками й відкриттями, за якими вона так скучить.

А Ян покохає сестру поромника Ігорка, Інну, і вони одружаться теж.

Незважаючи на розлучення Яна та Ані, їхні діти матимуть можливість щодня спілкуватися з татом і мамою, оскільки Аня з новим чоловіком і Ян з новою дружиною будуть дуже близькими сусідами, бо Аня з Юліаном житимуть у правому крилі замкоподібної вілли, а Ян із Інною – у лівому крилі будівлі. І дружитимуть сім'ями...

До речі, цього разу Аня вже не візьме прізвище нового чоловіка й не поміняє паспорт, вирішивши, що вже неабияк набридла цими формальностями працівникам паспортного столу, і, ставши дружиною Юліана Бузка, залишиться Анею Кученко...

Що ж стосується Кузьми Оскаровича, альського й Леоніда Германовича Лойковицького – такі повні імена графа Кузьми й герцога Леоніда Коліно – то вони, покинувши місце позбавлення волі, переміщалися з колективом колег по ув'язненню. Незабаром той колектив розсмоктався, й подальші яєчні пошуки у своєму дванадцят

царі Напівкруглого Столу робили знову тільки вдвох...

Так Автор закінчує розділ сорок пер...

– Стоп-стоп-стоп! – репетує Права півкуля авторського мозку. – А де ж фрагмент пророцтва Гектора Манюні?! У минулих розділах, де фігурували нащадки цього чарівника, ти, пане Авторе, показував читачеві фрагменти його пророцтва. А в цьому розділі нащадки Гектора Манюні фігурували, однак черговий фрагмент його пророцтва ти читачеві не показав! Порушуєш традицію!

– Ну гаразд вже, гаразд. Так і бути... – погоджується Автор. – Дійсно, і в цієї феї Ані, що поміняла багато прізвищ, був один із дев'яти фрагментів пророцтва її предка Гектора Манюні. Аня цей фрагмент пророцтва своїм гостям не показала, зате Автор його читачеві покаже. От цей фрагмент:

*йому драконяче яйце в
Жалазюк, і цим мечем зне
розшукують прибульця с
викинуть із країни, коли д
пам'яті прибульця; і пр*

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЕ

Рожева в червоний горошок Магія

— Цього разу, шановні синьйори, я прийшов розповісти вам незвичайні речі. Рівно п'ять років тому прийшов у це місто Серендіпп великий астрономічний чарівник, який володів таємницями магії білої, чорної, червоної, зеленої й навіть, здається, синьої.

Карло Гоцці, «Король-олень».

— ... Адже кажуть, що мистецтво магії володіє такою силою, що всупереч природі може повернути течію ріки назад, прогнати сонце, зірвати місяць, прибрати день і зупинити ніч. Звичайно, все це можна поставити під сумнів. Але докази впливу магії на кохання ми бачимо

щодня.

Джордано Бруно, «Свічник».

— Тоді позич собі чуже тіло, — вкинув Михайл.

Юрій Клен, «Пригоди архангела Рафаїла».

17 жовтня 1992 – 20 вересня 1995 року.

Осіннім вечором сімнадцятого жовтня того ж 1992 року в корчмі «Під Рятівною Мухою» серед декількох десятків відвідувачів відпочивали й троє відомі читачеві: фермер Наполеон, касир Грошенятко й маг Акмус.

Пухнастоголовий сухорлявий селянин скаржився низькому кремезному співробітникові турагенства, що, мовляв, терміново треба купити новий мотор для трактора, а грошей на цю покупку немає. На що Джульєт Дездемонович порадив йому продати бабусин клавесин, на

якому Наполеон однаково не грає. Фермер сказав, що продав би, так не знає кому. На що касир відповів, що має на прикметі одного, що цікавиться...

У цей час авіатор, присівши до піаніно й тикаючи в клавіші одним пальцем, добував із інструмента мелодію, почуту в Харкові в період купівлі там старої авіаторської куртки й аналогічного шкіряного шолома. І тихенько наспівував під ноти, що вискакували з музичної меблі, приспів, котрий тоді недочув та неточно запам'ятав:

Все мыши, мыши, все мыши
Средь мимов полощутся спиц.
И кашей пропел, терем вышиб,
С покойником краше гробниц.

(А якби Акмус розчув та запам'ятав цю пісню точно, то приспів у його виконанні звучав би так:

Всё выше, выше, и выше
Стремим мы полёт наших птиц;
И в каждом пропеллере дышит
Спокойствие наших границ.)

Отут-от й підвалив до нього корчмар із серйозною розмовою:

— Потрібна магічна допомога.

— Я вас слухаю, Ісаку Марковичу, — сказав Акмус, закриваючи кришку піаніно.

— Я із приводу Мгобокбекбе. Хороший хлопець, розумний, добрий, а от зовнішність у нього... Треба перетворити його зі скляного келиха на людину, на чоловіка.

Маг тихо свиснув.

— Що? Неможливо? — запитав Гільденштерн.

— У прадавніх переказах і казках є згадування про перетворення людей на об'єкти, що імітують неживі предмети, а потім повернення їм первісних форм, — відповідав чарівник з очима кольору сталі й випнутим квадратним голеним підборіддям, як завжди одягнений у шкіряну авіаторську куртку. — Але щоби зробити людину з посудини, виготовленої на скляному заводіку, — такого навіть у казках не буває! Перетворити мінерал на живу плоть — зовсім не те, що зробити біологічний об'єкт із іншого біологічного об'єкта, наприклад, яблуко із груші чи курку з фазана. Там досить просто поміняти місцями молекули. А тут йдеться про перетворення на атомному рівні, про переробку елементів. А це ядерна фізика. Ви ж знаєте, до чого в тисяча дев'яťсот сорок п'ятому році перетворення елементів призвело в Японії, у Хіросімі й Нагасакі! Ні, експерименти з метаморфозами елементів занадто небезпечні. Можна спровокувати таку катастрофу, що... Навіть і не думайте! Викиньте з голови думки про таке перетворення!

— Ну от... кажуть — магія робить чудеса, а такого потрібного чуда... — засмутився Іцхак Маркович.

— Магія не всемогутня, — розвів руками чарівник. — Чарівниками називають-от тих суб'єктів, чії магічні можливості досить обмежені, а тих, чії чудотворні можливості менш обмежені, або взагалі безмежні, називають богами. Я не бог, а всього лише чарівник... І мої колеги теж. Тож...

— Виходить, Мгобокбекбе ніколи не судилося... — змарнів корчмар, відходячи від піаніно...

Так, читачу, у літературі дуже легко перетворити банана на барана, миску на мишку, косу на козу тощо. Для цього треба всього лише поміняти в слові одну букву. А в

реальному житті таке неможливо навіть за допомогою магії. От, скажімо, за допомогою Рожевої в червоний горошок Магії перетворити свіжий огірок на кактус ще можна. А вже перетворити свіжий огірок на живого жирафа – ні, не під силу.

Побажання гарного брюнета проте засіло в голові Акмуса, і маг вільно або невільно вертався в думках до цієї розмови.

І приблизно за рік, 28-го вересня 1993-го, під час чергового польоту на однокрилому літаку, його осінило. І, забравши руку зі штурвала, чарівник ляснув себе долонею по чолю й мисленув: «Бовдуре! Для цього зовсім не обов'язково перетворювати скло на плоть! Можна піти іншим шляхом! Нехай келих залишається келихом! Треба просто переселити душу Мгобокбекбе з одного тіла в інше – з келиха в людський організм! Колега Перевертайло-Замийський займається ж темою переселення душ і добився визначного успіху! Ну, безумовно, так і треба!» (Замість звичайного слова «подумав» Автор ужив отут незвичайне «мисленув», оскільки думання – процес, що займає певний час, а тут мисль спалахнула миттєво, наче блискавка).

5-го жовтня цього ж таки 1993-го року авіатор навідався до старого Перевертайла-Замийського, щоб обговорити із цим фахівцем в області прижиттєвого метемпсихозу можливість такої магічної операції.

Особнячок Леоніда Леонідовича Перевертайла-Замийського знаходився у тихому Ніздресвистівському

провулку, поруч із громадською лазнею, де колись здійснював трудові подвиги стахановець Ілля Шнапс (що було відзначено на меморіальній дошці, котра прикрашала стіну лазні).

Акмус натиснув кнопку дзвінка й почув зсередини мавпячий голос старого мага: «Входьте, відкрито».

Житло Леоніда Леонідовича було і його магічною лабораторією. Половину вітальні займали стелажі з магічними книгами, якісь великі колби й реторти, опудала гадів, пучки сухих трав і інший чарівний «мотлох», а другу половину — велика клітка.

— Здластуй, Акмусе, — сказав зверху Перевертайло-Замийський, що сидів на люстрі із книжкою в руках.

— Здрастуйте, Леоніде Леонідовичу, — відповів авіатор і обернувся до клітки, де, побачивши гостя, радісно застрибав рачки з лементом «у-у-у» голий брудний старигань. — А тобі, Жвавчику, я банана приніс.

Голий старий Жвавчик кинувся до ґратів, просунув крізь них руку й хапнув протягнене Акмусом частування, потім відбіг на трьох інших кінцівках у далекий кут клітки й, сівши просто на підлогу, діловито чистити плід, гримасуючи й почухуючись.

— Балусс ти його, Акмусе, — вимовив Леонід Леонідович, спритно спускаючись із люстри по строкатій мотузці зі зв'язаних краваток (тримаючись при цьому за мотузку руками й лівою ногою, а пальцями ноги правої втримуючи книгу).

— Нічого, нехай поласує.

— Сідай, мій юний длузе, — запропонував хазяїн, указуючи на крісло, а сам сів на столі між чучелом кажана й кістяком варана.

Акмусу було вже п'ятдесят років, але Замийському – аж вісімдесят три, тож він міг називати гостя ЮНИМ другом.

Акмус присів і почав розповідати хазяїнові про задум олюднити мовця Мго...

– Постривай-но, – перебиває Автора Ліва півкуля його мозку, – перш ніж перейти до розмови Акмуса й Перевертайла-Замийського, треба уточнити ряд незрозуміlostей. Хто цей голий старий Жвавчик? Чому він сидить у клітці й так дивно поводитьсь? Чому сам чарівник читає книгу, сидячи на люстрі? І як прадавній восьмидесяти-трьохрічний старець міг спритно, начебто юний акробат, дертися по мотузці зі зв'язаних краваток?

– От що значить неуважність! – гнівається Автор. – У минулому щосі, дев'ятнадцятому, коваль Нетребенько сказав же, що маг Перевертайло-Замиський мав мавпячий організм.

– А старий Жвавчик? – запитує Права.

– Тьху, невже ж незрозуміло, що цей старий і був первісним людським організмом старого мага! Але тепер він був мавпою.

– Стоп, ще раз, хто був мавпою – Жвавчик або Перевертайло? – задумливо супить звивини Ліва.

– Господи, та Жвавчик, звичайно, Жвавчик був мавпою виду макак-резус, але в анатомічному аспекті мавпою тепер був Перевертайло, у той час як Жвавчик в анатомічному аспекті був магом Перевертайлом, хоча насправді магом Перевертайлом був маг Перевертайло, але у вигляді мавпи Жвавчика, яка мала організм мага Перевертайла, що мав організм Жвавчика, що ж отут незрозумілого!

— Брррр, — потрясли собою обидві авторські мозкові півкулі, у яких від настільки мудрого пояснення звивини заплуталися, наче звалені в купу шнурки.

Ну добре, для «особливо кмітливих» Автор цей випадок спочатку розжує, а вже потім розкладе по поличках.

Мага Леоніда Леонідовича Перевертайла-Замийського (зауваж, Ліва, — людину!) здавна цікавив феномен метемпсихозу, який полягає в тому, що, мовляв, після смерті живої істоти, її душа може, покинувши старе тіло, вселитися в нове і продовжувати жити вже іншою живою істотою. За іншими теоріями, душа після смерті переміщається в інший світ, або розтікається у Всесвіті й служить матеріалом для виготовлення нових душ.

Леонід Леонідович у результаті багаторічних спостережень дійшов висновку, що деякі особливо обдаровані душі, дійсно, не відходять і не розтікаються, а ухитряються пережбурюватися з тіла в тіло й проживати багато життів. Але переселення відбувається після смерті організму, що приютив душу. Магові захотілося добитися того, щоб переселятися з тіла в тіло ще при житті організмів. Це може мати практичну користь. Наприклад, під час пожежі в оточенні вогню опиняється людина, що не має досвіду дій у таких умовах. Через невміння й паніку вона приречена на смерть. Але тут у її організм входить короткочасно душа пожежника, і, завдяки досвіду й звичці, виводить організм із небезпечної зони. Або людина вивалилася з балкона й зависла на підтяжці, і отут у її організм впроваджується на хвилину-другу душа альпініста-скелелазу... І так далі.

Коротше кажучи, Леонід Леонідович основною темою своїх досліджень і дослідів вибрав саме цю.

Перші розрахунки снадобій і заклинань, необхідних для переходу в інший організм, маг почав ще наприкінці тридцятих років, але реального успіху добився тільки за сорок п'ять років.

В 1984 старому чарівникові, завдяки випитому магічному зіллу з 73 компонентів і вимовленому магічному заклинанню з 813 звуків, удалося увійти в тіло макака-резуса на кличу Жвавчик, якого він купив на пташиному ринку спеціально для експериментів, а душа мавпи автоматично перейшла в звільнений організм старого.

Порадівши здійсненню своєї давньої мрії, Перевертайло-Замийський спробував повернутися назад у людське тіло, та ба. Зілля в мавпячу глотку він влив без зусиль, а от вимовити заклинання мавпячим ротом виявилося справою непосильною. Мавпа, у яку вселився маг, була не розмовляюча, а звичайна, які живуть у Великому Світі, і її рот не був пристосований для виголошення людської мови. Язик і губи не слухалися, і замість заклинання видавалися якісь дикі звірині лементи, верески, ухання.

Так, Леонід Леонідович передбачив і розрахував усе, крім цього аспекту. Якби його душа переселилася в тіло розмовляючого папуги, здатного чітко виголошувати людські звуки, наприклад, птаха виду сірій жако, то він без проблем вимовив би заклинання й повернувся васявася. Але його збили з пантелику видова близькість і зовнішня схожість людини з мавпою й несхожість із птахом.

Через те, що маг не передбачив непридатності мавпячого рота для заклинання, він опинився в мавпячому організмі наче у пастці, з якої не вибратися. Довелося Леоніду

Леонідовичу продовжувати своє життя у вигляді макака-резуса. А власне людське тіло тримати в клітці, з жалем спостерігаючи, як воно бігає рачки, розкидає свої мерзенні екскременти, шукає комах у своєму волоссі (і не тільки на голові) і, вловивши, суне їх до рота; і витребенькує інші потворні витівки, що принижують вид поважного старця.

Уважаючи, що терпіння і труд все перетруть, мавпоподібний Перевертайло-Замийський завзято займався фонетикою, навчаючи незграбний мавпячий рот людським звукам. І за десять років домігся помітних успіхів. Якщо спочатку його звуків ніхто не розумів, то тепер він говорив досить стерпно, з невеликими дефектами. Не вимовляв «р» (замість цього виходило «л»), «ш» і «щ» (виходило «с»), «ч» (виходило «ц») і «ж» (виходило «з»). Однак через ці дефекти заклинання не спрацьовувало. І маг завзято продовжував вправи, по кілька годин на день повторюючи неслухняним мавпячим ротом: «Йсла Саса по сесе і смоктала суску» або «Калл у Клали уклав колали, Клала у Калла уклала клалнет»...

Автор вважає за свій обов'язок зауважити, що магічне заклинання, вимовлене з дефектом, може виявитися не таким вже безпечним явищем. Якщо виректи не ті звуки, то замість одного заклинання може вийти зовсім інше, із геть інакшими наслідками, ніж планувалися.

Наприклад, у вісімнадцятому сторіччі в місті Дримпельзябську через це трапилася трагічна історія. Узимку 1756 року на це місто посипався рясний снігопад. Сніг – стихія гарна й корисна в помірних кількостях. Але коли його занадто багато, коли він замітає будинки так, що з них не вийти, то люди опиняються в білому полоні, який створює жахливі незручності й навіть небезпеки. Тому ба-

чачи, що снігопад не припиняється, дрімпельзябський маг Роман Цибань вирішив зупинити його чарівництвом. Він вийшов з домівки й вимовив заклинання. І вмент загинув. Причиною було те, що за день до цього в його кузена був день народження, і маг у нього погуляв, уживши алкоголю дещо більше, ніж бажано. У зв'язку із чим наступного дня в нього боліла й паморочилася голова, і трошки заплітався язик. Через те йому не вдалося виговорити потрібне заклинання точно й виразно. Перекручене ж звукосполучення виявилось іншим, новим, нікому не відомим до того заклинанням. Під впливом цього раптово й випадково народженого нового чарівництва одна зі сніжинок, що опускалися з неба, зненацька миттєво збільшилася в розмірі і, відповідно, вазі; дуже добряче збільшилася, у тисячі разів. І обрушившись на чарівника Романа Цибаня всією своєю новою масою, величезна сніжинка розчавила бідолаху на смерть.

Так що, можна сказати, Леоніду Леонідовичу Перевертайлу-Замийському пощастило, що його дефекти вимови заклинання не спровокували ніяких небажаних наслідків.

Отже, авіатор запитав у фахівця з метемпсихозу, сидячого на столі між чучелом кажана й кістяком варана, чи можна за допомогою його досягнень на цім поприщі переселити душу Мгобокбекбе зі скляного пивного келиха у людський організм. Перевертайло-Замийський задумливо почухав свій хвіст і відповів:

— По-пелсе, для того, соби заклинання сплацювало, вимова мусить бути ідеальною, без найменших дефектів мови.

— У Мгобокбекбе прекрасна дикція, — сказав Акмус. — Хоча він не має рота, а видає звуки за допомогою коливання скла, його мова чітка, як у диктора.

— По-длуге, в олганізм тлеба влити спеціальне зілля, — продовжив Леонід Леонідович, ворущачи волосатими вушками.

— Влити зілля в келих не важко буде, — прикинув авіатор, — келихи для того й існують, щоби в них щось вливати.

— А в який олганізм ти збилаєсся його...

— Ще не знаю. Мабуть, у якесь людське тіло, що втратило душу.

— Тобто — у тлуп?

— Так, у свіжий труп.

— Ні в якому лазі! Со ти!

— Чому?

— Тому, со яксо олганізм став тлупом, яксо його покинула дуса, значить, у ньому є патологія, несумісна із зиттям. Пелемістити Мгобокбекбе в тлуп — значить, пилекти на смелть. У тлуп не мозна! А со, яксо в копію?

— Ви маєте на увазі досліди Арама Арменовича Артаньянца?

— Так, Алама. Він взе наловцився лобити копії біологічних об'єктів, і со цінно — пли виготовленні копії усувається всяка патологія, котла є у злазку, і, на відміну від тлупа, його копія цілком плидатна для плодовзення зиття, яксо в неї, у копію, вселити дусу.

— Але Артаньянц поки робить копії пацюків і мишей.

— І людину злобить. Отут головне плинцип. Отут проблема в інсому. Отут проблема в тому, де узяти плидатний тлуп для виготовлення копії.

Автор воліє пояснити, яку проблему мав на увазі маг Перевертайло-Замийський.

Завдяки добрій медицині в поєднанні з магією; завдяки національному характеру, що включав здорову обачливість, котра не дозволяла ризикувати життям даремно; завдяки хорошому клімату з відсутністю стихійних лих; завдяки кримінальній обстановці набагато сприятливішій, ніж у Великому Світі, терентопці, як правило, не гинули молодими, а доживали до глибокої старості й ішли з життя літніми. Смерть у молодому або зрілому, але не старому віці там така ж рідкість, як у Великому Світі, наприклад, народження відразу чотирьох близнюків. Використовувати для вселення молодोї душі Мгобокбекбе копію старезного діда, звичайно ж, неприйнятно (тому що недовго він після цього поживе). А зробити копію хлопця дуже проблематично через відсутність молодих трупів.

— А хіба не можна зробити копію не із трупа, а із живого парубка? — запитав Акмус.

— Мабуть, не можна, — знизав плечима макак Перевертайло-Замийський.

— Я уточню в Артаньянца. До побачення, Леоніде Леонідовичу.

— До побачення, Акмусе, — попрощався мавполий чарівник, спритно піднімаючись по зв'язаних краватках на затишну люстру і не випускаючи при цьому книгу з пальців правої ноги...

(«Чарівник, що перетворився на мавпу, кажеш? — з єхидством запитує в Автора Ліва півкуля його мозку. — А

тебе, громадянине Авторе, не бентежить, що в низці іронічно-фантастичних романів англійського письменника Террі Пратчетта теж діє чарівник, що перетворився на мавпу? Не боїшся, що начитаний читач дорікне тобі в епігонстві? Не опасуєшся обвинувачень у крадіжці чужої ідеї? Га?»

«Те ж саме можу сказати, – підключається і Права, – і щодо дракона Грицька, того, що нетривалий час обіймав посаду експоната Королівського зоопарку, зловживаючи алкоголем і грубіянчи. Оскільки дракон на ім'я Грицько є одним з головних персонажів повісті Юрія Винничука "Місце для дракона", то начитаний читач може вирішити, що ти, Авторе, поцупив дракона Грицька звідти».

«Нічого я не крав і не збираюся! – супиться Автор. – Те що в Пратчетта перетворений чудотворець є орангутангом, а в мене макаком-резусом – аргумент, звичайно, не суттєвий. Суттєвим є те, що перетворення Перевертайла-Замийського на хвостатого примата я придумав і вперше написав у чернетках цього свого так званого епосу за кілька років до того, як познайомився із творчістю Террі Пратчетта (який, до слова кажучи, носив титул лицаря, отриманий ним не в спадщину від предків, а за хороші книжки від британської королеви), і навіть до того, як довідався про існування такого письменника. Те ж саме і з драконом Грицьком. Про повість Винничука я дізнався тільки за тридцять із маленьким гаком років після її написання і двадцять з великим гаком років після того, як дракон Грицько з'явився в чернетках цього мого Терентопського так званого епосу. Ім'я Грицько, тобто Григорій, дракону, який зловживав алкоголем, я дав тому, що був знайомий із чоловіком Григорієм, котрий зловживав алкоголем. Винничук з тією людиною не був знайомий. І у Винничука

дракон Грицько не зловживає алкоголем і не грубіянить; навпаки – особистість розумна, гречна, добра, навіть м'яса не їсть, навіть читає і пише, тобто схожий скоріше на мого дракона Інокентія Карловича, ніж на мого дракона Грицька. Що ж мені тепер – відмовлятися від власних вигадок через те, що аналогічні цілковито незалежно спали на думку й комусь іншому?

А якби я і надихнувся на це дійсно прикладами Пратчетта та Винничука, навіть це, думаю, не було б вагомим приводом оголошувати мене епігоном, і тим більше крадієм чужих ідей. У літературі запозичення – дуже розповсюджене явище. Скажімо, у передмові до своєї книги "Острів скарбів" Роберт Льюїс Стівенсон чесно зізнається, що сидячого на плечі пірата Джона Сілвера папугу-мовця він – Стівенсон – "украє" у Робінзона Крузо із книги Даніеля Дефо; а людський кістяк як дороговказ до скарбів – із оповідання Едгара Аллана По "Золотий жук" (тільки в По путь до скарбів указав не весь кістяк, а лише череп). Або, наприклад, у романі "Трістрам Шенді" дотепного англійського священника Лоренса Стерна є епізод, де персонаж Трім розповідає своєму пану, дядькові Тобі, історію свого кохання, пов'язаного з пораненням на війні. І в романі "Жак фаталіст і його пан" дотепного французького філософа Дені Дідро теж один із головних персонажів, Жак, протягом твору намагається розповісти своєму панові історію свого кохання, пов'язаного з пораненням на війні. І філологам прекрасно відомо, що Дідро свій роман написав після того, як прочитав роман Стерна, і написав саме під впливом прочитаного. Але нікому й на думку не спадає називати через це Дідро епігоном. А Вільям Шекспір майже всі свої п'єси, за дуже рідкісним винятком, написав,

запозичивши сюжети в інших авторів. І жоден читач або глядач його за це не обвинувачує в крадіжці.

Крім того, повторюся, одні й ті ж образи та ідеї можуть спадати на думку різним авторам, навіть проживаючим у різних країнах у різні епохи. От, наприклад, шахові фігури, які переміщуються самотійно і взагалі поводяться наче живі люди. Такі присутні і в книзі Франсуа Рабле "Гаргантюа та Пантагрюель", і в книзі Вашингтона Ірвінга "Альгамбра", і в книзі Льюїса Керролла "Аліса в Задзеркаллі", і в книзі Михайла Булгакова "Майстер і Маргарита", і в книзі братів Стругацьких "Град приречений", і в книзі Джоан Роулінг "Гаррі Поттер і філософський камінь", а також і в інших книгах інших літераторів.

Тож не треба тут, півкулі, знаєте...»)

Двадцятивосьмирічний на той час Арам Арменович Артаньянц був наймолодшим з жорикбурзьких магів, але вже талановитим і, можна сказати, найпередовішим. Тому що він цікавився не тільки магичною спадщиною минулих часів, але й новітніми досягненнями науки й техніки. І у своїх чарівних дослідках крім традиційних для магії заклинань і речовин (як от: сеча упира, шмарклі хохуль, слина єдинорога, піт бабаків, молоко самки грифона, сперма равликів, слъози дракона, менструальні виділення незаїманої русалки, кров п'явок, вушна сірка кротів, послід зозуль, нектар із квітів папороті і т.д.) застосовував також комп'ютери, лазери та інші прогресивні прилади. Сполучення ортодоксального чудотворства з можливостями

комп'ютерів, лазерів і т.д. відкривало нові перспективи в області прикладної магії.

— Не бажаєш знову обвинуватити мене в крадіжці, Ліва моя півкуле? — запитує Автор. — Адже отут я торкаюся теми використання магами комп'ютерів для чарівництва, а брати Стругацькі написали про це ще в тисяча дев'ятсот шістдесят четвертому році у своїй повісті «Понеділок починається в суботу».

— Еее... — відповідає Ліва. — Я живу у твоєму черепі. Тобто ти є як би хазяїном цього приміщення, а я як би твоїм квартиронаймачем, розплачуючись за житло не грошми, а думками. А квартиронаймачеві небажано сваритися з хазяїном, тому втримаюся від нових обвинувачень у крадіжці чужих придумок. Тим більше, що сучасні невеликі комп'ютери, які використовував терентопський маг Артаньянц, добряче відрізняються від тих величезних, які використовували совєтські маги в повісті Стругацьких. Ті навіть і називалися й не комп'ютерами, а ЕОМами.

Комп'ютери, лазери та інші потрібні йому для роботи матеріальні досягнення великосвітської науки й техніки Арам здобував, зрозуміло, безпосередньо у Великому Світі. А гроші на це заробляв, продаючи апельсини, мандарини й хурму в Харкові на Центральному ринку, відомому також як Благовіщенський базар або Благбаз. Оскільки ці плоди в Харкові коштували дорожче, чим яблука в Терентопії, то перетворення терентопських яблук на ці фрукти, що те уміння Артаньянц опанував саме для придбання коштів на покупку приладів, давало необхідний дохід. А оскільки Арам Арменович мав кавказьке коріння й відповідну зовнішність, то він з хурмою, мандаринами й апельсинами прекрасно вписувався в базарний інтер'єр, не

викликаючи ні в кого ані найменших підозр щодо походження товару.

— Артаньянц, кажеш? — промовляє Права півкуля авторського мозку, і за іронічною інтонацією Автор тямить, що вона буде язувати. — У тебе, мосьє Авторе, мабуть, геть вичерпалася фантазія, якщо ти не зумів придумати оригінальне прізвище, а поцупив французько-мушкетерське з романів Александра Дюма. Забрав з «д'Артаньяна» «д» і пришпандорив наприкінці «ц».

— До чого тут Франція, — відмахується Автор. — Арам Арменович мав вірменське коріння, тому й прізвище в нього вірменське — Артаньянц. Інше питання — звідки таке схоже на вірменське прізвище у французького мушкетера. Втім, д'Артаньян з романів Дюма був не зовсім французом, а гасконцем, а в Гасконі, як відомо, здавна жили баски, чії прадавні предки, на думку деяких учених-етнографів, були вихідцями з Кавказу. Може, перекочувавши колись із Кавказу до Франції з Іспанією, вони принесли із собою й типово кавказьке прізвище...

— От вже мені ці доморослі дилетантські гіпотези! — перебиває цей белькіт Автора його півкуля Ліва. — Не відволікайся від сюжету.

— Самі ж відволікаєте!

Як безцінний читач уже зрозумів, магові Артаньянцу вдалося добитися виготовлення абсолютних копій складних біологічних систем (мишей і пацюків), і саме завдяки сполученню традиційної магії з комп'ютерно-лазерними технологіями. Попередні маги теж робили копії живих істот, але то були безтілесні фантоми, одна видимість, а Арам Арменович створив повнокровних хвостатих двійників: клітинка в клітинку, молекула в молекулу, атом

в атом. Зрозуміло, копії були мертві, оскільки робити копію душі маг не вмів, а організм без душі – просто м'ясо й кістки.

Коли Акмус прийшов до особняка-лабораторії молодого колеги, що на вулиці Гоголя, і повідав про свої наміри, смаглявий шатен Артаньянц відповів:

– Ні, робити копію з живої людини не можна. За моїми розрахунками, якщо копіювати живого за моїм методом, то велика небезпека, що цей живий понівечиться в умі, з'їде із глузду. Тому копіювати треба тільки неживе тіло. При цьому в копії усуваються ті пошкодження, які призвели до смерті оригінал, і дублікат цілком придатний до життя, якщо дати йому душу.

– А ти упевнений, що зможеш скопіювати людину? Миші – це одне, а...

– Упевнений. Я вже зробив днями такий дослід. Випросив у притулку для людей похилого віку на ніч свіжий труп старого, що тільки-но помер, і створив його копію. Результат перевершив мої очікування. Абсолютна ідентичність! Копія виявилася настільки тотожна оригіналу, що я сам заплутався: де справжній, а де мій. Щоб не поховати помилково копію замість справдішнього небіжчика, довелося ховати обидва тіла у двомісній труні. Виробництво тіла я гарантую, потрібен тільки зразок, бажано – молодий.

– А без зразка – ніяк? – запитав авіатор. – З молодими зразками в Терентопії скрутно, слава Богу.

– Ага, ти хочеш, щоби я сконструював нового Адама, – посміхнувся Арам. – Для цього треба бути сам знаєш ким. Ні, я усього лише людина і вмію тільки копіювати. Потрібен молодий труп, і ніяк інакше...

Акмус обрадував родину Гільденштернів повідомленням, що є реальна можливість зробити Мгобокбекбе нормальною людиною. Тільки для цього необхідна наявність мертвого тіла молодого чоловіка, тому слід почекати, поки таке з'явиться.

Акмус домовився із санітарами міського моргу, щоб, у випадку надходження необхідного «матеріалу», йому негайно зателефонували.

Закінчився 1993 рік – у морг надходили тільки померлі від старості. Пройшов 1994 – у морг надходили тільки померлі від старості. Пройшла половина 1995-го – та ж ситуація...

Акмус зневірився.

І вирішив не чекати, а діяти!

Ні-ні, безцінний читачу, не йдеться про те, що чарівник-авіатор вирішив якогось живого хлоп'ягу перетворити на трупа! Упаси Бог! Цього ще не вистачало! Душогубство навіть на думку йому не могло спасти! Він був нормальною, порядною, моральною, гуманною й законослухняною людиною! Просто він вирішив запозичити на час труп молодого чоловіка звідти, де, на відміну від Терентопії, такий «матеріал» не був великою рідкістю. З Великого Світу (а звідки ж ще?). А конкретно – з Харкова.

І почав розробляти план тимчасового викрадення мертвого тіла з харківського моргу.

До початку вересня 1995 року план був розроблений до дрібних деталей. І намічена ця операція на кінець місяця.

Оскільки Акмусу потрібна була допомога якого-небудь терентопського шпигуна, що жив у Харкові, а такі держслужбовці були добре засекречені й законспіровані, то чарівник звернувся по сприяння до короля Жорика Дев'ятого. Монарх пішов назустріч магові (тому що чудотворців поважали майже всі, включно з найвисокопоставленишими особами) і звів Акмуса з агентом Іван-чаєм. Іван-чай – це, як читач, можливо, здогадався, не ім'я, не прізвище й вже тим паче не по батькові, а псевдонім, або, як говорять засекречені агенти, – позивний. Але оскільки в Автора від читача немає секретів, то Автор повідомляє, що справжнє ім'я цього шпигуна Рафаель Степанович Комаха. Може, Автор і не став би цього уточнювати, якби даний агент більше в розповіді не з'являвся. Але він фігуруватиме також і у двох майбутніх розділах – двадцять третьому «Житлоплоща вінценосця» і двадцять четвертому «Відрядження чудотворця». Тому Автор просить читача мати його на увазі.

Взагалі серед терентопських шпигунів, або, якщо загодно, розвідників, було в якості позивних брати назви рослин. Так, наприклад, у Харкові на той час жили й діяли: агент Конвалія, агент Кульбаба, агент Незабудка, агент Ромашка і т.д. Рафаелеві Комасі подобалася рослина іван-чай (він же кипрій, він же дикий льон, він же верба-трава, він же зніт вузьколистий, він же хаменерій...). Розвідник Комаха цінував його, крім іншого, у вигляді смачного й цілющого відвару. Тому й узяв у якості позивного.

Втім, Автор трохи відволікся від плану Акмуса.

А план був такий. Наприкінці вересня агент Іван-чай, дізнавшись про надходження до харківського моргу трупа парубка, що не має дуже серйозних травм, увечері на мото-

циклі з коляскою швидко приїжджає до Державних Дверей. Залишивши мотоцикла поблизу цього проходу, переміщається в королівство. З Великих Дрібок посилає Акмусові телеграму-«блискавку» й, повернувшись до Дверей, розкладає біля них на полі сигнальні багаття. Акмус, одержавши термінове повідомлення, телефонує іншим жорикбурзьким магам, щоб ті були готові до операції, а також Вакулові Нетребеньці, з яким домовився щодо потрібних дій. Потім на своєму однокрилому літакові швидко перелітає до Великих Дрібок і сідає біля Дверей, орієнтуючись за сигнальними багаттями. Вийшовши з королівства, Акмус із Іван-чаєм на мотоциклі приїжджають до харківського моргу, де чарівник уводить працівників у гіпнотичне заціпеніння. Потрібний труп вміщується в коляску мотоцикла, і маг з розвідником привозять його до Дверей. (Автор нагадує, що це повинно відбуватися вночі, коли немає зайвих свідків, і транспорт на вулицях не заважає швидкому переміщенню). Вносять труп у королівство й завантажують у багажну порожнину літака (так, у той схожий на авіабомбу контейнер під крилом). Розвідник залишається чекати на повернення цих двох – авіатора й трупа. Акмус летить до Жорикбурга. У цей час Вакула Нетребенько, приїхавши до особняка Акмуса на так званій самохідній тачці, розкладає сигнальні багаття на пустирі, що служить аеродромом. Орієнтуючись за цими вогнями, чудотворець здійснює посадку. Труп перекладається з багажної псевдобомби до кузова самохідної тачки й доставляється Вакулою Охрімовичем (разом з Акмусом, звичайно) до особняка Арама Артаньянца, де вже зібралися Гліб Цвях, Леонід Перевертайло-Замийский, сам Арам, і звичайно, привезений туди чарівниками пивний келих

Мгобокбекбе. Після копіювання трупа й переселення в цю копію душі Мгобокбекбе, труп повертається до харківського моргу описаним способом, але у зворотній послідовності. Акмус виводить працівників з гіпнотичного заціпеніння, вклавши в їхню свідомість хибну пам'ять, що все йшло своєю чергою й нічого незвичайного за той період у морзі не відбулося. Далі поспішати немає необхідності, тому Акмус відпочиває в будинку розвідника Іван-чаю, і тільки наступного вечора без поспіху вертається до Жорикбурга.

От такий був задум. Але раптом трапилася подія, що зробила план непотрібним.

Дощовим вечором двадцятого вересня 1995 року, коли операція, повторює Автор, була продумана дощенту й запланована на найближчі дні, у корчму «Під Рятівною Мухою» увірвався схвильований касир туристичного агентства «Рятівна Бджола» Джульєт Грошенятко. І вразив усіх звісткою, що дорогою до корчми він бачив у підворотті труп молодого чоловіка Бандюги, прийомного сина Мойши Роженкранца з корчми «Під Мідним Забралом». Що той труп міліціонери потім повезли на міліцейському автофургоні до моргу.

Тепер, безцінний читачу, тобі має бути зрозуміло, чому, почувши про цю смерть, Акмус і Гільденштерн переглянулися, зирнули на пивний келих у руці Естер, що піднімалася на другий поверх, знову переглянулися й прошепотіли один одному:

— Здається, це та подія, на яку ми так чекали.

— Іншого такого випадку може й не бути.

Таким чином, безцінний читачу, ми повернулися в те місце й у ту хвилину, які покинули наприкінці щось сімнадцятого за назвою «Корчма "Під Рятівною Мухой"». І тепер, коли ти укомплектований необхідними знаннями, Автор може зі спокійною совістю вішати тобі на вуха правдиву розповідь про подальші події.

Після озвученої Джульєтом Дездемоновичем інформації про труп у підворітті й двох фраз пошепки корчмаря й мага, у цьому пункті харчування закипіла невідкладна діяльність.

Іцхак Маркович покликав дочку з коханим келихом, сказав Мгобокбекбе, що зараз виникла реальна можливість перетворення його на справжню людину в анатомічному аспекті, і запитав: чи підтверджує той свою згоду. На що скляна кружка відповіла: «Так, звичайно, це ж моя мрія. Я ж психологічно вважаю себе людиною, і тому почуваюся у своєму келиху, неначе не у своїй тарілці». А Естер подумала: «Шкода, що зразком буде негідник Бандюга, геть не схожий на того славного парубка, у вигляді якого Мгобокбекбе явився мені вві сні чотири роки тому; але на безриб'я...» Проте вголос цього не сказала.

Акмус же кинувся до білого з позолоттю телефону й, здзвонившись по черзі з Арамом Арменовичем Артаньянцем, Леонідом Леонідовичем Перевертайлом-Замийським і Глібом Любомировичем Цвяхом, сказав їм терміново прибути до міського моргу з відомої справи.

Поклавши слухавку, чарівник попросив коваля Нетребенька, щоб той теж під'їхав до моргу на своїй самохідній тачці...

Коли авіатор з келихом-мовцем в одній руці й із парасолькою в другій виходив із корчми, усі хто там були – Гільденштерни, Іполит Четвертий, Грошенятко, Бізончик Солом'яний, артисти з режисером із Театру Абсурду імені жертвої ковбаси, кухарі й рознощики – висловили бажання його супроводжувати, хоч він і повторював, що в цьому немає необхідності.

Так юрбою й повалили по зрошуваним дрібним дощем вулицям під лускою парасольок.

У період, так би мовити, виверження цієї компанії з пункту громадського харчування, між касиром тур-агентства Джульєтом Грошенятком й режисером Театру імені жертвої ковбаси Наумом Інгрєдієнтським відбулася лаконічна розмова, яка вплине на долю дракона Інокентія Карловича. Але про цю розмову і її наслідки читач докладніше довідається із розділів двадцять п'ятого «Таємниця нечистої сотні» і двадцять сьомого «Парсуна суціги».

Автор уже казав, що корчма «Під Рятівною Мухою» була обрана місцем «кривавих узливань» вампірів тому, що мала місце ближче, ніж інші пункти харчування, до Старого міського цвинтаря. А морг розміщався теж неподалік від цього кладовища. І, отже, також недалеко від цієї корчми. Для пішого переходу до, так би мовити, дому побачень неживих громадян із живими патологоанатомами юрбі під парасольками знадобилося всього якихось тринадцять хвилин.

Вакула Охрімович на торохтливій тачці їх наздогнав і перегнав. Адже його майстерня, що служила, крім іншого,

гаражем для цього транспортного засобу, теж була недалеко від корчми. Оскільки час був дощовий, кузов машини був накритий брезентовим тентом.

Біля дверей півтораповерхового цегельного моргу Акмус із компанією побачили Гліба Цвяха, який розплачувався з таксистом. Тут же із трамвая на зупинці вийшли Арам Артаньянц і Леонід Перевертайло-Замийський. Вірніше, вийшов тільки молодий маг, а літній і хвостатий виїхав верхи на ньому, оскільки сидів на плечі в Арама.

В «передбаннику» мертвецького покою ті, що ввійшли, побачили, крім людей у білих халатах, й декількох міліціонерів, серед яких були: слідчий Варлаам Папірусюк, дільничний Микола Ратиця й курсант Захар Полуящиков. Вони робили огляд і опис речей, виявлених на трупі. Самого небіжчика не було; напевно, його роздягнене тіло віднесли вглиб будинку. На білому столі лежали тільки труси, майка, сорочка, штани, куртка й купка паперових грошей – шурхотиків. Шурхотиками називаються паперові терентопські купюри...

(— Закладаємося, я вгадаю, як називаються металеві терентопські гроші, то пак – монети, – як завжди безтактно вклинюється в розповідь Права півкуля авторського мозку. — Очевидно, монети там називаються дзвяками!

— Правильно, дзвяками, — дивується Автор, — а звідки ти знаєш?

— Подумаєш, я б теж здогадався, — супиться Ліва. — Не треба випендрюватися. Кожний би зміркував, що там, де гроші, котрі шурхочуть, називаються шурхотиками, ті, що дзвякають, нази...

— Цитьте там, невгамовні! — Автор грізно стукає по своєму черепу першим що трапився під руку предметом,

який виявляється чорнильницею, і, на свою прикрість, прикрашається фіолетовими плямами, як королівський писар Ульріх фон Смирнов. – Тьху на вас, базіки! Проте додам про всяк випадок, що як американський долар дорівнює сотні центів, а українська гривня ста копійкам, так само і терентопський шурхотик дорівнює сотні дзвяків.)

Худий і абсолютно лисий Папірусюк зирнув через плече на прибулих й запитав у Полуящикова:

– А чому в приміщенні сторонні?

– Ми не стонні, ми цалівники, – сказав мавпячим голосом Перевертайло-Замийський, почухуючи волосатий живіт пальцями лівої ноги.

– Усі? – Варлаам Оникійович провів поглядом по обличчях кухарів, різнощиків і артистів з режисером...

– Ми четверо, а це... – почав був Акмус, але слідчий перебив:

– Решту я попросив би вийти.

Зі слідчим не посперечаєшся, і всі, крім чотирьох магів, міліціонерів і медиків, вийшли з моргу на вулицю й згрупувалися під парасольками коло дверей, чекаючи на винос тіла.

– Нам потрібний труп загиблого, – сказав маг-авіатор.

– Який збіг – нам теж, – іронічно буркнув Папірусюк.

– Тільки на час. Ранком ми його повернемо в цілості й схоронності.

– Не дозволяється. Видавати будь-кому тіло вбитого до проведення патологоанатомічної експертизи заборонено існуючими правилами, – відрізав полковник.

– Це дуже важливо. Пізніше буде пізно, – вимовив смаглявий Артаньянц.

— Я розумію важливість магічних дослідів, але ми теж не дурницями бавимось, — упирався строгий детектив. — Сталося вбивство, пов'язане з викраденням, що загрожує безпеці королівства. Я, звичайно, дуже вдячний вам, Акмусе, за наш політ до Жабенятинська й назад на вашому літаку. Але зрозумійте: нам труп потрібен для розслідування злочинів.

— Я пропоную взаємовигідний обмін, — заявив хвостатий Перевертайло. — За позику до ланку цього мелтвого організму ви отримуєте від нас інформацію, котлу зможе уловити ясновидець Гліб Цвях і котла, можливо, допоможе розслідуванню.

— Так, — сказав товстун-ясновидець, — я в ході магічної операції спробую поглибитися в минуле Бандюги й побачити факти, які вам потрібні. А патологоанатомічну експертизу зробите завтра. Небіжчик не вовк, у ліс не втече.

— Факти? — Варлаам Оникійович потер долонею свій голий череп. — Гаразд, під мою відповідальність... От папір і ручка. Пишіть розписку: ми, такі-то, зобов'язуємося повернути отриманий нами від полковника В.А. Папірусюка організм покійного Федора Мойсейовича Роженкранца — у дужках: Бандюги — до восьми нуль нуль двадцять першого вересня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року. Підписи, дата й час...

Перед тим як винести з моргу ноші з тілом, авіатор попросив колегу Цвяха — ясновидючого, телепата, парапсихолога — пересвідчитися, що Бандюга — абсолютний мрець, а не упир.

— І заодно спробуйте побачити — хто його вбив, — підкинув прохання й слідчий.

Угодований чарівник поклав на чоло вбитого товсті пальці, роззявив рота, закотив під чоло очі й так напружився, що побілів і навіть видав звук від натуги, після якого Папірусюк помахав долонею перед ніздрями...

Повернувшись у нормальний стан і витерши піт, шмарклі і слину, Гліб Любомирович відзвітувався про вчинену роботу:

— Він помер повністю, вампіризм відсутній. Убивство я бачив, але дуже-дуже смутно, мрячно — було темно й дощово. З темряви з'явилась якась невиразна фігура... вони опинились у підворітті... сталася боротьба... фігура вдарила Бандюгу по голові й зникла, а він відразу помер від мозкового крововиливу.

— Не густо, — резюмував слідчий, — це я й без ясновидіння знав.

— Але навряд чи ви знали, що в убивці був хвіст, — доважив Цвях.

— Такий? — запитав Микола Ратиця, указавши на задню непарну кінцівку мавпи.

— Ні, такий, — відповів ясновидець, кивнувши на курсанта Захара Полующикова, жовте волосся якого було зібрано позаду в довгий жмут, щоб не висіло з-під фуражки неакуратними патлами.

— Ну що ж, це вже конкретніше, — сказав Папірусюк. — Коли переглядатимете минуле Бандюги, Глібе Любомировичу, зверніть особливу увагу на викрадення драконячого яйця, бо це ж саме він його поцупив, і спробуйте з'ясувати, куди він подів викрадене.

— Спробую, але дати гарантії не можу, — пообіцяв той. — Ясновидіння — це не кінохроніка. Буває, потрапиш у потрібний інформаційний струмінь і побачиш важливі події

чітко, з подробицями, а буває – якісь уривки, клаптики, або взагалі суцільний туман. Як пощастить. Але що зможу – зроблю.

– Ми гаємо час, – поквапив Арам Артаньянц. – Чим пізніше почнемо, тим менше шансів.

Труп був винесений на дощову вулицю й покладений у кузов нетребеньківської тачки, котрий через брезентовий тент був схожий на колесний намет. Туди сіли й чотири чарівники (для чого механік завбачливо поставив лаву). А іншим присутнім волосатий маленький Леонід Первертайло-Замийський порадив іти по своїх справах, тому що присутність при магії сторонніх біополів заважатиме успіху.

– І мені не можна? – запитала схвильовано прегарна Естер, граціозно поправляючи чолку.

Від неї сходять флюїди, корисні для нашої справи, пошепки вирішили маги й допомогли їй піднятися до кузова. Милій дівчині навіть маги – і ті не можуть відмовити. Іноді дуже вигідно бути милою дівчиною. (Оскільки Авторіві жодного разу не випадало бути милою дівчиною, і навряд чи колись доведеться, то останнє речення базується не на власному його досвіді, а на спостереженні за іншими).

Скляний Мгобокбекбе, звичайно, теж був схвильований майбутнім перетворенням, і тому, занурений у себе, зберігав мовчання.

Вакула Охрімович, поклавши працюючі кисті на руль тачки, голосно запитав:

– Отже, їдемо... – і зробив паузу.

– На вулицю Гоголя, до мого будинку, – відповів Арам Арменович.

Коли сконструйований Нетребеньком транспортний засіб рушив у дорогу, Акмус поцікавився у хвостатого колеги:

— Зілля-от не забули?

— Узяли, — кивнув макак-резус, що сидів на плечі Артаньянца, а Арам вийняв з кишені і показав скляну пляшечку із мутно-бузковою рідиною.

— А заклинання? — хвилювався авіатор.

— Отут, — заспокоїв Леонід Леонідович, і Арам показав папір...

Коли вони прибули до особнячка Артаньянца, й Нетребенько, побажавши успіху, покотив до своєї майстерні, пообіцявши заїхати ранком для перевезення трупа назад до моргу, хазяїн будинку сказав закоханій красуні:

— Тільки, чур, Естере, ти сидітимеш отут у коридорі тихо, як мишка. Зайві рухи можуть скривити магічне поле й нашкодити.

— Не поворухнися, — пообіцяла дівчина, тріпотячи від хвилювання.

Чарівник трохи збрехав. Рухи Естер не могли нашкодити. Але він не хотів, щоби вона побачила створення нового організму. Це видовище не для слабкодухих: внутрішності, кості, кишки, кров, слиз... Бррр!

Коли чудотворці труп Бандюги внесли в лабораторію Арама Арменовича, де прадавні магічні зілля й амулети сусідили із щонайновітніми приладами; де над лазерною установкою висіла гірлянда з в'ялених ящірок; де на натертих чарівними мазями пластмасових боках комп'ютерів

були надряпані магічні символи; де дисплеї були окантовані намистами із сушених жаб і кажанів; коли мертва тіло поклали на нікельований стіл, поруч із яким стояв другий, такий же; коли Артаньянц відкрив двері великої морозильної камери, де зберігав розфасовані органічні молекули – сировину для біологічних об'єктів, – ясновидючий товстун Гліб Цвях раптом підняв свій вказівний палець і вимовив:

– Я відчуваю, що за нами підглядають сторонні. Їх двоє. Треба вжити заходів, якщо вони негайно не припинять стеження...

Автор вигукує: ні, ну ти зрозумів, безцінний читачу! Цей проникливий маг відчув, що за ними спостерігаємо ми з тобою, я – через уяву, а ти – через мої слова. От що значить ясновидіння!

Поки маги нас за підглядання зопалу не перетворили дистанційно на яких-небудь, скажімо, неандертальців, – схвильовано веде далі Автор, – заберемося скоріше з особняка Артаньянца й пережбурнемося назад... Ні, не до моргу – зарано нам по моргах прохолоджуватися. У корчму «Під Рятівною Мухою». Там, прикидаючись невидимцями, ми прилаштуємося за порожнім столом і під затишне потріскування полін, що догорають у каміні, скоротаємо ніч. А щоб коротати було забавніше, я всиплю тобі, читачу, деякі міркування і факти щодо магії.

Отже, приготуйся, читачу: рахую до трьох і миттєво телепортуємося. Раз, два, три. Поїхали!

Вжик!

От ми й у корчмі. Всідайся зручніше.

Щоб довго не «розтікатися білкою по дереву», як висловився середньовічний колега (втім, у «Слові о полку Ігоревім» не зовсім ясно, що мається на увазі: «мисью» (тобто білкою) або «мислю» (тобто думкою)), Автор повідомляє, що більш докладно він висвітлить тему магії в третьому томі свого фундаментального восьми томного труда «Самовчитель колупання у ніздрі та інших цікавих точках Всесвіту», а тут вихопить тільки окремі аспекти.

Напевно, безцінний читачу, ти помітив, що прадавня магія, згадування про яку ми знаходимо в казках, легендах і переказах, була набагато величнішою, могутнішою, грандіознішою, ніж чаклунські витівки нинішніх чарівників-екстрасенсів і інших фокусників. Неможливо не визнати той факт, що магія згодом видихалася, скулилася, зміліла.

У чому причина?

Автор має нахабність викласти свою версію причини цього всихання.

За давніх часів – раннє середньовіччя, античність і доісторичні – магичні знання були загальнодоступними. Чарівники особливо не таїлися й не секретничали, а охоче ділилися відомостями із численними учнями, писали посібники із прикладної магії, які міг прочитати аби хто зацікавлений. Тому чарівництва було багато й було воно щедрим, розгонистим.

Але потім чарівники второпали, що ці знання, потрапляючи до недобрих рук, завдають страшної шкоди, у тому числі й самим чарівникам. Згадаємо, для прикладу, трагічну кончину одного зі славнозвісних чаклунів усіх часів і народів – Мерліна, легендарного наставника короля

Артура, пророка колективу Круглого Столу, що жив та чудив нібито у п'ятому та на початку шостого століть від Різдва Христова.

Якщо вірити лицареві серу Томасу Мелорі й тим попереднім авторам, у яких він цю інформацію запозичив, то Мерлін загинув через те, що розпатякався й вибовкав заклинання кому не треба. Коли сивина окупувала його бороду, біс, як то кажуть, уперся йому в ребро, – він безтямно улопався в дівчисько, яке за віком годилася йому в правнучки. Став за нею волочитися, белькотати слова пристрасті й клянчити відповідних почуттів. Улопанню всі віки покірні, як сказав поет. Ну їй-от, звичайно, хотілося військових – красивих виняткових, лицарів Круглого Столу, а не якогось прадавнього висохлого миршавого дідка. І вона, сердито тупотячи ніжкою, вимагала, щоб старець від неї відчепився, посидала його подалі (це м'яко виражаючись). Не маючи тих видатних чоловічих достоїнств, якими природа нагородила ланцелотів, трістанів, ламораків, гавейнів і інших артурів, Мерлін вирішив скорити циндрю єдиним своїм раритетом – знаннями. І, втративши голову від кохання, вивалив їй чаклунські заклинання й заговори.

Наївний! Де ж це бачено, щоб легковажні кралі віддавали перевагу похилим нудним інтелектуалам, нехай навіть по самі ніздрі напханим знаннями, а не молодим, здоровим, нехай і пустоголовим, але зате не нудним баляндрасникам!

Зрозуміло, це не запалило пристрасті у дівочому серденьку, проте допомогло позбутися старого причепа. Запросивши на екскурсію до печери літнього поклонника, дівиця, як тільки він увійшов у підземну порожнину, за

допомогою його ж заклинань завалила вихід солідним каменем (сама-то вона, звичайно, залишилася зовні) і так хитро його зачаклувала, що Мерлін не зміг вибратися з ув'язнення й... Безумству улопаних співаймо ми реквієм...

Коротше, бачачи які трагедії трапляються від безконтрольного розбазарювання магічних знань, які мерзенні мерзенності, гидкі гидоти, підлі підлості й негідні негідності походять від потраплянь чарівництва до рук злоякісних суб'єктів, прадавні маги вирішили покласти край такому свавіллю. І заходилися чаклунські інформації круто засекречувати. На ненадійних учнів напустили амнезію, щоб ті все позабували. Величезну кількість сувоїв, манускриптів, скрижалів знищили, залишивши тільки невелику кількість зашифрованих копій... Коротше – «конспірація, товариші, це архіважливо!».

І до чого це призвело? Якщо під час пожежі згорають два магічні рукописи, тоді як у місті таких рукописів сто – це одне діло; нащадкам залишаться дев'яносто вісім. Але якщо під час пожежі згорають два магічні рукописи, тоді як в місті таких рукописів усього два – це зовсім інша справа; нащадкам не залишиться нічого. Саме-собою, така конспірація привела до того, що наступні покоління магів одержали лише жалюгідні клаптики від первісних знань. І вони, ці покоління, теж законспірували ці клаптики, так що їхнім нащадкам дісталися тільки крихти від клаптиків. І так далі.

Чи треба дивуватися, що сучасні маги Великого Світу (або, вірніше сказати, суб'єкти, що називають себе магами) не можуть перетворити ані карету на гарбуз (вигідне перетворення, бо страви з гарбуза смачніше, ніж страви з карети), ані маніяка-педофіла на мишку, ані... Нинішні, ка-

жуть, уміють робити з мухи слона, але чомусь поголів'я слонів від цього не збільшується, а поголів'я мух – не зменшується.

У Терентопії магія деградувала не так суттєво, як у Великому Світі, але можливості й сучасних чарівників королівства поступаються можливостям їхніх попередників...

Серед видатних терентопських магів хочеться відзначити Гектора Манюню (1717-1809 рр.). Гектор Фролович Манюня прославився не тільки тим, що він розробив ряд нових чаклунських технологій. Не тільки тим, що написав фундаментальний труд «Теорія відносності й приносності, або Дитяча хвороба чорних ляпок у Білій Магії» в 13 томах. Не тільки тим, що став основоположником нового напрямку, який назвав Рожевою в червоний горошок Магією (що той різновид чарівництва в останні сторіччя є домінуючим й чільним в магичній сфері життя Терентопського королівства). Не тільки тим, що йому королем Жориком Четвертим був наданий титул придворного чарівника, і, по суті, головного мага держави. Не тільки тим, що він одомашнив диких єдинорогів і убезпечив жителів королівства від небезпечних великих диких звірів, помістивши останніх у Раптовій пущі (котра є тепер і заповідником, і мисливським господарством). Але в першу чергу Гектор Манюня знаменитий тим, що він не допустив, щоби злий чорнокнижник Авдій Мотлох за допомогою чарів захопив владу в країні й перетворив Терентопську державу на імперію зла.

За допомогою ясновидіння, телепатії, парапсихології й інших надприродних магичних умінь Гектор Манюня обчислив, що батьківщина в небезпеці. Що чорнокнижник, ко-

трий мешкає в західних Неголених горах, задумав розбудити й підкорити собі злих духів, демонів, щоб з їхньою допомогою переробити світ за своїм розсудом. Що для цього він готує пекельне вариво, диявольську суміш, злюще зілля, для якого вже зібрав усі магічні компоненти, крім одного. Останнім відсутнім компонентом для активізації й підпорядкування злих духів було яйце дракона. Щоб зробити цей компонент недоступним для лиходія, Гектор Манюня обвів усю Каменіану магічною рисою, через яку Авдій Мотлох не міг переступити. Інші могли вільно ходити, не звертаючи на цю невидиму рису уваги, а для чорнокнижника Каменіана виявилася оточена незримою стіною, так хитро закодував рису Манюня. На той час усі немовлячі дракони, що жили колись у різних частинах країни, були винищені лицарями, а мовлячі відкладали яйця тільки в Каменіані. Завдяки таким діям Гектора Фроловича жодне драконяче яйце не потрапило до рук гидотного Авдія, і перетворення Терентопії на імперію зла не відбулося.

Чорнокнижник, пошвендявши навколо Каменіанських пагорбів і не зумівши пробратися за магічну рису, змушений був зникнути. Літописець, завдяки якому відома ця історія, припустив, що Мотлох, спіймавши облизня, знову заховався у своїй неголеногірській глухомані й, розчарований і присоромлений, тихенько скоротав залишок нікчемного життя.

За сто років король Жорик Сьомий, прочитавши цю сторінку літопису, наказав змайструвати пам'ятник Гектору Манюні й установити його на батьківщині мага — у селі Пупочухівці Задвірпольської губернії. Майстрував відомий Ієронім Вносіколупайченко. Пупочухівка згодом

виросла і в 1957 році одержала статус міста. І назвали це місто на честь видатного уродженця – Манюнинськом. Статую, що відображає чарівника, який, повзучи рачки, креслить на ґрунті заговореним гребінцем магічну рису, і зараз можна бачити на головному майдані Манюнинська неподалік кінотеатру імені Гектора Манюні.

– А чому Манюня назвав свою магію Рожевою в червоний горошок, а не Фіолетовою в бузкову клітинку, наприклад? – запитує Ліва півкуля авторського мозку.

– Тому що якби він назвав її Фіолетовою в бузкову клітинку, то ти б запитала: «А чому Манюня назвав свою магію Фіолетовою в бузкову клітинку, а не Рожевою в червоний горошок, наприклад?». Напевно саме таке розцвічення йому подобалася найбільше. Судячи хоча б з того, що на парадному портреті, написаному придворним живописцем Леонардо Гудзиком із приводу присвоєння магові звання придворного, цей чудотворець зображений у жустокорі із тканини саме такого розфарбування. Коли вже новому напрямку магії потрібно було дати якусь назву й існувала традиція використовувати для цього колірні визначення (Чорна Магія, Біла Магія..), то чому б основоположникові не узяти саме улюблене розцвічення, а не аби яке.

Зрозуміло, не є випадковим збігом, що маг Акмус розфарбував свій однокрилий літак саме в червоний горошок по рожевому тлу. Безсумнівно, саме назва місцевої магії спровокувала його на такий вибір.

– Судячи із зазначених вище дат народження й смерті Гектора Манюні, – продовжує допит Автора його Ліва півкуля, – виходить, що він умер у віці дев'яноста двох років. А чому, власне, терентопські чудотворці взагалі вмирали?

— Тобто? — не розуміє Автор.

— Ну, чому вони не винайшли магічний засіб, ну там якісь зілля або заклинання, щоб люди взагалі й вони самі зокрема були безсмертними, — веде далі Ліва. — І, до того ж, вічно молодими, оскільки безсмертя без молодості гірше за смерть, що переконливо довів ірландський священник Джонатан Свіфт у десятому розділі третьої частини своєї книги «Подорожі Гуллівера».

— А тому, — відповідає Автор, — що серед терентопських магів ще із сімнадцятого сторіччя існує заборона розробляти тему безсмертя й вічної молодості.

— Тю! А чому? Це ж прекрасно — бути безсмертним і вічно молодим, — дивується разом із Лівою і Права півкуля авторського мозку.

— Тому що наймудріші й найшановніші тамтешні чудотворці зміркували, що це призведе до краху.

— Тю! — лаконічно висловлює сумнів Права півкуля.

— Вони зрозуміли: якщо люди будуть безсмертними, то й нові покоління народжуватимуться, і старі залишатимуться, що незабаром приведе до перенаселення так, що в людей не залишиться життєвого простору й життєвих ресурсів, і в боротьбі за існування кожний почне безжалісно винищувати всіх навколо себе. Тому людство охопить масове озвіріння й безмежне душогубство, зокрема людоджерство. Або, щоб уникнути цього, люди змушені будуть припинити народжувати дітей і в такий спосіб позбавлять права на існування наступні покоління. Через що припиниться всякий прогрес, усякий розвиток людства, і настане застій і деградація. Недарма ж природа, або, якщо завгодно, Вища Сила винайшла смерть, завдяки якій старі покоління звільняють простір для прийдешніх. («Смерть є

великий обов'язок і данина природі», – як висловився один із героїв роману Лоренса Стерна «Трістрам Шенді»). Отже, зміркувавши, що безсмертя приведе людство до жахливих катаклізмів, може навіть до загибелі, наймудріші терентопські маги ще в сімнадцятому столітті закликали колег не торкатися цієї теми й уникати робіт з її розробки. І з тих пір тамтешні чудотворці навіть і не думають про безсмертя й вічну молодість. Принаймні, ті, що сповідують Білу Магію, або її новітню місцеву галузь – Рожеву в червоний горошок Магію. Що ж до чорнокнижників, тобто злих чаклунів, які сповідують Чорну Магію, то не виключено, що серед них є хтось, хто, аби тільки нашкодити людям, дотепер намагається винайти фатально шкідливий для існування людства засіб безсмертя.

Хоча маги тримають чарівні технології в секреті, Авторіві вдалося (не запитуй, читачу, яким чином) з'ясувати таємницю одного перетворення. І Автор хоче поділитися з тобою цією таємницею, щоб і ти, безцінний читачу, міг долучитися до чудесних перетворень і відчувати себе трохи магом. За допомогою цього секрету ти зможеш перетворювати звичайну, прозаїчну, банальну траву на корисну субстанцію, незамінне добриво – коров'ячий гній. Для цього (записуй, щоб не забути) треба запастися, поперше, однією живою коро... хррр... однією... хррр... ко... хррр... хррр... хррр... хррр... хррр... хррр... хррр... хррр... хррр...

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ой, хто це тормосить мене за плече? А, це ти, безцінний читачу! Вибач, я задрімав, заколисаний власною балаканиною. Маю, розумієш, дивну манеру – спати ночами. Мабуть, ще й хропів уві сні? Ой, а вогонь у каміні-от згас! Ой, а за вікном корчми вже світає!

Настав час пережбурнутися назад у лабораторію Артаньянца й глянути – чого чудотворці там начудили... Приготуйся. Раз, два, три – вжик!

Естер, сидячи в кріслі в коридорі біля закритих дверей лабораторії, теж почала дрімати.

У напівдрімоті перед нею мислено ворушилися образи-спогади нинішнього багатого подіями вечора.

От вона повернулася з університету й поскаржилася коханому келиху, що не зовсім зрозуміла лекцію з філософії Епікура; і Мгобокбекбе, який добре знав і розумів античних філософів, почав просто й дохідливо, на живих прикладах, розтлумачувати їй цю тему...

От прийшла в гості Зіночка Мирополкович і похвасталася, що їй удалося від однієї бабусі почути те-

рентопську народну пісню, якої, здається, ще немає в жодній збірці місцевого фольклору, і по пам'яті наспівала початок:

Час від часу тряхну головою,
Щоб на вухах не локшина висла.
Полюбляю бо десь самотою
На свій мозок намащувать мислі...

От Зіночка пішла, а вони із Мгобокбекбе затіяли грати в шахи (келих називав ходи, а вона переставляла фігури; оскільки він грав значно краще, то, щоби зрівняти шанси, вона попередньо брала чотири фігури фори: ферзя, туру, коня й слона)...

От знизу, з першого поверху почувся схвильований крик Джульєта Грошенятка: «Людину вбили!!!»...

От із моргу виносять ноші, накриті простирадлом...

Крізь дрімоту дочка Іцхака й Маргарити чула незрозумілі слова заклинання, які виголошував за дверима голос скляної посудини...

Хтось узяв її за плече. Вона здригнулася, розплющила очі й побачила всміхненого Гліба Цвяха, який говорив:

– Прокинься, Естере! Вийшло!

Ох і колотилося ж у неї серденько, коли входила до лабораторії!

На двох нікельованих столах лежали два голі Бандюги, прикриті знизу до пояса простирадлами. Один був блідий і густо покритий тюремними наколками, інший – рум'яний і без татуювань. Від рум'яного гілкувалися дроти до приладів, де щось мигало й виписувало зигзаги. Маг Артаньянц, дивлячись на дисплеї й паперові стрічки, бубонив:

– Пульс у нормі, температура у нормі, подих у нормі, тиск у нормі...

У головах рум'яного Бандюги стояв пивний келих з бузково-мутною рідиною. Під келихом був папір, густо засіяний дрібними буквами.

– Це Мгобокбекбе? – пошепки запитала Естер, дивлячись на рум'яного Бандюгу.

– Так, звикай до його нового іміджу, як говориться, – відповів усміхнений Акмус.

– А чому ж він не ворухнеться? – поїжилась дівчина.

– Поки не вміє. Йому доведеться вчитися волусити новим тілом: говолити лотом, дивитися оцима, ходити ногами, – відповів сидячий на одному з моніторів макак-резус, мохнатячи нігтями лівої руки праве плече.

– Не все відразу, Естере, – продовжив смаглявий Арам Арменович. – Слава Богу, що в нього нормально працюють серце, легені та решта внутрішніх органів. Йому треба якийсь час, щоби вжитися в нове тіло, звикнути, відчутти, адаптуватися. Спочатку можуть бути запаморочення, судоми, нудота, але за два-три дні це пройде, і тоді він почне вчитися володіти цим організмом. Перший час він побуде тут під нашим контролем, а потім повернеться додому як повноцінна людина. Біжи, обрадуй батьків...

Автор про всяк випадок зауважить, що у копії були відсутні не тільки тюремні наколки, що спотворили зовнішність Бандюги, а й алкоголь, що спотворив Бандюгові нутрощі.

От таким незвичайним, фантастичним способом з'явилася в Жорикбурзі нова людина, яка буде помітним героєм цього, м'яко висловлюючись, епосу. Героям фантастичних, чарівних епосів взагалі властиво з'являтися на світ не-

звичайними способами. Автор цих писань міг би отут попаяжати про це. Але кілька сторіч тому тему фантастичних народжень уже освітив великий Франсуа Рабле в останніх абзацах шостого розділу першої книги своєї епопеї «Гаргантюа та Пантагрюель», тому замість власних паяжкань Автор Терентопських хронік радить читачеві просто перечитати ті абзаци Рабле.

Втім, Автор наведе тут один приклад, котрого у Рабле немає. В іронічному віршованому епосі «Утайда», який був написаний харківським гумористом та видавцем Василем Масловичем і надрукований у 1816-му році в журналі «Харьковский Демокрит» (ну не зміг Автор Терентопських хронік утриматися від згадки про рідний Харків), головний герой, славний лицар Утай, не народився з материнського лона, як усі нормальні люди, а вилупився з качиноного яйця. Щоправда, не качка висиджувала те яйце, зігріваючи своїм теплом, а чоловік, який у зв'язку з цим став вважатися батьком лицаря. Проте, кажучи, що у Рабле такий приклад відсутній, Автор Терентопських хронік не має на увазі, що у Рабле бракує прикладу вилуплювання героїв із пташиного яйця. Такий приклад у Рабле є. Автор має на увазі, що в прикладі Рабле яйце не качине, а лебедине, і вилупився з нього не герой Утай, а герої Кастор і Поллукс; і висиділа те яйце не птаха і не чоловік, а жінка, що його ж і знесла.

І ще Автор нагадає, що й славний Галахад, лицар Круглого Столу, син Ланцелота, і сам король Артур з'явилися на світ не без допомоги чаклунства.

У зв'язку з тим, що Мгобокбекбе завдяки магії став двійником покійного Бандюги, Автору згадалася історія про двох чоловіків, які були двійниками без усякої магії.

Харків'янин Михайло Ковалинський, найулюбленіший учень та найближчий друг українського філософа та поета Григорія Сковороди, подорожуючи Європою, 1773 року опинився у Швейцарії. Там, у місті Лозанні, він випадково зустрів чоловіка на ім'я Даниїл Майнгард. І зустрівши, вразився. Бо цей швейцарець виглядав як Григорій Сковорода. Почавши з ним спілкуватися, Ковалинський побачив, що той і мислить як Сковорода, і діє як Сковорода, має такий самий характер, такі самі смаки та інше. Тобто Даниїл Майнгард був у багатьох аспектах двійником Сковороди, з тією хіба різницею, що його рідною мовою була не українська. Ковалинський не міг з ним не потоваришувати, як і зі Сковородою, гостював у його будинку та із задоволенням спілкувався. Повернувшись в Україну та зустрівши Григорія Сковороду, Ковалинський докладно розповів йому про швейцарського двійника. І Сковорода заочно полюбив цю свою «копію». Настільки, що пишучи нові філософські трактати, став підписувати їх так: «Григорій вар Сава Сковорода, Даниїл Майнгард». Ніби писав їх не один, а у співавторстві з тим швейцарським двійником.

От такі бувають дивовижні речі.

ЩОСЬ П'ЯТЕ

Доморосле лицарство

Якби ж то нас було сто, ми б співали за круглим
столом.

Борис Гребеничиков, «Із сяючої пустоти».

17 вересня 1995 року.

Отже, після бою з лицарем Аркадієм, дракон Інокентій Карлович кинувся воювати й із дощовим черв'яком Гавриїлом Святославовичем. На шахівниці, звичайно.

Але після семи ходів хробак викликнув:

— Оце так так! Ти як ходиш, Інокентію Карловичу?! Це ж пішак, а не кінь!

— А? Що? Так. Вибачте, — розсіяно промурмотав дракон і спробував повернути фігуру на вихідну позицію.

— Не там він стояв! Та що з тобою, друже мій! Де твої думки?! — здивувався Гавриїл Святославович, витріщивши пенсне.

— Я думаю про лицаря, — зітхнув екскурсовод.

— А що таке?

— Та от лежить він там сплутаний, самотній... Я уявив себе на його місці.

— Нехай полежить, подумає про сутність буття. Йому корисно. А то карасів він, бачте, ловить!

— Все-таки жива істота. Раптом йому до вітру приспічить сходити, чи ще щось... Недобре його так залишати.

— А нехай він не нахабніє. Ти що пропонуєш? Розплутати без покаяння? Так він знову тобі життя псуватиме!

– Псуватиме. Ні, розплутувати не можна. Але й так залишити не можна теж. Раптом він із гордості ніколи не покається й лежатиме, поки... Як же бути-от?

– Схоже, партію доведеться відкласти?

– Не можу я зараз на шахах зосередиться.

Картата дошка з дерев'яними лялечками була відсунута, і дракон став задумливо постукувати пазурами по кришці клавесина.

– Значить, так: я його не розплутуватиму, – сказав він за пару хвилин.

– Правильно, – підтакнув хробак.

– Не розплутуватиму, а просто відвезу його до Королівського замку і попрошу Його Величність, щоб він на цього агресора вплинув, – продовжив хазяїн печери, встаючи.

– Здрастуйте будь ласка! – сторопів Гавриїл Святославович. – То він тебе до замку тяг, через що й увесь сир-бор стався, а то ти сам туди любісінько почвалаєш? За що боролися? То-то цей ловець карасів потішиться: по-його вийшло!

– Так, – сказав Інокентій Карлович і знову сів.

Знову задумливо постукав пазурами.

– А іншого виходу я не бачу, – заявив він же за хвилину й заново встав.

– Ну, не знаю... Раз ти так вирішив... – промимрив його друг із сумнівом.

І вони покинули Гірничну печеру.

Цього разу Аркадій не спав.

– Я сподіваюся, пане лицарю, ви усвідомили своє становище, – знову схилювся дракон над укутаним у капронову павутину залізом, – і готові дати обіцянку залишити мене в спокої.

— Ага, спішу аж падаю, — іронічно буркнула панцирна начинка. — Я самому Його Величності слово дав! Кістями ляжу, але не відречуся! Втім, тобі, динозаврові дурукрилому, не зрозуміти, що таке лицарське слово й лицарська честь!

— У такому разі відвезу-от я вас кудись, і покінчимо із цією історією, — закінчив бесіду Інокентій Карлович.

Насамперед було потрібно від'єднати лицаря від колеса гіппомобіля. Для цього дракон, піднатужившись, припідняв колісний каркас («Дивися не пукни», — грубо поглузував Аркадій) і покрутив у зворотну сторону обмотане колесо. Сітка розмоталася, і екскурсовод опустив край гіппомобіля на місце.

Другим етапом було насунення лицаря на гіппомобіль. Отут Інокентію Карловичу довелося покректати неабияк, тому що металу на агресорові було забагато. Автор про всяк випадок нагадує читачеві: цього разу лицар Аркадій був одягнений у наворочений експериментальний панцир винахідника Нетребенька, що в тій конструкції була й система обігріву, й система охолодження, і парашут, і акваланги, і вогнегасник.

Але зрештою, намагаючись сам не заплутатися в капроні, дракон навалив металевий тюк поперек сидла. Не знаю, каже Автор, чи треба пояснювати, що ця процедура пророблялася під акомпанемент Аркадьєвих лайок. Якщо від його жагучого монологу відлущити усі непристойності (особливо дісталася драконовій матері), то залишиться: «Поклади де узяв! Я тобі шляхетний лицар, а не абищо!»

— Ну, я пішов, — сказав Інокентій Карлович приятелеві, беручи сірого в яблуках коня Людовика за вуздечку.

– З Богом, – перехрестив його (не рукою, а гнучким тулубом) Гавриїл Святославович. Цей дощовий черв'як був віруючим, православним, і регулярно відвідував церкву.

Дракон повів коня із пристебнутим до нього гіп-помобілем, нав'юченим Аркадієм, убік Жорикбурга, часом зупиняючись, щоб поправити вантаж, який від тряски увесь час сповзав, ризикуючи знову grimнутися об землю. «При таких темпах їм доведеться години три тупотіти, не менше», – думав дощовий хробак, щулячи пенсне на маліючу трійцю...

У цім місці так званого епосу Автора перериває Ліва півкуля його мозку:

– От і здорово, що вони рухаються так повільно. Є час, щоби розповісти, звідки взагалі в цій місцевості, зв'язаній через двері, оббиті дерматином, з Харківщиною, узялися лицарі та королі, зовсім не типові для тієї ж Харківщини.

– От-от, – приєднується й півкуля Права.

– Ну що ж, звернемося до терентопської історії, – відповідає їм Автор.

У долицарську епоху, до другої половини шістнадцятого століття, Терентопська держава була простим давньоруським князівством, котре невідомо як опинилося в інших вимірах, пристикованих до наших, безцінний читачу, тими самими дверима в колючих кущах, що тепер оббиті чорним дерматином. Терентопські літописи, що висвітлювали прадавній період тамтешньої історії, десь загубилися, так би мовити, «у пилу часів». Але треба думати, що

Терентопське князівство нічим особливо не відрізнялося від інших давньоруських князівств.

А от у другій половині сторіччя шістнадцятого в Терентопії грянула, так би мовити, Мирополківська перебудова, що поклала початок новій лицарській ері. Правив тоді державою князь Мирополк Романтик, який і затіяв ці реформи. Був князь великим книголюбом, який знав кілька європейських мов та зібрав велику бібліотеку, де, зокрема, було багато західноєвропейських лицарських романів, епосів, балад, саг і т.д. Завдяки знанню мов Мирополк цю романтичну писанину простудіював і, як екзальтований ідальго Дон Кіхот із Ламанчі, просочився лицарським духом. Мало того, що сам просочився, вирішив і все своє князівство просочити, перетворивши його на лицарське королівство за книжковими зразками.

Довго виношував цю шалену ідею, і, нарешті, в 1589 році видав указ, яким пропонувалося відтепер Терентопське князівство йменувати Терентопським королівством, а терентопського князя – терентопським королем. Цей указ став першим указом нової лицарської ери в історії Терентопії.

У давньоруській історії вже був свій король – Данило Галицький. Йому титул короля надав Папа Римський Інокентій Четвертий. Оскільки, на відміну від Галицького князівства, Терентопського для Великого Світу як би не існувало, то Мирополкові довелося вдатися до самообслуговування, тобто до самокоронування, без допомоги всіляких Римських (а також Паризьких, Лондонських, Берлінських, Мадридських і інших) Пап (а також Мам, Дядьків, Тіток і так далі).

Другим указом пропонувалося князівському столярові виготовити дубовий стіл. Величезний круглий стіл, за яким би помістилися аж сто п'ятдесят людей. Саме такий стіл, як довідався із книг Мирополк Романтик, був у замку його улюбленого персонажа – короля Артура, який, нібито, героїстнував на Британських островах і в континентальній Європі V-VI століть від Різдва Христового. Тому-то придворні лицарі короля Артура й називаються лицарями Круглого Столу.

Рівняючись на цих легендарних типів, терентопський князь, то пак тепер уже король почав реформи саме з виготовлення стола. Столяр відразу зміркував, що таку масштабну меблю треба неодмінно робити розбірною, бо цілком вона ні в які ворота не лізе, у буквальному значенні цього висловлення.

Але, на жаль, після виготовлення з'ясувалося, що хоч у розібраному стані стіл і можна було вносити в будинки, однак збирати його було ніде, оскільки у всьому князівстві-королівстві не було настільки великого приміщення, де б він зміг розміститися. До того ж і терентопські дома, включно із князівськими палатами, вибудовані в давньоруському стилі, мало походили на лицарські замки, зображені в книгах.

Тому третім указом пропонувалося почати будівництво першого в державі лицарського замку з великим залом для круглого стола.

Були зібрані кращі зодчі, яким для взірця показали ілюстрації в лицарських романах, і робота закипіла.

Зрозуміло, перший замок мав бути резиденцією самого короля, тому зводити його було вирішено в столиці. А столицею в ті давні часи був не Жорикбург, а містечко Великі

Дрібки. Жорикбурга взагалі тоді не було. На місці нинішньої столиці наприкінці шістнадцятого сторіччя мало місце лише маленьке зубожіле сільце Багнючка. Тільки за півтори приблизно сторіччя після смерті Мирополка король Жорик Четвертий заклав на місці сільця нове місто, яке й стало нинішньою столицею Терентопії.

Поки зодчі трудилися над замком у Великих Дрібках, король почав створювати лицарів.

Першу партію – сорок два лицарі – він створив зі своїх бояр. Для цього він кожному з них клав на плече меч і виголошував присвяти, після чого князівський коваль знімав з новоприсвячених мірку для виготовлення доспихів за книжковими зразками.

Коли всі бояри закінчилися, а до повного комплекту було ще далеко (було потрібно, як ти пам'ятаєш, читачу, аж сто п'ятдесят лицарів), Мирополк розіслав гінців по всьому королівству, щоб вони призывали в лицарські ряди добровольців шляхетного походження. Але таких з'явилося тільки восьмеро.

Тоді закликали добровольців походження незнатного. Але мабуть тому, що селяни й ремісники романів не читали й про лицарів нічого не знали, серед них таких, що бажають кидатися в невідомість, не знайшлося.

Тоді король, починаючи втрачати терпець, присвятив у лицарі свою двірню, включно з тим же столяром, тим же ковалем, кухарем й усіма рештою.

Усього набралось: один король плюс сорок два боярини плюс восьмеро добровольців плюс двадцять два чоловіки двірні – разом сімдесят два суб'єкти.

Отут Мирополк зміркував, що півтори сотні лицарів йому не набрати.

І дотепне рішення: наказав лицареві-столярові відпиляти половину круглого стола, щоб, довівши кількість лицарів до сімдесяти п'яти, назвати їх лицарями Напівкруглого Столу.

— Ну, отут король Мирополк був глибоко неправий! — скрикує схильна до порядку й точності Ліва півкуля.

— У чому неправий? — дивується півкуля Права, схильна до творчих вільностей і всякої романтики.

— У тому, що вирішив, начебто за половиною стола для ста п'ятдесяти чоловік помістяться тільки сімдесят п'ять.

— Наскільки я пам'ятаю арифметику, — заперечує Права, — якщо число сто п'ятдесят поділити навпіл, то й виходить рівно сімдесят п'ять. У чому ж отут помилка?

— Двійка тобі з геометрії, колего, — тоном строгого вчителя припечатує Ліва. — Звичайно ж, за напівкруглим столом поміститься значно більша кількість, адже люди можуть сидіти не тільки уздовж лінії напівокружності, але й уздовж діаметра, тобто прямої лінії розпилу.

— Так, — говорить Автор, — Мирополк не був професійним геометром і взагалі математиком, тому в такі тонкощі не вникав. Вирішив просто — раз лицарів половина від попервах наміченої кількості, виходить, і стола повинна бути половина. У дійсності, щоб за частиною такого стола помістилися сімдесят п'ять і не залишалось зайвого місця, треба відпиляти від решти або сектор кола, або сегмент кола, щоб залишилося помітно менше п'ятдесяти відсотків від цілого. (А скільки конкретно, читач сам може поррахувати, якщо захоплюється математикою. Автор захоплювався цим у шкільні роки, але з тих пір минуло багато часу, і тепер для його відвиклої від подібних зусиль голови й таке просте обчислення не по звивинах).

Отже, було потрібно сімдесят п'ять лицарів, а набралось сімдесят два. Де узяти відсутніх трьох?

Змучений нетерпінням король відступив від принципу добровільності й ухвалив рішення приректи в приказному порядку на лицарську долю будь-яких трьох перших перехожих чоловічої статі, які зайдуть на територію будівництва.

І, сівши посередині майбутнього замку (до цього часу вже був готовий фундамент із підвалами) в оточенні сімдесяти одного соратника, приступився до томливого очікування.

За три години з'явився перший із трьох відсутніх претендентів. Ним виявився бурлака-циган, який збочив до будівництва, щоб повеселити будівельників своїм дресированим ведмедем (який умів кувиркатися й корчити інші смішні штуки), щоб у такий спосіб добути хліб насущний. Циган на ім'я Лойко ще не встигнув зміркувати куди вляпався, а з нього вже знімали мірку для доспіху. (До речі, читачу, на його лицарському гербі потім був зображений ведмідь догори дригом, оскільки його Клишоногий вмів, крім іншого, стояти на голові. І в сучасних тамтешніх доспіхоносців із роду Лойковицьких, зокрема Річарда Левове Копито та Леоніда Коліно, на бойових щитах можна бачити саме це.)

Ще за кілька хвилин виник і другий приречений. Це був великодрібкинський рабин Іцхак бен Захава, що зайшов випросити в государя дозволу на будівництво синагоги. Довідавшись, куди його присвячують, він спробував був протестувати, але Мирополк пригрозив, що не дасть йому потрібного дозволу, і єврейському священникові довелося скоритися. (До речі, Іцхак бен Захава, цей

рабин що лицарював або лицар що рабинував, був родоначальником династії Лицарів Білого Комара, до якої належав і його вже відомий нам, безцінний читачу, нащадок — лицар Аркадій).

Тепер до сімдесяти п'яти не вистачало тільки одного. Король вже скусав із нетерпіння всі нігті, але ніхто не приходив.

Закінчився день, опустилася ніч, — нікого.

Закінчилася ніч, проклюнувся ранок, — та ж картина.

Навіть будівельники стали поглядати на короля з жалістю.

І от, нарешті, між каменями майбутніх замкових воріт замаячила чиясь фігура.

Викликнувши: «От тепер усі в зборі!», Мирополк кинувся назустріч довгоочікуваному. І ледь не був убитий розчаруванням: це була торговка моченими яблуками, що бажала сторгувати свої ласощі мулярам. (Вона поверталася з базару, і в неї залишилися непроданими останні дев'ятнадцять плодів). Торговка, звичайно, не підходила під визначення «перехожий чоловічої статі», але терпіння в государя остаточно урвалося, і він, промурмотавши щось про Жанну Д'Арк, присвятив у лицарі й торговку на ім'я Килина. (Тож коли стало питання про герб лицарки Килини, то за порадою короля на ньому були зображені дев'ятнадцять зелених яблук у кремовому полі. Через те саме так виглядає бойовий щит її сучасного нащадка — барона Андрія Циніка.)

Так був сформований перший контингент лицарів Напівкруглого Столу.

(Отже, безцінний читачу, терентопський король Мирополк Романтик перебудував свою державу на зразок

книжково-середньовічно-лицарської. Тобто, наприкінці шістнадцятого століття зробив те ж, що наприкінці двадцятого сторіччя устругнув британський король Оберон Квілп. Але, по-перше, король Оберон Квілп утнув таке, будучи ексцентричним суб'єктом зі своєрідним почуттям гумору, бо вирішив, мовляв, якщо до сучасності прищепити середньовічні аспекти, то це буде смішно, а сміх – це добре. А Мирополк зробив це не для сміху, а всерйоз, бажаючи прищепити своїм одноплеменцям шляхетність, властиву книжковим лицарям. По-друге, Оберон Квілп є всього лише придуманим героєм фантастичного роману Гілберта Кіта Честертона «Наполеон Ноттінгільський». А Мирополк – представник реальної терентопської історії.)

Ішли роки.

Крім Королівського замку у Великих Дрібках, на терентопських землях як гриби повиростали аналогічні будови, у яких розселялися королівські лицарі.

Лицарські турніри з екзотичних витребеньок перетворилися на національну традицію.

Деякі лицарі відбрунькувалися від Напівкруглого Столу й зажили самотійно. Від них походять незалежні мандрівні доспіхоносці. Забігаючи наперед, Автор скаже, що в епоху Жорика Дев'ятого незалежних лицарів у кілька разів більше, ніж лицарів Напівкруглого Столу. У скільки саме, Автор утрудняється сказати, оскільки зі статистикою в королівстві слабенько. Автор вважає, що в десятки разів.

А лицарів при дворі Жорика Дев'ятого в описуваний час було 38 чоловік.

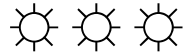
Після смерті в 1616 році короля Мирополка число 75 не вважалося обов'язковим для кількості напівкруглостольців. Їхня кількість постійно коливалася. Найменше лицарів Напівкруглого Столу було в 1683 році (усього вісімнадцять людей), найбільше – в 1823 (аж дев'яносто два).

Сам напівкруглий стіл (не колектив, а мебля) припинив існувати в 1661 році, під час терентопської Стогодинної війни, яка також йменується тамтешніми істориками Другою громадянською та Паркановою. Під час бійок біля великодрібкінського Королівського замку він був якимись мародерами розібраний на дрова. З тих пір поняття Напівкруглий Стіл залишилося символічним, означаючи лише колектив. Відновлювати цю розгонисту меблю не стали, адже не в столі ж, зрештою, полягає суть лицарського колективізму!

Щодо першого в Терентопії лицарського замку, то він красується у Великих Дрібках дотепер, як пам'ятник історії й архітектури. Із часів Мирополка він трохи змінився, тому що наступні королі обростили його своїми прибудовами. Зараз у цьому замку містяться: два музеї, готель, три ресторани і міська ратуша.

У середині вісімнадцятого сторіччя король Жорик Четвертий побудував нове місто біля пагорбів Каменіани, назвав його Жорикбургом, оголосив столицею й перевів свою резиденцію в жорикбурзький Королівський замок. З тих пір Напівкруглий Стіл і «тусується» у Жорикбурзі.

Саме туди й направлявся тепер дракон Інокентій Карлович із упакованим у капронову сітку й навантаженим на гіппомобіль лицарем Аркадієм.

Отже, повернемося до нашого барана.

Лицар Аркадій у першій частині змушеного переміщення почував себе психологічно незатишно, а відвертіше говорячи – остерігався. Що означала ця загадкова драконяча фраза: «Відвезу-от я вас кудись, і покінчимо із цією історією»? Шубовсне зараз мене у Струмище, і – капут... Хтозна що в них у голові, в цих драконів...

Втім, якщо б зараз хтось дійсно жбурнув Аркадія в річку, то він (не хтось, а Аркадій) міг би залишитися живим. Зрозуміло, каменем пішов би на дно, тому що доспіх був масивним; ніхто не зміг би плавати в такому на поверхні. Але ж механік Нетребенько в цей експериментальний панцир, крім іншого, втулив на такий випадок і акваланги. Струмище – річка не дуже глибока й не дуже широка, так що, дихаючи за допомогою аквалангів, затонулий лицар міг дотупати дном до берега. Але це теоретично. Практично ж, по-перше, цей доспіх ще не пройшов повних випробувань, тому не було гарантії, що й акваланги не утнуть неприємності, як паровий котел попереднього експериментального доспіху, а по-друге, – сітка... Так що погодимося, безцінний читачу, що підстави для побоювань у витязя в капронових тенетах були.

Однак, спостерігаючи рух знайомих пейзажів навколо себе, Аркадій уторопав, який напрямок обрав його суперник і – що це за «кудись»; він підбадьорився...

На вулицях Жорикбурга перехожі зупинялися й, роззявивши роти, проводжали очима дракона-очкарика, що веде під вуздечку металевий каркас, усередині якого рухається

хтось у сірих яблуках, а зверху якесь сітчасте впакування висить поперек сідла й начебто теж ворухиться. Дивна картина. Ні, дивував перехожих не дракон. Уже кого-кого, а драконів, що живуть у сусідній Каменіані, жорикбуржці бачили часто. Та й король праг мати у своєму зоопарку дракона не тому, що його важко побачити в інших місцях, а просто для повноти колекції. Отже, повторює Автор, роззявлення ротів і округлення очей було викликано не драконом, нехай навіть і в окулярах, а небаченою конструкцією (напрошується каламбур: КІНЬструкція). Втім, дехто з жителів столиці її вже бачив під час останнього переміщення лицаря Аркадія від майстерні Нетребенька до Каменіани. Однак, у кожного були свої справи, і, знову примкнувши відважену мандибулу (то пак нижню щелепу) й потиснувши плечима, зустрічні відволікалися від видовища й продовжували буденну суєту. А дракон, трохи збентежений цією, нехай і скороминущою, увагою, продовжував наближатися крізь жорикбурзьку околицю до центру, де підносився у всій своїй пишноті замок короля – гніздо лицарів Напівкруглого Столу.

Уже коли попереду вимальовувалися ворота Королівського замку, Інокентій Карлович зробив зупинку – почитати нові афіші на афішній тумбі. Щоб не пропустити цікавий концерт, спектакль або виставку.

Трохи лівіше старої афіші, що запрошувала на вже минулий лицарський турнір; дещо правіше старої афіші, що зазивала на виставку виробів ювеліра Бориса Фаберштейна (яку дракон уже відвідав і де розглянув чимало шедеврів цього майстра, зокрема й знамениту «Бурштинову кашку, всіяну золотими мухами»); трішки вище афіші, що скликала на концерт рок-гурту «Чавунні шнурки», і злегка

нижче афіші, що просила відвідати Королівський зоопарк, виявилось щось свіже:

«УПЕРШЕ В ЖОРИКБУРЗІ!
ТІЛЬКИ ОДИН КОНЦЕРТ!
ЛАУРЕАТ УСІЛЯКИХ ПРЕМІЙ,
МАЕСТРО-ВІРТУОЗ РІККАРДО-ДЖУЗЕППЕ ТРАЛЯЛЯ-
ЛІНІ
18 ВЕРЕСНЯ 1995 РОКУ
В СТАЙНІ ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ
ПРЕДСТАВИТЬ ПРОГРАМУ "ХВИЛЮЮЧІ ЗВУКИ",
У ЯКІЙ ПРОЗВУЧАТЬ:
ЛИСТ, БРАМС, БАХ І ІНШІ.
ПОЧАТОК КОНЦЕРТУ О 19.00.
КВИТКИ ПРОДАВАТИМУТЬСЯ В ДЕНЬ КОНЦЕРТУ З
7.00 НА ПЕРЕХРЕСТІ ВУЛИЦЬ ГОГОЛЯ Й ШЕКСПІРА,
БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА ІВАНУ НИКИФОРОВИЧУ ФА-
ЛЬСТАФУ».

Дракон Інокентій Карлович, як читачеві відомо, був шанувальником класичної музики, тому афіша його порадувала. Тим більше, що трупа Жорикбурзької опери вже четвертий місяць гастролює іншими містами королівства, у зв'язку із чим Стайня Опері та Балету закрыта, а вуха місцевих меломанів знудьгувалися за серйозною музикою.

Зрозуміло, дракон завтра купить квитка і разом із Гавриїлом Святославовичем насолодиться звуками музики Ференца Ліста, Йоганнеса Брамса, Йоганна Себастьяна Баха й інших великих композиторів.

(Так, вісімнадцяте вересня буде завтра, виходячи із чого, будь-який учений-математик за допомогою калькулятора може обчислити, якого числа лицар Аркадій впакувався в капронову сітку і був доправлений драконом до Королівського замку).

Радіючи майбутньому концерту, Інокентій Карлович, однак, відзначив, що афіша складена не зовсім правильно. По-перше, той, хто складав текст афіші, забув вказати, на якому музичному інструменті заїжджий маестро виконуватиме музику. По-друге, замість «у програмі прозвучать: Лист, Брамс, Бах і інші», грамотніше було б написати: «У програмі концерту твори Ф. Ліста, Й. Брамса, Й.С. Баха, і інших композиторів». Але це деталі; головне, що нагодиться цікавий концерт...

— А навіщо ти стільки уваги приділив цій афіші, громадянине Авторе? — запитує раптом Ліва півкуля авторського мозку. — Хіба вона відіграє таку вже важливу роль в розповіді про битву лицаря Аркадія із драконом?

— В розповіді про битву ця афіша не має жодного значення, — відповідає Автор. — Але вона зіграє якусь роль у наступних подіях, пов'язаних із таємничим викраденням, тому раджу читачеві цю афішу запам'ятати.

Відчаливши від афішної тумби, дракон узяв курс на замкові ворота, як завжди навстіж роззявлені, що позначалися крізь каштанову алею.

Колись Королівський замок був оточений ровом з водою, і потрапити в нього (у замок, а не в рів) можна було тільки підвісним мостом, який у випадку потреби за допомогою ланцюгів і нехитрого механізму піднімався, і замок ставав неприступним. Однак застояна вода рову була прекрасною колискою для міріадів комарів, котрі мучи-

ли й мешканців замку й решту жорикбуржців. Тому в 1877 році вода була вичерпана, а рів засипаний землею. Зараз замість рову замок оточують каштанові алеї. Однак підвісний міст зберігся, як пам'ятник історії й архітектури. І щоб наблизитися до воріт замку, треба пройти або проїхати цим мостом, вже не висячим, а лежачим на землі. Рів був знищений не тільки через комарів (хоча через них у першу чергу), але також тому, що на замок ніхто не збирався нападати, отже неприступність була зайвою.

Тепер міст над уже неіснуючим ровом уперше у своїй історії контактував із ногами дракона й колесами гіппомобіля. Бо навіть дракон Грицько, що обіймав посаду експоната Королівського зоопарку (поки не здохнув від цирозу печінки на ґрунті алкоголізму), опинився там за допомогою крил, а не ніг, минувши міст.

Біля воріт Королівського замку стражник у декоративному доспіху лузав соняшникове насіннячко, беручи його з паперового пакетика, згорнутого з газети «Королівська правда», і спльовуючи лушпайки в сміттєву урну. Поруч стояла притулена до стіни декоративна алебарда.

Не припиняючи обробляти насіннячко, стражник не без цікавості спостерігав наближення нетрадиційних об'єктів, котрими були очкастий дракон і колісна конструкція.

— Мені до замку, — сказав Інокентій Карлович, зупинившись перед насіннячкоїдом.

— Здогадався, що не до перукарні, — пожартував той.

(Суть дотепу в тому, що дракони ніколи не відвідували перукарень, бо не мали волосся. Але це, читачу, стосується саме терентопських драконів, зауважує Автор. Бо, наприклад, у «Казці про Рудого братчика» з книжки Юрія

Коваля «Казка про Зелену Коняку» йдеться якраз про відвідування перукарні драконом інакшим, триголовим, з волосатими головами.)

— Ви на екскурсію, чи... Якщо на екскурсію, то купіть квитка. Он каса.

— Я волів би поспілкуватися з Його Величністю, Жориком Дев'ятим.

Стражник глянув на наручний годинник:

— Його Величність зараз, скоріше всього, у зоопарку годує живність. Це тут у дворі. За ворітьми повернете ліворуч...

— Я знаю, — перебив його дракон.

Хоч Інокентій Карлович ніколи раніше не заходив у Королівський замок, він, проте, добре знав планування двору, тому що неодноразово бачив його з висоти драконячого польоту.

У цей момент за спиною дракона зазвучало таємниче шипіння, і обоє — екскурсовод із Гірчичної печери, озирнувшись, і стражник — вступилися очима в гіппомобіль. На гіппомобілі бо почалося щось неймовірне: із усіх щілин упакованого в сітку металу викидалася, сичачи, біла піна, іскрячи на сонці райдужними пухирцями й обпадаючи на землю невагомими грудками, схожими на грона повітряних ікринок.

— Клятий вогнегасник, матір його за вухо! — лайнувся з місця виверження голос лицаря Аркадія, який, напевно, захлинувся піною, бо лайка перетворилася на кашель.

— Що це?! — злякано прошепотів стражник.

— Це ваш лицар у сітці заплутався, — відповів дракон, витріщивши очі під окулярами на піновиверження.

– Проходьте, – пошепки поквапив вартовий, від подиву забувши про насіннячко.

І незвичайні відвідувачі прослідували крізь ворота, залишаючи на землі білі кіпчики вогнегасної піни, яка, повільно танучи, перетворювалася на мокрі плями...

ЩОСЬ ДВАНАДЦЯТЕ Підворіття для ударників

– Бийте, бийте-но поганця, гедзя конешкідника,
Ненаситного хапугу, живоглота-павука!
Скотиняку, скотиняку! Двічі, тричі повторю:
Бо не просто він поганець, – двічі, тричі лиходій.
Ну, то бий його, ув'язуй, молоти, жени, лупи!
Плюй, як ми плюєм, та з криком нападай на лайдака!
Арістофан, «Вершники».

Проте за хвилину гул припинився і настала цілковита
тиша; всі сиділи не ворухнувшись, слухаючи таку чарівну
музику, що навряд чи хтось із присутніх здатний був
залишитися байдужим.
Льюїс Керролл, «Сильві та Бруно».

– Чи не здається вам, що ми перебуваємо на сцені?..
Ну то плескайте в долоні й вимагайте аплодисментів.
Джордано Бруно, «Свічник».

18 вересня 1995 року.

Згадати те, що було, може кожний, хто не страждає на
склероз або амнезією. А от щоб згадати те, чого не бу-
ло й навіть бути не могло, треба мати особливу, видатну,
феноменальну пам'ять.

Що стосується Автора Терентопських хронік, тобто
твого, безцінний читачу, покірного слуги, то він у цьому
щосі продовжує згадувати події вечора вісімнадцятого
вересня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року, що мали
місце в столиці Терентопського королівства, Жорикбурзі, а

конкретніше — у тамтешньому міському суді, а також дорогою від суду до Стайні Опери та Балету й, нарешті, у самій цій так званій Стайні.

Попереднє щось, одинадцять, закінчилося тим, що кат Анонімечко за допомогою роликових ковзанів швидко змотався до оперного театру, узяв там з кришки рояля м'яту й розірвану навпіл афішу та доправив у якості речового доказу судді.

Отож, після того як суддя (не припиняючи виглядати клоуном з бузковою шевелюрою й фіолетовим носом) розгладив на накритому чорною скатертиною столі два обривки, склав їх акуратно в єдине ціле, прочитав і промурмотав «Гм», адвокат (клоун із зеленою шевелюрою й синім носом) попросив:

— Дозвольте глянути.

Суддя дозволив.

— І я, і я, — приєднався й прокурор (клоун з рудою шевелюрою й червоним носом).

(Автор для економії місця не буде отут поміщати текст тієї афіші, адже якщо читачеві потрібно відновити її в пам'яті, то йому досить усього лише повернутися в щось п'яте «Доморосле лицарство», де така афіша вже, так би мовити, вивішена).

— Що й треба було довести! — сказав захисник. — В афіші, складеній моїм підзахисним, слова «лист», «брамс» і «бах» надруковані без згадувань про композиторів, твори, і без будь-яких імен чи ініціалів.

— Не можу погодитися, — заперечив червононосий обвинувач. — Ці слова надруковані з великих літер. А з великих літер починаються прізвища.

— Ха, цей аргумент не витримує критики! — посміхнувся синьоносий захисник. — На цій афіші весь текст надрукований великими буквами. Було б дивно, якби перші букви цих слів, на відміну від усіх інших букв, були б маленькими. І до того ж, зверніть увагу, що слово «лист» надруковано через літеру «и», а прізвище композитора Ліста пишеться через «і».

— Мабуть, так, — погодився фіолетовоносий суддя. — Букви «л», «б» і «б» дійсно великі, але при цьому не більші за решту. Виходить, у даному контексті йшлося дійсно не про прізвища.

— Що ж ти дурницю-то пореш, Андрію Андрійовичу?! — фамільярно гаркнув судді патріарх Іполит Четвертий. — Як же ж так можна, сонечку моє! І дурню ж зрозуміло, що якщо на концертній афіші фігурують Ліст, Брамс і Бах, то нікому і на думку не спаде вважати їх чимось іншим, аніж композиторами! А літеру «и» в слові «Ліст» усякий вважатиме друкарською помилкою!

— Не заважайте, Сергію Едуардовичу! — цикнув на нього той.

— Ну припустимо, що під «листом», під «брамсом» і під «бахом» підсудний мав на увазі не композиторів, не класиків. Але однаково громадянин Траляляліні не виконав того, що обіцяно в афіші, і тим обдунив публіку, — знову почав прискіпуватись прокурор, чіпляючись за останню «соломинку». — Я маю на увазі, що в афіші написано: «прозвучать: лист, брамс, бах і інші», а прозвучали тільки лист, брамс і бах, а інші не прозвучали.

Усі подивилися на маестро. Він пошептав на вухо захисникові, і той оголосив:

— Прозвучали. Крім шурхоту листа, брамсання й бахання, у концерті звучали також, — він став загинати пальці, — шурхит завіси — раз; шерех кроків мого підзахисного — два; звуки його голосу й спровоковані ним сміх і оплески в залі — три й чотири...

— А в лоба не хочеш?! — поцікавився патріарх.

— Ні, — відповів адвокат. — Як бачимо, усе, що обіцяно в афіші, мій підзахисний повністю виконав.

— Я ж не з тих, хто їсть незароблений хліб. Я чесний трудівник, — додав підсудний.

— А в око? — продовжив цікавитися Іполит Четвертий.

— Хочу звернути увагу шановного суду на той факт, що дорогою сюди святий отець геть затоптав мені мозок своїм злісним нігтем, — поскаржився «віртуоз».

— Чи те ще буде, — загрозово наїжачився патріарх.

— Ай-яй-яй, Сергію Едуардовичу, як нехороше, — погрозив пальчиком пухнастобровий клоун.

— Та я взагалі упевнений, що він видає себе не за того, хто є насправді! — клекотав Іполит Четвертий, усе більше наливаючись люттю. — Напевно він ніякий не Траляляліні, не Ріккардо-Джузеппе, а який-небудь Василь Пупченко чи щось таке!

— А от це взагалі не має жодного значення, — відмахнувся фіолетовоносий, — бо артист має право виступати під будь-яким сценічним псевдонімом. Це законом не заборонено. Отже, здається, усе ясно. Виношу вердикт.

Суддя встав, і за знаком стенографістки встали всі.

— Оскільки в ході розгляду із залученням речового доказу з'ясувалося, що непорозуміння сталося через неувважність глядачів, котрі не звернули уваги на особливості

афіші даного концерту, то я оголошую маестро Тралялялі-ні безневинним у цьому інциденті.

— Що-що?! — проревів басом патріарх під шумок соратників. — Що це за вердикт! Сказонув, як у калюжу пукнув! Безневинним! Не згідні ми!

— А як же наші грошики?! Нехай поверне! — підхопив лицар Річард Левове Копито.

— Не треба нам таких концертів! — прокректав старигань-стахановець Ілля Шнапс.

— Теж мені — артист! — обурився й маг Акмус. — Якщо він артист, то я взагалі тенор Лучано Паваротті! Це знущання!

— Нехай віддасть гроші «без всяких заковик — моє і сонця гасло!» — викликнув начитаний індіанець-майонез, машинально ввернувши у цю вимогу цитату з вірша Володимира Маяковського «Незвичайна пригода...».

— Це якась ганьба! — сказав дракон Інокентій Карлович.

— Ганьбище! — посилив вислів черв'як Гавриїл Святославович, блимнувши скельцями пенсне з брезентової кишені.

— Гроші на бочку! — зажадав механік Вакула Нетребенько.

— Спокій, громадяни! — продовжив суддя, оголюючи запітнілий ніс з-під фіолетового поролону. — Якби концерт не відбувся, то, звичайно, гроші треба було б повернути, це незаперечно, я згодний. Але як ми тільки-но з'ясували, концерт-от все-таки відбувся! Тільки концерт не класичної, а авангардної музики. Людина здійснила роботу, і не її провина, що глядачі, не розглянувши й не обміркувавши, як належить, афішу, чекали не того, що приготував артист.

– Ти, Андрію Андрійовичу, виправдовуєш шахраїв, – репетував розлютований Іполит Четвертий, – і завдяки тобі вони так розплодяться, що й плюнути буде нікуди, щоби слина не влучила у шахрая!

– Дякую вам, пане суддя, за об'єктивність! – похвалив виправданий.

– Теж мені – об'єктивність! Теж мені – суддя! Чхав я на таких суддів! А ще ніс начепив! – продовжив заводитися буйний святий отець.

– Нагадую вам, Сергію Едуардовичу, що образи судді при виконанні незаконні, – насупився пухнастобровий вухастик, знімаючи бузкову перуку, – це може спричинити...

– Ай, не треба мене лякати! Я тебе, Андрію Андрійовичу, нещодавно запросив на мій день народження, так ти, Андрію Андрійовичу, краще не приходь, а то я тобі, Андрію Андрійовичу, за твій вердикт дурний знаєш що зроблю... – продовжував гарячитися Іполит Четвертий, люто насупившись.

– Даремно ви так, Сергію Едуардовичу, – засмутився суддя. – Ви що ж думаєте, якщо ми з вами куми, то я буду судити вам на догоду не по совісті? Ні-іі, Сергію Едуардовичу, я чесна людина й непідкупний суддя! Переді мною всі рівні – і куми й не куми. Те, що ви мені кум, ще не означає, що я заради вас буду засуджувати невинну людину! Я служу правді й справедливості, а не... Не прийду я на ваш день народження, раз так!

– Ага, Андрію Андрійовичу, тобі краще не приходити, а то я за себе не ручаюся! Я тобі, якщо прийдеш, можу навіть по твоєму обличчю зопалу яа-ак... Та що ви мене хапасте, панове?! Я тобі кула... Куди ви мене?! Дайте я скажу цьому клоунові все, що накипіло! Я тобі...

Супутники патріарха, побачивши, що він може наговорити зайвого й тим порушити закон (адже погрози судді – це теж правопорушення), вчепились у нього й поволокли із залу, поки він не вирік фатальних слів. Патріарх уже два рази сидів у в'язниці. Перший раз – за побиття селянина Наполеона через те, що селянин був атеїстом і стверджував, начебто люди походять не від Адама і Єви, а від Бабуїна та Мармозетки. Другий – за те, що святий отець в нетверезому вигляді в ресторані бруднив офіціантів соусом деміглас, танцював на столі гопака, трощачи тарілки, й сякався в акваріум. Але за ті дрібні провини він відсидів у сумі всього два тижні, а за погрози судді йому б загрожували три місяці неволі.

Звичайно, таку громадину, як Іполит Четвертий, важко зрушити, але з ними був дракон Інокентій Карлович, тож за його допомогою розбушований святий отець був відтиснутий до виходу. У дверях йому все-таки вдалося, визволивши одну руку, сунути в рот пальці, голосно свиснути й прогорланити: «Суддю на мило!» Але він відразу був висмикнутий на вулицю...

– А я теж вважаю, що суддя в даній справі виявився не на висоті, – береться міркувати Ліва півкуля авторського мозку.

– І взагалі, судді в Терентопії, як мені здалося, іноді роблять помилки, що не сприяють незмінному торжеству справедливості, – приєднується Права.

– Цього разу я з вами згодний, милі мої півкулі, – говорить Автор. – На жаль, і терентопські судді не гарантовані від помилок. От узяти хоч випадок із королем. Усякий же розуміє, що якщо тобі за комір вантажать холодець, то ти маєш повне моральне право обізвати такого,

так би мовити, вантажника емоційними словами. Тим паче, якщо тебе перед цим забруднили салатом «олів'є», тушкованою капустою й гірчицею. А Жорика Дев'ятого за емоції – до в'язниці. Тому що той суддя побоявся: а раптом, якщо він виправдає таку високопоставлену особу, то всі стануть казати, мовляв, він, суддя, підлабузнюється до так званого великого цабе. От він і обійшовся з монархом суворіше, чим з пересічними громадянами. Але ж це несправедливо! Перед законом усі мають бути рівні, будь ти всього лише звичайний король, будь ти аж сам слюсар-водопровідник. На жаль, і судді там не завжди ідеальні на всі сто відсотків. Але не мені ж і не безцінному читачеві соватися зі своїм статутом до чужого монастиря!

На вулиці депутати утішати й заспокоювати висмикнутого бешкетника. Касир Грошенятко навіть хотів погладити дбайливою рукою розстроєного патріарха по голові, але через велику різницю в зрості зміг погладити тільки по поперекові.

– Гаразд, лапочки мої, гаразд, – сказав нарешті оточений турботою утішників Іполит Четвертий, перейшовши на ритмічніше сопіння. – Хрін із ним, із таким суддею! Хоча шкода, що я цьому горю-судді не вліпив усю правду не в брову, а у вуха. Ну що ж, зараз ми підкараулимо того «віртуоза» і поговоримо з ним як чоловіки із шахраєм.

– Але суддя ж його виправдав! – непевно вимовив дракон Інокентій Карлович. – Я теж із цим не згодний, але рішення суду треба виконувати навіть якщо вони не дуже подобаються.

– Я солідарний із драконом, – підтримав його інший очкарик – так званий індіанець-майонез, то пак бібліотекар Бізончик Солом'яний. – Після бійки кулаками не махають.

– Як хочете, а я помахую, – заявив патріарх, заковуючи рукави й дещо оголюючи круті біцепси. – По-перше, це мій професійний обов'язок – наставити грішника на путь істинний, провести виховну роботу, повернути заблудлого в лоно чесноти. Гріх – не простягнути тому що оступився кулак допомоги. А по-друге, – я не такий багатій, щоби кидати на вітер сотню шурхотиків. Я не для того потів, заробляючи ці гроші, щоби от так за здорово живеш дарувати їх усяким пронозам! Нехай поверне й тим спокутує своє моральне падіння. Хто не байдужий – рівняйся на мене!

Нікому з депутатів не хотілося визнати себе байдужим, та й грошей було шкода, тому вони юрбою пішли за патріархом, який відчалив у темне підворіття.

Незабаром двері в барельєфистому будинку напроти осідланого конем короля (мається на увазі пам'ятник Жорику Сьомому) відкрилися, і звідти визирнув так званий лауреат. Зиркнув праворуч, зиркнув ліворуч і, не углядівши небезпеки, вийшов.

До цього часу сутінки вже щільно просочили Жорикбург, тому ввімкнулися вуличні ліхтарі. Але в тіні підворіття люди ставали невидимцями.

Ще раз оглянувшись по сторонах, Траляляліні крокував вулицею Плоских Кішок, насвистуючи мелодію пісеньки «Ах, Одеса – перлина біля моря».

Але тільки порівнявся з підворіттям, як із п'ятьми викинулася потужна длань, хапнула свистуна й утягнула в п'ятьму.

Хоч у тіні підворіття загарбник виглядав великим нечітким силуетом, так званий віртуоз без зусиль впізнав його:

— У чому діло, святий отче! Суддя мене виправдав!

— І я виправдаю, якщо повернеш нечесно нажите, сонечку! — пробасив силует, утримуючи жертву залізною хваткою.

— Поверни грошики, і тебе ніхто пальцем не торкне, — додав інший силует, більш мініатюрний, старечим фальцетом.

— Навіть якщо ви мене торкатимете пальцями, я, на жаль, не зможу виконати вашого прохання, — відмовився так званий лауреат. — Адже повернути зароблене — виходить, визнати неправоту судді, а оскільки суддя персоніфікує закон, то й — неправоту закону. А я ніколи не дам приводу поставити під сумнів правоту закону, краще й не сподівайтесь.

— А ну, понюхай, чим пахне! — сунув патріарх важкий кулак до ніздрів віртуоза.

— Ваші пальці пахнуть ладаном, — визначив той.

— Ні, красеню, це пахне нічогеньким прочуханом! — сказав Іполит Четвертий.

— Бити будете, отче? — догадався затриманий.

— Так, будемо проводити виховну роботу у вигляді нанесення легких тілесних ушкоджень, — підтвердив громіздкий бородань, масажуючи біцепс.

— Краще віддай шурхотики, громадянине, не змушуй порядних людей галабурдити! — підказав затриманому ще один сірий силует, дзвякаючи металевою одешинкою.

— Ні, як можна, за кого ви мене маєте? Не для того я трудився на оперній сцені, щоб тепер дарувати рідні гроші невдячним із підворіття! — упирався Траляляліні.

— Господь свідок, ми прагли обійтися без насильства, — зітхнув патріарх. — Але іншого виходу немає. Як говориться: бити чи не бити? — от у чому питання; звичайно, бити! — от у чому відповідь.

Іполит Четвертий уже заніс був над жертвою потужного кулака, але раптом згадав в'язницю, де сидів за побиття Наполеона, і затисши вуха жертви долонями, шепотом додав:

— Але бити так, щоби йому не було мучительно боляче: без синців і подряпин. Якщо не буде слідів, він не зможе довести, що його били, і притягти нас до відповідальності. Сторонніх свідків же нема. Бийте делікатно, обережно, м'яко, ніжно, лагідно.

Проінструктувавши депутатів, грізний служитель культу відпустив голову приреченого, і Траляляліні виявився оточеним «хуліганами»-початківцями.

— Будь ласка, не юрбіться, громадяни, усім вистачить! Станьте в чергу! — призвав до порядку так званий віртуоз. — Підходьте по одному. Хто перший?

— Я перший, — викликався один із сірих силуетів, виступаючи вперед (якщо б було більше світла, то цей безликий силует виглядав би майстром Нетребеньком). — От тобі за Баха, Брамса й Ліста! Діставай!

Символічно поплювавши на мозолисту долоню, Вакула Охрімович ляснув нею так званого лауреата по плечі. Якби не попередня погроза, це виглядало як дружнє поплескування.

— Дістав. Наступний! — скомандував маестро.

Наступним його лицар Левове Копито штовхнув долоною в чоло.

— Усе? Ви вільні, — відпустив його об'єкт биття. — Наступний!

Коротун Джульєт Дездемонович буцнув гастролера головою в живіт.

— Зараховано. Далі! Активніше, громадяни, час же плине. Підходьте, не соромтеся, — підбадьорювала жертва початківців хуліганства.

Далі старигань-стахановець Ілля Шнапс виявив активну життєву позицію у вигляді контактів кулачків із об'єктом биття. Але це виглядало не як удари, а наче масаж грудей «лауреата».

— Молодець, батю! — похвалив так званий віртуоз. — Хто там далі?

Далі був Акмус. Тобто, далі бив Акмус. Пальцями по вухах.

— Ущщ, — засичав при цій процедурі той, що зазнавав виправлення. — Усе? Наступний!

Отут сталася затримка. Серед тих, хто ще не приклав руку до виховання так званого лауреата, залишилися два очкарики — бібліотекар і екскурсовод, але вони не поспішали приступатися до делікатних тортур.

— Ну ж бо, добродію Бізончику! — поквапив одного з них Іполит Четвертий.

— Ні! — рішуче відмовився син Койота Тамбовського. — Я за станом душі — гуманіст. Я не можу бити руками живу людину!

— Бийте нога... Тьху, я хотів сказати — проводіть виховну роботу ногами, — порадив патріарх.

— Ані ногами, ані іншими частинами організму! — відмовлявся індіанець.

— Ну хоч плюньте на нього! — наполягав релігійний діяч.

— Я не верблюд. Я — Бізончик!

— Ой, мама моя! Втрачають час через таку дурницю, — не витримав сперечань Траляляліні. — Щоб не гальмувати процес, я сам це зроблю за гуманіста. — Він долонею відважив собі ляпасу, не сильного, але дзвінкого. — Готово!

— Ех, товаришу індіанцю, забули ви своє коріння! — корив бібліотекаря патріарх. — Ваші предки із кривдника знімали скальп, а ви не можете зняти тягар обману з його душі. Якби про це бува дізнався багатьма знаний покійний індіанець Великий Змій, то він від сорому за вас у труні б перевернувся.

(— Іполит Четвертий у цьому випадку не правий, — втручається раптово скрупульозна Ліва півкуля авторського мозку.

— У чому не правий? — уточнює півкуля Права. — У тому, що намовляв супутників до таких, можна сказати, хуліганських дій? Ну, по суті, так, такий самосуд юристи можуть кваліфікувати як правопорушення.

— Ні, я маю на увазі, що він був не правий, говорячи про перевертання в труні Великого Змія. Індіанець Великий Змій, або магіканським наріччям Чингачгук, один із головних героїв ряду пригодницьких романів Фенімора Купера, не міг би перевернутися в труні, навіть якби був реальною людиною, а не літературним героєм. Оскільки його після смерті не поховали в труні, а, за індіанською традицією, спалили на вогнищі. Про що сказано в романі Купера «Піонери». Так що, якби цей попіл і перевернувся, то без усякої труни.

— Мені нема чого до цього додати, — додає Автор.)

Бізончик Солом'яний соромливо зарум'янився й став дійсно червоношкірим, але в темі підворіття цього ніхто не помітив.

— Досить теревенити. Хто там наступний? — підганяв маестро.

— Дракон, — сказав Іполит Четвертий.

— І я — ні! — відмовився хвостатий екскурсовод.

Як безцінний читач, напевно, уже помітив, інтелігентний дракон Інокентій Карлович хоч і ненавидів хамство й корисливу брехню, душу мав добру, відхідливу. Коли він спобігався з нахабним жлобом, який заради себе любимого був готовий на все, йому хотілося заморозити нахабу презирливо-холодним поглядом або спалити гнівно-спопеляючим. Але як тільки кривдник опинявся в жалюгідному становищі, ненависть змінювалася на співчуття. Так було з хамуватим лицарем Аркадієм, так трапилося й тепер. Шахрай, оточений недругами, вже не викликав у відхідливій душі дракона бажання погіршувати його незавидне становище.

— А я б вдарив, коли б мав кулак, — пискнув із брезентової кишені дощовий хробак у пенсне.

Автомобіль, що цієї миті проїхав вулицею Плоских Кішок, освітив на секунду фарами підворіття, і патріарх розглянув драконячі лапи. Такими шорсткими, наче наждаковий папір, і пазуристими кінцівками важко було б не залишити на шкірі слідів, і святий отець схвалив відмову дракона:

— Розумію. Згодний. Ну а тепер і моя черга.

Він узяв сильною кистю маестро за лисинку, нахилив його і, наче дитину, відшльопав по «м'якому місцю». Це зайняло всього десять секунд. Потім — відпустив

— Ну що ж, — сказав Траляляліні, почухуючи штани, — якщо бажаючих більше нема, то не смію вас затримувати своєю скромною персоною. Дякую за увагу. Не поминайте лихом.

І, шаркнувши ногою в деякій подобі реверансу, цей нахабнуватий мужчинка вилучився з підворіття.

— От же ж які лапочки бувають, — резюмував патріарх і плюнув услід відбульцю. — Такого навіть бити, і то ніякого задоволення.

— Так, чудовий паразит, — підтримав Нетребенько.

— І тих, хто нас чекає у Стайні, порадувати нема чим, — сказав Грошенятко.

З кислим настроєм депутати від Стайні Оперу та Балету вийшли з підворіття. (Так званого віртуоза, звичайно, і слід простиг). Після того, як вони так сяк ударяли шахрая, Автор присвоює їм звання ударників. (Якщо в Союзі звання ударника труда присвоювалося навіть тим трудягам, чий труд ніяк не був пов'язаний з будь-якими ударами, то ті, хто що-небудь або кого-небудь ударяв, тим паче заслуговують на звання ударників. Логічно? Он кат Інкогнітечко за ударяння присуджених кремовими тортами навіть одержав медаль «За ударну роботу».) І попленталися ці ударники назад до оперного театру...

Поверталися мовчки. Уже сутінки прикидалися справжньою ніччю.

Зрідка вулицями прорикував автомобіль чи мотоцикл, або процокував кінний візок, але в основному в такий час вулиці були зоною піших прогулянок.

Особливо людно було в скверах з танцмайданчиками й кафе під відкритим небом.

А чудова вісімка брела сумовито, не піддаючись впливу оптимістичної поп-музики, що бризкала звідти. Адже їм належало звітувати у виконаній роботі перед глядачами, що обрали їх на боротьбу за свої інтереси, а інформацію борці несли незадовільну.

Кам'яний торт – оперний театр – був оперезаний ворухливим гарніром. Це публіка висипала назовні, чекаючи на повернення вибраних нею так званих депутатів...

Коли Іполит Четвертий, зійшовши на східці театру, вознісся над юрбою й басом повідав про рішення суду, ворухливий гарнір прошумів подихом розчарування. І навіть повідомлення про те, що плутяга дістав деякого прочухана у підворітті, глядачів не заспокоїло. Вони продовжили дзижчати осудливо по відношенню не тільки до шахрая, але й до вибраних депутатів. Мовляв, наобіцяли відстояти наші інтереси, викрити крутія й повернути гроші, а самі...

Депутати соромливо настовбурчилися.

Дещо стушований патріарх помітив біля колони чоловіка у велюровому червоному костюмі й понадив його нігтем:

– Ану ж бо, шановний, не ховайтеся.

Чоловік у велюрі зніжковів, але під поглядами навколишніх змушений був відліпитися від колони й вознести себе до патріарха на лобове місце.

Належав він до того типу людей, у яких голова виглядає додатком носа. Видатний ніс і веснянкуватий череп, заледве припушений прозорими волосиками, роби-

ли його схожим на африканського лелеку-марабу, і очима-от він блимав якимось по-пташиному.

— Як же це так вийшло, шановний? Кого ж це ви випустили на сцену? — допитував його святий отець.

— Звідки ж я знав, — знизав плечима той, ховаючи очі від співгромадян.

Марабуподібний чоловік був заступником головного адміністратора Стайні Опера та Балету. Головний покотив із трупом на гастролі, а заступника Лазаря Дулівку залишив доглядати за приміщенням.

— Він же сказав, що він артист, що виконує Баха й інших, дипломи показував, — продовжував виправдання він.

— Які дипломи? — запитав неголений коротун Грошенятко.

— Там не по нашому було написано. Ну, я й подумав: отут такий артист із дипломами, а приміщення пустує, і глядачі давно не чули хороших виконавців. Ну й... Я ж його перший раз бачив, тому в мене не було підстав йому не вірити. Як же я міг угадати, я ж не телепат і не ясновидець. До того ж за оренду залу він заплатив чесно ще сьогодні ранком.

— І скільки ж цей пройдисвіт відстебнув? — поцікавився Річард Левове Копито.

— Аж десять тисяч шурхотиків! — відповів адміністратор Лазар Дулівка. — Хіба не щедро?

— А квитки продав по сотні, — прикидав Іполит Четвертий. — У залі близько тисячі місць. Сто тисяч мінус десять за оренду... — патріарх свиснув. — Дев'яносто тисяч загіб, паразит! Це за дві хвилини шурхоту й стукоту! А профан-суддя не знайшов у цьому складу злочину!

І відразу почався стихійний мітинг, на якому оратори, бризкаючи слиною, характеризували професійний рівень судді.

Поки зі сходинок театру звучали спонтанні промови, дракон Інокентій Карлович увійшов у спустілий зал, розбігся проходом, стрибком з рухом крил переніс себе через оркестрову яму й опинився на сцені. Йому було цікаво, як все-таки звучить стоячий там інструмент.

Хвостатий екскурсовод підійняв кришку й пробіг пазурами по клавішах. Звук був гарним.

— А ну, Інокентію Карловичу, утни що-небудь із Баха, з Йоганна нашого Себастьяна, — попросив кишеньковий приятель.

Мешканець Гірчичної печери, перебираючи пальцями, почав видобувати з рояля звуки Бахівського Менуету соль мінор, і так захопився, що загравав із натхненням. Він знав цю композицію напам'ять, тому не було необхідності дивитися на надруковані чи написані ноти, яких, до того ж, при ньому й не було.

— Тихо! — викликнув патріарх мітингувальникам, приклавши палець до розчепічених вусів.

Юрба примовкла й розчула музичні звуки, котрі слабко просочувалися зсередини будинку.

І сама юрба, ваблена цієї принадою, стала просочуватися усередину.

Поглядам здивованої публіки представ такий знайомий дракон, так незнайомо граючий.

Адже Інокентій Карлович не музикував раніше на публіці, і для всіх, крім дощового хробака Гавриїла Святославовича й касира турагентства Джульєта Дездемоновича Грошенятка, його талант був одкровенням...

Дракон, втупившись у клавіатуру й не бачачи нічого іншого, танцював пазурами по клавішах, а його душа плескалася в музиці Йоганна Себастьяна, неначе в теплих чистих океанічних водах живописної тропічної бухти. Він геть не помічав заповнення залу захопленими слухачами. Але його кишеньковий приятель, хоч і прищулив пенсне від задоволення, однак ж спостерігав зародження публічного успіху й наливався гордістю за того, на кому висів у брезентовій кишені.

Коли остання нота розчинилася в атмосфері, після секунди тиші зал вибухнув рукоплесканнями, так що виконавець від несподіванки аж присів.

— Бра-аво!!! — волали схвильовані пельки, а долоні, що не щадили одна одну, породжували шум, сумірний з гулом великого водоспаду.

— Ну, що я тобі казав! Тобі треба працювати професійним музикантом, а не екскурсоводом! — пропищав дощовий хробак, але друг навряд чи його розчув у шумі аплодисментів.

Оплески, що звучали вріднобій, поступово зліпилися в ритмічні хлопки, і дракон зрозумів, що публіка жадає продовження.

Він, бентежачись, присів до рояля й поклав лапи на клавіші.

Шум миттєво здох.

Спочатку несміливо, але потім усе більш розкуто й натхненно Інокентій Карлович почав мацати клавіатуру, завдяки чому інструмент заходився вихлюпувати звуки Бахівських Токати й фуги ре мінор (перекладених для фортепіано самим Інокентієм Карловичем, адже складені вони були початково для органа)...

Закінчення цієї композиції ознаменувалося новою порцією овацій.

І крилатий екскурсовод знову заграв те, що знав напам'ять без необхідності витріщатися в ноти...

Грав і грав, підхльостуваний оплесками...

Звучали в його виконанні й Французька увертюра того ж Баха, і Шість п'єс для фортепіано Йоганнеса Брамса, і Угорська рапсодія № 2 Ференца Ліста.

Виконував він там і твори композиторів, що не фігурували на афіші шахрая, так званого Траляляліні. Сонату для фортепіано Бориса Пастернака. Вальси Олександра Грибоєдова. Твори для фортепіано Ернста Теодора Амадея Гофмана. Сентиментальний вальс Володимира Одоєвського. Як читачеві, без сумніву, відомо, названі в цьому абзаці композитори складали також літературні твори, і в іпостасі письменників досягли більшої популярності.

Нарешті, талановитий дракон виконав і кілька власних імпровізацій.

По закінченню кожної композиції зал вибухав оплесками й лементами «Браво!!!»

Хоч Інокентій Карлович, як безцінний читач напевно помітив, не страждав честолюбством, йому все-таки були приємні така увага й така оцінка його музикування.

Цей несподіваний драконячий концерт, живлений глядацьким ентузіазмом, розрісся майже до опівночі...

Коли дракон утомився грати, а слухачі – ляскати, гірчичнопечерний екскурсовод розкланявся й подякував публіці за увагу й надмірну оцінку його скромних потуг.

– Ну, скромник! Ну, талант! От кого треба запрошувати, а не ріккардів-джузеппів усяких там! – гудів патрі-

арх, указуючи долонею на сцену й шукаючи очима заступника головного адміністратора театру.

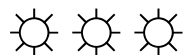
Якби дракон не був відносно великим і недостатньо легким, його винесли б з театру на руках. Але, через незручні для ручного носіння габарити й вагу, довелося виходити власними кінцівками, будучи обліпленим шанувальниками, які щебетали компліменти й сунули папір для автографів.

Носатий адміністратор Лазар Дулівка намагався до нього пробитися, щоб поговорити про організацію майбутніх концертів, але юрба навколо нового кумира була щільною й пружною, тому червоний велюр бився, як риба об лід.

Збентежений і сп'янений такою увагою дракон розкладався й прощався.

Коли він розгорнув крила, народ розступився й дав можливість розбігтися, підстрибнути, запрацювати маховими площинами й підняти себе в повітря.

У чорному небі свіжий кумир швидко зробився невидимим, і публіка, помахавши йому навімання руками й капелюхами, розтікалася вулицями, продовжуючи із захватом коментувати несподіваний концерт крилатого виконавця...

— З розказаного в мене склалося враження, що терентопці є фанатами класичної музики, а інші стилі й напрямки їх не цікавлять, — всувається в розповідь Ліва півкуля авторського мозку.

— Враження оманне, — заперечує Автор. — Як і скрізь, у тамтешніх жителів були різні смаки, тому своїх шанувальників мали й фольклор, і джаз, і рок, і поп-музика й новомодні ритмічні шуми музичних комп'ютерів, які дехто теж вважає музикою... Автор по старинці вважає музикою те, що виконують музиканти, а те, що виконують комп'ютери, запрограмовані інженерами-електронниками — не зовсім музикою. Із чого можна зробити висновок, що Автор — зашкарублий консерватор, котрий відстав від життя.

А терентопська молодь шкільного віку йде в ногу з часом і «тащиться» від ритмічного комп'ютерного шуму. З місцевих кумирів цього напрямку найбільш популярна група «Інконтровотобл інконвінйонс» (що в перекладі з англійської означає «Незаперечна незручність»). Не знаю, каже Автор, чому учасники групи узяли таку назву, але вимовити ці слова, дійсно, — незаперечна незручність; навіть вони самі вимовити сходу не можуть і читають власну назву по складах з папірця.

Концерт цієї групи виглядає так: на сцену виходять шестеро людей, виносять музичний комп'ютер, приєднують його до електроживлення й вмикають. Комп'ютер ритмічно шумить закладену в нього програму, а група сидить навколо, підпираючи руками підборіддя й спостерігаючи, як шаленіють їхні шанувальники. Яку музику шурує апарат, зрозуміти важко, тому що захоплена молодь виражає ентузіазм настільки бурхливо, що через вереск нічого не чути. А може, музика й зовсім не потрібна, якщо слухачі одержують насолоду від одного виду музикантів.

Коротше кажучи, музичні смаки жителів королівства не відрізняються від смаків інших європейців...

— Який успіх! — вигукував дощовий хробак, розгойдуючись у брезентовій кишені на драконячій шії. — Тепер ти знаменитість, Інокентію Карловичу. Я ж казав! Рано чи пізно талант буде помічений!

— Ну, це я тільки в порівнянні з Траляляліні талант, а в порівнянні з Володимиром Горовицем чи Святославом Ріхтером я — цілковита бездарність, — скромничав дракон, працюючи крилами й удивляючись у чорні ландшафти, засіяні іскорками вікон, намагаючись орієнтуватися на Каменіану. — А от чого я так і не второпав, так це — навіщо шахраєві знадобилося приходити в Стайню. Адже гроші в нього були вже ранком. Він міг із ними втекти, а він чесно заплатив за оренду залу й чесно вийшов на сцену, хоча напевно знав, що його «виступ» публіці не сподобається, з усіма подальшими наслідками. Для чого ж він не втік відразу із грошима?

— Так, душа шахрая — загадка природи, — пискнув Гавриїл Святославович.

(Ці двоє, зауважує в дужках Автор, навіть припустити не могли, що шахраєві в Терентопії потрібні були не ці гроші, а щось інше, що він планував придбати за концертний, м'яко виражаючись, гонорар. Адже це щось інше він потім міг продати за межами королівства за набагато більшу кількість грошей).

Екскурсовод здійснив посадку, керуючись більш інтуїцією, ніж зором, але досить точно — поруч із Гірчичною печерою.

Тут його приятель покинув брезентову кишеню й, попрощавшись, задлубався васявася, то пак у ґрунт...

А дракон Інокентій Карлович, збуджений успіхом, цієї ночі довго не міг заснути...

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЕ Лицарювання без мікроскопа

Здрастуй, плем'я молоде, незнайоме!
Можливо, останні слова мореплавця Джеймса Кука.

(— Яке неуцтво! — вигукує, прочитавши епіграф, Права півкуля авторського мозку. — Багатьом начитаним індивідам відомо, що зі словами: «Здрастуй, плем'я молоде, незнайоме!» звернувся у своєму білому вірші відомий російський поет Олександр Сергійович Пушкін до молодих деревець, а аж ніяк не мореплавець Джеймс Кук до гавайських аборигенів, які його уколошки й начебто з'їли! Хіба ж ти, Авторе, цього не знаєш?! Як же можна приписувати настільки знамениті фрази тим, хто не має до них стосунку?!

— Саме так, — підтакує півкуля Ліва. — Ти, громадянине Авторе, ще б написав, наприклад:

Змилуйся, государиня рибка...
*Можливо, чиясь остання фраза з фільму режисера
Стівена Спілберга «Щелети».*

Або:

Наш паровоз вперед летить...
Можливо, останній вигук Анни Кареніної.

Ти що ж, розраховуєш, що читач не знає, кому в дійсності належать ці слова? Фу, як соромно!

– Ні, даючи безглуздий підпис до знаменитої фрази, я розраховую на наявність у читача почуття гумору, на те, що читача це побавить. Тому що я дуже, дуже прагну побавити читача, – відповідає Автор.

У цьому розділі дійсно йтиметься про незнайоме плем'я, дивне плем'я...

Але, оскільки мені, додає Автор, нагодилися відповідні цитати з української, російської та французької літератур, то я їх нижче теж утуляю в якості епіграфів, і прошу читача саме ці епіграфи вважати справжніми, правильними, головними, офіційними.)

– Чи бачив ти, голубе, цих велетнів?..
Грицько Основ'яненко, «Вояжери».

– Що? – здивувався редактор. – Велетнів же не буває!
Даниїл Хармс, «Професор Трубочкін».

Один із філософів відповів йому, що він може не сумніватися – розумні істоти, менші за людину, справді існують.
Вольтер, «Мікромегас».

19, 20 жовтня 1995 року.

Перш ніж лицар Борис і граф Остап Влучне Вухо потрапили до так званого Краю Зачарованих Велетів, ці два лицарі Напівкруглого Столу побували на кіносеансі в селі Трістанівці. Оскільки на тому кіносеансі крім українських фільмів демонструвалися й фільми терентопські, кіностудії «Задфільм», і оскільки один із майбутніх розділів цього так званого епосу йменуватиметься «Кіностудія "Задфільм"»,

то Автор почне розповідь про Бориса й Остапа Влучне Вухо саме з кіносеансу. Або, точніше сказати, – розповідь про двох Борисів, Остапа й Аркадія. Тому що коня, на якому їхав граф Остап Влучне Вухо, теж кликали Борисом, а коня, на якому їхав лицар Борис, кликали Аркадієм.

– Цікаво, чому цього Остапа називали Влучне Вухо, а не Чутке Вухо? – запитує Права півкуля. – Влучне Око – зрозуміло, а Влучне Вухо...

– За те, – відповідає Автор, – що цей Остап одного разу із зав'язаними очима вцілив стрілою з арбалета в дзвенячий будильник, цілячись за слухом. На спір.

– Ну, якщо вражати мішень, цілячись не за допомогою очей, а за допомогою вух, то тоді дійсно логічніше називати стрілка Влучним Вухом, а не Влучним Оком, – погоджується Ліва півкуля. – Але знавці арбалетів можуть викрити тебе, громадянине Авторе, у невігластві, оскільки ти вжив слово «стрілою». Фахівці в цій сфері називають арбалетні снаряди не «стрілами», а «болтами». Але це дріб'язок. Давай, шуруй далі.

Коли граф Остап Влучне Вухо верхи на Борисі й лицар Борис верхи на Аркадії наближалися ґрунтовою дорогою до села Трістанівки, – «шурує далі» Автор, – їх обігнав, обдавши клубами пилу й бензинового диму, строкатий автофургончик, обклеєний кіноафішами, – так звана кінопересувка. За кермом сидів кіномеханік і за сумісництвом шофер на ім'я В'ячеслав, а в будці фургона був старенький кінопроектор і коробки з кіноплівкою. Цей кіномеханік їздив від села до села й знайомив сільських мешканців із добутками кіномистецтва.

Мешканці села Трістанівки були впевнені, що назва їхнього населеного пункту походить від імені одного зі

славнозвісних лицарів Круглого Столу – Трістана Ліонського. А скептики із сусідніх сіл уважали, що назва Трістанівка виникла внаслідок заміни двох букв. А раніше, мовляв, село називалося Дристанівка, від дієслова «дристати» (тобто – випорожнюватися рідким калом). Трістанівці достобіса не люблять, коли жителі інших населених пунктів їм таке проказують, і навіть на ґрунті квасного містечкового патріотизму можуть ляснути мовцеві по обличчю.

– Кіно до Трістанівки повіз, – констатував, пчихнувши від піднятого фургончиком пилу лицар Борис. – Добре: кіношку подивимося. Давненько я у кіно не ходив. Навіть, зрозумій мене правильно, скучив за цим видовищем.

– Я теж кіно люблю, – сказав граф Остап Влучне Вухо, – особливо – індійське, з піснями та танцями...

До другої половини 50-х років двадцятого століття терентопці дивилися кіно тільки у Великому Світі, у першу чергу, звичайно, у харківських кінотеатрах. Перший публічний кіносеанс у Терентопському королівстві відбувся в День Шляхетного Мордобою 1956 року, після традиційного для цього свята лицарського турніру. У Жорикбурзі, у тронному залі Королівського замку, де були поставлені стільці, крісла й табуретки для глядачів, серед яких, крім короля з королевою (Жорика Восьмого й Зіньки Десятої) і всіх лицарів Напівкруглого Столу, були й так звані простолюди, на розіп'ятому на стіні білому простирадлі був продемонстрований советський (конкретніше – український) комедійно-пригодницький чорно-білий німий кінофільм «У пазурах советської влади», знятий ще в 1926

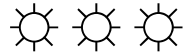

році. Кінострічка була дуже пошарпана й майже непридатна для перегляду, тому керівництво харківського кінопрокату й списало її в утилізацію. Але терентопському розвіднику агентів Рясту вдалося вимінити її на пляшку горілки в кочегара, який повинен був здійснити спалювання.

До 1968 року в Терентопському королівстві демонструвалися тільки такі старі, списані керівництвом харківського кінопрокату, неабияк пошарпані, подряпані, багато разів порвані й склеєні стрічки, добуті розвідниками в утилізаторів за хабарі. Але в названому році за двірпольський чарівник Орест Пальоха винайшов магічний спосіб відновлення й розмноження таких кінострічок, завдяки чому в королівстві виник справжній кінопрокат. Були побудовані кінотеатри в усіх містах, а села обслуговувалися кінопересувками. У столиці, наприклад, аж три кінотеатри: «Промінь світла в темному залі», «імені Ланцелота» і «Кінородець».

У новітній час, після розпаду СРСР, коли Україна загрузла в так званій ринковій економіці, терентопські кінокомерсанти стали здобувати у Великому Світі вже не тільки старі, але й нові кінострічки. Відомі навіть випадки, коли нові українські фільми демонструвалися в Терентопії раніше, чим у самій Україні. Тим паче що українські кінотеатри тоді були «окуповані» в основному американським кіно, а українське на великі екрани майже не потрапляло.

На початку сімдесятих років у королівстві виникли кілька аматорських кіностудій. А одна з них – «Задфільм» – у середині вісімдесятих стала професійною. І дотепер залишається єдиною професійною кіностудією королівства. Але про це докладніше буде сказано в щосі п'ятдесят другому.

Коли обклеєний афішами автофургончик в'їхав у Трістанівку, з динаміка над кабіною зазвучала голосна музика. До динаміка ця музика надходила з касетного магнітофона, проходячи крізь підсилювач. У такий спосіб кіномеханік сигналізував селянам про свій приїзд і про прийдешній кіносеанс.

Склав цю музику один відомий британський лицар. І склав її не просто так, а для кінофільму, який сам зняв в іпостасі кінорежисера за власним сценарієм. І головну роль у цьому фільмі зіграв не абихто, а сам же цей лицар. У Терентопському королівстві кіноглядачі, як і в багатьох країнах Великого Світу, дуже любили фільми цього лицаря. А нафільмував він чимало. Втім, усі фільми були створені ним ще до того, як він від британської королеви отримав лицарський титул. І хоча цей чоловік не роз'їжджав на коні в металевому панцирі з мечем і щитом, однак навіть терентопські доспіхоносці визнавали його справжнім лицарем. Оскільки його фільми людей не тільки смішили (бо більшість були кінокомедіями), але й викликали в людях істинно лицарські почуття: співчуття, справедливість, шляхетність... Кликали британського лицаря – Чарлі Чаплін.

Музика, яку вихлюпував динамік автофургончика, була з фільму «Нові часи». Пародія на французький шансон, проспівана самим Чапліним. (Цей геній, крім іншого, сам же й складав мелодії для своїх кіношедеврів, оскільки був прекрасним мелодістом, а для оркестрів їх вже аранжували професійні аранжувальники).

У Трістанівці не було кінозалу, кіносеанси влаштовувалися на волейбольному майданчику. Екран натягався замість волейбольної сітки між двома стовпами, стільці глядачі приносили з хат. Якщо погода була суха, кіномистецтвом насолоджувалися під відкритим небом, якщо дощова — публіка відокремлювалася від неба брезентовим тентом. Зрозуміло, за таких умов сеанс міг відбутися тільки в темний час доби.

Сонце опускалося до обрію; між двох волейбольних стовпів натягалося біле полотнище, місцями вже заштопане; трістанівці тягли до волейбольного майданчика стільці; В'ячеслав установлював кінопроектор, коли в село Трістанівку в'їхали Остап Влучне Вухо верхи на Борисі й Борис верхи на Аркадії...

(— Дивно, що коні лицарів Напівкруглого Столу названі іменами лицарів Напівкруглого Столу, — хмикає Права півкуля авторського мозку.

— Ні, — заперечує Автор, — кінь Остапа Влучне Вухо названий Борисом не на честь лицаря Бориса, а на честь російського царя Бориса Годунова, що правив з тисяча п'ятсот дев'яносто восьмого по тисяча шістсот п'ятий рік; а кінь Бориса названий Аркадієм не на честь лицаря Аркадія, а на честь імператора Східної Римської імперії Аркадія, що правив з триста дев'яносто п'ятого по чотириста восьмий рік.

До речі, лицареві Аркадію дуже не сподобалося, що лицар Борис назвав свого коня Аркадієм: лицар Аркадій чомусь не бажав ставати тезком непарнокопитої тварини. Лицар Аркадій навіть запропонував лицареві Борису поміняти кличку його особистого транспорту. «Ще чого, — відповів лицар Борис. — В Остапа Влучне Вухо кінь — мій

тезка, але я ж не вимагаю, щоби коня перейменували. І якщо в наш колектив Напівкруглого Столу вступить якийсь там лицар Людовик, ти ж не станеш перейменовувати свого коня!» Коротше, лицар Борис залишив своєму коневі ім'я Аркадій, а лицар Аркадій залишився цим незадоволений.

Відразу Автор щедро збагачує читача знанням, що кінь Борис був ізабеллової масті, тобто, кольору пряженого молока, із блакитними очима; а кінь Аркадій – золотаво-булавної, тобто жовтим із золотавим відливом.

Що ж стосується вершників, то Остап Влучне Вухо – тридцятип'ятирічний чоловік кремезної статури, з доволі пишними руськими вусами, а лицар Борис – досить угодований двадцятичотирирічний хлопець без бороди й вусів, але із чорними бровами, які своєю пишністю мало уступали вусам напарника.)

Кіномеханік В'ячеслав, кучерявий смаглявий брюнет із широким носом і опуклими губами, котрий возився з кінопроектором, побачивши приїзд лицарів, сказав їм:

– Доброго вечора! Вітаю колег мого молодшого брата! Мій брат Ярослав теж працює лицарем Напівкруглого Столу.

– Здрастуйте! То ви брат Ярослава? Приємно познайомитися, зрозумійте мене правильно, – відповів Борис, і лицарі представилися кіномеханікові.

– Ви на нього і схожі, – зауважив Остап.

– Так, я рідний брат лицаря Ярослава Матвійовича Кочерижкіна, В'ячеслав Матвійович Кочерижкін. Рідні і друзі називають нас Яриком і В'ячиком. Він і мене спокушав піти в лицарі, але мені більше подобається робота кі-

номеханіка. Ви вчасно приїхали в це село – за годину почнеться кіносеанс. Я привіз добірну кінопрограму.

– А індійське кіно є? – запитав граф Остап Влучне Вухо.

– Нема. Це велика майже чотиригодинна кінопрограма, що складається з кіножурналів: «Лицарські новини», «Терентопське життя», «Під прапором нудизму» і ігрової короткометражки «Життя за грифона» кіностудії «Задфільм», а також двох нових українських повнометражних ігрових кольорових фільмів: «Відьма» і «Голос трави». У тих селах, де я вже показував цю програму, журнали й фільми глядачам дуже сподобались.

Трістанівці швиденько нагодували зголоднілих у дорозі лицарів, подивилися на портрет яєчного шахрая й сказали, що такого не бачили й про місцезнаходження драконячого яйця не знають, надали лицарям два стільці, і кіносеанс почався, оскільки сонце повільно звалилося під обрій, і село просочила вечірня пітьма.

Квитків на сеанс кіномеханік не продавав. Хто бажали заплатити, кидали по три шурхотики в спеціально для цього поставлений білий емальований таз. Оплата була справою суцього добровільною: не хочеш – не плати, дивися безкоштовно. Трістанівці вважали своїм обов'язком матеріально допомогти кіномистецтву, тому заплатили всі. Лицарі теж посоромилися не платити й кинули в таз свою лепту. Така єдність прийшлася В'ячеславу Кочерижкіну до душі.

Він включив апарат, той застрекотів, хлюпнувши на екран світло, і на білому полотнищі між волейбольними стовпами заворушилося кіномистецтво...

Кіножурнали були зняті на чорно-білу плівку.

В «Лицарських новинах» перший сюжет був присвячений останньому лицарському турніру в День Шляхетного Мордобою. Були, як звичайно (бо сюжети про лицарські турніри в цей святковий день з'являлися у випусках даного кіножурналу щорічно), і хроніка самого турніру, і відгуки глядачів, і враження учасників, і, звичайно, інтерв'ю чемпіона. Цього разу інтерв'ю чемпіона, висловлене відразу ж після вручення йому королевою Зінькою Одинадцятьою чемпіонського кубка, було дуже коротким; можливо, навіть найкоротшим за весь час кінозйомок таких турнірів (починаючи з 1977 року).

Питання кореспондента: Ваше враження від перемоги?

Відповідь чемпіона – Лицаря Поштової Скриньки: Ух!!!

Питання кореспондента: Може, щось додасте до сказаного?

Відповідь чемпіона – Лицаря Поштової Скриньки: Не можу! Мені просто бракує слів!

У другому сюжеті розповідалося, що Жорикбурзький краєзнавчий музей готує нову експозицію, присвячену битві лицаря Аркадія із драконом Інокентієм Карловичем. Оскільки сутичок лицарів із драконами не було з 1693 року, то настільки неординарна подія заслуговує, мовляв, на увічнення в музеї. Директор музею Цицерон Дуськін повідомив кореспондентові кіножурналу, що музей придбав унікальні експонати для цієї експозиції: доспіх із паровим опаленням, інший доспіх із паровим опаленням,

охолодженням, вогнегасником, парашутами й аквалангами (обоє експериментальні, виготовлені в єдиному екземплярі), а також і гіппомобіль...

Третій сюжет «Лицарських новин» інформував глядачів про самовідданий подвиг незалежного мандрівного лицаря Геннадія Хоханова, який урятував кілька населених пунктів і великий лісовий масив від можливого спалення. А саме: загасив пожежу на початковій стадії (коли від непогашеного недопалка зайнялася суха трава) у той самий спосіб, яким ліквідував пожежу в імператорському палаці ліліпутів Лемюель Гуллівер (у п'ятому розділі першої частини «Подорожей Гуллівера» Джонатана Свіфта). Пожежник Джордано Попелюшко, що коментував цей сміливий учинок, призвав усіх лицарів слідувати прикладу цього вогнеборця: вирушаючи у путь, пити побільше вологи, а ще краще – прихопити в дорогу вогнегасника. Наприкінці сюжету сам лицар Г. Хоханов відважно продемонстрував, як він гасив полум'я, що з іскри зайнялося, а пожежник Попелюшко процитував чотиривірш поета Франческо Губанедурського:

Дім палає! Пожежа! Вогонь! Гаряче!..
Тож вода щедро в полум'я ллється...
Тю, пожежника хтось термосить за плече
І пита: «Огоньку не найдеться?»

Четвертий сюжет був присвячений початку Великої Яєчної Експедиції. У нього увійшов і фрагмент тієї пресконференції, де король показав столичним журналістам портрет яєчного шахрая, намальований по пам'яті драконом Інокентієм Карловичем; і інтерв'ю самого Жорика Дев'ятого, що пояснював важливість участі лицарів у

пошуку викраденого яйця; і хронікальні кадри, що зафіксували виїзд лицарів Напівкруглого Столу зі столиці...

— Он він я! — радісно викликнув, побачивши себе на екрані, лицар Борис, тикаючи пальцем, а потім штовхнув ліктем графа: — А он ти, колупаєш у носі, зрозумій мене правильно.

— А я тоді й не помітив, що нас кінооператор знімає! — захопився Остап Влучне Вухо.

А жителі Трістанівки, упізнавши у лицарях на екрані двох нинішніх гостей села, обернулися до Бориса з Остапом і зааплодували, начебто ті тільки-но утнули унікальний трюк.

Кіножурнал «Терентопське життя» теж складався із чотирьох сюжетів, але присвячених одній темі: викраденню драконячого яйця.

У першому сюжеті був репортаж з тієї ж прес-конференції, де король із міліціонером Варлаамом Папірусюком розповіли журналістам відомі на той момент слідству факти й оприлюднили портрет шахрая, що замовив злодієві Бандюзі викрасти цей раритет із Абрикосової печери.

У другому сюжеті, знятому в Жорикбурзькому краєзнавчому музеї, екскурсовод Кір Сірник демонстрував поколупаний пазурами драконії Агнеси муляж драконячого яйця, яким Бандюга підмінив справжнє яйце. І розповідав про попередні, невдалі спроби викрадень, здійснені в 1632 році лицарем Опанасом Вухастим (з летальним результатом) і в 1746 році чорнокнижником Авдієм Мотлохом. «За давніх часів терентопські лицарі вбивали немовлячих драконів, а зі шкарлупи їхніх яєць робили сувеніри. А от щоби конфіскувати яйце в живих драконів —

ні, таке трапилося уперше», – закінчив свою промову, погладжуючи восковий муляж яйця, Кір Сірник.

У третьому сюжеті кіножурналістка Ізольда Пляма брала інтерв'ю у свідків безпосередньо на місцях, де розгорталися події. «От саме в цій печері було викрадене яйце дракона...» – говорила Ізольда, перебуваючи в Абрикосовій, і просила драконію Агнесу повідати, як та виявила зникнення яйця... «От саме отут злодій Бандюга віддав украдене яйце таємничому незнайомцеві...» – говорила Ізольда, перебуваючи на Жорикбурзькому залізничному вокзалі, і просила присутнього поруч чарівника Гліба Цвяха розповісти, як він, скануючи труп Бандюги ясновидінням, побачив те віддавання (зрозуміло, це знімалося до того, як Цвях покинув столицю й відправився шукати русалчине молоко)... «Саме отут таємничого незнайомця бачили востаннє...» – говорила Ізольда, перебуваючи на залізничному вокзалі у Великих Дрібках, і просила стоячого поруч таксиста Жилбилова повідомити, як він підвозив таємничого підозрюваного від вокзалу до Державних Дверей і назад до вокзалу...

У четвертому сюжеті мова йшла про початок Великої Яєчної Експедиції. Там барон Аркадій від імені всіх лицарів Напівкруглого Столу пообіцяв, що вони докладуть усіх зусиль і весь свій героїзм, щоб знайти викрадене яйце й знешкодити мерзенного шахрая. Наприкінці знов-таки були хронікальні кадри виїзду зі столиці придворних лицарів. І знову граф Остап Влучне Вухо колупав у носі пальцем, але вже знятий в іншому ракурсі іншим оператором.

Кіножурнал «Під прапором нудизму» кіностудія «Задфільм» виготовляла на замовлення Терентопського

добровільного товариства нудистів, друкованим органом якого була газета з такою ж назвою, редакція якої орендувала половину першого поверху лицарського гуртожитку. І за кошти цього товариства. Даний номер кіножурналу нудистів було знято в серпні 1995 року в їхньому таборі на річці Замийці.

Сцени пляжного дозвілля неодягнених громадян перемижувалися монологами голих чоловіків і жінок з аргументами на користь зречення від усяких одерж у періоди літнього відпочинку на лоні природи.

«Брати сонячні, повітряні й водні ванни в купальних костюмах, це однаково що вживати їжу у наморднику», – аргументувала оголена красуня.

«Я міліціонер. Я спеціально опитував у в'язниці злочинців і з'ясував, що серед правопорушників практично немає людей, яким з дитинства прищеплювалися принципи нудизму. Тож значить, потомствені нудисти не роблять злочинів, а виходить, нудизм і його поширення корисні для покращення кримінальної обстановки», – аргументував не одягнений дядько, на грудях якого було витатуєвано: «НЕ ЗАБУДУ КУПИТИ СІЛЬ».

«А я лікар-психіатр. Серед психічно хворих людей, яких мені доводилося лікувати, не було жодного потомственного нудиста, із чого я роблю висновок, що люди, виховані в дусі нудизму із самого дитинства, менш піддані психічним захворюванням, а виходить, поширення нудизму в Терентопії сприятиме збереженню й покращенню душевного здоров'я нашої нації», – аргументувала нага пишногогруда дама із книгою М.В. Гоголя в руках (назва книги: «Записки божевільного»).

А голий патріарх Жорикбурзький і всієї Терентопії Іполит Четвертий прочитав цілу проповідь, у якій був і такий аргумент:

— Уявіть собі, брати й сестри, геніального художника — живописця або скульптора — який трудиться над створенням шедевра, який вкладає у цей твір усю душу й увесь талант. І от робота закінчена. Художник віддає цей шедевр людям: беріть, люди, любуйтеся! А люди, замість того щоби виставити цей шедевр на загальний огляд у музеї, заховують твір у чохол, щоб ніхто не бачив, начебто це не шедевр, а якась ганебна халтура, яку соромно будь-кому показувати. Уявіть, як художникові кривдно бачить таке ставлення до його праці. Але ж і Господь — творець, художник, а людське тіло — витвір його мистецтва. Хіба ми не кривдимо Господа тим, що ховаємо коли треба й коли не треба його шедевр у чохли одерж, начебто натякаючи, що вважаємо людське тіло бездарною халтурою, яку соромно демонструвати, а отже і самого Господа — халтурником? Хіба не радіє ворог Всевишнього, коли бачить таке неповажне ставлення людей до витвору Творця? Так відречемося ж, брати й сестри, від купальних костюмів, щоб посоромити нечистого й показати Творцеві, що ми не соромимося його витвору, а навпаки, ним захоплюємося, демонструємо й любуємося! Амінь!..

(— Цей аргумент Іполита Четвертого схожий на пропаганду не стільки нудизму, скільки ексгібіціонізму, — зауважує Ліва півкуля авторського мозку.

Права ж:

— А я ду...

— Цить! — обриває Автор, не бажаючи отут зайвих дискусій.)

Хоча Борис із Остапом Влучне Вухо й трістанівці не належали до товариства нудистів, кіножурнал «Під прапором нудизму» їм теж сподобався, тому що кінооператор акцентував увагу на найгарніших пляжницях.

Короткометражний ігровий фільм «Життя за грифона», на відміну від кіножурналів, був не чорно-білим, а кольоровим. Сценарій терентопського письменника-прозаїка Аскольда Мояхатаскрайченка. Постановка режисера Валентина Тюхтія. Зйомка оператора Оскара Пустгальтера. Музика композитора Модеста Моцартського. Спецефекти чарівника Оніка. У ролях: Нестор Драконюк, Коля Драконюк, Івасик Драконюк і розмовляючий грифон Арістейчук. Сюжет цієї мелодраматичної короткометражки, котрий дещо нагадував історії Мауглі й Тарзана, був таким:

Доблесний лицар їхав верхи похмурим лісом, тримаючи в руках маленького сина. На шії в крихітки висів медальйон — герб лицаря. Раптом із хащі вибігли вовки. Кінь із переляку встав дибки, а лицар упустив немовля. Кінь у жаху поніс лицаря, а вовки оточили упале чадо. Раптом на сіроманців зверху накинувся летючий грифон. Наносячи сірим хижакам криваві рани дзьобом і пазурами, відігнав їх від маляти. А потім дбайливо узяв дитя дзьобом і злетів угору. Вовки, спіймавши облизня, пішли, залишивши на землі плями своєї крові. Лицар, приборкавши коня, повернувся й, побачивши кров, вирішив, що хижакі загризли сина, і впав у розпач, плачучи та вдаряючись шоломом об стовбур дерева... А грифон приніс хлопча у своє лігвище й став ним опікуватися наче власним дитинчам.

Минуло п'ятнадцять років. Син лицаря, урятований і вигодований грифоном, виріс і перетворився на гарного

юнака. Грифон зостарився й уже не міг полювати, і тепер юнак опікувався ним, наче старим батьком. І раптом у ті місця приїхав лицар – тато юнака, щоб пополювати на грифонів. Побачивши старого грифона, лицар скинув арбалета і вистрілив. Зненацька виниклий юнак закрив грифона своїм тілом. Стріла-болт впилася юнакові в груди. Лицар кинувся до пораненого й побачив на його шиї медальйон зі своїм гербом... Останні кадри фільму: стікаючи сльозами, лицар із пораненим сином на руках поспішає до лікаря...

Популярний кіноактор Нестор Драконюк зіграв лицаря, його старший син – Коля – юнака, а молодший син – Івасик – був знятий у ролі немовляти. Кого зіграв розмовляючий грифон Арістейчук у цьому фільмі, чи треба пояснювати, безцінний читачу? Справжні, живі вовки у фільмі не знімалися. Їхні дуже реалістичні рухливі зображення без кінокамери були нанесені просто на плівку магом Оніком за допомогою чарівної технології.

Глядачі в Трістанівці від вітчизняного фільму «Життя за грифона» ридали не гірше, чим від індійських фільмів. «Життєве кіно», – схлипував граф Остап Влучне Вухо, витираючи сльози й сякаючись у носовичок.

(До слова, безцінний читачу, за десятки років до того, як англійський письменник Редьярд Кіплінг розповів історію Мауглі у своїй «Книзі джунглів», а американський літератор Едгар Берроуз – історію Тарзана у своїй багатотомній епопеї «Тарзан, приймак мавп», тему виховання людського дитинчати тваринами освітив російський письменник українського походження Антоній Погорельський (котрий декілька років служив попечителем Харківського навчального округу) у своєму оповіданні «Подорож у диліжансі», яке увійшло потім у його ж роман

«Двійник, або Мої вечори в Малоросії». Там, як і в історії Тарзана, у джунглях про хлопчика дбають мавпи. А за десяток, приблизно, років потому з'явився роман «Мюнггаузен» німецького письменника Карла Лебрехта Іммермана, де головний герой, крім іншого, розповідає, як його в ранньому дитинстві виховували дикі кози, та ще розмовляючи. Але баронам Мюнггаузенам не варто вірити на слово. А Іммерман, до речі, приклав руку, крім іншого, і до теми Круглого Столу короля Артура, написавши п'єсу «Мерлін» і поему «Трістан і Ізольда». Втім, поема, на жаль, не була дописана до кінця. Що ж до Кіплінга, то Автор тут зауважить, що неодноразово згадуваний у цих писаннях письменник-харків'янин Майк Йогансен переклав його казки українською мовою.)

Після кіножурналів із короткометражною кіномеханік зробив п'ятнадцятихвилинну перерву, щоб глядачі могли перекурити, або перекусити, або сходити до туалету, або обговорити побачене.

Потім були показані два нові українські фільми: «Голос трави» і «Відьма» (між якими теж була п'ятнадцятихвилинна перерва). Обоє фільми – про українських відьом, або, за терентопською термінологією, українських фей. «Голос трави» був знятий на Одеській кіностудії (режисеркою Наталією Мотузко) за мотивами роману Валерія Шевчука «Дім на горі», а «Відьма» – на Київській кіностудії імені Олександра Довженка (режисеркою Галиною Шигаєвою) за мотивами повісті «Конотопська відьма» Грицька Основ'яненка.

Українські фільми публіці в Трістанівці теж дуже сподобалися. Селяни з лицарями просльозилися від ліри-

чного «Голосу трави» і нареготалися від дотепної «Відьми».

Після розгонистого кіносеансу, що закінчився запівніч, авторитет лицаря Бориса й графа Остапа Влучне Вухо серед трістановців ще більш зріс, тому що вперше жителі села приймали у себе індивідів з кіноекрана. Кожна сільська родина претендувала на те, щоб надати лицарям нічліг, і довелося кидати жереб, щоб з'ясувати, кому дістанеться така честь. Згідно з жеребом лицарі переночували в хаті сільського трунаря й гробаря.

Трістанівку Борис із Остапом покинули тільки опівдні наступного дня.

Перетинаючи верхи на непарнокопитих Аркадії й Борисі гаї, бори й діброви, лицарі жваво обговорювали вчорашні фільми.

Сталася навіть невелика суперечка із приводу польоту грифона у вітчизняній короткометражці. Там грифон ширяв не гірше за орла, хоча в дійсності грифони літають поганенько (на відміну від драконів), не набагато краще за курей; зазвичай просто перепурхують із місця на місце, шугаючи над землею не вище трьох метрів і не далі сотні метрів. Борис із Остапом зійшлися на тому, що той політ був знятий із застосуванням магії. Але із приводу того, яке саме було чарівництво, думки розділилися.

— Я думаю, що під час зйомки грифон не летів, а імітував політ, стоячи на землі, а чарівник Онік за допомогою магії замінив на плівці землю на небо, — вирішив Остап Влучне Вухо.

— А я думаю, що чарівник Онік під час зйомки своєю магічною силою, зрозумій мене правильно, підняв грифона Арістейчука в повітря, — припустив лицар Борис.

— Але ж у грифона в дзьобі був малюк! Уявляєш, що було б, якби Арістейчук його випадково впустив із висоти! Думаєш, Нестор Драконюк дозволив би так ризикувати власним синочком?! Звичайно ж, грифон перебував на землі, — сперечався Остап, потрясаючи щитом із зображенням черпака, чорного ковша з довгою ручкою в світло-коричневому полі.

— У тій сцені, зрозумій мене правильно, в грифона в дзьобі був не справжній малюк, а лялька; я в цьому майже упевнений, шановний шриньзякобубудче, — аргументував Борис, ворущаючи щитом із зображенням восьми чорних пугловок у світло-зеленому полі.

(— Шриньзякобубудче? — ловить Автора на слові Ліва півкуля його мозку.

— Так, граф Остап Влучне Вухо був шриньзякобубудцем, — говорить Автор.

— Знайоме слово, деś воно вже попадалося, але де... — замислюється півкуля Права.

— Слово «шриньзякобубудець», — нагадує Автор, — попадалося нам у терентопській «Пісні про те, чого в цій пісні немає», у восьмому щосі за назвою «Терентопські застільні», де є такий куплет:

Тут співатися зовсім не буде,
Як два лицарі їли букет,
І про те, як шриньзякобубудець
Зимкукуру сховав у буфет.

— Зимкукура — це терентопський пиріг із хріновим варенням, це я пам'ятаю, — хвастається пам'яттю Ліва півкуля. — А що означає «шриньзякобубудець»?

— «Шриньзякобубудець» — теж чисто терентопське слово, що означає: «одружений лицар, теща якого працює із квитками та білетами, тобто — поширює або перевіряє які-небудь квитки чи білети», — починає пояснювати Автор. — З нинішніх лицарів Напівкруглого Столу четверо — шриньзякобубудці. Граф Остап Влучне Вухо, теща якого продає автобусні квитки в столиці. Граф Остап Електричка, теща якого — знаменита баба Клава зі Стайні Опер та Балету, яка там не тільки перевіряє в глядачів наявність квитків, але й робить прибирання. Лицар Андрій Схожий, теща якого перевіряє наявність квитків у глядачів Великодрібкинської філармонії. І герцог Абрам, теща якого торгує лотерейними білетами у Свистоніздрінську. До речі, шриньзякобубудцями були також батько герцога Абрама — Лазар Глімпельштейн — і дід — Ізраїль Глімпельштейн. Саме тому замок герцога Абрама (спроектований батьком королеви Зінки Одинадцятої до того, як тесть Жорика Дев'ятого перекваліфікувався з архітектора на професійного жебрака), став називатися Шриньзякобубудецьким замком, а від замку й усе герцогство стало зватися Шриньзякобубудецьким герцогством.)

І кілька слів щодо грифона Арістейчука. Цей актор, зрозуміло, був твариною не звичайною, а мовцем, людиноподібним в аспекті мовлення й мислення мутантом. Але зовнішністю від звичайних грифонів не відрізнявся. Тому у фільмах кіностудії «Задфільм» (втім, у фільмах інших професійних кіностудій він і не знімався, оскільки вони перебували у Великому Світі, куди грифони не виходили

через конспірацію) він грав ролі звичайних грифонів-немовців. Тобто всі його кіноролі були без слів. Він був від цього, м'яко кажучи, не в захваті. Тому що мріяв зіграти персонажа, котрий виголошує якщо не великі монологи, то хоча б які-небудь репліки, оскільки мав гарний голос і вишукану вимову. А замість цього доводилося видавати, у найкращому разі, якийсь дикий клекіт.

Найбільшою мрією Арістейчука була роль Гамлета в п'єсі Шекспіра. Він навіть пропонував знайомим режисерам кіно й театру екранізувати або поставити на сцені цей твір із собою в головній ролі. З почуттям читав їм монологи данського принца. Але ті не погоджувалися. Казали, мовляв, Гамлет був людиною, а якщо його гратиме так зване чудовисько, із дзьобом, волохатими лапами, хвостом і крильми, то вийде якась дурниця. Арістейчук сперечався, мовляв, і людина не є грифоном, а між тим ролі грифонів іноді виконують люди. От, наприклад, в екранізаціях і театральних постановках «Аліси в Дивокраї» Льюїса Керролла роль говірливого Грифона (котрий дружив із Нібичерепахою) грають, як правило, люди, а не тварини. Якщо людині можна грати грифона, а грифону не можна грати людину, то це, мовляв, якась дискримінація за видовою ознакою. Але, на жаль, Гамлета він дотепер так і не зіграв. Та зате зіграв іншу роль зі словами – мовлячого Грифона в театральній постановці все тієї ж «Аліси в Дивокраї».

(А роль Нібичерепахи, до речі, безцінний читачу, в одній з екранізацій «Аліси в Дивокраї» зіграв музикант легендарної британської рок-групи “The Beatles” Рінго Старр. Ти можеш сказати, що це не має стосунку до терентопських подій, і будеш по-своєму правий. Але Автор

навмисно згадав цей факт, як привід повідомити, що група “The Beatles” у Терентопському королівстві була відома й популярна із середини шістдесятих років. Терентопські чарівники, завдяки своїм здатностям, могли без проблем подорожувати Великим Світом, перетинаючи будь-які державні кордони й переміщаючи в обхід митниць будь-які не дуже великі речі. Таким чином, під час панування в західному світі бітломанії, грамплатівки цієї групи потрапили й у підпільне королівство. І там пісні Ліверпульської Четвірки розійшлися на магнітофонних бобінах, переписувані з магнітофона на магнітофон. Завзятими слухачами й шанувальниками музики “The Beatles” були, крім інших, король Жорик Дев'ятий, королева Зінька Одинадцята й принцеси Зінуля й Зіночка, хоча дівчата й народилися вже після розпаду групи. І повнометражний мультфільм про химерні пригоди Джона Леннона, Пола Маккартні, Джорджа Гаррісона й Рінго Старра – «Жовта субмарина» – потрапивши у кінопрокат королівства за двадцять років після його виходу на екрани західного світу, був надзвичайно в Терентопії популярний. І проігнорувати настільки значне культурне явище, не згадавши про нього в Терентопських хроніках, Автор ніяк не може, хоча до фабули хронік воно й не має стосунку. Втім, Пол Маккартні й Рінго Старр, як і багато персонажів цих хронік, мають титул лицаря, наданий їм британською королевою.)

— А я пам'ятаю, — схоплюється раптом Ліва півкуля авторського мозку, — що в королівстві був прецедент, коли Гамлета зіграла не людина, а тварина. У двадцять сьомій частині під заголовком «Парсуна суціги», ти, громадянине Авторе, повідав, крім іншого, як Гамлета на підмостках бродячого театру зіграв ведмідь Буряк, який був звіром

навіть і не розмовляючим, а звичайним, хоча й дресированим.

— Так, було таке діло, — погоджується Автор. — Але це був одиничний такий випадок.

Сперечаючись про кінематографічний політ грифона, лицар Борис і граф-шриньзякобубудець Остап Влучне Вухо побачили якогось громадянина, що сидів на пні. Громадянин, почухуючи кучеряву борідку, крізь круглі окулярики спостерігав наближення лицарів, а коли вони під'їхали, викликнув:

— Ласкаво прошу до Краю Зачарованих Велетів!

Тільки не подумай, безцінний читачу, що сама людина, що сиділа на пні, була велетнем. Ні, це був звичайного росту дядечко. Років п'ятдесяти п'яти, з кучерявою головою, невеликими вусиками й борідкою, в одязі спортивно-прогулянкового типу (як одягаються грибники або пікнікарі, (чи як там одним словом називаються люди на пікніку)).

— Велетів? Зачарованих? Краю? — перепитав лицар Борис.

— Уперше чую, — зауважив Остап Влучне Вухо.

— Якби ви сказали, що вам відомий Край Зачарованих Велетів, я б вам не повірив, бо саме я є першовідкривачем Зачарованих Велетів, і крім мене про них майже ніхто поки не знає. Маю честь представитися: професор-велетнезнавець Панас Єрмолайович Чухайніс.

Лицарі теж представилися професорові...

Велетнями, безцінний читачу, у Терентопії нікого не здивуєш. Велетнів можна зустріти й у нас – у Великому Світі, тому що велетень – це звичайна людина, яка від інших відрізняється лише тим, що його організм виробляє більшу кількість гормонів росту, у зв'язку із чим він виростає крупніше за інших людей. У Терентопському королівстві велетні трапляються частіше, чим у нас, та й ростом терентопські велетні, як правило, побільше наших. Якщо наші велетні, читачу, як правило, нижче трьох метрів, то терентопські частенько – від трьох до трьох з половиною метрів, а один навіть вимахав до трьох метрів дев'яносто восьми сантиметрів. Можливо, причиною тому – дещо підвищена магічна енергетика цієї підпільної території. Гігантизм, як правило, не передається в спадщину; велетнями нерідко бувають діти людей нормального росту, та й діти велетнів часто-густо мають нормальний ріст. У велетня Корифеєва, що живе в селі Лисіжаки, син, Корифеєв-молодший, теж велетень, але це – виключення.

У Біблії сказано, що в дуже давні часи на землі було чимало велетнів, і що народжувалися вони від сексуальних контактів ангелів із земними жінками (Вітхий Завіт, Книга Буття, розділ шостий). Але, схоже, що вже багато тисяч років така, так би мовити, технологія виробництва велетнів не застосовується, і вони народжуються винятково від звичайних безкрилих чоловіків.

Найбільший з терентопських велетнів, Агапон Антейович Шальбротченко, той самий, якому не вистачило лише двох сантиметрів до чотириметровості, проживає в містечку Вухатий Міхур, де працює банщиком громадської лазні. Через свій величезний ріст Агапон Шальбротченко не може увійти в цю невисоку лазню, тому в лазні працює,

строго кажучи, не весь цей велетень, а лише його величезні руки, які він засовує усередину через спеціальні отвори в стіні, сам залишаючись зовні. Працює він на дотик, не бачачи клієнтів, що паряться й купаються, тому обслуговує не тільки чоловічий, але й жіночий контингент. І треба сказати, що жінкам подобається, коли обслуговує саме він, оскільки в нього, за їхніми словами, «ніжні, ласкаві руки»...

— Так ви стверджуєте, шановний пане професоре, що отут — регіон велетнів? — перепитав граф Остап Влучне Вухо, задумливо почухуючи зображений на щиті ківш і озираючи околиці. Але єдиними велетнями, що потрапляли в його поле зору, були гіганти, так би мовити, ботанічні: дуби та інші дерева. — Невже тут велетні згрупувалися у власний регіон?

— Що значить — згрупувалися? А, ви маєте на увазі, що край велетнів утворювався отут за рахунок прищестя сюди велетнів із усього королівства? Ні! Велетнєве плем'я отут жило споконвіків. Причому, на відміну від інших велетнів, тутешні велетні були потомственими. Плем'я гігантів, так би мовити, — заперечив Панас Чухайніс. — Це плем'я мешкає отут уже більш тисячі років.

— Треба ж! Дивно, а я ніколи не чував, зрозумійте мене правильно, про велетнєве плем'я, — захопився лицар Борис. — Окремих велетнів бачив, але що існує ціле плем'я потомствених гігантів, навіть припустити не міг!

— Так, інформація для мене просто сенсаційна, — підтакнув граф Остап Влучне Вухо, продовжуючи шарити очима по окрузі. — Але поки я не бачу жодного велетня...

— Природно! Вони ж — зачаровані! Їх неможливо просто так побачить, — сказав велетнезнавець.

— Як зачаровані? — з'ясовував лицар Борис. — Вони що — велетні-невидимці? Чи, може, вони, зрозумійте мене правильно, перетворені на дерева або інші предмети?

— Та не на які не предмети, — відмахнувся професор. — Цих велетнів неможливо побачить неозброєним оком, оскільки вони дуже маленькі, практично мікроскопічні.

— Мікроскопічні велетні?! — здивовано викликнув граф Остап Влучне Вухо, а лицар Борис здивувався мовчачи. — Абсурд якийсь! Як же це велетні можуть бути маленькими?! Якщо маленькі, то які ж вони велетні?! Якщо їх неможливо побачить без мікроскопа, то вони мікроби, а не велетні.

— Так, між нами кажучи, у дану епоху вони дійсно є не гігантами, а мікроорганізмами, — погодився Панас Єрмолайович.

— Так чому ж ви їх, зрозумійте мене правильно, називаєте велетнями? — гмикнув Борис.

— Бо вони самі себе так називають, — пояснював Чухайніс. — Я вважаю, що кожний народ треба називати так, як він хоче. Наприклад, американці африканського походження дуже не люблять, коли їх називають «неграми». Самі себе вони називають «афроамериканцями». Виходить, і всі інші мусять їх називати так само, на мою думку. Народ картулі іменує себе саме картулі, а ми цих картулів чомусь називаємо грузинами. Або суомалайнени звуть себе суомалайненами, а ми суомалайненив чомусь називаємо фінами. По-моєму, це неправильно. От якби українці називали себе українцями, а інші народи звали їх, скажімо, хрульпупуцьками, то, думаю, українцям це не дуже б подобалося. Мікроскопічні люди, що мешкають в цій місцевості, називають себе «велетнями», «велетами», «гіга-

нтами» і так далі. Яке ж право я маю називати їх якимось інакше.

— А чому ці малявки привласнили собі таку назву? Ми в тисячі разів більше за них, і то велетнями себе не називаємо, — вимовив Остап Влучне Вухо.

— Тому що вони нащадки справжніх великих велетнів. Як віщає їхній переказ, величезні велетні, їхні предки, що жили в цих місцях, кілька сторіч тому скривдили якогось могутнього чарівника, і той їх прокляв. Проклін полягав у тому, що в цьому племені дорослі діти мусили бути у два рази менше за батьків. У результаті, велетневі діти, що народилися після прокльону, були ростом зі звичайних людей, онуки — ростом з карликів, правнуки — ростом із гномів, праправнуки — ростом з ліліпутів Свіфта, прапрапраправнуки — ростом з Дюймовочку Андерсена і т.д. Так, зменшуючись від покоління до покоління, нащадки велетнів зробились настільки малесенькими, що без мікроскопа їх тепер не розглянути. Втім, зараз дорослі діти мікроскопічних велетнів мають такий же зріст, що й батьки, як показали мої огляди їх за допомогою мікроскопа, із чого можна зробити висновок, що дія прадавнього прокльону припинилася. Більше того, я зафіксував два випадки, коли дорослі діти більше батьків у два рази. Можливо, це початок зворотного процесу, можливо, за сотні років нащадки цих мікроскопічних людей знову стануть справжніми велетнями... І як я вже сказав, незважаючи на зменшення, представники цього племені продовжували й продовжують вважати і називати себе як їхні предки — велетнями. І, як і раніше, вони на нас, звичайних людей, дивляться зверхньо, як у переносному значенні, так і в прямому, бо будують свої мікроскопічні помешкання на

деревах, на висоті трьох-чотирьох метрів, завдяки чому позирають на випадково прийшлих сюди людей, звичайних людей, з тієї ж висоти, з якої дивилися їхні гігантські предки. І терпіти не можуть, якщо хтось не визнає їхньої величі й указує на їхню мізерність. Слава Богу, вони не чули, як ви обізвали їх малявками, бо їхні малесенькі барабанні перетинки не здатні вловлювати настільки низьких звуків, як людський голос, так само як наші барабанні перетинки не здатні вловлювати настільки високих звуків, як їхній голос. З нашого погляду, вони видають ультразвуки, дуже тихі, а з їхнього погляду, ми видаємо інфразвуки, – сказав бородатий професор і, дихнувши на лінзи своїх окулярів, став протирати їх хусточкою.

– А якби навіть і почули, що б вони, зрозумійте мене правильно, нам зробили, шмакодявки мініатюрні, – посміхнувся лицар Борис.

– Ну не скажіть, – заперечив Чухайніс, надягаючи окуляри. – Навпаки, чим менше супротивник, тем він небезпечніше.

– Отакої! – не повірив Остап Влучне Вухо, турнірний досвід якого говорив, що з так званими богатырями боротися суужніше, чим з так званими шибздиками.

– Звичайно! – наполягав Панас Єрмолайович. – Візьміть хвороботворні бактерії й віруси: маленькі-маленькі, а ніякими мечами, стрілами й навіть кулеметами їх не переможеш. А великих і сильних мамонтів і шаблезубих тигрів люди винищили навіть без мечів, стріл і, тим більше, кулеметів. Так само, як ми розводимо в якості їзових тварин, наприклад, коней, мікроскопічні велетні розводять у якості їзових тварин дрібних членистоногих, у тому числі бліх, кліщів і комарів. На людину, яка їх розсердить, вони мо-

жуть напустити цей свій кусючий транспорт, і такій людині не позаздриш. Тому, повторю, слава Богу, що вони не чули ваших образ.

Остап з Борисом зіщулилися.

— Але, якщо вони не можуть чути нашої мови, а ми — їхньої, то звідки ж вам відомий, зрозумійте мене правильно, той їхній переказ про чарівника? — подумавши, засумнівався лицар Борис.

— На моє прохання один знайомий учений-акустик змайстрував спеціальний прилад для спілкування із цим народом, так званий ультрафон. Цей ультрафон перетворює звук людського голосу на ультразвук, чутний мікровелетнями. А велетневі вмільці створили прилад, що перетворює звуки їхнього голосу на звуки, сприймані людським вухом. Вони називають свій прилад інфрафоном. Хоча цей інфрафон не тільки перетворює, але й підсилює звук, однаково й посилений звук настільки тихий, що мікровелетням доводиться верхи на блосі чи ще якійсь їздовий тварині заїжджати в саму глибину мого вуха й репетувати крізь інфрафон у саму барабанну перетинку, щоб я їх почув. От так ми й розмовляємо. А до того я з ними спілкувався за допомогою листів. Для мікровелетнів це було важко, бо для них писати літери, які може розрізнити людське око, це однаково що для нас писати букви завбільшки із хмарочос.

— А як же ви їх відкрили, цих невидимих гомо сапієнсів? — поцікавився Остап Влучне Вухо.

— Зовсім випадково. Я раніше вивчав кліщів. І отут, на лоні природи, вивчаючи під мікроскопом свіжезловленого кліща, я виявив на ньому сідло й вуздечку. А пізніше в об'єктив мого мікроскопа потрапив і сам вершник. Ну, я,

зрозуміло, зацікавився, став вивчати цих здрібнілих велетнів і перекваліфікувався із кліщезнавця на велетнезнавця.

— Ми своїх коней підковуємо, — сказав лицар Борис. — А вони підковують своїх бліх? Я читав, як тульські майстри, зрозумійте мене правильно, підкували блоху, але та блоха була не жива, а механічна.

— Ні, звичайно! У членистоногих же немає копит, тільки кігтики.

Отут граф Остап Влучне Вухо нарешті згадав мету подорожі й дістав з рюкзака картинку:

— Скажіть, пане професоре, вам нічого не відомо про місцезнаходження драконячого яйця, викраденого місяць тому у Каменіані, або от цього шахрая?

— Ні, на жаль, не знаю, не зустрічав, — з жалем покачав головою Панас Єрмолайович Чухайніс й повернув малюнок графові.

— А в мікроскопічних велетнів можна спитати? Може, вони, зрозумійте мене правильно, бачили цього типа? — підказав лицар Борис.

— Зараз спитаю. Дайте назад картинку.

Тримавши однією рукою малюнок і демонструючи його навколишнім деревам, велетнезнавець узяв із кишені іншою рукою якийсь маленький блискучий предмет, схожий на дверний ключ і, приклавши його до губ (ультрафон, зрозуміли лицарі), став говорити:

— Вельмишановні великі гіганти, смиренно схиляючись перед вашою грандіозною величчю, маю честь звернутися до вас із проханням: огляньте своїм величним поглядом це зображення й повідомте мені, звичайному чоловічкові, чи не доводилося вам бачити зображеного

суб'єкта. Не відмовте у такій люб'язності, грандіозні велетні.

— Якби до мене так звернулись, я б вирішив, що з мене глузують, — сказав Остап Влучне Вухо. — Ви явно передаєте куті меду із вихваляннями.

— Вони це дуже люблять, — пояснив професор, ховаючи в кишеню блискучий предмет, але продовжуючи показувати малюнок деревам.

— А яку площу, зрозумійте мене правильно, займає цей Край Зачарованих Велетів? — запитав лицар Борис.

— За нашими мірками він зовсім малесенький, — відповідав Чухайніс, продовжуючи повільно обертатися з виставленим уперед аркушем, — ми зараз перебуваємо в центрі цього Краю, а його окраїни віддалені від нас усього метрів на сорок. Але для таких дрібних мешканців, як Зачаровані Велети, це величезна територія. Тобто не територія, а дендриторія, якщо так можна висловитись, бо «терра» значить «земля», а «дендро» — «дерево», а вони будують помешкання саме на деревах, а не на землі, щоб дивитися на нас зверхньо, як я вже говорив. Завдяки тому, що в них хороший зір, а цей портрет величезний за їхніми мірками, малюнок бачать мешканці навіть найвіддаленіших окраїн. У них дуже добре розвинені засоби зв'язку. Усі дерева з'єднані одне з одним найтоншими павутинками, якими, звичайно ж, не можемо роздивитися; це своєрідні драти, за допомогою яких вони передають інформацію з дерева на дерево, і таким чином колонія, що мешкає на кожному з дерев, інформаційно пов'язана з іншими колоніями. Зараз вони напевно передають один одному інформацію, а коли вся інформація буде підсумована, а на це буде потрібно всього кілька хвилин, у моє вухо буде посланий

вісник на блосі, який і повідомить відповідь. Я відразу відчую його прибуття, бо їдова блоха, опинившись у глибині мого вуха, негайно вкусить і почне ссати мою кров. Так, за спілкування із цими велетнями мені доводиться розплачуватися власною кров'ю, яка є «паливом», так би мовити, для їхнього транспорту.

— Цікаво було б подивитися хоча б на одного такого велетня, — зізнався Остап Влучне Вухо.

— Немає нічого простіше! — обрадував його професор. — Зараз покаджу. Витягайте свого мікроскопа, і я...

— Свого мікроскопа? А в мене немає ніякого мікроскопа, — розвів руками граф.

— І в мене, зрозумійте мене правильно, немає, — підтакнув лицар Борис; або, вірніше сказати, піднінув.

— Немає мікроскопа?! — здивувався Чухайніс. — Як так — немає? А як же це ви вирушили в мандри, а мікроскопа взяти забули?! Хіба ж так можна?! А без мікроскопа ви їх аж ніяк не побачите! Ну, ви даєте, хлопці!

— Ну хто ж знав, що під час лицарських мандрів, зрозумійте мене правильно, знадобиться мікроскоп для розглядання велетня, — зніяковіло промурмотав Борис.

— А у вас хіба... — почав був Остап, але Панас Єрмолайович перебив:

— Мій розбився нещодавно. Дзинь! — і на скалки. Така шкода. А без мікрос... Ой! Тихо: блоха у вусі!

Професор завмер і примружив одне око, прислухаючись. Лицарі теж завмерли, удивляючись у його обличчя.

— На жаль, — сказав нарешті Чухайніс, відкривши око й повертаючи малюнок графові. — Велетні теж цю людину не бачили. — Потім знову приклав до губ предмет, схожий на ключ (ультрафон), і крикнув деревам: — Дякую за увагу й

за відповідь, великі велетні! – Потім, сховавши в кишеню ультрафон, знову обернувся до лицарів. – Так от щодо мікроскопа. У зв'язку з його раптовим розбиттям під загрозою опинились мої подальші наукові дослідження. Треба терміново придбати новий, а також ряд інших приладів, але існує проблема недостатнього фінансування даної наукової роботи. Та незважаючи на матеріальні труднощі, я не зневіряюся, бо пам'ятаю, що живу в країні, де повно шляхетних і безкорисливих лицарів, відомих своїм патріотизмом і чуйністю, тому упевнений, що всякий терентопський лицар із радістю матеріально допоможе нашій рідній терентопській науці в міру своїх можливостей!

Після настільки товстого й непрозорого натяку, замішаного на лестощах, граф Остап Влучне Вухо й лицар Борис полізли в рюкзаки за гаманцями. Граф відрахував п'ятсот шурхотиків, лицар – триста (зарплата простого лицаря була менше зарплати графа). Простягаючи гроші велетнезнавцю, Борис, бентежачись, казав:

– Вибачте, що не дуже багато, але невідомо, скільки нам доведеться ще мандрувати, і гроші нам самим, зрозумійте мене правильно, можуть ще дуже знадобитися.

– Дякую, на якийсь час вистачить, а там, дивишся, і інші лицарі внесуть свою лепту в розвиток науки, – заспокоїв його Панас Єрмолайович, ховаючи купюри в кишеню. – У вас до мене ще є питання?

– Н-ні, – непевно відповів Остап Влучне Вухо.

Професор помовчав, лицарі теж помовчали.

– Ну, ми, мабуть, поїдемо далі, – вирішив граф.

– З Богом, Парасю, тобто, щасливої дороги, панове лицарі. Бажаю вам скоріше знайти все, що ви шукаєте, – побажав Чухайніс.

— І вам нових наукових відкриттів. До побачення.

Лицарі верхи на Борисі й Аркадії рушили в подальшу путь і за кілька секунд покинули Край Зачарованих Велетів.

Незабаром листяний ліс змінився сосновим бором, і копита коней припинили шарудіти опалими листами, а заходилися беззвучно м'яти опалу хвою.

— Все ж таки дивно, що мікроскопічні люди, зрозумій мене правильно, вважають себе гігантами й дивляться на нас зверхньо, — порушив мовчання лицар Борис.

— Чому ж дивно: таке й серед звичайних людей мало місце, особливо у Великому Світі, — заперечив граф Остап Влучне Вухо. — Будь-який нікчема, що мав знатних предків і, відповідно, престижний титул, дивився зверхньо на людей нормальних, нетитулованих. У нас будь-хто бажаючий може записатися в лицарі й шляхом здійснення доблесних учинків дослужитися хоч до титулу герцога. А в спадщину в Терентопії передається тільки титул короля. Та й то не всім королівським дітям, а лише одному. А титули барона, графа й герцога кожний повинен сам заслужити, здійснюючи подвиги та інші гідні діяння, які Його Величність визнає достатніми для присвоєння титулу. І титули предків тобі не допоможуть. Тільки сам. А у Великому Світі титули передавалися від батьків дітям просто так, як годинник чи портсигар, у результаті чого часто-густо престижні титули носили людя дрібні, незначні. Навіть зараз у Великому Світі попадаються індивіди, я чув, які вважають наявність аристократичних предків приводом хизуватися перед ти-

ми, хто аристократичних предків не має. У нас, у королівстві, що виросло на ґрунті романтичної літератури, цінуються позитивні якості самого індивіда, а не наявність у нього знатних предків. Наприклад, серед моїх предків були навіть терентопські королі, але я не вважаю через це себе кращим за інших людей. Добропорядний двірник більш гідний поваги, ніж непорядний герцог.

— Згодний, — підтакнув лицар Борис. — Якщо суб'єкт — мізерна особистість, то він є дрібнотою навіть якщо його предки були велетнями. І якщо він, хизуючись великими предками, дивиться на решту зверхньо, то це лише підкреслює, зрозумій мене правильно, його нікчемність.

— Навіть деякі держави на ґрунті манії колишньої величчї поводяться по-хамськи із сусідами, — додав граф. — Взагалі мені здається, що часто-густо манія величчї є донькою комплексу неповноцінності.

Вони ще кілька хвилин помовчали, а потім Борис знову порушив тишу:

— Слухай, а може, він, зрозумій мене правильно, просто нам локшини на вуха навішав? Може, ніяких мікроскопічних велетнів не існує й Край Зачарованих Велетів — просто фікція? Ми ж їх не бачили, а набрехати все що завгодно можна. Може, він усе це навігадував, щоби отримати наші гроші? Може, та блискуча штучка зовсім не ультрафон, а простий дверний ключ? Може, ніхто верхи на блосі до нього у вуха не в'їжджав?

— Цілком можливо, — спокійно відповів Остап Влучне Вуха.

— А ми йому гроші на продовження досліджень... Ну, ми й пошилися в дурні! Він, мабуть, тепер, зрозумій мене правильно, регоче над нашою довірливістю! — розгарячи-

вся Борис. – Може, давай повернемося, заберемо гроші й покажемо йому, де козам роги правлять, щоби знав, як обдурювати...

– Угамуйся. У будь-якому випадку ми йому гроші дали не даремно. Якщо Край Зачарованих Велетів дійсно існує й цей Чухайніс його дійсно вивчає, то наші гроші підуть на наукові дослідження. Ну, а якщо Краю Зачарованих Велетів у реальності не існує, а Чухайніс сам його придумав, то тоді наші гроші треба розглядати, як, так би мовити, гонорар за усний твір, – аргументував Остап Влучне Вухо. – Придумування небилиць – це теж праця, а всяка праця мусить бути оплачена. Скажімо, і Микола Гоголь теж придумував небилиці, й теж отримував за це гроші. У дійсності ж, наприклад, до імператриці Катерини Другої ніякий коваль Вакула за черевичками верхи на чортові не прилітав. Особисто мені ця інформація про мікроскопічних велетнів сподобалась, мене побавила й розважила, незалежно від того, правда це чи вигадка.

– Теж вірно, – погодився Борис, обрадувавшись, що гроші не витрачені даремно.

І лицарі Борис Єлисейович Гумка й Остап Романович Мирополкович – такі повні імена лицаря Бориса й графа Остапа Влучне Вухо – продовжи...

(– Мирополкович? – перервавши Автора, запитує його Права мозкова півкуля.

– Так, Остап Влучне Вухо був далеким родичем Жорика Дев'ятого, – відповідає Автор, – і прямим нащадком принца Григорія – брата-близнюка короля Жорика Другого; того самого принца Григорія, який, потерпівши поразку в Третій громадянській війні від свого брата, став працювати так званим золотарем. Саме тому, що принц Григорій

заробляв на життя вичерпуванням лайна із нужників, на гербі його нащадків, у тому числі й графа Остапа Влучне Вухо, зображений черпак, ківш із довгою ручкою. А король Жорик Перший, батько тих близнюків, зрозуміло, був спільним предком і для Жорика Дев'ятого, і для Остапа Влучне Вухо.

— А що, цікаво, зображено на гербі Жорика Дев'ятого? — запитує півкуля Ліва. — А то герби мандрівних лицарів Напівкруглого Столу ти, товаришу Авторе, згадуєш, а герб немандрівного головного, коронованого лицаря можеш пропустити.

— На гербі Жорика Дев'ятого зображена біла сокира в чорному полі. Чому саме сокира — невідомо. Такий герб дійшов до нинішнього короля в спадщину від Мирополка Романтика, а Мирополк Романтик одержав його від своїх предків, нам невідомих, оскільки документи минулих століть, аж до шістнадцятого, втрачені.)

Отже, лицар Борис і граф Остап Влучне Вухо продовжили переміщатися своїм восьмим сектором у пошуках драконячого яйця і яєчного шахрая.

А ми із читачем, врешті-решт, у наступному, сороковому щосі з назвою «Нюхання дороги», повернемося до Лицаря Пивної Кружки й Річарда Левове Копито, яких залишили (наприкінці тридцять третього щося «Викопні цяцьки») на телеграфі в селі Заповідні Прищі в той момент, коли вони отримали від Ісака Гільденштерна телеграму до запитання, де було сказано:

«ЕСТЕР ЗНИКЛА КРП МИ РОЗПАЧІ КРП ГІЛЬДЕНШТЕРНИ КРП».

— Давно пора повернутися! — вигукує Права півкуля.

— Ну, нарешті! — додає Ліва.

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМЕ

Придворний лицар № 39

— ... Я відчуваю непоборну силу
Цієї магії...

Едгар Аллан По, «Поліціан».

... він справжній лицар, око навіть враз
чи голову за друзів аж віддасть;
він навіть пукає, як справдішній король:
в повітрі розповсюджує добро!
*Джамбаттіста Базіле, «Пентамерон, або
Казка казок».*

21 вересня – 2 жовтня 1995 року.

У цім місці терентопських хронік, безцінний читачу, повернемося до персонажа Мгобокбекбе, який на це дуже заслуговує, як ми побачимо згодом.

Ранком 21 вересня, після того, як Естер, переконавшись, що коханий Мгобокбекбе успішно прийняв людський вигляд, покинула житло Арама Артаньянца, і після того, як труп Бандюги був завантажений на самохідну тачку Вакули Охрімовича й у супроводі Гліба Цвяха відбув до моргу, макак Перевертайло-Замийський запропонував колегам Артаньянцу й Акмусу:

— Так, мої юні длузі, те, со ми нині нацудили, — це сплавзній плолив у нові сфели пликладної магії, я навіть не побоюся сказати: магічний подвиг. Цей небацений досі

експеримент нас неабияк стомив. Тому вам для відновлення сил тлеба негайно відпочити, поспати, а я зі своїм сталесцем безсонням взе посидзу отут, поцелгую біля насого новоналодзеного, на всякий випадок.

— Добре, Леоніду Леонідовичу, — погодився, позіхнувши, Арам. — Якщо раптом у цьому організмі трапиться якийсь збій, апаратура відреагує звуковим сигналом. Тоді негайно будіть мене.

Втомлені Артаньянц і Акмус вийшли в іншу кімнату, прилягли на диванчик і крісло-ліжко й відразу заснули.

А мавполий ветеран спритно прожбурнувся по книжкових стелажах, як скелелаз по скелях, і вибрав опубліковану в 1726 році книгу «Система магії», яку написав англійський шпигун (і за сумісництвом літератор) Даніель Дефо (тобто, вибрав терентопський її переклад, виданий у місті Тупому Куті 1931 року). Повернувся з нею на затишний монітор і, послинивши маленькі чорні пальці, заходився перегортати сторінки. Книга ця оповідала не про всяку магію, треба сказати, а тільки про історію чорнокнижництва, то пак, шкідливого, злого чарівництва за допомогою так званої нечистої сили.

Догортавши до шостого розділу першої частини, де йшлося про чорнокнижництво Давнього Єгипту й Фінікії, хвостатий маг бічним зором уловив рух на нікельованому столі й відразу, захлопнувши книгу, повернувся.

Мгобокбекбе, що виглядав як Бандюга, не розплющуючи очей, повернув голову набік, поворухнув бровами, порухав мускулами обличчя й голосно пчихнув, після чого машинально підняв руку й почухав ніс, а потім промурмотав щось на кшталт «Ігібубулафафі» і продовжив рівномірний подих безтурботного сну.

Це було хорошою ознакою. Ознакою, що в новоствореному організмі вже запрограмовані нормальні людські рефлексії.

Переконавшись, що із Мгобокбекбе все в порядку й він продовжує сумлінно спати, мавпоподібний чарівник, що осідлав монітор, знову розкрив книгу про історію Чорної Магії й, послинивши пальці, продовжив перегортати. Догортавши до третього розділу другої частини, із заголовком «Справжні відмовки магів: як вони захищаються; і деякі приклади їхньої практики», макак притьмом завмер у замисленості, потім різко обернувся й упився поглядом в обличчя сплячого. Леоніда Леонідовича раптово злякала думка: а що, якщо в копії збереглися не тільки нормальні рефлексії оригіналу, але й злочинні схильності. Що, якщо вселившись у копію бандита, розумний Мгобокбекбе відчує непереборний потяг до правопорушень, якому не зможе опинатися. Що, якщо із зовнішнім образом колишній мовлячий келих одержав від Бандюги і його жорстокість. Такий розвитий інтелект у комбінації із кримінальними схильностями – небезпечна суміш. Завдяки глибокому розуму такий злочинець стане невловимим для міліції й буде безкарно творити жорстокі лиходійства. Кого ж ми створили: просто людиноподібного Мгобокбекбе, розумного й доброго хлопця, або хитрого підступного лиходія, турбувався хвостатий чарівник, розглядаючи безтурботне лице скопійованого гомо сапієнса.

І нараз той відкрив очі, позіхнув і потягнувся, так буденно, начебто все життя був людиною, а не безоким, безротим, безруким пивним кухлем. Напевно, ще будучи кружкою, Мгобокбекбе мав астральне тіло, невидиме, але людиноподібне, і в цьому новому «скафандрі» невидиме тіло

відчуло себе як удома. Мгобокбекбе посував очима, оглядаючи лабораторію, зловив поглядом мавпу із книгою й привітно посміхнувся.

— Доблого ланку, Мгобокбекбе, — вимовив Первертайло-Замийський, намагаючись не видавати свого занепокоєння. — Ти поки не вмієс говолити лотом, тому мигни повіками в знак того, со ти мене цуєс.

— Я вас чую, Леоніде Леонідовичу, — упевнено вимовив новонароджений молодий чоловік. — Дивно, адже я ніколи не говорив ротом, видавав звуки тільки коливанням скла, а зараз говорю, не знаю як, але зовсім не відчуваючи відсутності навику. Ви мене чуєте?

— Плекласно цую, мій юний длузе, — відповіла мавпа. — Не оцікував, цесно казуці, со скопіюються й навицки володіння лотом. Дай Бозе, соби не скопіювались декотлі інсі навицки покійного Бандюги.

— Розумію. Ви боїтеся, що з організмом, скопійованим з бандита, я придбав і бандитські нахили, — сказав Мгобокбекбе. — Я теж цього боюся. Тому прохаю вас: якщо раптом виявляться ознаки, що в цьому організмі зберігся потяг до злочинства, негайно переселіть мене назад у пивний келих, поки я не встиг накоїти лих. Добре?

— Добле. — Макак задумливо поводив хвостом по екрану монітора, посмикав пальцями правої ноги хутро на животі, посував вухами й бровами й, закінчивши так виражене народження свіжої ідеї, заявив: — Думаю, в зволотному пелеселенні не буде необхідності навіть в тому випадку, яксо в олганізмі збелеглися лудименти бандитської психології. Палу днів ти побудес отут під насим контлолем, взиваючись у нове тіло. Потім колега Цвях летельно плосканує телепатією твою підсвідомість, і яксо там зна-

йдуться клімінальні лудименти Бандюги, ми злюбимо відлазу гіпнотичне цисення; тобто вилуцимо за допомогою гіпнозу будь-які позиви до злочинів, яксо такі виявляться. Упевнений, со ти будес дузе холосою людиною, і нам за тебе не буде соломно.

— Руки, — із задоволенням сказав Мгобокбекбе, розглядаючи свої пальці, і, обмацуючи ними простирадло, яким був прикритий до пояса, тіло й обличчя, додав: — Як приємно доторкатися. Не думав, що відчувати на дотик — це таке задоволення.

— Так, — погодився старий чарівник. — Особливо, коли відцуваєс на дотик милу дівцину.

Отут Мгобокбекбе намацав твердий предмет над своїм волоссям й запитав:

— А це що?

— Візьми, подивись.

Парубок обережно узяв предмет над головою й підняв його у своє поле зору. Це був скляний пивний келих.

— Це моє бувше тіло! Дивне відчуття — тримати у руках те, ким ти був. Мабуть, таке відчуття мав би блазень Йорик, якби він замість Гамлета тримав у руках свій череп. Тепер це найзвичайнісінька посудина.

Поставивши посуд, новонароджений продовжив обмацувати навколишні предмети та самого себе. Намацавши щось під простирадлом, він глянув на мавпу й запитав:

— Це те, що я думаю?

— Ага, він самий, — відповів Леонід Леонідович. — Ти нолмальний музцина, Мгобокбекбе, і від тебе мозуть налодзуватися діти.

Макакоподібний чарівник явся читати новонародженому лекцію про правила користування

новим «скафандром», про гігієну й здоровий спосіб життя. Поки Мгобокбекбе був духом, вміщеним у пивну кружку, йому не треба було піклуватися ані про харчування, ані про гігієну, ані про фізичні вправи, ані про інші речі, необхідні людському організму. Іцхак Гільденштерн стирав з келиха пил, іноді обполіскував, і цього було цілком достатньо. Для живого ж людського організму було потрібно набагато більше турботи, догляду, уваги. Хоча Мгобокбекбе читав і книги про гігієну й здоровий спосіб життя, і був теоретично підкований у цім питанні, поради досвідченого старого не були зайвими. Слухаючи Первертайла-Замийського, свіжа людина насолоджувалася можливістю чути вухами, дивитися очима, рухати тілом.

Пополудні прокинулися Акмус із Артаньянцем. Останній, переконавшись, що Мгобокбекбе — абсолютно здорова й життєздатна людина, відключив прилади й відліпив від його тіла всі датчики. І дозволив своєму живому утвору нарешті встати. Мгобокбекбе не без задоволення підвівся з нікельованого стола, на якому народилося його нове тіло, і вперше в житті встав на ноги.

— Немає запаморочення, нудоти? — запитав Арам Арменович.

— Я ніколи не відчував запаморочення, бо в мене й голови-то не було, тому я не зовсім уявляю собі що це таке — запаморочення, але думаю, що в мене його нема. Я почуваю себе дуже приємно, комфортно, зручно, — відповів новонароджений. — Мені дуже подобається це тіло, дуже подобається дихати, бачити, чути, рухатися. Я й раніше

вчував предмети навколо себе й звукові коливання, але бачити очима й чути вухами – це такий кайф, я навіть не очікував, що це така насолода.

– Ну які ж ми все-таки молодці! – захопився вчиненням Акмус. – Мені дотепер не віриться, що ми створили таке чудо.

– Спробуй піти, – сказав Артаньянц.

Голий парубок обережно виставив одну ногу й переніс на неї вагу тіла, потім, уже впевненіше, ступнув другою ногою й... заходився походжати лабораторією так, начебто він тільки цим і займався останні роки.

Мавполийкий чарівник у цей час став заклопотано нашіптувати своїм колегам побоювання: рефлекси й навички скопіювалися пречудово, як би не скопіювалися і злочинні нахили. Акмус і Артаньянц погодилися, що необхідно, щоб Цвях телепатією просканував підсвідомість нового гомо сапієнса.

Вирішили, що завтра або післязавтра відпочилий Гліб Любомирович виконає таке парапсихологічне обстеження Мгобокбекбе, а поки нову людину треба одягнути й нагодувати.

Арам Арменович був нижчим за Мгобокбекбе, і не таким широкоплечим, тому той одяг, який він міг запропонувати на якийсь час, на підопічного просто не наліз. Зате Акмус статурою був близький до Мгобокбекбе, і одяг авіатора прийшовся б новій людині впору. Тому Акмус відправився до себе додому за одягом для колишнього келиха-мовця, а Артаньянц із Перевертайлом-Замийським вирушили на кухню й заходилися готувати чи то сніданок, чи то вже обід.

До речі, читачу, серед терентопських чарівників були й такі, хто приклав свою магічну руку до кулінарії, тобто придумав рецепти страв із застосуванням магії. А без магії таку їжу не приготувати. Для прикладу, один із таких рецептів починається зі слів: «Спочатку треба присмажити до рум'яної хрусткої скоринки на сковорідці в олії сім коржів, зліплених зі щойно випавшого снігу...»

Але хвостатий Леонід Леонідович і безхвостий Арам Арменович «чаклували» на кухні без застосування всякого чаклунства. Виявилося, що колишній келих простудіював і запам'ятав, крім усього іншого, і кілька кулінарних книг, тому він не тільки приєднався до готування, але й підказав, як зробити їжу ще смачнішою.

Трапеза вийшла на славу.

До неї приспів і Акмус, що повернувся з натільною білизною, яку він дорогою прикупив у магазині, і з картатою сорочкою й джинсовим костюмом із власного гардероба. Усе це він подарував голому хлопцю, і той відразу облачився в подарунок.

За столом Мгобокбекбе вперше відчув нові насолоди: він зі стогоном екстазу нюхав їжу й пробував її на смак.

— Оце так кайф! Оце так балдьож! Оце так задоволення! — муркотав він, вдихаючи аромати й вкушаючи їжу маленькими шматочками. — Я такий радий, що став людиною, стільки в цьому приємного!

Під час вкушання десерту пролунав телефонний дзвінок. Арам устав з-за стола, поговорив по телефону, і, повернувшись, повідомив, що дзвонив Гліб Любомирович Цвях, цікавився як справи й попередив, що завтра його в Жорикбурзі не буде, оскільки за дорученням самого Його Величності він повинен відбути до Великого Світу, в Ха-

рків. Повернеться, якщо все пройде вдало, тільки після-завтра ввечері.

За пару годин в особняк Артаньянца прийшла Естер.

– Ухвалюй роботу, замовнице, – пожартував Арам, указуючи на русявого хлопця із сірими очима, не солодко-го красунчика, але досить симпатичного, одягненого в сорочку у сіро-білу клітинку та блакитні штани.

Бандюга не був потворою в аспекті зовнішності, потворою була його душа. Оновлений Мгобокбекбе був генетичним двійником Бандюги, тому на перший погляд нічим від прототипу не відрізнявся (крім, хіба, відсутності на тілі тюремних наколок). Але на другий погляд... Ті, хто добре знав Бандюгу, поспілкувавшись із його двійником усього пару хвилин, відчули б, що різниця є. Різниця невидима. Пояснити цю різницю важко. Чи то Мгобокбекбе випромінював приємне біополе, чи то в нього був добрий погляд на відміну від злого – Бандюги, але було щось, що викликало б у хороших людях довіру й симпатію до Мгобокбекбе. Але той, хто не знав добре ні Бандюгу ні Мгобокбекбе, не знайшов би між ними ніяких зовнішніх відмінностей.

– Здрастуй, Естере, – сказав хлопець, посміхнувшись коханій дівчині.

– Здрастуйте... Здрастуй, Мгобокбекбе, – відповіла й відразу поправилася прекрасна студентка, соромливо зарум'янившись перед незнайомим ликом коханого друга. – Так незвично бачити тебе таким.

– Розумію. Тобі потрібен час, щоби звикнути до думки, що цей незнайомий хлопець із незнайомим голосом – той самий пивний келих Мгобокбекбе. – Парубок витріщався на дівчину з неприхованим захватом, як говориться,

поїдав очима, і це їй одночасно й радувало й бентежило. — Мені самому потрібен час, щоби звикнути до нової іпостасі. Будемо звикати разом, так?

— Так. Хоч ти мені подобався внутрішнім світом, я хотіла, щоб ти став людиною й зовні, аби жити повноцінним людським життям. — Естер теж посміхнулася знайомому незнайомцеві. (Знайомому незнайомцеві? Десь мені у літературі траплялося таке словосполучення-оксюморон, думає Автор. Але де?.. А, згадав, тямить Автор: один із творів Грицька Основ'яненка називається «Знайомі незнайомці».)

— Яке ж це щастя, Естере, дивитися на тебе очима. Я відчував твою присутність, твою зовнішність і коли був посудом, але бачити очима — це зовсім інше, це так красиво, це таке задоволення! Мені так гарно зараз — бачить тебе! І чути твій голос людськими вухами! Коли я слухав тебе через резонування скла, це звучало інакше, а вухами — звучить дуже приємно! І аромат, який сходить від тебе, мені дуже, дуже подобається!

— Треба залишити їх наодинці, — шепнув Акмус Артаньянцу.

— Ага, — погодився той і торкнув хвіст починаючого дрімати Леоніда Леонідовича, показав йому жестом, мовляв, нехай закохані поспілкуються без свідків. І три чарівники потихеньку покинули приміщення, прикривши двері.

Після п'яти хвилин спілкування Естер відчула себе дуже затишно в компанії Мгобокбекбе, тому що це був усе той же Мгобокбекбе, коханий друг, рідна душа.

Естер бажала цього ж вечора забрати Мгобокбекбе додому, але чарівники твердо відмовили: за пару діб й не

раніше. Вони не стали їй пояснювати причину відстрочки, і він не сказав, що в новому організмі, можливо, мають місце кримінальні схильності, що перейшли від Бандюги, тому до перевірки, яку зробить Цвях, йому залишати цей особнячок на вулиці Гоголя не слід.

Дочка корчмаря прийшла в гості до Мгобокбекбе й наступного вечора, двадцять другого вересня, з подарунками. Подарунками були: зубна щітка й паста, безпечна бритва й помазок, інші предмети особистої гігієни, декілька пар шкарпеток і пара кросівок. Квартирою Артаньянца нова людина розгулювала босоніж, але для виходу назовні було потрібне взуття. Учора Естер зняла мірку зі стопи хлопця, а сьогодні за цією міркою вибрала в магазині кросівки.

Мгобокбекбе перед її приходом читав декотрий трактат із бібліотеки Арама Артаньянца, але, зрозуміло, відразу ж відклав читання заради спілкування з коханою. Цей трактат, до речі, називався «Про натуральну магію». Написав його 1588 року в Празі один італійський священник. Кликали священника Джордано Бруно. Про всяк випадок, якщо читач доскіпливий і бажає знати все досконально, Автор уточнює, що коли Естер входила у двері, Мгобокбекбе читав наступний абзац:

«Не беручи до уваги принципи магії, які цікавлять марновірних, і котрі, які б вони не були, неварті бути передані до спільної уваги, ми спрямуємо наші думки до тих речей, які сприяють мудрості і які здатні задовольнити кращі з умів. Як би там не було, жоден з типів магії не є невартим згадування й дослідження, оскільки кожна

наука має відношення до блага, як каже Арістотель у введенні до свого трактату “De anima”, і із чим погоджуються Фома, а також інші зануреніші в споглядальність теологи. Як би там не було, усе це слід уберігати від профанів і людей аморальних, а також від юрби. Оскільки немає нічого із благого, що не здатні були б нечестиві люди й кощунники спотворити, повернувши те, що за сутністю своєю благе, на зло».

Якщо раніше, будучи пивним келихом, Мгобогбекбе мав фантастичну здатність всмоктувати, так би мовити, у свою пам'ять зміст книг швидко й у великих кількостях, для чого келиху досить було просто постояти на книжці нетривалий час, то тепер йому доводилося читати звичайним способом, людськими очима, що було набагато повільніше й забиравало чимало часу. І взагалі, ставши людиною, він втратив деякі надприродні здатності, які мав, будучи пивною кружкою. Але анітрошки про це не шкодував, вважаючи, що краще бути нехай і звичайною, але людиною, ніж нехай і незвичайним, але посудом. Втім, знання, накопичені в пам'яті за колишній період, збереглися в ньому й після переселення душі в нове тіло.

(До слова, щодо Джордано Бруно й чарівництва. Як читач напевно знає, одним із головних персонажів п'єси Вільяма Шекспіра «Буря» є чарівник Просперо. Деякі дослідники життя й творчості великого англійського драматурга припускають, що образ цього чародія Шекспір написав під впливом спілкування з Джордано Бруно, який деякий час жив у Лондоні, завдяки чому Шекспір мав можливість із ним зустрічатися. Немає ніяких документальних доказів, що британський класик цією можливістю скористався. Але на думку про їхнє спілкування наводить поді-

бність міркувань чарівника з італійським іменем Просперо до міркувань італійця Джордано. Джордано Джованні-йович і Вільям Джонович (висловлюючись по-східнослов'янськи; або, якщо завгодно, Філіппо Джованні-йович, тому що ім'я «Джордано» Філіппо Бруно дістав, уже будучи дорослим, вступаючи у ченці) являлися, можна сказати, одного поля ягодами. Обоє були гуманістами, поетами, комедіографами й філософами. Ну, щоправда, Бруно філософствував у своїх філософських трактатах, а Шекспір – у монологів і діалогів персонажів своїх п'єс. Але обоє філософствували, крім того, і у своїх віршах. Важко уявити, щоб дві настільки близькі, настільки споріднені душі, живучи в одному населеному пункті, могли бути не знайомі один з одним і не спілкуватися. Адже, як проказує народна мудрість, кулик кулика бачить здалека, а Лондон у ті часи був містечком невеликим, за нинішніми мірками. (Сцена знайомства і спілкування Джордано Бруно з Вільямом Шекспіром, до слова, присутня в знятій на Київській кіностудії 1955 року (коли вона ще не називалася «імені Довженка») стрічці «Вогнище безсмертя»). Тому припущення деяких шекспірознавців, що саме Джордано Бруно, котрий цікавився, крім іншого, і магією, є прототипом чарівника Просперо, видається Авторіві цих рядків досить імовірним.

А от чого Авторіві шкода, так це – що не всі твори цих двох геніїв збереглися до нашого часу. Цікаво було б, наприклад, почитати сатиричну поему Бруно «Ноїв ковчег», а також п'єсу «Карденію», яку в співавторстві зі Джоном Флетчером написав Шекспір за мотивами епізоду з роману «Дон Кіхот» їхнього сучасника Мігеля де Сервантеса. Так, цікаво... Але, на жаль...)

— Я почуваю себе таким щасливим, — говорив усміхнений Мгобокбекбе коханій красуні. — Мені навіть не віриться, що хтось, будучи здоровою людиною, що не зазнає болі, маючи можливість насолоджуватися зором, слухом, мовою, нюхом, смаком і дотиком, може не радіти життю, не почувати себе щасливим.

— Таких скільки завгодно, — відповіла Естер. — Люди дуже винахідливі в придумуванні приводів бути незадоволеними життям. Навіть маючи те, про що інші тільки мріють, людина переконує себе, що їй чогось не вистачає, і страждає від цієї недостатчі. І тільки втративши або зір, або слух, або руки, або ноги і т.д., розуміє, що мала усе, аби бути безмежно щасливою, але профукала це щастя, попсувавши собі життя жадібністю й заздрістю. Дійсно, світ безмежно прекрасний, досить прекрасний, аби розглядаючи, слухаючи, нюхаючи, торкаючи його, перебувати в стані постійного щастя, постійної ейфорії, якщо тебе не мучить біль. Але багато індивідів не вміють насолоджуватися тим, що щедро пропонує їм життя, і ниють, скаржаться, зляться тому, що їм не вистачає того, що вони собі навігадували.

— Шукаємо щастя по країнах, сторіччях, а воно всюди й завжди з нами; як риба у воді, так і ми в ньому, і воно біля нас шукає нас самих. Немає його ніде тому, що воно всюди. Воно схоже на сонячне сяйво — розкрий лише вхід у душу свою, — вимовив Мгобокбекбе.

— Як здорово ти сказав! Краще не скажеш, — захопилася Естер.

— Це не я. Це написав філософ Григорій Сковорода. Може, і я звикну сприймати навколишню дійсність як щось повсякденне, пересічне, без захвату й замилювання,

але поки що я щасливий тому, що можу всотувати цей світ усіма почуттями. Учора перед сном відчинив вікно. Послухав, як звучить листя на деревах у саду, вдихав аромат саду... У мене немає слів, щоби описати цю насолоду! Сьогодні ранком зловив на кухні таргана й розглядав його людськими очима. Який дизайн! Яка гармонія! Яка досконалість форм! Виявляється, звичайний тарган, якщо придивитися, такий прекрасний, що викликає естетичне задоволення, любоватися ним не менш приємно, ніж найвищими шедеврами мистецтва! І взагалі, усе, що я бачу, навіть он та надщерблена цеглина, навіть он та торкнута іржею труба, навіть цвіль у підвалі, радує мій погляд і видається милим і мальовничим.

Цього ж вечора Мгобокбекбе поділився з Естер і планами на майбутнє:

— Тепер, коли я людина, я зможу нарешті працювати й приносити користь. В історії й географії нашої батьківщини є білі плями, і мені хотілося б вивчити невідомі поки аспекти існування Терентопії. Я мрію податися в експедицію периферійними, малодослідженими районами країни, почути й записати народні сказання, перекази, легенди, які, можливо, допоможуть зрозуміти походження нашої країни й нашого народу, і так далі, і таке інше. І написати б книги про це...

(— Ага, громадянине Авторе, — єхидно белькоче Ліва півкуля авторського мозку, — незважаючи на обіцянку викладати Терентопські хроніки в іронічному ключі й уникати пафосу, в останніх словесах явно проглядають пафосні нотки.

— Так, коли йдеться про хороших людей, мені важко втриматися на одній іронії, мене мимоволі зносить до ви-

соких почуттів, – погоджується Автор. – Але щоб цей розділ не був позбавлений властивого мені пустування, я вкраплю в нього черговий свій безглуздий викрутас.

Відклавши перо, поправивши краватку й зачесавши волосся, Автор Терентопських хронік брякається рачки й починає іржати й брикати, наче бешкетуюче лоша. При цьому ненароком збиває ногою який-небудь предмет, той, падаючи, зачіпається за іншу штуку, та штовхає третю, увесь кабінет наповнюється шумом і гуркотом падаючих речей, деякі з яких уявили себе яблуками, а Автора – Ісаком Ньютоном. По закінченню речеспаду, Автор, потираючи голову, вибирається з купи опалого мотлоху й виголошує: «А ви кажете – пафос». І, задоволений своєю несолідністю, знову схиляється з пером над хроніками...)

Двадцять третього вересня близько восьми годин вечора в особнячок на вулиці Гоголя прийшов Гліб Любомирович Цвях, що повернувся з Великих Дрібок після проведеної вчора в Харкові шпигунсько-магічної операції «Дротяний кефір». Поділившись із колегами цією пригодою й довідавшись тутешніх новин, ясновидець зробив ретельне телепатичне сканування підсвідомості Мгобокбекбе. Витерши після цієї роботи піт, слину і шмарклі, товстун порадував присутніх (чарівників, Мгобокбекбе й Естер) висновком, що копії передалися тільки нормальні рефлексі й звички оригіналу, а ненормальні, злочинницькі нахили Бандюги не залишили в копії ні найменшого сліду. Мгобокбекбе не заражений потягом до криміналу.

– Це здорово, – сказав Акмус.

– Це класно, – підтакнув Артаньянц.

– Виходить, Мгобокбекбе – людина, позитивна на всі сто відсотків? – із сумнівом заговорив мудрий макак. – Суцільні цесноти й зодного недоліку? Нолмальні люди не бувають без недоліків. Яксо Мгобокбекбе буде абсолютно ідеальним, то всім буде зрозуміло, со він не нолмальний, а стуцно стволений. А ми обіцяли зловити нолмального. Соби він був як усі інсі люди, тлеба вкласти у нього хоц один людський недолік. Ну, не алкоголізм, паління й налкоманію, котлі скідливі для олганізму, а хоца б хлопіння уві сні ци заїкуватість, хвастосі ци надмілний азалт, легку скналість ци донзуанство, слова-палазити ци звицку колупати мізинцем у носі...

– Ну, якщо в нормальної людини обов'язково мусять бути і свої недоліки, то вкладіть в мене... – Мгобокбекбе задумався й глянув на Естер. Вона знизала плечима. – Вкладіть в мене звицку до розіграшів, але не злих, не образливих. Щоби мої розіграші були смішні не тільки мені, але й тим, кого я розіграв.

І чарівники наситили за допомогою гіпнозу душу Мгобокбекбе звичкою до розіграшів.

Відкривши очі після гіпнотичного сеансу, нова людина сказала:

– До речі, Глібе Любомировичу, у вас на потилиці страусовий слід присохнув. Правда, Леоніде Леонідовичу? Мабуть, дорогою сюди над вами пролетів страус і...

– Де? – викликнув Цвях. і, послинивши носовичка, заходився терти до червоності лису потилицю.

– Це розіграш, – сказав Мгобокбекбе. – Страуси не літають.

І всі, включно з ясновидцем, розреготалися...

Тепер, коли Мгобокбекбе став абсолютно нормальною людиною, як з'ясувалося, — безпечною для суспільства, — подальше його перебування в магичній лабораторії Артаньянца не мало необхідності, і закохана парочка повернулася додому, на вулицю Франсуа Рабле, у корчму «Під Рятівною Мухою». Естер сказала хлопцю, що там для нього є власна окрема кімната. Раніше це було підсобне приміщення, але як тільки Гільденштерни довідалися, що келих став гомо сапієнсом, очистили цю житлоплощу від мотлоху, наклеїли гарні шпалери, поставили ліжко, шафу, тумбочку й, взагалі, створили для нового мешканця затишний куточок.

Коли оновлений Мгобокбекбе ввійшов у корчму, деякі завсідники на секунду похололи, налякані враженням, що це привид Бандюги або Бандюга-упир, але відразу зітхнули з полегшенням, побачивши, як ніжно він тримає за руку дочку корчмаря і як добродушно посміхається.

Іцхак і Маргарита Гільденштерни з нетерпінням очікували на повернення любимого Мгобокбекбе. І із цього приводу наступного дня був учинений невеликий банкет за участю тих завсідників, які знали добре Мгобокбекбе. Там були зокрема: і академік Яким Сергійович Брюходухов, і патріарх Іполит Четвертий, і лицар Річард Левове Копито, і бібліотекар Бізончик Солом'яний, і касир турагентства «Рятівна Бджола» Джульєт Дездемонович Грошенятко. Як сказав класик: «Ба! знайомі усі фейси!», або щось таке.

— Я раджу тобі, Мгобокбекбе, скласти екстерном іспити в якому-небудь вузі й отримати диплом про вищу освіту, — говорив академік, маніпулюючи ножем і виделкою. — Для тебе це так само просто, як пчихнути, із твоїми-то знаннями, із твоєю-то пам'яттю, із твоїм-то інтелектом. А там можеш займатися науковою працею чи викладанням. Я сам поклопочуся, щоби колеги прийняли в тебе всі іспити без зволікань якнайшвидше. Тобі який фах подобається більше?

— Обережно!!! — злякано викликнув Мгобокбекбе, указуючи на тарілку Брюходухова, через що той відсмикнув від страви ніж і виделку. — Обережно, котлету заріжете!

Академік засміявся розіграшу й продовжив різати котлету. А його колишній учень повідав про бажання вивчати історію й фольклор Терентопії, поділився мрією про експедицію в терентопську глухомань.

— Ми теж, мабуть, у найближчі дні відправимося в експедицію в глухомань, — підхопив тему Річард Левове Копито. — Сьогодні Його Величність натякнув, що якщо до Дня Шляхетного Мордобою міліція не розшукає те викрадене драконяче яйце, то після свята ми — лицарі Напівкруглого Столу — підключимося до шукання: відправимося в пошукову експедицію, яка триватиме доти, поки яйце або драконеня, що з нього вилупиться, не буде знайдено.

Слід сказати, що Річард Левове Копито, на відміну від інших лицарів (і придворних і незалежних) був завсідником саме цієї корчми. Інші доспіхоносці віддавали перевагу корчмі «Під Мідним Забралом». Тобто, і Річард бував у закладі Роженкранців, але частіше все-таки в Гільденштернів.

— Ми муситимемо обшарити всі глушини й задвірки країни, проїхатися таким бездоріжжям, яке не може подолати міліцейська техніка, побувати у таких населених пунктах, яких, може, і на карті не існує, — продовжував він. — Ну й у процесі експедиції, якщо буде треба, вчинятимемо подвиги: знешкоджуватимемо лиходіїв, приборкуватимемо злісних чудовиськ, і так далі. Король правий: засиділися ми в столиці без подвигів, начебто й не лицарі, а прості міністри. От якщо б і ти, Мгобокбекбе, записався в лицарі Напівкруглого Столу, то теж зміг би взяти участь в експедиції й без відриву від пошуку драконячого яйця вивчати терентопську глухомань із її переказами й сказаннями.

— Ти ба, як граціозно пурхає в височині той трамвай! — здивувався Мгобокбекбе, уп'явшись у небо за вікном.

— Де? Який? — кинулися до вікна лицар, касир і патріарх.

— Я пожартував. То пурхає не трамвай, трамваї літати не здатні, — довершував розіграш Мгобокбекбе. — То ... — проспівав: — наш паровоз вперед летить. — І, перечекавши сміх розіграних, серйозно відповів Річардові: — Я ж не лицар, я й на коні їздити не вмію, й списом і мечем...

— Це справа нехитра, — відповів Левове Копито. — За кілька днів навчишся. І не такі вивчалися. Ніхто не вимагатиме, щоби ти був супервіртуозом у цій справі. Навіть турніри — справа добровільна, бажана, але не обов'язкова. Тільки напиши заяву, і король тебе присвятить. Відразу отримаєш доспіх, коня, зброю, кімнату в гуртожитку й аванс. А якщо не сподобається — можеш звільнитися, ніхто ж силою тримати не буде. Це ж не каторга.

— Я подумаю, — сказав Мгобокбекбе...

Наступного дня нова людина зі своєю Естер наскочили в державну установу, щоб зареєструвати... ні, не шлюб, до шлюбу їхні відносини поки не дійшли; а прийшли в паспортний стіл зареєструвати Мгобокбекбе в якості нового громадянина Терентопського королівства й одержати відповідний паспорт, що засвідчує особистість.

На прохання парочки до паспортного столу підійшов і чарівник Акмус, щоб підтвердити, що ця нова людина зародилася в країні за допомогою магії.

Чиновник вислухав пояснення чарівника, почухуючи вухо печаткою, і простягнув Мгобокбекбе анкету, проказуючи: «Заповніть»...

— А це, часом, не той чиновник, що записав Бізончика Солом'яного «майонезом»? — цікавиться Права півкуля авторського мозку.

— Він самий, — говорить Автор.

— Хороше діло — записувати людину майонезом! Як він там сказав: «Мая плюс ірокез — запишемо "майокез"». Це якщо в громадянки тато кореець, а мама грузинка, він у паспорті напише «корзинка»?

— Не треба так гарячитися, Права. І я, і безцінний читач із тобою згодні — чиновник утнув дурість, оскільки тоді був молодим і недосвідченим. Надалі він таких помилок не припускав. Але це вже діла минулих днів. Не відволікай нас від більш свіжих подій, — обсмикує свій мозок Автор...

В анкеті треба було вказати прізвище, ім'я, по батькові, дату й місце народження... Ну з іменем зрозуміло — Мгобокбекбе, а от прізвище й по батькові...

– Оскільки я спочатку був пивним келихом, інакше кажучи – пивним кухлем, інакше кажучи – пивною кружкою, то нехай і прізвище моє буде Гальба, оскільки гальбами називаються півлітрові пивні кружки, а я й був саме півлітровим, – вирішила нова людина й записала: «Гальба». – А от по батькові... Своїми батьками в якійсь мірі я вважаю й пігмея Замбзиганду, який вклав у посуд мову, з якої виросла моя душа; і академіка Якима Сергійовича Брюходохова, який був першим моїм наставником; і Мойсея Роженкранца, адже зараз я є копією його сина, нехай і всиновленого, та все ж... і вас, Акмусе, і Леоніда Леонідовича Первертайла-Замийського, і Арама Арменовича Артаньянца, і Гліба Любомировича Цвяха, адже саме завдяки вам, чарівникам, я став повноцінною людиною; і Іцхака Марковича Гільденштерна...

– Що стосується Іцхака й Маргарити Гільденштернів, то, хоч я й не ясновидець, упевнений – ти ще їх називатимеш «татом» і «мамою», – сказав чарівний авіатор, посміхаючись і погладжуючи шкіряним шоломом свою випнуту нижню щелепу; при цьому Естер, зрозумівши цей натяк, злегка потупилася й зарум'янилася. – Що ж до нас, решти, – дійсно, кожний з нас вклав свою лепту у твою появу на світ. Але по батькові мусить бути тільки одне. Пропоную скласти по батькові, узявши по одній букві від імені кожного. Наприклад...

Акмус розкрив записну книжку й написав імена «батьків» вертикально, щоб перші букви імен вишикувалися в горизонтальний рядок, і приписав до цього рядка закінчення «...ович». Вийшло:

З Я М А Л А Г о в и ч
а к о к е р л
м и й м о а і
б м с у н м б
з е с і
и й д
г
а
н
д
а

— Зямалагович, — прочитала Естер. — Мгобокбекбе Зямалагович Гальба.

— Чому б і ні, — погодився хлопець.

— Чи не задовге? — засумнівався Акмус.

— Нічого. Піде, — сказав Мгобокбекбе й вписав в анкету своє свіже по батькові. — Тепер — місце й дата народження. Місце — Жорикбург, а дата... Фактично, як людина я народився тільки три дні тому. Але на вигляд мені близько двадцяти.

— Так, якщо в паспорті вказати дату народження — двадцять перше вересня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року, буде плутанина. За видом й інтелектом ти доросла людина, а за паспортом будеш — грудне немовля, — задумався вголос чарівник-авіатор.

— Але його душа зародилася в келиху ще десять років тому, — підказала красуня.

— Але й на десятилітнього він теж не схожий, — відповів Акмус. — Тоді чаклун Замбзиганда вклав у келих голос свого сина, якому було, як говорив Брюходухов, оди-

надцять років. Душа, яка проросла з голосу одинадцятилітнього, теж була за інтелектом одинадцятилітньою. Зараз тому чорношкірому синові Замбзиганди двадцять один рік. Покійному Бандюзі було двадцять три. Візьмемо середнє арифметичне й вважатимемо, що нашому Мгобокбекбе Зя-малаговичу — двадцять два. Отже, пиши в графі «рік народження» — тисяча дев'ятсот сімдесят третій. А датою нехай буде день, коли африканський чаклун у корчмі начу-див з пивним келихом. Це було дев'ятого травня.

І Мгобокбекбе вписав в анкету: «9 травня 1973 р.»

Повертаючи заповнену анкету чиновникові, хлопець сказав:

— Мабуть, я написав кострубато. Раніше писати не доводилося. Перший раз. Ще немає навички.

— Нічого, і не такі карлючки розбирали. Фотографії є?

Світлини були, оскільки дорогою до паспортного столу парочка навідалася в ательє «Термінове фото»...

За двадцять хвилин чиновник вручив Мгобокбекбе новенький паспорт громадянина Терентопського королівства із темно-коричневим Крилатим Равликом на світло-коричневій обкладинці.

До речі, світло-коричневий — це колір терентопського державного прапора. Король Мирополк Романтик, що придумав саме такий прапор, уважав світло-коричневий колір найромантичнішим, оскільки саме такий відтінок мають прадавні рукописи, що стемніли від часу. Якомусь жителеві Великого Світу такий прапор може нагадати кольором ганчірку для миття підлоги. А особливо цинічний може сказати ущипливо, що це колір какашки. Але Автор рекомендує в жодному разі не висловлюватися так у присутності терентопця. Мешканці королівства люди переваж-

но добродушні й гостинні, але при цьому великі патріоти своєї батьківщини, і таке висловлення може, затьмаривши їхню добродушність і гостинність, спровокувати їх на нанесення вам образи або навіть ляпасу.

– Ти забув повідомити, яку національність указав у його паспорті чиновник, – підказує Авторіві Ліва півкуля мозку.

– Терентопець, – миттєво відповідає Автор.

– А от цікаво, розмовляючі тварини теж мали паспорти? – цікавиться Права.

– Звичайно. Усі громадяни, що досягли повноліття, тобто там – шістнадцяти років, – одержували паспорти, незалежно від видової приналежності. Перш ніж Жорик Дев'ятий видав указ про рівноправність мовлячих тварин, останні не мали паспортів і посвідчень, але з 1987 року стали одержувати їх нарівні з людьми. І дракон Інокентій Карлович одержав паспорт в 1991 році, а дощовий хробак Гавриїл Святославович – і того раніше.

З паспортом Гавриїла Святославовича, до речі, вийшов невеликий курйоз. Коли хробак у фотоательє позував на документ, він зняв пенсне, щоб його пичка була видна у всій красі. Але без пенсне його передня частина тіла стала так схожа на задню, що фотограф, не розібравшись, сфотографував зад хробака замість його голови, а клієнт без пенсне цього не помітив і не вказав на помилку. Побачивши ж знімок, Гавриїл Святославович спочатку вирішив перезнятися правильно, але потім заради економії грошей відмовився, розсудивши, що його й так упізнають, бо інших мовлячих хробаків у Жорикбурзі не було. Так і вийшло, що в паспорті на фото зображена не голова громадянина, а його зад.

Паспорти говорячих тварин відрізнялися від паспортів людей тільки тим, що в графі «національність» указувалася видова приналежність, оскільки тварини національностей не мають. Так у паспорті Гавриїла Святославовича графа «національність» прикрашена написом «люмбрикус», а в паспорті Інокентія Карловича — «драконус».

Напевно, у Терентопському королівстві були дрібні, загублені в глухомані, населені пункти, де не тільки розмовляючі тварини, але й люди не мали паспортів і посвідчень, анітрошки від цього не страждаючи, але в більш-менш великих селах і всіх містах населення зазнало паспортизації. Звичайно ж, ця манера — ідентифікувати громадян за допомогою припечатаних книжечок з фото — була занесена в королівство з Великого Світу.

Заплативши чиновникові за оформлення паспорта, Мгобокбекбе, залишаючи його кабінет, між іншим, зауважив:

— А вам до лиця цей штамп на правому вусі.

Чиновник відразу став терти вухо, думаючи, що зі своєю звичкою задумливо почухувати вухо печаткою, він як-небудь помилково почухав не тією стороною, за яку тримають, а тією, якою штампують, і на вусі відтиснулася фарба. Наступний клієнт, що зайшов у кабінет, відзначив, що в чиновника одне вухо набрякле, відстовбурчене і яскраво-червоне, наче заборонний сигнал світлофора. Наступного штамп на його вусі не було, а був черговий Мгобокбекбе Зямалаговича розіграш...

До слова мовити, читачу, додає Автор, взявши собі прізвище Гальба, оскільки гальбами в Україні та Терентопії називали півлітрові пивні кухлі, Мгобокбекбе не

навмисно зробився однофамільцем восьми помітних діячів давньоримської історії, які носили одне і те ж ім'я Сервій Сульпіцій Гальба. Один із цих Сервіїв Сульпіцій Гальб був курульним еділом, інший – легатом, третій – монетарієм, двоє – преторами, ще двоє – консулами, і нарешті, ще один – імператором. Мгобокбекбе, будучи особистістю дуже начитаною, про це знав, але все ж його вибір прізвища не був пов'язаний з давньоримською історією, йому і на думку не спадало примазуватися до античних аристократів.

Увесь наступний тиждень нова людина була зайнята підготовкою двох дипломних робіт – з історії й філології. Він вирішив послухатися поради Якіма Брюходухова: скласти екстерном іспити в університеті, захистити дипломи й офіційно стати дипломованим фахівцем. Здача іспитів не становила труда, адже у феноменальній пам'яті цього унікального індивіда зберігалися тисячі бібліотечних томів. І із захистом диплома заховики не повинно було виникнути, адже ще будучи пивним келихом Мгобокбекбе багато думав, і його думок вистачило б на десятки дипломних робіт, а також кандидатських і докторських дисертацій. Але треба було оформити дипломні роботи матеріально, у вигляді написаних або надрукованих текстів у палітурці.

Плином тижня він виконав цю роботу за допомогою друкарської машинки, котру йому позичив академік Брюходухов. Й першого та другого жовтня складав іспити й захищав дипломні роботи. Вісімнадцять професорів «ганя-

ли» його по різних темах, задавали найскладніші питання й переконалися, що знання їхньої «жертви» не уступають, а в чомусь і перевершують знання самих професорів. І обидві дипломні роботи, за темами: «Роль характерників в історії Запорізької Січі» і «Романтичний аспект чарівництва в слов'янських літературах ХІХ сторіччя» були захищені блискуче.

Разом із дипломами про вищу освіту Мгобокбекбе Зямалагович одержав і запрошення працювати в університеті, але йому так хотілося для початку помандрувати королівством, що він спокусився іншою пропозицією – Річарда Левове Копито.

Другого жовтня просто з університету, зі свіжими дипломами про вищу освіту в кишені, Мгобокбекбе попрямував до Королівського замку, де попросив аудієнції в глави держави. Жорик Дев'ятий відразу ж його прийняв, оскільки був вільний.

– Чув-чув, – казав рудобородий лицар у зеленій короні, жестом запрошуючи відвідувача присісти поруч на диванчик, оббивка якого була прикрашена зображеннями крилатих равликів, – мені Річард Левове Копито про вас розповідав.

Мгобокбекбе присів поруч із гостинним монархом і пояснив, що його зацікавила можливість подорожі країною в якості лицаря. Але чесно зізнався, що його набагато більше цікавить сама подорож, ніж лицарський титул. Так, втім, титул взагалі не цікавить.

– Давайте, зробимо так, – сказав головний лицар, – ви зараз напишете заяву, і я вважатиму вас умовно прийнятим у колектив Напівкруглого Столу, а офіційну присвяту зробимо в День Шляхетного Мордобоя, коли зберуться всі

члени Напівкруглого Столу. Експедиція країною відбудеться, навіть якщо до свята буде знайдене драконяче яйце. А то засиділися мої лицарі в столиці. У королівстві завжди є місце подвигу. Доспіх і зброю ми зараз же вам підберемо, є три прекрасні коні на вибір, одержите аванс – п'ять тисяч триста вісімнадцять шурхотиків шістдесят сім дзвяків, кімнату в гуртожитку. Якщо не сподобається бути лицарем, у будь-який час можна звільнитися. Чесно скажу: дуже хотів би, щоби ви стали лицарем Напівкруглого Столу, мені вас рекомендували як досить цікаву особистість.

Поки новий лицар писав заяву невпевненою рукою (покійний Бандюга не обтяжував себе писанням, а виходить, і в копії не було таких навичок) королівський писар Ульріх фон Смирнов оформив лицарське посвідчення, беручи дані з паспорта відвідувача. Потім Його Величність сам сфотографував Мгобокбекбе фотоапаратом “Polaroid Impulse Portrait” (що той прилад відразу друкував знімок на фотопапері; король купив це чудо техніки в 1993 році, у Харкові), сам акуратно вирізав ножицями з фотокартки зображення голови й плечей вступника, сам вклеїв цей кольоровий квадратик у посвідчення, припечатав і підписався.

Так Мгобокбекбе формально став тридцять дев'ятим лицарем Напівкруглого Столу.

Після цих бюрократичних формальностей Жорик Дев'ятий сам же відвів нову людину на склад зброї й обладунків, що був в одній з веж замку, і допоміг вибрати доспіх за розміром, меч, щит, спис...

— Це доспіх одного із кращих моїх лицарів – графа Галактіона. Статурою й ростом він був як ви, Мгокоб...

Мбоко... – Його Величність спіткнувся на екзотичному імені.

– Можете називати мене для стислості просто Мгоцько, – допоміг королю парубок, придумавши простіший варіант імені. – А що трапилось із графом Галактіоном? Він загинув?

– Ні, слава Богу, – живісінький-здоровісінький, – відповідав Жорик. – Просто півтора року тому звільнився з Напівкруглого Столу й емігрував до Великого Світу. Романтична історія. Закохався в даму з Великого Світу, захотів із нею жити, а вона не побажала залишати батьківщину. Довелося йому перебраться до неї. Кинув отут свій Шмокиконський замок і переїхав до коханої в однокімнатну квартирку, що в Харкові, у районі Нова Баварія. Місяць тому я навідувався до нього в гості. Працює електриком. Дружина вагітна, чекають народження дитини. Незважаючи на фінансові й житлові проблеми, вертатися не збирається. Дуже вже він її кохає. Як говориться: рай в шалаші. Ну й доспих отут його залишився. Потім зможете, Мгоцьку, замовити ковалеві індивідуальний за смаком, якщо захочете, а поки для початку поносіть графський.

Лицар у пластмасовій короні допоміг новачкові обрядитися в металеву шкарлупу й поцікавився:

– Ну як, нормально? Не тисне, не тре, не давить?

– Так, усе гаразд, – відповів Мгобокбекбе, порухавшись у панцирі й переконавшись, що в ньому йому досить затишно. – Я, мабуть, просто в ньому і піду додому, щоби звикати.

– Звичайно. До речі, он той щит, третій ліворуч, з танцюючим грифоном, теж належав графові Галактіону. Червоний танцюючий грифон у жовтому полі – його герб.

Вам, між іншим, теж герб потрібен, раз ви вже лицар. Який би хотілося?

Свіжий лицар подумав, потираючи рукавичкою забрало, і вирішив:

– Біла пивна кружка в чорному полі.

– Прекрасно. У вас гарний смак. Треба буде зобразити на щиті, – оцінив король.

Домовилися, що завтра новий лицар одержить обіцяний аванс і візьме перші уроки верхової їзди й володіння списом і мечем.

І цього разу Мгобокбекбе не зміг втриматися від розіграшу на ґрунті вкладеної в нього Глібом Цвяхом відповідної сверблячки. Він запитав короля, чи знає той, що його корона почала іржавіти, і коли Жорик здивовано зірвав головний убір і став уважно розглядати, пояснив, що це розіграш, що іржавіти корона не може, оскільки пластмасова, а не залізна, і що його розіграш є наслідком впливу навіювання, а не його особистою ініціативою. Король посміявся.

Попрощавшись із главою держави й Напівкруглого Столу, Мгобокбекбе в доспіху з мечем на боці, із щитом і телескопічним розкладним списом у футлярі попростував вулицею Франсуа Рабле від Королівського замку до корчми «Під Рятівною Мухою». Благо – не далеко, усього чотири квартали.

Треба сказати, що в Терентопському королівстві сучасні лицарські панцири і кольчуги, а також зброя, значно легші й зручніші, ніж металевий тягар лицарів середньовічних, адже терентопські металурги й ковалі увесь час працювали над створенням міцних, але легких сплавів і максимально зручних фасонів, і досягли в цьому великого прогресу.

Новий лицар хотів був спочатку сходити до лицарського гуртожитку, але голодний шлунок гурчанням примусив спершу повернутися до корчми, а знайомство з гуртожитком відкласти на потім...

Після того як Мгобокбекбе, красуючись у доспіху, повідав Естер, Іцхаку й Маргариті Гільденштернам про успішно здані іспити й захищені дипломні роботи з демонстрацією самих дипломів, які підтверджують, що Мгобокбекбе Зямалагович Гальба — кваліфікований історик і філолог; після того як він розповів про аудієнцію в короля; після того як зняв доспих і пообідав, у гості наскочила принцеса Зіночка, з якою Естер і Мгобокбекбе не бачилися із двадцятого вересня, з того дощового вечора, коли принцеса, вийшовши з корчми й пройшовши два квартали, зазнала нападу п'яного Бандюги.

Справа в тому, що через день — двадцять третього вересня — Зіночка з однокурсниками під керівництвом викладача відбули з Жорикбурга в невелику експедицію околицьними селами для збору фольклору, і тільки сьогодні — другого жовтня — принцеса повернулася до столиці. Тому для неї було великою несподіванкою застати кращу подругу Естер у компанії з незнайомим сірооким хлопцем. Якби не талант чарівника Гліба Цвяха, принцеса прийняла б цього хлопця за того самого мерзотника, який намагався її зґвалтувати тринадцять днів тому і від якого їй удалося вирватися тільки завдяки цеглині, що підвернулася під руку. Але Цвях добре виконав свій професійний обов'язок, вилучивши з пам'яті принцеси той страшний епізод і

вклавши в її голову інші, безтурботні спогади, тому зовнішність цього парубка в картатій сорочці нічого їй не нагадала.

— Знайомся, подружко, з новим іміджем старого друга, — сказала їй Естер після вітання. — Знаєш, хто цей усміхнений тип, який так безцеремонно тебе розглядає? Це ж наш Мгобокбекбе!

— Здрастуй, Зіночко. Ти приголомшена, але це правда, — я той, кого ти звикла бачити пивним кухлем. Приємно побачити тебе людськими очима.

Нехай тебе не дивує, безцінний читачу, що Мгобокбекбе звернувся до дочки глави держави так за просто, без церемоній, запанібратськи на «ти», без «Вашої Високості». Адже вони були друзями вже дев'ять років.

— Ну ніхріна собі! — сказала принцеса. — Я й не підозрювала, що магія досягла такого прогресу, що вже людей роблять із кухлів. Так, дивишся, і пологові будинки не будуть потрібні — люди народжуватимуться з посуду. Ой, вибач, Мгобокбекбе, що я не поздоровалась. Добрий вечір. Просто я дико вражена цим дивом.

Естер з новою людиною навперебій стали пояснювати подружці, що чудо було зроблено не методом перетворення скла на плоть, а методом переселення душі зі скла в копію іншої людини. Показали той самий скляний келих, у якому зародилася й жила всі ці роки душа Мгобокбекбе; келих, який тепер був банальною посудиною для пива, що не відрізняється від сотень інших. Повідомили, що в той же дощовий вечір, коли Зіночка заходила сюди останнього разу, неподалік розстався з життям син Мойши Роженкранца, тіло якого й послужило прототипом для нового тіла Мгобокбекбе.

– Коли Грошенятко заволав: «Людину вбили!», я так злякалася! – розповідала Естер. – Не минуло, мабуть, і години, як ти вийшла з корчми, і раптом – повідомлення, що когось убили. Я подумала: а раптом – тебе! Потім з'ясувалося, що Грошенятко погарячкував. Міліція незабаром визначила, що нікого ніхто не вбивав, а просто бандит сп'яну довбанувся головою об цеглину й – капут.

Відразу принцеса довідалася й про те, що Мгобокбекбе вже має дві задокументовані вищі освіти: історик і філолог, а крім того він – лицар Напівкруглого Столу.

– До речі, дівчата, ви не повірите, але мене дотепер ніхто не поцілував із цього приводу, – натякнув свіжий лицар, і відразу обидві студентки-першокурсниці виправили цей недогляд, прикрасивши губною помадою обидві щоки друга.

– Між іншим, у мене після того дощового вечора теж трапилось дещо на кшталт чуда. Ну, чудо – не чудо, а щось незрозуміле, – похвасталася коронована блондинка. (Слово «коронована», безцінний читачу, не треба розуміти буквально. Зіночка ходила без корони. Тобто в неї, як і в старшої сестри Зінулі, була маленька декоративна корона. Але надягала вона її тільки із приводу публічних офіційних особливо врочистих заходів.) – Отже, вийшла я тоді з корчми, розкрила свою рожеву парасольку й пішла до замку. На вулиці нікого не було. Прийшла, відкрила ключем двері своєї кімнати, увійшла, запалила світло, зняла куртку, розтопила камін, поставила біля нього парасольку, щоби сушилася, переодяглася в домашнє, узяла книгу з тумбочки й лася читати. Ось отут починається незрозуміле. По-перше, – звідки узялася ця книга? Це був пошарпаний рукописний том – старотерентопський

клад давньоірландського трактату з магії друїдів. У мене не було такої книги. Питання: як же вона потрапила в мою кімнату, якщо кімната була закрита, а ключ – у мене? По-друге, я ніколи не цікавилася магією, тим більше – магією прадавніх ірландців, а тут раптом заходилася читати цю спецлітературу із захватом, начебто це був захоплюючий роман. Хоч я й знаю старотерентопську мову, але цей рукопис був напханий специфічними магічними термінами, мені невідомими, так що я практично нічого не розуміла, але однаково тупо читала ці незрозумілі фрази години дві й не могла відірватися. І тільки після цього завела будильник, почистила зуби і так далі, а потім лягла спати. Ранком розбудили батьки, і виявилось, що я проспала. Але хоч я й збиралася до університету у поспіху, все-таки встигнула помітити, що рукопису там, де я його поклала, уже немає. Після повернення з університету стала його шукати із цікавості, та так і не знайшла. Ніхто із придворних його не бачив, у нашій бібліотеці його немає й ніколи не було. Просто містика якась! І крім того, парасолька пропала. Увечері поставила сушитися, а ранком її не було. Так дотепер і не знаю, куди вона зникла. Довелося нову купити. Так що й у мене, як бачите, трапляються маленькі чудеса.

(Парасолька, безцінний читачу, була зламана Бандюгою відразу ж, як тільки принцеса спробувала нею захищатися. Ранком двірник, що прибирав вулицю, викинув у сміттєвий контейнер брудну порвану рожеву ганчірку з покрученими металевими ребрами. Гвалтівник відшпурнув цю річ досить далеко від підворіття, тому міліціонери її не бачили.)

Потім Зіночка розповіла, як вона з іншими студентами фольклорного факультету університету їздила по селах у пошуках народних пісень, казок і інших добутків усної літератури. Але все, що вони чули від народних співаків і розповідачів казок, уже було відоме й записане ще сто років тому.

— Так, фольклор центральних районів королівства добре вивчений, тут важко знайти щось нове, вірніше — старе, але невивчене, — сказав Мгобокбекбе. — Шукати треба в глибинці, подалі від центру, ближче до Окраїнних Земель.

— За десять днів нашого спілкування із сільським народом лише один раз попалося те, що не записане у фольклорних збірниках, — продовжила дочка короля. — Один моторний дідок наспівав під гармошку чотири десятки смішних частівок.

— Ти їх пам'ятаєш? Проспівай, — попросила Естер.

— Пам'ятаю, але вони не дуже пристойні, з ненормативною лексикою, — відповіла Зіночка.

— Нічого. Ми троє — люди дорослі, а з пісні слова не викинеш, — наполягала дочка корчмаря.

І прекрасна принцеса, злегка зашарівшись від зніяковіння, проспівала матірні частівки. Вони дійсно були смішними, і Естер із Мгобокбекбе щиро реготнули.

Потім свіжий лицар зізнався, що він має намір переселитися з корчми до лицарського гуртожитку. Він, звичайно, любить Гільденштернів, але у власній окремій квартирі людина почувається впевненіше, вільніше, чим у квартирі інших людей, нехай навіть ілюбимих.

— Я тепер дорослий чоловік, а дорослому чоловікові належить мати свою квартиру, хоча б у гуртожитку, а не

жити в приймах на чужій житлоплощі.

— А якщо ти передумаєш бути лицарем? — запитала Естер.

— Мені пропонують роботу в університеті. Там теж є гуртожиток. Що стосується лицарського — то він усього в десятих хвилинах ходьби звідси й у п'ятих хвилинах — від Королівського замку, так що зможемо бачитися часто, поки я в Жорикбурзі. До речі, я хочу просто зараз піти туди й познайомитися із цією житлоплощею.

— Чур, ми з тобою, — попросила Естер.

— Схвалюю, — погодилася нова людина.

Вони втрьох спустилися сходами з другого поверху й вивергнулися на вулицю.

Виходячи з корчми, Мгобокбекбе обернувся до принцеси й, як би продовжуючи розмову, вимовив:

— От ти, Зіночко, кажеш: хлюмсики. І...

— Хлюмсики? Які хлюмсики? Я ні про яких хлюмсиків не говорила, — перебила його дочка короля.

— Ти згадала про хлюмсиків, — нагадав хлопець.

— Ні про яких хлюмсиків я не згадувала, Мгобокбекбе. Тобі почулося.

— Згадувала, Зіночко.

— Та ні ж.

— У мене свідок є. Скажи, Естере, ти чула, як Зіночка вимовила: «Хлюмсики? Які хлюмсики? Я ні про яких хлюмсиків не говорила»?

— Чула, — підтвердила дочка корчмаря.

— От бачиш, Зіночко, і Естер чула, як ти згадала про хлюмсиків, — наполягав Мгобокбекбе.

— Я сказала це вже після того, як ти сказав: «От ти, Зіночко, кажеш: хлюмсики», — сперечалася принцеса.

— Ну після чи не після, а — сказала. А я передбачив, що ти зараз заговориш про хлюмсиків, і, випередивши тебе, вимовив: «От ти, Зіночко, кажеш: хлюмсики», — із серйозним видом морочила голову нова людина.

— Я не збиралася говорити ні про яких хлюмсиків. Я взагалі не знаю, що таке хлюмсики. Уперше чую, — виправдовувалася блондинка.

— Як?!! Ти не знаєш, що таке — хлюмсики?!! — здивувався хлопець, зупинившись і вилупивши на принцесу здивовані очі. Здивувався так, ніби вона сказала, що не знає що таке ніс і вперше про ніс чує.

— Не знаю, — зніяковівши, прошептала дочка короля.

— Ти?!! Не знаєш?!! Що таке — хлюмсики?!! Не може бути!!! — Здавалося, Мгобокбекбе був приголомшений цим її незнанням. Він дивився на Зіночку, високо задерши брови, здивовано роззявивши рота і остовпівши посередині тротуару.

— Ну не знаю, — згоряючи від сорому, белькотала принцеса. — А що це таке?

— Де? — перепитав хлопець.

— Хлюмсики.

— Поняття не маю, — спокійно відповіла нова людина, як ні в чому не бувало продовживши рух до гуртожитку. — Я сам уперше почув це слово тільки-но, коли його проговорював.

— Черговий розіграш, — розсміялася Естер. — Чарівники вклали в Мгобокбекбе звичку до розіграшів, і тепер він усім морочить голову своїми приколами. От і тобі.

— У мене це виходить автоматично, поза мого бажання, — сказав хлопець. — Так я запрограмований магією.

(Тут Автор, забігаючи вперед, зауважує, що і згодом, аж до 8 жовтня, Лицар Півної Кружки буде при спілкуванні з іншими людьми мимоволі, піддаючись впливу вкладеного в нього Глібом Цвяхом навіювання, утинати розіграші. Самому йому вони будуть не до душі, оскільки, на його смак, примітивні і безглузді, але втриматися від них він не зможе в силу впливу навіювання. Автор надалі не згадуватиме про його нові мимовільні розіграші для економії місця в своїх писаннях, але читач може мати на увазі, що це відбувалося кожного разу аж до, повторює Автор, 8 жовтня.)

От так веселячись, вони дотупали швидко до лицарського гуртожитку. Там новий лицар пред'явив комендантові гуртожитку лицарське посвідчення.

— Знаю-знаю, мені Його Величність про вас уже телефонував, — сказав сивобровий Методій Хламенко, мигцем зирнувши на підпис государя й знову піднявши погляд на хлопця й двох дівчат — блондинку й брюнетку. У блондинці він упізнав молодшу принцесу, а в брюнетці — красуню з корчми «Під Рятівною Мухою». — Як раз днями звільнилася двокімнатна квартира номер триста три — барон Аркадій із сім'єю переїхали до Шмокиконського замку, — так що можете займати її. Крім того, є п'ять вільних однокімнатних приміщень.

Однокімнатні приміщення призначалися для парубків, а двокімнатні — для сімейних. Досвідчений комендант помітив, як хлопець поглядає на брюнетку, а вона — на нього, тому запропонував — двокімнатне, прикинувши, що якщо новий мешканець і холостяк, то вже не надовго.

У супроводі Методія Хламенка Мгобокбекбе з дівчатами піднялися ліфтом на третій поверх і оглянули порожню

квартиру, яку зовсім недавно займав лицар Аркадій і його сім'я...

— Давненько ми не чули про лицаря Аркадія, — дуєтом кажуть обидві мозкові півкулі Авторів. — Але ж саме з нього почалася вся ця історія. Недобре забувати персонажів, з яких заходився заварювати кашу, то пак — сюжет.

— Так, прийшов час згадати й про Аркадія, як я й обіцяв наприкінці сьомого щося, — погоджується Автор. — Тим більше, що це повернення до Аркадія є приводом для знайомства із ще одним різновидом жителів королівства. Тому в наступному щосі, двадцять дев'ятому, за назвою «Духи Шмокиконського замку», поговоримо знову про Аркадія...

ЩОСЬ ШОСТЕ

Монарх у короні з пластмаси

— ... Гадаєш, отак просто і побачиш короля?
Микола Гоголь, «Альфред».

— Ах, ваша величносте, хіба недостатньо того, що ми без усяких заслуг одержали від вас стільки благодіянь...
Карло Гоцці, «Король-олень».

— Ах, ваша величносте! Яка ж нам благодать надсилається!
Грицько Основ'яненко, «Куп'янський самозванець».

17 вересня 1995 року.

Слово «король» походить від імені Карл. Як слова «цар», «кесар», «кайзер» — від прізвища Цезар. Карл Великий і Юлій Цезар були настільки помітними історичними особистостями, що ім'я одного й прізвище другого перетворилися на монархічні титули.

У середині дев'ятнадцятого століття якийсь жорикбуржець на ім'я Мстислав Скринька у своїй статті, опублікованій в столичній газеті «Доля з маком», виступив з ініціативою замінити в Терентопії титул короля на свій чисто терентопський монархічний титул, якого більше ніде немає. І нехай, як і у випадку зі словом «король», цей титул походить, мовляв, від імені. Наприклад, оскільки більшість королів у цій державі мали ім'я Жорик, то чому б не зробити це ім'я титулом. Нехай, мовляв, терентопські монархи називаються не королями, а жориками. Згідно з

такою ідеєю майбутніх глав цієї країни кликали б, наприклад: жорик Сашка Другий, жорик Генка Перший, жорик Жорик Десятий і таке інше. А дружини монархів йменувалися б не королевами, а жорикевами. Ну й держава, відповідно, повинна називатися не королівством, а жориківством.

Але ця ідея не дістала підтримки, і монархів там продовжують називати королями, їхніх дружин королевами, а державу королівством.

Отже, як ми знаємо з попереднього щось, увечері сімнадцятого вересня в Королівський (а не Жориківський) замок в'їхав навантажений лицарем Аркадієм гіппомобіль, що його вів дракон.

Король Жорик Дев'ятий, дійсно, як і припустив стражник біля воріт, у цей час був зайнятий харчуванням любимців. У момент наближення Інокентія Карловича з намоченим вогнегасною піною Аркадієм, монарх шпурляв шматочки м'яса екземпляру, яким він особливо пишався: грифонові-альбіносові на кличку Мурзик. Грифон з апетитом клював яловичину гострим загнутим дзьобом, притискаючи пазурами волохатих лап, стовбурчив білі лебедині крила й вихляв довгим гнучким хвостом від задоволення, косячи червоними очима на благодійника.

Оскільки замок для короля був рідним домом, Жорик і одягнений був по-домашньому. На голові короля була зелена пластмасова корона й руда борода (втім, про бороду, напевно, вірніше сказати не «на голові», а «під головою», тому що бороди, як правило, ростуть униз, а не вгору), на ногах сині спортивні штани з білими лампасами й коричневі вельветові домашні капці, а торс Жорика Дев'ятого, прикритий позаду буденною червоно-чорною

піжамною мантиєю, був упакований у кремову футболку, прикрашену зображенням співака Вадима Мулермана, який у 60-ті роки ХХ століття був суперзіркою советської естради.

– Ніколи не чув, щоб який-небудь король прикрашав себе портретом советського співака, – зауважує Права півкуля авторського мозку.

Справа в тому, пояснює Автор, що Жорик Дев'ятий в 1971 році почув занесену в королівство з Великого Світу грамплатівку з піснею «Кульгавий король» або «Король-переможець» (у неї дві назви) у виконанні Мулермана. Пісня й голос виконавця монархові сподобалися, і Жорик став діставати й інші його записи.

Цей терентопський монарх любив класичну музику, відвідував оперні спектаклі й симфонічні концерти. Але це не означає, що він був снобом, котрий нехтує легкою музикою. Ні, у нього був широкий спектр музичного смаку. Йому, крім класики, подобалися й джаз, і рок, і фолк і поп-музика та інше. Зрозуміло, йдеться про якісні зразки, а не про низькопробну халтуру, яка може бути в будь-якому напрямку, включно з академічним. Тому гарні естрадні пісні він слухав з не меншим задоволенням, ніж симфонії й ораторії.

Із численних пісень, проспіваних Мулерманом, терентопському владареві найбільше подобалися: «Є!», «Лада», «Налетіли раптом дощі», «Строгий капрал» (або «Як хороше бути генералом» – у цієї теж дві назви), «Чаклунство», «Ви дозволите з вами познайомитися», «Вітер з Місяця», «Гуцулочка» і згаданий «Король-переможець».

А довідавшись, що Вадим Мулерман був сусідом Терентопії, у тому смислі, що народився й виріс у Харкові,

вчився співу в Харківській консерваторії й почав кар'єру з виступів на харківській естраді, терентопський король просочився ще більшою до нього симпатією. Це, крім іншого, виразилося в тому, що вінценосець зажадав носити футболку з портретом шановного співака. І, вручивши фотографію Мулермана терентопському художникові Християну Сантиметренку, який, крім іншого, займався розписом тканин у техніці батика, попросив відобразити вокаліста на одязі. І таки став носити футболку, що зазнала такої художньої обробки. (Ще в короля була аналогічна футболка з портретом іншої советської суперзірки родом з Харкова – Людмили Гурченко; до якої також на замовлення вінценосця художньо приклав руку Християн Сантиметренко).

Жорик Дев'ятий знав, що чотири роки тому, в 1991, Вадим Мулерман емігрував з Росії до США (інформації про співака королю на його прохання повідомляли, крім іншого, терентопські розвідники, що працюють у Великому Світі), але, звичайно, не знав і не міг знати, тому що не був ясновидцем, що за дев'ять років, в 2004-ому, шановний співак повернеться жити в рідний Харків, де буде засновником і керівником місцевого молодіжного Театру Пісні й радником мера з питань культури...

Що ж до зеленого вінця, котрий прикрашав королівську голову, то цей головний убір був вирізаний власноручно Жориком Дев'ятим із пластмасового цебра. Справа в тому, що справжня корона, якою коронувалися терентопські королі, була виготовлена із золота й дорогоцінних каменів, тому вона незручна для постійного носіння – важка й холодна. Взагалі-то монархи Великого Світу не носять постійно корон, надягають їх короткочасно ті-

льки із приводу особливо врочистих заходів. Можливо, у давнину у Великому Світі монархи носили металеві корони постійно, ніби капелюхи. «Бо в ті часи королі зберігали свої корони на голові, а не в Тауері», як написав Чарльз Діккенс у своєму творі «Посмертні записки Піквікського клубу», що той твір Автор Терентопських хронік, тобто твій, безцінний читачу, покірний слуга вважає іронічним епосом. Проте в останні сторіччя, включно із сьогоднішнім, у нашому світі немає такої практики. Але, на думку терентопців, без корони монарх, як ніс без ніздрів. І от у Терентопському королівстві ще із часів Мирополка Романтика склалася традиція: король має усюди й завжди на публіці бути в короні. Це, мовляв, прояв поваги до народу, якому подобаються корони. Лише вдома в колі сім'ї монархові дозволялося бути, так би мовити, босоголовим. Король Жорик Дев'ятий виявив кмітливість і виготовив легку пластмасову корону для щоденного буденного носіння (діставши від дружини докір за зіпсоване цебро, яке, за її словами, було майже як нове й могло ще послужити в господарстві), а справжню золоту, важку й незручну, надягав тільки в особливо врочистих випадках. І це його, так би мовити, новаторство припало народу до душі. От, мовляв, який у нас король: простий, демократичний безсрібник; навіть буденна корона в нього найдешевша, яку кожний може собі зварганити. Корона в нього, що правда, вийшла кривувата, несиметрична, оскільки він не був професійним різьбярем по пластмасі. Але для буднів і так зійде, вирішив він.

— Гляньте-но, Ваша Величносте, — сказав королю сивовусий чоловік у робочому комбінезоні, що тримав у руках тазик з м'ясом (це був той самий служитель

зоопарку, який просльозився після ганебної кончини занепалого дракона Грицька).

Король глянув і зіницям своїм не повірив – до нього наближався справжній дракон! І не просто дракон, а той самий, якого Жорик Дев'ятий неодноразово бачив з королівської ложі в Стайні Опері та Балету. Якщо врахувати, що, крім п'янички Грицька, дракони до Королівського замку ніколи не навідувалися, було чому здивуватися. Тим більше, що слідом за драконом рухалося ще щось незрозуміло-металево-пінисте. Що й кашляє до того ж. Монарх, не зводячи очей з нежданого прибульця, жбурнув останній шматок у вольєр Мурзика й витер пальці рушником, що висів на плечі сивовусого.

Дракон переміщав себе дуже обережно, тому що якийсь цікавий павич нав'язливо крутився під ногами, ризикуючи бути затоптаним. Цей павич, треба сказати, будучи мазунчиком короля, користувався привілеєм не сидіти в клітці або вольєрі, як інші мешканці звіринцю, а вільно розгулювати по території всього замку. Зосередивши всю увагу на цьому безрозсудному птахові, Інокентій Карлович не міг роздивитися вміст навколишніх кліток і вольєрів, у той час, як увесь зоопарк витріщався на нього.

– Несподіваний гість, несподіваний! – почув крилатий екскурсовод, занурений у ступання повз павича.

Завмерши й піднявши очі від нахабного птаха, дракон виявив, що стоїть біля вольєра грифонів просто перед королем.

– Ой, Ваша Величносте, я той... Здрастуйте! – злегка змішався Інокентій Карлович, якому ніколи ще не доводилося зустрічатися із главою держави от так близько. Дракон перш бачив короля тільки в ложі оперного театру,

завсідниками якого були вони обоє, але бачив здалеку й, звичайно ж, не спілкувався.

— Доброго вечора! — відповів монарх.

— Ваша Величносте! Я виконав свою клятву й доправив чудовисько до зоопарку! — виник раптом голос лицаря Аркадія, такий бадьорий і дзвінкий, начебто й не тонув секунду тому у кашлі.

— Аркадію, ви де? — сторопів монарх, шпурляючи здивований погляд на околиці, але не знаходячи лицаря.

— Тут! — тикнув пазуром дракон у пінисто-сітчастий тюк.

— Для цього мені довелося застосувати тактичну хитрість, — продовжило звучати зазначене джерело. — У запалі самовідданого бою я прикинувся переможеним і завдяки такому прийому заманив суперника до розташування Вашої Величності.

Король насупився й проткнув руду бороду пальцями, що означало невдоволення, але Аркадій цього не бачив, оскільки поза, у якій лицар висів на гіппомобілі, не дозволяла йому дотягтися поглядом до начальства, як він не косив очі.

Дракон обурився:

— Та це ж брех...

Але лицар перебив:

— Я свою обіцянку виконав. Тварина перед вами, Ваша Величносте, і вам вирішувати, куди її прилаштувати. Я пишаюся тим, що виконав свою обіцянку, здійснив подвиг, доправивши вам у зоопарк дракона. І надалі...

Його перервав Жорик Дев'ятий:

— Мовчати! Хто тобі, сучому синові, дозволив на драконів нападати?!

— Це ви мені? — не повірив вухам «переможець дракона».

— Прагнеш виявити геройство — бийся на лицарському турнірі, а не на мирних наших драконів налітай! — гнівався монарх. — Розплутайте його.

Останні слова були звернені до трьох лицарів — барона Річарда Неголеного, барона Тараса й графа Леоніда Заканавного — які наближалися до наших героїв. Барони й граф, оцінивши ситуацію, видралися на гіппомобіль і заходилися смикати мокру від піни сіть у пошуках краю.

— Ах, як скорботно чути несправедливість! — образився Аркадій. — Ви ж самі, Ваша Величносте, бажали дракона! А від лицарських турнірів я ніколи не ухиляюся, і турнірник не з гірших!

— Хрін розплутаєш! — сказав граф Леонід Заканавний.

— Спустіть мене на землю й порубайте сітку мечами, — порадив Аркадій колегам.

І поки вони виконували ці маніпуляції, король говорив:

— Так, я не приховую, що хочу, аби в моєму зоопарку жив тверезий дракон. Але добровільно! Без усілякого насильства! Якби я знав, що ти збираєшся здійснити свій п'яний белькіт, я б заборонив на корню! А вам, добродіє драконе, я приношу своє королівське вибачення за цю ідіотську ситуацію. Упевнений, що більше такого не повториться!

— Дякую, Ваша Величносте, — злегка поклонився Інокентій Карлович.

— Хочете, я покаджу вам свій зоопарк? — запропонував Жорик драконові. — Є дуже затишний вольєр з басейном і

іншими зручностями, що пустує. У ньому жити зручніше, ніж у Каменіанських печерах.

— Ні. Дякую, — відмовився хвостатий гість.

— Я раджу вам поцікавитися. Вольєр просторий, чистий, їжа першокласна, догляд, ніяких обмежень у діях. Не життя, а курорт!

— Ні, — повторив дракон уже більш прохолодним тоном.

— Шкода. Ну що ж, ні, отже, ні. Діло добровільне, — зітхнув король.

Вони хвилину помовчали, спостерігаючи, як барон Річард Неголений батує зброєю капронову павутину, потім Інокентій Карлович вимовив:

— До побачення, Ваша Величносте.

— До побачення, добродіє драконе, — відповів той, чемно хитнувши зеленою короною.

— У вас отут можна злітати? — запитав крилатий екскурсовод, озираючись.

— Так, мабуть, а чому ні.

Дракон розгорнув великі крила, схожі на два шкіряні вітрила, і, пригнувши голову, побіг по доріжці. Від змахів його крил зоопарком заметався вітер. На щастя для Інокентія Карловича, надокучливий павич був зайнятий тим, що намагався дзьобнути капронову сітку, заважаючи звільняти лицаря Аркадія, і дракон зміг злетіти без перешкод. Спостерігаючи, як його гість, ляскаючи крильми, набирає висоту, король подумав: «Яка краса наші дракони!» і, зітхнувши, кинув оком убік вольєра, що пустує.

Тим часом три лицарі, відганяючи ногами павича, вже розпатрали мечами тенета механіка Нетребенька, оголивши небачене досі металеве спорудження, усередині якого

був заточений їхній колега. (Про всяк випадок, Автор повідомляє отут, що одержавши чергову зарплатню, Аркадій чесно розплатиться з Вакулою Охрімовичем за його знищену лицарськими мечами капронову сіть). Аркадій, діставши волю рухів, заходився ворушити руками-ногами, що затекли від нерухомості. При цьому він розхлюпував навколо залишки вогнегасної піни.

— Що це ви, друже, такий вологий? — запитав Жорик Дев'ятий, почувавши незручність перед лицарем Аркадієм за свою лайку.

— Нете... Нете... Нетребенько вставив воге... воге... вогнегасник... — тремтячи й цокаючи від мокрої прохолоди щелепами, буркнув той.

— Та ви зовсім змерзнули, друже мій! У гарячу ванну терміново! — скомандував монарх і, сказавши сивовусому служителеві зоопарку: — Продовжуйте без мене, Юрію Антоновичу, — разом із четвіркою своїх лицарів рушив у королівські апартаменти. За ними ув'язався цікавий павич.

Дорогою, тремтячи й заїкаючись, «ловець драконів» гарчав:

— Жертвуєш собою, ризикуєш здоров'ям, а замість подяки чуєш: «сучий син»!

— Ну, прошу вибачення, Аркадію. Я погарячкував. Терпіти не можу насильства, тому й вибухнув, — виправдовувався король. — Ви й самі винуваті.

— Ви ж мене не зупинили тоді, на банкеті. А мовчання — знак згоди. Я думав, ви мовчазно мене підтримуєте.

— Не надав значення. Думав, проспитеся й забудете. Каюся, не вгадав. Моя провина. Шкодую.

Пройшовши крізь зоопарк, вони впровадилися в п'яти-поверховий будинок, обліплений, як пень опеньками, різнокаліберними вежами й башточками з конічними черепичними дахами, увінчаними флюгерами.

— Мені за годину має бути зустріч із японськими гістьми, — говорив Його Величність, піднімаючись із супутниками на другий поверх кам'яними сходами. — Але до того я хотів би зробити повідомлення для лицарів. Зараз ви, Аркадію, візьмете ванну, я опоряджуся, а ви троє зберете лицарів у тронному залі...

Король і лицар Аркадій запнулися на другому поверсі головного будинку Королівського замку, тому що саме там розташовувалися, крім усього іншого, і королівський гардероб, і королівська ванна кімната. А лицарі Тарас, Леонід Заканавний і Річард Неголений заходилися обшарювати весь замок у пошуках колег. Зрозуміло, терміново зібрати всіх тридцять вісім лицарів Напівкруглого Столу неможливо, адже деякі перебувають у власних замках, від яких не встигнуть добратися до короля за лічені хвилини, а деякі взагалі невідомо де, тому збирали тільки тих, хто знайдеться в цей момент у Королівському замку й лицарському гуртожитку. Обшаривши замок і зателефонувавши до гуртожитку, знайшли вісімнадцять членів Напівкруглостолового колективу...

До речі, зауважує Автор Терентопського так званого епосу, коли вже ми з тобою, безцінний читачу, перебуваємо в гнізді Напівкруглостолового лицарства, я видам тобі повний список усіх лицарів Напівкруглого Столу (від 17 вересня 1995 року).

Отже, лицарями Напівкруглого Столу на той момент значилися:

1. Король Жорик Дев'ятий.
2. Герцог Леонід Коліно.
3. Герцог Абрам.
4. Герцог Харитон.
5. Граф Леонід Кучерявоногий.
6. Граф Леонід Очкарик.
7. Граф Леонід Гострий Лікоть.
8. Граф Леонід Заканавний.
9. Граф Василь.
10. Граф Абдулла.
11. Граф Яків.
12. Граф Остап Влучне Вухо.
13. Граф Леонід Жвавий.
14. Граф Леонід Хихотунчик.
15. Граф Кузьма.
16. Граф Остап Електричка.
17. Граф Омелян.
18. Барон Річард Неголений.
19. Барон Порфирій.
20. Барон Панас.
21. Барон Тарас.
22. Барон Юрій Тигровий.
23. Барон Андрій Цинік.
24. Барон Вадим Оптиміст.
25. Барон Євген.
26. Барон Геннадій.
27. Барон Сергій.
28. Лицар Аркадій.
29. Лицар Андрій Схожий.

30. Лицар Федір.
31. Лицар Вадим Металорізальний.
32. Лицар Юрій Капітальний.
33. Лицар Леонід Насторожений.
34. Лицар Остап Окрошколюб.
35. Лицар Річард Левове Копито.
36. Лицар Хома.
37. Лицар Борис.
38. Лицар Ярослав.

Як ти бачиш, безцінний читачу, із тридцятьох вісьмох особин одинадцятаро були звичайними лицарями, десятеро – баронами, тринадцятаро – графами, троє – герцогами й один – сам розумієш. У цій книзі буде, так би мовити, персонажити і тридцять дев'ятий лицар, але на даний момент він не тільки не став лицарем, але навіть не народився у вигляді людини. З'явиться пізніше, за чотири дні.

У королівстві, як бачимо, були титули лицаря, барона, графа й герцога, і не було титулів шевальє, баронета, віконта й маркіза. У якості заохочення король присвоював рядовим лицарям титул барона, баронам – графа, і т.д.

Поки лицарі Тарас, Річард Неголений і Леонід Заканавний збирали інших, лицар Аркадій відігрівався й змивав вогнегасну рідину в королівській ванні, у той час як королівські пралі прали й сушили його одяг. (Як читач, можливо, пам'ятає, те ж саме відбувалося із цим лицарем і його одягом і вчора, шістнадцятого вересня, але не в Королівському замку, а в лазні імені Стахановця Іллі Шнапса). Зрозуміло, під словом «одяг» Автор розуміє матер'яні речі, а не металевий доспіх. Втім, доспіх також зазнав миття й активного сушіння, оскільки був наповнений вогнегасною вологою.

А король перемінив домашню одіж на парадне вбрання, вийняв із сейфа золоту корону, а пластмасову, природно, зняв. Перш ніж напнути на себе дорогоцінний головний убір, Жорик Дев'ятий подзвонив катові Інкогнітечку, який у цей час у своєму кабінеті, розташованому на четвертому поверсі цього ж будинку, сидів у кріслі, поклавши ноги на табурет, і з інтересом читав орфографічний словник терентопської мови, дивуючись: яких тільки слів не буває!

— На найцікавішому місці... — буркнув, встаючи, кат, відклав словник, надів клоунську маску й спустився на другий поверх.

— Інкогнітечку, мені незабаром має бути зустріч із закордонними гістьми, з японцями. Гляньте, чи в порядку моя зачіска, чи не треба підправити.

Говорячи це, Його Величність, як завжди, розплився в посмішці. На перших порах при виді маски Інкогнітечка король мимоволі починав реготати. Аж дуже комічні були й цей величезний червоний ніс, і щіткоподібні фіолетові вуса, і криві окуляри, і поролонові вуха. Поступово монарх звик до маски ката настільки, що навчився стримувати регіт, але від посмішки стриматися все-таки ніяк не міг. Навіть присуджені до повішення сміялися, коли Інкогнітечко підводив їх до шибениці.

Цей кат, якщо ти пам'ятаєш, безцінний читачу, підробляв підстригачем королівського волосся. Критично оглянувши голову монарха, Інкогнітечко сказав: «Не подобається мені цей завиток»; і відразу гострою, як бритва, сокирою завиток блискавично зрубав, після чого додав: «А от тепер гарно».

— Спасибі, Інкогнітечку, ви вільні, — попрощався король і надяг дорогоцінну корону.

Незабаром Жорик Дев'ятий і лицар Аркадій піднялися на третій поверх, де перебував тронний зал, у якому вже були присутні лицарі, позначені в нашому списку під номерами: 8, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38. Жорик Дев'ятий був у розкішній мантиї із червоного оксамиту й горностаєвих хвостів; парадному костюмі, розшитому золотими нитками по смарагдовому тлу; зрозуміло, у золотій короні, нашпигованій дорогоцінним камінням (важка ти, «шапка» Мирополка); і, тим більше зрозуміло, у рудій бороді. Лицар Аркадій був у сірому светрі й джинсах, які йому позичив король. Позичив, тому що напинати нетребеньківський метал занадто громіздко, легкий і зручний доспіх самого Аркадія залишився в майстерні винахідника, а одяг ще перебував у сушінні (крім натільної білизни, яка вже встигнула висохнути, і була лицарем надіта). От король і поділився на час власним одягом.

Монарх попросив уваги й сказав, що за кілька хвилин йому має бути аудієнція закордонних гостей, тому він буде краток. Указавши на Аркадія, король оголосив, що цей тип, який на минулому банкеті сп'яну бовкнув, що доправить у замок дракона, таки дійсно сьогодні прибув у супроводі дракона. Попросивши не шуміти, Жорик продовжив, мовляв, напад на дракона, як і напад на будь-якого іншого громадянина, є вчинок хуліганський, і Аркадій за нього вже дістав догани; нехай і інші собі намотають на вус. Однак, при цьому Аркадій, ризикуючи здоров'ям, дотримав слова (нехай навіть і дурного, сказаного з п'яну), не посоромив лицарської честі, виявив

якщо не героїзм, то, як мінімум, наполегливість. А це гідно заохочення. І тому, підвів ризику хазяїн корони, лицареві Аркадію надається титул барона. Крім цього, він одержує у володіння Шмокиконський замок. Але уперед король забороняє проявляти насильство стосовно драконів, або когось ще, крім лиходіїв і злочинців, і надалі за такі речі буде нагороджувати не титулами із замками, а тільки доганами.

Відразу дехто з лицарів поздоровляти нагородженого, потискувати його долоню, поплескувати по плечі й, клацаючи себе нігтем по горлу, говорити: «З тебе належить!», а дехто насупився, прикусив губу й нервово ворушив щоками. Цей дехто нахмурений звався Річардом Левове Копито, і пояснювати причини його гримас навряд чи варто. Жорик же Дев'ятий у цей момент наказав своєму писареві Ульріху фон Смирнову оформити документи — ордер на Шмокиконський замок і баронське посвідчення — тільки якнайшвидше — гості на підході.

Писар, настроєний на швидкість виконання, метушливо заметався, розбив чорнильницю, посковзнувся на чорнильній калюжі, упав, зламавши гусяче перо (за традицією важливі документи там писалися не авторучкою, а гусячим пером). Але не розгубився, а видер інше перо, із хвоста павича, того самого, який у зоопарку ув'язався за королем і тепер шарахався по тронному залу. Оправив павине перо складаним ножичком і, вмочаючи його (перо, а не ножичок) у чорнильну калюжу на підлозі, нашкрібав необхідні папери, у поспіху перебруднивши ляпками й відбитками чорнильних пальців.

Вийшло не дуже естетично, але переробляти було нема коли, і король, узявши документи нігтями за краєчок,

намалював свій підпис і відтиснув державну печатку, після чого, намагаючись не забруднитися, простягнув заляпані аркушики лицареві Аркадію. Тобто ні, не просто лицареві; а тепер вже барону Аркадію...

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ВОСЬМЕ

Письмена лівої ноги

— Ти гадаєш, що Янусу вдалося зв'язатися з якимось паралельним простором? — запитав Едік.
— Зв'язок він налагодив уже давно. Чому не припустити, що він пішов далі? Чому не припустити, що він налагоджує перекидання матеріальних тіл?
Брати Стругацькі, «Понеділок починається в суботу».

Якщо прикласти руку до писання листів їй не вдасться, нехай спробує прикласти ногу. Розбірливий ногопис — штука дуже хороша.
Льюїс Керролл. З листів до знайомих дітей.

— ... Чи не можна висловлюватися і пальцями ніг? Щоправда, довелося б роззутися під час бесіди...
Гілберт Кім Честертон, «Людина, яка була Четвергом».

25, 26 жовтня 1995 року.

— **Н**у й гостей привалило! І артисти й лицарі! — вимовив голова села Лос-Кобиляки, спостерігаючи в'їзд до поселення двох лицарів Напівкруглого Столу: Федора й Леоніда Кучерявоногого.

За день до цього до Лос-Кобиляк, невеликого сільця в Мізерноградській області, наскочили столичні співаки й музиканти, щоб порадувати селян своєю творчістю.

— Ласкаво прошу, панове лицарі! — сказав вершникам голова, чоловік років сорока, кремезний, частково лисий

брюнет з голеним підборіддям і довгими, майже до підборіддя, вусами.

— Привіт вам, молодий черевиче! — відповів лицар Федір.

Ще в шкільні роки Федір, сміху заради, називав знайомих пацанів не «молодий чоловік», а «молодий черевич», і згодом це звернення так в'їлося в його мову, що він став автоматично озиватися до всіх представників чоловічої статі будь-якого віку зі словами «молодий черевиче».

— Я голова Лос-Кобиляк. Мене кличуть Свиридом Красномовчуном, — відрекомендувався лос-кобилякинець. Лицарі теж йому представилися.

— Скажіть, молодий черевиче, чи відоме вам місце-знаходження викраденого драконячого яйця й людини, зображе...

— Ні, — перебив лицаря Федора Свирид.

— Я ж вам ще не показав портрет тієї людини, а ви вже заперечуєте! — викликнув Федір.

— Та бачив я вже той портрет. Один з артистів уже опитав мешканців нашого села, — відповів голова.

— Який ще артист? — запитав граф Леонід Кучерявоногий.

— Та гітарист. Один із цих, — Красномовчун указав на паркан, де висів папір, на який гуашовими фарбами був нанесений наступний текст:

«ТІЛЬКИ ОДИН КОНЦЕРТ!

25 жовтня в клубі виступлять зірки столичної естради:

співачка Цецилія і співак Еміль Хахашкін,

а також рок-групи: "Перегрінус Тіс" і "Чавунні шнурки"!

Початок о 18.00».

— Артисти ще вчора приїхали, — продовжував Свирид. — Репетирують зараз у місцевому будинку культури. За три години, як бачите, почнеться концерт. Це Богдан Пасмо, наш, лос-кобилякинець, усе влаштував. Він закінчив лос-кобилякинську школу й виїхав до столиці, і став там музикантом, заснував рок-групу «Чавунні шнурки». І от тепер із цією групою й із іншими артистами приїхав до рідного села, щоби порадувати земляків мистецтвом.

— А той гітарист, що допитувався про намальованого, він теж зараз у клубі? — запитав Леонід Кучерявоногий.

— Ну так, репетирує, — підтвердив голова. — Він, як тільки прибув до села, першим ділом став усіх опитувати про яйце дракона й шахрая, зображеного на портреті.

— Їдемо до клубу, довідаємося в нього про результати опитування, — вирішив граф, і обоє вершники спрямували коней до центра села, де мав місце сільський будинок культури.

У сільському клубі дійсно відбувалася репетиція.

Музиканти настроювали інструменти, мікрофони й іншу апаратуру, щоби звук був найкращим, наскільки це можливо в провінційних умовах. Лідер «Чавунних шнурків», ініціатор і організатор концерту Богдан Пасмо, двадцятитрьохрічний хлопець із довгими, до плечей, руськими патлами, керував процесом. Втім, такі ж патли (тільки не у всіх русьві) мали всі музиканти обох рок-груп, згідно із традицією кращих часів рок-музики. Завідувач клубу не тільки зі зацікавленням спостерігав репетицію, але й до-

гідливо намагався допомогти, чим тільки міг, будучи навіть дещо в цьому нав'язливим.

Там бас-гітарист групи «Чавунні шнурки» Захар Полуящikov підтвердив лицарям Напівкруглого Столу, що він уже опитав жителів Лос-Кобиляк.

— Я ж міліціонер за фахом, вірніше, поки ще курсант міліцейської школи, а в групі граю у вільний час. Коли Богдан вирішив дати концерт у рідному селі, мені довелося відпрошуватися у свого наставника з практики, старшого лейтенанта Миколи Ратиці. І він відпустив мене тільки за умови, що під час цієї гастролі я продовжуватиму пошук викраденого драконячого яйця... До речі, це буде перший виступ нашої групи за межами Жорикбурга.

— Ну й що показало опитування? — поцікавився в рок-міліціонера лицар Федір.

— Отут ніхто нічого про це не знає, на жаль, — зітхнув Полуящikov.

— Треба спитати місцевого чарівника, якщо він ще живий, — втрутився в цю бесіду лідер «Чавунних шнурків» Богдан Пасмо. — Чарівники — народ багатознаючий; може, він знає про це більше, ніж лос-кобилякинці. Він жив кілометрах у сімох від села, у власному маєтку. Пам'ятаю, у дитинстві я з пацанами туди ходив, а чарівник показував нам усілякі фокуси. Пам'ятаю, як він перетворив огірок на кактус... Як же його кликали-то? Забув.

— Того чарівника кличуть Корнелієм Костянтиновичем, — підказав завклубом.

— Так-так, Корнелієм Костянтиновичем. Він ще живий? — запитав Пасмо. — Він уже тоді був підстаркуватий.

— Живий, — відповідав завідувач клубом. — Щоправда, в останні роки він у Лос-Кобиляки не навідується. Тут буває

його учень Касян. Говорить, що Корнелій Костянтинович загруз у якомусь магічному експерименті й не може віддалятися від свого маєтку.

Лицар Федір і граф Леонід Кучерявоногий урадили затриматися в Лос-Кобиляках до завтрашнього ранку, насолодитися концертом, переночувати, а на світанку вирушитися до того чарівника Корнелія Костянтиновича.

За три години почався концерт. Столичні артисти в це село раніше не приїжджали, навіть артисти з Мізернограда тут бували дуже рідко, тому в клуб набилося все село, так що ті, кому не вистачило місць, сиділи на колінах у тих, кому місць вистачило.

Першою співала молода співачка Цецилія, лауреатка конкурсу «Золота Фанера». У її репертуарі були попсові шлягери з Великого Світу: і українські, й російські, і з так званого далекого зарубіжжя (американські, англійські, італійські, французькі тощо). Для того, щоб безкарно виконувати привселюдно чужих пісень, та ще заробляючи на цьому гроші, треба мати на те дозвіл правовласників цих пісень. Але й Цецилія, й інші терентопські артисти виконували музику з Великого Світу, не маючи на те схвалення правовласників, тобто з порушенням авторських прав. І не тому, що були підлими або жадібними, а тому, що, як і всі терентопці, повинні були дотримуватися конспірації, приховуючи від Великого Світу існування Терентопського королівства. Ну як вони могли дістати від правовласників дозвіл на виконання цих пісень у Терентопії, якщо ніякої Терентопії взагалі не існує, з погляду правовласників?

Уяви собі, безцінний читачу, що тобі належать права на які-небудь пісні, і раптом до тебе заявляється суб'єкт, що бажає дістати дозвіл на виконання цих пісень в Атлантиді, наприклад. Хіба ти не вирішиш, що він божевільний?

Другим співав улюбленець жорикбурзької молоді Еміль Хахашкін – спортивного виду рухливий молодий чоловік з тонкими вусиками, диною зачіскою, сергою в лівім вусі, в екстравагантній і яскравій, «папуговій» одешинці в якихось блискітках. (До речі, саме ця людина першою виявила у підворотті на вулиці Франсуа Рабле нерухливого Бандюгу й викликала до нього швидку допомогу, яка констатувала смерть і, у свою чергу, викликала міліцію). Він виконав пісеньки в танцювальних ритмах, власного виготовлення.

Еміль Хахашкін бував у Харкові й тримав, образно висловлюючись, руку на пульсі сучасної великосвітської естрадної музики, намагався вгнатися за тамтешньою модою, а може, навіть, дещо перегнати. Довідавшись, що у Великому Світі з'явилася мода робити ремікси на популярні пісні й що деякі тамтешні співаки випускають магнітофонні касети або компакт-диски, на яких записано по кілька реміксів на одну пісню, Хахашкін першим спробував впровадити цю моду в королівство. І заходився вчиняти ремікси навіть не на цілі свої пісні, а на їхні фрагменти, прагнучи переплунути в цьому аспекті великосвітських колег. От що із цього приводу повідомлялося у одному з вересневих, 1995 року, номерів газети «Доля з маком»:

«Популярний столичний співак, автор-виконавець Еміль Хахашкін, якого шанувальники називають "яскравим метеором терентопської естради", у "спів-авторстві" з покійними поетами О.С. Пушкіним і Т.Г. Ше-

вченком, у яких він запозичив букви, і покійними композиторами В.А. Моцартом і Л.В. Бетховеном, у яких він запозичив ноти, склав перший рядок майбутньої пісні "Я від тебе не відв'яжуся". 22-го серпня в столичному нічному клубі "Супервідтяг" відбулася презентація нової аудіокасети Е. Хахашкіна, у яку ввійшли перший рядок пісні "Я від тебе не відв'яжуся" і 29 реміксів на цей рядок. На прес-конференції в рамках презентації Е. Хахашкін поділився з журналістами спогадами про творчі муки, у яких народжувався цей рядок. Особливо довгі творчі муки артист пережив у період написання букви "ж" і ноти "ля-бемоль". Наприкінці презентації відбувся концерт: Еміль Хахашкін проспівав перший рядок майбутньої пісні "Я від тебе не відв'яжуся" і двадцять шість реміксів на цей рядок. Він би проспівав також двадцять сьомий, двадцять восьмий і двадцять дев'ятий ремікси, якби не легкі тілесні ушкодження, які йому нанесли з лементами "Та відв'яжися!" слухачі, трохи стомлені попередніми двадцятьма шістьма варіантами.

Еміль Хахашкін погрожує протягом найближчих місяців скласти другий рядок пісні "Я від тебе не відв'яжуся" і 37 реміксів на цей другий рядок. Шанувальники Еміля з нетерпінням чекають, коли кумир порадує їх цим новим проявом свого естрадного метеоризму!»

Втім, жителів Лос-Кобиляк цей співучий метеор не мучив реміксами, а проспівав пісні дореміксового періоду. Може, причиною тому – легкі тілесні ушкодження, отримані на презентації.

Потім виступила група «Перегрінус Тіс», названа так по імені головного героя повісті Е.Т.А. Гофмана «Володар бліх». Це був важкий метал. Можливо, чавун.

Останньою виступала група «Чавунні шнурки», із творчістю якої читач уже трохи знайомий. (У щосі тридцять першому з назвою «День Шляхетного Мордобобою» представлений текст однієї з її композицій, нагадує про всяк випадок читачеві Автор). Хоча в назві цього колективу й присутній чавун, ця рок-музика не належала до категорії важкого металу. Це був скоріше арт-рок.

(До речі, щодо рок-музики. Найперший у СРСР рок-сейшн відбувся у Харкові, на сцені Харківського клубу залізничників. Кілька харківських рок-груп виступили там 1 січня 1966 року. У тому ж році у Харкові було випущено перший номер журналу «Біт-Ехо», найпершого в СРСР періодичного видання про рок-музику. Зрозуміло, це був самвидав, а не офіційна преса.)

Концерт селян не розчарував, тому що на безриб'я й рак риба.

(Написавши тут народну приказку «на безриб'я й рак риба», Автор Терентопських хронік, тобто твій, безцінний читачу, покірний слуга, раптом згадав анекдот про раки в кулінарному аспекті. Цей анекдот письменник Грицько Основ'яненко почув у рідному Харкові, і 30 жовтня 1840 року виклав у листі до російського літератора Федора Олексійовича Коні. Ось цей анекдот (цитата з того листа):

«Пан, у всьому вибагливий, навесні, коли показалися перші раки, отримавши їх живих, наказав куховарці зварити і відразу подати собі, але оскільки раків було небагато, так він і підтвердив, щоби вона не сміла з'їсти жодного, що він дізнається і суворо покарає. Кухарка зварила та принесла. Пану здалося, що раків уже менше.

"Ти, каналіє, з'їла їх половину!" – закричав він із серцем.

"Батюшко, Іване Івановичу! – заволала вона жалісно. – Та якщо я хоч один рак з'їла, то щоб я перед твоєю милістю сама раком стала"».)

Зазвичай між рок-музикантами й так званою попсою відносини не дуже дружні. Зазвичай рокери на попсовиків дивляться зверхньо й ледве чи не зі зневагою, вважаючи їх комерсантами-халтурниками, а не творцями справжнього мистецтва. І все-таки Пасмо, знаючи смаки своїх односі-льчан і бажаючи, щоб задоволення від концерту дістали не тільки цінителі року, яких там була меншина, але й більшість, що цінує попсу, переступивши через свою, так би мовити, музичну бридливість, запросив взяти участь і явно попсових Цецилію й Еміля Хахашкіна. Ті з радістю погодилися, тому що концерт був не благодійним, а за гроші, тобто селяни на нього купували квитки.

Коли вже Автор торкнувся теми терентопського, так би мовити, шоу-бізнесу, він згадає ще одного жорикбу-рзього співака, унікального співака на ймення Садко Акордов. Цей виконавець не брав участі у даному концерті (та й не міг брати участі, як читач побачить згодом), але оскільки особистість ця по-своєму досить дивна, то Автор не може не звернути на нього уваги безцінного читача.

Це один із найпопулярніших (якщо не у всьому королі-встві, то в його столиці) співаків, тому що щотижня в пресі про нього щось повідомляється, чим не можуть похва-статися багато інших музикантів. У чому секрет такої популярності? Автор негайно відкриває тобі, читачу, цю таємницю. Так, Садко Акордов є одним з найпопулярні-ших столичних співаків. А між тим цього Садка Акордова взагалі не існує! Тебе, мабуть, це здивує, читачу. Ти, мож-ливо, вигукнеш: «Та як може бути популярним той, кого

не існує?!» (Зрозуміло, це не стосується популярних персонажів книг, фільмів і так далі, придуманих письменниками та іншими творцями). І проте, популярність цього співака існує, а самого співака не існує. Не існує не в тому сенсі, що він уже помер, а в тому сенсі, що навіть і не народився.

Садка Акордова придумав продюсер Прокопій Макуха. Цей терентопський продюсер, що займається, крім продюсування неіснуючого співака, оптовим продажем вовни, почитавши бульварну пресу з Великого Світу, дійшов висновку, що ніщо так не популяризує артиста, як пов'язані з ним скандали. Чим скандальніше артист, тим більше про нього пише преса, чим більше про нього пише преса, тим він більш відомий широким масам, тим більше народу ним цікавиться, а отже, тим більше він і популярний.

І Прокопій Макуха вирішив провести експеримент: «розкрутити» неіснуючого артиста шляхом публікації про нього скандальних матеріалів. І, придумавши ім'я «Садко Акордов», став складати скандальні статті й оплачувати їхні публікації в пресі.

У першій статті, наприклад, розповідалося, що співак Садко Акордов похабно осквернив чучело єдинорога в Жорикбурзькому краєзнавчому музеї. У другій статті було спростування: мовляв, повідомлення про те, що співак Садко Акордов похабно осквернив у краєзнавчому музеї чучело єдинорога, – мерзенна інсинуація; у дійсності співак Садко Акордов чучело не оскверняв, у дійсності співак Садко Акордов осквернив усього лише екскурсовода верхи на чучелі... І так далі...

Перші публікації викликали в читачів плечипотискання: мовляв, який-такий співак Акордов, не бачили, не чули... Але поступово скандали, що не припинялися навколо його імені, зацікавили публіку, читачі стали з нетерпінням чекати нових повідомлень про його скандальні витівки. Спілкування багатьох людей у столиці стало починатися зі слів: «А ви читали, що допіру знову утнув співак Акордов?».

Популярність цього скандаліста зростала, як сніжний ком. З'явився навіть фан-клуб Садка Акордова. Члени цього клубу вирізали всі публікації про нього з газет та журналів і заучували напам'ять хронологію його скандалів. За підсумками опитування читачів журналом «Побиття байдиків», співак Садко Акордов увійшов у п'ятірку найпопулярніших музикантів за 1994 рік. І це при тому, що його ніхто не бачив і не чув!

Публіка жадала побачити цю знамениту людину.

І побачила.

У травні 1995 року газета «Тю!» опублікувала зображення цього співака. Зображення було фотомонтажем, який зварганив продюсер Макуха: він узяв кілька світлин естрадних зірок Великого Сіту, з однієї фотографії вирізав ніс одного артиста, з іншої – очі іншого, із третьої – вуха третього і т.д. Із цих фрагментів склав «фоторобот» неіснуючого скандаліста. Після тієї публікації в газеті «Тю!» деякі комерсанти, що бажали поживитися на популярності Акордова, стали випускати й продавати футболки, сумки й усякі сувеніри з його зображенням, що ще більш підвищило його популярність.

Експеримент продюсера Прокопія Макухи перевершив його очікування. У редакції газет і журналів стали при-

ходити запити з філармоній терентопських міст із проханням повідомити, як можна зв'язатися зі співаком Акордовим, щоб запропонувати організацію його концертів і гастролей на найвигідніших умовах. Макуха второпав, що якщо з'явиться справжній, живий Садко Акордов, то на хвилі такої популярності зможе зібрати пристойні дивіденди, навіть не маючи ні голосу, ні слуху.

І продюсер кинувся шукати суб'єкта, який би зіграв роль придуманого ним скандаліста.

І, уяви собі, безцінний читачу, зустрів випадково на вулиці столиці людину, дуже схожу на той фотомонтаж. Мало того, ця людина вміла співати й мала прекрасний слух і голос. Кликали його брат Купріян, і був він ченцем Жорикбурзької Лаври, і співав у монастирському хорі.

Наскільки Авторові відомо, продюсер Макуха дотепер умовляє брата Купріяна зіграти роль Садка Акордова, але смиренний чернець навідріз відмовляється ставати відомим скандалістом...

Після концерту було застілля, де музиканти, лицарі й лос-кобилякинці досхочу наїлися, напилися й набазікалися.

Наступним ранком артисти виїхали з Лос-Кобиляк на автобусі, на якому вони сюди й приїхали, а шоферував сам Богдан Пасмо. На відміну від співака Еміля Хахашкіна, співачки Цецилії й учасників групи «Перегрінус Тіс», які були професійними музиками, тобто заробляли на життя тільки музикою, члени колективу «Чавунні шнурки» уважалися аматорами, оскільки заробляли на життя в

інших професіях, а музикою займалися у вільний від основної роботи час. Богдан Пасмо працював шофером автобуса, того самого, на якому й привіз у рідне село «шнурків», «Перегрінусів», Цецилію й Еміля. (Як і більшість автобусів у Терентопії, ця машина теж була гібридом, тобто зібрана з деталей від різних транспортних засобів, але переважно – з деталей автобуса ЛіАЗ-677, що випускався на Львівському автобусному заводі з 1962 року). Але мріяв Пасмо, щоб «Чавунні шнурки» стали професійною групою й жили лише з музики.

А лицар Федір і граф Леонід Кучерявоногий поїхали до чарівника Корнелія Костянтиновича. Дорогу їм указав голова Свирид Красномовчун, у хаті якого вони переночували:

– Їдьте все прямо от по цій стежинці; її буде перетинати інша стежинка, так ви там не звертайте, а продовжуйте їхати прямо; потім цю стежинку перетинатиме ще одна стежинка, так ви там теж не звертайте; а вже там, де цю стежинку перетне третя стежинка, звертайте праворуч: там і перебуває маєток того чарівника.

І коні, які, на відміну від тамтешніх автобусів, були не гібридами з деталей від різних видів, а транспортом, так би мовити, цільним, породженим у повній відповідності зі віковавною, добре продуманою природою конструкцією, повезли двох лицарів стежкою, що пролягала крізь ліс, котрий складався з дерев різних порід, але найбільше, здається, там було сосен і акацій.

Автор же скористається цим моментом, щоб описати лицарів, їхні щити та їхніх коней.

Граф Леонід Кучерявоногий був чоловіком тридцяти двох років, середнього зросту, русявим із сірими очима, не

товстим і не худим, а так... середнім. Його напарник, лицар Федір був чоловіком тридцяти двох років, середнього зросту, русявим із сірими очима, не товстим і не худим, а так... середнім. Отут Автор запинається й чеше потилицю. Гм, це дві різні людини, і поплутати їх неможливо. Якби читач побачив їх вживу або хоча б на фотографії, він помітив би різницю й не прийняв їх за того самого чоловіка. А в словесному описі виглядає, начебто це близнюки або двійники. Це показник того, що словесний портрет все-таки не може конкурувати з портретом фотографічним або живописним, тому читачеві доводиться власною уявою домальовувати описи персонажів, що ті описи, як би літератор не силкувався, є всього лише досить приблизними, контурними начерками.

Втім, була в графа одна особлива прикмета, яка відрізняла його від напарника навіть у недосконалому словесному описі. У нього були кучеряві ноги. Тобто волосся на ногах було таке довге, що навіть завивалося в колечка. Це його приятелі помітили чи то в лазні, чи то на пляжі, від чого й виникло прізвисько Кучерявоногий. Але, ясне діло, коли цей Леонід був одягнений, та ще, поверх того, впакований у доспих, то такої відмінності неможливо було помітити.

На щиті графа Леоніда Кучерявоногого зображений чорний кажан у світло-сірому полі. А на щиті лицаря Федора – красива молода жінка в синьому полі; що сидить у спокусливій позі. І не взагалі якась абстрактна, символічна жінка, а цілком конкретна: американська кінозірка Мерілін Монро. Вона складається з кількох кольорів: волосся жовте, очі блакитні, вії чорні, губи червоні, шкіра, зрозуміло, тілесного кольору, а сукня біла.

(— Між іншим, громадянине Авторе, ти не дуже-то зважаєш на правила геральдики, — бурмоче Ліва півкуля авторського мозку. — За цими правилами на лицарських гербах можуть бути присутніми тільки певні кольори й тільки певні зображення, а не що завгодно, а ти сунеш у герби терентопських лицарів будь-які кольори й будь-які зображення, що дає привід фахівцеві в цій справі обвинуватити тебе в невігластві.

— Усі обмеження в терентопській геральдиці скасував ще король Мирополк Романтик, котрий вважав, що такі обмеження порушують право людини на самовираз. І з тих пір на гербах у Терентопії можна зображувати що завгодно й у яких завгодно барвах, — відповідає Автор.

— Знову вивернувся, — говорить про Автора його Права півкуля. — Спритний вигадник, виверткий, неначе Штірліц...

— До речі, щодо Макса Отто фон Штірліца, — виголошує раптом Автор, — тобто совєтського розвідника Всеволода Владімірова, відомого також під псевдонімом Максим Ісаєв; персонажа шпигунських романів Юліана Семенова (який цього Штірліца сам і вигадав), та знятих за ними телесеріалів і кінофільмів. Якби у Росії прізвища та національність надавалися людям не по батькові, а по матері, то він вважався б українцем Всеволодом Прокопчуком. Бо його мамою була українка, така собі Олеся Прокопчук. Втім, Штірліц і був українським розвідником, що боровся за незалежну Українську державу, але не в романах Юліана Семенова, а у фантастично-пародійному романі Василя Кожелянка «Дефіляда в Москві».

— Я згадав Штірліца не для того, щоби ти, пане Авторе, вчепившись у цю згадку, просторікував про нього, — бу-

рчить Права. – Штірліц до Терентопського королівства не має стосунку.

– У книжках Семенова про Штірліца Терентопія дійсно ніде не згадується, – відповідає Автор. – Але Терентопія є сусідом Харкова, тому цей мій так званий епос про неї є, так би мовити, поблизухарківським. А Харків у книжках про Штірліца згадується. Ну, нехай усього лише чотири рази, нехай дуже побіжно, але ж згадується. А в книзі «Сімнадцять миттєвостей весни» є такий абзац:

«Скінчивши сервірувати стіл, Штірліц включив приймач. Лондон передавав веселу музику. Оркестр американця Гленна Міллера грав композицію з "Серенади Сонячної долини". Цей фільм сподобався Гіммлеру, і у Швеції було закуплено одну копію. З тих пір стрічку досить часто дивилися в підвалі на Принц-Альбрехтштрассе, особливо під час нічних бомбувань, коли не можна було допитувати арештованих».

Цей епізод є й у культовому телесеріалі «Сімнадцять миттєвостей весни». Однією з головних музичних композицій мюзиклу «Серенада Сонячної долини» є складена Гленном Міллером «Серенада місячного світла». А склав Міллер цю серенаду за завданням одного харків'янина. От такий виходить ще один довгий і звивистий зв'язок Штірліца з Харковом. Справа в тім, що цей харків'янин, що його кликали Йосипом Мойсейовичем Шилінгером, музикант і композитор, який керував у Харкові деякий час Українським симфонічним оркестром, переселившись до США, створив свою оригінальну систему складання музики, і написав про цю систему велику (за обсягом) книгу, яку американські музиканти навіть називали неофіційно «музичною біблією». Цією системою заці-

кавилися тамтешні композитори, і стали брати в приїжджого харків'янина домашні уроки. Був серед учнів і Гленн Міллер. Навчивши його своїй системі, харків'янин дав завдання скласти за цією системою композицію. І Міллер склав «Серенаду місячного світла». Автор Терентопського так званого епосу, де говориться про чарівну країну й пошуки драконячого яйця, напевно не став би все це викладати, якби цей, м'яко виражаючись, епос не був поблизу харківським. А раз Автор так сяк пристебнув його до Харкова, то зобов'язаний згадувати Харків щоразу, коли розмова йдеться про речі, що так чи інакше, навіть дуже віддалено, з ним пов'язані. Як проказують терентопці: назвався пальцем – лізь у ніздрю.)

Граф Леонід Кучерявоногий мандрував верхи на коневі на кличку Петро, названому так на честь російського імператора Петра Третього. (Який, втім, процарював, або, якщо завгодно, проімператорствував усього-то півроку, і чиє справжнє ім'я було Карл Петер Ульріх. Він був, до речі, внучатим племінником шведського короля Карла Дванадцятого. Петро Третій помер у липні 1762 року. А в листопаді 1765 він приперся на Харківщину. Якщо людина кудись самотійно пересувається після смерті, то напрошується підозра, що вона зробилася вампіром. Але в даному випадку вампіризм ні до чого. Бо з'ясувалося, що імператор Петро Третій, який приплентався на Харківщину, не був справжнім, а самозванцем – рядовим російським мушкетером Петром Чернишовим, що втік із війська і прикинувся монархом, з яким був зовні дещо схожий. Про це розповідається у творі Грицька Основ'яненка «Куп'янський самозванець», написаному за спогадами очевидців.) А лицар Федір мандрував на коні на кличку Камбіс, названому

на честь перського царя Камбіса Першого, що правив у шостому сторіччі до нашої ери. Непарнокопитий Петро був синьо-чалої масті, тобто мав чорну шкіру, але білу шерсть, що та комбінація надавала його зовнішності блакитнуватого відтінку. А непарнокопитий Камбіс – сунічно-чалої масті, тобто з шерстю теж білою, але шкірою червонясто-рудою, що в сумі справляло враження пунцево-рудого відтінку.

Оскільки, по-перше, Автор щойно сказав про масті коней, а по-друге, цей так званий Терентопський епос де-що пов'язаний з Харковом, то він (тобто я), Автор, хотів би зробити маленький відступ, аби повідомити читача про незвичайні масті двох харківських непарнокопитих.

Колишня столиця України, крім офіційної назви Харків, має і неофіційну, жартівливу назву Лопансбург, бо крізь нього протікає вузька та мілка річечка Лопань. Під цією кумедною назвою він фігурує зокрема в низці літературних творів, виданих у його столичні часи. А Автор цих рядків називає свій рідний Харків, крім того, Містом Зеленої Кобили та Блакитної Коняки. Якщо читач є достатньо ерудованим щодо Харкова, то він одразу второпав, що Автор має на увазі, але оскільки Автор особисто з читачем незнайомий і не знає розміру його ерудиції, то про всяк випадок сам пояснить.

Зелена Кобила з'явилася у Харкові, тоді ще столичному, в січні 1929 року. А конкретніше – у січневій книжці харківського альманаху-місячника «Літературний Ярмарок». Там було надруковано фрагментарно стенограму диспуту «Зелена Кобила», що той диспут за участю великої групи українських письменників, котрі мешкали в українській столиці, буцімто відбувся у клубі літераторів,

відомим за назвою Будинок Блакитного. На тому диспуті майстри слова (серед яких зокрема Микола Хвильовий, Остап Вишня, Майк Йогансен...) буцімто виголошували промови та сперечалися про якусь таємничу Зелену Кобилу, про її значення й призначення, про її вплив і роль в історії та культурі людства, і таке інше. Закінчується стенограма фразою Майка Йогансена «Зеленої Кобили не існує». Абсурд? Безумовно! Справа в тім, що насправді цього безглузлого диспуту не було і письменники у ньому не брали участі. Стенограма диспуту про Зелену Кобилу – це лише весела містифікація, дотепна пародія на літературні диспути українських письменників 20-х років ХХ сторіччя. Вигадник цієї містифікації в альманаху, на жаль, не вказаний.

До речі, за чотири роки, тобто у 1933-му, у Франції був опублікований роман Марселя Еме «Зелена кобила», але він напевно ніяк не пов'язаний з однойменним харківським диспутом. А за чотири роки до викрадення в Терентопії драконячого яйця в Росії була надрукована книжка «Казка про Зелену Коняку» (в оригіналі – «Сказка о Зелёной Лошади») російського з українським корінням письменника Юрія Ковалю. Не знаю, каже Автор Терентопських хронік, чи чув Коваль про харківську Зелену Кобилу.

А Блакитна Коняка з'явилася у Харкові в 1957 році. Вірніше, її називали не цим українським словосполученням, а російським: «Голубая Лошадь». Тож далі, заради педантизму та скрупульозності, Автор вимушений вживати саме ці слова. Голубой Лошадью називалася неформальна молодіжна організація харківських стиляг – тобто парубків і дівчат (переважно студентів харківських вузів), що поважали американську масову культуру і намагалися одягати-

ся і поводитися по-американськи (як вони собі це уявляли). Проте людину, що очолювала цей несовітський колектив совітської молоді, стіляги називали не американським терміном «президент», а українським «гетьман». Пріснувала Голубая Лошадь недовго. У 1959-му совітська влада силоміць припинила її функціонування, як явища, не відповідного совітській моралі. Справа Голубой Лошади мала широкий розголос як у совітській так і закордонній пресі. Про цю неформальну організацію зокрема розповідається і у написаній 1966 року сатиричній епопеї «Незвичайні пригоди трьох Обормотів у Країні Чудес» українського письменника Віктора Рафальського (якого КДБ за антисовітську сатиру прирекло на двадцять із гаком років позбавлення волі), але цей літератор, погрішивши проти істини на вимогу сюжету, «переніс» Голубую Лошадь із Харкова до Москви.

От чому, безцінний читачу, Автор називає Харків Містом Зеленої Кобили та Голубой Лошади.

Але повернемося до яйцешукачів.

Стежка була вузькою, тому лицарі їхали не поруч, а один за одним.

Проїхали одне стежкове перехрестя, проїхали й друге, а коли спереду замаячило третє, те, де слід було збочити, граф Леонід Кучерявоногий запропонував зробити зупинку, тому що йому приспічило справити велику нужду.

Граф зійшов зі свого коня Петра, зайшов за кущики з побурілим, але ще не опалим листям, відстебнув ті частини доспіха, які заважали зі зручністю випорожнитися, спустив

штани з трусами й присів. А напарник, лицар Федір, залишився чекати Леоніда на стежці, сидючи на своєму коні Камбісі.

Але тільки Кучерявоногий зосередився, тримаючи в руках приготований туалетний папір, як пролунав лемент Федора.

Моторошний лемент, від якого в графа мороз пройшов частково голим тілом, а випорожнення відбулося швидше, чим він розраховував.

Шустро скориставшись папером і натягнувши труси та штани, навіть не пристібаючи металу, граф вискочив з кущів і кинувся до колеги, котрий щойно крикнув. Федір був блідий; завмер, напіввідкривши рота і витріщивши очі; погляд його був спрямований уперед, на перехрестя стежин. Леонід теж подивився туди, але нічого страшного або незвичайного не помітив: дерева як дерева, стежки як стежки.

— Ти чого волав?! — викликнув граф.

— Нога, — прошепотів оторопілий лицар.

— Яка: ліва чи права? Що з нею? Судом? — заметушився Леонід, оглядаючи й обмацуючи ноги Федора.

— Та не моя. Там.

— Говори толком.

— Тільки-но тією стежинкою, напереріз, прострибала нога... людська нога... одна нога, без тулуба... начебто як ампутована... Жахливе видовище! Мороз по шкірі! Нічого подібного не бачив! Аж скрикнув від подиву!

— Прострибала ампутована нога? Як же вона може стрибати? Може, перед тим, як тому суб'єктові ампутували ногу, у нього від страху душа пішла в п'яти, і в результаті цього відрізана нога виявилася одушевленою, ха-ха.

– От ти смієшся, молодий черевиче, а я, слово честі, бачив, як тією стежинкою зліва направо прострибала нога.

– Направо? Нам теж треба туди, праворуч. Зараз подивимося, що за нога за така. Почекай. – Леонід Кучерявоногий повернувся за кущики, щоб пристебнути залишені там частини доспіха, потім у повному обладунку підвівся на Петра й додав: – Ну, поїхали. Живу людину без ноги мені бачити доводилося, а от живу ногу без людини... Цікаво побачити. Якщо вона тобі не примарилась.

Доїхавши до перетинання стежин, лицарі збочили праворуч, але стрибучої ноги не побачили, та й не могли побачити, тому що та стежка круто звертала, і якщо по ній щось і стрибало, дерева приховували це видовище від спостерігачів, котрі перебували на перехресті.

– Скажіть, панове лицарі, чи не ступала отут нога людини? – зненацька викликнув хтось. – Здрастуйте.

Лицар Федір із графом Леонідом Кучерявоногим оглянулися й угледіли захеканого парубка в окулярах, років двадцяти із гаком, у чорній бейсболці, прикрашеній білими буквами «NY», темно-синій куртці й джинсах.

– Добридень. Ну, судячи з того, що отут протоптані стежинки, людські ноги ступали багаторазово, – відповів граф.

– Ні, я маю на увазі: чи ви тільки-но не бачили отут ноги? – уточнив парубок.

Якщо ти, безцінний читачу, гадаєш, що це був одноногий парубок, який переслідував його власну ногу, котра втекла від нього, так само, як пан Ковальов переслідував втіклий від нього його власний ніс (у повісті Миколи Гоголя), то Автор повинен уточнити: це був двоногий парубок, а отже, нога, про яку він запитував, належала не йому.

– Не більш, молодий черевиче, як три хвилини тому, он туди прострибала людська нога, – відповів Федір.

– Ага, виходить, він вертається. Добре, – обрадувався парубок і, обійшовши вершників, підтюпцем погнався за таємничою кінцівкою.

Лицарі на Петрі й Камбісі не поспішаючи потрусили за ним. Незабаром стежка припинила звиватися, випрямилася, і Леонід Кучерявоногий уздрів спереду стрибучу ногу, ліву ногу, одягнену в смугасту холошу й взуту в коричневий черевик. Парубок, наздогнавши цю частину людського організму, заклавши руки в кишені, став спокійно її супроводжувати, як нянька супроводжує гуляючого карапуза.

Здається, я второпав, подумав граф, спостерігаючи за живою ногою. Це не відрізана нога, а чоловік-невидимець, у якого ліва нога видима, а все решта невидиме.

Щоб перевірити свій здогад, Леонід Кучерявоногий розстебнув кишеню рюкзака й узяв горішок. Напередодні лицарям попався кущ лісової ліщини, густо обвішаний плодами; мандрівники нарвали стільки горіхів, скільки влізло в рюкзаки, щоб у дорозі ласувати цією смачною й корисною їжею. Прицілившись, метнув горішок у простір над ногою, очікуючи, що горішок, вдарившись об невидиму сідницю, відскочить. Замість цього горішок безперешкодно пролетів над ногою, із чого випливало, що ніякого невидимого придатка-людини ця кінцівка не мала, а жила сама по собі.

– Здивовані? – запитав парубок, що супроводжував ногу. Він, не спускаючи очей із цієї автономної частини організму, за стукотом копит визначив, що лицарі ув'язалися за ним. – Я б теж здивувався, побачивши ногу, що гуляє без

тулуба, без голови. Це нога чарівника Корнелія Костянтиновича Манюні, а я його учень, Касян Трезвопьянов.

— Корнелія Костянтиновича? Його-то нам і треба, ми до нього і їдемо, — сказав граф Леонід Кучерявоногий. — А хто йому ногу відітнув? І де зараз його тулуб з головою? Ми можемо з ним поспілкуватися?

— Ніхто йому ноги не відтинав, як ви висловились; нога була й залишається невід'ємною частиною його організму. Що ж до тулуба з головою, то він теж зараз здійснює прогулянку, але в іншій місцевості, так би мовити. Поспілкуватися з ним ви зможете, але тільки з моєю допомогою по закінченню прогулянки, — відповів Касян Трезвопьянов. — Запрошую вас до маєтку Корнелія Костянтиновича, куди ми зараз і прямуємо.

— А може, ви, молодий черевиче, знаєте, де зараз перебуває яйце дракона, викрадене у вересні в Каменіані, або де перебуває організатор цього викрадення? От його портрет, — запитав лицар Федір.

Учень мага зирнув на ксерокопію малюнка і відповів, що нічого цього йому невідомо й такої людини він ніколи не бачив.

Тим часом стежка вивела п'ятнадцять ніг, семеро з котрих належали людям, а восьмеро коням, на велику галявину, де були кам'яний будинок і дерев'яні флігелі й комори.

— От це і є маєток «Приватна галявина», де живе мій учитель, маг Корнелій Костянтинович, ну і я теж. Вірніше сказати, тепер частково живе.

Випередивши живу ногу, Касян розчахнув двері будинку, і нога по-хазяйськи ввійшла усередину, а за нею ввійшли Трезвопьянов та лицарі, що зіскочили з коней. У ві-

тальні нога зупинилася й зігнулася в коліні, ставши схожою на букву «г»; це відбувається з ногами людей, коли вони сідають на стілець, або табурет, або крісло, або унітаз, або... Учень чарівника запросив і лицарів у крісла напроти ноги, куди вони й опустилися, попередньо відстебнувши для зручності доспіхи й відклавши мечі, списи у футлярах і щити.

— Отже, панове лицарі, ви, мабуть, хочете почути пояснення цього чуда, — вимовив учень мага, кивнувши на завмерлу зігнуту ногу в смугастій холоші й коричневому черевіку.

— Так, цікаво, — сказав граф.

І Касян повідав наступне:

Його вчитель Корнелій Костянтинівич, мовляв, ще з початку вісімдесятих років займався питанням переміщення в інші виміри за допомогою магії. У ті виміри, де перебуває Великий Світ, можна переміститися, пройшовши крізь Державні Двері. А от дверей для переміщення в інші паралельні простори в Терентопії не виявлено. І вчитель вирішив знайти спосіб потрапляти туди за допомогою чарівництва. Прадавні кудесники начебто вміли таке робити, але той незапам'ятний секрет уже загублений. І вчитель намірився відродити те втрачене вміння.

Просіявши, так би мовити, крізь свій розум масу чарівної інформації, він по крупицях відібрав те, що могло допомогти в вирішенні поставленого завдання. Але цього було замало, і бракуючих знань Корнелій Костянтинівич діставався методом проб і помилок.

У дев'яносто другому році Касян став його учнем і без відриву від навчання допомагав у досліджах. Наприкінці того року чарівник закінчив розрахунки магічного переміще-

ння в одне з паралельних просторів, і вчитель із учнем успішно перемістили туди піддослідних тварин: білих мишей і морських свинок.

А на початку дев'яносто третього року вчитель вирішив сам побувати в тому світі. Випивши чарівне зілля й прочитавши магічне заклинання, він перемістився з рідних вимірів у інші.

Переміститися перемістився, але не повністю. Його ліва нога застрягла, якщо так можна сказати, у рідному просторі. І з тих пір Корнелій Костянтинівич живе одночасно у двох просторах: його ліва нога — у цьому, терентопському, а все решта — у тому, іншому, паралельному. Його наче заклінило через це застрягання, так що він вже не може, принаймні поки що, повністю вивалитися в жоден із цих світів. У тому світі вчитель, мовляв, виглядає одноногим інвалідом, тому він там одержує не тільки зарплату за магічну роботу, але й пенсію за інвалідністю.

— Живе у двох просторах одночасно? — перепитав Леонід Кучерявоногий. — Пам'ятаю, читав, що в міфології ірландських кельтів є персонажі, які жили одночасно у двох просторах — однооко-одновухо-одноруко-одноногі демони — фомори. Однооко-одновухо-одноруко-одноногими ці фомори виглядали саме тому, що люди кожного з просторів бачили лише половину фомора.

— У слов'янській міфології теж є половинчасті, однооко-одновухо-одноруко-одноногі персонажі, — пригадав і Федір шкільні уроки з європейських міфологій, — вони називаються половайниками.

— Такі половинчасті, однооко-одновухо-одноруко-одноногі демони є в різних міфологіях, — додав учень чарі-

вника. — У народів Близького Сходу, наприклад, такі називаються наснасами, або неснасами, або ниснами. От і мій учитель опинився відразу у двох просторах, як ті міфологічні фомори, — продовжував Касян Трезвопьянов, — тільки його організм розподілився між двома просторами не настільки симетрично.

— Раз голова Корнелія Костянтиновича живе в інших вимірах, виходить, поговорити ми з ним не зможемо, нога ж не вміє розмовляти, — уголос подумав лицар Федір.

— А оскільки він у тому паралельному світі живе вже третій рік, якщо не рахувати лівої ноги, то про викрадення, що сталося в нашому світі всього місяць тому, знати не може. Так що навіть якщо б його нога і могла говорити, нічого нового щодо цього питання він нам не зміг би повідомити, — зробив висновок граф Леонід, із хрускотом розминаючи пальці рук.

— А я йому зараз повідомлю про це викрадення, і подивимося, що він на це відповість, — сказав учень чарівника.

— Повідомите? Відповість? Хіба ви можете розмовляти з людиною, що живе у паралельному світі? — здивувався Кучерявоногий.

— Можу. Справа в тому, що ця нога залишається частиною тіла вчителя, і хоча всі інші частини його тіла живуть в інших вимірах, учитель як і раніше відчуває цю свою кінцівку. Якщо я, наприклад, полоскочу стопу цієї ноги, то Корнелій Костянтинович в інших вимірах засміється від лоскоту, а якщо я вщипну цю ногу, то Корнелій Костянтинович в інших вимірах ойкне від болю. А якщо те побачать люди тих вимірів, то, мабуть, здивуються, що одноногий інвалід сміється й ойкає без видимої причини. Завдяки такому збереженню чутливості я можу за допомогою дотику

до ноги передавати вчителеві інформацію. Я використовую для цього азбуку Морзе: короткий дотик означає крапку, довгий – тире. Таким чином, ця нога є як би телеграфом, за допомогою якого можна посилати інформацію в інші виміри. А Корнелій Костянтинович наловчився писати своєю лівою ногою; я йому вкладаю ручку між пальців, підкладаю папір, і він викладає все що хоче в письмовій формі. Так ми й спілкуємося. Корнелій Костянтинович таким чином не тільки повідомляє про життя в паралельному просторі, але й продовжує мене вчити магічним премудростям. Правда, тільки-но, під час прогулянки, трапилось невелике непорозуміння: я дотиком до його коліна дав йому сигнал зупинитися, бо мені приспічило справити малу нужду, а Корнелій Костянтинович, мабуть, не відчув дотику й продовжив рух; а коли я, подзюривши, побачив, що нога зникла, дуже злякався й кинувся шукати. Бо я ж під час прогулянок доглядаю, щоби нога вчителя не напоролася на будь-яку перешкоду, щоби її не вкусила змія чи звір, не подзьобали хижі птахи... Але, слава Богу, усе обійшлося, як ви бачили. Коли Корнелій Костянтинович здійснює прогулянки в тих вимірах, за допомогою милиць, його ліва нога, відповідно, здійснює прогулянки в наших вимірах; не може ж одна нога залишатися нерухливою під час прогулянок усього організму, якщо ця нога не ампутована. Після прогулянки ми із учителем зазвичай спілкуємося, і зараз я повідомлю його про вас і про викрадення драконячого яйця.

Касян Трезвопьянов роззув ногу вчителя: зняв черевик і шкарпетку; а потім заходився доторкатися пальцями своєї руки до пальців його ноги, як друкарка доторкається до клавіш друкарської машинки. Після того як він припинив

топтати пальцями руки ногу Корнелія Костянтиновича, нога поворухнула великим пальцем.

— Це вчитель прохає ручку й папір, — пояснив учень чарівника.

Касян підклав під босу стопу аркуш паперу, а між пальців застромив кулькову авторучку. Нога, упираючись п'ятою, лася писати.

Федір з Леонідом нахилилися, намагаючись читати, але кінцівка робила на папері нерозбірливі карлючки, і Федір шепнув колезі:

— Ця ліва нога пише як курка лапою.

— А ви спробуйте писати лівою ногою, та ще наосліп! — устав на захист учителя Трезвопьянов, чи то здогадавшись, про що один лицар шепоче другому, чи то розчувши цей шепіт. — Корнелій Костянтинович майже рік вчився писати лівою ногою, не бачачи що пише, перш ніж я, принаймні, зміг розбирати його письмена. Навіть зараз я розумію лише відсотків сімдесят ним написаного. Нелегка ця справа — викладати свої думки лівою ногою, та ще коли вона перебуває в інших вимірах.

Нога, перебруднивши папір кульковою ручкою, нарешті припинила рух.

— Подивимося, що вчитель написав, — промурмотав Касян, висмикуючи лист з-під босої стопи.

Хвилини три учень чарівника, насупившись і ворушаючи губами, дивився на письмена, потім вимовив:

— Ага. Учитель пише, що в його архіві є пророкування, написане два з половиною сторіччя тому, і там, начебто, говориться про викрадення яйця. Якщо я правильно зрозумів, цей документ перебуває в кабінеті Корнелія

Костянтиновича, у зеленій шафі на п'ятій полиці зверху. Почекайте, я сходжу пошукаю.

Трезвопьянов покинув вітальню, а хвилин за п'ять повернувся з дерев'яним планшетом у руках. На планшеті під склом був шматочок паперу, на якому гарним почерком було написано:

*є яйце дракона; і викраде
Великого Світу; і злодій
ни яйце у Великий Світ,
новить біля Державних
ібулець із краденим яйцем*

— Так, тут згадується й драконяче яйце, і викрадення, і якийсь злодій, але загальний зміст незрозумілий. Якись уривки фраз, — зауважив граф Леонід Кучерявоногий, пробігши очима текст. — Чи можете ви доповнити цю інформацію? Що це значить?

— Кхе. Чесно кажучи, я сам цей документ бачу вперше, учитель мені його не показував, — відповідав учень мага. — Зараз уточню в самого Корнелія Костянтиновича.

Він знову заходився танцювати пальцями руки по пальцях ноги чарівника.

Лицар Федір у цей час вирішив глянути на «зріз» автономної кінцівки. Він очікував побачити в торці стегна круглий торець кістки й червону м'якоть м'язів, але замість цього його погляд занурився в нескінченно глибоку космічну чорність, начебто він дивився не на «зріз» чарівної но-

ги, а в ілюмінатор космічного корабля, що борознить простори всесвіту. Всесвіту без зірок і інших космічних об'єктів.

Тим часом нога знову писати, на новому аркуші, підкладеному Касяном. Цього разу кінцівка писала довше й забруднила більший простір паперу.

Трезвопьянов, втупившись очима в карлючки, вже хвилин сім ворушив чолом, задумливо потирав щоки, мацав губу й, нарешті, видав що зрозумів:

— Ага. Учитель пише, що це лише один з дев'яти фрагментів написаного його предком, магом Гектором Манюнею, пророцтва. Де перебувають решта вісім фрагментів, учитель не знає, він їх ніколи не бачив, тому нічого не може додати до того, що ви прочитали.

— Ті незрозумілі уривки рядків, що ми прочитали, на-вряд чи допоможуть нам розшукати драконяче яйце, — знизав плечима лицар Федір.

— Якби над цим фрагментом почаклував досвідчений і талановитий ясновидець, може, він і зміг би відновити весь текст пророцтва, — продовжив учень мага, — але я, на жаль, такими здібностями не володію, та й учитель займався іншими галузями магії. До речі, он на стіні портрет мага Гектора Манюні, що написав це пророцтво. Ця картина написана Леонардо Гудзиком — придворним живописцем Жорика Четвертого. Цей предок мого вчителя значився придворним чарівником короля.

Полотно в гарній рамі, що висіло на стіні, відображало веселого чоловіка в напудреній перуці, рожевому в червоний горошок жустокорі з мереживним жабо... Дата під підписом Леонарда Гудзика свідчила, що портрет написаний 1747-го року...

(— Ну от, знову портрет Гектора Манюні, написаний Леонардо Гудзиком тисяча сімсот сорок сьомого року! — вигукує Ліва півкуля авторського мозку. — Такий же точно портрет був і в особнячку Микити Альбертовича Манюні, що на вулиці Гомеричній в Апчхиграді; і в Люзримямському замку Євгенії Хомівни Манюні, що біля селища Дотепна Кучма, як зараз пам'ятаю. Виходить, Леонардо Гудзик написав тисяча сімсот сорок сьомого року не один портрет Гектора Манюні, а як мінімум три.

— Ні, Леонардо Гудзик написав лише один портрет Гектора Манюні, — заперечує Автор.

— А, виходить, хтось зробив копії з картини Леонарда Гудзика, — припускає півкуля Права.

— Ні, копій ніхто не робив, — заперечує Автор.

— Як же не робив, якщо Леонардо Гудзик написав один такий портрет, а тепер таких портретів три! — дивуються дуєтом обидві півкулі.

— Не три, а набагато, набагато більше, — заперечує Автор. — Усі портрети Гектора Манюні пензля Леонардо Гудзика, які вже згадувалися й ще будуть згадуватися, є не копіями, а оригіналами, хоча Гудзик написав лише один портрет Манюні.

— Але цього не може бути! — кричить Ліва півкуля.

— Цього не могло би бути, якби в Терентопському королівстві не існувало магії, — заперечує Автор. — Але розгадки цього парадокса читач довідається пізніше, за кілька розділів, а конкретно в щосі п'ятдесят третьому за назвою «Народження уколошканого».)

— Той паралельний світ, де живе тепер учитель, за виключенням, звичайно, його лівої ноги, у чомусь схожий на Великий Світ, а в чомусь інший. Аби їх не плутати, ми з

учителем простір за Державними Дверима називаємо Великий Світ номер один, а простір, де живе тепер учитель – Великий Світ номер два, – розповідав далі Трезвопьянов. – Учитель пише мені лівою ногою всяку інформацію про існування того номера два, про його історію й сучасність, про культуру й звичаї та багато іншого. Я складаю в папки всі писання лівої ноги про той паралельний світ, і таких папок набралось вже тридцять вісім, хоч багатотомник видавай. Не все написане я розібрав, але в основному... От учора, наприклад, учитель написав про великий морський бій, який був тамтешнього тисяча вісімсот сьомого року на просторах тамтешнього Тихого океану. Бій між військовими флотами Циганської імперії й Сполучених Штатів Монголії. Тодішні кораблі в них, як і у Великому Світі номер один тисяча вісімсот сьомого року, були вітрильниками. Якщо вам це цікаво, то можу почитати вголос те, що розібрав з написаного.

– Вірю, що це забавно, але на нас чекають справи важливіші, ніж насолода художнім читанням, – відмовився граф Леонід Кучерявоногий.

– У нашому секторі ще велика кількість неопитаних населених пунктів, молодий черевиче, тому було б непатріотичним для нас слухати записки замість того, щоби виконувати лицарський обов'язок, – підхопив лицар Федір.

– Як знаєте, – сказав учень чарівника.

Попрощавшись із «молодим черевиком», як висловився Федір, облачившись у доспіхи й прихопивши зброю, осідлавши Петра й Камбіса, виїхавши з маєтку «Приватна галявина», Федір Федорович Федоров і Леонід Зіновійович

Дригало – такі повні імена лицаря Федора й графа Леоніда Куче...

(– Дригало?! – перебиває Автор на півслові його Права півкуля мозку.

– Дригало, – повторює Автор. – Так, граф Леонід Кучерявоногий є прямим нащадком знаменитого вампіра, графа Дригала, того самого лицаря Напівкруглого Столу Лаврентія Гордійовича Дригала, який, умерши в тисяча вісімсот восьмому році, зробився упирем і тепер проживає у фамільному склепі на Старому цвинтарі в Жорикбурзі. Зараз спробую точно визначити їхній родинний зв'язок: Леонід Кучерявоногий доводиться тому мерцеві-кровососові прапрапрапраправнуком. Леонід Зіновійович підтримує сімейно-дружні відносини зі своїм предком Лаврентієм Гордійовичем. Саме граф Леонід Кучерявоногий провів електрику у фамільний склеп, завдяки чому популярний вампір має можливість користуватися побутовою електротехнікою. Саме Леонід Кучерявоногий подарував предкові до стасемидесятиріччя від дня смерті великий акваріум, у якому вампір тепер розводить декоративних п'явок. Саме Леонід Кучерявоногий подарував предкові до стасімдесятип'ятиріччя від дня смерті кольоровий телевізор з відеомагнітофоном і набором відеокaset з голлівудськими фільмами про вампірів. Саме Леонід Кучерявоногий подарував графові Дригалу до двістип'ятдесятиріччя від дня народження комп'ютер з набором комп'ютерних ігор, завдяки чому покійний лицар зробився останнім часом запеклим комп'ютерником.

Граф Дригало, що народився в 1742 році і до цих пір не втратив здібностей рухатися, думати, говорити і інше, цілком заслуговує називатися довгожителем. А в Харкові є

довгожитель, який народився 1517-го року, до цих пір живий і здоровий, і є підстави сподіватися, що проживе ще сотні років. Тобто він був сучасником Франсуа Рабле, Мігеля де Сервантеса, Джордано Бруно, Вільяма Шекспіра та деяких інших геніїв епохи Ренесансу, не кажучи вже про геніїв наступних епох. І сучасником всіх поголовно терентопських королів. Тобто він з'явився на світ на території Харкова майже за сотню із гаком років до появи на світ самого міста Харкова. А після появи цього міста даний довгожитель не покидав його території ні на секунду. Тому серед корінних харків'ян цей харків'янин є найкоріннішим. Він вкорінений в харківській ґрунт в найпрямішому сенсі цього слова, оскільки є деревом, а конкретно – дубом. Фахівці зуміли з великою точністю визначити рік, коли цей харків'янин проріс із жолудя, взявши на аналіз частинку його нутрощів, так акуратно, щоб ця ампутація не завдала йому жодної шкоди.

– А хіба можна рослину називати харків'янином? – висловлює сумнів Права півкуля авторського мозку. – Харків'янами називають людей, та й то далеко не всіх. А щоб так називали не людей, я начебто і не чув.

– Мені, чесно кажучи, теж до цих хвилин не спадало на думку називати так когось або щось, котре не є людиною, – зізнається Автор. – Але тепер я думаю, що всі, хто живе в Харкові, мають право називатися харків'янами. Будь то люди, будь то тварини, будь то рослини, будь то навіть гриби і мікроби. Бо якщо одні живі харківські організми зараховувати до категорії харків'ян, а інших не зараховувати, то виходить дискримінація за біологічною ознакою. А я противник дискримінацій.

Якщо ж читач захоче побачити згаданого ботанічного харків'янина, який прожив більше за пів тисячоліття, то Автор повідомляє: він мешкає в Саду Шевченка, а впізнати його можна за датою народження, відлиттю в металі.)

Отже, покинувши маєток «Приватна галявина», лицарі Федір і Леонід Кучерявоногий продовжили пошуки драконячого яйця у своєму четвертому секторі...

Так Автор закінчує тридцять восьмий розділ Терентопського, м'яко кажучи, епосу й запрошує читача в розділ тридцять дев'ятий, на який ще не ступала нога людини. Автор сподівається, що й не ступить, тому що топтати ногою сторінки книги – це мерзенне варварство, негідне нормальної особистості.

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ТРЕТЄ

Житлоплоща вінценосця

— Був імператором Русі мій батько.
Вільям Шекспір, «Зимова казка».

21 вересня 1995 року.

Серед безлічі творів, написаних англійським письменником Даніелем Дефо, є й фантастичний роман «Консолідатор», про високорозвинену інопланетну цивілізацію й контакти її із землянами. «Консолідатор» — так у тому романі іменується міжпланетний космічний корабель. А починається той добуток з розхвалювання російського царя Петра Першого. Такий він, мовляв, молодець, такі корисні, мовляв, реформи здійснив, таких успіхів домогся, так підніс Московію і т.д і т.п. Декілька перших абзаців роману присвячені саме цьому вихвалянню.

А який стосунок Петро має до фантастики з міжпланетними контактами, може запитати читач. Дуже опосередковане, відповідає Автор Терентопських хронік. Ті інопланетяни з давніх-давен контактували на Землі, мовляв, не аби з ким, а винятково з китайцями. Тому-от, мовляв, китайці за сотні років до європейців почали користуватися компасами, папером, порохом і багатьма іншими винаходами. Отож, почавши з похвальби Петру за його досягнення на ниві європеїзації Московії, англійський фантаст Дефо переходить до схвалення й установлених Петром торгових та інших відношень із Китаєм. Ну а потім

уже, перекинувши такий «місток» від Петра до Китаю, оповідає про китайсько-інопланетні контакти.

І треба зауважити, що надрукований цей фантастичний роман «Консолідатор» був у 1705 році, тобто за шістнадцять років до того, як Петро Перший перетворив Московське царство на Всеросійську імперію, і за чотири роки до Полтавської битви; тобто за роки до того, як Петровська Росія досягла найбільшого розквіту й могутності.

До чого Автор так званих Терентопських хронік усе це отут наваляв? А до того, читачу, що за прикладом Даніеля Дефо він прагне це двадцять третє щось теж почати з вихваляння монарха. Але не російського царя Петра Першого, а терентопського короля Жорика Дев'ятого. Тому що цей розділ хронік буде присвячений саме даному королю, тобто опису одного його дня.

Отже, вихваляння:

Жорик Дев'ятий був непоганий чоловік, тому користувався в королівстві заслуженою повагою.

На цьому вихваляння й закінчується.

Якби Автор цих рядків мав хист співати дифірамби високопоставленим начальникам, то тут віддавався б цьому протягом декількох абзаців. Але оскільки такого таланту не має, то обмежився одним лаконічним реченням.

Отже, безцінний читачу, у цьому щосі ми зануримося в будень Королівського замку. Ця житлоплоща, як безцінному читачеві відомо, в описувану епоху належала чотирьом коронованим громадянам (точніше – громадянинові й трьом громадянкам) – королю Жорику Дев'ятому, королеві Зіньці Одинадцятій, принцесі Зінулі й принцесі Зіночці.

Король Жорик Де...

– Оголоси весь списочок, будь ласка, – перебиває Ліва півкуля авторського мозку.

– Який? – збивається Автор.

– Із усіх терентопських королів ти поки згадував лише деяких, найчастіше – Жорика Дев'ятого, Жорика Сьомого, Жорика Четвертого й Мирополка Романтика. А дати повний список усіх терентопських королів слабко? – підбурює Ліва.

– Провокуєш? А я зараз яа-ак підтягну штани, та яа-ак із усього розмаху видам повний перелік усіх королів Терентопії, видам, а потім наздожену й ще раз видам, буде непереливки, знатимеш, як підбурювати! – загрожує Автор.

– Ой-ой-ой! – іронічно сумнівається Ліва.

– Ах, так? Ну, тоді діставай! Терентопськими королями бу... Втім, у першому щосі я пообіцяв терентопознавцю Ім'яну Побатьковичу Прізвищенку, що в таких випадках вдаватимуся до його послуг. Зараз саме час. От нехай він і перелічить усіх терентопських королів.

Автор ляскає в долоні й кричить:

– Ім'яне Побатьковичу, стань переді мною, як лист перед травою!

І терентопознавець миттєво виник. Як і минулого разу, його обличчя здійснює жувальні рухи, пальці замащені жиром, а на шиї пов'язана серветка, із чого випливає, що Автор знову відірвав фахівця від трапези. Вибачившись за це, Автор пропонує перерахувати геть усіх терентопських королів, нікого не проминувши, з зазначенням дат їхнього правління, та іменами їхніх дружин.

Проковтнувши їжу та витерши персти серветкою, Прізвищенко попереджає:

— Починаю.

І видає отаку невеличку лекцію:

— Першим терентопським королем був Мирополк Романтик, який і перетворив колишнє Терентопське князівство на королівство. Посаду короля він обіймав з 1589 по 1616 рік, до самої кончини. Його дружиною була королева Любава Зоренька.

І надалі черговим терентопським королем ставав син попереднього. За винятком двох: короля Омельки Першого, котрий доводився попереднику не сином, а братом, і короля Зіньки Шостого, який був не дитиною, а мачухою передшому монархові.

Другим тамтешнім королем був В'ячеслав Спокійний. Керував з 1616 по 1646 рік. Дружина — королева Анфіса Вгодована.

Третім королем був Вавило Нервовий. Керував з 1646 по 1678. Дружина — королева Текля Прошмигуюча.

Четвертим королем був Жорик Перший, що спочатку звався Георгієм Першим. Керував з 1678 по 1702. Дружина — королева Зінька Перша (спочатку Зінаїда Перша).

П'ятим королем був Жорик Другий. Керував з 1702 по 1718. Дружина — королева Зінька Друга.

Шостим королем був Жорик Третій. Керував з 1718 по 1743. Дружина — королева Зінька Третя.

Сьомим королем був Жорик Четвертий, що заснував нинішню терентопську столицю — місто Жорикбург. Керував з 1743 по 1775. Його дружинами були королеви Зінька Четверта, Зінька П'ята й Зінька Шоста.

Восьмим королем був Пиля Перший. Керував 20 січня 1775 року з 12-ої години 00 хвилин до 12-ої години 11 хвилин. Був тоді неодружений.

Дев'ятим королем був Омелько Перший. Керував у 1775 році з 21 січня по 13 березня. Був тоді неодружений.

Десятим королем був Зінька Шостий. Керував з 1775 по 1783. Дружина – королева Федька.

Одинадцятим королем був Жорик П'ятий. Керував з 1783 по 1822. Дружина – королева Зінька Сьома.

Дванадцятим королем був Жорик Шостий. З 1822 по 1857. Дружина – королева Зінька Восьма.

Тринадцятим королем був Вітько Перший. З 1857 по 1878. Дружина – королева Ірка.

Чотирнадцятим був Жорик Сьомий. З 1878 по 1919. Дружина – Зінька Дев'ята.

П'ятнадцятим був Сашко Перший. З 1919 по 1948. Дружина – Анжелка.

Шістнадцятим королем працював Жорик Восьмий. З 1948 по 1970 рік. Дружина – королева Зінька Десята.

І нарешті, сімнадцятим терентопським королем є Жорик Дев'ятий, що одержав від батька корону в 1970-му році. Його дружина – королева Зінька Одинадцята.

От такий повний список усіх терентопських королів, – закінчує перерахування терентопознавець Ім'ян Побатькович Прізвищенко.

– У цьому списку є ряд незрозумілостей, – говорить Права півкуля авторського мозку.

– Терентопознавець може роз'яснити що незрозуміло. Запитуй, не соромся, – радить Автор.

– От у Жорика Четвертого було відразу три дружини: Зінька Четверта, Зінька П'ята й Зінька Шоста. Цілий гарем. Він що – був мусульманином?

Повисає пауза.

– Чому Прізвищенко мовчить? Чому не відповідає на задане запитання? – шепотить Права Авторіві.

– Ну, він же тебе не чує, – пояснює Автор. – Балаканина моїх мозкових півкуль звучить лише в моїй голові, і чую її тільки я, а за межами мого черепа ваших, Права й Ліва, теревенів не чути.

– Ну то озвуч йому моє питання своїм ротом, – наполягає Права.

І Автор озвучує. (І подальший діалог мозкових півкуль Автора з терентопознавцем проводиться зі застосуванням авторського рота).

Ім'ян Побатькович відповідає:

– Ні, Жорик Четвертий значився православним християнином, а три дружини в нього було не одночасно, а по черзі. Одружився із Зінькою Четвертою – не зійшлися характерами – розлучився. Побрався із Зінькою П'ятою – не зійшлися характерами – розженився. Оженився на милій, гарній, розумній і добрій Зіньці Шостій – зійшлися характерами, і з нею Четвертого розлучила лише його смерть.

– Далі фігурує Пиля Перший. Судячи з дат, він процарював усього одинадцять хвилин?

– Цілком вірно. Після смерті Жорика Четвертого залишилося три претенденти на трон: старший син Пилип від Зіньки Четвертої, середній син Омелян від Зіньки П'ятої й молодший – Георгій від Зіньки Шостої. Пилипу було двадцять вісім років, Омеляну – шістнадцять, а Георгію – тільки десять. Лицарі Напівкруглого Столу ухвалили, що найбільш зрілим для правління є старший. А Пилип подумки накидав план свого майбутнього керівництва, щоб оприлюднити його під час коронації...

І от у православному храмі Королівського замку патріарх всея Терентопії Іполит Другий поклав на главу Пилипа вінець Мирополка й проголосив його королем Пилею Першим. Пиля Перший почав виголошувати першу тронну промову, і всі похолоділи, бо задуми були отакі:

«Досить нам тулитися в нашому тісному королівстві! Досить гратися в лицарів. Настав час створити справжню сучасну армію, озброєну справжньою сучасною зброєю, а не смішними допотопними списами й мечами. Усіх чоловіків – під рушницю! Я вірю в бойовий дух своїх співгромадян! З його допомогою ми, вийшовши з батьківщини крізь Державні Двері в землі супротивника, почнемо громити супостатів і розширювати свою територію за рахунок нових земель! Коли Європа буде нами окупована, ми рушимо й на Азію! Наші доблесні солдати митимуть брудні смердючі ноги в чистому й теплому Індійському океані! Уся Євразія стане єдиною й неподільною Терентопською імперією! І це тільки початок! Ми всій земній кулі покажемо, де козам роги пра...»

Патріарх Іполит Другий з розмаху збив долонею корону зі свіжого короля й люто проревів на вухо: «А ну відрікайся, сволото, а то ніс відкушу!»

Пиля Перший злякався, пукнув і відрікся від престолу. Від моменту стикування голови з вінцем до моменту зречення минуло одинадцять хвилин.

Потім, щоб не жити без короля, коронували середнього сина – Омеляна. Цей глобальних планів не будував і в першій тронній промові сказав тільки: «Ну, я не знаю... Може, давайте... Ні, мабуть, не треба... Або... А взагалі... Гаразд».

Шістнадцятирічний Омелько Перший процарював менше двох місяців, потім зник, залишивши записку: «Відрікаюся. Не хочу працювати королем. Прагну працювати мислителем». Ходили неперевірені чутки, що він збіг у Великий Світ і став одним із учнів мандрівного філософа, поета й музиканта Григорія Сковороди.

Коронувати молодшого сина покійного монарха Жорика Четвертого – Георгія – було зарано: він був зовсім хлопчиськом. Коронувати «людину з вулиці» теж не годилося, і вперше в терентопській історії виникла порожнеча на троні...

– Далі в списку значиться король Зінька Шостий і королева Федька Перша. Ти, Ім'яне Побатьковичу, очевидно, переплутав короля з королевою, – продовжує рот Автора озвучувати питання мозкових півкуль.

– Нічого не переплутав, – відповідає той. – Я ж беру інформацію не зі стелі, а висмоктую з паль... тьху, з архівних джерел: грамот, скрижалей, манускриптів, фоліантів... Коли на троні короля зазяяла порожнеча, один зі членів Напівкруглого Столу – лицар Федот – вніс пропозицію: «А давайте, доти, поки підросте спадкоємець, королем у нас буде вдова попереднього, Зінька Шоста». – «Зінька Шоста жінка», – засумнівався граф Лаврентій. «Ну й що, через таку виняткову ситуацію можна допустити, щоб роботу короля виконувала жінка, тим більше, така розумна, як Зінька Шоста. Тут не до статевих відмінностей. У світовій історії вже були такі прецеденти. Наприклад, король Ядвіга, що керував Польщею в чотирнадцятому столітті, був людиною жіночої статі, що не заважало йому носити титул короля, а не королеви. Оскільки главами нашої держави були тільки королі, і вже склалася така тради-

ція, то нехай і Зінька Шоста побуде тимчасово саме королем».

Лицаря Федота підтримали інші лицарі, і королева Зінька Шоста була оголошена королем Зіньком Шостим (вимовляли на чоловічий манер, щоб гармоніювало з титулом). У документах тих часів можна прочитати: «король Зінька Шостий зробив те-то», «король Зінька Шостий сказав се-то»...

Оскільки раніше у країні не було глав держави з іменем Зінька, то хотіли назвати його Зіньком Першим. Але відразу зміркували, що майбутні школярі на уроках історії плутатимуть Зіньку Першого із Зінькою Першою (а це ж геть несхожі люди, що жили в різні епохи), отримувати через це погані оцінки й засмучуватися. Тому, щоб уникнути плутанини й прикрості майбутніх школярів, вирішили залишити новому королю колишній «жіночий» номер.

За пару років правління короля-жінки придворні лицарі знову зібралися, щоб обговорити важливу тему. Лицар Федот сказав: «Ну король-от в нас є. А от королеви немає. Самотньо нашому королю без королеви. Давайте його, у смислі – її, оженимо». – «На кому?» – запитав граф Лаврентій. «На кому звичайно женять королів, – відповів лицар Федот, – на якійсь милій дівч...» – «Ти думай, що ти кажеш! – перервав граф Лаврентій. – Зінька Шостий сам – жінка. Женити жінку на дівчині – збочення. Подружжя має бути різностатевим. Раз король – жінка, виходить, королевою повинен бути чоловік».

Лицарі пішли до короля й прямо запитали: чи не бажає він (вона) мати пару? Удова Жорика Четвертого, зарум'янившись, зізналася, що їй подобається лицар Федот.

Неодруженому лицареві Федоту вдова теж подобалася, і він погодився на шлюб. Так лицар Федот зробився королевою Федькою. Це не означає, що він почав удавати із себе даму: виряджатися в спідниці, мазати фізіономію косметикою і т.д. Ні, він залишався таким саме лицарем як і раніше, але тільки називали його королевою Федькою. У документах тієї епохи читаємо: «Королева Федька зробила те-то», «королева Федька сказала се-то».

Так було тільки доти, поки підріс молодший син Жорика Четвертого. Коли Георгію виповнилося вісімнадцять, його коронували, назвали Жориком П'ятим, передали кермо влади, і Зіньку перестали називати королем, а лицаря Федота – королевою...

(До речі, безцінний читачу, згаданий у цьому монологі терентопознавця граф Лаврентій (на прізвище Дригало) нам уже дещо знайомий – після смерті він стане вампіром і за століття першим почує голос розмовляючого пивного келиха, зауважує Автор. Крім того, Автор жадає додати до згадування лицарем Федотом польського короля Ядвіги наступне. Цей король Ядвіга перебував у шлюбі з нашим князем Ягайлом Ольгердовичем. Автор каже «нашим», оскільки є громадянином України, а Україна була частиною Великого князівства Литовського; тому українці взагалі й Автор зокрема мають право глав того князівства називати «наші». Однак, незважаючи на те, що наш Ягайло був у шлюбі з польським королем, ніхто Ягайла, здається, ніколи не називав через те королевою.)

– Можна також згадати, – додає Ім'ян Побатькович Прізвищенко, – що у тисяча сімсот тридцять восьмому році протягом одного тижня обов'язки короля тимчасово виконував простолюдець – простий водовоз на ім'я Октавіан

Степанович Бджілка. Це сталося після того, як тодішній король Жорик Третій затіяв із ним розмову про філософію Бенедикта Спінози. Між королем і водовозом виявилися розбіжності у поглядах, і король поліз у бійку. Закінчилася вона синцями на обличчях обох сперечальників. Але оскільки першого удару завдав Жорик Третій, то саме його суд, що розбирав цю справу, вирішив покарати. І засудив на тиждень помінятися з водовозом професіями. Тому король сім днів возив воду на запряженому парою коней возі з великою бочкою, а водовоз у цей час керував королівством, пишучи нові укази. Так він устиг видати укази про підвищення зарплат для водовозів і про заснування золотого ордена за доблесне перевезення води. Але, не дивлячись на виконання Октавіаном Степановичем обов'язків короля, ніхто його справжнім королем у Терентопії не вважав, і в списку королів він не значиться.

— Тепер я, дорогі мої півкулі, Ліва й Права, пропоную закінчити розпити Ім'яна Побатьковича й відпустити його на побачення з їжею, яке я раптово перервав. Тому що все це діла давно минулих днів, обвістки давнини дурної, — говорить Автор. — Якби мені приспічило викласти докладно біографії всіх колишніх королів, знадобилося б писати кілька томів, але я цього робити не маю наміру, оскільки мене більше цікавить епоха Жорика Дев'ятого, і навіть не вся епоха, а осінь тисяча дев'яцот дев'яносто п'ятого року...

Коротше кажучи, Автор вручає терентопознавцю невеликий гонорар за лекцію з поясненнями й, пообіцявши й у майбутньому викликати його якщо буде потреба, прощається, після чого той миттєво зникає.

Автор же далі зосереджується на Жорику Дев'ятому.

Жорик Дев'ятий (Георгій Георгійович Мирополкович) народився 1949-го року. 1969-го оженився на Зінаїді Козолуп. 1970-го одержав корону від батька – Жорика Восьмого – і став главою Напівкруглого Столу й королівства. Жорик Восьмий (Георгій Олександрович Мирополкович) після цього вийшов на пенсію й зайнявся бджільництвом. 1974-го року народилася принцеса Зінуля, а 1977-го – принцеса Зіночка...

Про те, яка, м'яко висловлюючись, неприємність трапилася із принцесою Зіночкою увечері 20 вересня 1995 року, коли вона, після спілкування в корчмі «Під Рятівною Мухою» з подружкою Естер і пивним келихом Мгобокбекбе, верталася вулицею Франсуа Рабле додому, у Королівський замок, тобі, безцінний читачу, вже відомо. Відомо й про те, як після цього її тато, король Жорик Дев'ятий, поспілкувався зі слідчим Варлаамом Папірусюком, який, крім іншого, відкрив, що нападником-гвалтівником був Бандюга, і що в результаті опору принцеси цей мерзотник загинув. А ще детектив пообіцяв надіслати наступного ранку до Зіночки чарівника, щоб той очистив її пам'ять від страшних спогадів.

Отож, приблизно о восьмій годині ранку 21 вересня до Королівського замку з'явився, під'їхавши на самохідній тачці Вакули Нетребенька, присланий Папірусюком товстий маг Гліб Любомирович Цвях, втомлений від безсонної ночі в особняку Артаньянца. Вакула Охрімович залишився чекати на нього в машині, щоб після справ в обителі короля відвезти чарівника до його особнячка, упакованого у

чохол із виноградного листя, котре вже приготувалося пожовкнути, але поки було зеленим. Його Величність, що чатував на такого візитера з нетерпінням, зустрів його у воротах замку.

— Добре, що ви прийшли, — пошепки говорив король, направляючись із гіпнотизером і телепатом у спальню молодшої дочки, — вона ще спить, учора лікар дав їй сонні краплі.

Принцеса спала, але спала неспокійно: здригалася, стогнала, корчилася — її мучили кошмари. На щоках її був пропасний рум'янець; жовте волосся розметалося рожевою подушкою.

Чарівник розпростер над нею руки й заходився робити паси, корчачи ритмічно товсті пальці, начебто виколупуючи з її голови шкідливі спогади.

Чим довше він водив над дівчиною долонями, тим спокійніше ставав її сон. Хвилин за десять принцеса спала вже нерухомо, рівно дихаючи й навіть посміхаючись.

— Усе, — сказав маг пошепки й, прикривши рот долонею, позіхнув.

Король вказівний палець лівої руки притис до губ, а вказівним і середнім руки правої поворухнув, направивши їх униз. Чи треба тобі, безцінний читачу, пояснювати, що ця фраза жестів означала: тихенько, щоб не розбудити, підемо звідси. І навшпиньках обоє чоловіки вийшли зі спальні й попростували до кабінету короля. Там Гліб Любомирович продовжив:

— Коли вона прокинеться, то буде пам'ятати, що вчора вийшла з корчми «Під Рятівною Мухою» і без усяких там пригод дійшла вулицею Франсуа Рабле до самого замку, почитала книгу, почистила зуби й лягла спати.

— Ви нас так виручили, так виручили, просто й не знаю, як вам дякувати! — захоплювався батько в пластмасовій короні.

— Зазвичай за гіпнотично-телепатичний сеанс мені дякують двадцятьма п'ятьма шурхотиками, — підказав угодований чарівник.

— Так, безперечно, це само собою, — чомусь зніжковів монарх, — зараз принесу...

Коли у своєму кабінеті монарх у смугастій піжамній мантиї, футболці, спортивних штанях і вельветових капцях вручав гроші товстому чарівникові в коричневій вельветовій куртці, джинсових штанях і синьо-білих кросівках, у двері постукали, і чоловічий голос запитав:

— Ваша Величносте, ви тут? Можна увійти? Термінова справа.

— Так, заходьте, — відповів той, бачачи, що Цвях перемістив оплату в гаманець і засовує його в кишеню джинсів.

І в кабінет увійшов суб'єкт у сірому довгому плащі з піднятим коміром, у чорних сонцезахисних окулярах і в чорних же рукавичках. В одній руці він тримав валізку типу «дипломат», а в іншій сірий капелюх з полями, який, зрозуміло, перед цим зняв зі своєї голови. Тобто його вигляд міг мимоволі спровокувати думку: «Який підозрілий тип!» Бо саме так у деяких советських книгах і фільмах про досвідчених контррозвідників і підступних закордонних шпигунів зображувалися підлі агенти ворожих розвідок. Він ска...

(— Дійсно, підозрілий тип, — заговорила замість персонажа Ліва півкуля авторського мозку, — ходить у плащі й капелюху, але без штанів і босоніж.

— Із чого ти узяла, Ліва, що він був без штанів?! — обурюється Автор.

— Ну, ти ж сам пишеш, що на ньому були тільки плащ, окуляри, рукавички й капелюх. Виходить, штанів і взуття не було.

— Були, звичайно ж. Просто я згадав тільки ті речі, які найбільше впадали в око й відрізняли його від інших персонажів.

— От ви, письменники, завжди так. Напише, скажімо: «На Робінзоні Карамазові був жовтогарячий капелюх і бузкова краватка», а бідоласі-читачеві доводиться або допридумувати увесь незгаданий одяг, або вважати, що крім капелюха й краватки на цім якимсь Робінзонові Карамазові більше нічого й не було.

— Твоя помилкова репліка про відсутність штанів і взуття, півкуле, нагадала мені одну світлину відомого французького живописця Поля Гогена, — зауважує Автор. — Цей знімок був зроблений у тисяча вісімсот дев'яносто п'ятому році чеським фотографом і художником Альфонсом Мухою, у студії останнього на вулиці Гран-Шом'єр у Парижі. Гоген сфотографований під час гри на фісгармонії. Зверху на ньому сорочка й піджак, а знизу — нічого: ані штанів, ані кальсонів, ані взуття, ані навіть шкарпеток. Із чого випливає висновок, що Гоген з Мухою були жартівниками, схильними творчо клеїти дурня, епатуючи публіку.

Але ти, Ліва, уже, мабуть, стомила безцінного читача постійними всовуваннями в сюжет, постійним бурчанням, коментарями й суперечками. Тебе, Права, це теж стосується. Безцінний читач може обуритися, що в його русі уздовж сюжету йому регулярно підставляють ніжку ці ва-

ші зауваження; може плюнути й захопнути книгу всерйоз і надовго, або навіть назавжди. Тому придержіть свої...

— Навпаки, суперечки автора зі своїми власними мозковими півкулями — та «родзинка», яка відрізняє цей твій досить химерний добуток від чужих — менш химерних. Хоча вони — суперечки — можуть, ймовірно, зацікавити лікарів-психіатрів, тому що в розмовах із власними півкулями можна запідозрити психічне відхилення: або шизофренію, або щось у цьому роді.

— До чого тут лікарі, це ж лише бешкетний літературний прийом, — лякається Автор, — нібито забавний прояв екзистенціалізму автора, і...

— Усі ви, божевільні, так кажете, — всувається в діалог якийсь незнайомий суб'єкт у білому халаті, підморгуючи двом потужним санітарам, що крадуться до Автора з гамівною сорочкою.

— Мовчати всім!!! — гаркає Автор. — Щезни, уявлюваний злий психіатре із санітарами... — (і ті дійсно зникають; от що значить авторська воля). — А вас, півкулі, я попрошу залишитися. Про причину моїх із вами розмов, зовсім не шизофренічних, а маючих давні літературні традиції, ми ще як-небудь поговоримо, а поки повернемося до таємничого відвідувача короля.)

Обмінявшись вітаннями із присутніми, людина у чорних окулярах і рукавичках сказала:

— Вибачте, що я так уриваюся, Ваша Величносте, але справа невідкладна. — І, глянувши чорними скельцями на Цвяха, тихіше додав: — Але через таємність, бесіда повинна бути без свідків.

— Це чарівник, — кивнув Жорик на Гліба Любомировича.

— Іду, не буду заважати, — сказав товстий ясновидець і рушився до дверей, обходячи підозрілого відвідувача. — До побачення, Ваша Величносте і ви, Рафа... еее... таємничий незнайомцю.

— Чарівник? — повторив останній. — А телепатією володієте?

— Володію, — зізнався товстун.

— Не йдіть! — вигукнув незнайомець. — Ви-от мені й потрібні! Я тому й прийшов!

— Гаразд, затримаюсь.

— Нагадайте, будь ласка, ваше ім'я, — вимовив король, удивляючись у прибульця й задумливо почухуючи зображення совєтського співака Вадима Мулермана на грудях, — а то ви, розвідники, в цих плащах і чорних окулярах так один на одного схожі, що я плутаюся.

— Кавалер Ордена Почесного Гною Рафаель Комаха. Позивний — агент Іван-чай, — представився візитер, клацнувши каблуками й труснувши кучерявеньким мідним волоссям (мідним, звичайно, за кольором, а не за хімічним складом).

Як ти, безцінний читачу, уже зрозумів, Рафаель Комаха був терентопським шпигуном, який у Харкові разом із колегами стежив, чи не поширюється там інформація про засекречене королівство, а якщо що, то припиняв такий витік.

— Я прийшов от у якій справі. У вчорашньому номері харківської газетки «Лиса правда» є інформація, яка нас насторожила. Та от, прочитайте самі. — Розвідник відкрив дипломат, узяв з нього газету й простягнув королю. — На третій сторінці внизу.

— «Як засвідчують очевидці, — почав читати вголос Жорик, розкривши газету й спрямувавши погляд у нижню частину сторінки, — днями на околицях міста Нової Водолаги приземлився непізнаний літаючий об'єкт напевно іноплане...»

— Ні, не ця, ще нижче, — перебив кавалер Ордена Почесного Гною, показавши потрібну замітку чорним пальцем.

— «З авторитетних джерел стало відомо, що в Харкові виявлене яйце динозавра, не окам'яніле, а зовсім свіже. Самуїл Юозисович Петренкошвілі-Джигарханштейн, професор біології з Харківського університету, сказав нашому кореспондентові, що ця сенсаційна знахідка підтверджує його гіпотезу, за яку в похмурі роки сталінізму він піддався репресіям; гіпотезу про те, що в річці Лопані, як і в шотландському озері Лох-Несс, дотепер живуть плезіозаври, які в інших місцях вимерли більш шістдесяти мільйонів років тому. На запитання кореспондента: чи не є небезпечними плезіозаври для харків'ян, професор відповів: "Анітрошки. Плезіозаври харчуються рибою, а не харків'янами. Принаймні, в історії не зареєстровано жодного випадку нападу цих ящерів на харків'ян, у той час як риби в Лопані усе менше й менше. У жодній науковій монографії про мезозойську фауну, у жодному палеонтологічному журналі ви не знайдете інформації, що плезіозаври будь-коли вживали в їжу харків'ян, тому підстав для паніки цілковито немає. Ви запитаєте: якщо плезіозаври живуть у Лопані, чому ж їх дотепер ніхто не бачив? Відповідаю: щоб визначити видову приналежність цієї тварини, людина має бути професійним палеонтологом, а більшість харків'ян такими не є, тому, побачивши плезіозавра, вони через недосвідченість приймають його за водорість, рибу,

молюска, хробака, жука-плавунця, інфузорію або автопокришку"»...

Далі слідувала інша замітка, про ймовірне виверження харківської Холодної Гори, яка нібито виявилася вулканом, здатним від дня на день прокинутися. Але вулкани наших персонажів, безцінний читачу, не цікавили.

— Я вчора прочитав цю замітку, — продовжив розвідник, — і подумав: а раптом яйце, згадане там, це яйце не плезіозавра, а терентопського дракона, що якимось чином потрапило до Великого Світу. В «Лисій правді», як на мене, друкують суцільні небилиці, але все-таки... Спробував був відразу ж знайти того професора біології, але в Харківському університеті відповіли, що такий у них не працює, а в міському довідковому бюро сказали, що людина з таким прізвищем взагалі в Харкові не прописана. Тоді навідався до редакції цієї газети, але редактор Фауст Рабіновиченко на мої питання відповідав тільки своїми: «А вам яке діло? А хто ви, власне, такий? А чому це вас так хвилює?..» Так я нічого й не з'ясував. Сьогодні вирушив до вас, Ваша Величносте, щоби попрохати у допомогу телепата: тільки ясновидець-телепат може добути з мозку потайливого редактора інформацію. Наші закони забороняють нашим чарівникам робити чудеса у Великому Світі, але телепатія — не таке вже і чудо. Так от, — проходжу я крізь Державні Двері й натикаюся на міліцейський пост, і дізнаюся, що в королівстві викрадено драконяче яйце, і це ще більш зміцнило мої побоювання. Коротше кажучи, ситуація небезпечна. Нам терміново потрібен чарівник-телепат.

— Звісно, я схвалюю залучення чарівника до цього розслідування, і прохаю вас, Глібе Любомировичу, як

громадянина й патріота, допомогти нашим доблесним розвідникам, — вимовив Жорик Дев'ятий.

— Гаразд. А коли? — запитав угодований патріот.

— А хоча б сьогодні, — попросив Рафаель Комаха. — Чим скоріше, тим краще.

— Сьогодні не зможу. Я давно не спав, давно не їв, у мене немає сил. Мені треба відпочити. Чарівники теж люди. Редактор не вовк, у ліс не втече. Завтра.

— Домовилися. Завтра о шістнадцятій нуль нуль ми з колегами чекатимемо на вас у Харкові біля входу в бар «Білий Крокодил».

— А де це?

— У центрі міста, біля оперних театрів — старого й нового. За адресою: вулиця Римарська, будинок номер дев'ятнадцять. Цей газетний редактор Фауст Рабіновиченко мешкає на другому поверсі, а на першому, крім іншого, є бар «Білий Крокодил».

— Зрозуміло. Знайду.

— Ваш пароль: «Чи не знаєте, де можна купити воскові цвяхи?», наш відгук: «Краще купіть льодяні шурупи». Простежте, щоби не було «хвоста». А тепер — розходимося по одному.

Попрощавшись і конспіративно прикривши низ обличчя коміром, законспірований кавалер Ордена Почесного Гною покинув Королівський замок. Відправився відсипатися і втомлений ясновидець...

Автор же прагне, читачу, дещо додати щодо прочитаної королем газетної замітки.

Онук одного харківського поштмейстера написав у своїй повісті «Тарас Бульба», що, мовляв, рідко який гоголь долетить до середини Дніпра. Вірніше, він висловився

так не тільки про птицю, називану гоголем, а взагалі про птахів.

А от про річку Лопань, що протікає містом Харковом і зливається в його історичному центрі з рікою Харків, цей вищезгаданий онук міг би написати, що «Усякий птах за- просто долетить до середини Лопані. Навіть курка. А місцями й дійде пішки». Тому брехня про лопанських пле- зіозаврів виглядає цілковитою безглуздістю.

До слова, про курей. Народ проказує про багато явищ: «Це курям на сміх». Так, наприклад, харківський народ міг би сказати про інформацію щодо лопанських плезіозаврів. Собакам, слонам, крукам, восьминогам, дельфінам, папу- гам, мавпам, навіть пересмішникам (є такі птахи), і бага- тьом іншим не на сміх, а курям на сміх. Із чого випливає логічний висновок, що народ вважає курей найсміхотливі- шими з тварин, істотами з добре розвиненим почуттям гу- мору. Авторів цих рядків чомусь жодного разу не доводи- лося чути курячого реготу. Але народна мудрість — це вам не хухри-мухри. Народу видніше. І чутніше.

Що ж до інших пташинок, то перебільшив, ох, сильно перебільшив ширину Дніпра Микола Васильович Гоголь (як ти, поза всяким сумнівом, зрозумів, безцінний читачу, саме він є тим самим харківсько-поштмейстерським ону- ком), говорячи (вірніше — пишучи), що рідкий птах доле- тить до його середини. Якщо багато перелітних птахів до- літають аж до Африки або інших теплих територій, то до- летіти не те що до середини, а хоч і на інший берег — це їм раз плюнути. Слушним твердження Миколи Васильовича є хіба в тому розумінні, що нема чого птахові (якщо він не водоплавний) долітати тільки до середини. Нормальний птах, долетівши до середини, продовжить політ. І тільки

якийсь недорозвинений у фізичному або розумовому аспекті, долетівши до середини (або навіть не долетівши), шубовсне та втопиться. Але якщо недорозвинених уважати рідкими, то тут Гоголь правий. А щодо нормальних – не правий.

От якби Гоголь так написав про цеглу, наприклад, це було б вірно. Дійсно, рідко яка цеглина долетить до середини Дніпра, навіть якщо її метнув чемпіон світу або олімпійських ігор з метання... Ну, метання цегли поки не є олімпійським видом спорту, та й чемпіонатів світу із цього виду, можливо, поки не проводиться. Ну, припустимо, її метнув чемпіон з метання списа, диска, штовхання ядра, або ще який фахівець у категорії кидань, шпурлянь, жбу-рянь, запускань і т.д.; ну там бейсболіст, боулінгіст і таке інше. Будь він хоч найспортивнішим і потужнішим, май бі-цепси з буханець, і то – не долетить цеглина до середини Дніпра, ніяк не долетить. Тобто долетить, звичайно, якщо кидати в Росії, де джерела цієї ріки, де вона ще вузька. Долетить і перелетить. Але ближче до низов'їв, в Україні (що й мав на увазі Гоголь) – дзуськи! Та трепетне ставлен-ня до класиків не дозволяє нам замінити в їхніх шедеврах птаство на цеглу, навіть якщо це формально вірніше.

– Якщо читач досить обізнаний щодо палеонтології, – каже раптом педантична Ліва півкуля авторського мозку, – то на текст у газеті «Лиса правда» він може заперечити, що, по-перше, плезіозаври не належать до категорії ди-нозаврів, хоча схожі і мають однакове закінчення в назві, а по-друге, на думку авторитетних палеонтологів, пле-зіозаври не відкладали яєць на суші, як морські черепахи або там пінгвіни, а народжували у воді одразу живих дити-нчат, як дельфіни та кити.

— Я не сперечаюся, — відповідає Автор. — Але газета «Лиса правда» була виданням не науковим, не академічним, а скоріше розважальним, тому не дотримувалася наукової скрупульозності.

Та повернемося до короля Жорика Дев'ятого і його родини.

В XVI столітті один польський священник винайшов бутерброд, тобто придумав намазувати вершкове масло на скибку хліба (дивно, що до того протягом тисячоріч поїдання хліба й масла, людству не спало на думку з'єднати ці продукти, намазавши один на іншій).

А в XVII сторіччі один український підприємець, який у молодості був запорізьким козаком, винайшов каву по-віденськи, тобто придумав додавати у каву вершки та мед.

Втім, бутерброд був не єдиним досягненням поляка, а кава по-віденськи — не єдиним досягненням українця.

Поляк, якого кликали Миколаєм Коперником і який крім польських предків мав також і німецьких, зробив великі відкриття й в області астрономії, що читачеві, звичайно, добре відомо. Крім того, він був лікарем, математиком, фізиком, юристом, дипломатом і філософом.

А українець, якого кликали Юрієм Францем Кульчицьким, крім вищезгаданого напою винайшов і прикуску до нього — рогалики, тобто випічку у формі півмісяця, що ті штуки французи, додавши у них начинки, назвали круасанами (що в перекладі з французької і означає «півмісяць»). А також заснував першу у Відні й одну з перших у Європі каварню (за назвою «Під Синьою Пляшкою»),

через що придбав репутацію людини, завдяки котрій пиття кави стало серед європейців модним заняттям.

Австрійці оголосили його своїм національним героєм і встановили йому пам'ятник у Відні. Втім, можливо не стільки у зв'язку з його кулінарними досягненнями, скільки із приводу порятунку ним австрійської столиці від турецької окупації. Йому, завдяки хорошому знанню турецької мови й турецьких звичаїв, удалося із обложеного турками Відня просочитися крізь турецьку армію й викликати на підмогу армію польсько-австро-німецьку, яка турок там розгромила. Інших сміливців, котрі намагалися зробити те ж саме, турки вбили, а українцеві пощастилося переконати турків, що він свій, теж турок, здійснити подвиг і залишитися живим. У якості нагороди за сміливість і спритність вибрав відбитий у турків трофей – лантухи із зернами кави (що й дозволило йому заснувати кавовий бізнес). А винайдені ним рогалики нагадували про перемогу над мусульманами, адже символом ісламу є саме півмісяць.

– Якого хріну! – скрикує обурено раптом Права півкуля авторського мозку.

– Ніякого хріну, – відповідає Автор. – Ніякого хріну ані в рогалики, ані в каву по-віденськи Кульчицький не додавав; та й Коперник робив бутерброди без хріну.

– Ні, якого хріну ти про це розповідаєш?! Це, по-твоему, «повернемося до Жорика Дев'ятого та його родини»?! Яке відношення до терентопського короля мають ці просторікування про Кульчицького й Коперника?

– Відношення от яке: ранком двадцять першого вересня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року Жорик Дев'ятий, Зінька Одинадцята, Зінуля й Зіночка поснідали.

Як, втім, вони це робили ранком кожного дня. Отож, під час сніданку обидві принцеси пили саме винахід українця Юрія Франца Кульчицького і їли винахід саме поляка Миколая Коперника. Що й стало для мене приводом повідомити читача про причетність цих двох чудових чоловіків до цих усім добре відомих продуктів харчування. Може, читач цього раніше не знав, а тепер знає. Бо я прагну, щоб моя писанина не тільки розважала читача, але й розширювала його світогляд, насичувала новими знаннями. Тому я й суну час від часу в неї цікаві й забавні, але не всім відомі факти з історії й культури як Харкова і України, так і взагалі людства. Надихнув мене на це геніальний Франсуа Рабле, який так само своєю веселу епопею «Гаргантюа та Пантагрюель», крім сміховинних пригод потішних героїв, нафарширував і масою пізнавальних інформацій, що розширюють читачеві світогляд та свідомість.

Але перед сніданком Жорик Дев'ятий, розставшись із агентом Іван-чаєм і чарівником Цвяхом, вийшов зі свого кабінету й зустрів Зіньку Одинадцяту, розповів їй про те, як маг закодував пам'ять дочки. Дружина у відповідь показала Зіночкину куртку, яку вона почистила, пришила новий коричневий гудзик замість відірваного Бандюгою, знищивши тим самим сліди вечірнього нападу. Курточку повісили в доччину шафу, і тільки після цього розбудили принцесу. Вона, солодко потягнувшись, глянула на годинник і ошелешено підхопилася:

— Ой, я ж до університету спізнююся! Чому будильник не дзвонив? Я ж заводила!

Звичайно ж, у суєті вчорашнього драматичного вечора будильник ніхто не заводив, але завдяки впливу Цвяха

принцеса пам'ятала, що заводила. Жорик Дев'ятий і Зінька Одинадцята залишилися задоволені роботою мага.

А потім відбувся згаданий сніданок з кавою по-віденськи й класичними булочно-масляними бутербродами. Після якого Зіночка та Зінуля, дві студентки, поспішно умчалися на заняття.

Автор же, перш, ніж перейти до наступних подій, прагне тебе, безцінний читачу, хоча б поверхово познайомити з домочадцями сімнадцятого терентопського короля.

Жорик і Зінька познайомилися 1967-го року, у Жорик-бурзькому університеті. Він тоді був не королем Жориком Дев'ятим, а принцом Георгієм. Вони були студентами першого курсу, він – біологічного, а вона – історичного факультетів. Знайомство відбулося на їхньому першому студентському балі в університетському клубі. Стали зустрічатися. Він познайомив її зі своїми батьками – Жориком Восьмим і Зінькою Десятою, вона його – зі своїми – Сидором і Єфросинією Козолупами. Єфросинія Козолуп обіймала посаду домогосподарки, а Сидір Козолуп працював жебраком.

– Жебраком?!! Тесть Жорика Дев'ятого був жебраком?!! – не вірить своїм вухам Ліва півкуля (тобто, усередині черепа в мозкової півкулі, звичайно, немає своїх особистих окремих вух, так що це висловлення слід uważати умовним).

– Король був зятем жебрака?!! – вигукує і Права.

Автор пояснює:

– У Терентопському королівстві будь-яка робота була в пошані, якщо вона робилася професійно, без браку. Високопрофесійний жебрак міг користуватися більшою повагою, ніж, наприклад, низькопрофесійний дантист. За

освітою Сидір Козолуп був архітектором-замкобудівником. Він закінчив замкобудівельний інститут, спроектував Шриньзякобубудецький замок у Свистоніздринській області (там тепер жив герцог Абрам – лицар Напівкруглого Столу). Але потім зрозумів, що його професійне й життєве покликання не в цьому. Його тягло до професії жебрака. Він пройшов навчання на дворічних курсах з професійного жебрацтва, глибоко простудіював монографії, написані маститими терентопськими жебраками, корифеями цієї справи: «Самовчитель починаючого жебрака», «Технологія ниття», «Класифікація бруду», «Міміка й жести жебраків в епоху бароко», «Жебрацтво канонічне й апокрифічне», «Ілюстрована енциклопедія жебрацтва», «Моделювання злидарського лахміття», «Психологічні вправи для жебраків», «Маніпуляції долонею. Посібник для жебраків», «Програмування жебраком жалості й бридливості у свідомості клієнтів», «Слина і шмарклі як психологічний фактор у роботі жебрака» і інші корисні для цієї справи праці.

Завдяки такому серйозному ставленню до обраного діла, Сидір Козолуп швидко досяг високого професіоналізму й зробився у цій спеціальності віртуозом.

У Терентопії слово «жебрак» не є синонімом слова «злидар». Звичайно, якщо ти ставишся до своєї роботи халатно, трудишся абияк, не намагаєшся підвищувати професійний рівень, то на великі доходи не розраховуй. Але якщо ти добрий фахівець, працюєш талановито й на совість, то, будучи за фахом жебраком, можеш жити багато. Терентопці, в основному, люди щедрі й талановитим жебракам вони подають рясно. Тому в Козолупів була три-

поверхова вілла з басейном, розкішний лімузин (гібрид «Чайки» з «Волгою») та інші блага.

Крім практики, багатий жебрак Сидір Козолуп займався й теорією: писав книги з мистецтва жебрацтва. А крім того, викладав технології жебрацтва в одному з інститутів, і мав за це звання професора.

Одним словом, батько обраниці принца був людиною забезпеченою і шановною. Коли дочка вийшла заміж за королівського сина, жебрак Сидір допомагав молодятam грішми.

Про Зіньку Одинадцятy ти вже дещо знаєш, безцінний читачу. Наприклад, що вона ставилася до Королівського зоопарку з меншим ентузіазмом, ніж чоловік. Іноді дорікала чоловікові за те, що той багато часу й душевного тепла віддає своєму зоологічному хобі й тому недодає їхній родині. Але ці докори не приймали форми скандалів і, тим більше, бійок.

От як описує королівське життя Даниїл Хармс у своєму тексті «Казка»:

«... А король подумав, що королева б'ється, і вдарив її склянкою по голові. Тут королева розсердилася й ударила короля тарілкою. А король ударив королеву мискою. А королева вдарила короля стільцем. А король підхопився й ударив королеву столом. А королева повалила на короля буфет. Але король виліз з-під буфета й пустив у королеву короною. Тоді королева схопила короля за волосся й викинула його у віконце...»

І так далі. А в тексті того ж Хармса «Новий талановитий письменник» читаємо отаке:

«У стародавньому замку жив принц, страшний п'яниця. А дружина цього принца, навпаки, не пила навіть чаю,

*тільки воду й молоко пила. А чоловік її пив горілку й вино, а
молока не пив. Та*

й дружина його, власне кажучи, теж горілку пила, але приховувала це. А чоловік був безстидник і не приховував. "Не п'ю молока, а горілку п'ю!" – говорив він завжди. А дружина тихенько, з-під фартуха, виймала баночку й хлоп, виходить, випивала. Чоловік її, принц, каже: "Ти б і мені дала". А дружина, принцеса, говорить: "Ні, самій мало. Хю!" – "Ах ти, – каже принц, – ледя!" І із цими словами гуп дружину об підлогу! Дружина собі всю пику розбила, лежить на підлозі й плаче. А принц у мантію загорнувся й пішов до себе на вежу. Там у нього клітки стояли. Він, бач, там курей розводив. От прийшов принц на вежу, а там кури кричать, їжі вимагають. Одна курка навіть іржати почала. "Ну ти, – каже їй принц, – шантоклер! Мовчи, поки по зубах не дісталось!" Курка слів не розуміє й продовжує іржати. Отже, виходить, що курка на вежі шумить, принц, виходить, матірно лається, а дружина внизу, на підлозі лежить – одним словом, справжній содом».

А в «Звичайному чуді» Євгенія Шварца описано так:

«Знаєте, мабуть, що таке королівський палац...

Отож і є! За стіною люди давлять один одного, ріжуть рідних братів, сестер душать... Словом, іде повсякденне буденне життя».

Ну так, і в роді терентопських монархів був ганебний інцидент, коли король Жорик Четвертий ледве був не загинув від сокири свого кузена Олександра Мирополковича; що тому лиходійству завадила здійснитися звичайна муха, названа згодом бджолою. Але, по-перше, коли це було? – аж сторіччя тому; а по-друге, навіть в епоху Жорика

Четвертого це було аномалією, котра ні в які ворота не лізе, а не типовим випадком. А в часи Жорика Дев'ятого описані вище неподобства в королівському сімействі навіть уявити неможливо. Родина Дев'ятого була інтелігентна, порядна; відносини в ній були цілком прекрасними. Ніяких тобі склок, зловживань спиртним, матірної лайки, а вже тим паче бійок і замахів на вбивства. Звичайно, як у всякій нормальній родині, включно з найблагополучнішими, траплялися зрідка образи й дрібні сварки, але щоб от так, як згадано вище – ні, ні, і ще раз ні!

Зінька Одинадцята була блондинкою розумною, інтелігентною, культурною, тому вона ніколи не опускалася до скандалів з верескливими монологами й здрібнюванням посуду. Симпатична, висока, струнка дама. Чоловіки, котрі люблять, що називається, «жінок у тілі», у яких «є що помацати», сказали б, можливо, що королева занадто сухорлява. (Про дружину іншого монарха Тарас Шевченко у поемі «Сон» написав: «мов опеньок засушений, тонка, довгонога». Цей опис підійшов би і до Зіньки Одинадцятої.) Але це справа смаку, а в кожного свій смак.

Будучи не цілком задоволена хобі чоловіка (зоопарком), сама королева теж мала хобі. Одне з них тобі, безцінний читачу, вже відоме зі щось сьомого «Корчма "Під Мідним Забралом"» – готування дієтичних страв і згодовування їх чоловікові. Те, що Жорик ніколи не скаржився, мовляв, «ти, серцю моє зеленооке, майже мориш мене голодом, годуючи, наче цапа, якимось сіном», показує не стільки його лагідність, скільки ніжну, трепетну, делікатну закоханість у дружину, про острах хоч чимсь її засмутити. Погодись, читачу: не кожний чоловік, що про-

жив з жінкою стільки років, зберігає таке ставлення, більш типове для молодят.

Крім цього хобі було в неї й інше – вона любила літати на мітлі. Ні, вона не була феєю, як знаменита королева Моргана (сестра короля Артура, дружина короля Урієна, матір лицаря Івейна). Дружина Дев'ятого Жорика не вміла чаклувати, впливати на погоду, перетворювати одні об'єкти на інші і т.д.; ніяких таких фейських штучок, крім мітелкової левітації, так би мовити. Літання на мітлі королеву Зіньку Одинадцятку навчила її подруга дитинства, фея Люся Гризодубова, яка ще в дитячому садку літала на горщику, оскільки походила зі стародавнього чаклунського роду й всотала чарівництво з молоком матері. (До речі, в Харкові теж була жінка на прізвище Гризодубова, яка прекрасно літала, тільки звали її не Люсею, а Валентиною, і літала вона не на горщику або мітлі, а на предметах крилатих. За великий і унікальний на той час політ вона в 1938 році першою серед жінок отримала звання Героя СРСР. А під час Другої світової війни її польоти були бойовими. У Харкові вже давно існує присвячений їй музей авіації в будинку, де вона жила. Терентопська фея Люся Гризодубова – не родичка цієї героїчної харків'янки; вони всього лише однофамільниці.) Одного разу, 1978-го року, королева навіть брала участь у традиційних фейських метлоперегонах за маршрутом: Свіжегнійополь – Манюнинськ; але, будучи дилетантом у цій справі, прилетіла до фінішу останньою й отримала втішливий приз – книгу «Аси мітлолевітації» і запасні прутики для мітли.

Останнім часом цим видом жіночого спорту зацікавилася й принцеса Зінуля, навіть записалася в секцію мітло-

лиць, але її польоти поки скромні – не вище 17 метрів, не далі 229

Старша принцеса, звичайно, була в чомусь схожа на молодшу, оскільки вони були рідними сестрами, мали спільних батьків. Але в той же час мала й відмінності, адже вони не були двійнятами. Якщо Зіночка була білявкою (у маму), то Зінуля була руденькою (у тата). Зіночка була стрункішою, а Зінуля вгодованішою (але не дуже товстою). Зінуля була реготухою й пирскала з усякого приводу. Зіночка теж мала почуття гумору й любила посміятися, але більшою мірою, ніж старша сестра, була схильна до тихої замисленості. Зіночка в описуваний час вчилася в Жорикбурзькому університеті на першому курсі факультету фольклористики, а Зінуля – в Академії Культури імені Герострата на третьому курсі факультету культурології. Зінуля була дещо короткозорою і тому постійно носила окуляри, а у Зіночки був прекрасний зір, тому окуляри вона носила лише іноді, і тільки темні, сонцезахисні.

Але повернемося до короля.

Після того, як дочки умчалися на заняття, Жорик, усамітнівшись у кабінеті, змінив до невпізнанності свою зовнішність, відклеївши фальшиву руду бороду, надягши чорну перуку, приклеївши чорні вуса й чорні брови, несправжній шрам і підроблені бородавки, змінивши риси обличчя за допомогою театрального гриму і облачившись у некоролівський доспіх. Таємно покинув Королівський замок секретним підземним ходом й під виглядом неві-

домого мандрівного лицаря доснідав у корчмі «Під Рятівною Мухою». Адже на відміну від дочок, королева не балувала його бутербродами й кавою по-віденськи, а, уважаючи, що в його віці вже треба берегти здоров'я, почаствовала салатом із кропиви, подорожника й кульбаби (причому навіть без солі, перцю, майонезу, олії, оцту чи інших приправ, які Зінька вважала шкідливими для здоров'я чоловіка), а також склянкою соку з ріпи. Читачеві із сьомого щось відомо, що зазвичай другий сніданок, другий обід і другу вечерю монарх потай поглинав у корчмі «Під Мідним Забралом». Але цього дня, 21 вересня, даний пункт громадського харчування був закритий у зв'язку з трауром – смертю прийомного сина корчмаря Мойсея Роженкранца, тому й довелося цього разу потрапезувати в закладі Гільденштернів.

Повернувшись у замок (так само таємно, зрозуміло, секретним підземним ходом), король змінив зовнішність у зворотному порядку, приклеївши, у тому числі, і звичну всім руду бороду.

Потім він підписав кілька указів. Серед яких були, наприклад, такі:

«Про заборону на гоління котів і кішок».

«Про заборону на використання вогнепальної зброї в полюванні на тарганів».

«Про святкові заходи в День Шляхетного Мордобобою».

«Про святкування 100-річчя від дня народження православного патріарха-стахановця Савелія Другого».

«Про відповідальність за глузування над нудистами».

«Про неприпустимість плювання з повітряних куль».

«Про неприпустимість стріляння з рогаток в ельфів і інших громадян».

«Про будівництво нових громадських туалетів у місцях скупчень туристів».

Потім Жорик Дев'ятий доручив баронові Річарду Неголеному, який очолював загін королівських кур'єрів-глашатаїв, скликати лицарів на турнір із приводу національного свята – Дня Шляхетного Мордобою, – який святкується щорічно 5 жовтня.

Потім король прочитав свіжий номер «Королівської правди».

Після цього йому зустрівся королівський писар Ульріх фон Смирнов, який, перераховуючи шурхотики, повідомив, що підскарбій Андрій Кацапенко вже видає аванс. Король поспішив до каси, поки не зібралася велика черга.

До віконця, крізь яке видавав гроші підскарбій, уже підійшли: працівник Королівського зоопарку Юрій Антонович Рябозад, граф Леонід Заканавний, королівська прая Льоля Мухова, барон Річард Неголений, паж Йоська Діккерман і кат Інкогнитечко.

– Ви крайній? – запитав у співробітника в клоунській масці монарх.

– Що? Так, ви за мною будете, Ваша Величносте, – буркнув клоуноликий кат і знову поглинувся читанням «Орфографічного словника сучасної терентопської мови», який прочитав уже до половини.

Король став у черзі позаду ката. Слідом підійшов парубок трагічного вигляду й зайняв місце за главою держави. Трагічний вигляд парубкові надавали сумні очі, у яких застигла вся світова скорбота, бліде обличчя, смутне скривлення губ, синюваті тіні під очима, траурно-чорний строгий костюм, траурно-чорна краватка, траурно-чорна сорочка й навіть траурно-чорний носовичок, що визирав з

нагрудної кишені. Траурний стиль злегка порушували тільки білі кросівки на ногах і строкатий рогатий капелюх з бубонцями на голові. Це був королівський блазень Альфред Ромуальдович Вареник...

— А траур у нього був через смерть Бандюги, чи що? — цікавиться Права півкуля авторського мозку.

— Ні, сумно-траурний настрій — це його звичайний стан, — відповідає Автор.

— Так, деякі відомі коміки й гумористи, над жартами яких публіка реготала несамовито, були в житті людьми меланхолійними, похмурими, — погоджується півкуля Ліва.

— Ні, тут інший випадок, — не погоджується із цією згодою Автор. — Цей блазень не був сумним коміком, він був сумним не коміком.

— Як — не коміком, якщо він — блазень? Блазень — це комік, клоун, веселун! — дивується Ліва.

І Автор змушений докладніше зупинитися на особистості цього своєрідного придворного.

Альфред Вареник, обіймаючи посаду королівського блазня, не був здатний жартувати, комікувати, сміхотворити. Він був хронічним песимістом. Він ані інших не смішив, ані сам не сміявся. Посмішку на його сумовитій фізіономії бачили тільки один раз — коли бешкетний граф Леонід Хихотунчик, непомітно підкравшись іззаду, поло-скотав блазневі під пахвами.

Песимізмом він заразився в дитинстві. У п'ятирічному віці Альфик, як називала його мама, довідався, що всі люди рано або пізно вмирають, і це відкриття так його вразило, що думка про прийдешню могилу не залишала його вже ані на хвилину. При погляді на будь-яку людину, думав: «Бідолаха, і ти теж приречений, і тобі смерті не

уникнути». Коли при ньому хтось безтурботно веселився, Альфред Вареник сумно хитав головою з думкою: «Яке блюзнірство сміятися в таку трагічну хвилину! У цю мить, напевно, хтось десь умирає, може й у страшних мученнях, а вони регочуть, циніки бездушні! Мабуть, забули, що чекає вас попереду! І взагалі, життя – це западня, з якої жоден смертний не вирветься живим. Так хіба можна чомусь радіти і веселитися, якщо ти опинився в такій смертельній пастці?!» І від постійного відчуття неминучості смерті цей молодий меланхолік перебував у нескінченній жалобі.

– Як же така невесела особистість опинилася на такій не підходящій для неї посаді?! – дивується Права.

– По благу, дорогі мої півкулі, по знайомству, по протекції.

Одного разу влітку 1994 року аудієнції в глави держави попросила така собі Лукера Вареник. Жорик Дев'ятий із нею зустрівся, і виявилось, що вона не хто інша, як Лушка Об'єдкіна, з якою він учився в одному класі школи імені Джонатана Свіфта, з якою сидів за однією партою, і яка була першою дівчинкою, котру поцілував юний принц. Вони не бачилися більш двох десяти років і зраділи зустрічі. Почали згадувати шкільні роки, однокласників, учителів. Досхочу насолодившись ностальгією за дитинством, перейшли до справи.

Лукера Об'єдкіна-Вареник сказала, що її старший син – студент-заочник – шукає роботу, і попросила друга дитинства дати йому яку-небудь посаду при дворі. Будь-яку, аби тільки при королівському дворі. Видно, це був її пункт. «Ну, нехай буде лицарем Напівкруглого Столу», – запропонував коронований лицар. «Ні, тільки не лицарем,

— відмахнулася подруга. — Це робота моторна — турніри, подвиги, а мій Альфік — хлопчик тихий, скромний, замислений, лицарство йому не підійде. Треба щось таке, щоби без бійок, без зброї». Король сказав, що придворний штат повністю укомплектований, вакансій поки немає, але однокласниця так просила, що монарх твердо пообіцяв узяти її сина на роботу в свій замок.

Роздумуючи, куди ж прилаштувати цього несподіваного працівника, Жорик раптом згадав, що одна вакансія все ж таки є, що з тих пір, як старий блазень Мирон Гороховий пішов у 1980 році на заслужений відпочинок, ця посада залишається не зайнятою. І зачислив Альфреда Вареника на місце королівського блазня.

Звичайно, дуже швидко з'ясувалося, що цей скорботний хлопець професійно не придатний для такої роботи, але не можна ж відмовлятися від даного королівського слова. Слово не шмаркля, вилізло — не витреш, як говорять у Терентопії.

Перші висловлення нового блазня про неминучість смерті придворна публіка сприйняла як факт спеціалізації новачка на чорному гуморі. А потім усі зрозуміли, що блазень не жартує.

Але вихід був знайдений. Хоч Альфред Вареник не вмів жартувати, зате він умів читати, і читати голосно, з гарною дикцією, з вираженням. Король сам став складати й писати для придворного коміка смішні епіграми, каламбури, монологи, афоризми і т.д. А блазневі залишалося це ви зубрити напам'ять і з вираженням прочитати на публіці. Контраст між смішними фразами й трагічним вираженням читця створював такий комічний ефект, що публіка від реготу іноді навіть валилася на підлогу й дригала ногами.

Блазень же, сумно дивлячись на людей, що корчаться від веселощів, думав: «Нещасні, ніщо вас не врятує від прийдешньої могили», і з тугою в голосі видавав нові заучені фрази, викликаючи черговий ураган сміху...

— Ну от бачиш — ураган сміху! — сперечається з Автором Права ділянка внутрічерепного органа. — Як же ти кажеш, що він не був коміком і не смішив?

— Сміх був не завдяки тому, що він смішив, а всупереч тому, що він і не збирався нікого веселити, уважаючи веселощі в таку трагічну хвилину (для нього всі хвилини були трагічними) блюзнірством, — пояснює Автор. — Він заради хліба насущного виголошував визубрені тексти, не розуміючи, чому ці приречені задирають куточки губ, виставляють зуби й кричать: «га-га-га». Називати його коміком, це однаково, що називати кондитером людину, яка, випадково спіткнувшись і впавши, гепнулася обличчям у торт; мовляв, якщо зконтактувала зі солодощами, — значить, кондитер. Коміком, на мою думку, слід уважати тільки того, хто смішить публіку свідомо. Альфреда Вареника ніяк не можна вважати коміком, говорю я, нехай навіть його робота й викликала веселі конвульсії в клієнтів.

Крім такої роботи з незрозумілим для нього результатом, крім заочного навчання в Академії Культури імені Герострата, блазень присвячував себе й літературній творчості: писав вірші, прозу, п'єси. Свої графоманські рукописи він віддавав у редакції різних періодичних видань: «Королівська правда», «Вечірній Жорикбург», «Під прапором нудизму», «Доля з маком», «Полювання та спирт», «Буряківництво та гній», «Гарнюзізм!», «Вісник шпаківньобудівельників», «Календар єдинорогара», «Кат-

аматор», «Мистецтво крадійства», «РВЧГ Магія», «Лицарські зачіски й стрижки», «Друг самогонника», «Біографії славетних комах», «Альманах русалкознавця», «Про смачні й нешкідливі отрути», «Спортивний пліткар», «Чернечий гумор», «Філософія сякання», «...» (журнал для неписьменних), «Декоративні глисти», «Автомобіляр-селекціонер», «Щотижневик дегустатора», «Бібліотечка жебрака», «Сюсі-пусі» (журнал для немовлят), «Ази метлолітання», «Культурний матюкальник», «Тю!», «Тваринам про людей», «Мандрівник-надомник», «Сучі діти» (журнал для кінологів), «Акваріуміст-пірнальник», «Тьху!», «Побиття байдиків», «Скаче кінь, палає хата» (журнал для російських жінок), «Поп-музика та дяк-музика», «Зроби сам» (еротичний журнал), «Естетика чхання», «Свіжегнійопольский стахановець»... Та інших газет і журналів.

Але вони відмовлялися друкувати твори похмурого блазня. Не тільки тому, що ці твори були наслідувальними за формою, але й тому, що вони були занадто песимістичними за духом. От, для прикладу, як починаються деякі його вірші: «Той труп був парубок покійний і хлопець хоч куди мертвяк...», «Реве та стогне у лікарні і помирає інвалід...», «Садок поблизу кладовища, хрущі серед могил гудуть...», «Робіть, хлопці, домовини, та й лягайте спочивать...», «Ой там на горі бідаки мруть...», «Ой на горі дві труни...», «Гине хтось там, гине сумно, життя опадає...», «Ой чий то гроб стоїть...», «Ой під вишнею, під черешнею лежав старий що помер, довго мучившись...», «День який сонячний, ясний, безхмарний, видно, хоч труни роби...», «Дивлюсь на могили та й думку гадаю, що всі ми померемо, спасіння немає...» І так далі.

Єдине видання, яке прийняло могилозосередженого поета з розкритими обіймами й надало свої сторінки для його загробних добутків – вампірська газета «Темний шлях». Це був їхній клієнт. Крім віршів блазня, кровожерливі небіжчики почали частинами публікувати у своїй газеті і його нескінченний роман «Не в житті щастя».

Свої п'єси: «Навіщо жити?!», «Нестерпні страждання агонізуючого інваліда», «Розкладання», «Морг», «Цвинтар», «Мертвий труп» і «Смерть неминуча» Альфред Вареник пропонував для постановки всім жорикбурзьким театрам: і Театру Абсурду імені зжертої ковбаси, і Театру Пантоміми імені блазня Горохового, і Театру Ляльок імені Бен Бецалеля, і Театру Комедії імені Козьми Пруткова, і Театру Народного Танцю імені королеви Теклі Прошмигуючої, і Театру Художнього Свисту імені Солов'я-Розбійника, і Театру Стриптизу імені Голого Короля, і Театру Юного Глядача імені Бабая, і Театру Поезії імені невідомого автора, і Театру Воєнних Дій імені Ланцелота... навіть Стайні Опери та Балету. І іншим. Але вони не бажали ставити таких песимістичних спектаклів. Головний режисер Театру Комедії імені Козьми Пруткова, прочитавши п'єсу «Навіщо жити?!», під враженням навіть намагався вкоротити собі віку, але його встигнули вийняти зі зашморгу й відкачати, а п'єсу повернули Альфредові Варенику, сказавши, що вона вражаюча, але небезпечна для життя...

Автор Терентопських хронік отут бажає зауважити, що деякі літератори, які вважаються дуже похмурими творцями моторошних добутків, мали, проте, добре почуття гумору й писали, крім іншого, і веселі гумористичні твори. До цієї категорії належать, наприклад, Едгар Аллан По та

Федір Михайлович Достоевський. (Щоправда, гумор той був подекуди на абияким, а чорним. До слова, Едгар Аллан По був одним із тих закордонних літераторів, чий твори перекладав українською мовою письменник-харків'янин Майк Йогансен, котрий неодноразово згадується в Терентопських хроніках.) Але Альфред Вареник, на відміну від них, був однозначно похмурим, без, так би мовити, противаги.

От що, безцінний читачу, мав повідати тобі Автор про Альфреда Вареника, котрий став у чергу за авансом позаду короля...

— А якій спеціальності цей блазень заочно навчався в Академії Культури імені Герострата? — запитує Права півкуля авторського мозку.

— Він вчився на літературознавчому факультеті й збирався стати по закінченню літературним критиком або редактором, — відповідає Автор.

— Уявляю, скільки дотепних добутоків препарує й поховає такий критик-редактор з його невеселим художнім смаком, — виголошує Ліва.

— На жаль, на жаль, — схлипує Автор, якого теж турбує ця тема, який боїться, що ці його Терентопські хроніки потраплять до рук саме такого редактора.

Взагалі, коли невеселі, похмурі, суворі блазні досягаються влади, то людям веселим іноді буває не до сміху.

От, наприклад, харківський гумористично-сатиричний журнал «Червоний Перець» припинив видаватися у 1934 році через те, що його редакція та автори були заарештовані, і декотрі з тих веселунів незабаром опинилися у тюрмах чи концтаборах, а декотрі — у могилах.

А ще раніше, на рубежі вісімнадцятого і дев'ятнадцятого століть, коли хтось із харків'ян дерзнув посміятися над владою (написавши невелику сатиру й вивісивши твір у Харкові на стіні Вознесенської церкви), то це так розлютило імператора Павла Першого, що дурний вінценосець велів стерти Харків із лиця землі, а всіх харків'ян запроторити до Сибіру. Але знищення міста, на щастя, не відбулося, оскільки незабаром із лиця землі був стертий сам цей імператор (за допомогою табакерки і шарфа), а спадкоємець злочинний наказ божевільного попередника скасував. Крім сатири, таємничий харківський вільнодумець утнув і іншу зухвалість. Коли за наказом імператора Павла біля Вознесенської церкви спорудили шибеницю, на якій належало повісити сатирика після його викриття, сатирик ухитрився безкарно повісити на ній опудало самого імператора Павла. Викрити харківського відчайдуха так і не вдалося.

Що ж до блазнів не суворих і похмурих, а нормальних, тобто веселих і дотепних, то Автору згадався харківський альманах «Літературний Ярмарок», що видавався в столичні часи цього міста. Крім оповідань, повістей, п'єс, новел, статей, нарисів та іншого, там друкувалися веселі так звані інтермедії, в яких дотепно коментувалися дані твори. Автори інтермедій називалися там «редакційними блазнями». Так, наприклад, у лютневій книжці альманаху за 1929 рік роль «редакційного блазня» виконав Майк Йогансен, а в травневій книжці того ж року – Остап Вишня.

Взагалі слово «блазень», як читачеві, поза всяким сумнівом, відомо, має два значення. Перше – позитивне: комік, гуморист, клоун, скоморох... Друге – негативне: дурень, бовдур, телепень, бевзь, йолоп, недоумкуватий...

Якщо вищезгадані Майк Йогансен, Остап Вишня та їм подібні виконували обов'язки редакційних блазнів у найпозитивнішому сенсі цього слова, то більшовиків, які, захопивши владу, знищили безліч ні в чому не винних людей, зокрема веселих, талановитих і навіть геніальних (між інших і Майка Йогансена), можна обізвати злісними блазнями в найнегативнішому сенсі. (Остапа Вишню вони теж засудили до страти, але, на щастя, замінили її на роки концтаборів. А от його рідного брата, теж гумориста, Василя Чечвянського, таки розстріляли.)

Англійський поет Джон Донн в одному зі своїх віршів написав: «Ніколи не питай, за ким дзвонить Дзвін. Він дзвонить за Тобою». Блазень Зосима, що дурився при дворі терентопського короля Жорика Третього, перефразував цей вислів: «Ніколи не питай, про кого дзвенять бубонці на ковпаку блазня. Вони дзвенять про тебе».

І ще щодо не конкретно блазня Альфреда Вареника, а блазнів взагалі, Автор хоче додати наступне:

Іноді, задавши людині питання, на яке вона не знає відповіді, чуєш від неї: «А шут його зна!» Зверни увагу, читачу: не «А вчений його зна!», не «А академік його зна!», не «Енциклопедист його зна!» і навіть не «А лауреат Нобелівської премії його зна!», а саме шут, тобто блазень. Ну, щоправда, ще вимовляють в аналогічних випадках: «А біс його зна!» або «А хрін його зна!» Але хрін, будучи рослиною, нічого ні знати, ні тим більше сказати не може; біс же – персонаж міфологічний і казковий, а блазні таки дійсно були. З от цього багатьма вимовного «а шут його зна» випливає логічний висновок, що блазні є найерудованішими людьми, живими ходячими енциклопедіями.

Деякі люди не настільки дурні, щоби вимудровуватись, інші не настільки розумні, аби клеїти дурня.

Що ж стосується конкретно блазня Альфреда Вареника, то настільки похмура, настільки невесела особистість була дуже нетиповим представником терентопського народу. Здебільшого жителі Терентопського королівства люди досить веселі, дотепні, люблячі посміятися, і до того ж недурні.

У кінці четвертого тому роману Лоренса Стерна «Трістрам Шенді» головний герой висловився так:

«Якби мені надали можливість, як Санчо Пансі, вибрати за смаком королівство, я б не вибрав острови – або королівства чорношкірих, щоби здобувати гроші: – ні, я б вибрав королівство людей, що сміються від щирого серця. А позаяк жовчність і похмуріші почуття, розладнюючи кровообіг і порушуючи рух життєвих соків, діють, я бачу, так само шкідливо на тіло державне, як і на тіло людини, – і позаяк одна тільки звичка до чесноти здатна впоратися з цими почуттями і підпорядкувати їх розуму, – то я б попросив у Бога – дарувати моїм підданим, поряд із веселістю, також і мудрість; тоді я був би найщасливішим монархом, а вони найщасливішим народом у світі».

З цього напрошується висновок, що якби Трістрамові Шенді випало бути королем Терентопії, як Жорику Дев'ятому, то вищезгаданий джентльмен вважав би такий випадок вельми вдалим, цілком відповідним його смакам.

Тим часом, одержавши аванс, від віконця підскарбія пішли працівник зоопарку Юрій Антонович Рябозад, граф

Леонід Заканавний, прая Льоля Мухова, барон Річард Неголений, паж Йоська Діккерман і, виблискуючий новою медаллю «За ударну роботу», кат Інкогнітечко. Дійшла черга короля.

— Здрастуйте, Андрію Васильовичу, — привітався крізь віконце каси монарх зі підскарбієм Кацапенком.

— Доброго дня, товаришу королю. Розпишіться, — відповів літній підскарбій в окулярах на кінчику носа, підтяжках і нарукавниках, подаючи главі держави відомість і ручку...

Андрій Васильович Кацапенко був прибульцем із Великого Світу. Він народився й виріс у Харкові. Працював бухгалтером на одному з великих харківських заводів. В 1977 році під час збирання грибів за містом, сунувся в кущі, виявив у них двері, оббиті чорним дерматином, і відкрив їх... Познайомився з підпільним королівством, залюбився в нім й іммігрував.

Там, завдяки професійній роботі із грішми, зробив кар'єру й став аж самим королівським підскарбієм. До його обов'язку входило контролювання державного бюджету і видача зарплатні й авансу лицарям Напівкруглого Столу, іншим придворним і самому королю.

За старою звичкою, що залишилася від Великого Світу, він до титулів своїх клієнтів додавав слово «товариш»: «товариш лицар», «товариш барон», «товариш граф», «товариш герцог», «товариш король», «товариш королева», «товариш принцеса»... Взагалі-то, згідно з тамтешніми правилами етикету, короля й королеву слід було називати Ваші Величності, а принцес — Ваші Високості. Але оскільки товариш Кацапенко не був уродженцем королівства, ріс і виховувався в іншій країні при інших умовах,

то терентопці дивилися крізь пальці на таке порушення ним етикету. Не змушувати ж літню людину ламати свої звички.

Для зручності клієнтів зарплату він видавав не тільки в Королівському замку, але й у лицарському гуртожитку. Ті лицарі Напівкруглого Столу, які жили у власних замках удалині від столиці, не моталися щораз у Жорикбург за грішми, а одержували при нагоді відразу за кілька місяців...

Підскарбій відрахував і вручив товаришеві королю належний йому аванс 4725 шурхотиків і 37 дзвяків.

Потім глава держави присвятив себе поглинанню обіду, що включав суп із щавлю зі споришем, кашу з жолудевої крупи й відвар насіння льону; таємному дообідуванню в корчмі Гільденштернів (зі зміненим виглядом, звичайно) і, після повернення з корчми й поновлення звичайної зовнішності, прийманню відвідувачів.

Як ми бачили у випадку з драконом Інокентієм Карловичем, на прийом до короля будь-який громадянин міг з'явитися запросто в будь-який час без попереднього запису. Але в розпорядку дня монарха були години, спеціально відведені для спілкування з підданими, коли всякий бажаючий міг поділитися з Жориком Дев'ятим своїми проблемами, поскаржитися й попросити допомоги.

У цей день аудієнції в короля просили:

1) артист Театру Художнього Свисту імені Солов'я-Розбійника Микола Квінтиліанович Фраєр, що скаржився на мера столиці Павла Бойконоса, мовляв, градоначальник винуватий у недостатній кількості сміттєвих урн на вулицях Жорикбурга;

2) фермер-страусівник Гнат Свиридович Кактусенко, який просив заснувати нове професійне свято – День страусівника;

3) гола красуня зі смарагдовим волоссям – русалка Катя, котра жалілася, що русалок не пускають у театри й інші культурні установи, вимагають, щоб вони, русалки, одяглися, що суперечить русалчиним традиціям;

4) фея Зося Трефова, що пропонувала звести у столиці монумент першим покорителькам повітряного простору;

5) мовлячий єдиноріг Буцефаленко, який вимагав, щоб у громадських туалетах установили унітази не тільки для людей, але й для розмовляючих тварин різних видів і розмірів, з урахуванням їхньої анатомії, а то виходить дискримінація за біологічною ознакою;

6) чернець із монастиря святого Харлампія Бездюківського – брат Аполлінарій, що потребував, аби своїм указом король заборонив жінкам ходити де попало із повністю оголеними губами, «ібо сіє вводить у спокусу й навіває гріховні бажання»...

Та інші громадяни.

Ченцеві король різко й сердито відмовив, мовляв, нема чого насаджувати мракобісся. Мерові Бойконосу зателефонував і попросив навести лад з урнами й туалетами. У календарі знайшов день, що не є святковим, і відзначив у записній книзі, щоб не забути указом зробити його святом страусівників. Подзвонив у театри, на які скаржилася русалка. Театральні директори виправдовувалися, що, мовляв, якщо в глядацькому залі будуть голі красуні, то глядачі витріщатимуться на цю вроду, не звертаючи уваги на одягнених акторів, а актори теж живі люди – їм хочеться уваги. Король попросив їх вирішити цю проблему та-

ким чином, щоб не утискати ні прав, ні традицій русалок. Ті обіцяли подумати. Відреагував глава країни й на інші звернення громадян.

Потім Жорик Дев'ятий у супроводі Юрія Антоновича Рябозада власноручно годував немовлячих мешканців замку – вигодованців улюбленого зоопарку...

Зоопарк короля Терентопії за кількістю й різноманітністю тварин, звичайно ж, дуже поступався кращим зоопаркам Великого Світу. Там не було ані бегемотів, ані носорогів, ані слонів, ані жирафів... У Терентопії тропічні гіганти не жили, а з Великого Світу доправити їх туди не реально. Крім усього іншого, вони б просто не протиснулися крізь скромні двері, оббиті дерматином, а переміщати їх частинами, як автомобілі, ти сам, безцінний читачу, розумієш...

Зате там були такі істоти, про яких навіть мріяти не можуть найшикарніші зоопарки Великого Світу: єдинороги та грифони (навіть один альбінос!). А також чудовиська з Окраїнних Земель: водоплавна коза (з лапами замість ніг), пернатий вовк, сухопутний непарнокопитий сом, летючий ведмідь (аналог кажана, але набагато більшого розміру), гігантський глист та інші. Глист, до речі, був незвичайним не тільки своїм розміром (півтора метри в товщину й два метри в довжину), але й дивним забарвленням: жовті плями по вишневому тлу. Причому плями формою нагадували зображення кубинського революціонера Ернесто Че Гевари. Тобто тварина виглядала так, ніби її розмалював відомий американський (втім, з українським

корінням) художник Енді Воргол. Зрозуміло, що при такій величині глист не мав можливості паразитувати в організмі якої-небудь іншої істоти, тому змушений був жити поза, харчуючись рослинною їжею, наче корова. (Теми не-ймовірної фауни Окраїнних Земель Автор ще торкнеться в щось п'ятдесят першому «Користь нудотної попси» і сорок восьмому «Семишарова легенда»).

І все-таки більшість екземплярів цього королівського зібрання біологічних об'єктів були звичайними і для Великого Світу.

Після цього Жорик поспілкувався із принцесами, котрі повернулися із занять, довідався, що нового їм сьогодні повідали професори у вузах...

Наприкінці дня він повечеряв відварним коренем лопуха, трохи приправленим обліпиховою олією. Чи треба, безцінний читачу, пояснювати, що він зробив після цього, тобто навіщо зачинився в кабінеті й куди потім непомітно сховався?

А між спілкуванням з дочками й вечерею він перебував у королівській бібліотеці, де дещо читав. І про це важливо сказати, тому що саме це читання спровокує його відправити терентопських лицарів у Велику Яечну Експедицію.

Як читач уже знає, перший терентопський король Мирополк Романтик десять років подорожував Західною Європою й, крім іншого, зібрав там свою бібліотеку, у якій були й середньовічні лицарські романи з епосами. Після того як Терентопське князівство було перетворено ним на лицарське королівство відповідно до того, що він вичитав у книгах, писання перекладалися терентопською мовою й поширювалися серед підданих монарха, щоб піддані теж

набували лицарських чеснот. У королівській бібліотеці, що дісталася Жорику Дев'ятому від предків, були як ці переклади, так і ті, привезені Мирополком, стародруки європейськими мовами.

Автор назве деякі з них, аби читач краще розумів, про що йдеться. «Історія королів Британії» Гальфріда Монмутського. «Брут» Лайамона. «Бово д'Антон» невідомого автора. «Мул без вузди» Пайена де Мез'єра. «Трістан і Ізольда» Беруля. «Трістан» Готфріда Страсбурзького, Ульріха фон Тюргейма й Генріха фон Фрейберга. «Трістан» П'єра Сали. «Ланселот, або Лицар Воза», «Івейн, або Лицар з Левом», «Персіваль, або Повість про Грааль» Кретьєна де Труа. «Парцифаль» і «Тітурель» Вольфрама фон Ешенбаха. «Помста за Рагіделя» і «Мерожис де Портлегез» Рауля де Удана. «Прекрасний Незнайомець» Рено де Боже. «Мерлін» і «Роман про Грааль» Робера де Борона. «Роман про Розу» Гійома де Лорріса й Жана де Міна. «Амадис Гальський» Гарсі Родрігеса де Монтальво. «Сер Гавейн і Зелений Лицар» невідомого автора. «Тірант Білий» Жоанота Мартуреля. «Пальмерін Оливський» невідомого автора. «Історія Мерліна» Паоліно П'єрі. «Гверіно на прізвисько Бідолаха» і «Французькі королі» Андреа да Барберіно. «Закоханий Роланд» Маттео Боярдо. «Шалений Роланд» Лудовіко Аріосто. Ну й, звичайно, «Смерть Артура» Томаса Мелорі. І чимало інших.

Цього разу Жорик Дев'ятий узяв з полиці «Смерть Артура» Мелорі, а конкретніше – шосту книгу цього епосу за назвою «Повість про Святий Грааль в короткому ізводі зі французької мови, що вона є такою повістю, котра трактує про найщиріше і найсвятіше, що є на цім світі».

Думка, що варто лицарів Напівкруглого Столу відправити на пошуки викраденого драконячого яйця, мигнула в голові терентопського монарха ще чотири дні тому, у Гірчичній печері. Але ґрунтовно ствердилася в цім приміщенні (не в печері, а в голові) після того, як Жорик прочитав наступні рядки Мелорі:

«По закінченню служби король побажав довідатися, скільки ж лицарів викликалися на подвиг в ім'я Святого Граалю. І виявилося, що загальним числом їх було сто п'ятдесят і всі вони – лицарі Круглого Столу.

От надягли вони шоломи й на прощання всі поклонилися королю й королеві...

А ранком вони всі погодилися, що їм треба роз'їхатися. І вони всі розлучилися в ранкову годину й плакали, прощаючись, і кожний лицар звернув на той шлях, який найбільш принав йому до душі».

Якщо до Дня Шляхетного Мордобобою міліція не знайде яйце, то до пошуків приєднаються й лицарі, не тільки придворні, але й незалежні, помандрувавши королівством, як лицарі Артура в пошуках чудесної чаші, вирішив Жорик Дев'ятий. А якщо навіть міліціонери знайдуть яйце, однаково відправляю лицарів у подорожі, а то засиділися вони на одному місці, а тим часом на них десь чекають якісь подвиги.

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЕ

Лицарський гуртожиток

«Можна в гуртожитку, – сказав бородань. – У мене в кімнаті вільне ліжко».

Брати Стругацькі, «Понеділок починається в суботу».

Їм достатньо бути удвох,
Удвох всю ніч.

Борис Гребенічиков, «Королівський ранок».

2 – 4 жовтня 1995 року.

Лицарський гуртожиток на вулиці Франсуа Рабле було побудовано 1925-го року, у часи правління Сашка Першого (коли по інший бік ще не оббитих чорним дерматином дверей у колючих кущах посаду столиці України обіймало місто Харків). На початку двадцятих років двадцятого ж століття кількість лицарів Напівкруглого Столу досяглася аж 78 людей, з яких багато хто не мав власного замку і жив де трапиться: наймав куточок в чужій квартирі, гостював у замках колег тощо. Тому-от король Сашко – дід Жорика Дев'ятого – і вирішив спорудити в столиці гуртожиток для таких дорослішок.

Серед лицарів Напівкруглого Столу, під час цього будівництва, власних замків не мали 44 людини. Припускаючи, що Напівкруглий Стіл може ще більш «розростися», Сашко наказав зодчим будувати гуртожиток побільше, так би мовити, «на виріст». Так виникла ця п'ятиповерхова будівля на 85 одно- і двокімнатних квартир.

Очікування короля не виправдалися: Напівкруглий Стіл не «розрісся», а навпаки – скоротив чисельність лицарів, тому за весь час існування лицарського гуртожитку напівкруглостольцями він був заселений тільки частково. В 1995 році з 38 лицарів Напівкруглого Столу тільки 11 не мали власних замків (не рахуючи Аркадія й Мгобокбекбе). Внаслідок цього тільки один – третій – поверх був зайнятий дорослими, а на інших чотирьох квартири орендували не лицарі, а інші громадяни й організації. Наприклад, на першому поверсі кілька квартир наймала під офіс редакція газети «Під прапором нудизму».

Комендантом лицарського гуртожитку от уже чотирнадцять років працював Методій Огейович Хламенко. Він був індивідом порядним і чесним, тому вважався шановним чоловіком, хоч і був не звичайною людиною, а перевертнем...

– Комендант лицарського гуртожитку був перевертнем?!! – перепитує Ліва півкуля авторського мозку.

– Перевертень був комендантом лицарського гуртожитку?!! – дивується й Права.

Так, звичайним перевертнем-вовкулакою, підтверджує Автор. Тобто, зазвичай людина як людина, але опівночі повні перевертався на вовка.

Він був одружений, мав двох дітей – хлопчика й дівчинку. Дружина й діти були не перевертнями, а звичайними людьми. Коли Методій Хламенко зізнався в любові дівчині Любі, своїй майбутній дружині, і коли вона відповіла: «І я тебе», він чесно проінформував її про цю свою особливість: періодичне короткочасне перетворення на вовка. Люба прикинула, що краще вже чоловік-перевертень, який зрідка стає звіром, ніж чоловік-алкоголік або чоловік-

наркоман, який постійно... Загалом, ця особливість не перешкодила їхньому коханню. Тільки коли Методій зробив їй пропозицію вийти за нього заміж і вона погодилася, у неї раптом виникли сумніви: а чи не відіб'ється його перевертизм негативно на майбутніх дітях. Тому сходила по консультацію до професора З.З. Дзиги – кращого вченого-перевертнезнавця. Професор її заспокоїв: за його спостереженнями перевертизм не передається в спадщину. Від злягань перевертня у вигляді чоловіка з жінкою народжуються абсолютно нормальні діти, люди, не перевертні; а від злягань перевертня у вигляді вовка з вовчицею родяться цілковито звичайні вовченята, не схильні до перетворень. Заспокоєна професором-перевертнезнавцем Люба вийшла заміж за перевертня Хламенка, народила йому сина й дочку, і жила ця родина досить дружно, іншим на заздрість.

Але одного разу їхня любов виявилася затьмареною.

У ті рідкі ночі, коли Методій Огейович ставав вовком, він тікав у своїх звіриних справах за місто: розім'яти лапи, повити на місяць, поганятися за іншими звірами тощо. Аби при цьому не становити загрози для співвітчизників, у момент перетворення надягав на голову собачий намордник, тому у звіриному вигляді не міг нікого ні вкусити, ні тим більше загризти, ні просто налякати. Нічні перехожі приймали його просто за великого домашнього пса, що відбіг під час прогулянки від свого хазяїна. До ранку вертався й здобував звичайний вигляд коменданта гуртожитку. При цьому стверджував, що не пам'ятав, де був і що робив, будучи вовком.

І раптом трапилася сенсаційна подія: у Королівському зоопарку вовчиця Гертруда народила чотирьох вовченят. Сенсація полягала в тому, що в зоопарку не було вовка, бу-

ла тільки вовчиця, і це народження через те було зовсім несподіваним.

І Любов Хламенко із сумом припустила, що її чоловік-перевертень, будучи звіром, зраджував їй, законній дружині, з вовчицею в Королівському звіринці. От до кого він бігав ночами, зрадник! Він, звичайно, не міг у вигляді вовка перемахнути через огорожу у вольєр до вовчиці, але цілком міг просовувати поміж прутів огорожі те, що необхідно для запліднення. Гірко, гірко було дружині перевертня, що коханий чоловік мав іншу самку й позашлюбних дитинчат. Звичайно, розумом вона усвідомлювала, що в тому винні тваринні інстинкти, що чоловік-людина не відає, що учиняє звіром, але серце жіноче не могло змиритися з таким фактом.

Тоді Методій Хламенко, засмучений прикрістю коханої Любочки, пішов до зоокрамниці і купив нашийник на міцному ланцюзі. І з тих пір у повневі ночі вовком бігав у дворі своєї садиби, побрязкуючи цепом, наче звичайний ланцюговий пес, і іноді тужливо вив на місяць, до невдоволення сусідів. У той рік, коли він так прикував себе до родини, у найближчому магазині побутових товарів найзатребуванішим крамом були вушні затички.

Те, що комендант лицарського гуртожитку іноді ночами стає вовком, лицарів не бентежило: мовляв, чим людина займається уночі – її особиста, можна сказати, інтимна справа, і інших не стосується. А комендант він був добрий...

Увечері 2 жовтня 1995 року, як Автор уже повідомляв читачеві наприкінці двадцять восьмого щося «Придворний лицар № 39», Мгобокбекбе з Естер і Зіночкою навідалися в цю п'ятиповерхівку, і комендант Методій Хламенко вручив

новому мешканцеві — свіжому лицареві Напівкруглого Столу — ключі від квартири № 303, і показав цю двокімнатну житлоплощу. Перша цифра у трьохзначному номері означала поверх.

— Скромно, але мило, — оцінила Естер майбутнє житло коханого. — Якщо її зі смаком обставити, то буде затишно.

— Погано тільки, що немає окремої кухні, а одна загальна на весь поверх, — зауважила принцеса.

Дійсно, кухня була одна на всіх лицарів, велика; там стояло сімнадцять газових плит і сімнадцять столів. Але більшість із них не експлуатувалися: парубкуючі лицарі воліли не готувати їжу, а харчуватися у корчмі «Під Мідним Забралом» (за винятком хіба що Річарда Левове Копито, котрий зазвичай віддавав перевагу корчмі «Під Рятівною Мухою»), тож на цій кухні господарювали тільки жінки чотирьох жонатиків: Остапа Окрошколюба, Юрія Капітального, Андрія Схожого й Вадима Оптиміста (а донедавна ще й дружина п'ятого — Аркадія — Оксана Цукерка-Глімпельштейн). Решта ж там лише заварювали ранками чай або каву. Добре, що, на відміну від кухні, туалети й ванни були в кожній квартирі...

Наступний день — 3 жовтня — був для Мгобокбекбе — як і 2 жовтня — також повним подій. Ранком він відправився в Королівський замок, де одержав вступний аванс із рук королівського підскарбія Андрія Васильовича Кацапенка. Вступний аванс для нових лицарів Напівкруглого Столу був більшим, ніж черговий щомісячний аванс інших лицарів і навіть самого короля; для того, щоб новоприйня-

тий міг відразу забезпечити себе найнеобхіднішим для лицарського життя...

Потім за допомогою трамвая свіжий лицар перемістився до Непарнокопитого Театру, щоб обзавестися конем. Головний конюх лицарської стайні Сократ Півень запропонував йому на вибір одного із трьох: вороного Соломона, сірого в яблуках Аттілу й білого Ігоря Святославича. Представляючи Ігоря Святославича, названого так на честь Новгород-Сіверського князя, про якого говориться в «Слові о полку Ігоревім» (що події у тому творі відбуваються частково і на території Харківщини), Сократ Півень зауважив:

— Цей красень раніше належав графові Галактіонові, тому, котрий емігрував до Великого Світу, не пам'ятаю точно — куди: чи то до Нової Зеландії, чи то до Нової Гвінеї, а може, аж до Нової Водолаги або навіть Нової Баварії.

Сократ Півень поганенько знав географію Великого Світу, тому, наприклад, плутав міста: Бердянськ із Бердичевом, Канів із Каннами, Вінницю із Венецією тощо. Читач, можливо, знає, що таке Нова Зеландія й Нова Гвінея, але, якщо живе за межами Харківщини, може не знати, що таке Нова Водолага й Нова Баварія. Тому Автор, про всяк випадок, повідомляє: Нова Водолага — місто в Харківській області, на південний захід від Харкова, а Нова Баварія — район у південно-західній частині міста Харкова.

— У вас, здається, і доспіх графа Галактіона? — додав конюх.

— Так, його, — підтвердив Мгобокбекбе.

Автор уже колись повідомляв тобі, безцінний читачу, що, як правило, лицарі Напівкруглого Столу називали

коней іменами правителів з минулих епох. Але бували й випадки, коли лицар не міг придумати ім'я глави держави колишніх часів, не використане колегами, і давав коневі ім'я правителя-сучасника. Так, у часи короля Сашка Першого якийсь лицар Мина Хріноруб назвав коня Рузвельтом, напевно на честь тодішнього (тридцять другого) президента США Франкліна Делано Рузвельта. А в одного з нинішніх лицарів Напівкруглого Столу – Геннадія – кінь носив кличку Горбачов, на честь першого й останнього, тобто єдиного президента Советського Союзу Михайла Сергійовича Горбачова.

Як правило, лицар давав своєму коневі ім'я того або іншого правителя, оскільки йому подобалося це ім'я, а не тому, що йому подобалася політика даного правителя. Політику того правителя лицар міг і засуджувати.

Втім, зрідка траплялося, що кінь напівкруглостолового лицаря носив ім'я, котре не має стосунку до правителів. От у лицаря Андрія Циніка, як Автор уже також повідомляв, транспорт звався Велосипедом. Ні, Андрій Цинік їздив не на велосипеді, як лицарі Круглого Столу в книзі Марка Твена «Янкі з Коннектикуту при дворі короля Артура», а на справжньому коні зі справжньою гривною й справжніми копитами. Тільки кличка цього коня – Велосипед. Цю назву дав непарнокопитому минулий хазяїн, у якого Андрій Цинік його купив. (Мабуть, у того хазяїна було своєрідне почуття гумору). Лицар спробував перейменувати покупку на Каа (на честь давньоєгипетського фараона з першої династії, а не на честь мудрого пітона з «Книги джунглів» Редьярда Кіплінга, як міг би подумати читач). Але на «Велосипед» кінь відгукувався, а на «Каа» реагувати кате-

горично не бажав. І довелося його, всупереч традиції, залишити Велосипедом.

А щодо коней, що носять людські імена, то Автору цих рядків згадується кінь Володька з повісті Майка Йогансена «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швайцарію». Цікаво, що у хазяїна цього коня Володьки найменування було, навпаки, не людським, а, так би мовити, тваринним: він носив прізвище Черепаха.

Із трьох коней, запропонованих конюхом Півнем, лицареві Мгобокбекбе більше інших сподобався Ігор Святославич. Саме його нова людина вирішила узяти в якості індивідуального транспорту.

Мгобокбекбе гладив білого Ігоря Святославича й годував його рафінадом, коли в Непарнокопитий Театр прийшов Річард Левове Копито, також у дорослі. Він відразу навчив свіжого колегу надягати на коня зброю й давати верхової їзди. Ігор Святославич був хорошим конем, слухняним, податливим, так що Мгобокбекбе дуже скоро освоївся з роллю вершника, і за півгодини він верхи на Ігореві Святославичі й Річард Левове Копито верхи на своєму рудої масті Тутанхамоні вже скакали вулицями Жорикбурга до манежу, де новий лицар збирався узяти перші уроки бойової лицарської майстерності.

Ці уроки дали йому той же Левове Копито та інші лицарі, які там були. Так що в процесі навчання Мгобокбекбе познайомився з: графом Абдуллою, графом Омеляном, бароном Тарасом, герцогом Харитоном, графом Остапом Електричкою, бароном Євгеном, герцогом Абрамом, лицарем Остапом Окрошколюбом, бароном Юрієм Тигровим, графом Остапом Влучне Вуха, бароном Аркадієм,

графом Василем, графом Леонідом Очкариком, лицарем Леонідом Настороженим, бароном Сергієм і графом Леонідом Кучерявоногим.

Оскільки колишній пивний келих усю інформацію схоплював, як то кажуть, на льоту й моментально навчався всьому, що йому показували й говорили, то він успішно опановував лицарські бойові прийоми, а досвідчені лицарі дивувалися його тямущості. Тож, вертаючись із манежу до Непарнокопитого Театру за п'ять годин, Мгобокбекбе вже вмів володіти мечем, списом і щитом. Тобто був справжнім, хоч і починаючим, лицарем...

Залишивши в стайні Ігоря Святославича, новий лицар повернувся не на коні, а на трамваї (тобто транспорті не непарнокопитому, а парноколісному) до корчми «Під Рятівною Мухою» і там, у своїй кімнатці на другому поверсі, зайнявся оформленням щита. Дорогою він купив художній пензлик і олійні фарби – білу й чорну, а також розчинник, завдяки якому вони висихають швидше, і написав на щиті білий пивний кухоль у чорному полі. Звичайно, згодом щит доведеться підфарбовувати, оскільки від ударів мечів і списів фарба здиратиметься.

Деякі лицарі, що мали які-ніякі здатності до створення зображень, власноручно наносили фарбами на бойовий щит свій лицарський герб. Інші замовляли це професійним художникам. Відомий випадок, що мав місце у вісімнадцятому столітті, коли якийсь що не вмів малювати лицар Вісаріон, на гербі якого значився зелений кролик у білому полі, намагався знайти талановитого художника, який би це добре зобразив на щиті. Але кожний із претендентів на оформлювача щита йому чимсь не подобався, так що, зрештою, зневірившись знайти гідну кандидатуру, він просто

сам написав на білому щиті зеленими буквами текст: «ЗЕЛЕНИЙ КРОЛИК У БІЛОМУ ПОЛІ».

Мгобокбекбе, котрий донедавна не мав рук, із цієї причини раніше нічого не малював. Тож оформлення щита було першим таким експериментом. Незважаючи на відсутність образотворчого досвіду, картинка вийшла цілком непогана.

Закінчивши живописну роботу, Мгобокбекбе повісив щит на цвях — сохнути.

Незабаром з університету прийшла прекрасна Естер і, довідавшись, що коханий лицар одержав аванс у сумі 5318 шурхотиків 67 дзвяків, запропонувала гроші частково витратити, адже дотепер нова людина не мала власного майна, крім подарованих йому: сорочки, куртки, штанів, трусів, майки, шкарпеток, кросівок, зубної щітки, пасти, бритви, помазка й ще декількох дріб'язків.

І свіжий лицар з подругою відправилися в шоп-тур жорикбурзькими крамницями і базарами, де заходилися здобувати необхідні для зручного життя речі: взуття, одяг, посуд, побутову техніку, меблі... Що дешевше, купувалося одразу, за повну ціну, що дорожче — з розстрочкою, у кредит.

Здобували з доставкою додому, і протягом цього експрес-шоп-тур вантажники звозили куплене в лицарський гуртожиток.

Речі вибиралися не дорогі, але зручні й стильні. В Естер був хороший естетичний смак, тому до вечора цього дня квартира Мгобокбекбе в лицарському гуртожитку її

стараннями придбала досить затишного і комфортного вигляду.

Закінчивши метушню з покупками, Мгобокбекбе з Естер, сидячи на новому дивані-ліжку, муркотали слова кохання. Коли любовне бурмотіння природно переросло в ніжні поцілунки, у двері постукали.

Нова людина встала й відчинила.

За дверми в коридорі гуртожитку стояла літня пара: сивувата дама й веснянкуватий чоловік. Побачивши Мгобокбекбе, підстаркувата жіночка охнула й гойднулася, старий підтримав її під ліктик, але теж не зміг сховати хвилювання.

— Вибачте, якщо ми невчасно, якщо відволікли... — замурмотав веснянкуватий дідусь, смикаючи гудзик свого піджака.

— Ми Роженкранци з корчми «Під Мідним Забралом», — додала бабуся, підсмикуючи кофточку.

— Ми тільки на хвилинку, ми... — белькотав похилий Роженкранц, не зводячи очей із двійника покійного непутящого сина.

— Заходьте, Мойсею Соломоновичу, ласкаво просимо, Берто Петрівна, — запросили у квартиру нежданих гостей молоді закохані.

Естер відразу ж подалася на спільну кухню, щоб заварити для гостей тільки-но куплений чай у тільки-но купленому чайнику. А гості, сівши в тільки-но куплені фотелі, говорили копії прийомного сина:

— Знаєте, Мбогкок... еее... Мкобог...

— Можете називати мене Мгоцьком, так простіше, — підказав молодий Мгобокбекбе Зямалагович Гальба.

— Знаєте, Мгоцьку, коли ми довідалися, що ви стали повноцінною людиною завдяки тілу нашого Феді, ми навіть обрадувалися: хоч після смерті він приніс комусь якусь користь. Гірко це казати, але він виріс зовсім не таким, як ми прагли, в душевному сенсі. І коли нам стало відомо, що з'явився його тілесний двійник, ми, звичайно, захотіли знати про вас більше й побесідували з колегами Гільденштернами, батьками вашої Естер. І зрозуміли із цієї бесіди, що ви саме такий, яким ми прагли аби був наш Федя. Ви точнісінько наш син, яким ми його бачили в наших мріях. І ми справді раді, що так вийшло, що в нашого недоброго сина тепер є такий добрий, так би мовити, близнюк.

Естер принесла гарячий чайник, поставила крім нього на столику чашки, цукорницю та вазочку з печивами, і розмова продовжилася.

Мойсей Соломонович і Берта Петрівна показали молодим співрозмовникам дитячі світлини всиновленого ними Феді (котрого інші називали Бандюгою), не підозрюючи, яку роль ці знімки зіграють у подальшій долі країни.

— Ми хочемо вам подарувати, Мгоцьку, ці фотокартки. Якщо б ваше тіло не народилося відразу дорослим, а виросло з немовлятка, то в дитинстві виглядало б саме так. А то майже у всіх людей є їхні дитячі світлини, а у вас немає. Нехай і у вас будуть, — сказав корчмар, торкаючи носовичком веснянкуватого носа.

Нова людина із вдячністю прийняла у подарунок «свої» дитячі зображення.

— І ще в нас є до вас прохання... Якщо, звичайно, ви не проти... Може, ви будете іноді заходити до нас у гості? Для нас це був би бальзам на серце, адже ви — точно наш син,

яким ми його хотіли. Після того, як ми поховали Федю, у душі залишились порожнеча й холод... Для нас, самотніх старих, ваші візити були б такою розрадою! – сказала дружина корчмаря.

Мгобокбекбе твердо пообіцяв навідувати власників корчми «Під Мідним Забралом», адже він вважає їх якоюсь мірою теж своїми батьками, навіть у його по батькові Зямалагович третя буква – з імені Мойсей.

Після сентиментального чаювання старі попрощалися, по-батьківськи поцілувавши Мгоцька й Естер зі сльозами радості на очах.

За вікнами стало темно, а в кімнаті гуртожитку при світлі бра – ще затишніше.

– Хочу тобі щось показати. Ти цього ще не бачив, – сказала Естер коханому за годину після відходу Роженкранців, дістаючи зі своєї сумочки якісь картки.

– Що саме? – запитав коханий.

– Мої секретні світлини. Крім мене й Зіночки їх ніхто не видів. Це Зіночка мене сфотографувала в різних позах. Без одягу. Торік на нас найшло натхнення познімати одне одного в еротичному вигляді. Хочеш подивитися?

– Звичайно! Дівчата і в одяжах бувають гарними, а без одягу всяка дівчина ще гарніша. Принаймні, із чоловічої точки зору. Я тепер це точно знаю, бо Річард Левове Копито показав мені парочку номерів журналу «Гарнюнізм!» Давай подивимось ці твої знімки.

Сівши з ногами на м'який теплий диван, парочка розглядала кольорові картки, зроблені молодшою принцесою

за допомогою татового фотоапарата “Polaroid Impulse Portrait”, який сам же відразу й друкував світлини.

— Ух ти! Як красиво! — захоплювалася нова людина. — Ти без одягу така чарівна! Звичайно, і в одязі теж; одягаєшся вишукано, елегантно, зі смаком. Але те, що тобі дане природою, а не кравцями, чудово до запаморочення. Ух! У мене навіть немає слів...

— Якщо немає слів, можеш виражати свої почуття не звуками, а дотиками, — підказала дівчина пошепки.

Виражаючи свої почуття дотиками, Мгобокбекбе сказав собі: «Макак Перевертайло-Замийський був правий».

Ці ніжні торкання до коханої красуні зробили з колишнім келихом те, що ніжні торкання до коханих жінок роблять із усіма здоровими чоловіками традиційної сексуальної орієнтації.

Мгобокбекбе вигукнув:

— Я не знаю, що зі мною! Коли я був кружкою, такого не було. Я начебто горю усередині. Начебто моя кров закипає. Начебто мені...

— Я знаю, що з тобою, — прошептала переривчасто йому на вухо кохана, — і що зі мною, що з нами.

І, цілуючи свого лицаря, вклала в його долоню маленький плаский пакетик.

Це був презерватив...

(— Тьху ти! — обурюється шокована цієї подробицею Права півкуля авторського мозку. — Тільки порнографії в чудесно-лицарському епосі не вистачало! Лицарі, принцеси, єдинороги, русалки... І раптом — презерватив! Хіба можна опоганювати чарівну романтику такими низькими предметами! Романтика чиста й незаймана, а ти,

пане Авторе, брудниш її такою похабною темою, як секс, хіть! Руки геть від романтики! Вірніше, не руки, а... гм-гм... інші члени тіла! Секс і романтика – дві речі несумісні!

– Не можу з тобою погодитися, колего, – заперечує півкуля Ліва. – От раніше в наших совєтських краях офіційно романтиком уважався той, хто їхав працювати на ударні комсомольські будівництва, так би мовити, «за туманом і за запахом тайги». А нині, у несовєтський час, романтиком вважається той, хто здійснює інтимну близькість при свічах і при наявності хорошого вина. Якщо раніше будь-який жлоб, що поїхав по грубі гроші на споруджування якої-небудь Байкало-Амурської магістралі, автоматично зараховувався в романтики, то зараз, щоб бути зарахованим у романтики, будь-якому жлобу досить перед статевим актом запалити свічі й налити дамі вина в гарний келих. А якщо він ще розкидає навколо пелюстки червоних троянд, ну це вже надромантик. Нині поняття «романтика» асоціюється багатьма нашими сучасниками саме із сексом, тим більше, якщо він ілюмінований палаючими свічками.

– Не треба про жлобів, а то мене знудить, – просить Автор. – Ні, Права півкуле, я рішуче не згодний, що в романтичному лицарському епосі не місце сексу. Візьмемо для прикладу найвідоміший з лицарських епосів – про короля Артура й лицарів Круглого Столу. Хіба там не розповідається, як король Утер Пендрагон за допомогою чаклунства чарівника Мерліна, котрий надав тимчасово Утеру вигляд герцога Тінтагильського, мав статеву близькість із дружиною цього герцога – леді Ігрейною, у результаті чого народився Артур? Хіба там не розповідається, як молодий король Артур мав статеву близькість із королевою Моргаузою, дружиною короля Лота Оркнейського, ще не

знаючи, що вона доводиться йому, Артуру, єдиною-утробною сестрою; і як від цього інцесту народився злобливий Мордред? Хіба там не розповідається, як принцеса Елейна, дочка короля Пелеса, мала статеvu близькість із лицарем Ланцелотом завдяки чарам дами Брузени (зачарований Ланцелот прийняв Елейну за кохану Гвіневеру), у результаті чого народився шляхетний Галахад? Хіба там не розповідається про аж ніяк не платонічний любовний зв'язок Ланцелота й королеви Гвіневери, дружини короля Артура? А хіба там не розпо... Коротше кажучи, в Артурівськiм епосі сексуальна тема присутня в достатній кількості, що не заважає йому, епосу, бути романтичним. Те ж саме можна сказати про інші епоси. Інакше й бути не може, адже в епосах говориться про життя людське, а без сексу й життя б не було.

Коли вже я тут, додає Автор, згадав Артурівський епос, зауважу, до слова, одну особливість сексуального життя його персонажів. Якщо не всі, то, принаймні, деякі молоді лицарі Круглого Столу були геронтофілами. Тобто мали сексуальний потяг до жінок, набагато доросліших за них, котрі годилися за віком їм у матері або навіть у бабусі. У цьому переконається кожний, хто уважно прочитає писання лицаря Томаса Мелорі про Круглий Стіл. Наприклад, королева Моргауза, з якою поринав у неплатонічну любов молодий Артур, вийшла заміж за короля Лота приблизно в той час, коли Артур тільки народився. А молодий лицар сер Ламорак, що також мав статеви зв'язок із Моргаузою, був ровесником її синів. А коханці Ланцелот і Гвіневера вперше побачили одне одного, коли він був ще маленьким хлопчиком, а вона вже дружиною Артура. А от характерна цитата про ще одного молодого лицаря Кругло-

го Столу, небожа короля Артура й сина Феї Моргани: «Тепер повернемося ми до сера Івейна, який звернув на захід зі своєю дівицею, котрій було шістдесят років від народження». І так далі...

А раз, продовжує Автор, у багатьох епосах, говориться, крім іншого, про сексуальне життя персонажів, то і я просто зобов'язаний у своєму Терентопському так званому епосі торкнутися цієї теми, щоб він не був якимось неповноцінним. Крім того, я повинен сказати про інтимну близькість Мгобокбекбе й Естер ще й для того, аби безцінний читач переконався, що жорикбурзькі чарівники успішно зробили з колишнього келиха-мовця абсолютно здорового, повноцінного мужчину із традиційною сексуальною орієнтацією.

Так, у цю ніч із 3 на 4 жовтня між цими двома залюбленими відбулося те, що відбувається між дорослими чоловіками й жінками, які кохають і прагнуть одне одного. Що ж до згадування про презерватив, то пропаганда безпечного сексу похвальна, тому що попереджає небажану вагітність і поширення хвороб, котрі передаються статевим шляхом. Нехай така передбачливість Естер буде корисним прикладом для читача або читачки.

— Але, сподіваюся, ти не будеш смакувати тут анатомічні подробиці їхньої близькості? Я б навіть сказав — порнографічні подробиці, — турбується Права півкуля.

— Не буду, — відповідає Автор, — тому що не маю звички підглядати нишком за інтимними пестощами інших людей, навіть якщо ті інші люди мої власні персонажі. Тому на той період, поки вони будуть у ліжку голубити одне одного й усе таке інше, я їх скромно покину й помовчу.)

Щоб вони не злякалися її нічній відсутності, не думали, що з нею трапилася якась біда, не обдзвонювали лікарні й морги. Ця передбачливість Естер теж похвальна, теж приклад для наслідування. Адже іноді ми, читачу, упоєні своїм щастям, забуваємо про близьких і змушуємо їх турбуватися, нервувати, хвилюватися даремно. Але ж негативні хвилювання вкорочують їхнє життя.

Отже, наступного ранку закохана парочка, поглинаючи легкий сніданок, а саме: жуючи бутерброди й запиваючи їх ароматним чаєм, мило щебетала. Під час цього щебетання Естер з пухкою від бутерброда щокою, посміюючись, зізналася:

— Знаєш, коли ми робили ЦЕ, у мене раптом виникло відчуття, начебто на мене хтось дивиться, ні, не ти, а хтось сторонній. Я навіть оглянулася, хоча у квартирі крім нас нікого не було. Обман почуттів.

— Треба ж, і в мене виникло таке ж відчуття, начебто крім нас у квартирі є хтось ще й витріщається на нас, — сказав Мгобокбекбе, помішуючи ложечкою чай. — Але ми були наодинці. Бачиш, які ми схожі. У нас навіть обмани почуттів трапляються однакові й одночасно...

(— Ні, це був не обман почуттів, — догадується Ліва півкуля авторського мозку. — Пам'ятаю, Гліб Цвях перед виготовленням копії Бандюги відчув, як за ним спостерігають Автор Терентопських хронік з безцінним читачем; Автор — через свою уяву, а читач — через авторські слова. Напевно, і Естер із Мгобокбекбе відчули, як за ними спостерігають Автор із чита...

— Ні-ні, — перебивши, відхиляє такий здогад Автор, — отут інший випадок. По-перше, під час їхнього... еее... скажемо так, постільного дозвілля я не спостерігав через уяву,

а скромно вийшов і мовчав, і безцінний читач замість моїх слів бачив тільки крапки. По-друге, навіть якби я за ними в цей момент спостерігав, вони б цього не відчули, тому що для того щоб відчутти спостереження автора, персонаж повинен бути видатним ясновидцем, геніальним телепатом, яким був Гліб Цвях. Але ці закохані такими не були. І все-таки ти, Ліва, права (каламбур: ліва права) у тому, що почуття їх не обдурили. За ними в ці пікантні миті дійсно дехто стежив, але не Автор і його читач, а якийсь терентопець. Цей таємничий суб'єкт, котрий незримо був присутній у ті миті в тій кімнаті гуртожитку й у той же час в іншому місці, за сотні кілометрів звідти, зрозумівши, що цей хлопець і ця дівчина так обожнюють одне одного, що нарізно їм буде зле, радісно потер долонею долоню й нечутно сказав собі: «Це добре! Це мені може пригодиться! Це я зможу використати у своїх цілях!» Але про те, хто був цей невидимий...

— Невидимий? Напевно — дух, — намагається вгадати Права півкуля, — фантом, примара, привід!

— Ні, це був не фантом, — заперечує Автор. — Це була жива матеріальна людина. Але про те, хто був цей невидимий спостерігач, для чого він стежив за закоханими і як збирався використати їхню любов у своїх цілях, ми довідаємося пізніше. Нехай поки безцінний читач буде заінтригований цією таємницею...)

Після сніданку парочка зайшла в житло Гільденштернів, де новий лицар облачився в доспіх, узяв зброю й уже висохлий щит, а Естер — конспекти. Після чого він відправився в Непарнокопитий Театр, а звідти верхи на Ігорі Святославичі на манеж, щоб продовжити навчання ли-

царським бойовим премудростям; а вона — на заняття до університету.

На манежі Мгобокбекбе ще більш наловчився в цій колючо-рублячій справі, і познайомився з новими колегами. І знову лицарі дивувалися його тямущості...

Після повернення його із цих лицарських занять і її із занять в університеті, вони погуляли в парку імені Євгенія Шварца. Мгобокбекбе розповів їй про свої успіхи на лицарському поприщі й зауважив, що хоч для нього, як для новачка, участь у завтрашньому лицарському турнірі не обов'язкова, він вирішив узяти в ньому участь, для кращого засвоєння пройденого матеріалу. Естер пообіцяла, що обов'язково прийде на турнір вболівати за нього.

Увечері 4 жовтня в лицарському гуртожитку відбулася традиційна гулянка із приводу новосілля нового колеги. На великій кухні були зсунуті столи, які потім були уставлені всілякими смаколиками, як покупними так і приготовленими лицарськими дружинами. І жителі третього поверху, поздоровляючи новачка з новосіллям, заходилися бенкетувати.

Тут були всі одинадцять лицарів Напівкруглого Столу, котрі не мали власних замків: Хома, Тарас, Євген, Геннадій, Борис, Річард Левове Копито, Панас, Вадим Оптиміст із дружиною, Юрій Капітальний із дружиною, Андрій Схожий із дружиною й Остап Окрошколюб із дружиною; а також — комендант гуртожитку Методій Хламенко й, звичайно, сам винуватець святкування — лицар Мгобокбекбе Зямалогович Гальба, якого сусіди, за його підказкою, для простоти й стислості погодилися називати просто Мгоцьком.

Крім сімнадцяти людей на цьому гастрономічному заході була присутня і незвана не людина. Кликали його Мурлом. Але це прізвисько не було презирливим глумом. («Мурло – людина, що викликає неприязнь». Із тлумачного словника.) І не походило від розкопаного в Італії археологами прадавнього етруського міста Мурло. А походило в даному конкретному випадку прізвисько Мурло від дієслова «муркотати». Як ти, безцінний читачу, звичайно ж зрозумів, це Мурло було котом. (Звичайним, а не розмовляючим мутантом, уточнює про всяк випадок Автор). Його власниками вважалися Остап Окрошколюб із дружиною, але невідомо, визнавав сам Мурло їх своїми господарями, або ж навпаки, своїми прислужниками, зобов'язаними надавати йому їжу в достатніх кількостях. А оскільки поїсти цей Мурло любив, то не обмежувався кормом від цієї пари, а розгулюючи по всьому гуртожиткові, дозволяв і іншим мешканцям себе гладити, одержуючи за цю милість додаткову зарплату у вигляді шматочків ковбаси або ще яких ласощів. Не дивно, що від цього він став досить опасистим. Забарвленням же Мурло був рудим з темними смужками, тому нагадував іграшкового тигра. (Тобто був майже двійником котяри Мацька з гумористичної повісті Івана Керницького «Герой передмістя»).

Під час вищезгаданого банкету із приводу новосілля Мгоцька, Мурло ходив під столами і терся об ноги бенкетуючих, одержуючи від них за цю приємну послугу подачки у вигляді шматочків м'яса або риби. Тому що, маючи в руках рибу або м'ясо, важко стриматися, щоб не відщипнути шматочок і кинути під стіл, коли об твої ноги треться теплий пухнастий рибоїд-м'ясоїд. Можливо, читач знає це із власного досвіду.

Ймовірно, Автор і не звернув би на kota уваги й не згадав, якби не та обставина, що завтра цей кіт мимоволі введе Мгоцька й Естер в оману, пов'язану з наступними подіями. Але, усьому свій час.

Оскільки завтра – 5 жовтня – буде святом за назвою День Шляхетного Мордобою, оскільки завтра відбудеться традиційний лицарський турнір, на якому треба бути свіжим, бадьорим, відпочилим, здоровим (без похмільного синдрому), то гулянка була безалкогольною (промовляючи тости, підносили келихи з компотом) і не дуже тривалою. Вже о 21.00, в «дитячий час», лицарі розійшлися відсипатися перед турніром.

ЩОСЬ СЬОМЕ

Корчма «Під Мідним Забралом»

— ... Веліть стіл накрити в сусідній корчмі, он у тій, де над дверима висить фігурка сатира на коні.
Франсуа Рабле, «Гаргантюа та Пантаґрюель».

— Хто? Де? Король? Не бачу його — і не сказав би, що взагалі помічаю.
Едгар Аллан По, «Гомо-Камелеонард».

То був корчмар, при дверях якого пан зупинився. І в тому, що він корчмар, не можна було помилитися...
Дені Дідро, «Жак фаталіст і його пан».

17 вересня 1995 року.

Отже, лицар Аркадій одержав із рук короля Жорика Дев'ятого баронське посвідчення й ордер на Шмокиконський замок, і в такий спосіб зробився бароном і замковласником. І відразу запросив присутніх лицарів відсвяткувати разом із ним цю його радість у корчмі. Король, зрозуміло, відмовився. Оскільки, по-перше, просто зараз на нього чекала зустріч із японськими туристами. А по-друге, королева Зінька Одинадцята не любила, коли він харчувався за межами так званого сімейного гніздечка, та ще стравами, які приготувала не вона сама, а хтось сторонній. Засмучувати ж кохану дружину король категорично не бажав, тому не їв у пунктах громадського харчування легально. А про нелегальне його харчування буде сказано в цьому ж щосі, але кількома абзацами нижче.

Другим лицарем, якому не хотілося святкувати із приводу Аркадійової радості, був Річард Левове Копито, давній суперник радіючого. Адже він сам мріяв стати власником Шмокиконського замку. Через те йому було дуже-дуже прикро, що в цьому аспекті конкурент його випередив, зруйнувавши велику мрію. Однак і Річард разом з іншими вирушив до корчми, прикинувши, що платити за частування буде Аркадій, а отже, якщо він, Річард, з'їсть досить багато їжі й вип'є досить багато напоїв, то тим самим завдасть прикрому суперникові хоч якогось матеріального збитку. Це не можна, звичайно, вважати компенсацією за погублену мрію, але все-таки... Як говориться, на безриб'я й рак риба.

Вийшовши із тронного залу в оточенні колег, свіжий барон Аркадій зустрів японців, що піднімалися сходами. Тих самих. Лицар їх не впізнав, тому що там, біля Гірчиної печери, він був так поглинений спочатку битвою, потім капроною сіткою й, нарешті, сном, що на туристів просто не звернув уваги. Вони ж його не впізнали, тому що біля печери бачили тільки металеву шкарлупу, котра повністю приховувала його суцільний лик. Так і розминулися у замку, не підозрюючи, що сьогодні доля їх уже зводила.

Про одну з тем, які обговорили ці туристи з королем Жориком, ми довідаємося, читачу, за кілька розділів, вірніше, кілька щосів, а конкретно в чотирнадцятому, за назвою «Викрадення в Абрикосовій». А чим закінчився цей метушливий день для Аркадія і його колег, довідаємося негайно, тим більше, що в заголовку Автор уже натякнув — чим.

У ті хвилини, як лицарі спускалися сходами із третього поверху головної споруди Королівського замку, сонечко,

соромливо зашарівшись, цілувало західний обрій (щовечора його цілує, а червоніє, як у перший раз!). А коли новоспечений барон співтовариші, доправивши механіку Нетребенькові гіппомобіль і експериментальний обладунок № 2 (№ 1 поки залишався розкиданим на Каменіані біля Гірчичної печери), направлялися до корчми «Під Мідним Забралом», сутінки наповзли на Жорикбург уже ґрунтовно, змусивши міських електриків ввімкнути вуличні ліхтарі.

Неподалік від Королівського замку в центрі міста мали місце дві популярні корчми. Одна називалася «Під Мідним Забралом», інша – «Під Рятівною Мухою». «Під Забралом» тусувалися, переважно, добродії лицарі, а «простолюдці» – ремісники, заїжджі селяни і т.д. – воліли ходити «Під Муху». Втім, Річард Левове Копито, хоч і був лицарем, теж віддавав перевагу «Мусі». Можливо, крім іншого, через те, що дуже вже гарною була дочка тамтешнього корчмаря.

Так, ця дівчина, на ім'я Естер, провокувала своєю зовнішністю вигук «Вона просто чудо!» Але малося в корчмі «Під Рятівною Мухою» і друге чудо. Другим був розмовляючий пивний келих... Втім, корчмі «Під Рятівною Мухою» будуть присвячені окремі сторінки в інших щосях.

Що ж до корчми «Під Мідним Забралом», то Автор видасть тобі, безцінний читачу, страшну таємницю: цю корчму таємно, під чужим виглядом відвідував сам король Терентопії!

Королева Зінька Одинадцята полюбляла готувати їжу, і чоловік, аби підкреслити свою до неї любов (до королеви, а не до їжі), у замку їв тільки те, що змайстрували пальці коханої половини. Але оскільки Зінька Одинадцята була

шанувальницею різних дієт і всяких кулінарних експериментів у стилі «здоровий спосіб життя», то король після сніданку, обіду і вечері залишався голоднуватим, хоча й не подавав знаку, щоб не засмутити дружину.

Тортури недоїданням він терпів кілька років після одруження, роблячи гарну міну при поганій їжі. Додати відсутніх калорій де-небудь у пункті громадського харчування він теж не міг, адже якщо його побачать у корчмі, або ресторані, або їдальні і т.д., то королева зрозуміє, що його компліменти були не щирими, і засмутиться. Будучи джентльменом, він не міг засмутити кохану жінку харчуванням на стороні.

Але жерти хотілося.

І Жорик одного разу вирішив перекусити в корчмі «Під Мідним Забралом», але так, щоб його ніхто не впізнав.

Він дістав театральний грим і реквізит і, замкнувшись у своєму кабінеті, явся діловито змінювати зовнішність. Наклеїв кошлаті штучні брови поверх натуральних некошлатих, приліпив шрам, намалював ластовиння й родимки, густо наклав тіні, приляпав фальшиві бородавки, навіть натягнув на голову гумову лисину. Аж самому стало паскудно від отриманої пики. Навіть сказав дзеркалу: «Ну й бешиха в тебе, Георгію». Зате не впізнають – мовчачи відповіло дзеркало. Нехай думають, що – заїжджий мандрівний лицар. Облачивши й тіло не у свій одяг, король крадькома покинув замок таємним підземним ходом...

Коли він увійшов у корчму, від апетитних ароматів запаморочилася голова, а слина ледве не заюшила на бороду.

Але підійшов корчмар Мойша (або Мойсей) Роженкранц і сказав:

– Здрастуйте, Ваша Величносте. Що це ви так нагримувалися?

– Я... еее... гм... кхе-кхе... Та от думаю влаштувати в замку маскарад. Хотів перевірити: чи упізнають мене в такому вигляді, а заодно таємно розвідати, чи добре харчуються мої лицарі. А ви мене сходу викрили. Напевно, погано змінив зовнішність, – замурмотав збентежений монарх.

– Зовнішність чудова! Викапаний монстр! – заспокоїв корчмар. – Нізащо б не впізнав, якби не борода. Такої другої, мабуть, у всій державі не розшукаєш. Може, хочете спробувати мою їжу?

– Спасибі. Я й так бачу, що лицарі лопають із апетитом. До побачення. Мене королева вже добре нагодувала. Ситий по горло.

Отже, уся біда була в бороді.

Король ще кілька днів кріпився, а потім пішов в оперний театр, що йменувався там Стайнею Опери та Балету, і майстерні, котра продукувала для артистів перуки, накладні вуса й бороди, замовив виготовити штучну бороду, яка б не відрізнялася від його власної. Він пояснив майстрам таке замовлення тим, що, мовляв, у Королівському замку придворні бажають поставити аматорський спектакль із королівського життя, де роль Жорика Дев'ятого виконуватиме один із лицарів Напівкруглого Столу, і, щоб він був схожий на справжнього короля, йому треба приклеїти знамениту руду бороду.

Наступного дня Його Величність одержав виготовлене замовлення, у нападі дужого апетиту збрив справжню бороду, нагримувався й, ніким не впізнаний, пообідав у

корчмі. Повернувшись, приклеїв бороду руду фальшиву, і про його зраду подружньому столу ніхто не довідався.

Так він став жити в приклеєній бороді, знімаючи її тільки під час купання у ванні й таємних походів за калоріями.

Крім Автора про цю таємницю ніхто не знає. Тепер, коли Автор поділився з тобою, безцінний читачу, цим секретом, він щосили прохає, бажає й закликає нікому не вибовкати, що терентопський король ходить із фальшивою бородою! Нікому, крім хіба що лікаря-психіатра, та й то тільки якщо той про що-небудь запитає! Та спочатку переконайся, що ніхто сторонній не підслуховує, ретельно обшукавши кабінет психіатра, заглянувши в усі куточки, в усі шафки й шухлядки. І лише впевнившись у конфіденційності, скажи психіатрові: «У терентопського короля фальшива борода!» Але тільки пошепки на вухо! А потім приклади до губ палець, підморгнувши правим оком з виглядом змовника, і конспіративно додай: «Тссс! Це велика таємниця!» Не сумнівайся, що психіатра твоє повідомлення зацікавить.

Втім, Автор не зовсім правий, кажучи, що крім нього про секрет королівської бороди ніхто не відає. Є в Жорикбурзі громадянин, котрий це теж знає. Але хто той громадянин і як дізнався – про те буде сказано у щосі аж п'ятдесят восьмому за назвою «Мислення в Гірчичній». («У Гірчичній печері? – перепитує Права півкуля авторського мозку. – Ну, тоді зрозуміло, що згаданий громадянин – це дракон Інокентій Карлович». – «Не вгадала, Права. Не він». – «Ну, тоді, можливо, постійний відвідувач цієї печери – дощовий черв'як Гавриїл Святосла-

вович?» – прикидає півкуля Ліва. «Ні. І не він. Не гадайте, а дочекайтеся того щось».)

Незабаром невпізнаний Жорик став завсідником корчми, придумав собі хибне ім'я й біографію, завдяки чому інші завсідники стали вважати його мандрівним лицарем.

Лицарі Напівкруглого Столу подружилися з новим відвідувачем і стали вмовляти його вступити в колектив Напівкруглого Столу.

Він відмовлявся, вони насідали.

Нарешті, вони твердо заявили, що зведуть його із самим королем.

Жорик збагнув, що настав час міняти імідж.

Він змінив грим, перуку, голос, ходу й, зрозуміло, ім'я та біографію; й став іншим мандрівним лицарем (перший, на диво завсідників, зненацька зник; ходили навіть чутки, що його потім бачили в місті Дримпельзябську й інших місцях).

Із другим персонажем відбулася схожа історія.

Так король виконував усе нові й нові ролі, залишаючись невпізнаним.

Уявляєш, читачу, який дар перевтілення, який лицедійський талант! Якби Жорик не був королем, йому варто було б стати актором! Він був би зіркою театру й кіно! Можливо, одержав би премію «Оскар» у Голлівуді!

От які обдаровання в людині може породити звичайне почуття голоду!

Отже, до цієї-от знаменитої корчми вони (барон Аркадій з колективом співпляшників) тепер і підвалили.

Як неважко догадатися з назви корчми, над входом у цей заклад дійсно висіло мідне забрало, точніше, цілий лицарський шолом, спеціально виготовлений Нетребеньком на замовлення Мойши Роженкранца саме для цього висіння.

Корчма існує вже близько двох сторіч, з них одне (останнє) вона є власністю династії Роженкранців, переходячи в спадщину від чергового батька-Роженкранца до чергового Роженкранца-сина. Старий шолом, повішений ще Мехлом Роженкранцем, дідом Мойши, під згубним впливом атмосферних опадів прийшов до стану повної іржі, і нинішньому хазяїнові довелося в 1987 році замовити Вакулі Охрімовичу новий символ свого бізнесу, і замінити ним дідівський металевий потрух.

— Мойшо! — галаснув барон Аркадій, переміщаючись під цей шолом із чередою колег.

— Добрий вечір, панове, — глухо висловився той без звичайного ентузіазму.

— Треба, Мойшо, гарненьку гулянку змайструвати для цього шляхетного товариства, — пустотливо наказав Аркадій, показуючи пальцем на самого себе.

— Можна змайструвати гарненьку гулянку, — погодився корчмар якимось підозріло похмурим тоном.

— От і добре! — облизнувся, потираючи долоні, «мисливець на драконів».

— Можна, якщо оплата буде готівкою, включно з поверненням боргів, — доважив хмурий корчмар.

— Ну ти що, озвірів, Мойшо? — осікся новий барон. — Я згодом сплачу. Давай у кредит, люди ж томляться!

— Ви в котрий раз «згодами» відбуваєтеся, пане. У вас боргу майже півтори тисячі шурхотиків. Мені потрібні «живі» гроші. Кредит закритий.

— Ну ти чого мене підводиш, старий хроне! Я ж от уже народ запросив, — засичав лицар у веснянкувате вухо, корчачи змовницькі гримаси.

— Це ваші проблеми. Без грошів немає діла, — знизав плечима літній Роженкранц.

— Чудиле! Я ж уже барон! У мене ж тепер цілий замок! От, дивися. — Аркадій сунув бруднуваті аркушики під ніс корчмаря.

Той статечно оснастив веснянкувате обличчя окулярами й ґрунтовно вивчив документи, особливо пильно вдивляючись у чорнильні ляпки й відбитки пальців неакуратного писаря Ульріха фон Смирнова.

— Ну добре, поздоровляю. Проходьте, панове, розсідайтеся. Зараз розпоряджуся на кухні.

Повернувши рятівні папери, Мойша відчалив убік апетитного туману.

— Нині наш Мойша як нерідний, — спантеличено плюхнувся на різьблену лаву свіжий барон Аркадій.

— Завтра Бандюгу мають із в'язниці випустити, — пояснив йому закоренілий барон Панас. — У такі дні в Мойши завжди поганий настрій. Передчуває, що непутящий синок, опинившись на волі, знову втне якийсь злочин.

— А, он воно як. Тоді зрозуміло!

Корчма Роженкранців переходила, як Автор уже зауважив, від батька до сина. На Мойші перехідний процес

застопорився, оскільки переходити було нема до кого — спадкоємці були відсутні. До яких тільки лікарів не зверталися Мойша і його половина Берта, уперті діти навідріз відмовлялися в них народжуватися.

Доживши до досить зрілого віку й усвідомивши, що на криве потомство надії немає, подружжя вирішило всиновити чуже чадо.

І узяли хлопчисько із сирітського притулку.

Треба сказати, що юні сироти в Терентопському королівстві були досить рідким явищем. По-перше, тому що люди там, завдяки хорошій медицині в співдружності з магією, завдяки сприятливій кримінальній обстановці й іншим обставинам, як правило доживали до глибокої старості. А по-друге, з дитинства виховані на принципах лицарства й шляхетності, дуже рідко відмовлялися від рідних дітей або позбавлялися батьківських прав за погане до них ставлення. Тож на всю країну був лише один маленький сирітський притулок, у місті Манюнинську. Але діти там надовго не затримувалися, бо було чимало бажуючих їх усиновити або в дочерити.

От і Роженкранці поїхали до Манюнинська, і відідали цей притулок, імені королеви Гаргамелли. Їм сподобався хлопчик Федя, і вони його забрали.

А сирітка згодом виявився таким паливодою-шибайго-ловою, що сусіди охрестили його Бандюгою. Якщо свій розбійницький характер він одержав із хромосомами від кривної рідні, то, мабуть, його справжні тато з мамою були запеклими кримінальниками; так думали навколишні.

Прийомні ж батьки намагалися зробити з нього людину. Мойша навіть поступив на заочне навчання до Жорик-бурзького університету, на курс педагогічної психології.

Але всі теорії, вивчені там, усі напрацювання великих педагогів Йоганна Генріха Песталоцці, Антона Семеновича Макаренка та інших розбивалися маленьким негідником, наче лампочки Ілліча зброєю пролетаріату, і він з кожним роком ставав усе бандитішим і бандитішим (офіційно слова «бандитішим» в українській мові не існує, але ти, читачу, звісно, зрозумів, що Автор має на увазі). Обман, лихослів'я, бійки й злодійство стали для нього щоденною нормою вже у восьмирічному віці. Про такі дрібниці, як паління й азартні ігри, взагалі можна не згадувати (бо це саме собою зрозуміло). Честі, совісті, милосердя й шляхетності для нього не існувало. Його мерзенні витівки ставали усе жорстокишими й цинічнішими.

Юному шибенику навіть подобалося прізвисько Бандюга, він ним навіть пишався. І Бандюгою його стали кликати геть усі, крім старих Роженкранців, котрі продовжували звати Федею.

Як тільки молодому мерзотникові стукнуло шістнадцять років (вік, у якому громадяни Терентопії вважалися дорослими й несли карну відповідальність за свої провини), він у той же день замість святкового пирога побачив ґрати тюремної камери.

Протягом наступних сімох років свого існування він провів за межами в'язниць у цілому вісімнадцять діб. Тільки виходив з тюрюги, як здійснював нову мерзенність і заховувався назад.

Як мовив про нього якимось Вакула Нетребенько: «Це Бандюга лише увижається цілковитим поганцем. А насправді він набагато гірше».

Треба сказати, що особливо злісні злочинці – для королівства явище нетипове, дуже нетипове, унікальне. Тому

законодавство не передбачало дуже строгих покарань. Найлютішою терентопською карою було позбавлення волі строком на два роки. А катування кремовими тортами, шибениця (терентопська) й заслання, між нами кажучи, взагалі дрібниці. Ті злочини, які чинив Бандюга, вимагали набагато більш жорстоких запобіжних заходів. Але не переінакшувати ж кримінальний кодекс держави через одного чоловічка. Тому лиходій відбувався іноді двома роками ув'язнення, іноді і меншим строком, виходив, грішив і знову сідав за ґрати.

Дні виходу мерзотника на волю були для околиць жителів сезоном тривоги, адже кожний міг стати його жертвою. Звістка про те, що воля Бандюги закінчилася й він повернувся васьвася, було приводом для свята.

Мойша болісно страждав душею, почуваючи сором і провину за такого синка. Коли наближався день чергового виходу Бандюги за двері рідної в'язниці, настрій у корчмаря скисав, він ставав похмурим, понурим, подавленим, дратівливим і неусмішливим, що й спостерігав тепер барон Аркадій.

Отже, незабаром на столах з'явилися напої й наїдки; пішла гуляня.

Випивши й викусивши, лицарство загаласувало, заготало, зажартувало, заанекдотило.

Наприклад, лицар Ярослав розповідав таке:

— Один лицар — так? — був дуже розсіяним, неуважним і забудькуватим. Одного разу він поскакав до своєї дами серця. Годину скаче, дві скаче, три... Півдороги — так? —

проскакав і тільки тоді помітив, що забув сісти на коня, що кінь-от залишився в стайні. Тож через неувважність він того разу скакав за допомогою власних ніг, а не кінських.

– Ха-ха, – відреагували на цю історію слухачі.

– А іншим разом, – продовжив Ярослав, – він з неувважності осідлав не коня, а зброєносець. І зброєносець теж був настільки неувважним, що тільки проскакавши половину шляху з наїзником на спині, зміркував, що не є конем.

– Ха-ха, – додали слухачі.

А лицар Борис повідав:

– Один лицар, зрозумійте мене правильно, сказав іншому: «У моєї тещі є всякі камінчики: смарагди, рубіни, діаманти, гранати та інші». А другий, зрозумійте мене правильно, відповідає: «У моєї тещі теж є якісь камінчики, але вона їх тримає у власних нирках».

– Ха-ха, – пирснули слухачі.

А лицар Хома сказав наступне:

– В одного лицаря трапилася, м'яко кажучи але грубо виражаючись, сварка зі своєю дамою серця. «Ти не джентльмен!» – крикнула вона. «Ні, я джентльмен!» – заперечив він. «Ти не лицар!» – виклинула вона. «Ні, я лицар!» – оспорив він. «Ти – неандерталець!» – заявила вона, але він знову не погодився: «Ні, я андерталець!»

– Ха-ха, – гоготнули слухачі.

А лицар Річард Левове Копито висловився так:

– Один лицар запитав іншого: «Як вас кличуть?» Інший відповідає: «Ну, це залежить від того, куди саме кличуть. Зазвичай мене кличуть за допомогою телефону». Перший здивувався: «За допомогою телефону?! Яке рідкісне ім'я!»

– Ха-ха, – засміялися слухачі.

А лицар Остап Окрошколюб:

– Один лицар сказав іншому: «Ти, Семене Миколайовичу, справжня баба!» – «Не смій називати мене бабою!» – закричав Семен Миколайович. – Ще раз назвеш, я поскаржуся дружині! Вона мене кривдити не дасть, вона мене захистить! Вона тобі покаже, яка я баба!»

– Ха-ха, – засміялися слухачі.

А барон Панас:

– Один лицар якось запитав іншого про його захоплення. Той відповів: «Я саліст». – «Співаєш, чи виконуєш соло на якомусь музичному інструменті?» – уточнив перший лицар. «Ти не зрозумів. Я не сОліст, а сАліст, – пояснював другий. – Не від слова "соло", а від слова "сало". Дуже, розумієш, люблю сало, і пречудово розуміюся на його смакових тонкощах. Це і є моє головне захоплення, тому я й називаю себе віртуозним салістом».

– Ха-ха, – веселилися слухачі.

А лицар Юрій Капітальний:

– Одному лицареві його дама серця говорила: «Милий, я от що подумала...» – «Не може бути!» – здивувався лицар настільки незвичному для неї вчинку. – «Не перебивай! От що подумала. Я тебе ласкаво називаю то слоником, то котиком, то козликом, то зайчиком... Може, мені так не розкидатися, а, підсумувавши, називати одним словом: "тварина"?»

– Ха-ха, – покотилися зі сміху слухачі.

А лицар Федір:

– Один лицар говорив компліменти якійсь дівчині. «Ти мій скарб», – шепотів він їй. «Ах, приємно чути», – мліла вона. «Ні, ти не просто скарб, а великий скарб, ціле

скарбисько». – «Спасибі за комплімент». – «Ти моє чудо». – «Продовжуй». – «Ні, ти не просто чудо, а велике чудо, ціле чудовисько». Дівчина дала йому ляпасу і закричала: «Тьху на тебе! Сам ти чудовисько! Пішов геть, недоумку!»

– Ха-ха, – надривалися слухачі.

А барон Геннадій:

– Молодий лицар Петро Іванович приїхав у гості до молодого ж лицаря Івана Петровича. Входить до його замку і бачить вазу, на яку наклеєний паперовий ярлик із написом «Ваза імені Івана Петровича», потім крісло з ярликом «Крісло імені Івана Петровича», потім – «Кактус імені Івана Петровича», «Віник імені Івана Петровича», «Чайник імені Івана Петровича» і так далі. Навіть у туалеті на унітазі було – «Унітаз імені Івана Петровича». Здивувавшись, гість запитав господаря, що би це значило. І той відповідає: «Мені один старий мудрий лицар сказав: треба називати речі своїми іменами. От я і назвав речі в замку своїм ім'ям».

– Ха-ха, – потішалися слухачі.

А граф Леонід Заканавний:

– Один лицар-забіяка привітав приятеля із днем народження, і побажав йому: «Будь щасливий, мій дорогий друже! Будь щасливий, і якомога скоріше!» Але через забіякуватість не стримався й додав: «Бо якщо ти протягом години не станеш щасливим, то я тобі за це, мерзотнику, усю морду поб'ю!»

– Ха-ха, – реготали слухачі.

А лицар Андрій Схожий:

– Їхали одного разу лісом два лицарі, молодий і зрілий. «Он, бачиш, – говорив зрілий молодому, – під кущем...» – «Ага, бачу, – відповідав інший, – лежить лайно». – «Про

що це говорить?» – «Про те, що там хтось покакав». – «Ні, мій молодий друже, – заперечив зрілий, – це ні про що не говорить, тому що ЦЕ говорити взагалі ні про що не здатне, оскільки в ЦЬОГО немає ані рота, ані язика, ані голосових зв'язок». Молодий придивився: але ж дійсно... І вразився молодий мудрості співрозмовника.

– Ха-ха, – трималися за животи слухачі.

(Річард Левове Копито, хоча теж хихикнув, однак все ж таки зауважив, що під час застілля згадувати про екскременти недобре, тому що людину чутливу й бридливу через це може знудити).

А барон Андрій Цинік:

– Розповідаю казочку. Жила в одному королівстві прекрасна діва. І, як водиться, чекала вона, що приїде до неї прекрасний принц на білому коні. Чекала-чекала, і дочекалася: нарешті, приїхав-таки до неї прекрасний принц на білому коні. І стала прекрасна діва жити з тим коханим... Ні, не з коханим принцом, а з коханим конем. Оскільки у неї були нестандартні любовні уподобання, то прекрасного принца на білому коні вона чекала заради білого коня, а не заради прекрасного принца. Їй плювати було на прекрасних принців, проте вона шаленіла від білих жеребців. Тож прекрасний принц повернувся до свого королівства із купою грошей, радіючи, що так вигідно продав непарнокопиту скотиняку-альбіноса. Отут казочці й кінець.

– Ха-ха, – скалили зуби слухачі.

А барон Аркадій:

– Один лицар, бажаючи утнути комплімент панночці, яка йому подобалася, сказав: «Панно, маю вам сказати, що ви симпатична». І що б ви думали? Панночка відразу влі-

пила йому ляпасу і сердито пішла, крикнувши, щоби він до неї більше не підходив, інакше вона йому, мовляв, усю фізіономію роздряпає нігтями за таку образу.

– Тю! – здивувався граф Леонід Заканавний.

– Ди... ди... дивно! – викликнув граф Леонід Жвавий.

– Може, ха-ха, вона воліла, аби він назвав її не симпатичною, а дуже-дуже симпатичною, – припустив граф Леонід Хихотунчик, – а просто «симпатична», ха-ха, без, так би мовити, посилення, здалося їй недостатньою, а відтак, ха-ха, образливою характеристикою її краси.

– Ні, – заперечив Аркадій, – справа в тому, що в цього лицаря були дефекти вимови. Тому замість «Панно, маю вам сказати, що ви симпатична», з його рота прозвучало: «Панно, маю вам шказанзи, що ви шимпанзична».

– Тобто вона подумала, що він каже, мовляв, вона схожа на шимпанзе, – догадався граф Омелян.

– Звичайно! – підтвердив Аркадій.

– Ха-ха-ха! – засміялися лицар Остап Окрошколюб, граф Леонід Заканавний, граф Леонід Жвавий, граф Леонід Хихотунчик і граф Омелян.

– Га-га-га! – вторили їм лицар Річард Левове Копито, барон Річард Неголений, барон Тарас, барон Панас і барон Порфирій

– Хо-хо-хо! – реготали лицар Хома, барон Андрій Цинік, барон Геннадій, барон Євген і барон Вадим Оптиміст.

– Ги-ги-ги! – помирали зо сміху барон Сергій, лицар Ярослав, лицар Андрій Схожий, лицар Федір і лицар Юрій Капітальний.

А лицар Борис пирскався зовсім уже оригінально:

– Хю-хю-хю! Зрозумійте мене правильно.

І так далі й таке інше. «Продовжувати сміятися легше, чим закінчити сміх», як написав Козьма Прутков.

Коли ж жарти й анекдоти все-таки вичерпалися, гуляк потягнуло на лірику, то пак на поезію з музикою, то пак на пісні.

Як уміли, так і загорланили.

Були тут і українські – «Несе Галя воду», «Туман яром»; і російські «Ой то не вечер, то не вечер», «Ой мороз, мороз»; і єврейські – «Хава нагіла» і «Тумбала-лайка». Але в основному, звичайно, – терентопські застільні: «Балада про доблесного лицаря Адама, злого дракона та гарну даму», «Рояль у кущах», «Політ паровоза», «Самозахист без цьомкання», «Дві неголені корови» та інші.

Для читача, що цікавиться піснями екзотичних країн (а Терентопія, погодься, безцінний читачу, по-своєму країна досить екзотична), Автор пропонує тексти деяких терентопських застільних, з яких склав наступне щось (то пак наступний восьмий розділ), який так і називатиметься: «Терентопські застільні».

«Цікаво, – можливо мислиш ти, безцінний читачу, – а на які кошти, властиво, живуть ці добродії лицарі? От п'ють-гуляють, пісень горланять; ну, поб'ються на турнірі; ну, повипендрюються перед прекрасними дамами... Але вони ж ніде не працюють, ніякого товару не виробляють, отже, нічого чесним, необхідним суспільству трудом не заробляють. На які ж бабки вони так безтурботно існують?».

Автор відповідає негайно: зарплату вони отримують. Гроші на зарплату лицарям беруться з державної (або

королівської) казни. Казна ж має два основні джерела грошей. Перше джерело – податки й пожертвування...

«Ага! Податки! Я так і думав! – строго, можливо, покачаєш ти головою, читачу. – Виходить, прості чесні трудівники повинні в поті чола заробляти гроші й віддавати їх на утримання цих вельможних дармоїдів! Та ці твої лицарі, пане Авторе, просто трутні й ледарі, що сидять на шиї трудового народу! Нічого, прийде час, коли терпіння народу скінчиться, і його мозолиста рука цим нахлібникам так...» І т.д. і т.п.

Ці твої погрози, читачу, викликають у пам'яті Автора слова із тридцять першого розділу другої книги веселої епопеї «Гаргантюа та Пантагрюель» дотепного Франсуа Рабле: «Усі лицарі Круглого Столу... дістають щигля по носі».

Якщо ти дійсно, безцінний мій читачу, думаєш, що трудовий народ Терентопії сприймає лицарів як баласт на своїй шиї, то ти, вибачаюся, влучив ніздрею у небо (походження цього дивного словосполучення пояснене в першому щосі, нагадує про всяк випадок читачеві Автор). Тому що для терентопців лицарі – живий пам'ятник традицій. А утримання пам'ятника традицій уважалося там таким же благородним обов'язком, як реставрація пам'ятників архітектури. Ніхто ж не каже, мовляв, Пізанська вежа, або там Біг Бен, або, скажімо, Нотр Дам де Парі б'ють байдики, ухиляються від роботи, не створюють ніякого товару, тому не треба їх реставрувати. Без розмов витрачають грошки на реставрацію, тому що – пам'ятник, національна гордість. От так само й з терентопськими лицарями. Деякі особливо свідомі трудівники крім податків здавали в податкові контори ще й добровільні пожертвува-

ння, пишаючись своїм патріотизмом. Треба сказати, терентопці – народ роботящий і ініціативний, заробляють непогано. І ці податки для них – дрібниця, крапля в калюжі. До того ж, в останні роки, коли в королівстві стали з'являтися закордонні туристи зі своєю валютою, утримувати лицарство стало вигідно, адже саме воно, лицарство, є однією із найекзотичніших принад для такої публіки. Тому якщо б який-небудь революціонер спробував скинути Напівкруглий Стіл, то трудовий народ надавав би мозолистою рукою такому ентузіастові по вухах.

Друге джерело грошей для лицарської зарплати – продаж квитків на лицарські турніри, які в Терентопії так само популярні, як у Бразилії футбол. А ще – листівок і інших сувенірів з портретами лицарів. Твоє гіпотетичне висловлення, читачу, що лицарі не виробляють ніякого товару, не зовсім вірно. Тому що люди платять гроші не тільки за їжу, посуд, меблі, одяг, побутові прилади та інші предмети. Але також і за квитки на концерти, виставки, спектаклі, циркові атракціони, спортивні змагання та інші шоу. Тому видовища теж є, можна сказати, товаром. А оскільки одним із найпопулярніших видовищ у королівстві є лицарські турніри, то їх можна вважати виробленим лицарями товаром. А тих, хто виробляє товар, за який народ із задоволенням платить гроші, не можна обзивати трутнями й ледарями, що сидять на чужій шії.

Уже запівніч гуляки покинули корчму й, підтримуючи один одного, белькочучи нетверезі дурниці, усією юрбою приступилися до переміщення в лицарський гуртожиток. Деякі з компанії не жили в гуртожитку, оскільки мали власні замки, але у зв'язку з нетверезістю й пізнім часом вважали за краще пережити ніч там, і розмістилися як змо-

гли — хто на зайвій розкладачці, хто на стільцях, а хто й просто на підлозі.

Тут Автор закінчує коротку повідь про битву із драконом Інокентієм Карловичем лицаря Аркадія. На той час, поки останній переселятиметься на нову житлоплощу (тобто в отриманий за цей «подвиг» Шмокиконський замок), ми його залишимо. З іншими ж персонажами зустрінемося через одне щось.

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТЕ

Онука зародка

— В нас у руках сюжети і такі є,
Що перетворюють на дітей дідів.
Карло Гоцці, «Кохання до трьох помаранчів».

Хай хлопець дідом стане, хлопцем — дід.
Вільям Шекспір. «Венера і Адоніс».

Він знайшов із трав сік, що оновлює йому та друзям
його молодість...
Григорій Сковорода, «Бесіда, названа Двоє».

Одне лише ніяк їй не вдавалося: зварганити еліксир
молодості, який нібито нині відкритий маркізом
д'Аймаром (він же Бельмар), що мешкає у Венеції, — дія
його настільки сильна, що одна стара дама, котра
непомірковано вжила його, повернулася до стану
ембріона.
Йоганн К. А. Музеус, «Зброєносці Роланда».

15 жовтня 1995 року.

Отже, попереднє, тридцять третє щось за назвою «Викопні цяцьки» закінчилося тим, що лицар Мгоцько на телеграфі в селі Заповідні Прищі одержав від Іцхака Гільденштерна телеграму, надіслану на його ім'я до запитання, де було надруковано: «ЕСТЕР ЗНИКЛА КРП МИ РОЗПАЧІ КРП ГІЛЬДЕНШТЕРНИ КРП».

І коли Автор Терентопських хронік заінтригував безцінного читача (як він, Автор, сподівається) цим тривож-

ним посланням, він безцеремонно залишає Лицаря Пивної Кружки з його напарником Річардом Левове Копито на заповідноприщінському телеграфі з телеграмою в руці й переноситься уявою в інші райони підпільного королівства, щоб поспостерігати за яєчними пошуками інших лицарів Напівкруглого Столу, що додасть цьому Терентопському так званому епосу більшої вагомості (папір же має вагу) і тим самим зробить ціннішим, якщо не для читачів, то хоча б для збирачів макулатури.

Якби Автор зопалу кинувся докладно описувати всі зустрічі та інші події, що відбувалися з усіма лицарями Напівкруглого Столу під час Великої Яєчної Експедиції, то цей, м'яко виражаючись, епос розрісся б на десятки томів, хоч сама експедиція була відносно нетривалою. Автор не настільки гарячий і працьовитий, тому обмежитья описом лише окремих епізодів пошуку.

У цьому розділі буде епізод із подорожі лицарів Євгена й Леоніда Гострий Лікоть...

За кілька днів пошуку граф Леонід Гострий Лікоть верхи на Комоді й барон Євген верхи на Вазі 15 жовтня в'їхали в село Вігвами Ілліча, що в Апчхиградській області, «серед безкрайніх степів, котрі привільно розкинулися під блакитним терентопським небом», як написав би поборник патетичних формулювань.

У самому центрі цього поселення, на головному майдані біля клубу, красувався унікальний пам'ятник; другого такого або схожого, напевно, ніде більше немає. Пам'ятник відображував людину, в обличчі якої були присутні монго-

лоїдні риси; голова її була прикрашена убором із пір'я, на шиї висіло намисто, одяг був причепурений бахромою й іншими витребеньками, характерними для одягу північноамериканських індіанців, на ногах — мокасини, за поясом — томагавк, у зубах — люлька миру, а...

— Невже це був пам'ятник індіанцеві Бізончикові Солом'яному або його батькові — Койотові Тамбовському?! — перебиває Автора Права півкуля його мозку.

— Ні. Коли там виник цей пам'ятник, Койот Тамбовський жив у Росії, на Тамбовщині (в містечку Рассказово), не підозрюючи про існування підпільного королівства, його майбутня дружина Індіченька Ряба — в містечку Дондушень у Молдові, а Бізончика Солом'яного й у проекті не було. Якби ти мене не перебила, Права, то довідалася б, що крім убору з пір'я, індіанського одягу, вампума (намиста), мокасин, томагавка й люльки миру, бронзова статуя мала вуса, борідку клинцем, краватку на грудях зверху намиста, та кашкет, зім'ятий пальцями правої руки, а лівою рукою притримувала колоду на плечі.

Гранітний постамент, на якому здіймався цей дивний пам'ятник, був виконаний у вигляді броньовика. Напис на постаменті свідчив:

«ВОЖДЬ ІЛЛІЧ».

— Так, досить екстравагантне рішення, — видає свій коментар і півкуля Ліва. — Бронзових Іллічів, а також — гранітних, гіпсових і т.д. — донедавна було повнісінько й у нас, у Великому Світі, принаймні в одній шостій частині Великого Світу. В одному лише місті Харкові статуй Ілліча було хтозна скільки. Але чому — у лицарському королівстві?! Чому — у намисті й пір'ї?

– Хоч це й не має прямого стосунку до пошуку драконячого яйця, розповім, – вирішує Автор.

Наприкінці 50-х років ХХ століття тодішній голова села Хибні Хатки (так тоді називалися Вігвами Ілліча) Явтух Парасоля побував за Державними Дверима – у Великому Світі. І помітив, що більшість пам'ятників там зображує якогось Ілліча, іменованого «вождем світового пролетаріату». Ілліч із металів, каміння, гіпсу тощо, котрий стоїть або сидить у різних позах. Така безліч пам'ятників «пролетарському вождеві» справила на голову Парасолю враження. Вертаючись у своє село, він бурмотав: «У них он скільки, а в нас жодного. А чим ми гірше?»

І наступні збори жителів Хибних Хаток відбувалися під риторичним питанням: «А чим ми гірше?» Ухвалили, що – нічим, а значить і в Хибних Хатках має бути пам'ятник вождеві Іллічу.

Зібрали на це діло гроші, і голова села поїхав до столиці королівства шукати кращого скульптора. Таким Явтух Парасоля визнав Ізмаїла Вносіколупайченка. (У цій книзі вже неодноразово згадувався скульптор Ієронім Вносіколупайченко, що творив в епоху Жорика Сьомого. А Ізмаїл Вносіколупайченко – його внук.) Давши йому завдання й аванс, повернувся васявся, а столичний скульптор приступився до творчості.

Першим ділом скульптор роздобув інформацію про цього самого Ілліча. У королівство, як Автор уже зауважував, потрапляли книги з Великого Світу. Ізмаїл знайшов у бібліотеці книжку про Ілліча, з картинками, для дітей. Найбільше скульпторові сподобалися дві картинки. На одній Ілліч ніс на плечі колоду (неначе герой американського кінобойовика «Коммандос», у виконанні могут-

нього Арнольда Шварценеггера). На інший Ілліч, стоячи перед юрбою на броньовику, м'яв кашкета у витягнутій руці, а юрба із захватом спостерігала за цими маніпуляціями, начебто очікуючи, що виступаючий дістане з головного убору голуба або кролика.

Під час розглядання останньої картинки, у голові скульптора вилупилася неординарна думка: а що, якщо це буде не просто пам'ятник, а фонтан! Іллічів у вигляді пам'ятника багато, а у вигляді фонтана немає жодного. Це буде свіжий струмінь у скульптурній ленініані! Фонтан у стилі «пісяючий хлопчик»!

Ця оригінальна ідея так надихнула Ізмаїла Вносіколу-пайченка, що він уже почав був ліпити з пластиліну маленьку модель «вождя світового пролетаріату», котрий пісяє з броньовика. Аж раптом второпав, що консервативні селяни не сприймуть такого новаторства, і з жалем відмовився від свіжого струменя.

І все-таки творчій людині хотілося, щоб у пам'ятнику була якась «ізіюминка», щось особливе, що відрізнятиме цю скульптуру від аналогічних.

Скульптор ухопився за слово «вождь».

Так, треба зобразити Ілліча так, щоб усякий з першого погляду зрозумів, що це саме вождь, а не просто дядечко в кашкеті.

І знову прийшовши в бібліотеку, Ізмаїл попросив книги, де фігурують вожді. Йому дали: «Оцеола, вождь семінолів» і «Золотий Браслет, вождь індіанців» Майн Ріда, «Вождь Спалених Лісів» і «Вождь окасів» Густава Емара. «Понтіак, вождь оттавів» Едварда Сильвестра Елліса, «Білий Ягуар – вождь араваків» Аркадія Фідлера, «Віннету – вождь апачів» Карла Мая, і таке інше.

У скульптора після прочитання склалося чітке уявлення про те, як повинен виглядати справжній вождь. Звичайно ж, – у пір'ї, намисті, бахромі, мокасінах, з томагавком і люлькою миру.

Скульптор зліпив з пластиліну два варіанти майбутнього пам'ятника, де Ілліч фігурував у такому одязі з такими аксесуарами. У першому варіанті він ніс на плечі колоду, у другому – стояв на броньовику.

(У зовнішності індіанців присутні азіатські риси, оскільки їхні предки були азіатами. Ілліч не був індіанцем, але теж мав у зовнішності азіатські риси. Не стільки тому, що за материнською лінією мав єврейське коріння, а історичною батьківщиною євреїв є Ізраїль, котрий, як усім відомо, знаходиться саме в Азії; скільки тому, що за батьківською лінією його предки були чувашами та калмиками, тобто нащадками так званих монголо-татарів, чиєю історичною батьківщиною є та ж частина світу.)

Із цими макетиками Вносіколупайченко поїхав до Хибних Хаток, щоб замовники вибрали варіант, котрий їм більше сподобається.

Голова Явтух Парасоля, побачивши Ілліча у вигляді індіанця, запротестував: йому не доводилося у Великому Світі бачити на постаментах пернатого Ілліча, тож...

Скульптор запропонував провести експеримент, і відразу утнув пластилинових Іллічів, як у традиційній одязі: піджаці, камізельці, краватці, кашкеті і т.д., так і у пір'ї тощо. Експеримент полягав у тому, що Ізмаїл із Явтухом заходилися на вулиці показувати всім перехожим макетик, де Ілліч був у звичайному виді, і макетик, де він був в образі індіанського ватажка, і запитувати, що зображено. Перехожі відповідали, що одна пластилінова лялечка є му-

жиком у піджаці й кепці, а друга – вождем. Цей експеримент переконав голову в правоті скульптора, і Парасоля дав добро на зображення Ілліча в пір'ї, намисті, бахромі...

Явтуху подобалися обидва варіанти, пропоновані Вносіколупайченком, тому голова попросив їх об'єднати: нехай, мовляв, Ілліч стоїть на броньовику, але з колодою на плечі. І нехай, все-таки, будуть кашкет й краватка...

У серпні 1960 року пам'ятник було урочисто відкрито.

Один із селян, що виступали на мітингу із приводу відкриття, патетично порадив поміняти назву селища. Адже, по-перше, найменування Хибні Хатки має образливий відтінок. А по-друге, ніяк не відбиває наявності в селі бронзового вождя...

Як і скульптор, голова відвідав бібліотеку, погортав літературу, де фігурували вожді, і з'ясував, що хати вождів іменувалися вігвами...

Село Хибні Хатки в 1961 році було офіційно перейменовано на Вігвами Ілліча. А на своїх хатах, аналогічних українським, жителі села вивісили таблички: «Вігвам № 9», «Вігвам № 17», «Вігвам № 23» і т.д.

Оскільки пам'ятник у Вігвамах був єдиною на території королівства статуєю вождю з Великого Світу, то подивитися на нього приїжджали навіть мешканці інших населених пунктів, як на якесь чудо. Його так і називали: «чудо в пір'ї»...

От і Євген з Леонідом Гострий Лікоть, прибувши до Вігвамів Ілліча, першим ділом помилювалися бронзовим чудом у пір'ї на центральному майдані й сфотографували

один одного на його фоні. Леонід Гострий Лікоть прихопив у подорож фотоапарат «ФЕД-35А» (що та модель випускалася в Харкові з 1985 по 1990 роки) і пригорщу касет з фотоплівкою «Свема», виготовлених у містечку Шостка, що на Сумщині. (До слова, автотранспорт, котрий курсує між Харковом і Шосткою, проїжджає усього в декількох десятках кроків від колючих кущів, які приховують оббиті чорним дерматином двері у Терентопське королівство). Щоб залишити нащадкам і історикам фотодокументи про свою участь у Великій Яєчній Експедиції. А вже потім здійснили опитування населення, у чому їм допомагав голова Марко Халепа, котрий заступив на цій посаді Явтуха Парасолю.

Це опитування, що супроводжувалося рясним частуванням, обмиванням у лазні й просто пасивним відпочинком, не відкрило лицарям таємниці знаходження драконячого яйця і яєчного шахрая, зате дало надію довідатися цієї таємниці.

Така собі Хівря Іванючка, що проживала в «вігвамі» № 6 на вулиці Соняшниковій, подивившись на ксерокопію портрета, намальованого драконом із Гірчичної печери, порадила:

— Ні, не знаю, де цей індивід перебуває, але знаю, хто може обчислити його місцезнаходження. Роки три тому загубилася моя коза Кримхільда. Я її шукала-шукала, ні, безрезультатно. І одна баба зі села Кумедні Куми порадила мені звернутися до чарівника Альбертича, що мешкає в Апчхиграді на вулиці Гомеричній. Приїхала я в Апчхиград, знайшла того старого чудотворця Альбертича, мовляв, так і так, пропала коза Кримхільда, тиждень не можу знайти. Він, хоча й був зайнятий усякими чудесами,

приділив мені увагу й попросив світлину кози. А фотокартки в мене й не було, я зроду своїх кіз не фотографувала. Чудотворець Альбертич тоді говорить: «Ну хоч намалюйте її. Хоча за малюнком навряд чи... Але на безриб'я й омар минтай. Спробую». Дав мені папір, олівець, і я як могла — намалювала. Дотепер зберігаю той малюнок. Зараз покаджу.

Хівря Іванючка витягла зі старого буфета стос якихось папірців: довідок, рецептів, газетних вирізок і іншої макулатури; і знайшла в ньому малюнок, що представляв собою примітивну композицію, складену з восьми паличок, двох крапок і двох нерівних овалів. Два овали — один побільше, інший поменше — символізували тулуб і голову кози; чотири палички — ноги; ще одна — шию; ще дві, коротше, — роги; і одна — найкоротша паличка — означала хвостик; дві крапки в меншому овалі символізували очі. Так зображують кіз, корів, собак і інших звірів маленькі діти.

— Я не художниця, малюнок, самі бачите, невдалий, хоча, малюючи, я уявляла собі Кримхільду. Але навіть за таким примітивним зображенням Альбертич зміг знайти мою козу. Він наказав мені тримати перед собою цей малюнок однією рукою, сам узяв мене за іншу руку й, уп'явшись у малюнок, побілів, і руки його стали холодні й пітні. Я навіть злякалась: подумала, що дідусю зле. А він отямився й промовляє: «Ваша коза, дитинко, уже тиждень живе в кроні старої нахиленої груші». І дійсно, виявилось, що Кримхільда видерлася он на ту величезну стару грушу з похилим стовбуром, що її видно із вікна, — он, бачите? — і весь тиждень ласувала її листами й соковитими, солодкими плодами, невидима в густому листі. Якщо чарівник Альбе-

ртич зміг її розшукати за допомогою такого схематичного зображення, то за вашим малюнком тим паче зможе визначити місцезнаходження зображеного!..

– Якщо цей старий Альбертич дійсно може визначати за портретом, де перебуває намальований, то треба скоріше дуги до нього в Апчхиград, не гаячи часу на опитування сільських мешканців, – сказав барон Євген графові Леоніду Гострий Лікоть, розпрощавшись із Хіврею Іванючкою.

– Так, синку, їдемо прямо в Апчхиград, на вулицю... Як вона сказала?

– Гомеричну.

– На вулицю Гомеричну, синку. Якщо цей чарівник Альбертич за малюнком визначить точне місце, де ховається цей тип з яйцем дракона, ми будемо першими, хто до нього, сучого сина, добереться. По конях, синку!

Вимовивши це, Леонід Гострий Лікоть підхопився на свого Комода й поскакав з Вігвамів Ілліча убік Апчхиграда. А слідом і барон Євген, окульбачивши Вазу...

Одразу Автор зауважить, що хоч Леонід Гострий Лікоть називав Євгена синком, барон не був дитиною графа. Леонід став так величати Євгена ще замолоду, коли Леонід був уже дорослим вісімнадцятирічним чоловіком, а Євген – ще безвусим тринадцятилітнім пацаном. Зараз, під час Великої Яєчної Експедиції, Леоніду було вже п'ятдесят, а Євгену сорок п'ять років, вони виглядали ровесниками, але за старою звичкою Леонід продовжував називати приятеля синком. Це в зрілому віці п'ять років – проміжок незначний, а в дитинстві люди з різницею в п'ять років – це представники різних поколінь.

— А мене більше дивує те, що коні цих лицарів носять назви меблі і посуду: Комод і Ваза, — виголошує Права півкуля авторського мозку.

— Дійсно, — підхоплює Ліва. — Те, що кінь Андрія Циніка йменується Велосипедом — ще куди не йшло: велосипед теж транспорт, як і кінь. Але називати коней Комодом і Вазою — це, як не крути, безглуздо. Чому Комод, а не Буфет? Чому Ваза, а не Горщик? Хи-хи.

— Ви мене просто шокуєте своїм неучтвом, півкулі! — вигукує на це Автор. — Я ж, по-моєму, уже пояснював, що більшість коней лицарів Напівкруглого Столу носили імена глав держав. До чого тут якісь меблі і якийсь посуд?! Кінь Леоніда Гострий Лікоть був названий на честь давньоримського імператора Комода, що правив зі сто вісімдесятого по сто дев'яносто другий рік нашої ери (повне ім'я: Луцій Елій Аврелій Комод Антонін; часто пишуть із двома «м»: Коммод). А кінь Євгена був названий на честь шведського короля Вази, що правив зі тисяча п'ятсот двадцять третього по тисяча п'ятсот шістдесятій рік (повне найменування: Густав Перший Ваза, до вступу на престол Густав Ерікссон).

— Гм. Кхе. Так, — збентежена своєю помилкою промовляє Права півкуля. — А от ще питання: чому те місто, куди направилися лицарі, називається Апчхиградом? Чому саме АПЧХИград? Там що — усі чхають?

— Не тому що там усі чхають, а тому що там один пчихнув, — відповідає Автор. — Про це, гадаю, варто розповісти докладніше...

Місто Апчхиград виникло у період правління короля Вітька серед рівних, як стіл, степів на південь від Великих Дрібок і Жорикбурга, за його — короля Вітька — ініціативи.

Король Вітько пояснював цю ініціативу тим, що, мовляв, обмаль у нас у королівстві міст.

А після його, Вітька, смерті виявилися його інтимні щоденники, з яких випливало, що на будівництво нового міста його підштовхнуло честолюбство. Він сподівався, виявляється, що якщо він побудує нове місто, то народ назве цей населений пункт на його честь, наприклад, Вітькоградом або Вітькополем, Вітькинськом або Вітькобургом... Сам він соромився пропонувати таку назву, вважаючи це нескромним, і віддавши розпорядження про початок будівництва, чекав, що таке найменування запропонують піддані, а він, для пристойності поламавшись, погодиться, зі словами: «Ну раз народ так вирішив...»

Народ же в особі зодчих, чекав, що назву майбутньому місту запропонує сам король, і ніяких варіантів не висував. У всіх документах, пов'язаних з будівництвом населеного пункту, у місцях, де мало би фігурувати його найменування, будівельні чиновники робили пропуски, щоби вписати після, коли король оголосить цей ойконім.

Автор хоче зауважити, що глави держав, засновуючи нові міста, іноді виявляли показну скромність, називаючи їх не своїми іменами, а на честь інших особистостей. Наприклад, давньоруський князь Данило Галицький, заснувавши нове місто, назвав його не Даниловом, а Львовом. На честь майбутнього князя Лева Даниловича, то пак свого сина. Російський цар Петро Перший, заснувавши міста Петровськ, Петрозаводськ, Петербург і Петергоф, скромно пояснював, що нарік їх так не на честь себе улюбленого, а, мовляв, на честь більш гідної людини: святого апостола Петра. Російська ж імператриця Катерина Друга, заснувавши Катеринослав, назвала його так офіційно на честь

святої Катерини. Терентопський король Жорик Четвертий, заснувавши нову столицю, пояснював, що назвав її Жорик-бургом не на свою честь, звісно, а на честь свого предка Жорика Першого. І т.д.

А деякі глави держав не бачили нічого соромного в тім, щоби міста, навіть і не ними засновані, називалися на їхню честь. Наприклад, товариш Сталін не протестував проти того, щоби совєтські міста називалися Сталінград, Сталіно, Сталінабад, Сталінісі, Сталінськ, Сталіногорськ, Сталінірі; а закордонні – Сталін (таких було два), Орашул-Сталін і Сталінварош. До комплекту не вистачає хіба і Сталінополя зі Сталінбургом.

До речі, якби Ізмаїл Вносіколупайченко зобразив пернатим не Ілліча, а Віссаріоновича, то пак товариша Сталіна, то це не було б історичною помилкою. Оскільки в гардеробі товариша Сталіна, на відміну від гардероба Ілліча, дійсно був головний убір індіанського вождя. Американські індіанці подарували йому ці пір'я на знак поваги під час Другої світової війни.

Але повернемося до Апчхиграда, читачу.

Цей населений пункт будувався й заселявся з 1861 по 1868 рік.

У серпні 1868 відбулися в новому місті торжества із приводу його офіційного відкриття.

На торжества, звичайно, прибув ініціатор будівництва – король Вітько. І всі чекали, що він оголосить назву. А він чекав, що вони запропонують увічнити в топонімі його ім'я.

Свою промову на мітингу монарх почав із фрази: «Ну от він і побудований – цей град!» Під час вимовлення у Ві-

тька засвербіло в носі, і між словом «цей» і словом «град» король пчихнув.

«Апчихиград... Апчихиград... Апчихиград... Король назвав місто Апчихиградом», – зашепотіли один одному слухачі, а будівельні чиновники вшили з мітингу, примчалися у свої архіви й у всіх документах у місця пропусків вписали: «Апчихиград... Апчихиграду... Апчихиграда... Апчихиградом... в Апчихиграді...»

І протягом усіх торжеств, що тривали три дні, король називав новий населений пункт просто градом, очікуючи від жителів ініціативи. Не дочекавшись і збираючись їхати, як би між іншим зауважив: «Так, до речі, а назви-то в міста немає». – «Як немає?!» – здивувалися свіжий мер і члени його адміністрації. «А що – є? Яка?» – запитав монарх. «Так Апчихиград же!» – відповів мер. «Апчихиград?! Чому Апчихиград?!» – отетерів Вітько. «Так ви ж самі, Ваша Величносте, на мітингу...» – бліднучи залепетав мер. «Тю! То ж я просто пчихнув!» – зрозумів король. «Ой, а ми вже у всіх документах... Тепер усе переписувати прийдеться, а там от така купа паперу, пудів десять. А ви яку назву хотіли, Ваша Величносте?» І отут монарх заходився реготати. Реготав хвилин двадцять, так що цей регіт почав нагадувати істерику. Відреготавшись, але продовжуючи схлипувати, король Вітько сказав: «Ну що ж, Апчихиград так Апчихиград. Знати – доля!»...

Так і залишилося...

На гербі цього міста, як терентопознавець Ім'ян Побатькович Прізвищенко вже повідомив читачеві у тридцять другому щосі, зображений носовичок. Цілком логічно, як на мене, зауважує Автор: якщо в назві фігурує чха-

ння, то в гербі – носовичок, яким при чханні слід прикриватися, щоб не забризкати навколишніх.

А на гербі й, відповідно, щиті графа Леоніда Гострий Лікоть зображений білий грамофон у фіолетовому полі. А в барона Євгена – біла ж свіча в полі зеленому.

А зовнішність у графа така: ріст вище за середній, статура струнка, обличчя довгасте, голене, ніс тонкий, прямий, очі великі, блакитні, волосся світло-русе. Таку зовнішність називати аристократичною. А барон ростом нижче середнього, статури кремезної, лице широке, вилицювате, теж голене, очі трохи розкосі, карі, волосся чорне. Така зовнішність натякає, що Євген мав, крім іншого, і монголо-татарське коріння, як і Ілліч.

Що ж до зовнішності Комода й Вази, то перший був рябої масті типу оверо, тобто мав великі білі плями неправильної форми, розкидані по коричневому тлу, а другий – масті більш рідкісної, сіро-рябої, тобто з аналогічними плямами, але по тлу сірому.

Отже, Леонід Гострий Лікоть і Євген скакали на Комоді й Вазі до Апчхиграда, не затримуючись у дрібних населених пунктах для опитування жителів.

Так вони, не затримуючись, проїхали крізь: село Кумедні Куми, ферму селянина Теофіля Сморкуна, хутір Смутні Слимаки, село Ньюйорківку, селище Солоні Суниці, село Нігтегризи, хутір Жирні Сонети...

І, нарешті, прибули в Апчхиград.

Там, розшукавши вулицю Гомеричну (названу так, зрозуміло, на честь великого Гомера, автора давньо-

грецьких епосів), запитали у двірника, що підмітав опале листя:

— Скажіть, шановний, у якому будинку мешкає чарівник Альбертич?

— Микита Альбертович Манюня мешкає он у тому особняку, — двірник показав ручкою мітли. — Номер чотири. Тільки який він тепер чарівник. Навіть ходити не може.

— Що, серйозно хворіє, так? — засмутився Леонід Гострий Лікоть.

— Мені б його здоров'я! — відповів двірник.

— Виходить, ми можемо з ним поговорити? — уточнював барон Євген.

— Можете, звичайно, — відповів двірник.

— Ну й слава Богу, — сказав граф, повертаючи Комода до особнячка мага.

— Ви з ним поговорити можете, а він з вами поговорити не може, — додав двірник, продовживши мести.

— Чому це? — викликнули обоє лицарі.

— Не розмовляє він. Але з його дружиною, вірніше — з його прабабою, можете поспілкуватися. І з його внучкою, вірніше — з його матір'ю.

Відповіді двірника були досить загадковими, і лицарі вирішили скоріше все з'ясувати без його допомоги, тобто — перемістилися безпосередньо до особняка й, прив'язавши коней біля входу, подзвонили у двері.

Незабаром двері відкрилися, і перед графом з бароном стала літня сивоволоса дама років сімдесяти, у квітчастому фартуху поверх квітчастого ж халата.

— Здрастуйте, ми можемо побачить Микиту Альбертича Манюню? — запитав Леонід Гострий Лікоть.

— Та що ви все ходите й ходите! Що на нього дивитися, він же не чудо-юдо триголове, а звичайна дитина, — засмутилася чомусь бабуса.

— Ні, ми до СТАРОГО Альбертича, у справі, — пояснив барон Євген.

— А, то ви не знаєте... — сказала бабуса й, оглянувши запилені панцири й щити лицарів, додала: — Ви, я бачу, здалеку... Заходьте. Будьте гістьми.

Шукачі драконячого яйця ввійшли в особняк чарівника, і сива бабуса провела їх у вітальню, говорячи:

— Ви вибачте, що я на вас напустилася, але вже дуже набридли всякі цікаві роззяви, які повсякчасно дзвонять і просять показати їм Микиту Манюню, начебто тут музей або зоопарк. Розташовуйтеся. Ви, мабуть, проголодались. Зараз ми вас почастуємо. Ізабеллушко!

У вітальню ввійшла богатирського виду жінка, що витирала потужні ручиська рушником. Саме про таких, напевно, написав один поет, класик російської літератури: «Избу на скаку остановит, в горящую лошадь войдёт», чи щось у цьому роді. (Ерудований читач, звичайно, зрозумів, що цим класиком є Микола Некрасов. А оскільки в Терентопських хроніках неодноразово згадується український класик, харківський письменник Грицько Основ'яненко, то для ще більшої ерудованості читача Автор хронік повідомляє, що Некрасов, крім іншого, написав і комедію у чотирьох діях з куплетами «Пригоди Петра Степановича, сина Столбікова» за мотивами роману Грицька Основ'яненка «Життя і пригоди Петра Столбікова, поміщика в трьох намісництвах. Рукопис XVIII віку». Щоправда написав Некрасов комедію не один, а у спів-

авторстві зі ще трьома літераторами, один із яких – сам Грицько Основ'яненко.)

– Ізабеллушко, голубонько, приготуй гостям пообідати, – попросила бабуса.

– Ага, – густим басом відповіла Ізабеллушка й вийшла,

– Ізабеллушка стала нам допомагати по господарстві, коли наша внучка народила. Знаєте, з немовлятком стільки мороки. Колись мій чоловік – Микита Альбертович – пособив цій Ізабеллушці: за допомогою магії позбавив її чоловіка алкоголізму; а тепер вона з дяки спомагає нам.

У затишній вітальні відчувалося, що в будинку панують жінки-хазяєчки: усе було чисто, ароматно, акуратно, красиво.

Сівши в крісла (після того як зняли курні обладунки й відклали зброю), барон і граф розглядали картини й картинки, що прикрашали стіни.

На одній картині був зображений олійними фарбами веселий чоловік у напудреній перуці й рожевому в червоний горошок жустокорі з мереживним жабо на грудях. Фахівець за стилем живопису визначив би, що портрет написаний у середині вісімнадцятого століття, а нефахівець визначив би це за датою, зазначеною живописцем поруч із підписом у правому нижньому куті картини: «Леонардо Гудзик, 1747».

– Це портрет визначного чародія Гектора Манюні, предка мого чоловіка, пензля придворного художника Леонардо Гудзика, – пояснювала бабуса. – Леонардо Гудзик зобразив його, коли король Жорик Четвертий надав Гектору Манюні посаду придворного чарівника. У нас навіть є зразок автографа того знаменитого мага. От.

І бабуся дістала із шафи дерев'яний планшет, де під склом був невеликий папірець, пописаний гарним почерком. Лицарі прочитали:

*каньки; і довідається про
захоче мати те яйце, щоб
і владу в країні; і викраде
і краплі води схожого на
ажгадає, щоб лицар віддав*

— Це фрагмент написаного Гектором Манюнею пророцтва. Інші фрагменти цього автографа є в інших його нащадків, — продовжила пояснювати бабуся. — А ось це світилина, де мій чоловік Микита Манюня разом із королем Жориком Восьмим.

Це вже вона звернула увагу лицарів на висячий над ними знімок у рамочці під склом, що зафіксував двох чоловіків, один з яких був у короні.

— Так, це все дуже цікаво, пані, але нам би хотілося скоріше поговорити із самим вашим чоловіком. У нас до нього важлива справа, державної важливості, — вимовив Леонід Гострий Лікоть.

— Поговорити... — сумно посміхнулася дружина мага. — Зараз я вам його покаджу. Ідіть сюди...

Вона відкрила одну із дверей, заглянула туди й понадила до себе лицарів.

Вони підійшли й теж заглянули в кімнату.

Там стояла блакитна колиска, обвішана брязкальцями, а поруч на стільці сиділа гарна молода жінка, що тримала на руках немовля. Молода мама годувала дитя груддю.

Пошаривши поглядами по кімнаті, лицарі більше нікого в ній не виявили.

— Він не може з вами поговорити, йому всього півтори місяця від народження, — сказала дружина чарівника, прикриваючи двері. — Це моя внучка Наталка, а він — її син, мій правнук.

— Ви не зрозуміли, — заговорив барон Євген. — Ми хочемо поговорити не з вашим новонародженим правнуком, звичайно, а з вашим чоловіком-чарівником.

— Оце він і є. Син моєї внучки й мій правнук — це і є чарівник Микита Альбертович Манюня. Був чоловіком — став правнуком. Розумію, що це звучить як божевілля, але не забувайте, що ви — у домі чарівника. Зараз я вам розповім, як мій чоловік став сином своєї внучки й правнуком своєї дружини...

І повідала Валерія Максиміліанівна (так кликали дружину чародія) гостям-лицарям таку дивну історію, яких вони ще не чували...

Микита Альбертович Манюня протягом життя займався різними магічними проблемами. А коли став старіти, зосередився на одній: вирішив винайти еліксир молодості. Щоб старий, випивши такий еліксир, ставав молодим хлопцем і продовжував жити повноцінним життям.

Десятки років витратив на експерименти, й нарешті в середині листопада 1994 року з радістю повідомив дружині

Валерії й внучці Наталці, що завдяки йому еліксир молодості вже існує, досліди на мишах, кроликах і навіть мавпі довели його відмінну якість, і тепер настав час провести дослід на людині.

На роль піддослідного організму сімдесятивосьмилітній маг вибрав самого себе.

Розрахувавши дозу, випив своє зілля й дійсно став молодіти на очах...

За тиждень виглядав і почував себе сорокалітнім...

Ще за два дні – тридцятирічним...

Ще за два дні – двадцятилітнім...

І отут чарівник захвилювався: за його розрахунками на двадцятип'ятилітньому рубежі омолодження повинне було припинитися.

Ще за день, у вигляді п'ятнадцятирічного підлітка, чародійник визнав, що помилився в розрахунках і перевищив необхідну дозу або концентрацію еліксиру, а «протиотрути», що зупиняє процес омолодження, він ще не винайшов.

До середини наступного дня він виглядав десятилітнім хлопчиком, а до вечора – першокласником.

Ніччю, що пішла за тим вечором, дружина й онука чудотворця не спали, з розпачем спостерігаючи, як їхній чоловік і дідусь перетворюється на дитину. Що ж до його дочки Ірини і її чоловіка Геннадія, то вони в той період, як звичайно, перебували в наукових експедиціях, удалині від домівки, і відповідно, при цих подіях не були присутні.

Ранком чародій уже плазував рачки, видаючи нечленороздільне агукання замість мови й пускаючи слину...

Ще за годину він і плазувати не міг, омолодившись до стану новонародженого.

Але навіть на цьому омолодження не припинилося, і з новонародженого Микита Альбертович перетворився на внутрішньоутробний плід.

І цей плід зменшувався, стаючи схожим на якогось голого маленького звірка, потім – на тритона, потім – на рибу...

Валерія Максиміліанівна була в шоці, спостерігаючи такі метаморфози чоловіка, не знаючи, як його врятувати, до кого звернутися по допомогу...

Коли Микита Манюня став ембріоном, ростом з пуголка, його дружина в розпачі зателефонувала до гінеколога-сексолога Натана Шухермана, розсудивши, що саме гінеколог є фахівцем з людських зародків; коротенько описала йому ситуацію й попросила скоріше прибути й допомогти...

Натан Якович Шухерман, який, як Автор зауважив, був не тільки гінекологом, але й сексологом, одержав широкую популярність у рідному Апчхиграді й за його межами після того, як написав науково-популярну книгу про статеве життя: «Арифметика сексу». Ця книга користувалася таким успіхом, що Шухерман написав другу книгу: «Алгебра сексу». І от тепер він працював уже над третьою книгою: «Тригонометрія сексу».

Коли йому зателефонувала дружина чарівника Манюні, Натан Якович саме писав розділ «Розрахунки косинусів для вертикальних поз»...

Очікуючи прибуття гінеколога, дружина й онука бачили, як родич швидко зменшується в розмірах, перетворюючись на якогось черв'ячка...

Коли Шухерман подзвонив у двері їхнього особняка, Микита Альбертович Манюня поменшився до мікроскопі-

чної ікринки...

Вивчивши під мікроскопом те, чим став чарівник, гінеколог повідомив розстроєним родичкам, що зараз чарівник є заплідненою яйцеклітиною, тобто так званою зиготою, і перебуває в стабільному стані, а виходить, процес омолодження припинився. Інакше б зигота розпалася на яйцеклітину й сперматозоїд, а ті – на окремі молекули, і чарівникові прийшов би гаплик. Зараз його, мовляв, може врятувати тільки негайне впровадження в матку жіночого організму, де він знову почне ділитися, розбудовуватися, рости, у пліні дев'яти місяців виросте до стану немовляти й знову народиться.

На пошук жінки, згодної виношувати дев'ять місяців у своєму череві старого, що омолодився, часу не було, а під рукою в гінеколога були тільки два організми жіночої статі: дружина чарівника, Валерія Максиміліанівна, і внучка чарівника, Наталка. Перша для виношування була непридатна; як-ніяк – восьмий десяток років від народження. А от сімнадцятилітня Наталка...

Наталка була дитиною Ірини – дочки Микити Альбертовича й Валерії Максиміліанівни. Ірина Микитівна Віник була вченим-біологом, спеціалізувалася на фауні Окраїнних Земель, майже постійно перебувала в наукових експедиціях і вела, можна сказати, кочове життя. Її чоловік Геннадій Петрович Віник теж був ученим, але не біологом, а геологом, і теж багато пропадав у наукових експедиціях. Тому, не маючи можливості досить часу опікуватися дочкою, віддали її на виховання дідусеві з бабусею; відвідуючи їх тільки під час короткочасних відпусток...

У найближчі дев'ять місяців Наталка планувала закінчити школу й продовжити освіту в університеті; вагіт-

ність і пологи в ці плани не входили. Але оскільки йшлося про життя або смерть любого дідуса, дівчина не стала роздумувати й відразу погодилася надати свій організм для порятунку дорогого родича.

І гінеколог Шухерман негайно за допомогою відповідного гінекологічного інструмента ввів зиготу в матку Наталки.

Так онука чарівника завагітніла власним дідом...

Натан Якович спостерігав її протягом усіх дев'яти місяців і із задоволенням відзначав, що вагітність протікає як не можна краще.

Дід в утробі внучки зробився з одноклітинного багатоклітинним, перетворився на зародок, потім – на плід...

Наталка успішно закінчила школу, хоча в період випускних іспитів і випускного вечора вже мала помітне пузо. Вступ до університету відклала на наступний рік, адже пологи намічалися на початок занять у вузах...

І от, 4 вересня 1995 року онука чарівника благополучно народила свого дідуса, ставши йому матір'ю. Пологи приймав той же Шухерман з помічницею-акушеркою. Микита Манюня знову з'явився на світ здоровим карапузом, вагою 3 кг 478 гр...

У такий спосіб Наталка стала першою і єдиною у світі жінкою, яка доводилася мамою своєму рідному дідові. Ну, якщо підійти до питання педантично й скрупульозно, то вона була йому матір'ю не стовідсотково справжньою, а сурогатною, адже яйцеклітину, з якої він виріс, призвів не організм Наталки, а організм її прабаби Аделаїди. Проте, Наталка відчувала до новонародженого Микиточки справжні материнські почуття. І лише зрідка, годуючи його-

го груддю, раптом думала: «Господи, я тицяю цицьку своєму дідусеві! Це якесь збочення!»

— Хоча моєму чоловікові зараз сімдесят дев'ять років від першого народження, він не відрізняється від інших немовлят, — говорила Валерія Максиміліанівна лицарям Євгену й Леоніду Гострий Лікоть. — І я все думаю: чи пам'ятає він своє життя до того, як став одноклітинним?! Якщо не пам'ятає, то чи згадає, коли подорослішає? Чи йому доведеться всьому вчитися заново? Свої магічні записи, у тому числі й дотичні еліксиру молодості, він вів за допомогою придуманого ним шифру, якого ніхто, крім нього, не знав, навіть я. Якщо він не згадає цього шифру, то не зможе прочитати своїх записів, і секрет еліксиру буде втрачений...

У цей час Ізабеллушка запросила гостей до стола, що було досить до речі, тому що за час переміщення від Вігвамів Ілліча до Апчхиграда шукачі яйця здорово проголодалися.

Під час обіду їхня розмова із дружиною омолодженого продовжилася...

— Я дотепер не можу звикнути до того, що я тепер прабаба своєму чоловікові, — зізналася Валерія Максиміліанівна, дивлячись, як гості уплітають за обидві щоки смачне Ізабеллушкине куховарство. — І до того, що Наталка стала матір'ю мого чоловіка, а виходить, — моєю свекрухою, а я їй — невісткою, звикнути не можу.

Коли обід підійшов до кінця, запитала:

— А яка справа у вас була до мого чоловіка, якщо не секрет?

Леонід Гострий Лікоть, промокнувши губи серветкою, пояснив прабабі свого чоловіка причину цього візиту, показавши портрет яєчного шахрая.

— Може, якщо б він не омолодився до стану одноклітинного, він би й зміг за малюнком визначити місцезнаходження намальованого, — сказала вона. — Одного разу, здається, три роки тому, йому вдалося визначити місцезнаходження зниклої кози за досить примітивним малюнком. Але тепер, коли він безпомічне немовлятко, він тільки й уміє, що ссати молоко. І до того ж у вас не малюнок, а ксерокопія малюнку, а за ксерокопією й він би не зміг...

— А самі ви, випадково, нічого не знаєте про цього типа, чи про викрадене драконяче яйце? — про всякий випадок спитав Євген.

— Ні. Якби я, Наталка чи Ізабеллушка хоч щось про таке знали, ми б уже давно повідомили міліції, адже тутешня міліція всіх теж опитує, і такі портрети розвішані в нас, в Апчхиграді, на всіх афішних тумбах і дошках оголошень. На жаль, шкода, але нічим не можемо вам допомогти у вашому пошуку...

За три години Леонід Зенонович Кулька і Євген Кирилович Одоробло (такі повні імена графа Леоніда Гострий Лікоть і барона Євгена) покинули житло безпомічного чарівника, подякувавши його дружині-прабабі за гостинність.

У той час, коли лицарі виходили із дверей особняка, спускалися сходами ганку до прив'язаних до огорожі Комода й Вази, відв'язували коней, сідали на них і скакали

геть вулицею Гомеричною, Наталія Геннадіївна Манюня-Віник (повне ім'я внучки Наталки) заколисувала лежачого у колисці сина-дідуся, наспівуючи колискову терентопську пісню про помаранчеву жабу, що жила під алмазним горбом, а дитина, видаючи незрозумілі дитячі звуки, крутила у малесеньких пальчиках пташку-брязкальце. Коли його вічка закрилися й він заходився ритмічно посапувати, молода мама вийшла з дитячої кімнати. Уві сні дитина пролепетала ще щось, і брязкальце стрепенулося, начебто ожило, злетіло буцімто живий птах, і шість секунд пурхало попід стелею, після чого впало назад у колиску, ставши знов звичайним нерухомим брязкальцем.

Барон Євген і граф Леонід Гострий Лікоть переночували в готелі «Щит і підкова», де зазвичай зупинялися мандрівні лицарі й при якій була стайня, а ранком знову осідлали Комода з Вазою й продовжили експедицію...

Виїжджаючи з Апчхиграда, де лицарям нема чого було робити, оскільки там пошуками займалася апчхиградська міліція, Євген говорив колезі:

— Дивися, що виходить. Раз Наталка — мати Микити Манюні, а Микита Манюня їй дідусь, а мати дідуся є прабаба, то виходить, що Наталка — прабаба сама собі! Оце так так!

— А оскільки вона доводиться внучкою своєму синові, а внучка сина називається правнучкою, то виходить, що Наталка — і правнучка сама собі! — підхоплював Леонід Гострий Лікоть. — Ніколи не думав, синку, що можна бути самому собі й предком і нащадком.

— У якій же все-таки дивній країні ми живемо! — захоплювався Євген. — Ну в якій іншій країні людина може бути сама собі й прабабою, і правнучкою?!

І він навіть проспівав два рядки відомої совєтсько-російської пісні, лише змінивши пару слів:

Я другой такой страны не знаю,
Где такое может человек!!!

(До речі, читачу, музику цієї однієї з найвідоміших совєтських пісень, як і багатьох інших найвідоміших совєтських пісень, написав харків'янин Ісак Дунаєвський. Але вже після того, як переселився до Москви з рідного, тоді столичного, Харкова, де пройшли його дитячі, юнацькі й частково дорослі роки, де він отримав музичну освіту, працював композитором і диригентом (втім, народився він не в Харкові, а на Полтавщині). Активною музичною діяльністю Ісак Дунаєвський займався в Харкові в ті ж часи, коли Український симфонічний оркестр у цьому місті очолював інший харків'янин, композитор Йосип Шіллінгер, майбутній музичний наставник Джорджа Гершвіна та інших відомих американських композиторів. Тоді ж, у 20-ті роки Дунаєвський познайомився в Харкові з юною харків'янкою Клавою Шульженко, починаючою співачкою, яка згодом зробиться суперзіркою совєтської естради. (Тепер у Харкові є пам'ятник, у Саду Шевченка, котрий зображує їх разом: Шульженко співає, а Дунаєвський акомпанує їй на роялі. Але це не єдина скульптура цієї співачки у Харкові: друга є перед Музеєм Клавдії Шульженко, поблизу універмагу «Харків».) Авторів цих рядків подобаються багато музичних творів Ісака Дунаєвського. У тому числі, наприклад, Українська рапсодія – джазова обробка українських народних тем, у виконанні Теа-джазу Леоніда Утьосова, теж уродженця України, одесита. Автор до-

зволив собі пристебнути сюди цей коментар, оскільки позиціонує свій твір не як аби який так званий епос, а як так званий епос поблизухарківський.)

От у такому патріотичному замилюванні лицарі покинули Апчхиград, щоб продовжити пошуки драконячого яйця у своєму третьому секторі Терентопського королівства...

(— Ловлю тебе на двох протиріччях, громадянине Авторе, — вигукує раптом педантична Ліва півкуля авторського мозку.

— А може, все-таки не ловиш? — з боязкою надією запобігливим тоном питає Автор.

— Ні, ловлю, — непохитно вирікає півкуля, суворо насупивши звивини.

— Ох! — приречено зітхає Автор, чуючи, що йому доведеться виправдовуватися і юлити, може, навіть і брехати.

— Перше протиріччя, — говорить Ліва. — У розділі двадцять сьомому «Парсуна суцїги» ясновидець Гліб Цвях говорить, що, мовляв, для того, щоб за допомогою ясновидіння знайти істоту за її зображенням, це зображення має бути світлиною, а не малюнком; а за малюнком, мовляв, ясновидець визначити місцеперебування істоти не може. А в цьому розділі в тебе, громадянине Авторе, чарівник Микита Альбертович за досить примітивним малюнком кози Кримхільди визначив, що вона перебуває на гіллі груші. Друге протиріччя. От ти отут розповів, що той же Микита Альбертович винайшов еліксир молодості. Ну, щоправда, він трохи напартачив, омолодившись не так, як планував, але в цьому випадку це не суттєво. Це значить, що за допомогою його винаходу старий може стати молодим і

знову жити до старості, а потім, уживши той же засіб, знову омолодитися й знову жити до старості... І так знову й знову нескінченно. Тобто, завдяки цьому винаходу, людина може бути майже безсмертною, як від застосування засобу Макропулоса з фантастичної п'єси Карела Чапека, чи печерної рідини з фантастичного сценарію братів Стругацьких «П'ять ложок еліксиру». Кажу «майже», бо у смерті бувають причини й не пов'язані зі старінням. А у двадцятому щосі за назвою «Рожева в червоний горошок Магія» ти, громадянине Авторе, повідомив, що терентопські чудотворці ще в сімнадцятому сторіччі заборонили собі працювати над темою безсмертя, і з тих пір за це не бралися. Таким чином, розповідь про відкриття Микити Манюні суперечить згаданому повідомленню із двадцятого щося. А? Як я тебе підловив!

– Еее... – замислюється Автор, почухуючи потилицю.

– От тобі й еее, – самовдоволено посміхається Ліва півкуля, підморгуючи звивиною колезі, півкулі Правій. – От тепер викручуйся, Авторе.

– Викручуюся, – зітхає Автор. – Протиріччя існувало б, якби засіб Микити Альбертовича був багаторазовим, тобто якби його можна було вживати, як ти виразилася, Ліва, знову й знову нескінченно. Але він був одноразовим. Тобто якби людина, один раз омолодившись, ужила б його повторно, то ніякого омолодження більше не відбулося б. Таким чином, з його допомогою можна було продовжити своє життя лише на кілька років, або, у найкращому разі, кілька десятиліть, але аж ніяк не на сторіччя або тисячоріччя. І оскільки засіб мав настільки обмежені можливості, не пов'язані з безсмертям, то під вищезгадану заборону він не підпадав, тому Микита Альбертович і дозволив собі його

розробку. Що ж до кози Кримхільди, то сам Микита Альбертович був досить здивований, коли довідався, що Хівря Іванючка дійсно виявила свою козу саме в кроні старої груші. Він уважав, що це могло бути не досягненням його ясновидіння, а випадковим збігом. Якщо ж це не збіг, то, виходить, що в цьому випадку сеанс ясновидіння виявився переважаючим можливістю інших ясновидців королівства, і був випадком унікальним, а не типовим.

– Викрутився! – захоплюється Права півкуля.

– Угу, – буркоче Ліва.)

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТЕ

Відрядження чудотворця

Я ввійшов сюди з поміччю дверей.
Борис Гребєнников, «Із Калініна в Твер».

Тут, у Харкові, зовсім літо. Місто шумне – центр
Української республіки. Після провінції здається, начебто
за кордон потрапив.
Ілля Ільф і Євгеній Петров, «Дванадцять стільців».

– А скажіть, будь ласка, як мені проїхати на
Римарську, 22?
Леонід Чернов, «Спорт у повсякденному житті».

– Усі ми шпигуни, – тихо сказав Сайм.
– Ми шпигуни! – заволав Буль. – Підемо вип'ємо.
Ранком загін об'єднаних сищиків вирушив до готелю
на Лестер-сквер.
– Ну що ж! – говорив доктор Буль. – Нічого
страшного. Шестеро людей ідуть запитати в одного, чого
ж він прагне.
– Усе не так просто, – заперечив Сайм. – Шестеро
людей ідуть запитати в одного, чого прагнуть вони самі.
*Гілберт Кім Честертон, «Людина, яка була
Четвергом».*

Видання деяких газет, журналів і навіть книг може
приносити вигоду.
Козьма Прутков, «Плоди роздуму».

22 вересня 1995 року.

Ранком 22 вересня товстий маг Гліб Любомирович Цвях вирушив на вокзал, щоб за допомогою вузькоколійного паровозика переміститися у Великі Дрібки. Щоб крізь Державні Двері проникнути у Великий Світ. Щоб допомогти доблесній терентопській розвідці добути потрібну інформацію з розуму потайливого редактора харківської газети «Лиса правда» Фауста Рабіновиченка. Про що Цвяха попросили, як читач, напевно, пам'ятає, терентопський шпигун Іван-чай і король Жорик Дев'ятий.

Коли трамвайчик «Табакерка» переміщався убік залізничного вокзалу, його пасажир Гліб Любомирович, дивлячись у вікно, побачив жалобну процесію, що повільно рухалася до цвинтаря. Спереду їхав катафалк похоронного бюро «Бідний Йорик», слідом сумовито брели Мойсей і Берта Роженкранци, за ними кілька людей пристойного виду (очевидно, їхні родичі), а за ними семеро типів з кримінальними фізіономіями, напевно — колишні подільники й співкамерники небіжчика. Бандюгу везуть ховати на Старе кладовище, догадався чарівник. «Табакерка» обігнала похоронний хід, і він залишився за кормою електрично-рейкової колісниці...

До відходу поїзда чарівник встигнув почитати «Дошку оголошень», де була і його об'ява, приклеєна два тижні тому, помилуватися фресками Мікеланджело Бутербродова на вокзальному куполі й купити в газетному кіоску журнал «Мандрівник-надомник», аби за читанням скоротати путь...

За три години їзди до Великих Дрібок товстун прочитав журнал майже на третину...

Нарешті за вікном вагона під'їхали й зупинилися транспарант «ЛАСКАВО ПРОСИМО У ВЕЛИКІ ДРІБКИ...» і герб Великих Дрібок – чорна каляка-маляка в жовтому полі.

Було тільки без п'яти хвилин опівдні.

До зустрічі з розвідниками аж чотири години. (Терентопія жила за жорикбурзьким часом, а Харківщина за оббитими чорним дерматином дверима – за київським, але обоє ці часи доценту збігалися).

Щоб убити зайвий час, маг вирішив трохи погуляти колишньою столицею королівства.

А в Автора є не присуджений до убивства час, щоби розповісти, чому на великодрібкинському гербі зображена каляка-маляка.

До Мирополка Романтика на гербі столиці (що нею були Великі Дрібки до середини вісімнадцятого століття) фігурувало інше зображення, яке Автор не описуватиме, боячись обвинувачення в порнографії. Чому на старому гербі було зображено щось похабне, невідомо, оскільки прадавні літописи втрачені.

Мирополк, як відомо, був натурою романтичною, піднесеною, шляхетною, і його грубий натуралізм герба жолобив. Тому він придумав новий герб: чорний лицар на чорному ж коні, зображений на жовтому щиті. Оприлюднити новинку король вирішив під час чергового лицарського турніру, прикрасивши по периметру турнірне поле щитами з новим гербом столиці.

Придворному художникові Мирополк пообіцяв дати ескіз, за яким той повинен був виготовити ті щити. Але через страшну зайнятість у короля не доходили руки намалювати зразок. Коли до нього підходив художник, він

проказував: «А, так-так, звичайно, пам'ятаю, трохи згодом, зараз немає часу».

І от коли до турніру залишилася тільки доба, Мирополк у своїх апартаментах сів малювати ескіз.

Він не був талановитим малювальником, тому лицар вийшов схожим на пінгвіна, а кінь — на мурахоїда (що тих екзотичних тварин Мирополк, звісно, ніколи не бачив і навіть не підозрював про їхнє існування).

Король відразу зачеркав невдале зображення калякою-малякою і зібрався здійснити другу спробу, але йому доповіли про якусь невідкладну справу. І, залишивши аркуш на столі, монарх вийшов.

Отут знову прийшов художник. Зустрінутий ним лицар Килина (який раніше був торговкою моченими яблуками), повідомив, що король відсутній. «Він мав залишити мені ескіз нового герба. Не залишив?» — запитав художник. «Зараз подивлюся, — відповів лицар Килина, увійшов у королівські апартаменти й повернувся з аркушем. — Так, залишив, от».

Художник узяв ескіз, подивився, знизав плечима, почухав потилицю й пішов малювати щити...

Король прометушився увесь день і не встиг намалювати другий ескіз, тож ухвалив оприлюднити новий герб колись іншим разом.

Яке ж було його здивування, коли, явившись на турнірне поле, він побачив його оточеним рядами жовтих щитів із чорними каляками-маляками. Прибула на турнір публіка, знаючи, що ці щити — добуток короля, поставилася до них з ентузіазмом: хвалила, раділа, поздоровляла. Звичайно, це було чисте підлабузництво, але Мирополк, розчулений таким ставленням, не став лаяти художника за

це непорозуміння, а узаконив каляку-маляку в якості столичного герба.

З тих пір уже майже чотириста років такий герб залишається незмінним...

Уколошкавши пару годин крокуванням вулицями Великих Дрібок, обідом у їдальні, телефонною розмовою з великодрібкінським колегою, старим магом Василем Втулочкою (котрий колись був наставником юного Гліба Цвяха), і просто відпочинком у скверику на ослоні, Гліб Цвях, глянувши на наручного годинника і переконавшись, що час наближається до 14.00, розсудив: пора і самому йому, Цвяху, також наближатися. До Державних Дверей.

Державні Двері стирчали серед полів і лугів у трьох кілометрах від західної окраїни Великих Дрібок. Під'їхати до них можна було або на таксі, або на автобусі, який ходив за маршрутом «Залізничний вокзал – Державні Двері» кожні дві години. Товстий чарівник, враховуючи, що до зустрічі з розвідниками близько двох годин, прогулятися до Дверей пішечки, що при його комплекції було корисно. Тобто до окраїни міста він добрався від центру на тролейбусі (у Великих Дрібках не було трамваїв, зате були невеликі тролейбуси, виготовлені місцевими ремісниками поштучно без стандарту в дизайні), а вже від окраїни до Дверей – пішки... (До речі, англійське слово «бус» означає – автобус. Тож можна подумати, що тролейбус – це автобус для тролів. Але така думка є помилковою. Ніхто ніколи не бачив у тролейбусах справжніх тролів.)

Як тобі, безцінний читачу, уже відомо, терентопці активно навідувалися до Великого Світу, особливо в Харків. При цьому, з дитинства виховані патріотами, знаючи, що ні за яких умов не можна видавати законспіровану батьківщину, вони нічим не показували своє терентопське походження: у Харкові говорили тільки українською чи російською мовами, або приміським суржилом, без суцільно терентопських слів і виразів. Одежу надягали тільки таку, яка була типовою й для Великого Світу. Якщо ж траплялося, що терентопець затримувався харківською міліцією (а таке бувало рідко, адже жителі королівства, в основному, люди дисципліновані й законослухняні), він, щоб не зрадити батьківщини, прикидався простим харківським безхатченком або таким що забрів з іншого українського населеного пункту волючюю.

У Терентопії, як відомо, не було дуже розвиненої промисловості, і багато промислових товарів жителі королівства здобували в Харкові. Але не за терентопські шурхотики, звичайно ж, а за тамтешню валюту. В описувану епоху це були купоно-карбованці, до того – советські карбованці, а нині – українські гривні. Звідки в терентопців бралися тамтешні гроші? Звичайно, ніхто в Харкові не став би їм міняти незрозумілі папірці, іменовані шурхотиками, на купоно-карбованці. Гроші у Великому Світі терентопці не міняли, а заробляли, в основному, продажем своїх товарів: овочів і фруктів, різних ремісничих виробів... Наприклад, молодий чарівник Арам Артаньянц купував у терентопських фермерів порівняно дешеві терентопські яблука, перетворював їх на відносно дорогі апельсини, мандарини та інші екзотичні плоди, продавав їх на харківському Благовіщенському базарі й у

такий спосіб збирав тамтешні гроші для придбання комп'ютерів, лазерів і іншої необхідної йому техніки. Деякі терентопські комерсанти не витрачали всі українські купоно-карбованці, російські рублі, німецькі марки, британські фунти, американські долари й іншу тамтешню валюту у Великому Світі, а доставляли їх у королівство, щоби там обміняти на шурхотики за вигідним для них курсом.

От і Гліб Любомирович перед переміщенням до Державних Дверей придбав задвірні купоно-карбованці в одному такому пункті обміну...

Біля Державних Дверей був заасфальтований майданчик, де стояли кілька службових автомобілів. Один з них належав Терентопській розвідці й призначався для термінової доставки розвідників у столицю. Саме на ньому вчора Рафаель Комаха був доставлений до Королівського замку. Був там і гібридний мікроавтобус великодрібкинської філії туристичного агентства «Рятівна Бджола». На ньому іноземні туристи із зав'язаними очима, яких передавав крізь Двері Зіновій Недашковський та члени його родини, доставлялися у Великі Дрібки, де їм розв'язували очі й починали знайомити з екзотичною країною...

Докрокувавши бадьорим кроком за сорок хвилин від міста до Дверей, ясновидець виявив крім знайомої автостоянки й новинку: брезентовий тент, під яким розташувався міліцейський пост-митниця. Пост складався із двох міліціонерів і одного стола. У момент наближення мага, якийсь дядько селянського виду, присівши навпочіпки, збирав розсипану по асфальту картоплю й складав її в курний лантух. Це постові змусили дядька висипати клубні, які він ніс на продаж у Великий Світ (де ці плоди, як і

багато інших, коштували трохи дорожче, чим у королівстві), аби переконатися, що у лантусі не захована контрабанда – драконяче яйце.

Огляд чарівник пройшов швидко, адже, крім сумки з журналом «Мандрівник-надомник», іншого багажу він не мав. Про всякий випадок міліціонери впевнилися, що пузо в товстуна натуральне, а не фальшиве накладне, у якому захована контрабанда.

Гліб Любомирович відкрив, потягнувши на себе за ручку, двері, оббиті чорним дерматином, розсунув ліктями колючі зарості, і...

І видибав із Терентопії у Великий Світ.

Пружні пруті, густо усаджені листям й шипами, зімкнувшись за його спиною, сховали двері, крізь які він сюди вийшов.

Праворуч, застромивши верхівки в піднебесся, стояли стрункі сосни, згруповані у видовжений уздовж автомобільної траси, яка опоганювала тишу природи звуками механічних колісниць, сосновий бір; ліворуч кучерявився листяний ліс.

Чарівник злегка зіщулився, відчувши зміну погоди: у королівстві цей день був сухим і по-літньому теплим (27° C), а отут, на Харківщині – вологим і більш прохолодним (17° C).

– Ти дійсно так добре пам'ятаєш, Авторе, яка вологість і температура були в один зі звичайнісіньких днів десятки років тому? – дивується Ліва півкуля авторського мозку. – Та у тебе просто феноменальна пам'ять! Або ти це написав

навмання, висмоктавши з пальця, у надії, що читач не буде перевіряти й не викриє тебе в неправді?

— На жаль, Ліва, пам'ять у мене не феноменальна, я б бажав, щоби вона була кращою, — зітхає Автор. — Але ні з якого пальця я ці дані не висмоктував і читача не обдував. Просто заради педантичності й скрупульозності знайшов метеорологічні показання про погоду в Харкові на той день у відповідному архіві, викладеному в Інтернеті. А щодо вологості я згадав отаке: за вісімдесят п'ять днів до цієї поїздки Цвяха в Харків, у цім місті навіть трапилася повінь через недовгу, але рясну зливу, що той випадок був для настільки сухопутного населеного пункту подією небувалою. Повінь на місяць дуже ускладнила життя харків'ян, бо вивела з ладу міську каналізацію.

(Що ж до висмоктування знань із пальця, то таке робив чарівник на ім'я Фінн із ірландського епосу. В наш час люди беруть знання з книжок чи з Інтернету, а в стародавні часи легендарних чарівників із цим було сутужно, от вищезгаданий епічний чудотворець і пристосувався отримувати необхідні йому знання, висмоктуючи їх із власного великого пальця (на руці, а не на нозі, додає Автор про всяк випадок).)

Гліб Любомирович найкоротшим маршрутом перемістився бездоріжжям до траси, і...

— Вибач, Авторе, але я знову тебе переб'ю, — знову вилазить невгамовна і педантична Ліва півкуля. — Бо бачу невідповідність. З одного боку, ти кажеш, що між тими колючими кущами і автомобільною трасою було бездоріжжя. З іншого боку, ти стверджував, що чимало жителів Терентопії виходили з цих кущів у так званий Великий Світ. Та ще протягом багатьох століть. Але якщо багато людей

ходять в одному напрямку довгий час, то вони неминуче протоптують стежини. А стежини – це такі-сякі дороги, а аж ніяк не бездоріжжя.

– Хвалю за кмітливість, Ліва, – каже Автор. – Оскільки така гадка могла спасти й на думку читачеві, то треба про це дещо сказати. Так, теоретично між трасою та колючими кущами з цієї причини мала виникнути як мінімум стежка. Теоретично, повторюю. А практично стежки не було. Було бездоріжжя. Неймовірно, але факт. Причин я не знаю. Єдиний здогад, що спадає мені на думку, такий. Можливо, Двері в чарівне королівство мають властивість сприяти конспірації цієї засекреченої країни. Можливо, вони на кілька кроків навколо випромінюють якусь магічну ауру, що не дозволяє утворюватися поблизу них будь-яким стежкам, доріжкам, або просто прим'ятості трави влітку і снігу взимку, що ті прикмети могли притягнути до кущів чимало перехожих Великого Світу. Навколо Дверей трава влітку завжди первозданна, не прим'ята і не витоптана, хоч би скільки по ній не тупцювали вихідці з королівства. А взимку сніг знов ставав непритоптаним відразу після того, як по ньому проходив такий виходець.

– Ця твоя здогадка, Авторе, мене цілком задовольняє, – киває звивинами Ліва. – Думаю, і читача також.

– А от, до речі, з боку Терентопського королівства з давніх давен існувала стежка від безпосередньо Дверей до міста Великих Дрібок. Що та стежка ближче до нашого часу була перероблена на асфальтовану дорогу. Отож, антистежинкова, так би мовити, властивість Дверей була односторонньою.

Отже, повторює Автор, Гліб Любомирович найкоротшим маршрутом перемістився бездоріжжям до траси й,

повернувши наліво, потупав уздовж асфальтової дороги. За лічені секунди він виявився формально на території міста Харкова, а за лічені хвилини – на кінцевій зупинці трамваїв, тобто так званому трамвайному колі, де електротранспорт розвертався, щоб продовжувати рух у протилежному напрямку.

Чарівник сів у перший-ліпший трамвай, навіть не глянувши на його номер, тому що до найближчої станції метро всі вони йшли звідти одним маршрутом. (Втім, харків'яни традиційно не використовували слово «номер» щодо трамваїв. Віддавали перевагу слову «марка». Тобто казали, наприклад, не «трамвай номер три», а «третя марка трамвая».) Проігнорувавши п'ять зупинок, вийшов на шостій, де мала місце метростанція, яка носила в ту епоху назву «Свердлова» (а тепер має честь йменуватися «Холодною Горою»), бо Полтавський Шлях, де вона розташована, тоді звався вулицею Свердлова.

Ясновидець, увійшовши в «передбанник» станції, купивши за купоно-карбованці пару жетонів, схожих на монетки із прозорої зеленої пластмаси або на плоскі льодяники, і засунувши один із них у щілину турнікета, занурився на платформу й упровадився в вагон потяга. І в блакитній колісниці підземки помчався убік призначеного рандеву з розвідниками. Проігнорувавши й тамтешні зупинки (цього разу дві: «Південний вокзал» і «Центральний ринок»), чарівник вийшов на «Радянській», яка йменувалася так через своє розміщення під майданом Радянської України. (Тепер, про всякий випадок нагадує Автор, і те й інше називається Майданом Конституції). От за допомогою ескалатора чудотворець і випірнув із надр на цей самий майдан. Це історичний центр Харкова, тобто тери-

торія колишньої маленької військової фортеці, яка в сімнадцятому сторіччі була невеличким зародком нинішнього великого міста. Саме від цього майдану, майже паралельно головній харківській вулиці Сумській, ішла убік півночі (з дуже легким відхиленням на схід) потрібна магові Римарська, що виходила протилежним кінцем до оперного театру й Саду Шевченка.

У Цвяха ще було трохи часу до зустрічі з терентопськими шпигунами, і він прогулявся майданом, повитріщався на тамтешні цікаві пам'ятки. Зокрема, на монумент із неофіційною назвою «П'ятеро з ломбарду поцупили холодильник», що нагадував випнуту догори серед цього простору рожеву скелю. На два танки позад монументу: британський Mark V часів Першої світової війни й совєтський Т-34 часів Другої світової (винайдений харківськими конструкторами). На примощені поруч із ними гармати вісімнадцятого сторіччя (що про ті гармати письменник-класик Грицько Основ'яненко навіть написав недовгий твір із довгим заголовком). На кам'яні статуї у дворі найближчої будівлі, створені скульпторами чи то середньовічними половецькими, чи то античними скіфськими...

Про всякий випадок Автор пояснить сучасному молодому читачеві, що монумент «П'ятеро з ломбарду поцупили холодильник» називався так (але назва ця не офіційна, а, так би мовити, народна) оскільки найближча будівля, що працює тепер Історичним музеєм, у часи виникнення монумента й протягом наступних півтора десятків років, була ломбардом. (А Історичним музеєм тоді працювали будівлі Свято-Покровського монастиря, що в декількох кроках від усього перерахованого). А згруповані, схемати-

чно витесані з каменю прапори позаду п'ятірки схематично витесаних з каменю людей нагадували великий холодильник. Тепер «викрадачів холодильника» там немає, замість них красується крилата богиня Ніка – пам'ятник незалежності України. І пам'ятника козаку-запорожцю отаманові Іванові Сірку по інший бік музею-ломбарду тоді ще не було. І танки, і стародавні гармати, і прадавні статуї тепер стоять на інших місцях, але на цьому ж майдані.

(До речі, безцінний читачу, додає Автор, саме в цій частині цього міського майдану в грудні 1935 року вперше привселюдно явився Дід Мороз у якості головного персонажа советської новорічної ялинки. Тому що найперша советська новорічна ялинка була влаштована в Харківському Палаці Піонерів (теж найпершому і на той час єдиному на земній кулі), а красувався цей палац саме там. Але, на жаль, лише до Другої світової війни, яка палац не пощадила. Після війни цей заклад розміщався в інших місцях міста в інакших будинках, проте вже менше схожих на справжні палаци. До заснування Харківського Палацу Піонерів були причетні, між іншим, українські письменники-мандрівники Майк Йогансен і Микола Трублаїні; а однією з вихованок Палацу була майбутня кінозірка Людмила Гурченко, батько якої там працював музикою, і портрет якої тепер носив на одній зі своїх футболок тернопільський король Жорик Дев'ятий.)

Та найбільше заїжджого чарівника зацікавили два книжкові кіоски біля схожого на палац гарного автотранспортного технікуму – шедевра архітектора Олексія Бекетова (що тому зодчому в Харкові тепер встановлено аж два пам'ятники). Ці кіоски (яких там тепер немає) торгували книжками про магію, метафізику, астрологію, окультизм,

містику, езотерику й тому подібні явища. Терентопські маги вважали сучасні книги про магію, видані у Великому Світі, профанацією, дезінформацією, інсинуацією, фальсифікацією та нісенітницею. І проте вони їх купували. Не для одержання з них корисної інформації, а щоби посміятися. Адже сміх дуже корисний для здоров'я, за твердженням медицини, а здоровішими прагнуть бути й чудотворці. За мірками чародіїв підпільного королівства, така література належала до категорії не магічної, а гумористичної.

Розглядаючи ці видання й котрісь гортаючи, Гліб Любомирович захотів деякі купити. Зокрема, книжки про чудотворства мексиканських індіанців на ґрунті вживання наркотичного кактуса, написані якимось Карлосом Кастанедою. Але оскільки, вирушаючи сюди для участі в шпигунській операції, маг не планував робити покупок, то придбав у терентопському обміннику мінімум купонокарбованців, тільки на дорогу. Про що тепер пожалкував, тому що в Харкові обміняти терентопські шурхотики було ніде.

Потім, зирнувши на наручного годинника і вирішивши «вже час», попростував Римарською убік оперного театру, точніше, обох оперних театрів, нинішнього й колишнього...

Вулиця одержала таку назву в сімнадцятому столітті, оскільки на ній селилися й працювали римарі (або лимарі), тобто майстри шкіряних виробів. У ті часи фахівці воліли жити й трудитися на одній вулиці з колегами за фахом. У такий спосіб у Харкові виникли також вулиці Коцарська

(місце козарів, то пак виготовлювачів коців – особливого роду килимів), Чеботарська, Гончарівська й Кузнечна.

У місті є декілька будинків, побудованих на початку ХХ сторіччя за проектами архітектора Олександра Ржепішевського. (В Авторіві озвався педант, який уточнює: двадцять сім. Будівель Ржепішевського у Харкові рівно 27 штук.) Від його будов у стилі північного модерну зазвичай віє духом європейського середньовіччя; нагадують вони чимсь стародавні замки. Можливо, через любов Ржепішевського до численних еркерів і великих мансард. На Римарській дві його будівлі: дома № 6 і № 19. Можливо, читач пам'ятає завдяки розділу «Житлоплоща вінценосця», що зустріч мага зі шпигунами була призначена біля № 19.

Пройшовши, крім іншого, поміж тією школою, в якій згадана суперзірка Людмила Гурченко отримала середню освіту українською мовою, і тим драматичним театром, в якому свого часу виконував головні ролі (теж виключно українською мовою) молодий тоді актор Леонід Биков (випускник театрального факультету Харківського інституту мистецтв імені І. Котляревського) – також суперзірка радянського кіно (обом зіркам тепер установлені в Харкові металеві пам'ятники, і величезні кольорові портрети обох в якості муралів прикрашають стіни двох будинків, там же, в історичному центрі міста), дотупавши до № 19 – сірої п'ятиповерхівки – і обвівши очима заклади на першому поверсі, Гліб Любомирович Цвях виявив, крім інших, вивіску «Бар "Білий Крокодил"». У Радянському Союзі, а конкретніше в Москві, довгі роки видавався сатиричний журнал «Крокодил». Цього названого в заголовку крокодила тамтешні карикатуристи зображували червоним, як радянський прапор. Але в природі червоних крокодилів не

буває. А от білі бувають. Альбіноси трапляються серед різних тварин, і крокодили не виключення. Якщо читачеві захочеться побувати на харківських місцях описуваних у цій книзі подій, і він вирішить побачити «Білого Крокодила» на Римарській, то Автор відразу попереджає: не шукай, не знайдеш. Немає там такого бару.

— Ага, то ти набрехав, всунувши туди «Білого Крокодила»! — обурюється Права півкуля авторського мозку.

— А от і не набрехав, — заперечує Автор. — Якщо там уже немає цього бару, то це не означає, що його там ніколи й не було. Восени тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року «Білий Крокодил» там дійсно був. І це безцінному читачеві можуть підтвердити харків'яни, що жили в ті часи в тому будинку чи поблизу від нього, або які просто проходили повз, а вже тим паче ті, хто цей бар відвідували. Якщо, звичайно, у таких харків'ян досить хороша пам'ять.

Біля входу, позначеного цією вивіскою, чарівник побачив п'ятірку підозрілих типів. Підозрілих, тому що всі вони були в однакових сірих плащах з піднятими комірами; в однакових, насунутих на самі брови, сірих капелюхах із полями; в однакових сонцезахисних чорних окулярах, хоча сонця не було видно через хмарність; у чорних же шкіряних рукавичках і з однаковими валізками-«дипломатами» у лівих руках. («Якщо я тут знову не згадав штани, шкарпетки й туфлі, то це не означає, що таких не було», — схибно говорить Автор своїм мозковим півкулям). Тобто виглядали саме так, як учора в замку короля Рафаель Комаха. Поза всяким сумнівом, це були терентопські шпигуни. Король був правий: у «шпигунській уніформі» їх ва-

жко одне від одного відрізнити. Тим паче що за статурою і зростом вони теж були ідентичними.

Наблизившись, товстун бадьоро їх привітав:

– Здоров'я бажаю, панове шпигуни!

Типи, які дивилися на нього чорними окулярами, після цих слів стали байдуже, нарочито байдуже, дивитися по сторонах і насвистувати неголосно кожний свою мелодію. Перехожих на Римарській майже не було, і на підозрілу групу уваги ніхто не звертав. Тим більше, що в ті часи, у середині 90-х років двадцятого століття, на постсовєтському просторі, а отже й у Харкові, було хоч греблю гати суб'єктів з підозрілою зовнішністю, тож подібне видовище було звичним і нікого не дивувало, не цікавило й не інтригувало. Чарівник зрозумів, що утнув щось не те, задумливо почухав нігтем ніздрю й згадав:

– Ага! Мій пароль: чи не знаєте, де можна купити воскові цвяхи?

– Краще купіть льодяні шурупи, – відповіла п'ятірка голосом Рафаеля Комахи. Зрозуміло, свист відразу припинився. – «Хвоста» немає?

– У мене? У мене хвоста немає, я ж не Леонід Леонідович Перевертайло-Замийський, – відповів чарівник, будучи профаном у шпигунській справі.

– Це добре, – схвалив, не дослухавши, Комаха. – По-знайомтеся, пане чарівнику: це агент Ромашка, це агент Незабудка, це агент Кульбаба, це агент Конвалія, а мене називайте – агент Іван-чай. Це, звичайно, наші позивні для конспірації, наші справжні імена відомі тільки вузькому колу присвячених. Зараз із вашою допомогою ми проведемо операцію під кодовою назвою «Дротяний кефір», яка...

— А чому — «Дротяний кефір»? — не зміг втриматися від питання маг.

— Щоб стороння людина, навіть почувши назву операції, не змогла би за цією назвою догадатися, у чому полягає суть.

— А, — сказав Гліб Любомирович і згадав, як у совєтській кінокомедії «Операція "И"» персонаж Бельбас, у виконанні артиста Юрія Нікуліна, пропонує таємну операцію назвати «И», і на запитання, чому саме «И», відповідає: «Щоб ніхто не догадався».

(Юрій Нікулін, до речі, безцінний читачу, був не тільки одним із найпопулярніших у СРСР кіноактором, але й одним із найпопулярніших циркових клоунів. Угадай: у якому місті він розпочав свою артистичну кар'єру? Правильно: у Харкові, на арені саме харківського цирку були перші його публічні виступи. Тобто ще раніше він виступав у київському цирку, але не як самостійний артист, а як помічник клоуна Карандаша. А самостійно із власними номерами — саме у Харкові. Однією з найвідоміших класичних українських комедій є «Сватання на Гончарівці» Грицька Основ'яненка. От і старий цирк (Цирк Генріха Грікке), де дебютував Нікулін, був там же, на Гончарівці, тобто неподалік від Південного вокзалу. Оскільки нинішній цирк біля річки Харків тоді ще не був побудований.)

— А суть операції полягає в тому, що зараз нехитрим способом ми заманимо сюди редактора газети «Ліса правда» Фауста Рабіновиченка, ви його загіпнотизуєте, завдяки чому ми проникнемо в його квартиру от у цьому будинку, і там спокійно, без свідків, ви зможете виколупати з його мозку всю інформацію про загадкове, нібито динозавряче, яйце, а потім ви вкладете йому фальшиву

пам'ять, щоби він нас не пам'ятав. Зараз він у редакції своєї газети зайнятий підготовкою нового номера, але я легко переміщу його сюди навіть без допомоги чаклунства. Потрібний телефон, тому гайда до автомата.

І шістка перемістилася до найближчого таксофона, прикритого від опадів маленьким навісом з косими стіночками, що висів на стіні одного з тамтешніх будинків. Таксофони на той час були вже не з дірчастими дисками, які належало обертати, вставляючи палець по черзі в дірочку відповідної цифри, а із кнопками; але ще монетні, а не карткові. Агент Іван-чай вставив у верхню щілину монетку, приклав до вуха слухавку й набрав номер. Монетка провалилася усередину апарата, що означало встановлення зв'язку. І агент вимовив таке «заклинання»:

— Алло, це Рабіновиченко? Фаусте Соломоновичу, у вас у квартирі прорвало водопровідну трубу, перший поверх заливає, негайно їдьте додому, а то змушені будемо ламати двері вашої квартири задля усунення аварії!

І, не очікуючи на відповідь, Іван-чай повісив слухавку на відповідний важіль.

Чарівник погодився, що таке «заклинання» є дуже дієвим, хоча його й не можна зарахувати до категорії магичних.

— Примчиться, як миленький, — густим басом сказав агент чи то Ромашка, чи то Кульбаба.

Не встигнув Іван-чай представити колег чарівникові, як той відразу ж став плутати одного з одним. Іван-чая Гліб Любомирович відрізняв від інших, оскільки з-під його капелюха виднілися руді кучері. В решти ж волосся було русяве, так що й за цією прикметою розрізнити було досить важко.

У той час у Харкові вже побутували перші мобільні телефони. Але були вони, по-перше, занадто великими та важкуватими, по-друге, занадто примітивними за нинішніми мірками, і, по-третє (і це найголовніше), – занадто коштовними щодо тодішнього добробуту громадян. Дозволити собі таку розкіш могли тільки так звані «ну дуже круті чуваки». А простим смертним така заможність була не по кишені. Навіть для королівської скарбниці підпільного королівства забезпечення шпигунів такою корисною технікою було надмірною витратою коштів. Тому по старинці, у разі потреби будь-куди зателефонувати, вони продовжували вдаватися до допомоги вуличних таксофонів. Хоча Україна тоді вже перейшла від совєтських грошей до своїх, так би мовити, незалежних купонокарбованців, таксофони все ще потребували совєтських монеток.

Автор не знає, чи треба пояснювати безцінному читачеві, що «шпигунська уніформа», у яку були обряджені п'ятеро агентів, була наслідком знайомства королівської розвідки з рядом детективних добутків совєтської літератури й аналогічного кінематографа. Де й агенти іноземних розвідок, що діяли в ССРСР, і навіть іноді совєтські розвідники, що діяли в недружніх державах, носили сірі капелюхи з полями, сірі ж плащі, чорні шкіряні рукавички й чорні ж сонцезахисні окуляри, навіть у хмарну погоду, навіть уночі й навіть у приміщеннях, де не було ніякого сонця. Терентопські шпигуни ухвалили, що якщо вже існує така шпигунська традиція, то й вони зобов'язані одягатися по-шпигунськи. І із другої половини 50-х років ХХ століття облачаються (принаймні, у робочий час) саме в такі туалети.

— А чому газета Рабіновиченка називається «Лиса правда»? — запитав агент чи то Незабудка, чи то Ромашка писклявим фальцетом, коли шістка повернулася від телефону-автомата на колишнє місце.

— Напевно, вона призначена для плішивих, — припустив баритоном агент чи то Кульбаба, чи то Конвалія. — От у нас у Терентопії газета «Королівська правда» видається для королівства, отут, у Великому Світі, газета «Піонерська правда» видавалася для піонерів, «Комсомольська правда» для комсомольців і так далі. Стало бути, «Лиса правда» видається в Харкові для лисих громадян.

— Ні, не тому, — заперечив агент Іван-чай. — Просто її редакція перебуває на харківській Лисій Горі. Тому що там оренда приміщень дешевше, ніж у центральній частині Харкова.

Якщо читач бува не знайомий із географією Харкова, то Автор пояснить, що Лисою Горою називається один із п'яти пагорбів, на яких розкинувся Харків (але крім тих п'яти випнутих угору ділянок, місто займає і значну площу рівнини); випирається вона в західній частині міста поруч із уже згадуваною Холодною Горою. Якщо Афіни, Рим, Єрусалим, Київ та безліч інших полісів називають містами на семи пагорбах, то Харків можна, за бажанням, звати містом на п'яти пагорбах. Харківська Лиса Гора не настільки знаменита, як її київська тезка, куди раніше на мітлах і тому подібному транспорті злітали всі східнослов'янські відьми й інша «погань» на шабаші. Але, можливо, і в харківській є щось містичне. Недарма ж у Харкові в XXII столітті заснують Інститут Диваків, куди збиратимуться чаклуни, перевертні та інші паранормальні суб'єкти з усієї Землі й навіть із далекого космосу (якщо ві-

рити братам Стругацьким). Втім, до нашої історії це не має стосунку...

– Незвичайне в цього Рабіновиченка ім'я: Фауст, – зауважив басом чи то Незабудка, чи то Ромашка. – Як у алхіміка з німецької легенди, який знюхався з нечистою силою.

– Ні, у того алхіміка ім'я було не Фауст, а Йоганн, – заперечив Іван-чай. – А Фауст, що в перекладі з німецької значить Кулак, це не його ім'я, а його прізвище.

– Виходить, батьки цього Рабіновиченка в якості імені для сина узяли прізвище відомої людини, – констатував фальцетом чи то Кульбаба, чи то Конвалія.

– Це не єдиний такий випадок, – підключився Гліб Любомирович. – Я знаю двох терентопців з аналогічними іменами. Один з них – директор Жорикбурзького краєзнавчого музею Цицерон Володимирович Дуськін, ім'я якого, звісно, походить від прізвища давньоримського оратора Марка Туллія Цицерона. Другий – професійний мисливець Айвенго Родіонович Хохолзон-Бульбашка, ім'я якого, саме собою зрозуміло, походить від прізвища англійського лицаря Вілфреда Айвенго, героя історично-пригодницького роману «Айвенго» Вальтера Скотта.

– Панове, закруглюємося з балаканиною, – попередив Іван-чай. – Із хвилини на хвилину під'їде наш, так би мовити, клієнт. Пане чарівнику, приготуйтеся негайно застосувати до нього гіпноз...

У газеті «Лиса правда» правда була присутня тільки у вигляді слова в заголовку. Як і багато інших видань, при-

святих паранормальних явищам, це розважало читачів небилицями-вигадками. Наприклад, у тому номері, який готувався до випуску під час перебування в Харкові товстого мага Цвяха, були інформації (чи, може, правильніше сказати, дезінформації) про:

виявлення таємничої мумії в прадавніх підземеллях, розкритих при будівництві чергового тунелю харківського метро;

про появу реліктового гоміноїда (то пак так званої «снігової людини») у парку Артема;

про привид князя Ігоря Святославича Новгород-Сіверського, якого днями, мовляв, бачили у Верхньому Салтові, де живий князь зі своїм знаменитим полком побував 810 років тому;

про величезних тарганів-мутантів, замічених на колишньому військовому полігоні біля селища Солоницівки;

про НПО (непізнаний повзучий об'єкт) на Москалівці, який, за свідченням очевидця, був розміром із людину, але виділяв сморід і нечленороздільні звуки;

про те, як під час пологів у пологовому будинку на розі вулиць Чарльза Дарвіна і Ювеналія Мельникова дитина, ще не встигнувши повністю народитися, заговорила давньоірландською мовою;

про те, що на газоні скверу на майдані Свободи виявлені глибокі велетневі сліди, а на металевих туфлях пам'ятника В.І. Леніну, тобто так званому Іллічу, що стоїть поруч на постаменті, – свіжий ґрунт;

про те, що при розтині трупа померлого безхатченка в харківському морзі патологоанатоми були шоковані тим, що кістяк його був із золота 750-ї проби, інкрустованого діамантами;

про те, що собака одного відомого харківського журналіста, ім'я якого не вказувалося, знесла яйце, з якого вилупилося пташеня;

і так далі.

Журналісти «Лисої правди» створювали репортажі й інтерв'ю, не залишаючи стін редакції, адже єдиним джерелом інформації для них була власна уява. Напевно, це видання кимсь купувалося й читалося, судячи з того, що в процесі його існування Фауст Рабіновиченко придбав новий «Мерседес», нові престижні меблі, зробив євроремонт у квартирі на Римарській і почав будівництво триповерхової дачі десь біля Пісочина.

Редактор любив проказувати: «У наш важ... – (при цьому він випивав чарку дорогого французького коньяку, занюхував ананасом і заїдав чорним кав'яром) – ...кий час людям хочеться не мерзенної жорстокої правди, а інформацій, які відволікли б їх від насущних проблем і розважили чимсь надприродним»...

Почувши із редакційного телефону про повінь у квартирі з євроремонтом, Рабіновиченко кулею вилетів з маленької редакції в старому одноповерховому будиночку й оперативно перемістився на новому «Мерседесі» з Лисої Гори до центру міста.

Коли його авто завмерло на майданчику перед будинком колишнього оперного театру, коли він, ляснувши дверцятами, кинувся до рідних пенатів, перед ним виникли п'ятеро в сірих плащах і шпигунських окулярах і один товстий у вельветовій куртці.

– Це він, – шепнув телепату агент Іван-чай з появою з машини щуплого вузькоплечого суб'єкта з великим чолом і в великих окулярах на великому носі.

— Фаусте Соломоновичу, дивіться мені в очі, — вкрадливим голосом вимовив Гліб Цвях.

Редактор «Лисої правди» глянув на нього, збираючись щось сказати, але раптом похитнувся, витягнув руки по швах, витріщив безглузді очі й завмер. Потім, злегка погойдуючись, як хамелеон у русі, він з байдужістю сомнамбули або робота зробив крок уперед.

— Професійно спрацьовано! — похвалив мага Рафаель Комаха. — Продовжуйте.

Дотримуючись беззвучних наказів чарівника, журналіст, безвладний наче маріонетка, увійшов у свій під'їзд, піднявся на свій другий поверх і вставив ключ у замок своїх дверей. За дверима оглушливо загавкав собака, чуючи присутність незнайомців. Судячи з голосу, звір був немаленьким, не болонкою або шпіцом.

— Ця тварина своїм лементом увесь дім на ноги підніме, — засмутився чи то Кульбаба, чи то Конвалія.

— Напевно, зуби чіпкі, — зіщулювся чи то Ромашка, чи то Незабудка.

— Ну зробіть же що-небудь, чарівнику, щоби собака замовчав! — попросив Іван-чай.

— Еее... — задумався чарівник.

— На «еее» немає часу. Давайте, скоріше, — підганяв агент.

Гліб Любомирович метушливо витяг з-під сорочки ланцюжок з металевим магічним знаком, що висів на шийі, і, направивши знак на двері, замурмотав заклинання. Щось на зразок: «Ахявцовтцинвірачитиротвопйамуденучатичжотудалкирпядешилисясьтидованамьяннанилказмицьснулкачмінжварпсеєнретілрібанієц».

Звук крізь двері обірвався на напівгавкоті. Сомнамбулічний редактор відкрив двері й у супроводі шпигунів і мага перемістився в шикарну квартиру.

— Ой, хто це? — запитав басом чи то Конвалія, чи то Ромашка, указуючи чорною рукавичкою на маленьке чудовисько біля своїх ніг.

Це була небачена тварина, завбільшки з великого щура, із щурячим же хвостиком, покрита білою в чорну цяточку шерстю, з якої подекуди стирчало такого ж розцвічення пір'я; із дзьобом і чотирма кінцівками — дві задні були схожі на ноги звіра, дві передні нагадували крила обскубаного курчати. Наявність дзьоба надавала чуперадлику подобу маленької пародії на грифона, з тією різницею, що, на відміну від грифона, він мав не шість кінцівок, а тільки чотири (не рахуючи хвоста, звичайно). Втім, Льюїс Керрол, малюючи ілюстрації до своєї казки «Аліса в Підземеллі», зобразив Грифона не з шістьма, а з чотирма кінцівками, тобто без крил. Тож можна сказати, що перетворений Цвяхом собака став трохи схожим на ті малюнки Керролла.

— Ну ви ж бажали, щоби воно не гавкало, — пояснював товстун, — от я й перетворив її... ну, або, принаймні, намагався перетворити...

— На кого? — уточнював Іван-чай.

— На горобця.

— Горобця?! — перепитав з великим подивом фальцетом чи то Незабудка, чи то Конвалія, розглядаючи плямистого виродка, який, попискуючи на підлозі, норовив дзьобнути шнурок шпигунської туфлі.

— А ви як хотіли! — сварливо забуркотів ображений чарівник. — Думаєте, от так, з бухти-барахти, зопалу, та ще

наосліп крізь двері... До того ж я спеціалізуюся не на перетвореннях, а на ясновидінні...

— Нічого-нічого, головне, що воно не гавкає й не кусає, — басом заспокоїв мага чи то Ромашка, чи то Кульбаба.

Чарівник зайшов у кухню в супроводі загіпнотизованого редактора, посадив останнього на табуретку, поклав на стіл сумку з журналом «Мандрівник-надомник», щоб мати вільними руки, помив долоні під краном, витер рушником, доторкнувся товстими пальцями до чола піддослідного, закотив очі, роззявив рота, побілів і видав традиційний звук із традиційним запахом. Потім відсторонив від Рабіновиченка зіпрілі руки й став робити паси над його головою, корчачи пальці...

Закінчивши, витер носовичком піт, слину і шмарклі. І повідомив шпигунам:

— Ви дарма турбувались. Стаття про яйце динозавра — повна вигадка. Він сам її склав, сидячи, вибачаюсь, на унітазі й беручи інформацію зі стелі, або, якщо завгодно, висмоктуючи з пальця. І згаданого там біолога Петренко-швілі-Джигарханштейна він сам придумав. Немає такого біолога, тож не дивно, що ви не змогли його знайти. Те, що стаття збіглася за часом з викраденням у Терентопії драконячого яйця — цілковита випадковість. Можна вважати, що викрадене яйце все ще перебуває на території нашого королівства.

— Ух, камінь із душі... — посміхнувся агент Іван-чай, і розвідники, потискуючи один одному рукавички, стали поздоровляти один одного з настільки успішним підсумком операції «Дротяний кефір».

— Він нас не запам'ятав? — кивнув Іван-чай на Рабіновиченка, який сидів на табуреті із заплющеними очима рівно, начебто лінійку проковтнув.

— Я вклав йому фальшиву пам'ять, — заспокоїв чарівник. — За п'ять хвилин він опритомніє, і буде пам'ятати, як, приїхавши сюди, наодинці ввійшов у квартиру й зрозумів, що його телефонним дзвінком розіграли невідомі жартівники. Нас у його пам'яті не буде.

Виходячи із квартири за розвідниками, маг направив на маленьке плямисте чудовисько, що незграбно копошилося й попискувало на підлозі, свій медальйон, промурмотав заклинання й спритно кинувся із квартири, ледь встигнувши захлопнути двері перед ікластим далматинським догом, який знову вчинив оглушливий гавкіт.

Спускаючись сходами, Гліб Любомирович із жалем зрозумів, що забув на столі в кухні сумку з журналом, але не захотів підніматися назад і знову перетворювати звіра, а вирішив витягти сумку крізь вікно телекінезом.

Фауст Рабіновиченко, що приїхав, як з'ясувалося, за хибним викликом, та й сів передохнути на табуретці перед поверненням до редакції, вгледів на столі незнайому сумку. «Це ще звідки?» — здивувався він, відкрив сумку, побачив у ній якийсь журнал. Який саме, з'ясувати не встигнув, тому що сумка раптом заворушилася, вирвалася з рук, поповзла поверхнею столу до вікна, рухаючи текстильною лямкою, наче тварина кінцівкою; на рамі вікна сама собою повернулася ручка, кватирка відкрилася; сумка підстрибнула, вилізла у кватирку й обрушилася вниз.

Редактор «Лисої правди» вилупив очі, відважив щелепу, потряс лобатою головою, потім випив мінеральної води з холодильника й зробив висновок: «Привиділося. Від при-

думування для газети фантастичних небилиць, у мене самого, мабуть, починаються фантастичні галюцинації. Терміново треба відпочити. Завтра ж візьму відпустку, залишивши справи на заступника, і махну куди-небудь на курорт хоча б на тиждень». До Фауста підбігла біла в чорних плямах Клеопатра, і журналіст ласкаво погладив любиму собаку...

У той час, коли терентопський чарівник, стоячи під вікном редактора «Лісої правди» разом із терентопськими шпигунами, за допомогою телекінезу рухав свою сумку в кухні за вікном, Римарською від майдану Радянської України до Саду Шевченка йшов чоловік тридцяти трьох років, вище середнього зросту, досить стрункий, брюнет-очкарик з вусами й невеликою борідкою. Як він був одягнений, Автор, на жаль, повідомити читачеві не може, оскільки за давниною років забув такі подробиці. Товстий маг, спіймавши упалу із другого поверху сумку й боячись, щоби стрибаючи з вікна сумка не викликала у вище-описаному перехожому якихось непотрібних здивувань і підозр, підняв нагору обличчя й крикнув: «Спасибі, Іване Петровичу. До побачення!». Аби виглядало, начебто йому цю сумку просто кинув з вікна якийсь знайомий Іван Петрович, і, виходить, не відбулося нічого незвичайного. Але даремно чарівник розіграв цю сценку: перехожий-очкарик був такий занурений у власні думки, що не помітив не тільки сумки, але й чарівника зі шпигунами. Байду-жо пройшов повз «Білого Крокодила», навіть не зирнувши на людей біля нього, і видалився убік оперного театру, незабаром зникши з поля зору наших персонажів. І вони абсолютно не зафіксувалися в його пам'яті, начебто їх і зовсім не було.

— Ну й навіщо треба було згадувати тут цього невідомого перехожого, який не відіграє в історії геть ніякої ролі? — дивується Права півкуля авторського мозку. — Ну пройшов і пройшов, і хрін з ним. У цей день повз Цвяха й у Жорикбурзі, і у Великих Дрібках, і в Харкові пройшли десятки або навіть сотні всіляких невідомих перехожих. Навіщо треба було згадувати й навіть описувати саме цього?

— Справа в тому, — відповідає Автор, — що цим невідомим перехожим був не аби хто, а аж сам... От спробуйте вгадати, хто саме.

— Еее ... — замислюється Ліва. — Може, це був колишній лицар Напівкруглого Столу граф Галактіон, який переселився з Терентопського королівства до Харкова, і про якого ти мимохіть згадував у деяких попередніх щосях і, можливо, згадуватимеш у наступних?

— Ні, це не він, — заперечує Автор. — Подумайте ще.

— Розуму не прикладу, — здається Права півкуля.

— Немає варіантів, — пасує й Ліва.

— Цим перехожим був аж сам я! Ага, саме я, власною персоною! Уявляєте!

— Нічого собі! — дивується Права.

— Очманіти можна! — чудується Ліва.

Так, безцінний читачу, саме Автор цих рядків у ті хвилини пройшов Римарською повз будинок № 19. Авторіві не вистачило скромності, щоби проігнорувати самого себе, тому він і згадав власну присутність там у ті хвилини, хоч вона й не відіграла в цій історії жодної ролі. Але оскільки Автор, як тобі вже відомо, був занурений у власні думки й навколишнього не помічав, то терентопці, що є персонажами цього щося, не закарбувалися в його пам'яті. Тому в

описі даної сцени Авторові довелося вдатися не до пам'яті, а до уяви.

Заволодівши знову своєю сумк...

— Секундочку! — перебиває Ліва. — Я виявив протиріччя!

— Тьху! — говорить Автор.

— Так, протиріччя, — наполягає Ліва. — От ти, громадянине Авторе, отут написав про себе: «чоловік тридцяти трьох років, вище середнього зросту, досить стрункий». А в щосі чотирнадцятому «Викрадення в Абрикосовій» у тебе є таке речення: «Ет, незручно бути занадто вагомим, додає Автор, і, зітхнувши, кидає оком на власне пузо». Із чого випливає, що ти маєш зайву вагу й помітне пузо, а це ніяк не в'яжеться зі стрункістю.

— Ну й де ж тут протиріччя? — відмахується Автор. — Якщо десятки років тому людина була молодого й стрункою, а тепер такою не є, то це звичайне явище, а не протиріччя. Людям, на жаль, властиво з роками втрачати не тільки молодість, але й стрункість. Ти, Ліва, цією своєю причіпкою нагадала мені самозванця Якима Ріпу, який не захотів визнати Мирополка законним князем, оскільки, мовляв, за десять років подорожей Європою той не спромігся залишитися дев'ятнадцятирічним; про що докладніше я повідаю в щосі тридцять першому за назвою «День Шляхетного Мордобоя». Але поки повернемося в Харків, на Римарську.

Заволодівши знову своєю сумкою, Гліб Любомирович Цвях, бентежачись, сказав розвідникам:

— Еее... Отут така справа... Кхе... Гм... Ну, загалом, у мене до вас прохання. Я отут напартачив, так би мовити... Ну, розумієте, зопалу втнув перетворення, а нам цього

неможна робити у Великому Світі... Але це ви винуваті: стали мене квапити, от я й розгубився... Коротше кажучи, прошу нікому не розповідати про цю мою... еее... так би мовити, помилку. Щоби колеги мені за це не нарікали. Якщо можна, нехай це залишиться між нами.

Рафаель Комаха глянув на решту й вони, потиснувши плечима, кивнули.

— Гаразд. Тим більше, що ми, дійсно, і самі винуваті.

Так і закінчилася шпигунська операція «Дротяний ке-фір».

Крім усної дяки, чарівник одержав від розвідників і грошову винагороду: купоно-карбованці в сумі, рівній за тодішнім курсом приблизно 258 шурхотикам. Це було для Гліба Любомировича приємною несподіванкою. Уважаючи, що безкорисливо виконує патріотичний обов'язок, ні на які гроші він геть не розраховував. Може, він і відмовився б їх узяти, сказавши, що допомагав розвідці за переконанням, а не заради нікчемної грошви. Якби не книги в кіосках на майдані. Винагорода давала можливість їх купити, не відкладаючи цієї справи в довгий ящик. Тому маґ гроші із вдячністю узяв.

— А тепер розходимося по одному, — оголосив агент Іван-чай, він же громадянин Рафаель Комаха, і шпигуни пішли кожний своєю дорогою, роблячи вигляд, начебто один з одним не знайомі.

Чарівник же повернувся до книжкових кіосків біля палацеподібного автотранспортного технікуму й на свіжоотримані купони купив «магічних» книг.

Повернення з Харкова в Терентопське королівство відбулося тим же робом: метро — трамвай — піший хід. Переміщаючись назад до Державних Дверей, Гліб Любоми-

рович, посміхаючись від усвідомлення своєї допомоги рідній країні, тихенько наспівував пісню «Я працюю чарівником» із репертуару Марка Бернеса, естрадного співака і кіноактора, совєтської суперзірки 30-60-х років, чії дитинство і молоді роки пройшли в Харкові. (Де тепер Бернесу встановлено пам'ятник, у Саду Шевченка, додає Автор про всяк випадок).

Опинившись біля знайомих колючих кущів, Цвях роззирнувся обабіч і, переконавшись, що свідків немає, розсунув гілки й відкрив оббиті дерматином двері...

У Великих Дрібках він зняв номер у готелі «Мирополківський», який займав частину першого Королівського замку, і віддався читанню куплених у Харкові книг, посміхаючись, сміючись, і навіть регочучи...

Завтра він приїде потягом до столиці й повідомить королю, що інформація в харківській газеті була хибною, побоювання – даремними; що викрадене драконяче яйце, скоріше всього, як і раніше перебуває в Терентопії.

А харківський журналіст-редактор Фауст Соломонович Рабіновиченко за місяць стане свідком фантастичної події: його собака Клеопатра – сука далматинського дога – знесе яйце, з якого вилупиться голе безпомічне пташеня, котре відразу ж подохне. Висновок «Привиділося!» – не допоможе: яйце й пташеня будуть реальними. Редактор захоче цю сенсаційну подію освітити у своїй газеті, але з жалем згадає, що дуже схожа інформація, придумана співробітником Віталієм Раклом, уже публікувалася місяць тому. А повторюватися недобре...

І якщо цей розділ був присвячений темі розвідки, то Автор додасть у кінці, що розвідувальною діяльністю займалися і деякі видатні літератори. Наприклад, письмен-

ник Даніель Дефо був англійським шпигуном (більше того, він 16 років очолював англійську розвідку). А український письменник В. Домонтович був шпигуном советським, і під час Другої світової війни діяв у німецькому тилу (зокрема в окупованому гітлерівцями Харкові) у вигляді німецького вояка.

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ПЕРШЕ

День Шляхетного Мордобою

І бачить король – серед двору стоїть його рать:
П'ять тужних солдат, п'ять веселих солдат і єфрейтор.
Сказав їм король: «Не страшні нам ні преса, ні вітер!
Врага ми поб'ємо, звиятно вернімсь, і віват!»
Булат Окуджава, «В похід на чужую країну...»

– Турнірних правил ти, гадаю, не забув? – спитав
Білий Лицар, і став теж надягати шолома.
– Я не забуваю їх ніколи! – відповів Червоний Лицар.
Льюїс Керролл, «Аліса у Задзеркаллі».

– А ну ж бо битимемося... Слабенько! Міцніше
тримай списа. Ну, ще раз!
Френсіс Бомонт, «Лицар Полум'яніючого Макогона».

Я впав з коня і програв турнір.
Юрій Андрухович, «Грифон».

5 жовтня 1995 року.

І от наступного дня, святкового дня 5 жовтня, Дня Шляхетного Мордобою, вже з ра...

– А чому цей день уважався святковим? І звідки в нього така дивна назва? – безцеремонно втручається, перебивши, Права півкуля авторського мозку.

– Тьху, ти навіть не дала мені закінчити перше речення! – дорікає їй Автор. – Але оскільки питання задані й можуть цікавити і читача, почну цей розділ з екскурсу до терентопської історії. А позаяк терентопознавець Ім'ян

Побатькович Прізвищенко знається на цьому краще за мене, то...

Автор ляскає долонями й вигукує:

— Ім'яне Побатьковичу, стань переді мною, як лист перед травою!

Гоп — і він вже отут. І знов щось жує, знов серветка на шиї, знов пальці змащені жиром. Чи можна його взагалі зловити в той момент, коли він не їсть?

— Ім'яне Побатьковичу, прожуй, проковтни й розкажи нам про виникнення свята Дня Шляхетного Мордобою.

Прожував, проковтнув, витер пальці серветкою й почав лекцію:

— Коли молодий терентопський князь Мирополк подорожував Європою, обов'язки глави князівства тимчасово виконував його наставник боярин Філофей Ріпа. Не дочекавшись повернення правителя, Філофей помер. І князівський престол зайняв боярський син Яким Ріпа. Коли Мирополк, вернувшись у Терентопію, зажадав повернути собі престол і корону, самозванець відповів: «А хто ти такий? Усі знають, що нашому князеві Мирополку було дев'ятнадцять років. А ти, пройдисвіте, хіба схожий на дев'ятнадцятирічного? Тобі на вигляд усі тридцять. Коли вернеться дев'ятнадцятирічний князь, я йому поверну корону, а ти, тридцятирічний пройдисвіте, забирайся, поки тебе не посадили до в'язниці за шахрайство».

Почувши таку дурість, Мирополк не став пояснювати, що за десять років відсутності він аж ніяк не міг залишитися дев'ятнадцятирічним, а просто спробував силою повернути своє майно. Але в Якима Ріпи були прихильники, які видворили Мирополка із соратниками із князівських палат і намагалися їх заарештувати; однак, там бу-

ли й люди, які впізнали Мирополка, устали на його захист і відбили в прихильників Ріпи.

Так утворилися дві партії: партія поборників Якима Ріпи й партія прибічників Мирополка. Між цими партіями стала відбуватися млява заворушка, яку терентопські історики патетично називають Першою громадянською війною. Напевно то була насправді не перша бойова розбірка в цій країні, напевно якісь терентопські партії чубилися одна з одною і в домирополківські часи. Але оскільки літописів тих часів не збереглося, то історики вимушені були саме цій так званій війні присвоїти перший номер.

Саме в цей час Мирополк склав про Якима Ріпу віршик, відомий тепер усякому терентопцю:

Мені здаля грозиш рукою –
Мені смішні твої замашки,
Бо кишка в тебе є тонкою:
Солідну не утнеш какашку.

Крім цих чотирьох рядків до нашого часу нічого з його римованих писань не збереглося. Невідомо, чи складав Мирополк і інші вірші, чи це був єдиний у нього напад поетичного натхнення. Він був запеклим читачем текстів, але немає підстав уважати, що й до власноручного написання текстів він ставився з ентузіазмом.

Спочатку перевагу в силах мали якимівці. Але поступово під прапори Мирополка збиралося усе більше таких, хто визнав його законним князем. І козир перейшов на бік мирополківців.

5 жовтня 1568 року мирополківці захопили князівські хороми. І Мирополк власноручно «набив морду Якиму» (узято в лапки, оскільки це цитата з літопису) і передав його-

го в руки ката. Прихильники Якима Ріпи припинили опір, визнавши, що помилялися.

Цей славний день 5 жовтня, день відновлення справедливості, був оголошений національним святом. Оскільки в цей день Мирополк «набив морду» Ріпі, і оскільки князь уважався людиною шляхетною, свято одержало назву: День Шляхетного Мордобою.

– До слова, щодо самозванців, тобто шахраїв, котрі прикидалися монархами. На Харківщині у листопаді тисяча сімсот шістдесят п'ятого року був випадок, коли пройдисвіт-п'яничка, такий собі Петро Чернишов, рядовий солдат мушкетерського полку, що втік із війська, видав себе за імператора Петра Третього, і, як не дивно, місцевий народ повірив авантюристові. Докладніше про це читач може довідатися, прочитавши твір Грицька Основ'яненка «Куп'янський самозванець», – додає Автор, та просить: – Якщо вже ми торкнулися теми терентопських свят, Ім'яне Побатьковичу, то назви й інші, що святкуються в королівстві.

– Крім Дня Шляхетного Мордобою – 5 жовтня, – відповідає терентопознавець, – неробочими святковими днями в Терентопії є: День Червоного Носа – 29 лютого (раз у чотири роки); День Сміху – 1 квітня; Філософський День – 9 квітня; День Блазня – 7 травня; День Лицаря – 12 червня; День Книги – 19 червня; День Напівкруглого Столу – 2 серпня; День Несолідності – 10 вересня й День Чистої Ніздрі – 25 грудня. Крім того, звичайно, Новий Рік – 1 січня, і, занесений з Великого Світу, Жіночий День – 8 березня. Існують в Терентопії й інші свята, типу: День Фей, День Єдинорогаря, День Захисту Драконів, День Журналі-

ста і т.д., але вони не є неробочими днями, якщо не випадають на суботу-неділю.

— Якщо вже ми торкнулися також і теми терентопських заворушок, то заодно повідай, Ім'яне Побатьковичу, і про інші міжусобиці, також іменовані тамтешніми істориками війнами.

— Запросто. Завдяки своєму конспіративному, підпільному існуванню Терентопія ніколи не зазнавала зовнішньої агресії, ніколи не вела війн із окупантами, ніколи ні з ким не боролася за свою незалежність. Усі чотири «війни» (беру це слово в лапки, оскільки в порівнянні з великими війнами Великого Світу терентопські були саме що заворушками), які сталися в королівстві, були внутрішніми, громадянськими.

Друга велика заворушка трапилася в 1661 році, історики називають її Другою громадянською, а також — Стогодинною і Паркановою війною.

Почалася вона із дрібниці.

Король Вавило, відправляючись із королевою Теклею на відпочинок зі столиці в заміський замок, глянув на дерев'яний паркан недалеко від столичного замку й сказав графові Спиридону:

— Якийсь некрасивий паркан. Треба його пофарбувати, чи що. Дай розпорядження малярам.

— А в який колір? — запитав граф.

— Та однаково, аби тільки він не виглядав таким брудним. На розсуд малярів.

Давши таку безневинну вказівку, король Вавило із дружиною відбув відпочивати від державних справ, не підозрюючи, до яких страшних наслідків приведе це його зауваження.

Граф Спиридон дав наказ двом придворним малярам, і вони з фарбами й пензлями пішли до паркану.

Там один з малярів висловив свій погляд на те, як фарбувати паркан.

Другий маляр висловив інший погляд.

Перший сказав:

— Я краще знаю!

Другий заперечив:

— Сам ти дурень!

Перший ударив другого у вухо.

Другий ударив першого в око.

Перехожі почали їх рознімати.

Але виявилося, що й у перехожих існують різні погляди на фарбування паркану. Тому перехожі, солідарні з першим малярем, стали ображати інакомислячих, а ті теж за словом у кишеню не полізли.

Коли словесно-образливі аргументи вичерпалися, перехожі пустили в хід кулаки.

На гамір стали збігатися з околиць вулиць роззяви, у яких теж виявилися різні думки щодо цієї проблеми, тому вони стали вливатися в бійку.

Незабаром прочуханка поширилася на всі центральні вулиці й майдани столиці. У хід пішли дошки, цегла, пруті й інший ударний інструмент.

Таким неспокоєм цивільних громадян зацікавилися лицарі, у яких теж виявилися розбіжності в поглядах на парканофарбувальну проблему. І в хід пішла вже справжня зброя.

До кінця дня вся столиця — Великі Дрібки — являла собою суцільне поле бою.

Наступного дня битви продовжилися, охопивши й пригороди столиці.

Лікарі не встигали надавати допомогу пораненим і покаліченим. Трунарі й гробарі не встигали обслуговувати вбитих.

На третю добу конфлікт докотився до інших населених пунктів, так що вже вся центральна Терентопія виявилася охопленою цією війною.

У ході бойових дій будинки перетворювалися на руїни й попелища. Виникла загроза епідемії, здатних викосити велику частину населення.

Король Вавило насолоджувався відпочинком у замку серед прекрасної природи, співом птахів і ароматами квітів, не підозрюючи про такі неприємності.

Вертаючись на третій день у Великі Дрібки, він побачив прикмети війни: руїни й попелища. І вирішив, що на Терентопію напав Великий Світ, що країна піддалася руйнуванню окупантами.

Але незабаром помітив, як фехтують вилами прості терентопські селяни, як з ненавистю вони шпурляють гній один у одного. Один у одного, а не в окупантів!

На вулицях столиці король застав справжнє побоїще. Громадяни лупцювали один одного чим завгодно, не звертаючи уваги на главу держави. Будинки наводили відчай вибитими шибками і димами пожеж. (Навіть Королівський замок у Великих Дрібках зазнав утрат: крім усього іншого, з нього зник знаменитий напівкруглий стіл, який якісь мародери, скориставшись загальним побоїщем, розібрали на дрова).

Король схопив за рукав одного із забіяк, що гнався із цеглиною за земляком, і поцікавився:

— Що отут відбувається?!

— Боремося! — азартно повідомив той і жбурнув цеглину.

— За що?!

— За те, щоб пофарбувати он той паркан у світло-фіолетовий колір!

Земляк увернувся від цеглини, підбіг і, зваливши борця кулаком, заходився буцати лежачого ногами.

— Ну а ти-от за що борешся?! — викликнув Вавило.

— За те, щоб пофарбувати он той паркан у світло-фіолетовий колір! — відповів той, не відриваючись від жорстокої роботи.

— Як, і ти теж?!

Король продовжив опитування борців і на диво виявив, що всі вони б'ються один з одним за те, щоб пофарбувати паркан у світло-фіолетовий колір!

«Дивно, усі прагнуть того самого, а так жорстоко молотять один одного!» — здивувався монарх.

Більш детальне опитування показало, що хоча всі бажають пофарбувати паркан саме у світло-фіолетовий колір, існує невелика розбіжність. Одні впевнені, що треба офарблювати паркан світло-фіолетовою барвою, починаючи справа; інші переконані, що слід профарбовувати паркан у світло-фіолетову масть, починаючи зліва.

Не зумівши вгамувати співвітчизників, збуджених азартом боротьби, король узяв пензель і цебро зі світло-фіолетовою фарбою, що сиротливо стояли біля паркану, і швидко паркан покрасив. Щоб ніхто не міг сказати, що він підтримує одну партію воюючих і виступає проти іншої, фарбування Вавило почав із середини паркану, рівномірно просуваючись в обидва боки.

Але хоч у такий спосіб причина розбіжності була усунута, війна за інерцією протривала ще пару діб (тому що закінчити війну набагато складніше, чим її почати).

Потім терентопці отямилися й ужахнулися. Підраховуючи людські й матеріальні втрати, вони запитували себе: «За що боролися?!» Отямившись і вжахнувшись, приступилися до оплакування полеглих і відновлення зруйнованого.

А у короля Вавила після цього почався нервовий розлад. Скажімо, м'язи його обличчя мимоволі час від часу стали корчити смішні гримаси. Тому цей монарх і залишився в історії під прізвиськом Вавило Нервовий. Зрідка він навіть міг в нервовому припадку жбурнути якусь річ, що підвернулася під руку, в якусь людину, що підвернулася під очі, чого до війни з ним не бувало. Його дружина призвичаїлася спритно ухилятися, тому увійшла в історію під прізвиськом Текля Прошмигуюча.

(Не треба, каже Автор Терентопських хронік, тобто твій, безцінний читачу, покірний слуга, не треба кривити в усмішці рота, не треба іронізувати: от, мовляв, які дурні ці терентопці. Тому що ми, люди Великого Світу, нітрохи не краще. Схопи в нас, у Великому Світі, учасника якої-небудь громадянської війни за рукав і запитай: «За що борешся, брате?» Він відповість щось на зразок: «За світле майбутнє, брате. За щастя людей. За те, щоб людям було краще». Схопи за рукав його ворога і його запитай: «За що борешся, брате?» І цей відповість: «За світле майбутнє, брате. За щастя людей. За те, щоб людям було краще».

І бажаючи, у принципі, того самого, вони продовжать стріляти один у одного. За світле майбутнє... А різниця, по суті, у тому, що один вважає, мовляв, посвітління майбут-

нього треба починати справа; а інший вважає, мовляв, посвітління майбутнього треба починати зліва... У людства не доходять руки побудувати світле сьогодення, тому що воно, людство, достобіса зайняте: бореться із самим собою за світле майбутнє. Люди мільйонами винищують і калічать людей за те, щоб людям стало краще. Ні, ми нітрохи не розумніше терентопців. Може, і дурніше, зітхає Автор. Дурість людей у цьому аспекті показав і Джонатан Свіфт у книзі «Подорожі Гуллівера», де військові колотнечі сталися через розбіжності щодо точки руйнування яєчної шкаралупи.

— Агов, стоп! — ловить Автора на слові педантична Ліва півкуля його мозку. — У Свіфта війни з дурного приводу вели не люди, тобто не звичайні люди, а ліліпути.

— Ліліпути Свіфта від звичайних людей відрізняються тільки розмірами, а в решті такі ж, з такими ж вадами й такою ж дурістю, — відмахується від причіпок Автор.)

А терентопознавець Ім'ян Побатькович Прізвищенко веде далі:

— Третя громадянська війна відбулася в Терентопії у 1702 році.

У короля Жорика Першого було два сини-близнюки: Георгій і Григорій. Кожний з них уважав, що він народився першим, тому саме він має право бути наступним королем. Дійсно, один з них народився на три хвилини раніше за другого, але хто саме — визначити було неможливо, бо під час пологів їх не позначили, а згодом визначити не спромоглися, оскільки вони були схожі як дві краплі пива з однієї пляшки. Або, трохи інакше кажучи, один до другого був «так подібний, як одне яйце Колумба до другого» (за

висловом головного героя гумористичного роману Юрія Тиса «Щоденник народного героя Салепка Лавочки»).

1702-го року Жорик Перший помер, і обоє його нащадки, образно висловлюючись, вчепилися у корону. Половина лицарів підтримала Георгія, решта доспіхоносців стали на бік Григорія. І відбулася та заворушка, яку історики назвали Третьою громадянською війною.

Закінчилася вона за сім місяців, коли втрутилися ремісники й селяни, яких обоє брати закликали до підтримки.

При житті Жорика Першого день народження короля був національним святом, під час якого ремісники й селяни крокували вулицями міст і сіл із плакатами: «Хай живе король Жорик!», «Слава Жорикові!», «Жорику – ура!», «Жорику, Терентопія з тобою!», «Ми любимо короля Жорика!» і так далі. І це не було просте підлабузництво. Жорик Перший дійсно користувався любов'ю народу за те, що провів деякі реформи, котрі поліпшили добробут ремісників і селян.

Обоє принци обіцяли, що вони так само опікуватимуться трудівниками. Обіцянки обох претендентів на трон були цілковито ідентичними, тому трудівники губилися – кому віддати перевагу.

Їхній вибір вирішили вищезгадані святкові плакати. Якби королем став принц Григорій, то плакати довелося б переробляти: «Хай живе король Грицько!», «Слава Грицькові!» і т.д. А якщо королем, мовляв, стане принц Георгій, то нічого переробляти не доведеться, можна використовувати ті самі плакати. Оскільки в ремісників і селян вистачає іншої роботи, і їм не хотілося морочитися

ще й із перелицюванням плакатів, то вони підтримали принца Георгія, і він став королем Жориком Другим.

А принц Григорій, на знак протесту проти свого розгрому, заходився працювати так званим золотарем, тобто вичерпувачем фекалій із нужників. Щоби братові стало соромно за таке приниження близнюка. І тому дійсно стало соромно. Жорик Другий умовляв його кинути це брудне смердюче діло, обіцяв хороші посади, але Григорій на зло йому пропрацював золотарем до самої пенсії...

Четверта громадянська, – продовжує працювати роторентопознавця, – трапилася 1811-го року. Історики ще називають її Сексуальною війною. (Не плутати із сексуальною революцією!) Сексуальною, тому що це було протистояння представників різних статей. Русалки жіночої статі воювали з ельфами чоловічої статі.

Ельфи-самці завжди відрізнялися підвищеною статевою активністю, і не рідкістю були випадки сексуального насильства ельфів над русалками й звичайними жінками, що, звичайно, обурювало представниць прекрасної статі.

1811-го року, за правління Жорика П'ятого, збурення русалок дійшло до критичної межі, і вони оголосили самцям-ельфам справжню війну. Русали чоловічої статі, інакше називані водянниками або водяними, були настільки ледачими, що й пальцем не хотіли поворухнути на захист своїх водних жінок. І довелося русалкам-жінкам самим захищати свою честь.

Голі зеленоволосі красуні об'єдналися в бойові загони, як амазонки, і заходилися нападати на ельфів-самців, топити й каструвати цих волохатих гвалтівників.

Ельфи, рятуючи життя й, гм-гм, відомі органи, озброївшись дрюками й колами, теж зібралися в бойову орду.

І пішли побоїща!

Билися не на життя, а на смерть, так що за два з половиною місяці війни кількість русалок і ельфів скоротилася майже на дев'ять відсотків.

Серед звичайних людей (тобто не водних і лісових) у зв'язку із цією війною теж виникла напруга. Деякі жінки під гаслом «Усі мужики – розпусники» відкрито підтримували русалок. А чоловіки, які в довоєнний час ставилися до ельфів вороже, тепер схилялися до статевої солідарності.

Бачачи, що сексуальна нетерпимість може охопити терентопські міста й села, король Жорик П'ятий узявся утішити баталії між русалками й ельфами в якості посередника в мирних переговорах.

Цілий місяць умовляв тих і інших почати ці переговори.

І, нарешті, у серпні 1811 року в Зюзіфукінському замку в присутності глави держави зустрілися русалка Пульхерія, яка очолювала водних красунь, і ельф Кіндратій, котрий ватажив над волохатими лісовими галабурдниками.

Почалося із взаємних обвинувачень.

Гола зеленоволоса войовниця, грізно розгойдуючи грудами, кричала, що «ці хтиві тварюки безчестять прекрасних русалочок», що «вже неможливо терпіти сексуальні наруги», що «віділлються гвалтівникам русалчині слізки»...

Хмурний лісовий дядько, скребучи брудними нігтями зваляну шерсть, ворухливу від комах, заперечував, що, мовляв, «ці мокрі баби самі винуваті: збуджують голими цицьками, а потім не хочуть віддаватися», і, мовляв,

«хочеш не хочеш, доводиться гвалтувати»; що «якби віддавалися добровільно, той і не було б насильства»; або «прикривали б звабний сором такими плахіттями, щоб плювати хотілося, щоби з душі вернуло – і ніхто б на них не поласився»; і, мовляв, «проти інстинктів не попреш»; і, мовляв, «нелюдяно вбивати й калічити самців за те, що природа породила їх самцями»...

Пульхерія сказала, що перемир'я можливе тільки у випадку, якщо ельфи дадуть гарантію, що згвалтування припиняться раз і назавжди. Кіндратій відповів, що такі гарантії він дасть, якщо русалки обіцяють не пручатися, а добровільно виконувати сексуальні прохання ельфів, а інакше таким гарантіям гріш ціна, тому що, коли тебе спокушає голизою така красуня, стерпіти неможливо. Навіть зараз, під час переговорів, Кіндратій не може, мовляв, гарантувати, що не спробує оволодіти Пульхерією, така вона апетитна.

Жорик П'ятий запропонував: нехай русалки й ельфи переселяться в різні райони країни, щоб їм один з одним не зустрічатися. Але й ті й інші відмовилися залишати рідні місця й обживати резервації.

«Що ж придумати...» – знову заговорив був король, але ельф перебив. Розпачливо скрикнувши: «Ой, хлопці, не можу терпіти, мною оволодів інстинкт!», він хтиво накинувся на русалку Пульхерію. Вона, крутнувшись і махнувши грудьми, збила гвалтівника з ніг ударом лівої цицьки. Та він не вгамувався, підхопився і знов... Тож лицарям, котрі супроводжували главу держави, довелося збудженого лісовика схопити й зв'язати.

Розв'язати цю проблему й привести Сексуальну війну до кінця вдалося завдяки чарівному засобу Гектора Манюні.

До Жорика П'ятого явився потомствений чарівник Маркел Гекторович Манюня й повідомив, що його покійний батько Гектор Манюня, котрий почив два роки тому, колись придумав чудодійну рідину, за допомогою якої русалки можуть позбутися чіплянь ельфів. Варто бризнути на збудженого ельфа або будь-якого іншого самця цим зіллям, і він на кілька годин робиться імпотентом і втрачає всякий інтерес до протилежної статі. Досить манесенької крапельки, що потрапить йому на шкіру, і він доценту безпечний. Треба, мовляв, навчити русалок виготовляти й мати при собі Засіб Манюні, і ніякі згвалтування їм більше не будуть страшні.

І дійсно, Маркел Манюня відкрив голим красуням рецепт чарівної рідини, згвалтування припинилися, і Сексуальна війна закінчилася. «Ми втішили борню між татарами та московитами», – констатує бог Юпітер у передмові до четвертої книги епопеї «Гаргантюа та Пантагрюель» Франсуа Рабле. Перефразовуючи, можна сказати, що Засіб Манюні втішив у Терентопському королівстві борню між русалками та ельфами.

Цим засобом користувалися й звичайні жінки, коли їм доводилося бувати в місцях проживання ельфів. Якби в королеви Зіньки Третьої 1738-го року було таке зілля, її б не згвалтував ельф Филимоцько в Корявому лісі.

– Про згвалтування королеви Зіньки Третьої я повідаю в щосі сорок четвертому за назвою «Лісовий колектив Рабіновича», – пояснює Автор, на кілька секунд перебивши терентопознавця. – Можливо, до речі, що саме те

згвалтування й надихнуло Гектора Манюню на винахід такого засобу. І ще додаю, що якби такий засіб був під рукою принцеси Зіночки ввечері двадцятого вересня тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року, то їй не довелося б відбиватися від Бандюги цеглиною. Вибач, що перервав, Ім'яне Побатьковичу. Продовжуй.

І той продовжує:

— Крім цих чотирьох так званих громадянських війн у Терентопії були дві спроби розпалити революцію й скинути самодержавство. Перша спроба мала місце 1874-го року, друга – 1919-го.

Перше старання підняти народ на революцію утнув не хто-небудь, а сам король Вітько. Цей вінценосець знав, що в прогресивних західноєвропейських країнах у моді революції, і з нетерпінням чекав, коли ж ця передова мода докотиться до рідної Терентопії. Дуже королю хотілося, щоб і його країна була передовою, прогресивною, не пасла задніх, наздоганяла Західну Європу. Але Терентопія усе жила тихим патріархальним життям без усяких тобі прогресивних революцій. Бачачи, що народ ухиляється від революцій, від модного прогресу, монарх вирішив сам підштовхнути підданих на повалення своєї влади. Вже так йому пеклося, щоби Терентопія в прогресивності не поступалася всіляким там Франціям, Німеччинам і іншим Італіям.

І от, 1874-го року, 13 квітня, король Вітько вийшов на вулиці Жорикбурга із плакатом: «ГЕТЬ КОРОЛЯ! УСЯ ВЛАДА – АБИ КОМУ!» Щоби піддані не подумали, що це государ так пустує, Вітько зробив те, що згодом робитиме його нащадок Жорик Дев'ятий – змінив до невпізнанності свою зовнішність за допомогою перуки, накладних вусів і

бороди, гриму й чужого плаття. І, невпізнаний городянами, заходився агітувати – закликати до повстання проти самого себе.

Але, на прикрість монархові, його народ виявився жахливо консервативним, відсталим, не передовим. Оскільки замість того, щоб «повстати проти самодержця й скинути його тиранічну владу», народ просто відібрав у короля плакатика і набив королю синці на обличчі, приказуючи: «Оце тобі революція! Оце тобі "геть короля"! Оце тобі "клята тиранія"!»

І хоч король Вітько був засмучений тим, що терентопці виявилися такими непрогресивними, такими відсталими від європейської моди, у глибині душі йому було утішно, що народ так його любить. Прикладаючи компреси до синців, монарх ласкаво бубонів: «Бач, як боляче вони б'ють за свого государя! Чудові сучі діти!». Потім на здивовані питання щодо синців відповідав, що спіткнувся й вдарився обличчям об скульптуру, котра зображувала його самого.

Другу спробу підняти народ на революцію проти монархії вступив 1919-го року якийсь червоний комісар із Великого Світу, що випадково зайшов до Терентопії. (Пішов у кущики попісяти, виявив таємничі двері... І опинився в країні, де при владі був «контрреволюційний елемент»). Власне, у цього червоного комісара червоною була тільки-но фізіономія, а фуражка, куртка-шкірянка, штани-галіфе, чоботи й маузер були чорними.

Як він ні мітингував, як ні палив із маузера в піднебесся, як ні рвав на грудях тількика, надихнути трудовий елемент на боротьбу за світле майбутнє йому не вдалося. Він репетував: «Землю – селянам!» – «А вона й так наша»,

— знижували плечима терентопські фермери. «Майстерні — робітникам!» — волав він. «А вони й так наші», — посміхалися ремісники.

Не знайшовши в столиці «свідомого трудового елемента», комісар відбув у терентопську глибинку, де його сліди загубилися. Одні говорили, що він потрапив на зубок монархістові-велетневі-людожерові; інші казали, що він схаменувся й заходився розводити на фермі домашніх єдинорогів...

Ну й нарешті, — наближається до завершення своєї лекції терентопознавець Ім'ян Побатькович Прізвищенко, — згадаю про одну дивну заворушку, що сталася не настільки давно, як уже згадані, — в 1989 році. Цього року на славне місто Дримпельзябськ напала таємнича кочова орда, котра прийшла начебто зі східних степів. Жителі Дримпельзябська героїчно захищали від цієї таємничої дикої орди рідне місто, не щадячи киселю свого. Особливо в обороні відзначилися тридцять три пекарі, які влучно метали в брудних агресорів липке тісто. Войовничі кочівники, приголомшені героїзмом дримпельзябців, відступили й пішли у степи. Більше ця кочова орда ніде не з'являлася. Що це було за полчище, звідки узялося й куди зникло — геть невідомо. Дехто подейкував, що це, мовляв, було войовниче плем'я диких кочових бухгалтерів. Але такі чутки не тільки нічого не пояснювали, але ще більше все заплутували. Таємниця орди не була розгадана, але місту Дримпельзябську за героїчну оборону Жорик Дев'ятий присвоїв почесне звання: місто-герой. Так що іншим містам залишалося тільки заздрити. А в столиці один із майданів, той, де розташоване міське управління міліції, в 1992 році був перейменований на майдан Тридцяти Трьох Дри-

мпельзябських Тестометальників (раніше він називався майданом Трьох П'яниць, але вже давно ніхто не пам'ятав на чию честь і з якого приводу він одержав цю першу назву). От і все, що я міг сказати, не вдаючись до подробиць, щодо терентопських бойових заворушок, – закінчив лекцію терентопознавець.

– Щодо безкровної перемоги дримпельзябців над таємничими супостатами, – додає Автор, – мені згадалися рядки з англійської комедії початку сімнадцятого сторіччя «Лицар Полум'яніючого Макогона» Френсіса Бомонта:

З пером на шапці, з офіцерським києм
Я в бій повів бійців та знов із бою
Їх вивів без утрат, якщо не забачати,
Що дехто дуже насмердів зі страху.

Автор терентопознавцю, звичайно, дякує, вручає гонорар, обіцяє й надалі звертатися до нього за допомогою й прощається. Ім'ян Прізвищенко зникає.

Але повернемося, читачу, у День Шляхетного Мордобою – 5 жовтня – 1995 року.

Уже із самого ранку столиця була прикрашена світло-коричневими державними прапорами, державними ж гербами (тобто зображеннями темно-коричневого Крилатого Равлика в світло-коричневому полі), квітами й транспарантами. У тому числі:

«НАРОД І ЛИЦАРІ – ЄДИНІ!»,

«ЛИЦАРІ – МУСКУЛИ, ШЛЯХЕТНІСТЬ І РО-
МАНТИКА НАШОЇ ЕПОХИ!»,

«ЛИЦАРІ – ПЕРЕДОВИЙ АВАНГАРД МОНАРХІЇ!»,
«СПИСИ – НАША ЗБРОЯ!»,
«УДАРИМО КОПИТОМ ПО БЕЗДОРІЖЖЮ Й НЕХ-
ЛЮЙСТВУ!».

І таке інше.

Прогулянки публіки розважали оркестри, ансамблі й окремі музиканти, котрі виробляли мелодійні звуки на вулицях, у скверах і парках.

На майдані Жорика Четвертого – найбільшому жорик-бурзькому майдані – теслі вчора цілий день стукали сокирами та молотками й спорудили велику дерев'яну сцену, на якій нині ввечері відбудеться великий концерт поп- і рок-музики за участю як зірок терентопської естради, так і талановитої самодіяльності.

А в Стайні Опері та Балету цього вечора звучатиме клавесинова музика у виконанні дракона Інокентія Карловича. Про що з Інокентієм Карловичем у Гірчичній печері домовився ще 24 вересня заступник адміністратора Стайні Опера та Балету Лазар Касянович Дулівка (якщо читач пам'ятає, про це розповідалося в щосі двадцять сьомому за назвою «Парсуна суцїги»). Усі квитки на цей концерт уже розкуплені.

Але наймасовішим видовищем, наміченим на День Шляхетного Мордобою, буде, звичайно ж, лицарський турнір, у якому крім лицарів Напівкруглого Столу візьмуть участь і багато незалежних лицарів з усієї Терентопії. Гінці Річарда Неголеного два тижні роз'їжджали країною, скликаючи на турнір металевих вершників, хоча в цьому скликанні, мабуть, не було потреби: усі й так знали, що в День Шляхетного Мордобою в Жорикбурзі, як завжди, буде традиційне ристалище. І на це дійство, що відбудеться на

найбільшому стадіоні, усі квитки теж вже давно були розкуплені, і нині спритні діляги спекулювали ними, піднімаючи ціну вдвічі, втричі.

А на майдані Панурга пройдуть показові виступи двох катів: Інкогнітечка та Анонімечка. На добровольцях із публіки вони продемонструють свою майстерність як у катуванні кремовими тортами, так і в повішенні на елегантній шибениці...

— Невже будуть добровольці? — дивується Ліва півкуля авторського мозку.

— Обов'язково будуть, — відповідає Автор.

Серед добропорядних жорикбурзьких городян були мазохісти та випендрьожники, які бажали зазнати безболісних та нешкідливих тортур, не вчиняючи злочинів. Вони б навіть самі заплатили катам, щоб ті їх повісили ненадовго або побили по обличчях кремовими тортами. Але комерційне використання шибениці й тортурних тортів було заборонено законом. Це коли тебе вішають або б'ють за злочин — соромно; а коли ти піднімаєшся на ешафот, не зробивши ніякого злочину, просто для того щоб повипендрюватися або насолодитися відчуттями, — це зовсім інша справа, уважали мазохісти й випендрьожники. Тільки під час показових виступів катів по святах ці ентузіасти могли як добровольці з публіки піддатися настільки звабним для них безпечним карам, будучи безневинними перед законом. І до того ж — цілковито безкоштовно...

(До речі, у 1962-му році терентопські медики з'ясували, що терентопські шибениці можуть бути корисні при лікуванні проблем із хребтом. Тому тепер такі шибениці, але менші та удосконалені, є у лікарнях, поліклініках, амбулаторіях і санаторіях королівства; і там на них ві-

шають не кати, а медики, і не правопорушників, а пацієнтів. І медичні повішення, на відміну від катівських, там усіма сприймаються, звісно, як просто медичний захід, а не ганебне покарання.)

Приблизно о десятій годині ранку у дворі Королівського замку поблискувала начищеними доспіхами юрба лицарів. Крім тридцяти восьми доспіхоносців Напівкруглого Столу, цю юрбу складали й більш чотирьох сотень незалежних лицарів, що встигнули прибути в столицю на турнір. Інші ще продовжували прибувати.

Король хотів перед початком турніру присвятити в лицарі новачка й виголосити якусь важливу промову.

Чекаючи на Жорика Дев'ятого, герцог Абрам, акомпануючи собі на улюбленій гармошці, співав лицарські комічні куплети, а решта, посміюючись, слухали. Монарх вийшов у двір з будинку замку в ту хвилину, коли герцог Абрам проспівав:

Ти казала: під балконом
Зможу вбити я дракона.
Я прийшов – а то бджола.
Підманула, підвела.

Його Величність був у панцирі, тому що теж мав намір змагатися на ристалищі.

Першим ділом, привітавши лицарів і подякувавши за увагу до турніру, він присвятив у лицарі хлопця, на щиті якого був зображений білий пивний кухоль у чорному полі. Хлопець устав перед главою Напівкруглого Столу на коліна, а король поклав йому на плече свій меч і вимовив:

– Присвячую вас у лицарі! Відтепер ви йменуєтеся: лицар Мкого... тьху... лицар Мгоко... тьху... лицар Мбого... –

Та просто Мгоцько, щоби не мучити пам'ять і не ламати язика, – шепнув Мгобокбекбе Зямалагович Гальба.

– ... лицар Мгоцько, або Лицар Пивної Кружки! Устаньте, лицарю!

Так колишній пивний келих-мовець офіційно зробився терентопським лицарем.

Другим ділом, Жорик Дев'ятий виголосив промову:

– Зараз відбудеться традиційний лицарський турнір на стадіоні. Бажаю всім успіху на цьому ристалищі. Але хочу зауважити, що прояви лицарської доблесті не повинні обмежуватися тільки участю в турнірах. Зараз у країні така ситуація, я б навіть сказав, тривожна ситуація, коли лицарі зобов'язані проявити себе патріотами й прикласти всі свої сили й здатності до порятунку батьківщини від загрозливих небезпек. Усі ви вже напевно знаєте, що вчинено злочин, якого ще не бувало: викрадено яйце дракона. Організатор викрадення намагався винести це яйце у Великий Світ, і тільки внаслідок щасливого випадку – завдяки тому, що я в потрібний час опинився в Каменіані – цього виносу вдалося запобігти. Однак підступний лиходій з яйцем десь зник і затаївся, очікуючи моменту, коли зможе здійснити свій мерзенний план. А чим загрожує для нашої батьківщини потрапляння драконячого яйця у Великий Світ, ви розумієте. Коли до рук Великого Світу потрапить такий незаперечний доказ існування Терентопії, наша улюблена країна буде викрита й зазнає експансії, якщо не збройної, то культурної та ідеологічної. Завдяки нашій конспіративній автономії, нам вдалося зберегти такий духовний клімат, таку відносну моральну чистоту, яких у Великому Світі давно немає. Та там і були вони тільки в романтичних книжках. У Великому Світі лютують насильство, зло-

чинність, наркоманія, екологічні катастрофи, знищення флори й фауни, війни, тероризм... І коли вони нас викриють, уся ця погань заюшить і в Терентопію. Тому що всякому, хто мало-мальськи знає вдачу та історію Великого Світу, відомо, що Великий Світ хлібом не годуй, а дай йому заразити своїми пороками й хворобами нові території. Жахливо навіть уявити, що чекає на нашу благословенну Терентопію, якщо викрадене яйце дракона буде винесено за Державні Двері! Цього не можна допустити! Міліція вже зайнята пошуками яйця й злочинця. Але й ми, лицарі, не маємо права залишатися осторонь. До того ж міліція не має фізичної й технічної можливості охопити пошуками всю територію країни. Тому я закликаю всіх лицарів Терентопії відправитися в пошукову експедицію, яка триватиме доти, поки яйце, або що вилупилося з нього драконеня не буде знайдено. Що стосується незалежних лицарів, то вони можуть займатися пошуками на власний розсуд, де хочуть і як заманеться. А для лицарів Напівкруглого Столу я продумав план пошуку, з яким детально ознайомлю під час завтрашньої наради Напівкруглого Столу. Сьогодні по закінченню турніру всі лицарі, що прибули в Жорикбург, одержать ксерокопії портрета розшукуваного злочинця, що той портрет по пам'яті намалював талановитий художник, дракон Інокентій Карлович, за що всі ми йому маємо бути вдячні. У першу чергу обшукуйте ті населені пункти, де немає міліції, куди не надходить столична преса, глухі, забуті, відірвані, так би мовити, від нашої цивілізації. Ну й, звичайно, у процесі пошуку не забувайте, якщо буде потреба, вчиняти подвиги. Хоча наша країна не загрузла в безодні насильства й жорстокості, як Великий Світ, однак і в нас бувають прояви лиходійства й

несправедливості. От, наприклад, до мене дійшли чутки, що у районі колгоспу імені Савелія Другого з'явився людожер. Слід розібратися із цією інформацією, і, якщо вона підтвердиться, знешкодити канібала. А з Яєчнеяснинської області вчора прийшло дивне повідомлення про появу там піратського вітрильника. Звідки в Терентопії, країні сухопутній, морські пірати? Та ще біля Яєчні-Ясної, де крім дощових калюж і колодязів і водойм-от, начебто, немає. Теж варто розвідати й вжити заходів. А в Корявому лісі, кажуть, бешкетує якийсь розбійник Робін Овоч зі своєю шайкою: відбирає гроші в проїжджих і перехожих. Теж привід для лицарського подвигу. Коротше кажучи, приходьте на допомогу скривдженим, знешкоджуйте й карайте кривдників. Я ж, залишаючись у столиці, триматиму руку на пульсі експедиції й координуватиму пошуки, одержуючи від вас телеграфні повідомлення й посилаючи повідомлення вам на провінційні телеграфи до запитання. Ще є в мене особисте прохання: якщо під час мандрівок попадеться вам нерозмовляюча тварина, якої ще немає в моєму зоопарку, спробуйте її впіймати і живою-здоровою доставити мені. Особливо це стосується чудовиськ із Окраїнних Земель. Цю масштабну лицарську операцію з пошуків драконячого яйця я пропоную назвати Великою Яєчною Експедицією. От, мабуть, і все, що я праг сказати перед початком турніру. Ну, а тепер – гайда на стадіон!

Як читачеві вже відомо, уперше думка про пошуки лицарями викраденого драконячого яйця мигнула під зеленою пластмасовою короною ще в Гірчичній печері, як тільки Його Величність довідався про викрадення. Потім ця думка зміцнилася в королівській бібліотеці при перечитуванні Жориком Дев'ятим сторінок книги про пошуки ли-

царями Круглого Столу чудотворної чаші за назвою Святий Грааль. А після вчорашньої бесіди вінценосця з детективом Папірусюком король остаточно вирішив: час. Отут Автор змушений повернутися на кілька днів назад, щоб ознайомити безцінного читача з новинами розслідування.

25 вересня портрет шахрая, намальований драконом Інокентієм Карловичем, був розтиражований на ксероксі, копії були роздані співробітникам столичної міліції й відправлені в міліцейські відділення в інших населених пунктах, розклеєні на дошках оголошень, афішних тумбах і т.д. У цей же день Жорик Дев'ятий з Варлаамом Папірусюком скликали прес-конференцію, де повідомили жорикбурзьких журналістів про результати розслідування викрадення драконячого яйця й роздали їм зображення розшукуваного злочинця із проханням опублікувати у своїх виданнях.

У результаті таких дій у міліцію стали надходити свідчення громадян, що бачили розшукуваного то там, то сям.

Одна бабуса повідомила, що впізнала в людині, зображеній на плакаті, свого мешканця, який наймав у неї кімнату близько трьох тижнів до 20 вересня. Назвався Валентином. З ранку йшов по справах, а вертався ввечері. А двадцятого рано вранці зібрав свою картату валізу, розплатився з хазяйкою квартири й пішов, сказавши, що, можливо, незабаром повернеться; ну, а якщо не повернеться протягом трьох годин, виходить, кімната йому більше не

потрібна й бабуса може здати її комусь іншому. Більше вона його не бачила й нічого про нього не знає.

Такий собі Кір Сірник, екскурсовод із Жорикбурзького краєзнавчого музею, прийшовши до міліції, заявив, що людина, яку розшукують, із групою туристів відвідала цей музей майже з місяць тому. Екскурсовод його, може, і не запам'ятав би, у нього досить ординарна зовнішність, але той виявив велику допитливість і багато розпитував, особливо про драконів і драконячі яйця. Екскурсовод йому розповів, що яйце, яке він бачить, не справжнє, а восковий муляж, виготовлений майстром Ігорем Слюноплюєвим, а справжнє зараз можна побачити в Абрикосовій печері в Каменіані, де живуть дракони Щелепенко й Агнеса. Розповів про строки й умови інкубації драконячих яєць. Екскурсоводові навіть сподобалася допитливість цього туриста. Екскурсант виявився настільки допитливим, що навіть вивідав домашню адресу Ігоря Слюноплюєва...

Дізнавшись про це, Папірусюк знову навідався до Слюноплюєва, і від його дружини почув, що зображена на портреті людина прагла поспілкуватися з її чоловіком, і вона відповіла, що той перебуває в санаторії «Кришталеві Джерела», в Апчхиградській області. Відвідувач, схоже, засмутився, і пішов.

Такий собі Ян Чопик, що працює в пункті прокату театрального й карнавального одягу та іншого, повідомив міліціонерам, що упізнав у намальованому чоловіка, який увечері сімнадцятого вересня узяв напрокат концертний костюм: фрак, штани, сорочку й краватку-метелика, а також розкладного столика, строком на добу, залишивши в заставу нашійний золотий ланцюжок. А ввечері вісімнадцятого все це повернув, розплатився й забрав заставу.

Такий собі Ераст Бандурень, охоронець міської в'язниці, признав у малюнку індивіда, який зустрічав відпущеного з місця позбавлення волі Бандюгу ранком вісімнадцятого вересня...

Легальний злодій Богдан Топець (кличка Горбок), співробітник салону злодійських послуг «Золоті Пальці», повідомив, що спілкувався з намальованим незнайомцем у ресторані. Той пригощав його спиртними напоями й розпитував про тутешніх злодіїв, з'ясовуючи, хто з них найвідчайдушніший без гальм. Горбок, якому напої занадто розв'язали язика, про що він тепер жалкує, повідав незнайомцеві, що найвідчайдушнішим є Бандюга, який тепер, як звичайно, мовляв, сидить у в'язниці, але скоро повинен, мовляв, вийти на волю, якщо не утне чогось, за що йому продовжать строк.

Інші громадяни повідомляли, що бачили намальованого то там, то сям: у магазинах, у пунктах харчування, просто на вулицях... Але, на жаль, бачили тільки раніше 20 вересня.

Ці повідомлення не давали відповіді на головне питання: куди злочинець подівся після того, як покинув у Великих Дрібках автомобіль таксиста Жилбилова.

Про всякий випадок, Варлаам Оникійович навідався в корчму «Під Мідним Забралом» і допитав Мойсея та Бертю Роженкранців, прийомний син яких, то пак покійний Бандюга, спілкувався з розшукуваним незнайомцем і був його посіпакою. Але, як і припускав міліцейський полковник, нічого стосовно цієї справи старі йому повідомити не змогли. Бандюга не тільки нічого їм не казав про спільника, але й взагалі вже кілька років з ними не

зносився, уникаючи їхніх докорів щодо його паскудної поведінки.

4 жовтня слідчий Папірусюк знову зустрівся із главою держави й, повідавши про все це, виразив подив:

– Навряд чи намальований живе вдалині від людей, десь у лісі, як самотній звір, харчуючись ягодами й грибами. Ні, я певен, він перебуває в якомусь населеному пункті. Він далеко не всі гроші, виручені за так званий концерт у Стайні Опері та Балету, віддав Бандюзі за яйце, у нього, за моїми розрахунками, залишилося досить коштів на оренду помешкання, на покупку харчів і іншого. Але якщо він мешкає у населеному пункті, наймає кімнату, чи квартиру або й будинок, робить покупки, то чому ж ніхто про нього не повідомив міліції й не затримав? Може, він улаштувався в такій глухомані, де немає міліції й куди не надходить столична преса. На жаль, міліція не має такого величезного контингенту співробітників, щоби ретельно обшукати усю територію країни п'ядь за п'яддю.

– Я підключу до розшуків лицарів, – повідомив полковникові рудий бородань у пластмасовій короні. – Я вже давно це вирішив, але чекав, коли пройде турнір у День Шляхетного Мордобою. Не вистачало, аби ми через одного негідника скасували свято. Цього понеділку усі мої лицарі відправляться на пошуки яйця дракона й будуть шукати доти, поки воно не буде знайдено...

До речі, читачу, в 1995 році День Шляхетного Мордобою випав на четвер, а в найближчий понеділок було 9 жовтня.

5 жовтня, після того як король у доспіху виголосив вищепредставлену промову, лицарі окульбачили свій непарнокопитий транспорт і перемістилися на стадіон, де й відбувся лицарський турнір.

Турнір тривав близько восьми годин.

Для того, щоб Терентопські хроніки були максимально докладними, Автор скрупульозно перелічить усіх лицарів, які в той день розважали публіку своїми боями.

Крім тридцяти дев'яти доспіхоносців Напівкруглого Столу, імена яких читачеві вже відомі й тому не мають потреби у поданні (включаючи Жорика Дев'ятого й Лицаря Півної Кружки), там були й наступні незалежні лицарі:

Бова Герцогевич, Роман Харківський, Лицар Малих Золотих Тарганів, Авакумович Платиновий Зуб, Овер'ян Шухляда, Гіві Качелі, Г.М. Аполлонов, Лицар Веселої Ніздрі, Петруха, товариш Непийкакаколу, Анатолій Кіловат, Артемій Харитонович, Лицар-з-родимкою-біля-правої-ніздрі, Джонатан Клізменко, Василь Кіпоть, граф Жменька, Улас Германович Невіглас, Тавтологіченко, Льова Зодіак, барон Моня Тонний, Аванес Єревян, Лицар Пухнатоного Замку, Владислав Кім, Лицар-з-прозорим-щитом, Регімантас Жемайтіс, граф Хтознакий, Гарасим фон Антуражський, Дем'ян Вальтерскотський, Антуан де Кабанюк, Гордій Прізвищеносець, Лицарчук, Опанас Таке-прізвищещоневимовиш, Марко Дергачівський, Гурій Міліпуд, пан Афіногенович, герцог Агов'яктебетам, Лицар Пластилінового Списа, граф Дормидошко, Євграф Граф'єв, Євдоким Бутильчеллі, Чингіз Чан, Чорно-білий Лицар, Сіро-буро-малиновий Лицар, Євстафій Купріянович Горобиневич, Євстигнійко, Автанділ Чупик, Ван дер Єремеєв, Лицар Неголеного Пупка, барон Боренька, Микола

фон Блазень, Валентин Солоницівський, Максиміліан Аполлінарійович Дзиглик-Табуретський, Єлисей Дженджик, Омелян Дженджуристий, Юхимович, барон Пупок-Свежегнійопольський, Сергій Місевра, Леонід Наріжний, Олександр Павлюченко, Геннадій Круглов, Сергій Григор'єв, Андрій Савченко, Вадим Котеленець, Юрій Земляний, Євген Земляний, Шодовлат Сухробов, Валерій Левченко, Віктор Полуектов, Михайло Ряполов, В'ячеслав Кофанов, Абажурчук, Бабов, Вабитович, Гаванян, Давальний, Евакуаценко, Жабенятинський, Забагатенко, Ібісов, Їдальнюк, Йменник, Кабальний, Лабіринтян, Мабутькало, Набавляйченко, Оазисов, Павіанченко, Рабо-власникодав, Саблін, Табакін, Убавляйко, Фабзавкомов, Хазяїнович, Царенко, Чавило, Шабашидзе, Щабель, Юбіляров, Яблукожерченко, Ящірколов, Юстицько, Щучий, Шусть, Чхатько, Цькувакало, Хутірчук, Фюзеляжман, Уярмленчук, Тьохкало, Сьорболюб, Рятунковий, П'ятсотенко, Ощадливий, Ньюйоркін, М'ячиковський, Льоховський, Кюветко, Йтисько, Їхній, Іщекало, Зяючий, Журічук, Ешелонман, Дьоготішвілі, Гущинський, В'яну-чий, Бязьєв, Аякжекало, граф Павло Недоречний, Леопольд Самоук, Олекса Хочнехоч, Лицар Якоїсь Хріновини, Христофор Колотун, Тимур Шафа, Пантелеймон Старогубов, Радій Парноніздрий, герцог Онисим З., Лицар Поштової Скриньки, Никодим Приборкувач Глистів, Адам Комп'ютеренко, Силантій Липка Губа, Ахмед Зільберкукін, граф Баронов, барон Графов, Феофілакт Філофейович Філаретський, Ванька Мальбрук, дон Кисляк Апчхи-градський, Хуан Тимофійович Зубчастий, Іван Іванович, Оберон Ковальчук, Просперо Ткачук, Охрім Чингачук, Петренко Мармуровий Кулак, Софронович, Борщук-

Пампушка, граф Едуард Чепурун, Казимир Подвірський, Лемюель Маманов, Макар Макаронов, Трістан Анатолійович Нічогенько і Геннадій Хоханов.

Як ти бачиш, безцінний читачу, на відміну від лицарів Напівкруглого Столу, які традиційно усно зветься за титулами і іменами, з додаванням, якщо треба, прізвищ, незалежні лицарі використовують у своїх найменуваннях і прізвища, і по батькові, і псевдоніми...

Тут перераховані тільки ті незалежні лицарі, які ратоборствувалися на турнірі, а не всі, котрі прибули цього дня у столицю. Прибуло набагато більше, але турнір не гумовий, його не можна розтягувати до масштабів, коли він стане обтяжливим і для лицарів і для глядачів. Тому серед прибулих у столицю незалежних лицарів проводилося жеребкування. Так із декількох сотень претендентів був обраний 161 щасливчик. Щоб у сумі з лицарями Напівкруглого Столу число учасників було круглим: 200 людей. Отже, перерахованим випав жереб битися, решті – бути просто глядачами. Тільки, на відміну від інших глядачів, лицарі-глядачі не купували квитків і насолоджувалися видовищем безкоштовно.

Ті лицарі, яких під час турніру збивали з коня або із власних ніг, уважалися переможеними, такими що програли, вибували з подальшої боротьби й теж переходили до категорії глядачів.

Таким чином, до фіналу турніру глядачами стали всі лицарі, крім двох фіналістів.

Якщо ти чекаєш, безцінний читачу, що Автор цього так званого епосу представить тобі докладний репортаж про даний турнір, то Автор повинен тебе розчарувати: йо-

му нудно описувати подібні побоїща. Можливо, спостерігати лицарські турніри забавно, але описувати...

Ну, виїхали, ну, зітнулись, ну, звалив один одного, ну, знову виїхали, ну, знову зітнулись, ну, знову хтось когось звалив, ну, знову виїхали, ну, знову...

Занудство, одне слово, занудство.

Тим більше, лицарські турніри багаторазово описувалися в історико-пригодницьких романах, і Авторіві Терентопських хронік не хотілося б, як папузі, повторювати ці описи. Терентопські лицарські турніри принципово не відрізнялися від тих, із книжок, тому, якщо тобі, безцінний читачу, так приспічило прочитати опис турніру, що невміч терпіти, схопи роман, наприклад, Вальтера Скотта, і вичитай з нього турнірні сцени, замінюючи тамтешні імена терентопськими. Харків'янин Леонід Чернов (Малошийченко) у своїй гуморесці «Всесвітня історія спорту», надрукованій 1927-го року у харківському журналі «Червоний перець», щодо тих середньовічних ристалищ написав отаке:

«Улюбленим спортом того часу були турніри. Позакохувавшись до нестями в прекрасних панн, лицарі збиралися десь біля замку, одягали на себе величезні самовари (так званий панцир) і во славу зоряних очей починали штрикати один одного списами. За переможеного вважався той, хто наприкінці бою мав у череві найбільшу кількість дірок. Червона троянда прекрасної пані була нагородою для переможця. Переможений задовольнявся думкою, що зустрінесться зі своєю дамою на тім світі. Переможець же не ловив тав тут, на цій грішній землі (аліментів тоді ще не було)».

Одна з несхожостей цього турніру із тими, мабуть, у тому, що тут турнірні мечі й наконечники списів були тупими, зі щільної гуми, а в середньовіччі гуми не було. Як ти розумієш, читачу, це нововведення було зроблено для того, щоби запобігти травматизму, щоби нікого з нинішніх лицарів на турнірі не спіткала трагічна доля французького короля Анрі Другого, якого граф Монтгомері ненароком смертельно вразив списом не в брову, а в око. (А придворний астролог Мішель Нострадамус пророкував же, що участь у турнірі для монарха погано скінчиться, але король Анрі легковажно відмахнувся від пророцтва. От і не вір після цього астрологам!) Друга відмінність: сучасні терентопські лицарські панцири обладнані зсередини ефективними прокладками-амортизаторами, які майже повністю виключають можливість травм від падіння з коня. У середньовічних панцирах, зрозуміло, таких удосконалень не було.

Отже, докладних просторікувань про турнір тут не буде. Але, припускаючи, що безцінному читачеві хочеться знати, як виступили на ристалищі вже знайомі йому персонажі – барон Аркадій, Річард Левове Копито, Лицар Півної Кружки й Жорик Дев'ятий – Автор видасть деци-цію інформації.

Лицар Півної Кружки, то пак Мгобокбекбе Зямалагович Гальба, перейшов до категорії глядачів о 14 годині 27 хвилин 06 секунд, коли його з Ігоря Святославича збив списом граф Хтознаякий; після чого він (не граф і не кінь, а Мгобокбекбе) приєднався до коханої Естер, яка, як і обіцяла, прийшла повболівати.

Жорик Дев'ятий, то пак Георгій Георгієвич Мирополкович, перейшов до категорії глядачів о 15 годині 57

хвилин 46 секунд, коли його збив з ніг гумовим мечем лицар Павіанченко; після чого король приєднався до дружини Зіньки й дочок: Зінулі й Зіночки.

Барон Аркадій, то пак Аркадій Левович Глімпельштейн, перейшов до категорії глядачів о 17 годині 31 хвилину 32 секунди, збитий з Людовика списом Анатолія Кіловата; після чого свіжий шмокиконський барон приєднався до дружини Оксани й сина Бориса Аркадійовича.

Річард Левове Копито, то пак Річард Ілліч Лойковицький, перейшов до категорії глядачів о 17 годині 32 хвилини 02 секунди, збитий з ніг мечем (гумовим, зрозуміло) барона Бореньки.

У фінал вийшли: Лицар Поштової Скриньки й Сіро-буро-малиновий Лицар.

Чемпіоном цього турніру став Лицар Поштової Скриньки. Чемпіонський кубок за традицією одержав із рук королеви. А другому фіналістові вона ж вручила почесний диплом фіналіста.

Коли Зінька Одинадцята вручала диплом, то тільки дуже хороше виховання утримало її від того, щоб шугнутися від лицаря з відразою. Тому що від нього нестерпно смерділо часником. І правило хорошого тону перешкодило їй сварливо висловити витязеві, що це жлобство й егоїзм — явитися в громадське місце, де велике скупчення людей, і неабияк нажертися перед цим сморідного овочу.

Королева й припустити не могла, що якби не часник, Сіро-буро-малиновий Лицар взагалі не зміг би взяти участі у турнірі. Адже він був не зовсім звичайною людиною. Але цієї його, так би мовити, часникової таємниці безцінний читач довідається з розділу тридцять шостого за назвою «Що начудив Хома Лукич».

Можливо, безцінний читачу, ти очікував, що чемпіоном виявиться Лицар Півної Кружки. Можливо, тебе засмутило, розчарувало або навіть обурило, що перемогу одержав не хтось зі знайомих тобі, а якийсь невідомий, що не є навіть членом колективу Напівкруглого Столу. Але не може Автор спотворювати правду на догоду твоїм очікуванням. Яким би тямущим і кмітливим не був колишній келих-мовець, він робив тільки перші кроки на лицарському поприщі, був, що називається, «без ночі не тутешній», не мав турнірного досвіду. Тому, якби Автор збрехав, що він став чемпіоном, ти повинен був би подумати, що Автор усе це вигадує, а не бере з терентопської дійсності. Але ж ці Терентопські хроніки не менш правдиві, ніж інші книги про чарівні паралельні світи!

— Не розумію, для чого треба було поміщати отут список імен незалежних лицарів, що брали участь у турнірі, — гарчить Права півкуля авторського мозку. — Очевидно ж, що читач їх однаково не запам'ятає, та й нахріна йому їх запам'ятовувати; а по-друге, переважна більшість цих персонажів ніде більше в Терентопських хроніках не згадуватиметься. Стало бути, у цьому не було жодної практичної необхідності. Просто порожня витрата простору рукопису й читацького часу.

— З тим, що читач їх не запам'ятає, і що вони, здебільшого, ніде більше не з'являться, я з тобою згодний, Права, — киває верхньою частиною організму Автор. — Я утнув це не в силу практичної необхідності, а з бажання дотриматися традицій епосів. Тому що для епосів типовим є наявність списків, складених із досить великої кількості імен або назв. Тому, будучи, так би мовити, нехай і доморослим, нехай і свіжоспеченим епосистом...

- Ким? – перепитує скрупульозна Ліва півкуля.
- Еее... Епосцем...
- Ким? – знову перепитує внутрічерепний предмет.
- Еее... Епосяком...
- Ким?
- Еее... Епосителем...
- Ким?
- Еее... Епосонавтом...
- Ким?
- Еее... Епосарем...
- Ким?
- Еее... Епосником...
- Ким?
- Еее... Епосчиком...
- Ким?
- Еее... Епосатом...
- Ким?
- Еее... Епосавцем...
- Ким?
- Еее... Епосургом...
- Ким?
- Еее... Епосюном...
- Ким?

– Еее... Ну, тим, хто складає епос. Не знаю, як цю спеціальність назвати одним словом. Отож, будучи цим самим, нехай і початківцем, я вважаю своїм обов'язком дотримуватися традицій, закладених моїми попередниками на цім поприщі. А однією із традицій, як я вже зауважив, є вкладання в епоси списків із досить великої кількості імен чи назв, навіть при тому, що більшість цих імен чи назв ні-

де більше в тексті не спливають. Я міг би навести чимало прикладів, але для економії місця наведу тільки три.

Перший: у давньоєврейському епосі, який християни називають просто Книгою (грецькою – Біблією), в десятому розділі Книги Буття є в наявності досить великий список імен дітей, онуків та правнуків Ноя (першого зі знаменитих суднобудівників і мореплавців). До речі, один з його онуків зветься Гомером; але це, звісно, не той Гомер, що склав давньогрецькі епоси, а інший, більш прадавній і менш відомий. Я нарахував у тому списку сімдесят чотири імені, але не гарантую, що не збився в підрахунку.

Другий приклад: знаменитий список загонів грецького війська, які вирушили на війну з Троєю на тисячі ста вісімдесяти шести кораблях у другій пісні давньогрецького епосу «Іліада» того Гомера, який не внук Ноя. («Я список кораблів прочитав до середини», – зізнався з цього приводу поет Осип Мандельштам у вірші «Безсонниця. Гомер. Пружинясті вітрила...»). Йому підтакує Борис Гребенщиков у своїй пісні «Північний колір»: «Список кораблів ніхто не прочитає до кінця; кому це треба...» А у романі «Московіада» Юрія Андруховича щодо того списку сказано: «Дайте мені хоч якось виборсатися звідси – тоді й питайте про все на світі, скажімо, скільки кораблів і під якими назвами спорядили греки на Трою. Але поки що лишіть мене з тими греками...»)

Третій приклад: у давньоірландському епосі, у сазі «Битва під Алмайне» є присутнім список імен героїв, що загинули в зазначеній у заголовку битві, навіть із доданням імен їхніх батьків та дідів. (До слова, в деяких сагах ірландського епосу згадується, що, мовляв, давні предки ірла-

ндців колись жили на території сучасної України, а потім перекочували в Західну Європу. Але вчені вважають, що це не більше ніж легенда, яка виникла через те, що слово “scot”, яким називали себе кельти Британських островів, зокрема й ірландці, всього однією літерою відрізняється від слова “scit”, яким називали стародавніх мешканців України – скіфів.)

Більшість імен і назв за межами списків у цих творах не фігурують, і мало знайдеться читачів (або взагалі не знайдеться) які знають ці списки напам'ять і можуть, не дивлячись у книгу, повторити. Проте, майстри слова вважали за правильне помістити там ці списки, і не полінувалися це зробити. Бо, читачу, якщо навіть небилиці насичувати такими скрупульозними подробицями, то в читача виникає ілюзія, що автори не узяли все це зі стелі, й не висмоктали з пальця, а почерпнули хоч і невелику частину викладеного з реальної історії. А вигадникам приємно, коли їхні вигадки читачі приймають за чисту монету.

А якщо скрупульозні подробиці пристібати до явних небилиць, продовжує Автор, то виникає комічний ефект. Цим прийомом часто-густо користувався Франсуа Рабле. Наприклад, розповідаючи в двадцять сьомому розділі першої книги епопеї «Гаргантюа та Пантагрюель», як зухвалий монах брат Жан поперечиною від хреста перебив загін лицарів короля Пікрохола, Рабле дає ретельний патологоанатомічний опис смертельних травм, отриманих жертвами (Рабле, котрий був, крім іншого, анатомом, добре знався на таких речах). У читача з почуттям гумору така скрупульозність в описі небилиць не може не викликати сміху. І усіляких списків у творі Рабле чимало.

— Переглядаючи цей твій список, — говорить Права півкуля, — я бачу, що ти, громадянине Авторе, вирішив частково полегшити собі завдання, і замість того, щоб придумувати імена геть усіх персонажів, всунув туди, у тому числі, імена-з-прізвищами декількох реальних людей, що зустрічалися на твоєму життєвому шляху, деяких з котрих уже, на жаль, немає серед живих, і декотрих, на щастя, живих: родичів, сусідів, друзів, приятелів, знайомих...

— Збіг імен-і-прізвищ літературних персонажів з такими в реально існуючих особистостей не вважається правопорушенням, не заборонений ні кримінальним кодексом, ні конституцією, тому я мав повне право діяти таким чином.

— А я зрозумів, — зауважує півкуля Ліва, — що ряд прізвищ ти утворював зі слів із словнику, беручи спочатку по першому слову на кожну букву, а потім по останньому. Наприклад, першим словом на букву «а» є «абажур», з нього ти зробив Абажурчука, останнім словом на букву «а» є «аякже», з нього ти зробив Аякжекала; першим словом на букву «б» є «баба», з нього ти зробив Бабова, останнім «бязь» — відповідно Бязьєва. І так далі.

— Ну й у якому статуті, правилі, законі, приписанні, постанові тощо сказано, що це заборонено?

— Ні в якому.

— Отож.

По закінченню турніру всі лицарі, як і було обіцяно, одержали розтиражований на ксероксі малюнок дракона Інокентія Карловича — портрет організатора викрадення

драконячого яйця, тобто суб'єкта, що замовив Бандюзі це злодійство, й оплатив крадіжку.

Потім лицарі розійшлися святкувати в пункти громадського харчування: корчми «Під Мідним Забралом» і «Під Рятівною Мухою», каварні, їдальні, ресторани... Лицарів у той день було так багато, що одна корчма не могла їх усіх погостювати.

Мгобокбекбе й Естер пішли в корчму «Під Мідним Забралом», тому що обіцяли (ти пам'ятаєш, читачу?) відвідати старих Роженкранців.

Погостювавши там, поспілкувавшись зі старими, угамувавши голод, закохана парочка перемістилася на майдан Жорика Четвертого, де вже відбувався концерт поп- і рок-музики.

Читачеві відомо, що 18 вересня 1995 року на, так би мовити, фальшивому концерті так званого Траляляліні в Стайні Опері та Балету були присутні, крім інших, Естер і її кохана пивна кружка. І що той день в оперному театрі закінчився прекрасним концертом фортепіанної музики у виконанні дракона Інокентія Карловича. Отож тепер Автор повідомляє, що той виступ дракона дуже сподобався й Естер, і її кружці. Тому тепер після лицарського турніру дочка корчмаря з коханим лицарем хотіли б сходити в той же оперний театр і на концерт клавесинової музики у виконанні того ж музиканта. Але, на жаль, не могли. Тому що заздалегідь квитків не купили, а коли спохватилися, усі вже були розпродані. От і довелося замість класичного концерту податися на естрадний безкоштовний, куди квитки не були потрібні.

Залишаючись прискіпливим педантом, Автор називає декількох артистів і музичні групи, що брали в ньому

участь. Там виступали співаки й співачки: Орест Нержавіючий, Віриней, Тимофій Безкрайній, Параска Чарівна, Парфен Прихильник, Цецилія, Еміль Хахашкін, Євлампія, Місаїл Показник, Солоха Комірець, Микола Бацман, Наталка Тютюн і Інга де Біла; групи: «Атмосфера», «Безбарвні гітари», «Інконтровотобл інконвінйонс», «Дрямсиньлоїд у кишені», «Перегрінус Тіс», «Група № 0,5», «Спіймай облизня», «Неначебто», «Чавунні шнурки»...

— Пам'ятаю-пам'ятаю, — вигукує Ліва півкуля авторського мозку, — в «Чавунних шнурках» грав на бас-гітарі молодий міліціонер Захар Полуящиков.

— Цілком правильно, — хвалить пам'ять Лівої Автор.

У ту хвилину, коли наша закохана парочка вийшла на концертний майдан, на сцені була саме група «Чавунні шнурки», яка виконувала пісню «Цукровий цвях»: Захар Полуящиков і інші музиканти люто трясли довгими патлами, а вокаліст і лідер групи Богдан Пасмо, жагуче вчепившись у мікрофона, вивергав текст...

Автор (не тексту цієї пісні, а Терентопських хронік) не може не сказати кілька слів про тексти пісень «Чавунних шнурків».

Вирішивши створити рок-групу, Богдан Пасмо вивчив тексти пісень багатьох груп з Великого Світу. І помітив, що в деяких тамтешніх груп тексти дуже мрячні за змістом, або взагалі безглузді, просто начебто абияк заримований набір випадкових слів. Але при такому текстовому безглуздю, деякі групи, що співають незрозумілу нісенітницю у Великому Світі, досить популярні й мають безліч фанів.

Пасмо ухвалив рішення піти тим же шляхом, тим більше, що складати пісень, у яких є рими, але нема рації, простіше, чим пісень, у яких є й те й інше.

І Пасмо став рясно майструвати тексти за тим же рецептом, за яким готував страви кухар поміщика Ноздрьова в поемі Гоголя «Мертві душі»:

«Видно, що кухар керувався більш якимось натхненням і клав перше, що потрапляло під руку: чи стояв біля нього перець – він сипав перець, чи капуста попалася – сунув капусту, пхав молоко, шинку, горох – словом, катай-валяй, було б гаряче, а смак якийсь, вірно, вийде».

Пасмо пхав у свої тексти будь-які слова, за які випадково зачіпалися його мозкові звивини. Частенько він просто навмання розгортав орфографічний словник і наосліп тикав у нього пальцем: те слово, яке втрапило під ніготь, і йшло в пісню.

І в традиційних терентопських піснях (деякі з котрих уже представлені читачеві у восьмому щосі) був присутній нонсенс, але в піснях групи «Чавунні шнурки» не було нічого, окрім нонсенсу. За абсурдністю вони не поступалися тому римованому тексту, що є другим розділом першої книги епопеї «Гаргантюа та Пантагрюель» веселого Франсуа Рабле.

І уяви собі, безцінний читачу, що серед шанувальників цієї групи були такі, які ухитрялися в цьому повному абсурді знаходити, як їм видавалося, глибокий філософський сенс, глибокодумні натяки, аналогії й асоціації. Це підтверджує наступну тезу: у будь-якій нісенітниці можна, якщо дуже захотіти, побачити філософський сенс, про який не підозрює й сам автор нісенітниці. Самонавіяння – сильна річ! Найекзальтованіші фани навіть почали нази-

вати Пасма «новим філософом», «гуру» і «пророком нового покоління». Пасму це було приємно, але одне викликало його досаду: що сам він не був знайомий з тою філософією, яку приписували йому шанувальники. Він став подовгу просиджувати, вчитуючись у свої абсурдні тексти й намагаючись виявити в цьому наборі слів ту глибину, про яку патякали фани. І якщо після довгого корпіння над яким-небудь рядком йому починало видаватися, що він угадує в ньому якийсь сенс, він був задоволений і казав собі: «Ай да Пасмо! Ай да сучий син!»

От тобі для прикладу, безцінний читачу, текст вищезгаданої пісні «Цукровий цвях». Особисто Авторів Терентопських хронік, то пак твоєму покірному слугі не вдалося виявити в ній сенсу, але, може, ти маєш чималі криптоаналітичні здібності, і тобі поталанить більше.

Кефір отой гойдався як небритий
І всі сварили каруселлю піч
Діра дурила рило над коритом
Думки надувши, наче могорич
Не треба баяти, що чхають коридори
Не треба розфарбовувати кіз
Не треба, адже в синьої потвори
Уже не пахне нафталіном ніс
Усе це цілковито не пернато
Мереживних комашок повний рот
Але скакати зась об цім, хлоп'ята
Бо камені ждуть кучерявий флот
З тобою ми заковані в нірвану
Але з пластмаси пір'я одкровень
П'ять киснів кинувши в ніздрю шаману
Вони вже збудували новий пень
Гнучкою дудкою струмок лякати треба

Красивий палець пурхнув у вікно
Не вір кроту, що колупає небо
А я дірявив цегляне вино
Ми музику жбурнемо в бісектрису
Корявим салом мучачи кульбіт
Хоча курортники намилують маркізу
Хоча диплом свистить, а вухо спить
Безмежжя липне до пухкої пані
Хрумтить душа та булькає астрал
Ех, довести б, що штопори рум'яні
А капці п'яні, наче капітал
Та треба лізти, бо трамвайний кокон
Потіє в думці грішного хруща
І на світань плює сталевий локон
Що вже три дні нема на нім куща

Естер і Лицар Півної Кружки поставилися до пісень «Чавунних шнурків» з почуттям гумору, потанцювали на майдані під ритмічні звуки, «відтягнулися й протяглися», виражаючись молодіжним сленгом.

А по закінченню концерту (уже за північ) перемістилися в лицарський гуртожиток.

Там на них очікував неприємний сюрприз.

Відімкнувши ключем свою квартиру № 303, відкривши двері та вмикнувши світло, Лицар Півної Кружки з Естер остовпіли.

У квартирі лицаря Мгоцька був цілковитий розгартіяш. Усе шкереберть: дверцята шафи й тумбочки розчухнуті, шухляди витягнуті та випорожнені, на підлозі валялися скинуті з полиць та шухляд речі, серед яких були, наприклад, і світлини юного Бандюги, подаровані Мгоцькові Роженкранцями.

— Хто це отут «погосподарював», поки нас не було?! — вжахнулася Естер.

І одразу ж під столом знайшовся рудий кіт Мурло. Хоча було сумнівно, щоб кіт міг відчинити тумбочку й шафу, але через брак іншої версії, Мгоцько з Естер вирішили, що кіт непомітно прошмигнув у квартиру, коли Лицар Пивної Кружки з неї виходив, і, будучи замкненим у чужій обителі, виявив невдоволення таким варварським способом.

Мгоцько з подругою, повернувши Мурла його хазяям — Остапу Окрошколюбу із дружиною, — навели порядок, після чого настала їхня друга ніч кохання...

А Автор повідає читачеві істину, якої не знали Мгобокбекбе з Естер. Істина полягає в тому, що запідозривши Мурла у вандалізмі, закохані звели на нього наклеп. Мурло дійсно непомітно прошмигнув у їхню квартиру. Але не тоді, коли Лицар Пивної Кружки виходив із неї, направляючись на лицарський турнір, а коли лицар із коханою повернулися з турніру, тобто тільки-но, коли квартира вже була жертвою обшуку, у проміжок часу поміж відчиненням дверей і вмиканням світла. Не маючи інших версій, крім котячого бешкетування, наші герої навіть і не думали шукати справжнього винуватця. Автор сподівається, що він заінтригував читача й цією таємницею. Хто був цей винуватець? Що він шукав у квартирі Лицаря Пивної Кружки? Які висновки зробив з обшуку? І як це вплине на подальший хід подій? Про це читач довідається аж у щосі п'ятдесят шостому за назвою «Заручниця мрійника».

(До слова, згадавши про ніч кохання Мгобокбекбе й Естер, Автор вважає своїм обов'язком зауважити, що хоча в сексуальному аспекті вони почали жити як чоловік і

дружина, офіційно вони поки не одружилися, тобто не пройшли ні церковного обряду вінчання, ні цивільного обряду розпису в ЗАГСі. Офіційно вони розпишуться й одержать відповідні штампи в паспортах уже в наступному 1996 році, приблизно за три місяці після повернення до Жорикбурга, по закінченню Великої Яєчної Експедиції Лицаря Пивної Кружки та знаходження Естер у... Ні, де Естер пропадатиме в період з 13 жовтня по 6 листопада 1995 року, Автор поки читачеві не скаже, поки це таємниця, необхідна для інтриги. А до відвідування ЗАГСу в лютому 1996 року, ці закохані перебуватимуть у неплатонічних, але не оформлених законом близьких стосунках. Як Шекспірівська Джульєтта і її коханий Клавдіо.

«Ти, Авторе, здається, помилився, – поправляє Права півкуля авторського мозку, – бовкнувши, що коханого Джульєтти кликали Клавдіо. Усім відомо, що його кликали Ромео».

«Ні, – заперечує Автор, – Ромео та Джульєтта в одноіменній п'єсі Шекспіра обвінчалися, хоча й таємно. А от із Клавдіо Джульєтта співмешкала й завагітніла від нього, будучи не вінчаною. Але, звичайно, я маю на увазі не італійську Джульєтту з міста Верони, а австрійську Джульєтту з міста Відня, у п'єсі Шекспіра "Міра за міру"».

«А», – каже Права півкуля, згадавши, що веронська Джульєтта, дійсно, була не єдиною Шекспірівською героїнею з таким іменем.

Якщо ти, безцінний читачу, мав честь прочитати «Міра за міру», або бачив спектаклі чи фільми за цією п'єсою, то тобі відомо, що за позашлюбне співжиття із Джульєттою бідолаху Клавдіо присудили до відрубання голови. І голова була відрубана. Але ця що набула автономії голова

була не частиною організму коханого Джульєтти, а частиною організму якогось пірата, якого підсунули під сокиру ката замість Клавдіо. Так що для закоханих ця халепа закінчилася щасливо. Чого не скажеш про обезголовленого морського розбійника. Втім, розбійник не дожив до контакту своєї шиї з лезом сокири, оскільки ще до цього контакту помер від лихоманки.

Адже це дійсно велике щастя – залишитися в живих після того, як тебе присудили до страти. Таке щастя, наприклад, пережили російський письменник Федір Достоевський і український Остап Вишня. Цих славних літераторів, що не скоїли жодних злочинів, нелюдські власті засудили до розстрілу. Але потім, слава Богу, замінили переміщення в могили переміщенням у концтабори, звідки за роки обидва літературні генії повернулися живими.)

Наостанку, закінчуючи цей розділ, Автор повідомляє читачеві, що концерт клавесинової музики, який дав у День Шляхетного Мордобою дракон Інокентій Карлович, мав великий успіх: слухачі влаштували овацію й завалили крилатого музиканта квітами. Крім квітів від публіки, він дістав і грошовий гонорар від Лазаря Дулівки, заступника адміністратора Стайні Опери та Балету.

Після концерту до дракона підійшов незнайомий чоловік, який пред'явив йому посвідчення керівника філармонії в місті Ямитививівнаваноніполі, столиці Футилекрюмського герцогства, і запропонував Інокентію Карловичу дати концерт у тій філармонії. Але про це Автор трохи докладніше скаже в щосі сорок третьому за назвою «Народний людоджер».

ЩОСЬ ВОСЬМЕ

Терентопські застільні

— Ти засумувала? — засмутився Лицар. — Давай я
проспіваю тобі в розраду пісню.
Льюїс Керролл, «Аліса в Задзеркаллі».

— ... Давай хором співати. Я повеселів.
Євгеній Шварц, «Урочисте засідання».

Будь-який день будь-якого року.

У попередньому щосі, сьомому, за назвою «Корчма "Під Мідним Забралом"» Автор пообіцяв тобі, читачу, що представить для прикладу трохи терентопських пісень, які жителі підпільного королівства виконують хором під час застіль, як правило, після вживання спиртних напоїв. І отут Автор втілює дану обіцянку.

Правда, Автор представить пісень не повністю, а частково. Пісні, як відомо, складаються із двох компонентів, один з яких називається текстом, а інший мелодією. Автор представить лише тексти, тому що мелодії позначаються нотами, а нотною грамотою Автор, не маючи музичної освіти, на жаль, не володіє.

Правда серед текстів, що містяться нижче, немає згаданої в минулому щосі «Балади про доблесного лицаря Адама, злого дракона та гарну даму», оскільки Автор планує представити її читачеві в щосі тридцять п'ятому за назвою «Єдинорогарський колгосп».

Тірлі-помпірлі та тірлі-помполк
Жив в Терентопії князь Мирополк.

Тірлі-помпірлі та тірлі-помпін
В мандри Європою вирушив він.

Тірлі-помпірлі та тірлі-помпав
Книг пребагато він там назбирав.

Тірлі-помпірлі та тірлі-помпав
В книжках про лицарів він прочитав.

Тірлі-помпірлі та тірлі-помпер
Країну змінив на книжковий манер.

Тірлі-помпірлі та тірлі-помпесть
Від нас Мирополку пошана і честь.

Здіймання склянок

Склянки підніmemo й вип'єм коньяк,
А той, хто не вип'є, той просто кізяк.

Склянки підніmemo й вип'єм вина,
А той, хто не вип'є, той купа лайна.

Склянки піднявши, п'ємо самогон,
А той, хто не п'є, той какашок вагон.

Склянки підніmemo й пива ковтнем,
А хто не ковтне, просто гною об'єм.

А той, хто не п'є, той смердючий сортир.

Склянки піднімаємо, чай п'ємо,
А той, хто не п'є, той — екскремент.

Склянки піднімаємо й вип'ємо какао,
А той, хто не п'є, той... такий, що й
не підбереш!

Дві неголені корови

(повітроплавно-тваринницькі куплети)

Дві неголені корови,
Пролітаючи крізь хату,
Загубили три підкови
І квітневу ще зарплату.

Дві неголені корови,
Пролітаючи крізь хату,
Не знайшли оті підкови,
Їх пригнітило це надто.

Дві неголені корови
Бризкали слізьми у вату.
Бач, підкови були нові,
І зарплата, бач, багата.

Дві неголені корови,
Пролітаючи, не кайтесь.
Пролітасти всіх країн,
В стадо поспіхом єднайтесь!

(жорстокий романс)

Ми пили пиво з Федькою й таранькою.
У тіні банки швендявся тарган.
Таранька Федьці до смаку, як банка,
Як банка пива, плюс іще стакан.

А той тарган, мабуть, був спец в любові,
Вигадник еротичних викрутас,
Адже тараньці, не сказавши й слова,
Серденько запалив, як ловелас.

Її торкав вусами похітливо,
Всіляко загравав отой любас...
І на столі, у тіні банки пива,
Тарганові таранька віддалась.

Ревнивий Федька не пробачив зради!
Тараньці з хрустом мізки відкусив!
А ловеласа в піні без пощади
Як той німий Герасим утопив!

Лицарювання

Ми своїх прекрасних дам
Не дамо у кривду!
Хрусь по мордах ворогам!
Розімнем в повідло!

Ми драконів не страшімось!
Не побиті гадами.
«Зуби» є у нас на них, осьь,
Ті що в піхви вкладені!

Ми на лицарським турнірі
Ворушили списками.
А вже потім пили, пили,
Пили... Згодом пісяли.

Любки панцирі розверсті
Залатають саме в строк,
Накують шкарпеток з жерсті,
Був щоб в замку затишок.

Політ паровоза

(орнітологічний марш)

Наш паровоз вперед летить,
Мчить, не страшачись злих слівес!
Гній вабить його кожду мить,
В якому він клює овес.

Нехай летить пернатий друг,
І гній клює, і дзьоба мух.

Наш паровоз вперед летить,
Ретельно крилами маха.
Під ним юрба людей кипить,
До його щебету глуха.

Нехай летить пернатий друг,
І гній клює, і дзьоба мух.

Наш паровоз роззявив дзьоб,
Неясно цвенькнув в льоті плину,
І хвостиком телепнув, щоб
Вниз капнуть посліду краплину.

Нехай летить пернатий друг,
І гній клює, і дзьоба мух.

Рояль у кущах

(дещо вульгарний романс)

Колупаючи нігтем в ніздрі,
Ви сказали: «Ах, друже мій,
Заспіваймо романс на зорі.
Я не дуже-то кваплюсь домів».

Я сказав, як сякнув на пісок:
«Ах, панянку, який сюрприз!
Ніжний милий ваш голосок
Є дорожчим мені за приз».

Рукавом ви витерли ніс
І сказали: «Ах, друже мій,
Ах, співаймо про дивний той ліс,
Що росте в світі наших мрій».

«Я від захвату вже очманів,
О панянку, це справді шик!
Мальовничо лузга з гарбузів
Так присохла до ваших щік!»

Пукнув гучно я й плюнув в кущі,
Освіжаючи цю пастораль,
І по клавішах пальці пустив.
Бач, як томно озвався рояль!

оманс співали ви, а я шалів!

Бадилля та насилля

(мрячна пісня заслужених герцогів)

Я заслужений герцог смішного союзу,
Ти – звичайна графиня трудів,
Та коли я вступаю в ряди кукурудзи,
Ти врубасяся також туди.

Там, не знаючи сорому, пестимо вату,
Ревучи «Інтернахрініал»,
І куєм кукурудзу, бо ж треба кувати
Кукурудзи зелений метал.

Потім грузнемо ми у не зіграних спорах,
Тих, що краще вже їх і не знать,
В результаті чого трахбабахає порох,
Й ти шепотиш: «Ліпи його мать!»

Я ліплю його мать. От закінчена ліпка,
І готова скульптура от:
Броньовик, на нім мать, пальці жмакають кепку.
Мать на бій спокушає народ!

«Буде битва, – говориш ти, – просто у Паску.
Будь, заслужений герцог, герой!
Ужену тебе в ласку! Озуй себе в каску,
Затули амбразуру губой!»

Сполохнуть грозові очманілі сюжети –
В кукурудзі нестриманий бій...

...
Буде хлюпати борщ в кобурі...

Я поправлю неспішно бюстгалстук на шиї
І вступлю в рукопашний злий сон...
І відступлять мілорди, зашивши траншеї
Й еполети зірвавши з кальсон.

Буде різко й зухвало хрумтіть кукурудза
Під копитом гнідого клопа...
І завмру я, заслужений герцог союзу:
Під осколок секс-бомби попав.

Самозахист без цьомкання

(жорстокий романс)

Ви йшли вздовж алеї надвечір,
І місяць гілля лоскотало,
Троянди, ці липня предтечі
Пелюстки згорнули в сувій.
Казала ти дещо про Гріга,
Бетховена, Баха, Шопена,
Чуттєво стискаючи книги,
І пестив його погляд твій...

Він бачив твій бархатний локон,
Що вився край вушка колечком.
Натхнений романтики током,
Шепнув він: «Один лише цмок...»
Ти враз зашарілась як перець,
І крикнула враз: «Гріховодник!
Розпусник! Самець! Сластолюбець!
Маніяк ти, спокусник жінок!»

І гарною ніжною ручкой
Так бахнула сильно в щелепу,
Що він на шипи та колючки
В розарій звалився ничком.
Кричала ти: «Аби я знала,
Що ти жеребець похитливий...»
І лик той ногами топтала,
І цілилась в ніс каблучком...

Коли в нього пхала булавку,
Та книжками била у зуби,
Коли ти альтанку і лавку
Громила його головою,
Він мляво благав, щоб пробачить,
Турчав, що «я більше не буду»,
І клявся, що помилку бачить,
Милуючись слізно тобою...

Був ранок, ти стишилась тоді.
(А може, вже сили не стало?)
Ти тихо сказала: «Ну годі,
Тебе я прощаю. Забудь».
Від в'яза його відв'язала
І з рота вже вирвала кляпа,
Вже зонтик йому не встромляла
Меж ребер в широку ту грудь.

Він виплюнув зламані зуби,
Поправив обривки одежі,
Лизнув посинілії губи
І з ніздрів висякував кров.
Сконфужено ти посміхнулась,
І знизала зимно плечима,
До моря нараз відвернулась,
Сказавши: «Гуляємо знов»...

І бесіда йшла про Гогена,
Ван Гога, Дега, Модільяні.
І сонце світило скажено.
І вранішніх пташок чуть спів...
Він бачив твій бархатний локон,
Що вився край вушка колечком.
Натхнений романтики током,
Хотів цілувать... та не смів!

Пісня про те, чого цій в пісні немає

У цій пісні не буде ні слова
Про людей, що шмагали крупу,
Про папір, що зварила корова,
І рушницю, як пряник, сліпу.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

Геть ніщо не дізнаєшся з пісні
Про той камінь, що стрибнув на днях,
І вдову, що могла в піднебессі
Збудувати бавовняний шлях.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

Не співатиму, тож не просите,
Про того, хто розрубав дим,

І про те, як просіять крізь сито
Із галушок збудований дім.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

У цій пісні чудесній, прекрасній
Жодних свідчень немає об тім,
Як варенням намазатись рясно,
Шкіру тручи котищем простим.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

І тим більше нема інформацій,
Як підстригти волосся жука,
І про те, як у носі длубаться,
Сівши зручно на злого бика.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

Не чекайся почути про бабу,
Що убила дракона цебром,
Або про помаранчеву жабу,
Що жила під алмазним горбом.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні

Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

Тут співатися зовсім не буде,
Як два лицарі їли букет,
І про те, як шриньзякобубудець
Зимкукуру сховав у буфет.

От про що, от про що
Ти з цієї пісні
Не дізнаєшся ніщо,
Хоч кричи, хоч трісни.

Так про що же тоді оця пісня?
Слухай пильно, не кажу дарма.
Пісня ця виняткова є, звісно!
В ній про те... ЧОГО В ПІСНІ НЕМА!

Звичайно, цей десяток пісень є лише дуже малою частиною від багатого пісенного надбання Терентопського королівства. Звичайно, вони репрезентують це надбання дещо однобоко. У читача може скластися після прочитання цих текстів омана, начебто в Терентопії геть усі пісні суцільно жартівні, абсурдні й несерйозні. Це не так. Є й серйозні, і драматичні, і навіть трагічні, при виконанні яких слухачі, а іноді й виконавці ридають. Але оскільки даний Терентопський так званий епос Автор намагається робити веселим (виходячи із тези, що сміх корисний для здоров'я, а здоров'я є одним із найважливіших для людини факторів), то й пісень для цього щось підібрав саме таких.

Дурнуваті тексти цих пісень викликали в свідомості Автора Терентопських хронік, тобто твого, безцінний читачу, покійного слуги, згадки, по-перше, про висловлення

російського поета Олександра Пушкіна: «Поезія, прости Господи, має бути дурнувата»; а, по-друге, про чотиривірш терентопського поета Франческо Губанедурського «Переваги»:

Люблю я веселу дурню-глупоту
На вус намотать чи повісити на вушка.
Хотів би я мешкати в Парнаській саду
І лірою, бач, окалачувать грушки.

До речі, пісня «Бадилля та насилля», хоч і є доволі абсурдною, показує, що терентопцям, принаймні деяким з них, знайомі революційний роман «Мать» Максима Горького та скульптурна ленініана.

— У піснях «Здіймання склянок» і «Рояль у кущах», — каже раптом Права півкуля авторського мозку, — згадуються явища, м'яко кажучи, не апетитні, тобто здатні відбити апетит і навіть викликати нудоту під час трапези в людині з підвищеною гидливістю. Навіть дехто з твоїх персонажів, громадянине Авторе, в інших розділах цієї книги, зауважує, що недобре під час застіль згадувати про такі нудотні явища. І ТАКІ пісні потрапили до категорії терентопських ЗАСТІЛЬНИХ? Це якось дивно.

— Це пов'язано з такою рисою терентопського національного характеру, як прагнення зберігати традиції, що дісталися від предків, — пояснює Автор. — Не сучасні терентопці стали першими виконувати хором цих пісень під час застіль, а їхні предки. І коли на одній, образно висловлюючись, шальці терезів опинилася традиція, а на іншій гидливість, то переважила все ж традиція.

Оскільки застільні пісні співаються часто-густо після вживання спиртних напоїв, то Автор скаже тут кілька слів і

про сп'яніння. Про людину, що вжила дуже багато алкоголю, кажуть, що вона мервецьки п'яна. Автор вважає таке порівняння несправедливим, оскільки мерці спиртного не п'ють. Деякі мерці п'ють кров (або натуральну, або як в сучасному Терентопському королівстві, сурогатну); вони називаються вампірами, або упірями, або вурдалаками, і таких меншість. Але навіть упирі не п'ють горілки, самогону і тому подібного. Переважна ж більшість мерців, які називаються звичайними небіжчиками, не п'ють ані крові, ані горілки, ані кефіру (де, як Автор чув, теж присутній алкоголь, але в дуже малесеньких і нешкідливих дозах), і взагалі нічого не п'ють, навіть води. Через те трупи п'яними не бувають. Вони хронічні непитущі. Тому порівнювати п'яного з мерцем – це наклеп на мерців. Правильніше про людину, що не вжила ані краплі спиртного, сказати, що вона мервецьки твереза.

– У мене з цього приводу є сумнів, – каже Ліва півкуля. – Хіба не можна мерця назвати п'яним, якщо перед смертю він випив, наприклад, горілки, і в його крові присутній алкоголь?

Автор замислюється, чухає потилицю і, нарешті, відповідає:

– Я думаю, що навіть у цьому випадку мерця не слід називати п'яним. От дивись: припустимо, хтось розлив на підлогу самогон і витер цю калюжу ганчіркою. Ганчірка просякнута самогоном, в ній присутній алкоголь. Але нікому і на думку не спаде на цій підставі називати ганчірку п'яною. Або пляшка горілки. Алкоголь усередині неї є? Є. Але яка розсудлива людина назве пляшку п'яною? П'яним об'єкт, що містить в собі алкоголь, називають тільки в тому випадку, якщо об'єкт живий. А якщо не живий, то п'яним

не називають, навіть якщо алкоголю в ньому повнісінько. Будь то пляшка горілки, будь то ганчірка, просочена самогоном, будь то труп, який випив перед смертю спиртного. Як сказала одна з героїнь гумористичного роману Євгена Гуцала «Позичений чоловік» (першої частини трилогії про пригоди Хоми Прищепи – надлюдини з колгоспу «Барвінок»): «В пляшку по самісіньку шийку наливають горілку, й то не п'яніє...»

– Як на мене, в такому аргументі присутня логіка, – погоджується Ліва, яка до логіки ставиться з пієтетом.

Цей розділ про пісні Автор закінчує абзацом про пісні ж, але не лише застільні. Не дуже давно Автора зацікавило: а скільки існує пісень про його рідне місто Харків? Зробивши розшуки, Автор виявив приблизно 100 таких пісень. Ні-ні, читачу, Автор не збрехав, не перебільшив і не обмовився. Дійсно, близько сотні пісень про Харків він почув на власні вуха. Складених різними композиторами і поетами. У різних темпах, ритмах і стилях. Від шансону до хіп-хопу, від класичних вальсів до року, зокрема і важкого металу. Як українською, так і російською мовами. Харків не є найбільшим і найвідомішим містом на земній кулі. Тому Автор може припустити, що про міста крупніші і популярніші складено ще більше пісень, може, по кілька сотень, а може й тисячі. Але і одна сотня – це теж не хухри-мухри, теж число солідне. Чи не так, читачу? А після того, як Автор зробив ті розшуки і підрахунки, з'явилося ще кілька нових пісень про Харків. І з'являються новіші. І, напевно, з'являтимуться ще. Отже, розпочата вже друга сотня.

ЩОСЬ СОРОК ЧЕТВЕРТЕ

Лісовий колектив Рабіновича

– Вибачте, пане розбійнику!.. Прошу марно не лякати мене: я знаю, навіщо ви сюди прийшли!
Осип Сенковський, «Висячий гість».

Зазвичай я рідко згадую про ельфів, і це єдиний раз, коли я спробував написати про них.
Льюїс Керролл. 3 листів до знайомих дітей.

– Даруйте, але ельфів було вже багато, і їхнє подальше розмноження не передбачене п'ятирічкою.
Володимир Маяковський, «Лазня».

Якби люди могли жити, не знаючи грошей!
В. Домонтович, «Франсуа Війон».

15 жовтня 1995 року – березень 1996 року.

«... Порив вітру змушує кленовий листок тріпатися на його рідній гілці, начебто рибка на гачку вудки. Деякі з його двійників від цього подуву відірвалися від гілок і закружляли на вітрі незалежними метеликами. Гарний, розмальований осінню кленовий листок смикається, але поки пуповина черешка не відривається від матері-гілки. Мати-гілка через пуповину черешка живила кленовий листок соками, одержуючи ці соки зі стовбура...

Стовбур клена...

Якби в кленового листка були вічка, то зі своєї висоти він побачив би, що до стовбура рідного клена прив'язані мотузками дві людини.

А якби в кленового листа були чуйні вушка, то крізь шум вітру й шелест двійників він, може, розчув би розмову прив'язаних.

– Треба дивитися правді в очі: ми пошилися в дурні, – каже один із них, – не виявили необхідної уважності, от розбійники й захопили нас зненацька.

– Дивитися правді в очі, говориш? – перепитує інший. – Якби отут з нами був наш колега барон Андрій Цинік, він би на це напевно поглузував: "Я не окуліст, щоб дивитися в очі. Але також не гінеколог і не проктолог, інакше мені довелося б дивитися правді в... соромно сказати куди".

Під час розмови обоє вовтузяться, ворухаються, намагаючись звільнитися від пута, і мотузки дійсно поступово слабшають.

– Наскільки я зрозумів, крім отамана цієї шайки, усі решта мотоциклістів – ельфи.

– Так, пики в них типово ельфійські. І де вони тільки мотоциклів набрали?!

Прив'язані – лицарі. Про це свідчать їхні одягнені у доспіхи тіла. Кроках у п'ятьох від клена на землі валяються мечі, списи у футлярах, щити, на одному з яких намальована чорна бабка у світло-блакитному полі, а на іншому – біла цибулина в полі коричневого. Поруч із лицарським озброєнням тупцюють, прив'язані до куща ліщини, два лицарські коні. Крім цього, біля клена є купа кошиків.

Вітер знову смикає гарний кленовий лист, але він знову-таки не відривається, а лише тіпається.

Цей клен – одне з мільйонів дерев, що згрупувалися в Коряву пуцу.

Корява пуца... У День Шляхетного Мордобою, коли король Жорик Дев'ятий оголосив про намір відправити лицарів у Велику Яєчну Експедицію, він же голосно в присутності лицарів згадав про те, що, за чутками, у Корявій пуці бешкетує розбійницька шайка, якою керує отаман Робін Овоч. Таким чином, лицарі Вадим Металорізальний і Андрій Схожий, що здійснювали пошук драконячого яйця в сьомому секторі королівства, знали, що в цьому лісі, частково розташованому в їхньому секторі пошуку, можлива зустріч із розбійниками, готові були дати відсіч і, може, навіть обеззброїти й полонити шайку, але...

Усе трапилося так швидко, що лицарі навіть не встигнули схопитися за мечі. В одну мить розбійники, що вискочили із засідки, обплели доспіхоносців мотузками, стягнули з коней і примотали до стовбура клена. Потім малорослий щупленький носатий типчик в окулярах – ватажок банди – прочитав їм лекцію про шкідливість грошей, вилучив усі гроші з їхніх гаманців, пояснивши, що це не грабіж у чистому виді, а обмін грошей на товар, тобто акт купівлі-продажу: замість своїх грошей лицарі одержують, мовляв, досить якісні кошики; що їх, лицарів, зв'язали без злого наміру, а лише для того, щоб вони, лицарі, не нанесли цьому лісовому колективу травм своєю зброєю; що прив'язані вони таким чином, що при бажанні за короткий час зможуть звільнитися; що звільнившись, вони можуть вільно продовжувати рух лісовою дорогою. Потім очкастий отаман і його шайка осідлали мотоцикли, які до того були замасковані під куці, і бездоріжжям поїхали в лісові нетрі.

І от, прив'язані до клена Андрій Схожий і Вадим Металорізальний, перекидаючись репліками, вихляються,

намагаючись здобути волю, і від цих вихлянь пута все слабшають і слабшають.

На кленовий листок ляпається пташиний послід – це сидючи на верхній гілці сойка спорожнила кишечник.

Лицарі зовсім розплутують своїми вихилясами мотузкову обмотку й звільняються, як і передбачив отаман шайки.

Новий порив вітру смикає кленовий листок, обважений пташиним послідом, і нарешті його черешок відривається від гілки – і листок у вільному польоті. Він планує, линучи за вітром. Але вітер, відпружинивши від сусідніх дерев, закручується в маленькі вихри, і листок кружляє в цих повітрявертях, начебто очманілий метелик. Черговий порив вітру, зрикошетивши від деревної перепони, відкидає кленовий листок убік лицарів. Ляп – листок приліпився напіврідким пташиним послідом до металевого плеча Вадима Металорізального. Вадим, не помітивши появи на своєму одязі цієї рудої наліпки, підбирає свою зброю, у тому числі щит із чорною бабкою. Його напарник, Андрій Схожий, теж озброюється, у тому числі й щитом з білою цибулиною. Краєчки кленового листка ледве тріпотять, але від доспіха він не відліплюється, приклеївшись пташиним послідом до металу.

– Усі гроші забрали, сучі діти, – гарчить Андрій Схожий, роззявивши пальцями свого порожнього гаманця.

– Так, обібрали начисто, – похмуро констатує Вадим Металорізальний і різко плює, начебто бажуючи слиною вразити супостатів.

– Хм, а замість грошей залишили нам свої дурні кошики. – Андрій копає чоботом плетені вироби.

— І що нам тепер? Продавати ці кошики, щоб повернути гроші? — риторично запитує Вадим. — Робити нам більше нема чого, як торгувати кошиками. Та й не коштують вони таких грошей. За наші гроші ми могли б накупити кошиків, наповнених різними речами й продуктами, а вони нам усучили порожні! Дорого ж вони цінують свої кошики, начебто сплетені вони не зі звичайних рослинних прутів, а із чогось дорогоцінного. Купівля-продаж, каже. Хрін хріновий! Грабіж, чистий грабіж, а не торговельна угода!

Сріблясто-вороної масті кінь Хлодвіг хропе й киває головою, начебто погоджуючись із хазяїном.

— Що робитимемо? — запитує Андрій, обернувшись до напарника й відчуваючи, як треться об шолом великою мордою його кінь Роман, мухортої масті.

— Що робитимемо... Їдемо далі без грошей. Що робитимемо... — буркоче Вадим, ставлячи ногу в стремяно.

— А кошики?

— Нехай собі валяються, не забирати ж. Та і як їх забрати? Отут вантажівка потрібна, до сідла не приторочиш.

Лицарі всідаються у свої сідла. Коні перебирають ногами, начебто їм не терпиться покинути це місце.

Андрій і Вадим похмуро продовжують путь лісовою ґрунтовою дорогою. Андрій із жалем оглядається на купу кошиків, за які вони "заплатили" усі свої дорожні гроші. Кленовий листок, яскраво виділяючись жовто-червоною ляпкою на холодному металі доспіха, до якого прилип, віддаляється від рідного клена...

Лісовим бездоріжжям, виляючи поміж дерев, хоробро пре ватага мотоциклістів. Мотоцикли в них хоч і саморобні, але потужні, міцні; корчі, вибоїни та інші неприємні для транспорту елементи бездоріжжя їм байдуже. З під коліс летять опале листя, гілочки й грудки ґрунту.

Крім отамана цієї мотобанди, Робіна Овочу, усі решта її члени не звичайні люди, а ельфи (щодо цього лицарі не помилилися). Невисокий щупленький Робін Овоч на тлі своїх соратників-ельфів виглядає ледве чи не карликом.

Спритні мотоцикли, один по одному, "видряпуються" (іншого слова я не підберу) на стовбур поваленої довгої стрункої осики і начебто по містку перемахують по дереву над глибоким яром. У цирку такий віртуозний і небезпечний трюк викликав би овації глядачів. Якби цей лісовий колектив переслідували лицарі, то отут би переслідувачі й відстали – на конях по осиці не проїхати. А поки вершники об'їхали б яр, переслідуваних і духу отут не було б.

Коротше кажучи, за якийсь час ця розбійницька шайка на своїх гарчливих механізмах переміщується на стоянку у вигляді розсипу землянок і куренів.

На стоянці господарюють ельфи жіночої статі – не знаю, як правильно їх назвати: ельфуші? ельфійки? ельфині? ельфиці? ельфутки? ельфяйки? ельфеси? Ну, нехай – ельфиці. Більшість цих лісових кремезних великих волохатих бабів зайняті плетивом кошиків. Не дивно, що ельфи чоловічої статі воліють мати сексуальні контакти з русалками й звичайними жінками – ельфиці вельми не-

привабливі. Втім, судячи з того, що ельфійське плем'я не вимерло, ельфи своїх лісових бабів теж... того.

— Мужички кошики продали, мабуть, — говорить ельфиця Хавронія, витираючи великий, прикрашений бородавкою ніс широкою долонею.

— Цікаво, скільки цього разу заплатили? — цікавиться ельфиця Федоска, почухуючи великі груди.

Хавронія, Федоска й інші ельфиці кидають недоплетені кошики й перевальцем тупотять до своїх мотоциклістів, щоб довідатися новини.

— Бабоньки, велику партію кошиків ми тільки-но продали двом лицарям, — повідомляє гучно отаман Робін Овоч. — Зараз порахую прибуток.

Носатий очкарик-коротун виймає із внутрішньої кишені куртки-шкірянки стос купюр і, послинивши пальці, демонстративно перераховує.

— Тринадцять тисяч сімсот сорок один шурхотик. Тисячу, як завжди, залишаємо на свої потреби — покупку бензину, продуктів і так далі, а інші... Ну, як звичайно.

— Проголодались, мужички? А в мене вже юшка готова, — кричить ельфиця Підорка, помішуючи неструганим дрючком в казані.

Це запрошення адресоване тільки ельфам, тому що сам отаман Робін Овоч, як отут усім відомо, гидує їсти ельфійський корм. Типова юшка ельфів — це вариво із грибів, корінців, жолудів, плодів диких груш та яблунь, ягід, лісових дрібних тварин (жаб, їжаків, личинок комах, змій, ящірок, слимаків, пташенят, хробаків і т.д.), і іншої маломальськи їстівної гидоти, яку можна знайти в лісі.

З тих пір як Робін Овоч спокусив їх на відбирання грошей у проїжджих, у меню ельфів з'явилися й покупки ласо-

щі, які сам же Робін і здобував для них у населених пунктах, у тому числі навіть і банани, але в основному лісові соратники отамана Овочу харчувались по-старинці лісовими знахідками. Отаман же столувався окремо від своєї банди нормальною людською їжею, бо від ельфійського варива його нудило.

Ельфи юрбляться навколо чавунного казана (котрий ще на початку дев'ятнадцятого сторіччя був поцуплений у людському селищі) й жадібно пожирають гарячу бурду, черпаючи корявими, абияк зрубаними дерев'яними ложками, голосно чавкаючи, сопучи, ригаючи та пугаючи.

Це неапетитне видовище, як звичайно, жолобить отамана Робіна, і він, аби не бачити й не чути цього пожирання, займається осторонь ремонтом одного з мотоциклів, у якому, на його думку, щось підозріло постукувало під час останньої поїздки.

У той час, як він розчленовує за допомогою інструментів мотор транспортного засобу, навколо збирається юрба ельфенят – наймолодших представників цього лісового племені – замурзаних, шмаркатих. Вони спостерігають за маніпуляціями отамана, роззявивши роти й колупаючи пальцями в носах.

Усі мотоцикли, які експлуатує ця лісова банда, зібрані пальцями Робіна Овочу; він кожний з них може розібрати й зібрати із заплющеними очима.

У той час як руки майстра виконують звичну роботу, його голова лине в спогади, перегортає, так би мовити, сторінки його біографії...

Робін Овоч, справжнє ім'я якого Марк Борисович Рабінович, народився в місті Дримпельзябську, 1969-го року. Його тато, Борис Веніамінович Рабінович, був хазяїном відомого готелю "Перо Грифона", а мама, Суліко Шотовна Вахтангідзе-Рабінович, – адміністратором цього ж готелю. Якщо в мамі Марк був єдиним сином, то в батька він був другою, молодшою дитиною, бо раніше Борис Рабінович був одружений з іншою жінкою, від якої теж мав сина, на ім'я Матвій.

Батько намагався з дитинства прилучити Марка до сімейного готельного бізнесу, але в того були зовсім інші інтереси. У шкільні роки Марк захопився мотоциклами, збирав їх власними руками з деталей, частково знайдених у Великому Світі, частково виготовлених ним же самим; спочатку під керівництвом досвідчених старших товаришів, потім самотійно. У вільний від навчання в школі час він або майстрував мототехніку в сарайчику, або ганяв на ній вулицями з ватагою таких же мотоаматорів, ігноруючи заклики батька виявити цікавість до сімейної справи. "Непутящий", – зітхав Борис Веніамінович.

Крім того, Марк Рабінович любив читати. Улюбленими книгами його були англійські народні балади про шляхетного англійського розбійника Робін Гуда, а також романи різних авторів на цю тему. Робін Гуд був, так би мовити, кумиром Марка Рабіновича. Від читання таких книг запоем при недостатньому освітленні в нього зіпсувався зір, і він змушений був носити окуляри.

Звернувши увагу, що ім'я його улюбленого героя – Робін – схоже на першу половину його власного прізвища – Рабінович, – Марк, розбивши фамілію на дві частини й змінивши деякі букви, зробив із неї свою "тусовочну клику-

ху": Робін Овоч. Під цією кликухою він і був відомий у молодіжних тусовках Дримпельзябська.

Після закінчення ним середньої школи, тато Борис "упхнув" таки Марка у Великодрібкинський інститут побутового обслуговування, який сам колись закінчив і в якому в нього були друзі серед викладачів.

Вступні іспити Марк принаймні здав, але до навчання не проявляв інтересу, і зрештою, незважаючи на батьківські зв'язки, був відрахований за неуспішність. "Ну непутящий же, непутящий!!!" – тільки й викликнув Борис Рабінович.

Розплювавшись з інститутом, Марк влаштувався на роботу в мотошоу, де розважав глядачів їздою на мотоциклі по вертикальній стіні. Це шоу гастролювало по всьому королівству, і Марку подобалося таке мандрівне життя. Але в той же час він продовжував мріяти про життя шляхетного лісового розбійника.

Тато Борис Веніамінович, бачачи, що з молодшого сина гідного спадкоємця, продовжувача сімейної справи не вийде, махнув на нього рукою, і залучив до готельного бізнесу старшого сина від першого шлюбу – Матвія Борисовича Рабіновича. Цей був "путящий", тобто діловий, організований, метикований... На той час Матвій уже мав власний бізнес: володів мережею торговельних кіосків, що продавали туалетний папір та інші необхідні в побуті дріб'язки. Матвій Борисович дуже успішно, як говориться, "розкрутився" у готельному бізнесі: першим ділом вклав кошти у зведення нових корпусів готелю "Перо Грифона", потім, повернувши вдалу торговельну операцію (торгівлю він теж не кидав), на прибутки купив ще чотири дримпельзябські готелі; потім на одержувані від

комерційних справ і від готелів прибутки придбав готелі в Апчхиградї, Вухатому Міхурі, Великих Дрібках, Безба-штовому Замку й інших містах, а також мережу прииля-хових мотелів у різних частинах королівства. Одним сло-вом, заповзятливий старший брат Робіна Овочу швидко зробився главою цілої, так би мовити, "готельної імперії" за назвою "Рабінович і К°", одним із найбагатших людей у королівстві.

Одного разу, 1992-го року, під час перебування Робіна Овочу в Замийську-на-Замийці, де тоді гастролювало мо-тошоу, Маркові потрапила до рук знаменита книга То-маса Мора "Утопія" (повна назва якої "Золота книга, на-стільки ж корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави й про новий острів Утопії"). Робіну Овочу глибоко запали в душу наступні рядки цієї книги:

"Вивівши гроші із уживання, вони зовсім знищили всяку жадібність до них, а яка маса тягостей пропала при цьо-му! Який посів злочинів вирваний із коренем! Хто не знає, що зі зникненням грошей зовсім відмирають усі ті злочи-ни, які зазнають щоденної кари, але не приборкання, а саме: обмани, крадіжки, грабежі, сварки, повстання, суперечки, заколоти, убивства, зрадництва, отруєння; на додачу разом із грішми моментально загинуть страх, тривога, турботи, гарування, безсоння. Навіть сама бі-дність, яка, очевидно, одна тільки й потребує грошей, не-гайно зникла б зі цілковитим знищенням грошей".

Так, усе зло в грошах, саме вони псують людей, подумав Робін Овоч і захотів присвятити своє життя порятунку людей від згубного впливу грошей, викорінюван-ню цього зла – грошових купюр. Робін Овоч остаточно ви-рішив стати шляхетним лісовим розбійником, на кшталт

його кумира – Робін Гуда, і боротися із клятимися грішми, рятувати від них людей за допомогою відбирання в громадян поганих грошових знаків! Якщо в людей не буде грошей, вони, люди, стануть краще, як учить велика книга "Утопія"!

У цей період багатий Матвій Рабінович розшукав свого молодшого брата й запропонував йому стати компаньйоном по бізнесу з такими що впливають із цього прибутками. Але Марк Рабінович, що вже просочився великою нелюбов'ю до грошей, від пропозиції брата-багатія рішуче відмовився, віддаючи перевагу не збагаченню, а викорінюванню грошей.

Треба сказати, що Матвій Рабінович людина дуже забезпечена, але не хапуга, не жмикрут, не скнара, не жаднюга. Ні, ні, він людина добра, щедра і культурна. Тому більшу частину своїх прибутків витрачає на добродійність. Зокрема, на фінансування Манюнинського сирітського притулку імені королеви Гаргамелли й ряду лікарень. І на меценатство, у тому числі, на фінансування кіностудії "Задфільм", Манюнинського міського зоопарку, ряду театрів, філармоній, музеїв і бібліотек.

Отже, Робін Овоч вирішив стати лісовим розбійником.

Але один у полі не воїн. Тобто не в полі, а в лісі. Йому потрібні соратники.

Спроби набрати лісову розбійницьку шайку з легальних злодіїв не увінчалися успіхом: злодії воліли жити й, так би мовити, працювати в затишних упоряджених містах, а не по-звірячому в дикому лісі; і займатися крадіжками в тому числі для придбання грошей для особистих потреб, а не заради викорінювання грошей.

І тоді Робіну Овочу спало на думку залучити до цієї справи лісових ельфів. Ельфи, мовляв, і без того живуть у лісі, це їхнє житло, тому лісове життя їм не в тягар (на відміну від випещених міських злодіїв). До того ж ельфи люблять куражитися над людьми, шкودити, хуліганити, пустувати, усіляко людям гадити, тому роль розбійників їм може припасти до душі. Саме ельфи найбільше й підходять на це діло, оскільки готові, так би мовити, беешкетувати цілковито безкорисливо.

Для реалізації своєї мрії Робін Овоч вибрав Корявий ліс (або, трохи інакше виражаючись, Коряву пущу), який здавна славився тим, що в ньому час від часу ельфи влаштовували перехожому або проїжджому яку-небудь "каку", як говориться. Саме в цьому лісі, наприклад, 1738-го року якийсь ельф Филимоцько згвалтував королеву Зіньку Третю.

Але як розшукати в лісі ельфів і як налагодити з ними контакт? Ельфи, як відомо, дуже потайливі, житла зводять у важкодоступних для людей місцях і мають неймовірні здатності в аспекті камуфляжу й маскування. Людина може пройти в лісі за два кроки від ельфа й навіть його не помітити.

Робін Овоч не був фахівцем щодо ельфів, тому звернувся за консультацією до дрімпельзябського професора-ельфознавця Добрині Микитовича Зільберфельда. Ельфознавець, не з'ясовуючи, навіщо його візаві потрібна така інформація, повідав у загальних рисах те, що терентопській науці відомо про ельфів. (Через скритність цього лісового народу навіть ельфознавцям про ельфів було відомо далеко не все). Зокрема, за якими прикметами можна визначити місця, де бувають ельфи; а також – що

ельфи обожнюють ласувати медом диких бджіл, незважаючи що при добуванні цих ласощів бувають неабияк бджолами покусані (тобто бджоли не кусають, а жаль, звичайно).

Зробивши висновок, що ельфи ласі до солодоців, а в лісі солодоців мало, Робін Овоч відшукав у Корявому лісі місце, де за познаками бували ельфи, і залишив у тому місці цукерки та інші кондитерські вироби.

Прийшовши туди наступного разу, із задоволенням переконався, що ельфи все це з'їли, і знову залишив солодке частування.

Так, залишаючи в одному місці солодоці, він привчив ельфів регулярно відвідувати це місце.

Є вираження "посадити на голку", тобто – привчити людину до наркотиків, зробити її від них залежною. Робін Овоч "посадив" ельфів на цукерки й т.п.

І одного разу, розклавши в тому місці принади, що розповсюджують кондитерські аромати, сам залишився чекати. Коли "посажені на цукерки" ельфи притяглися за новою "дозою", Робін запропонував їм займатися розбоєм під його керівництвом, обіцяючи за це регулярні цукеркові подачки. Ельфи, звичайно, погодилися. Так була створена лісова банда Робіна Овочу.

Щоб шайка була мобільнішою, рухливішою, шустрішою, отаман насунув ельфів на мотоцикли, призначені спеціально для бездоріжжя, навчив досить віртуозно їздити. (У цирках навіть ведмеді їздять на мотоциклах, а ельфи, хоч лісові й десь дикі, але все-таки люди, тому тим більше...). Завдяки чому цей лісовий колектив нагадував банду рокерів або байкерів.

Отже, лісовий колектив отамана Робіна Овочу став відбирати гроші в людей, що їздили крізь Корявий ліс.

Хоч Марк Рабінович і не любив грошей, бажав їхнього викорінювання, але повністю відмовитися від них не міг, бо на щось треба ж було купувати бензин для мотоциклів, солодоці для ельфів. Та й самому йому треба було щось їсти, у щось одягатися й т.д, Тому невелика частина відібраних у людей грошей ним витрачалася. А от більша частина...

Що робити з більшою частиною, Робін Овоч не знав. Звичайно, гроші – зло, і людей треба від них рятувати. Але як бути з купюрами? Спалювати? Рвати? Але ж купюри, крім іншого, є результатом праці великої кількості роботаг. Одні трудилися над їхнім дизайном; інші трудилися, виготовляючи папір; треті трудилися, створюючи типографські фарби; четверті трудилися, виробляючи типографські кліше; п'яті трудилися, друкуючи зображення цими фарбами на цьому папері; шості трудилися, розрізаючи друковані аркуші на окремі купюри... От просто так узяти й знищити результат чесної роботи такої кількості трудівників Марк Рабінович не міг: він із повагою ставився до чужої праці. Але якщо не знищувати, то відібрані гроші накопичуватимуться в лісі й ліс перетвориться на смітник грошей. А Марк був у душі екологом і супротивником засмічення лісів промисловими виробами. Ні, звалювати гроші в лісі теж не можна. Але якщо не знищувати й не звалювати, то що ж із ними робити? Куди проторювати?

І отут на думку отамана спала парадоксальна ідея.

Так, без грошей люди стануть краще.

Але чи всі?

Ні, тільки ті, хто не остаточно зіпсований грішми, тобто відносно небагаті. Тільки не дуже багатих можна виправити й урятувати від згубного впливу грошей. А дуже багаті вже остаточно зіпсовані грішми, їх уже не виправиш і не врятуєш.

Коротше кажучи, гроші, відібрані в небагатих, шляхетний розбійник вирішив усукувати багатим: нехай, мовляв, кляті гроші припадають пилом у сейфах багатіїв.

Тобто Робін Овоч ухвалив діяти так само, як і його кумир Робін Гуд, але з точністю до навпаки: той відбирав у багатих і віддавав небагатим, а цей придумав відбирати в небагатих і віддавати дуже багатим.

Але Робін Овоч був знайомий тільки з одним дуже багатим індивідом – своїм рідним по батькові братом Матвієм. Саме йому він і вирішив сплавляти кляті гроші.

Коли Марк Рабінович явився з лантухами грошей до Матвія Рабіновича й довів до його відома своє рішення, той дуже здивувався, але, подумавши, погодився брати оту грошву. Чому Матвій пішов на це, про те буде сказано нижче.

Але навіть після цього Робіна Овочу продовжували гризти сумніви: а чи правильно він чинить. Адже гроші, які він відбирає в людей, є результатами їхньої праці, адже заради цих грошей люди чесно трудилися, виготовляли їжу, товари, ідеї, послуги... І просто відібрати, не давши нічого натомість... Поважаючи чужу працю, Робін відчував, що це не зовсім правильно. Треба не просто відбирати, а обмінювати на що-небудь, вирішив нарешті отаман. Але на що?

Одного разу на базарі в Дримпельзябську Марк побачив бабу, що продавала кошики. Кошики сплетені із

прутів, а прутів у лісі сила-силенна...

Марк узяв у тієї баби уроки плетива кошиків, а потім навчив цій справі ельфиць.

Відтепер замість грабежу банда стала займатися "продажем" кошиків. Щоправда обмін кошиків на гроші проводився насильницьким образом, але це вже деталі, головне, що за гроші люди одержували який-ніякий товар.

От у такий спосіб Марк Борисович Рабінович – Робін Овоч – здійснив свою мрію – став вести життя шляхетного лісового розбійника.

Чи довго, чи коротко, як говориться в казках, їдуть крізь Корявий ліс доблесні лицарі Андрій Схожий і Вадим Металорізальний, але, зрештою, виїжджають із цієї, так би мовити, ботанічної колонади в чисте поле.

Грунтова дорога, якою вони перетнули цей лісовий масив, далі тягнеться до селища Старого Новохарківська. У цьому селищі лицарі мають намір вчинити опитування населення на предмет знаходження драконячого яйця і яєчного шахрая, а потім, якщо нічого не виявиться, продовжити опитування в інших населених пунктах, переміщаючись до півдня свого сектору.

Рудий кленовий листок, що присохнув пташиним послідом до металевого плеча Вадима Металорізального, томно ворушить під подувом вітерцю розчепіреними кінцями як пальчиками.

– Що це за халабуда? – каже Андрій Схожий, зауважуючи спереду біля дороги спорудження, трохи більше нужника.

– Міліцейський пост? Ні, не схоже, – підтакує Вадим Металорізальний. Срібисто-вороний кінь Хлодвіг, названий так на честь Хлодвіга Першого, короля франків, (що правив з 481 по 511 роки) струшує головою, начебто погоджуючись із наїзником, що це не міліцейський пост.

Мухортій (тобто гнідий з жовтуватими підпалинами) Роман (названий так на честь Романа Святославича, князя Тьмутороканського, що 1079-го року поліг в бою з половцями), обганяє Хлодвіга, начебто бажаячи швидше з'ясувати призначення спорудження...

Це щось на зразок міліцейської будки, переробленої з торговельного кіоску. На лаві, опершись спиною на стінку, сидить чоловік. Побачивши лицарів, що під'їжджають, він встає.

Коли Андрій Схожий і Вадим Металорізальний опиняються поруч із цією людиною – атлетичної статури з голеним черепом здорованем, – останній вітає лицарів і запитує, чи благополучно вони проїхали Корявий ліс.

– Ні хріна не благополучно, – відповідає Вадим. – Хрінові розбійники забрали всі наші гроші, хрін їм у ніздрі!

– А яку конкретно суму? – запитує людина при будці.

– Ну, приблизно... – починає Андрій, але людина перебиває:

– Ні, назвіть точну суму, а не приблизно.

– У мене було точно шість тисяч п'ятсот двадцять чотири шурхотики, – згадує Андрій.

– А в мене – точно сім тисяч двісті сімнадцять, – повідомляє Вадим.

– Отже, усього виходить... – голений бере з кишені своєї куртки калькулятор і підраховує: – Шість тисяч п'ятсот двадцять чотири... правильно?.. плюс сім тисяч

двісті сімнадцять... так?.. Разом, у сумі... тринадцять тисяч сімсот сорок один шурхотик. Почекайте.

Атлет входить у свою будку й за пару хвилин виходить, простягаючи лицарям стос грошових купюр:

– Отут рівно тринадцять тисяч сімсот сорок один шурхотик, а ви вже самі поділите їх між собою, добродії лицарі.

– Я не второпав: а якого хріну ви-от нам даєте гроші?

– дивується Вадим Металорізальний.

– Робота в мене така, мені за це зарплату платять, – відповідає будочник.

– Знов-таки не зрозумів, – говорить Вадим, не беручи простягнених грошей. – Хто вам платить? Що це за гроші? Чому ви їх нам даєте?

– Я тут за дорученням Матвія Борисовича Рабіновича. Моє завдання – повертати гроші людям, пограбованим бандою Робіна Овочу. Робін Овоч віддає награбовані гроші Матвію Борисовичу, а я й мої колеги за дорученням Матвія Борисовича гроші пограбованим повертаємо.

– Так навіщо тоді грабувати, якщо повертати? Щось я не збагну цієї комбінації, – виголошує Андрій Схожий, переглянувшись із напарником.

– Ні, Робін Овоч не знає, що Матвій Борисович повертає гроші жертвам пограбувань! І вас прошу, добродії лицарі: якщо знову зустрінете отамана шайки, не видавайте йому цієї таємниці.

– Клянемося, – обіцяє Вадим Металорізальний.

– Чесне лицарське, – підтакує Андрій Схожий. – Продовжуйте.

– Робін Овоч віддає гроші Матвію Борисовичу, будучи певен, що Матвій Борисович ховає ці гроші у свої сейфи, а

Матвій Борисович, потай від Робіна Овочу, гроші повертає. Для цього на всіх виїздах з Корявого лісу встановлені от такі пости, де чергуємо ми, повертальці, так би мовити.

— Так, коли ми в'їжджали в ліс із протилежної сторони, там теж стояла якась будка — пам'ятаєш, Андрію? — але будочник нас проігнорував, — пригадує Вадим.

— Ну так, ті, що в'їжджають, нас не цікавлять, пограбованими бувають ті, що виїжджають, — киває "поверталець". — Коли Робін Овоч запропонував Матвію Борисовичу забирати вилучені в подорожан гроші, Матвій Борисович погодився тільки для того, щоб гроші повертати. Адже відмовся Матвій Борисович, і Робін Овоч запропонував би гроші менш чесному багатієві, або взагалі став би гроші знищувати, тому що Робін Овоч уважає, що гроші псують людей, а без грошей люди стануть краще. Але тоді б пограбовані свої гроші втратили назавжди. А оскільки деяку частину вилучених у подорожан грошей розбійники залишають собі, то Матвію Борисовичу доводиться покривати недостачу із власної кишені, так би мовити, щоб повертати в повному обсязі. Крім того, він нам, повертальцям, платить за це зарплату. Так що, як бачите, він навіть несе на цьому деякі збитки.

— Треба визнати, що цей ваш Матвій Борисович чесна, порядна, шляхетна людина, — говорить Вадим Металорізальний і бере-таки гроші — Передайте йому нашу велику лицарську дяку. От якби всі багаті люди були такими ж!

— Передам.

Перш ніж розстатися з "повертальцем", лицарі записують, на його прохання, свої паспортні дані та підписи у

товстенській бухгалтерській книзі (аби був, про всяк випадок, доказ, що ці гроші «поверталець» не привласнив), і запитують його щодо викраденого драконячого яйця й організатора цього викрадення, демонструючи портрет останнього, але будочник про це нічого не знає.

Андрій і Вадим продовжують переміщатися убік Старого Новохарківська.

Вадим перераховує гроші, переконується, що повернута в точності вся сума, відраховує свою частку, а решту віддає колезі. Вони розпихують купюри по гаманцях.

Коли до Старого Новохарківська залишається всього якихось п'ять-шість сотень метрів, Вадим Металорізальний раптом зупиняє свого Хлодвіга й промовляє:

– Ні, хрін подери, це неправильно.

– Що неправильно? – запитує Андрій Схожий.

– Неправильно, що, зустрівшись із розбійниками, ми як ні в чому не бувало продовжуємо путь, а вони продовжать свої грабежі. Це не по лицарські. Його Величність адже призивав нас знешкодити банду Робіна Овочу, викорінити грабежі в Корявому лісі, вчинити подвиг. Як же ми дивитимемося в очі королю й колегам, якщо залишимо розбійників безкарними. Дарма що гроші пограбованим повертають! Однаково грабіж є грабіж, навіть якщо тобі при цьому усукують кошики й повертають гроші... І шляхетний Матвій Борисович від повернень зазнає збитків... Ні, якщо ми не повернемося й не змусимо розбійників припинити їхню незаконну діяльність, значить ми не лицарі, а хрін хріновий! Так, того разу вони нас полонили, але тепер, уже одержавши такий досвід, ми будемо уважнішими й не попадемося їм у руки! Як сказав прадавній філософ: усе тече, усе міняється.

– Усе тече, говориш? – перепитує Андрій Схожий. – Хм. Якби отут з нами був колега Андрій Цинік, він на це напевно б пожартував: "Так, усе тече, особливо при енурезі, нежиттю й діареї"... Я згодний: це той випадок, коли лицарі просто зобов'язані навести порядок. Вертаймося.

Пара доспіхоносців розвертає своїх коней і їде назад до Корявого лісу.

Коли вони проїжджають повз будку "повертальця", голений атлет, сидючи на лаві, читає газету. Він не повертає голови, щоб зиркнути на проїжджаючих. Напевно бічним зором він зауважує, що хтось в'їжджає в Корявий ліс, але ті, що в'їжджають, його не цікавлять, бо його, так би мовити, клієнтами є тільки ті, що виїжджають.

Отже, недовго побувши у чистому полі, доблесні лицарі Андрій Схожий і Вадим Металорізальний знову впроваджуються в ботанічну колонаду – осінній Корявий ліс.

Присохлий до плеча Вадима рудий кленовий листок переміщається убік рідного клена...

Ельф Антип, сидючи на гілці високого дуба, упираючись однією ногою в стовбур, а іншу звисивши, удивляється в дорогу, що звужується до обрію. Високий дуб нависає над прямою лісовою дорогою, і із цієї гілки дорога проглядається добре: наближення подорожан можна засікти з відстані в кілометр, тим більше, що зір в Антипа відмінний.

Хтось рухається ґрунтовкою.

Антип пронизливо каркає вороною: умовний сигнал соратникам, мовляв, приготуйтеся.

Удивляючись, він розрізняє, що наближаються двос. Про що він доповідає колегам по розбою двома карканнями сойки.

Ельфи-розбійники займають позиції згідно із планом: Гордій, Фадей, Купріян, Фрол, Лук'ян і Трифон спритно, як Тарзан, деруться з мотузками на дерева; Мирон, Созон, Прохор і Никодим завмирають, злившись із деревними стовбурами. Отаман Робін Овоч у котрий раз дивується здатності ельфів зливатися із природою, стаючи невидимими. Ці волохаті лісові мужички мають камуфляжне розцвічення. Шкіра в них якась бура. Втім, шкіра майже й не видна, оскільки волосся на голові й на тілі в них набагато більше, чим у звичайних людей. І це хутро майже повністю шкіру приховує, лише ніс та невеликі ділянки під очима не волосаті. Волосся майже у всіх сіре. У когось світло-сіре, у когось темно-сіре; та ще із зеленуватим відтінком. Очевидно, від постійного життя в сирому лісі у волоссі ельфів заводяться мікроводорості (різні комахи в них теж заводяться, але на колір це не впливає). Але, звичайно, волосся ельфів не таке зелене, як волосся русалок і водяників. У тих взагалі смарагдове (адже живуть у вологішому середовищі, ще сприятливішому для мікроводоростей). Одежинка ельфів, сплетена з якихось нітеобразних корінців, павутини, деревного й трав'яного пуху й ще Бог знає якого лісового барахла, що теж сприяє мімікрії. Ельфа ще можна помітити під час його руху, але варто йому завмерти, і очам людини вже майже не розрізнити його на тлі лісу; ну хіба тільки взимку в чистому

полі на тлі снігу, та й там його іноді можна прийняти за кучму природнього сміття.

Сам отаман Робін Овоч у своїй чорній шкірянці набагато помітніший, тому, щоб замаскуватися, присідає й накидає накидку зі зчепленого листа, перетворюючись на покритий опалим листям горбок.

Як ні вдивляються в навколишнє лицарі Вадим Металорізальний і Андрій Схожий (саме їх, як читач догадався, помітив з гілки ельф Антип), як ні пильнують, сторожкість і уважність їх не рятують.

Напад розбійників настільки раптовий, стрімкий, що доспіхоносці знову не встигають скористатися зброєю.

Начебто павуки на павутинках зверху миттєво опускаються елфи на мотузках...

Пара митей...

І лицарі обмотані пупом.

Минулого разу розбійники вискочили з-за дерев, тому лицарі тепер витріщалися на навколишні стовбури.

І раптом, от несподіванка: розбійники наскочили звідки їх не чекали – зверху, з гілок...

Із чого випливає, що в асортименті лісової банди є різні, так би мовити, технології нападу.

Ігноруючи нецензурні висловлення впакованих у метал подорожан, волохаті агресори швидко стягують їх із коней і за допомогою мотузок же приєднують до дерева, цього разу не до клена, а до осики. Невеликий горбок, скинувши із себе опале листя, перетворюється на щуплого носатого хлопця в окулярах – отамана Робіна Овочу.

– Ба! знайомі є всі лиця! – вигукує він, упізнавши у прив'язаних тих самих індивідів, яким не дуже давно лісовий колектив "продав" партію кошиків. – Що ж це ви

повернулися так швидко? Хлопці, це ж ті самі лицарі, яких ми недавно вже, так би мовити, обслужили. У них ніхріна немає.

*– Ага, як би не так – немає! – заперечує ельф Никодим.
– Знову повні гаманці.*

Дійсно, гаманці в брудних руках Никодима товстенські, начебто вагітні від понасовуваних у них грошових купюр.

– Ого! – говорить отаман.

– Не смійте брати наших грошей! – грізно вигукує Вадим Металорізальний і жваво вихляється, намагаючись швидше розплутатися, але путо накручене таким чином, що звільнитися можна не швидше, ніж за чверть години.

– Гроші – зло, я ж уже пояснював, тому ми їх вилучаємо в обмін на необхідне в господарстві плетене начиння, це обговоренню не підлягає, – Робін Овоч витягає з гаманців гроші й розпихує їх по кишенях шкірянки, після чого шпурляє порожні портмоне до ніг зв'язаних.

Мирон, Трифон, Фадей, Фрол, Лук'ян стягують до осички кошики, а решта ельфів звільняють від гілок мотоцикли, замасковані під кущі.

– Цікаво, де це ви так швидко обзавелися грішми після того, як ми у вас усе відібрали... – буркоче отаман.

– Не скажемо! – рішуче заявляє Андрій Схожий, пам'ятаючи про клятву, яку вони дали "повертальцю".

– Невже так швидко продали ті попередні кошики?.. Втім, це ваша справа, допитуватися не буду. Розшукувати нас не рекомендую: тільки даремно час витратите. Їдьте куди їхали.

– Ми вимагаємо, щоб ви припинили... – починає Вадим Металорізальний, але отаман перебиває:

– Облиште! Ми ж не вимагаємо, щоб ви припинили лицарювати. Люди мають право займатися улюбленою справою. Ми нікого не б'ємо, не мучимо, не ображаємо, просто міняємо наші кошики на ваші гроші, що ж отут такого. Кошик – річ у господарстві корисна, тому давайте не будемо... Гайда, хлопці!

Останнє речення звернене до ельфів, після чого банда несе́ться на мотоциклах у лісові нетрі.

– От тобі, бабусю, і юрський період. Тьху, хрін подери, знову ми сплехували, – злиться Вадим. – Не врахували, що напад може бути вчинений зверху. Аж хочеться пустити собі дулю в лоба. Наступного разу треба буде це врахувати.

– Пам'ятаю, як сказав колега Андрій Цинік: "Людина сама є ковалем свого ши́ла в дупі".

Лицарі вихляються, щоб звільнитися, і пучо дійсно слабшає. Від тертя доспіху Вадима об кору осички присохлий кленовий листок здирається й лахміттям падає під ноги наших героїв. Тут під осичкою він згниє, буде з'їдений хробаками, перетвориться на їхній послід і стане часточкою ґрунту, добривом для майбутніх рослин.

За кілька хвилин лицарі зовсім звільняються й підбирають порожні гаманці і свою зброю, розкидану ельфами довкіл осички. З осички падає жовтий листок, на який тільки-но випорожнилася сойка, і прилипає пташиним послідом до металевого плеча Вадима Металорізального, у тому самому місці, де кілька хвилин тому був кленовий. Святе місце порожнім не буває, хоча нам не зрозуміти, чому плече Вадима для деревних листочків святе...

Лицарі сідлають Хлодвіґа й Романа та покидають це місце, залишивши біля осички всі "куплені" кошики.

Три дні вони їздять лісом, намагаючись знайти лісову банду, але потім запаси харчів у них кінчаються, і вони змушені покинути Корявий ліс...

Дорогою від Корявого лісу до Старого Новохарківська біля знайомої будки Андрій Схожий і Вадим Металорізальний зустрічають чоловіка, та не того, голеного, а з шевелюрою і борідкою (але теж атлетичної статури). Обмінявшись привітаннями з новим будочником, Андрій каже, мовляв, тут раніше чергував інший, без волосся.

– Це Пімен, – відповідає бородатий. – Ви його знаєте? Зараз не його зміна. Ми тут позмінно. Зараз моя.

Потім будочник запитує, чи не зазнали лицарі нападу розбійників і пограбування. Вадим відповідає, мовляв, так, зазнали і були пограбовані на загальну суму тринадцять тисяч сімсот сорок один шурхотик. Бородатий просить їх почекати, входить в будку, виходить і простягає гроші. Вадим бере, дякує і питає будочника щодо драконячого яйця і організатора його викрадення. Будочник жодної інформації щодо цього не має. Лицарі, знов залишивши автографи у бухгалтерській книзі, прощаються і їдуть далі. Присохлий-о-пліч Вадима осиковий листок продовжує віддалятися від рідної осики...

У селищі Старому Новохарківську Андрій Схожий і Вадим Металорізальний проводять опитування населення з відомо якого питання (що не відкрило їм нічого нового),

*супроводжуючи це відпочинком, купанням в лазні, ча-
стуванням і поповненням запасу продуктів. Оскільки
гостинні жителі цього селища усукували лицарям ча-
стування безоплатно, то лицарі не витратили ні копійки,
тобто ні дзвяка.*

*– Ну а тепер повернемося в Корявий ліс і ще раз
спробуємо знешкодити банду Робіна Овочу і викорінити
грабежі під виглядом продажу кошиків, – каже, нарешті,
Вадим Металорізальний, нав'ючуючи на коня Хлодвіга рюк-
зак із продуктами.*

*– Так, це наш лицарський обов'язок, – погоджується
Андрій Схожий, але якось кисло.*

*І знову ці два доспіхоносці повертаються, повз будку
"повертальця", в Корявий ліс, який продовжує
демонструвати осінній стриптиз...»*

Бачачи, що історія зациклюється і перетворюється на
так звану надокучну байку з рефреном: «добра оця казоч-
ка, починай спочатку», мозкові півкулі Автора перери-
вають її своїми питаннями:

– Судячи з того, що даний текст взято в лапки і ви-
ділено курсивом, – запитує півкуля Ліва, – я підозрюю, що
ти, пане Авторе, знову підсунув читачеві цитату, тобто не
своє, а чуже писання. Я вгадав?

– Ага, – відповідає Автор. – Даний текст – не що інше,
як фрагмент книги терентопського прозаїка Нікофана На-
фокіна «Мандрівні лицарі та інші живі організми». Ця кни-
га – збірка новел про подорожі лицарів під час Великої Яє-
чної Експедиції. В основному в цих новелах розповідає-

ться про історії, що трапилися з незалежними лицарями, але знайшлося місце і для парочки лицарів, так би мовити, залежних, тобто придворних, тобто лицарів Напівкруглого Столу: Андрія Схожого і Вадима Металорізального. Від них самих Нікофан Нафокін і дізнався про спроби знешкодити банду ельфів на чолі з Марком Рабіновичем. До речі, спонсором видання цієї книги тисяча дев'ятсот дев'яносто дев'ятого року виступив згаданий у ній Матвій Рабінович.

– Ясно, – каже півкуля Права. – А ось ще питання: одного з персонажів звуть Андрій Схожий. А чому, власне, Схожий? На кого, власне, цей Андрій схожий?

– Хороше запитання, – оцінює Автор.

– Сам знаю, – вимовляє Права.

– Андрій Галахадович Бурулька схожий на британського лицаря Чарлі Чапліна. Але не похилого Чарлі Чапліна, який носив лицарський титул, а на молодого, ще не титулованого. Коли він (не Чаплін, а Бурулька) вступив на посаду лицаря Напівкруглого Столу, в цьому лицарському колективі вже був один Андрій, тому, щоб двох Андріїв не плутати, колеги дали їм прізвиська: одного стали кликати Андрієм Циніком, за його похабні гостроти, а іншого – Андрієм Схожим На Чарлі Чапліна. Але таке прізвисько було занадто довгим і тому незручновимовним, і врешті-решт скоротилося всього до одного слова: «Схожий»... Коли я тут назвав повне ім'я Андрія Схожого, відразу назву і повне ім'я Вадима Металорізального: Вадим Герасимович Висікака. Я впевнений, що читач бачив фільми молодого Чарлі Чапліна, тому йому не треба описувати зовнішність двадцятип'ятирічного Андрія Схожого. А про зовнішність

тридцятидворічного Вадима Металорізального повідомляю наступне: кремезний брюнет з невеликою борідкою.

— Є у мене і інше питання, і теж хороше, — продовжує Права. — На всіх дорогах з Корявої пущі стояли пункти повертальців грошей. Стало бути, Робін Овоч, який періодично виїжджав з лісу за продуктами, бензином і іншим, не міг не натикатися на ці пункти. Як же він міг не знати про те, що його брат повертає гроші пограбованим?

— Так, — приступає до відповіді Автор, — визнаю, що це питання хороше, тим більше, що воно могло виникнути й у читача. Справа в тому, що всі що чергували там люди прекрасно знали, як виглядає Робін Овоч, мали його фотографії і тому блискуче відрізняли від решти людей. І приховували від нього правду. Коли він перший раз під'їхав до такого пункту, щоб дізнатися, що це і навіщо, той що чергував там чоловік набрехав йому, що це, мовляв, кіоск, в якому продається корисна книга «Грабувати — справа не благородна», і запропонував купити. Овоч відмовився і поїхав далі. Іншим разом в іншому «кіоску» йому відповіли те ж саме, і, зробивши висновок, що всі ці пункти торгують книгою проти грабежів, Робін надалі вже проїжджав повз без зупинки, так і не дізнавшись правди.

— Є ще питання, — каже Ліва.

— Валяй, — погоджується Автор.

— В цьому, так би мовити, епосі вже згадувалося, і в цьому щось теж, що якийсь ельф Филимоцько тисяча сімсот тридцять сьомого року згвалтував королеву Зіньку Третю. Як це ельф міг згвалтувати королеву?! А куди король дивився і лицарі, і інші придворні?! Як вони допустили?!

— Ну, Зінька Третя і сама дещо сплехувала... Причиною тому її імпульсивність, екзальтованість, експресивність і десь авантюризм. Якось її чоловік Жорик Третій з придворними лицарями перебували у справах у Дримпельзябську (який в ті часи ще не був містом, а лише селищем, і називався інакше: Хрюкинець), а вона чекала на його повернення в столиці — Великих Дрібках. Раптом її охопило таке шалене бажання скоріше побачити чоловіка, що вона, схопившись на коня, не попередивши придворних, наодинці поскакала назустріч чоловікові, а найкоротший шлях лежить через Корявий ліс. Звичайно, вона знала, що в цьому лісі водяться ельфи, знала, що ельфи хтиві і схильні до згвалтувань, але сподівалася, як то кажуть, на «либонь». Більш того, в лісі вона зупинилася, щоб нарвати для коханого букетик лісових квітів, зійшла з дороги і, захопившись збиранням букета, заблукала. Тут і нагодився їй цей ельф Филимоцько. На той час чарівник Гектор Манюня ще не винайшов свого знаменитого засобу від згвалтувань, і королеві не було чим бризнути на лісового бешкетника, щоб анулювати його хіть; і... Слава Богу, що королева вибралася з лісу до того, як втратити сили від голоду. Вона залишилася жива і здорова, але з неприємними спогадами. Король з лицарями шукали того ельфа, щоб покарати, та так і не знайшли. Знайти в лісі ельфа важче, ніж на великому гіллястому дереві паличника (комаху, дуже схожу на гілочку).

І ось тут, зачепившись за тему ельфів, Автор хотів би трохи докладніше поговорити про цей таємничий лісовий

народ.

Ельфи, принаймні терентопські, – це людиноподібні істоти, зростом під два метри (маються на увазі дорослі особини; втім, начебто, існує і карликова форма ельфів, але про це нижче); кремезні, волохаті, майже як мавпи; з великими широкими горбатими носами і опуклими надбрівними дугами. Носять одяг, який плетуть із ниткоподібного лісового матеріалу: коренів, павутини, звального пуху... Живуть окремо від звичайних людей у важкодоступних місцях, ведучи майже первісний спосіб життя. Для приготування їжі та обігріву користуються вогнем, який добувають тертям сухої деревини, або висікання іскор із каменю.

З приводу походження ельфів у терентопських ельфознавців є різні гіпотези. Деякі з них (не з ельфознавців, а з гіпотез) виглядають науковими, а деякі містичними або казковими. Автор Терентопських хронік, чи то пак твій, безцінний читачу, покірний слуга приведе тут науковоподібну гіпотезу вже згаданого вище ельфознавця Добрині Микитовича Зільберфельда. Але заздалегідь попереджає, що це не більш ніж версія, можливо, абсолютно помилкова.

Відповідно до цієї гіпотези, ельфи – не хто інші, як ті що дожили до нашого часу неандертальці!

Неандертальці (*homo neanderthalensis*) благополучно жили собі в Європі, поки туди з Африки прикочували кроманьйонці (*homo sapiens sapiens*), нащадками яких є і ми з тобою, безцінний читачу. Кроманьйонці були людьми більш щупленькими, більш низенькими, і навіть мізки у наших предків були поменше, ніж у корінних європейців – неандертальців. Але зате кроманьйонці були підступніши-

ми, жорстокішими, майстернішими в аспекті знарядь і способів знищення собі подібних. Щоб позбутися харчових конкурентів, прибульці-кроманьйонці заходилися винищувати корінних жителів Європи – неандертальців. І дуже в цьому превстигнули. Велика частина неандертальців була знищена нашими предками, а менша, відповідно до гіпотези, мовляв, збереглася в лісах, на болотах, в горах та інших важкодоступних для агресорів місцях. Невелика група неандертальців, відсунута до океану, побудувала плоті або інші плавальні засоби і, покинувши Європу, пустилася в плавання Атлантикою. Незабаром вони висадилися, мовбито, на великому острові, де потім жили тисячі років і створили високорозвинену цивілізацію. Але в результаті геологічної катастрофи острів пішов під воду і тамешні високорозвинені нащадки неандертальців загинули. Острів називався Атлантидою, а остров'яни, нащадки неандертальців – атлантами. Решта ж на континенті, мовляв, змушені ховатися від кроманьйонців в диких місцях і вести дике життя, цивілізацій, звичайно, створити не могли і були приречені на первісне існування.

Від стародавніх кроманьйонців пішли сучасні люди, які йшли шляхом прогресу, створювали цивілізації, розвивали науку, техніку, мистецтво і т.д., а неандертальці, мовляв, як і раніше ховалися в лісах, горах і на болотах. Люди нібито зрідка зустрічали цих таємничих людиноподібних істот і складали про них легенди і казки. У Західній Європі цей потайний народ стали кликати ельфами, а також гоблінами, а також тролями, а також орками... Деякі неандертальці, мовляв, пішли під землю, в печери, і через життя в такому обмеженому просторі стали карликами. (Карликовість, викликану обмеженістю простору, біологи

позначають терміном «нанізм». Не плутай, читачу, зі схожим словом на букву «о».) Таких стали кликати гномами. Східні слов'яни стали кликати таємничих лісових людей лісовиками, щезниками, чугайстерами, лєшими, льошами...

В середні віки неандертальці, вони ж лісовики, вони ж ельфи і т.д. в більшості своїй пішли, мовляв, з Великого Світу в, так би мовити, заповідні світи в інших вимірах. Так, група лісовиків крізь чарівний прохід біля майбутнього міста Харкова перекочувала в місце, яке нині зветься Терентопією. Можливо, так звані реліктові гоміноїди, «снігові люди», єті, бігфути, сасквачі і т.д., які нібито мешкають в лісах і горах Великого Світу, це все ті ж неандертальці-ельфи-гобліни-тролі-орки-лісовики-щезники-чугайстери-лєші-льоші, котрі не пішли звідси в інші світи, а ще більш здичавіли, навіть, якщо так можна сказати, остаточно озвіріли, деградували.

Ось таку... гм... м'яко кажучи, гіпотезу склав ельфознавець Д.М. Зільберфельд. Але деякі його колеги по науковому співтовариству називають цю гіпотезу маячною сивої кобили, ідіотичною дурницею, фантазією божевільного і тому подібними речами.

Прийшли лісовики в Терентопію раніше звичайних людей, пізніше або одночасно, про те тамтешні ельфознавці постійно сперечаються, не приходячи до єдиної думки.

Помандрувавши Західною Європою, князь Мирополк Романтик вирішив, що терентопських лісовиків треба називати на тамтешній манер або ельфами, або тролями, або гоблінами, або орками. Зрештою, зупинився на варіанті «ельфи», як наймилозвучнішому. І указом примусив співвітчизників кликати лісовиків ельфами. Так і повелося.

— Ні, ельфи повинні бути маленькими красивими чоловічками з крильцями метеликів або бабок, літаючими, начебто янголятка-ліліпути, — заперечує Права півкуля авторського мозку. — Саме такими їх змальовували багато письменників-казкарів. А лісовики — великі, волохаті, без крилець і не літають. Як же можна ототожнювати таких різних істот?!

— Ну, це вже в новий час автори Західної Європи допридумувалися до такої зовнішності ельфів, а в найбільш ранніх переказах про ельфів ці істоти практично не відрізнялися від слов'янських лісовиків. Саме найдавнішими відомостями про ельфів Миropolк, мабуть, і керувався, — відповідає Автор.

А тепер, помусоливши тему ельфів, повернемося до головних героїв цього щося: лицарів Андрія Схожого, Вадима Металорізального і отамана Робіна Овочу. Після того, як лицарі повернулися в Корявий ліс, їх знову зв'язала лісова банда, Робін Овоч знову відібрав всі їхні гроші. Розв'язавшись, лицарі пошукали розбійників, поки не з'їли всі продукти, отримані в Старому Новохарківську, після чого змушені були покинути ліс, знову отримали від повертальця з будки тринадцять тисяч сімсот сорок один шурхотик, знову в Старому Новохарківську відпочили і запаслися харчами, не витративши ані копійки (гостинність селян була безмежною); знову повернулися в Корявий ліс, знову були зв'язані і пограбовані лісовим колективом отамана Рабіновича і т.д. Історія повторювалася ще і ще. Лицарі наполегливо намагалися вчинити подвиг у ви-

гляді викорінення грабежів у Корявому лісі, але їм це ніяк не вдавалося...

Так тривало аж до березня 1996 року.

У березні вони зустріли свого колегу по Напівкруглому Столу, барона Аркадія, який, виявляється, розшукував їх за дорученням короля. Аркадій повідомив їм, що яйце дракона вже чотири з гаком місяці як знайдено і повернуто драконам, Велика Яєчна Експедиція вже більше чотирьох місяців як офіційно закінчена; що крім них – Андрія Схожого і Вадима Металорізального – всі решта лицарів Напівкруглого Столу вже давним-давно повернулися до столиці; що король Жорик Дев'ятий, котрий не отримував від них звісток з початку жовтня, хвилюється з приводу їхнього зникнення (останню телеграму монарху Вадим і Андрій послали 7 жовтня зі селища Екскалібурівки), тому відправив його, Аркадія, прочесати великий район між Екскалібурівкою і Старим Новохарківськом, куди вони, згідно з останньою телеграмою, прямували. (В Старому Новохарківську не було ані телеграфу, ані навіть пошти, тому Андрій з Вадимом не могли повідомити монарху, що вони надовго загрузли в спробах учинити подвиг).

Дізнавшись все це, Вадим Металорізальний і Андрій Схожий вирішили махнути кінцівкою на банду Робіна Овочу і повернутися додому, тим більше, що пограбовані цією бандою не тільки отримують назад свої гроші, але ще і кошики на придачу, тобто, по суті, пограбовані від таких пограбувань мають прибуток.

І в супроводі барона Аркадія лицарі Вадим Металорізальний і Андрій Схожий повернулися до Жорикбурга.

Що ж до Робіна Овочу, то до 1998 року він розчарувався в утопічній боротьбі з грошима, став розважним і

прийняв пропозицію свого брата Матвія, що залишалася в силі, про компаньйонство. Тепер очолювана Матвієм і Марком Рабіновичами торгово-готельна компанія називається «Рабінович, Рабінович і К°». Однак, пам'ятаючи тезу письменника Екзюпері: «Ми відповідаємо за тих, кого приручили», Марк не забуває своїх ельфів, регулярно возить їм солодощі.

— Спроби Марка Рабіновича викорінити гроші шляхом їхнього відбирання у небагатих і віддавання багатому свідчать про його економічне невігластво, — зауважує Ліва півкуля авторського мозку.

— Так, в цій сфері він був профаном, — погоджується Автор. — З інституту його відрахували ще до того, як його однокурсники приступилися до вивчення курсу економіки.

Втративши ватажка банди і необхідність заробляти солодощі грабунками, ельфи припинили відбирати гроші у перехожих і усукувати їм кошики. Втім, це не означає, що, перетинаючи Корявий ліс, ти не піддасися якійсь капості з боку ельфів. Вони можуть тебе і налякати моторошним уханням, і запустити в тебе шишкою, і непомітно сунути тобі під ноги корчика, щоби ти спіткнувся і беркицьнувся... Полюбляють ельфи покуражитися, попустувати. Такий вже це народ.

Що ж до благородних розбійників, то крім знаменитого англійського Робін Гуда на земній кулі було чимало й інших, в різні часи і в різних країнах. Народи складали про них пісні і перекази, а потім на їхній основі про цих місцевих робінгудів створювалися твори літератури, музики, театру, кіно та інше. Наприклад, у Франції таким робінгудом був Картуш, у Японії — Ісікава Гозмон, у Туреччині — Інче Мемед, в Індії — Пападу, в Іспанії — Дієго

Коррієнтес Матеос, у Шотландії – Роб Рой, у Німеччині – Матіас Клостермайр... І так далі, і таке інше. В Україні найвідомішими місцевими робінгудами були Олекса Довбуш, Семен Гаркуша і Устим Кармелюк. Про кожного з них створено чимало творів різних жанрів у літературі і мистецтві. Наприклад, про Гаркушу, що робінгудував і на Слобожанщині, де знаходиться вхід у Терентопію, ще на початку дев'ятнадцятого століття написали повісті письменники-класики: полтавець Василь Наріжний – «Гаркуша, малоросійський розбійник», та харків'яни Орест Сомов і Грицько Основ'яненко – відповідно «Гайдамак» і «Перекази про Гаркушу». А от у Росії, схоже, благородних розбійників не було, були тільки неблагородні. Принаймні, Авторіві цих рядків не вдалося знайти згадок про російських робінгудів. Ну, хіба тільки Володимир Дубровський. Але ж він був не живий, не реальний, а вигаданий Олександром Пушкіним. А живий прототип ефемерного Дубровського – такий собі Островський – був розбійником не російським, а білоруським.

І наостанок Автор зауважить, що в цьому його так званому Терентопському епосі фігурують персонажі зі схожими прізвищами Рабінович і Рабіновиченко. Останній, як, можливо, читач пам'ятає, був харківським журналістом, редактором газети «Ліса правда». Автор чомусь упевнений, що, незважаючи на схожість прізвищ, у голові читача не виникло ніякої плутанини, і він прекрасно відрізняв Рабіновича від Рабіновиченка. А також від маловідомого советського письменника Рабіновичидзе, мимохить згаданого в двадцять сьомому щосі «Парсуна суцїги».

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЕ

Таємниця нечистої сотні

Тебе, звичайно, здивує та легкість і швидкість, з якою я розгадав цю таємницю. Але хіба я дарма прослужив десять років детективом у Лондоні? Смію тебе запевнити, геть не дарма.

Льюїс Керролл. З листів до знайомих дітей.

21 вересня 1995 року.

Гроші – явище нечисте. Не тільки в тому розумінні, що заради грошей деякі індивідууми переступають моральні або карні рамки, але й у тому розумінні, що, проходячи через безліч рук, паперові купюри й металеві монети забруднюються. На них залишаються жир і бруд із пальців. А також – усякі мікроорганізми, у тому числі іноді й хвороботворні, шкідливі для здоров'я, а то й смертельно небезпечні для життя. Тому медики рекомендують після тримання в руках грошей якомога швидше ретельно вмити руки з милом.

Що ж стосується тієї сотні, тобто тієї купюри номіналом у сто шурхотиків, яку великодрібкинський таксист Жилбилов показав детективові Папірусюку в попередньому щосі «Державні Двері», то Автор її в заголовку розділу назвав нечистою не тільки з вищезгаданої причини, але й тому, що вона, крім іншого, була забруднена олівцем. Як читач, можливо, пам'ятає, чиясь невідома рука біля портрета Мирополка Романтика написала шість цифр: 123114. Якщо ж ти, безцінний читачу, прочитавши назву

«Таємниця нечистої сотні», подумав, що йдеться про таємницю загону чортів чи ще якихось так званих нечистих, то ти, як бачиш, помилився.

Купюра залишилася в таксиста, а цифри Папірусюк переписав у свій блокнот. І, вертаючись із Великих Дрібок до столиці, міркував, що б міг значити цей напис.

А коли за вікном вагона з'явився Жорикбурзький вокзал, Папірусюк пригадав, що, здається, бачив щось схоже на одному з оголошень, читаних перед від'їздом. Тому першим ділом, покинувши зупинений вагон, він кинувся до «Дошки оголошень».

Там, пробігши поглядом по декількох текстах, він знайшов те, що було потрібно:

«Продам коштовні делікатеси, що були у вживанні. Дуже дешево. Тел. 12-31-14».

Переконавшись, що на купюрі і на оголошенні цифирь точно збігається, сищик вирішив зателефонувати за вказаним номером телефону. Адже якщо та купюра дійсно прикрашена телефонним номером, то власник телефону може знати, хто її прикрасив.

На дзвінок із привокзальної будки-автомата Папірусюку слухавка відповіла голосом похилої особи жіночої статі: «Цю об'яву дав мій чоловік». — «А як би мені з ним поспілкуватися?» — запитав детектив. «У даний момент його оглядають ветеринари, він не може підійти до телефону. Передзвоніть пізніше, або під'їдьте на вулицю Безіменного Незнайомця, будинок тридцять два, квартира вісімнадцять», — порадила бабуся.

Лисий слідчий подумав, що краще спілкуватися очно, ніж заочно, тому вирішив не передзвонювати, а поїхати за вказаною адресою. Повідомлення про те, що потрібний

суб'єкт оглядається ветеринарами, наводило на думку, що він не людина, а розмовляючий звір, мабуть, не цілковито здоровий; і його дружина, бабуса, з якою він говорив – теж розмовляюча самка звіра. І, переміщаючись від вокзалу до вулиці Безіменного Незнайомця на трамваї «Сонечко» (що та назва походить не від небесного світила, а від червоненької у чорні цяточки комахки, бо трамвай мав таке ж забарвлення), Варлаам Оникійович намагався уявити собі, ким може бути цей потрібний йому суб'єкт: котом, кабаном, єдинорогом, грифоном...

Але прибувши на місце, міліціонер зрозумів, що помилився. За вказаною адресою мав місце музей-квартира стахановця Іллі Шнапса. І ветеринари, які приходили сюди на екскурсію, оглядали ветерана не в якості пацієнта, а в якості, так би мовити, живого музейного експоната.

– Здрастуйте, це я телефонував. З приводу оголошення, – представився Варлаам Оникійович суворій літній жінці, яка зустріла його на вході в музей.

– Добридень. Проходьте до кухні, Ілля Аристархович наразі вільний, – запросила його Марта Онисимівна Шнапс.

Головний експонат музею в кухні поглинав фруктовий салат із ананасів, апельсинів, бананів і т.д.

– Це з приводу какашок, – сказала екскурсоводка експонатів, вказавши на відвідувача.

– Добридень. Ті коштовні делікатеси, звісно, вже були у вживанні, як сказано в об'яві, але ж я і продаю їх майже задарма, – почав був древній стахановець, але Папірусюк перебив:

— Я з іншого приводу. Я — полковник міліції Папі-
русюк. — Показав посвідчення. — Розслідую викрадення
яйця дракона. Чули, мабуть.

— Так, чув про цю крадіжку. Але я нічого не знаю про
цю справу, крім того, що сказали по радіо, — знизав плечи-
ма старий.

— Людина, підозрювана в організації викрадення, роз-
платилася з таксистом грошовою купюрою, на якій олі-
вцем був написаний номер, що співпадає з номером вашо-
го телефону. Чи ви не пригадуєте випадку, коли б хтось
записав ваш номер на купюрі?

— Так, було таке з місяць тому. Якось у корчмі говори-
ли з бібліотекарем Бізончиком Солом'яним про оперну му-
зику, і він сказав, що хотів би дістати записи оперних арій
у виконанні Бориса Гмирі. А я сказав, що спробую йому
допомогти і попросив зателефонувати мені за тиждень. Він
сказав: «Зараз я запишу ваш телефон». І поліз у кишеню за
записником. Але замість записної книжки там виявилася
візитна карточка, де було надруковано: «Любий друже!
Вас обслужив службовець салону злочинських послуг імені
Франсуа Війона. За символічну плату ви можете отримати
назад вашу річ за адресою: вулиця Стахановця Наливайка,
будинок дев'ятнадцять. Ласкаво просимо. До нової зу-
стрічі». Ну, ви розумієте: його обікрав легальний злодій. І
тому замість вкраденої записної книжки він скористався
стошурхотиковою купюрою зі свого гаманця: записав олі-
вцем мій номер на ній.

— Дякую вам! Ви здорово допомогли слідству! А де
цей бібліотекар мешкає? Де працює?

— Мешкає в червоному цегляному будинку на вулиці
Івана Котляревського навпроти пам'ятника Зевсу, що заку-

шує оселедцем самогон, номер не пам'ятаю; а працює в бібліотеці імені Сіда Ахмета Бен-Інхалі...

Слідчий від Шнапсів перемістився на вулицю Котляревського і, запитавши бабусь, що сиділи біля під'їзду будинку напроти пам'ятнику Зевсу, відразу розшукав квартиру Бізончика Солом'яного. Але бібліотекаря вдома не виявилося. Двері відчинив смаглявий брюнет з великим горбатим носом і злегка розкосими очима, років близько п'ятдесяти п'яти, який назвався Койотом Тамбовським. Сказавши, що сина зараз немає вдома, запропонував зайти за пару годин.

Але Папірусюк був такий стомлений своїми розвідками, що вирішив вирушитися додому і віддатися пасивному відпочинку, а з бібліотекарем зустрітися завтра в бібліотеці...

Наступного ранку, тобто 22 вересня, якраз в той час, коли маг Цвях був посередині між столицею і Великими Дрібками (прямуючи до Харкова на допомогу шпигунам), увійшовши в бібліотеку імені Сіда Ахмета Бен-Інхалі, детектив насамперед побачив великий живописний портрет навпроти входних дверей. На портреті був бородатий чоловік арабського виду, в східному халаті і аналогічному тюрбані. Начебто казковий старий Хоттабич, тільки молодший. Звичайно, Варлаам Оникійович зрозумів, що це той, чиє ім'я носить бібліотека.

Якщо читач уважно читав роман Мігеля де Сервантеса «Дон Кіхот», то знає, що Сервантес (за його власним твердженням) лише переказав своїми словами книгу іншо-

го письменника. І цим іншим, що першим написав про Лицаря Сумного Образу, був нібито якийсь арабський історик Сід Ахмет Бен-Інхалі. Звісно, всім зрозуміло, що історію Дон Кіхота від початку склав сам Сервантес, а цього араба він просто вигадав. Проте, коли в Жорикбурзі була побудована чергова нова бібліотека і постало питання, як її назвати, хтось запропонував дати їй ім'я письменника, що першим написав про Лицаря Ламанчеського, чи то пак, ім'я вищезгаданого араба. Йому заперечили, що араб є письменником не справжнім, а придуманим. А ініціатор цієї ідеї відповів, що, по-перше, закладів, названих іменами реальних письменників, хоч греблю гати, а названих іменами письменників, яких не існувало, – або дуже мало, або немає зовсім. А значить – це оригінально, це новаторство. А по-друге, не шанувати письменника тільки на тій підставі, що його в реальності не було – це якась дискримінація за ознакою, так би мовити, існувальності. Його аргументи переконали опонентів, і бібліотека отримала ім'я такого що не існував письменника Сіда Ахмета Бен-Інхалі. Для оформлення вестибюля бібліотеки живописцю Мікеланджело Бутербродову доручили написати портрет араба. Оскільки Сервантес не дав ніяких описів його зовнішності, то у живописця були, що називається, розв'язані руки. За основу він узяв якусь ілюстрацію з арабсько-перського епосу «Тисяча і одна ніч».

Отже, увійшовши в бібліотеку, Папірусюк знайшов там Бізончика Солом'яного. На робочому місці цього екзотичного службовця (екзотичність якого полягала в наявності пір'я на голові, кісок у волоссі і живопису на обличчі: лице Бізончика Солом'яного в цей день було розписано плодово-ягідним натюрмортом у стилі голла-

ндського живопису бароко) теж був портрет. Але не великий, а маленький, не мальований, а фотографічний. А саме кольоровий знімок, вирізаний з журналу «Советский экран». І відображений там був м'язистий югославський кіноактор Гойко Мітіч, котрий виконував головні ролі індіанців у пригодницьких фільмах східнонімецької кіностудії «ДЕФА». Був цей Мітіч по пояс голий (зверху, а не знизу, як згаданий у двадцять третьому щосі Поль Гоген, сфотографований Альфонсом Мухой, про всяк випадок уточнює Автор), з намистом на грудях і пір'ям на голові. Псевдоіндіанець Мітіч був кумиром індіанця Бізончика Солом'яного. Крім цього маленького портрета кіноартиста, пришпиленого канцелярською кнопкою над столом пернатого очкарика, стіни бібліотечного залу прикрашали і великі, писані маслом, портрети письменників-класиків: Франсуа Рабле, Джонатана Свіфта, Карло Гоцці, Вільяма Шекспіра, Миколи Гоголя, Михайла Салтикова-Щедріна, Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Льюїса Керролла, Даниїла Хармса...

На розпитування лисого детектива, індіанець, задумливо чухаючи пір'я, відповідав:

– Так, якийсь службовець салону злочинських послуг імені Франсуа Війона поцупив мою записну книжку, і через те телефон стахановця довелося зафіксувати на грошовому знаку, як сказав Заратустра. Потім, коли я з'їздив до того салону і за п'ять дзвяків повернув записника, я переписав номер із купюри в нього, без всяких заговик – моє і сонця гасло! На жаль, зробивши той запис у записнику, я забув стерти гумкою вже зайві олівцеві цифри із купюри.

— Не на жаль, а на щастя, — поправив детектив, — бо без цієї прикмети я не зміг би простежити долю цього папірця. Тож що було далі?

— А далі ту купюру мені розміняв лицар Річард Левове Копито. Ми вечеряли в корчмі «Під Рятівної Мухой», і коли я хотів розплатитися з Іцхаком Марковичем — тамтешнім корчмарем — цією сотнею, той спитав: «А дрібніших нема? А то у мене теж великі, здачу нічим давати». У мене інших грошей не було, і лицар мені розміняв, не будь я Джон Сілвер, тисяча чортів!..

У лицарському гуртожитку детектив Річарда Левове Копито не виявив. Лицар Остап Окрошколюб порадив пошукати його на кінному манежі, адже скоро свято — День Шляхетного Мордобойу — тому багато лицарів готуються до традиційного турніру...

Кінний манеж дійсно кишів металевими вершниками, що працювали списами й мечами, що репетирували турнірні бої. Але й тут Річарда Левове Копито не знайшлося. Барон Панас порадив полковникові пошукати цього індивіда в корчмі «Під Рятівною Мухой»...

Був розпал робочого дня, і в корчмі було мало відвідувачів. Іцхак Гільденштерн повідомив слідчому, що ли-

цар Левове Копито дійсно снідав нині тут, але вже три години як пішов. Пішов не один, а разом із касиром турагенства «Рятівна Бджола» Джульєтом Грошенятком.

Детектив метнувся на вулицю Плоских Кішок, до агентства «Рятівна Бджола».

Там він не встиг і рота розкрити, як до нього кинувся, огортаючи словами, співробітник «Рятівної Бджоли» Олег Цеглина, худий, як і Папірусюк, але на голову вищий, чоловік тридцяти п'яти років, що мав каштанову борідку, наче у конкістадора:

— Ласкаво прошу, дорогий товаришу! Ду ю спік терентопієн? Єс? У такому разі можу запропонувати широкий спектр туристичних послуг. Є різноманітна мережа захоплюючих маршрутів. Наприклад – маршрут по місцях трудових подвигів жорикбурзьких стахановців. Перший пункт огляду – лазня в Ніздресвистівському провулку, де банщик-стахановець Ілля Аристархович Ш...

— Я б... – спробував вставити слідчий, але Цеглина самозабутньо дзюрчав з казенним ентузіазмом, оглухлий, наче токуючий тетерев:

— Ідіть в лазню! Ідіть в лазню, де цей трудівник ставив трудові рекорди. Там ви зможете власними руками помацати той знаменитий березовий віник, з яким в тисяча дев'яťсот соро...

— Я б хотів поговорити... – тужився сищик, але вмовляння турагента хльоскали крізь жалюгідні потуги:

— ... побив рекорд банщика Ігнатія Панчохи. Так, я розумію ваше бажання поговорити з самим Іллею Ари-

старховичем. Саме для цього і передбачено в тому маршруті відвідування квартири-музею нашого знаменитого земляка. Крім денного огляду банщика-стахановця в інтер'єрі, передбачено і нічне прослуховування його художнього хропіння, якщо ви цим захоплюєтесь. Наступним пунктом огляду буде церква святої Пульхерії, де патріарх-стахановець Савелій Другий, ще будучи рядовим попом, видавав пастві підвищену норму релігійної інформації, тобто крім фактів із однієї нормальної Біблії, він викладав в проповідях також факти з творів на біблійні теми Лео Таксіля. Остапа Вишні, Жана Еффеля, Ісидора Штока та інших... Ви навіть зможете за додаткову плату полежати у тих самих бур'янах під парканом водокачки, де полюбляв відпочивати після перевиконання норм зі смакування алкоголю дегустатор-стахановець Юлій Юрійович... ні, Юрій Юлійович Наливайко. Потім...

Тут турагент нарешті затихнув, звернувши увагу, що перед його ніздрями вже півхвилини демонструє себе посвідчення міліціонера, розчахнуте, як плащ експібіціоніста.

— Я б хотів поговорити з касиром Джульєтом Грошенятком.

— Так би відразу і сказали, — пробурчав турагент, подумки додавши: «а то морочить голову!», і сівши за свій стіл, над яким красувалися на стіні плакати з терентопськими лицарськими замками та іншими туристичними принадами, тицьнув пальцем у коридор і миркнув: — Другі двері наліво...

Коротун Грошенятко підтвердив, що снідав і виходив із корчми одночасно з Річардом. Але за порогом корчми їхні шляхи розійшлися. Лицар, мовляв, сказав йому, що

має навідатися до коваля Вакули Нетребенька – під-ремонтувати доспіх.

Коваля Папірусюк не застав: на дверях майстерні висіла приліплена скотчем записка: «Пішов у терміновій справі. Повернуся о 15.00. Нетребенько».

Не знаючи, де продовжувати пошук, Варлаам Онікі-йович навідався в рідне управління міліції, де доповів генералові Бобикові про свої досягнення за останні дві доби, і задокументував усю наявну на цей час інформацію в папці із заголовком «Справа про викрадення драконячого яйця».

Потім зателефонував до лицарського гуртожитку. Комендант відповів, що Річард Левове Копито тільки-но повернувся. Слідчий попросив передати йому, щоб він – Річард – нікуди не йшов.

Незабаром Папірусюк знову опинився в цій обителі беззамкових членів Напівкруглого Столу. (Беззамкових у тому смислі, що не мали власних замків, а не в тому, що на їхніх дверях не було замків, звісно; замки на дверях були).

Кімната, яку займав Річард Левове Копито, була доволі убога щодо інтер'єру: алюмінієво-брезентове ліжко-розкладачка, стара шафка, тумбочка кольору хакі, якісь старі шкарпетки й інше сміття – типове житло холостяка. Двома прикрасами, що радували тут око, були, по-перше,

приклеєні до шпалер барвисті сторінки журналу «Гарнюнізм!» зі світлинами неодагнених молодих красунь, а по-друге, касетний магнітофон «Весна М-212 С-4», що його Річард купив чотири роки тому у Харкові, в універмазі «Будинок Торгівлі», біля Благбазу, тобто Благовіщенського базару або Центрального ринку. Поруч із магнітофоном на паркетній підлозі стояла картонна коробка, повна магнітофонних касет, що свідчило приналежність пожи-льця до категорії меломанів.

Лицар гостинно посадив гостя на розкладачку, а сам прилаштувався на тумбочці, яка під вагою доспіха тривожно рипнула. Полковник повідомив Річардові те, що тобі, безцінний читачу, вже відомо. Білявий молодий холостяк відповів лисому зрілому холостякові:

— Пам'ятаю я цю стошурхотикову купюру індіанця Бізончика з олівцевим написом. Я нею розплатився з ковалем Нетребеньком два тижні, приблизно, тому. Він мені перекував Тутанхамона — мого коня...

І знову детектив подався до апартаментів механіка.

Цього разу майстерня Вакули Охрімовича була відкрити-та, а сам коваль розмовляв із директором краєзнавчого музею Цицероном Дуськіним, сорокарічним кремезним блондином в окулярах.

— Ну, коротше кажучи, домовилися, — говорив, проща-ючись, директор, — завтра ми за ним приїдемо...

— Краєзнавчий музей купує в мене гіппомобіля, — похвастався Нетребенько Папірусюку, коли Дуськін пішов. При цьому коваль показав нігтями на вже знайомий чита-

чеві моторизований каркас на колесах. — А також два експериментальні доспіхи. — І їх теж показав.

(Виявляючи педантизм, можна уточнити, що цей каркас був насправді не повноцінним гіппомобілем, а лише його частиною. Повноцінним гіппомобілем цей транспорт належало називати в комплекті з іншою важливою частиною: вмонтованим усередину живим конем.)

— Пам'ятаєте, кому ви віддали купюру? — запитав механіка детектив, розповівши йому про купюру, якою підозрюваний в організації викрадення драконячого яйця розплатився з таксистом Жилбиловим.

— Вам пощастило, бо я пам'ятаю і сам грошовий папірець із олівцевими цифрами, й те, куди я його подів, — обрадував полковника Вакула Охрімович. — Я віддав його редактору журналу «Буряківництво та гній» за те, що вони надрукували рекламу моїх плугів на цілу сторінку. Так що шукайте слід тієї купюри там, у редакції...

Коли Папірусюк явився в згадану організацію й сказав зустрічному журналістові, що праг би бачити редактора, той запитав:

— Ви, мабуть, за оголошенням? Перекладач із білоруської мови на терентопську?

— Ні, — сказав детектив.

— Виходить, переносник меблів?

— Ні, я не за оголошенням. Я слідчий. Редактор у редакції?

— Ні, він уже уповз. Робочий день закінчений.

— А де я можу його зараз знайти?

— Як же його знайдеш, під землею-то! Може, він зараз повзе десь під асфальтом. Це нереально. Приходьте в робочий час із восьми до сімнадцяти.

Варлаама Оникійовича не здивувало, що редактор плазує під землею. Папірусюк, як і багато жорикбуржців, знав, що редактор «Буряківництва та гною» — дощовий хробак. Мовець, звичайно, розумний мутант. Ніколи раніше серед терентопських редакторів не було хробаків, тому призначення Гавриїла Святославовича на цю посаду стало справжньою сенсацією, про яку писали газети, говорило радіо. Завдяки цьому друг дракона Інокентія Карловича став знаменитий, а журнал «Буряківництво та гній» збільшив накладі через популярність нового керівника. Можливо, передбачуваний ріст накладів у зв'язку із сенсаційністю призначення отакого редактора й був однією з головних причин, чому цю посаду видавці запропонували саме даній тварині...

— Не розумію, як дощовий хробак міг долати великі відстані з такою швидкістю, — говорить Авторові його Ліва мозкова півкуля.

— З якою швидкістю? — запитує Автор.

— З великою. Згадай: коли вони з Інокентієм Карловичем літали на концерт Траляляліні, їхня зустріч відбулася в Гірчичній печері, куди хробак приповз після роботи приблизно о сімнадцятій нуль нуль. Його робочий день закінчується теж о сімнадцятій нуль нуль. Виходить, він після роботи перемістився з Жорикбурга до Каменіани миттєво. Але ж від східної окраїни столиці до західних схилів Каменіани близько семи кілометрів! Або редакція «Буряківництва та гною» перебуває не в Жорикбурзі, а в Каменіані поруч із печерою Інокентія Карловича?

— Редакція цього журналу дійсно має місце в столиці, на вулиці Войцеха Жукровського, — відповідає Автор. — У день концерту Гавриїл Святославович закінчив роботу на півгодини раніше звичайного — о шістнадцятій тридцять. Швидкісне переміщення з редакції до печери друга здійснювалося завдяки технічному обладнанню, створеному Вакулою Нетребеньком. На двох кінцях тунелю діаметром дванадцять з половиною міліметрів, яким здавна Гавриїл Святославович плазував із Каменіани до столиці й назад, було встановлено два повітряні насоси, що працювали від мініелектростанції в Гірчичній печері. При переміщенні від печери до редакції, каменіанський насос накачував у тунель позаду хробака повітря, а редакційний насос, що включався синхронно завдяки протягнутому тунелем ізольованому дроту, навпаки, повітря попереду хробака відсмоктував. Різниця повітряного тиску штовхала Гавриїла Святославовича тунелем з відшліфованими до гладкості стінками, наче поршень. При цьому швидкість черв'яка доходила до п'ятисот метрів за хвилину, завдяки чому він долав увесь шлях менш, ніж за двадцять хвилин. Для зворотного переміщення насоси переключалися, і повітря нагнітав уже редакційний насос, а каменіанський — відсмоктував. Тобто система працювала за принципом пневмопошти, де замість циліндра з кореспонденцією був сам редактор. Гавриїл Святославович називав цей свій тунель: «Мій пневмометрополітен». Завдяки слизу, який виробляв організм безхребетного, сила тертя зводилася до мінімуму. Інакше б хробак при русі тунелем з такою швидкістю спікся б від перегріву.

Але й без допомоги техніки цей хробак пересувався швидше звичайних родичів, адже він був більше і жвавіше

інших дощових хробаків. То розтягуючись до метра, те скорочуючись до тридцяти сантиметрів, він долав десяти-метрову дистанцію всього за півхвилини.

Крім механізованого тунелю до Каменіани, під асфальтом Жорикбурга була безліч інших тунелів, немеханізованих, проритих Гавриїлом Святославовичем у різних напрямках. Один з них виходив, скажімо, просто в церкву святого Михея, у щілину між плитами на підлозі, де віруючий хробак слухав проповіді отця Пафнутія. Інший, наприклад, – на речовий ринок, де, до речі, хробак купив собі червоно-білу краватку, що була в ужитку (звичайно ж, цю покупку довелося вкоротити й ушити за зростом Гавриїла Святославовича). І так далі...

Підгонку краватки, до речі, здійснив не сам редактор «Буряківництва та гною». Він спритно володів своїм тілом-щупальцем, але все ж не настільки, щоб маніпулювати швейною голкою і ниткою. І не його друг Інокентій Карлович вчинив цю кравецьку справу. Пальці його були настільки спритними, що могли навіть професійно видобувати з рояля або клавесина досить складну музику, але все ж для володіння голкою і ниткою драконячі пазурі були незручні. Так що якщо б дракон носив одяг, то його пошиття замовляв би кравцеві-людині. Дощовий черв'як, який очолював редакцію журналу, попрохав підігнати краватку за своїм розміром співробітницю журналу, друкарку Олену, яка вміла шити. Не в службу, а в дружбу. І вона прекрасно впоралася.

Коли Автор згадав, що редакція журналу «Буряківництво та гній» перебуває на вулиці Войцеха Жукровського, то відразу уточнить, що ця вулиця є єдиною в Жорикбурзі, названою іменем письменника ще за його життя. Інші та-

мтешні вулиці, що носять імена літераторів, одержали назви вже після смерті тих літераторів. До 1986 року ця вулиця називалася Вуличною. Ага, от так: вулиця Вулична. А в зазначений рік принцеси Зінуля й Зіночка впросили тата, щоб яка-небудь вулиця в столиці мала ім'я польського письменника Войцеха Жукровського. Жорик Дев'ятий запропонував це мерові Жорикбурга, і перейменування відбулося. А виникло таке бажання в принцес після того, як вони прочитали казкову повість Жукровського «Викрадення в Тютюрлістані», і ця книжка їм дуже сподобалася. Тепер Войцеха Жукровського вже теж немає серед числа живих, на жаль. Але в 1986 він був живий і продовжував писати нові книги.

Автор Терентопських хронік, тобто твій, безцінний читачу, покірний слуга в дитинстві дуже любив читати. Прочитав чимало гарних дитячих книг. Але найулюбленішою була от ця, що сподобалася й принцесам: «Викрадення в Тютюрлістані». Можна сказати, що вона вплинула на формування літературного смаку Автора. Навіть не віриться, що ця світла й дотепна книга була написана в страшний час Другої світової війни, у важких для Жукровського обставинах. А в 1986 році, коли одна з вулиць у Жорикбурзі одержала ім'я цього письменника, за рівно сорок років після першої публікації «Викрадення...», була вперше видана його ж казкова повість «На троні в Блабоні», де діють ті ж герої. Але якщо в «Викраденні...» Жукровський виступає тільки в якості оповідача, то в «На троні...» він зробив себе головним героєм, що описує власні пригоди в чарівному королівстві. Українською мовою перекладена та видана поки що лише перша з названих книжок Жукровського, якщо Автор не помиляється.

Наступного ранку (а це було вже 23 вересня) Варлаам Оникійович Папірусюк знову прибув до редакції сільсько-господарського журналу.

У кабінеті редактора був солідний дерев'яний стіл, на якому крім якихось папок, телефону і друкарської машинки знаходився великий глиняний квітковий горщик (умовно кажучи – квітковий, бо в таких великих горщиках зазвичай ростуть не квіти, а невеликі декоративні пальми, фікуси або інші тропічні дерева, які отримали посаду кімнатних рослин). Тут же, замість флори, з ґрунту горщика стирчав товстий слизький рожевий гачок з пристебнутим пенсне.

– Добридень. Я вас слухаю, – сказав відвідувачеві гачок тоненьким писклявим голоском.

– Здрастуйте, добродіє редакторе, – відповів лисий полковник. – Я прийшов от з якої справи...

Детектив почав був розповідати про викрадення драконячого яйця, про таксиста Жилбилова і підписану цифрами купюру, коли задзвонив телефон поруч із горщиком.

– Вибачте, одну хвилиночку, – перервав відвідувача редактор, витягнувся, наче рожевий хобот, до апарату, обвив собою слухавку і стягнув її з пластмасового лежбища на стіл. – Алло, біля телефону редактор Гавриїл Святославович. Що? Знову Альфред Вареник? Заколював. Ну ще раз скажіть йому, що таких віршів ми не друкуємо... Каже, що цього разу вірш про землю? А як починається? «Мені тринадцятий минало, а в землю закопали труп»? А

чому він не пропонує його вампірській газеті... Каже, забезпечив їх своїми творами на найближчі півроку? Ну скажіть йому, що зараз ми приймаємо вірші тільки про збір врожаю цукрових буряків. І щоби серед коренеплодів не було людських останків!

Насунувши слухавку на місце, дощовий черв'як втягнувся в ґрунт горщика, залишивши на повітрі тільки вертку гостру мордочку з пенсне.

— Цей графоман із бубонцями вже всю нашу пресу задовбав своїми поетичними трупами. Вибачте, я відволікся. Отже, купюра.

Коли слідчий пояснив, що його цікавить, горшковий журналіст, закотивши під лоба пенсне, задумався. Потім пропищав:

— Так, згадав стошурхотикову купюру Вакули Охримовича, забруднену олівцем. Я її разом із іншими купюрами особисто з рук в руки віддав видавцеві журналу «Гарніюнізм!» Іполитові Четвертому за друкарську фарбу. У нас фарби було обмаль, а у них — повно, от ми і купили. Так що подальшу долю цих ста шурхотиків питайте у нього, у патріарха.

Коли сищик виходив із кабінету хробака Гавриїла Святославовича, туди увійшов один зі журналістів із чайником і став поливати редактора в горщику холодною водою. Журналісти по черзі поливали керівника з чайника через день, оскільки в занадто сухому ґрунті він почувався незатишно.

На пошук патріарха Папірусюк відправився до Жорик-бурзької Лаври — центру терентопського православ'я. Ця

Лавра містилася на мальовничому березі річки Струмище і являла собою комплекс храмів і монастирів.

Іполита Четвертого там не виявилося – патріарх на службовому автомобілі був відвезений до села Верхніх П'яток на святкування з приводу завершення будівництва там нового храму. Повернеться не раніше вісімнадцятої години...

У багатонаціональній Терентопії співіснували різні релігії: християнство, іудаїзм, іслам, навіть екзотичні буддизм, крішнаїзм, зороастризм... А також доморощені чисто терентопські секти: ніздрісти, чхавці, безбарвне братство та інші. Християнство було представлено кількома конфесіями: православ'я, католицизм, лютеранство, старообрядництво, баптизм тощо. Найбільш поширеним і багатолюдним було православ'я в особі Терентопської автокефальної православної церкви, яку очолював в дану епоху Іполит Четвертий...

Якщо Автор торкнувся теми релігії, йому хотілося б зізнатися у великій повазі до декількох попів, монахів, богословів. Зокрема, до священників Франческо Петрарки, Еразма Роттердамського, Франсуа Рабле, Джордано Бруно, Миколая Коперника, Джонатана Свіфта, Ісака Ньютона, Лоренса Стерна, диякона Льюїса Керролла, богословів Григорія Сковороди та Чарльза Дарвіна... Сковорода, отримавши богословську освіту, відповідав категоричною відмовою на пропозиції працювати священником, віддаючи перевагу життю вільного мандрівного вчителя, поета, філософа. (А от швейцарський двійник Сковороди, Даниїл Майнгард, той таки був священником)... Дарвін, вивчившись на священника в оксфордському коледжі Христової Церкви (де потім працював викладачем згаданий Льюїс

Керролл), ані дня не трудився на цій посаді, віддавши перевагу науковій діяльності. (У Харківському музеї природи, до речі, можна бачити мушлю океанічного молюска, що її Дарвін привіз зі своєї знаменитої навколосвітньої наукової експедиції на вітрильнику «Бігль». Серед об'єктів природи, добутих вченим під час тих мандрівок, були зокрема яйця птахів та рептилій. Тож Дарвіна теж можна зарахувати до категорії яйцешукачів, як і терентопських міліціонерів із лицарями. Повага харків'ян до Дарвіна виразилася, крім іншого, в тому, що його прізвищем названа одна з найкрасивіших вулиць в історичному центрі Харкова.) Але ніколи не був атеїстом. Решта ж перерахованих геніїв поєднували наукову чи літературну діяльність із релігійною. Грицько Основ'яненко хотів стати монахом, а в майбутньому, можливо, і священником, був послушником Курязького монастиря, що поблизу Харкова. Але одного разу відлучився зі святої обителі на весілля до родича, і його захопило, закружляло світське життя, так що чернецтво не відбулося. Одним словом, Автор Терентопських хронік з повагою і симпатією ставиться до тих представників релігії, які є людьми розумними, порядними, веселими і прогресивними. Але, на жаль, серед священнослужителів і просто воцерковлених є чимало похмурих, злісних фанатиків і мракобісів, ханжів і лицемірів, невігласів і жлобів. Таких Автор не поважає. І це дуже м'яко кажучи.

О 18.10 лисий детектив знову нагрянув у Лавру. На запитання «Чи не повернувся патріарх?» якийсь ченчик відповів:

— Повернутися-от він повернувся, тільки ви не там його шукаєте. Його робочий день уже закінчено. В такий час

його треба шукати або в корчмі «Під Рятівною Мухою», або в редакції журналу «Гарнюнізм!», або вдома, або ще десь, але не в Лаврі...

Відвідавши згадану корчму, Варлаам Оникійович з'ясував, що Іполита Четвертого там немає. Тому перемістився на вулицю Джованні Бокаччо, де була розташована редакція еротичного журналу.

До речі, спочатку Іполит Четвертий планував свій журнал назвати «Гололедицею», від словосполучення «голі леді». Але словом «леді» зазвичай називають жінок, які мають аристократичний титул, а для журналу могли б позувати не лише титуловані. Тому від «Гололедиці» патріарх відмовився, назвавши видання «Гарнюнізмом!», від слова «гарнюні».

Там, в редакції, Папірусюк знайшов нарешті бородатого видавця, який, схилившись над столом, розглядав у збільшувачу лінзу фотографії чергової неодагненої моделі. Помітивши сищика, він басом похвалився:

— Гляньте-но, Варлааме Оникійовичу, яка красунечка. Півроку її умовляв позувати і от уламав-таки. Це русалка Катя з човнової станції. Ну хіба не краса?

Привітавшись і глянувши на знімки, злегка почервонілий від неприкритих красот слідчий визнав, що русалка Катя — дуже симпатична дівчина...

(— Я б хотів внести уточнення, — каже Ліва півкуля авторського мозку. — Русалка — не дівчина, а напівдівчина-напівриба. Зверху до талії у неї дівочий вигляд, а нижче — риб'ячий хвіст.

— Протестую! — вигукує Автор. — У русалок немає хвостів! Та, що ти описала — не русалка, а сирена. Так, багато людей плутають русалок із сиренами і називають

сирен русалками, але це різні види гоміноїдних амфібій. Елліни, які називали рибохвостих або птахокрилих співунів сиренами, русалок називали німфами, наядами. І тільки неосвічений телепень може бовкнути, ніби у німф є хвости. Відома казка Ганса Християна Андерсена в оригіналі називається "Den Lille Havfrue", що в перекладі з данської означає просто «Морське дівчисько». І мова там про сирену. А необізнані в цьому питанні перекладачі нарекли переклад «Русалонькою» і тим самим збили читача з пантелику. Даю волосся на відсікання, що русалки не хвостаті, а ногаті, як і звичайні дівчата. Тим більше – наші східнослов'янські прісноводні русалки. Від звичайних дівчат і жінок вони відрізняються тільки тим, що більш прохолодні на дотик, більшу частину часу проводять у воді, мають зелене волосся (через наявність на волосинках мікроводоростей) і не носять жодного одягу, навіть купальників, хіба тільки голову прикрасять віночком з осоки або гілочок верби. Можливо, вони ігнорують одяг через те, що в воді тканини швидко розкладаються під впливом вологи і мікрофлори; а можливо, тому, що розуміють: ніщо так не прикрашає красиву дівчину, як відсутність одєжини, чому підтвердження – образотворче мистецтво всіх часів і народів. Але теми русалок я розгонистіше торкнуся в щосі тридцять сьомому «Непросихаючі громадянки».)

– Я, Сергію Едуардовичу, розслідую викрадення драконячого яйця, – почав був Папірусюк, присівши до укритего фотознімками русалки столу.

– Я знаю, лапочко моя, що ви ведете цю справу, – перебив громіздкий патріарх. – Знаю, як ви з Акмусом літали до Жабенятинська. Знаю, що яйце викрав небіжчик

Бандюга... До речі, а хто його уколошків, Бандюгу-то? Вже відомо?

— Ніхто. Сам сп'яну цюкнувся скронею об цеглину і — інсульт, миттєва смерть. Виявилось, що цей Федір Роженкранц викрав яйце на замовлення якогось типа, який і купив у нього вкрадене. Щоби з'ясувати, хто цей тип, я зараз іду по слідах стошурхотикової купюри, якою він розплатився з таксистом. На цій купюрі олівцем написаний номер: один-два-три-один-один-чотири. Я з'ясував, що цей папірець дощовий черв'як Гавриїл Святославович віддав вам за друкарську фарбу. Чи ви не пам'ятаєте купюри з олівцевою ознакою? Чи ви не пам'ятаєте, кому ви її віддали?

— Я не пам'ятаю?! — заревів раптом богатирський святий отець, і його очі налилися люттю. — Я не пам'ятаю?! Та я б і радий це забути, хрін подери! Я не пам'ятаю! Та у мене до цих пір руки сверблять!

Мабуть для того, щоби почухати руку, патріарх гримнув потужною десницею по меблі, так що настільна лампа підстрибнула, а слідчий в жаху відсахнувся. («Розпалений високими емоціями шановний отець дещо підвищив голос і навіть стукнув кулаком об стіл», як висловився Майк Йогансен у своїй доволі веселій книжці «Подорож у радянську Болгарію»).

— Як же мені не пам'ятати, якщо я сам, ось цими самими руками, як дурень, віддав ті сто шурхотиків аферистові, шахраєві, плутязі! Ще як пам'ятаю, сонечку моє!

— Віддали шахраєві? — підвівся від такої інформації сищик. — А навіщо? Кому?

— За квиток на концерт класичної музики...

І Іполит Четвертий коротко розповів детективові про «маестро» Траляляліні, про безглуздий «концерт», про

даремний суд, скромно замовчавши «виховання віртуоза» в підворітті.

— Ось кому я по-ідіотськи подарував рідні грошики, пташеня моє, — закінчив патріарх, сопучи так люто, що розчепірені вуса тріпотіли під напором ніздревих вітрів.

— Опишіть мені цього Траляляліні, — попросив Варлаам Оникійович.

— Я б його так описав, що його рідна мама б не впізнала! — погрозив вікну кулаком скуйовджений від гніву релігійний діяч.

— Угамуйтеся і опишіть так, щоби його впізнали нерідні міліціонери.

— Записуйте: мармиза нахабна, підла, мерзенна, очі хамовиті, руки загребущі, спітнілі, фігура огидна. Особлива прикмета: він противний, як гидотна зараза, а також гидкий, як сволотна погань.

— Гм...— задумливо почухав брову лисий гість. — А хто його ще, крім вас, бачив близько?

— Та багато хто: і касир Грошенятко з турагенства, і лицар Річард Левове Копито, і механік Нетребенько, і маг Акмус, і стахановець Шнапс, і дракон Інокентій Карлович, і навіть ваш міліціонер Ратиця...

— Дякую, ви дуже мені допомогли. Бажаю вам побільше красивих натурниць, — попрощався з розгонистим видавцем Варлаам Оникійович і покинув редакцію журналу «Гарнюнізм!».

Опис Іполита Четвертого був емоційним, але не конкретним, тому завтра Папірусюк вирішив допитати інших свідків, що бачили цього чи то музиканта-авангардиста, чи то шахрая.

Першим, хто удостоївся допиту двадцять четвертого вересня, був дільничний інспектор Микола Опанасович Ратиця. Він напружив маленьке обличчя над довгою шиєю і згадав:

— Так, я бачив того музиканта. Я йшов після роботи додому і, проходячи повз оперну Стайню, з неї вискочив механік Нетребенько, який повідомив, що глядачі затримали небезпечного музику, і попросив розібратися в цьому факті. Загалом, там у них вийшла суперечка на симфонічну тему, а оскільки я в тих увертюрах ніхріна не розуміюся, то я порадив звернутися до суду. Пам'ятаю, там був індіанець у пір'ї, на лицьовій частині якого були три богатирі: Ілля Муромець займав весь ніс, Добриня Микитич — праву щоку, а Олеша Попович — ліву; голова Добрині була на правій повіці індіанця, а голова Олеші — на лівій; ці голови було видно тільки коли індіанець заплющував очі, а коли він витріщався, здавалося, ніби у тих двох богатирів замість голови величезне око. Індіанця з картиною на обличчі я добре запам'ятав, а музиканта — не дуже. Пам'ятаю, у нього були великі пальці. На комірці. Але вони належали патріархові Іполиту Четвертому. Ще пам'ятаю, на його зовнішності була краватка в вигляді комахи родини метеликів, чорна. А більше він мені нічим не кинувся в очі.

Злегка пожуривши колегу за таку неуважність, Папірусюк пережбурнувся до майстерні Нетребенька.

Сивий коваль був більш уважним і пригадав, що маестро Ріккардо-Джузеппе Траляляліні, або як там його насправді звати, волосяний покрив голови мав у вигляді

дрібної русявої кучерявості, що обрамляє лисину; в період концерту був одягнений у чорний фрак і такі ж штани, білу сорочку і краватку-метелика; в період продажу квитків біля пам'ятника Іванові Никифоровичу Фальстафу – в джинсову камізельку з безліччю кишень та кишеньок, зозулясту багатокольорову сорочку, зверху розчахнуту на волохатих грудях, що переходять у шию, і в золотий ланцюг на шиї тій. Особлива прикмета: серед зубів – один металевий.

Опа! – подумки вигукнув Папірусюк, почувши, що прикмети «маестро» Траляляліні, видані Вакулою Охримовичем, повністю збігаються з прикметами пасажира таксиста Жилбилова, пасажира, який прагнув до Державних Дверей, але, побачивши обшукуючих міліціонерів, дав задній хід. Виходило, що «віртуоз-авангардист» і організатор викрадення реліктового яйця, скоріше всього, один і той же чоловік!

Варлаам Оникійович зі щирим натхненням подякував Нетребенькові за таку цінну інформацію і, залишаючи майстерню, вирішив скласти максимально повний словесний портрет гастролера методом опитування всіх, хто бачив його зблизька.

З цією метою наступного ранку (тобто 24 вересня) прийшов до турагентства на вулиці Плоских Кішок.

– Словесний портрет Траляляліні? – повторив неголений коротун Грошенятко, вислухавши прохання Варлаама Оникійовича. – Як на мене, набагато ефективніше мати не словесний портрет, а справжній, намальований.

— Звичайно, справжній портрет — набагато краще, тільки де ж його...

— Серед тих, хто близько і досить довго бачив цього шахрая, був чудовий художник, який, я думаю, міг би по пам'яті його відтворити на папері чи полотні.

— Ой, це було б здорово! Хто цей художник?

— Це наш співробітник Інокентій Карлович, дракон. Він живе в Каменіані, в Гірчи...

— Я його знаю. Він рідний дядько викраденого яйця. Він добре малює?

— Класно. Минулого року він мені до дня народження по пам'яті намалював мій портрет. Він тепер у мене вдома висить на видному місці. Схоже, наче фотографія. Зараз я йому зателефоную. Не портретові, звісно, а...

Грошенятко набрав на телефоні номер Гірчичної печери, і там узяли слухавку та сказали драконячим голосом: «Алло».

— Інокентію Карловичу, привіт, добре, що ти вдома. Це Грошенятко. Тут у мене слідчий Папірусюк. У нього до тебе справа. Передаю слухавку.

— Здрастуйте, Інокентію Карловичу.

— Доброго ранку, Варлааме Оникійовичу. Є новини про мого викраденого родича у шкаралупі?

— Є підозра, що організувала цей злочин людина, яка виступала на днях в Стайні Опері та Балету під ім'ям Траляляліні. Саме він, мабуть, найняв досвідченого злодія Федора Роженкранца, більш відомого під кличкою Бандюга, нині вже покійного, і той викрав муляж в краєзнавчому музеї і підмінив ним... ну, ви знаєте. Він — не Бандюга, а Траляляліні — схоже, хотів винести це яйце у Великий Світ, але завдяки тому, що Його Величність вчасно опинився у

вас в Каменіані на місці злочину і оперативно дав указівку про встановлення поста біля Державних Дверей, винести яйце з Терентопії шахраю не вдалося. Щоби упевнитися, що зловмисник і є той артист, знайти і затримати його, нам потрібен портрет так званого Траляляліні. Кажуть, ви добре малюєте. Чи не могли б ви по пам'яті намалювати його зображення?

– Взагалі-то я більше пейзажі і натюрморти... Але я спробую, – відповіла слухавка драконячим голосом. – Тільки, мабуть, з першого разу навряд чи вийде; доведеться зробити серію ескізів, а на це потрібний буде час. Може, двох днів вистачить... А якщо вийде раніше, я відразу зателефоную до міліції.

– Дуже дякую. Буду чекати. До побачення.

– До побачення, Варлааме Оникійовичу.

Папірусюк повернув слухавку касирові Грошенятку, попрощався і залишив офіс «Рятівної Бджоли».

А низькорослий Джульєт Дездемонович продовжив розмову з крилатим колегою:

– А ти чим зараз, Інокентію Карловичу, займаєшся?

– До мене нині з ранку нагрянули люди з Театру імені жертви ковбаси на чолі з режисером. Ви ж їм мою творчість розрекламували. Вони зацікавилися. Зараз, коли ви подзвонили, я їм як раз дочитував «Самогон для принцеси».

– Якщо твої п'єси підуть у театрах, Інокентію Карловичу, то з тебе, як то кажуть, пляшка...

Дійсно, в той дощовий вечір, коли артисти цього театру відзначали успішну прем'єру містерії «Спорідненість світових сил» в корчмі «Під Рятівною Мухой», і коли Грошенятко перервав відзначення повідомленням про

смерть Бандюги, лицедії дізналися про існування в Каменіані дракона-драматурга. Виходячи з корчми на дощову вулицю в юрбі акторів для супроводу мага Акмуса з келихом Мгобокбекбе до моргу, Джульєт Дездемонович вимовив:

— Шкода, що в вашому театрі не йдуть п'єси Інокентія Карловича.

— Якого Інокентія Карловича? — зацікавився режисер Наум Інгредієнтський.

— Та є у нас в країні такий письменник. Він дракон, — відповів коротун.

— Письменник-дракон? Це цікаво. І що ж цей дракон пише?

Дорогою від корчми до моргу Джульєт Дездемонович розрекламував театральним людям твори колеги з Гірчиної печери в найкращих виразах...

Режисер Наум Інгредієнтський намітив у 1995 році порадувати публіку аж десятьма прем'єрами. Половину цієї програми театр уже виконав. У лютому відбулася прем'єра вистави «Гріхопадіння, або Пізнання добра і зла» за п'єсою Даниїла Хармса. У березні — «Кохання гра фатальна» Йозефа і Карела Чапеків. У квітні — «Урочисте засідання» Євгенія Шварца. У травні — «Як кохався дон Перлімплін з Белісою в саду» Федеріко Гарсія Лорки. У червні — «La guida di Bragia» Льюїса Керролла. У липні — «Випадок у Версалі» Бориса Гребенщикова. У серпні — «Казка про репку» Леся Подерев'янського. У вересні — «Спорідненість світових сил» Козьми Пруткова.

Далі у театру наклюнувся репертуарний вакуум, бо режисер не мав текстів тих п'єс, які ще хотів поставити.

Щоб цей вакуум чимось заповнити, актори спільними зусиллями написали п'єсу «Довга непорушність коричневої в помаранчеву смужку машини». Але для її постановки був потрібний автомобіль «Запорожець» моделі ЗАЗ-966 (так званий «вухастий») коричневого кольору в помаранчеву смужку, а його у трупи не було.

Тому Наума Інгрєдієнтського і його трупу зацікавила творчість письменного дракона, який писав п'єси в тому ж дусі. Режис...

– Стоп! Куди ти поліз? – обурюється Ліва півкуля авторського мозку. – Ми з читачем чинно-благородно стежили за розслідуванням, яке проводив Варлаам Папірусюк, і раптом – бумс! – Папірусюк відкинутий кудись убік, і пішли театральні справи! Що це за трюки, громадянине Авторе?! Треба ж дотримуватися якоїсь послідовності, а не стрибати з бузини в городі на дядька в Києві!

– А я тобі вже казав, що моя праця багатошарова, гілляста, суміш різного. Я на цих сторінках володар! Чого хочу, те і ворочу! – заперечує на нападки мозку Автор. – Може, в даний момент мені закортіло для естетичного розмаїття поп'єсити, подраматуржити...

– Чого захотілося? – перепитує півкуля Права.

– Поп'єсити.

– Ну то сходи до туалету...

– Ні, тільки-но придумане мною дієслово «поп'єсити» означає – пописати п'єсу.

– Немає такого слова «поп'єсити», є слово «попісяти». І «подраматуржити» – немає.

– Як же немає, якщо я їх уже придумав! Уже є!..

Вважаю, продовжує Автор, що в Терентопському так званому епосі буде доречна така-сяка п'єса; бо і давньо-

грецькі епоси знайомі нам не тільки завдяки поемам Гомера, Гесіода, Аполлонія Родоського тощо, але і – п'єсам Есхіла, Софокла, Євріпіда... Та й епос про короля Артура і лицарів Круглого Столу втілений не тільки в лицарських романах (віршованих та прозових), але і в драматургії – в п'єсах, лібрето опер, сценаріях... Так, без п'єси Терентопський, м'яко кажучи, епос буде неповноцінним.

До чого, додає Автор, я все це белькочу? До того, що хочу познайомити безцінного читача з драматургією дракона Інокентія Карловича. З його прозою я читача дещо познайомив, надавши фрагмент роману «Ангел крейдового періоду». А тепер усучу читачеві п'єсу «Самогон для принцеси». Хочу і усукую, але не тут, а в наступному щосі, двадцять шостому. А хто мені може завадити? Про Папірусюка ж і його розслідування не турбуйся, безцінний читачу, – ми до них обов'язково повернемося.

Цей розділ Автор розпочав з базікання про забруднення грошей. Але забруднення зазнають і інші папери. Деякі літератори свої писання текстів самокритично називають брудненням паперу. Наприклад, і дракон Інокентій Карлович так казав про свою літературну творчість. Із цього приводу Авторіві Терентопських хронік пригадався чотиривірш Франческо Губанедурського, котрий так і називається: «Бруднення паперу»:

«Я папери бруднив, прошу вірить,
Як Петрарка!», – хвалився дивак,
Не сказавши, що був у сортирі
І бруднив не пером аж ніяк.

ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ДРУГЕ

Карти на стіл

Людина хоче подорожувати хоча б навколо своєї
власної квартирі, а тим паче в далекі краї.
*Майк Йогансен, «Подорож ученого доктора
Леонардо...»*

Та й рушили обидва у дорогу.
Дені Дідро, «Жак фаталіст і його пан».

6 – 9 жовтня 1995 року.

6 жовтня в Королівському замку відбулася нарада Напів-круглого Столу.

На ній головний терентопський лицар Жорик Дев'ятий виклав своїм придворним лицарям, яких було, як ти, безцінний читачу, напевно, пам'ятаєш, тридцять вісім, свій план пошуку викраденої «реліквії» (Автор думає, не треба пояснювати, що саме король патетично назвав реліквією) і підлого ворога – організатора викрадення.

– Я вирішив так, – доповідав соратникам монарх, – усю територію країни я умовно поділив на дев'ятнадцять секторів. – Жорик розгорнув на столі (не напівкруглому, і навіть не круглому, а прямокутному) карту королівства; карта була розлініяна олівцевими прямими, які виходили з міста Великі Дрібки й уходили в Окраїнні Землі, ніби схематично зображені промені світла, що випромінюються колишньою столицею. – Кожен сектор має кут приблизно дев'ятнадцять градусів і входить «вістрям» у Великі Дрібки, як ви бачите, розташовані в центрі королівства. Ви,

тридцять вісім шукачів, розіб'єтесь на дев'ятнадцять пар, і кожна пара лицарів вчинятиме пошуки в одному з дев'ятнадцяти секторів. Я вирішив, що вам краще займатися пошуками по двоє, а не поодинці, щоби у кожного був під рукою колега, який у разі потреби міг би прийти на допомогу. І крім того, поодинці мандрувати нудно, а з товаришем – веселіше. У понеділок, дев'ятого жовтня, ви вранці виїдете із своїми конями зі столиці до Великих Дрібок на потязі, а звідти верхи попарно в дев'ятнадцяти напрямках, і почнете обшукувати свої сектори п'ядь за п'яддю, розпитувати всіх зустрічних, чи не бачили вони людини, зображеної на малюнку, чи не знають чогось про викрадене яйце... Ну, не мені вас учити. А я перебуватиму тут і чекатиму від вас інформації про перебіг пошуків. Ви, у міру можливості, будете мені поштою, телеграфом чи з оказією повідомляти, де перебуваєте і куди прямуєте, щоб я міг контролювати ситуацію...

Лицарі розібралися, хто з ким буде в парі, сектори на мапі були позначені номерами (першим вирішили вважати той, у якому знаходиться столиця – Жорикбург; нумерація проводилася за годинниковою стрілкою), і кожна пара лицарів за допомогою жереба вибрала свій сектор пошуку. Надалі всі пари отримали по ксерокопії розкресленої мапи держави, щоби знати межі свого сектора і не «вторгатися» на «чужу» територію.

Сектори Терентопії були таким чином «розібрані» лицарями Напівкруглого Столу:

- 1 сектор – барон Панас і барон Аркадій.
- 2 сектор – герцог Харитон і барон Річард Неголений.
- 3 сектор – граф Леонід Гострий Лікоть і барон Євген.
- 4 сектор – Федір і граф Леонід Кучерявоногий.

- 5 сектор – граф Яків і Хома.
6 сектор – Ярослав і барон Андрій Цинік.
7 сектор – Вадим Металорізальний і Андрій Схожий.
8 сектор – Борис і граф Остап Влучне Вухо.
9 сектор – граф Омелян і граф Леонід Хихотунчик.
10 сектор – Юрій Капітальний і герцог Абрам.
11 сектор – Остап Окрошколюб і граф Остап Електричка.
12 сектор – граф Кузьма і герцог Леонід Коліно.
13 сектор – Юрій Тигровий і граф Василь.
14 сектор – барон Порфирій і граф Леонід Жвавий.
15 сектор – граф Абдулла і барон Сергій.
16 сектор – граф Леонід Заканавний і граф Леонід Очкарік.
17 сектор – Річард Левове Копито і Мгоцько.
18 сектор – барон Тарас і Леонід Насторожений.
19 сектор – барон Вадим Оптиміст і барон Геннадій.

Повернувшись із цієї наради до корчми «Під Рятівною Мухою», Лицар Пивної Кружки розповів Ісакові та Маргариті Гільденштернам, що в понеділок розпочнеться та експедиція, про яку він мріяв і заради якої і поступив у лицарі. Звичайно, йому сумно розлучатися з ними і з Естер, але цікавість в поєднанні з патріотичним обов'язком кличуть його в дорогу. А з ними, Гільденштернами, він в міру можливості підтримуватиме зв'язок через телеграф. Проїжджаючи крізь села, де є телеграф, він відсилатиме їм – Гільденштернам – телеграми, а вони нехай посилають його.

му до запитання в ті населені пункти, які йому належить відвідати.

Мгобокбекбе тут же за мапою країни визначив, які населені пункти розташовані в його сімнадцятому секторі. Тоді з корчми зателефонував до центрального столичного телеграфу і уточнив: в яких з цих сіл є відділення даного виду зв'язку. Потім повідомив власникам корчми, куди вони можуть йому посилати телеграми до запитання...

У Терентопії розвиток засобів зв'язку відставав від великосвітського. Там не було навіть міжміського телефонного, не кажучи про факс та Інтернет, і зв'язок між населеними пунктами здійснювався через телеграф і пошту. Напевно, така відсталість пов'язана з відсутністю в засекреченій країні розвинутої промисловості. Відсутність розвинутої промисловості дуже сприяла збереженню первозданної природи, але кожна медаль має зворотний бік...

Вирішивши це питання, Лицар Півної Кружки вирушив до університету, щоб зустріти кохану Естер, у якої в цей час мали закінчитися заняття. Оскільки за три дні їм належало розлучитися, можливо, надовго, Мгобокбекбе хотів остаток часу не розставатися з нареченою. І вона, звичайно, хотіла того ж. Тим більше, що 7 і 8 жовтня були вихідними – субота і неділя, занять в університеті не було, тому закохані могли бути разом цілодобово.

Мгобокбекбе йшов, посміхаючись від передчуття зустрічі з коханою дівчиною, коли його хтось несподівано ляснув по плечі. Оглянувшись, він побачив незнайомого суб'єкта, татуювання на кистях рук і шиї якого підказували, що дана особа належить до кримінального світу і мешканців в'язниць.

– Вітання! Живий! А мені Стусан учора набрехав, що ти помер! Я вчора з тюрюги вийшов. Ну що ти витріщаєшся, ніби не впізнаєш. Я Глист, ми з тобою в одній камері сиділи.

– Ви помилилися, – відповідала нова людина. – Ви, очевидно, прийняли мене за Бандюгу, а я не він.

– Годі жартувати, Бандюго. Я тебе ні з ким не сплутаю.

– Ми з ним дуже схожі, але різні люди. Він, дійсно, помер.

Незнайомець дивився з недовірою.

– Ви, напевно, знаєте, що у нього майже все тіло, крім обличчя, було в татуюваннях. А у мене, дивіться, нема.

Мгобокбекбе розстебнув сорочку на грудях і закотив рукави.

– Дійсно, – здивовано пробурмотів незнайомець, переконаний таким аргументом. – Ви що, з ним близнюки?

– Ми не брати, просто дуже схожі зовнішністю.

– А. Ну, гаразд, не буду більше затримувати, хлопче. Іди куди йшов.

І незнайомець поплентався своєю дорогою, хитаючи від подиву головою.

Автор для прикладу навів цей епізод, аби повідомити, що і до цього, після здобуття колишнім пивним келихом людського тіла, його іноді зустрічні перехожі брали за Бандюгу, і йому доводилося пояснювати, що вони помилилися.

Прямуючи проспектом Сковороди, нова людина біля перехрестя цього проспекту з вулицею Арістофана зустріла кохану, яка йшла назустріч, повертаючись додому з занять. Вони обнялися, поцілувалися, і Лицар Півної Кру-

жки тут же, біля перехрестя Сковороди і Арістофана, став повідомляти їй новини. У цей момент повз проходив коваль Вакула Охрімович Нетребенько, який, звичайно, привітався з парочкою і запитав, що нового чути. І його Мгобокбекбе повідомив про близький початок експедиції. Коваль побажав лицареві знайти драконяче яйце та скоріше повернутися. Автор радить читачеві запам'ятати цю зустріч, бо вона ще, так би мовити, спливе в щосі сороковому за назвою «Нюхання дороги». Нетребенько продовжив свою путь. А парочка пішла в лицарський гуртожиток...

Отже, за три дні почнеться та сама пошукова експедиція, ті самі розшуки лицарями драконячого яйця, ті самі лицарські пригоди, про які згодом різними терентопськими авторами буде написано безліч книг: романи, повісті, оповідання, новели, балади, поеми, п'єси, комікси... Навіть дехто з лицарів напише мемуари про цю експедицію. Хоч триватиме вона недовго і закінчиться в листопаді того ж 1995 року, ця експедиція лицарів залишиться в пам'яті народній як героїчно-романтична сторінка терентопської історії...

Перш ніж відправити лицарів у подорож законспірованими територіями, Автор Терентопського, м'яко кажучи, епосу хотів би ознайомити читача з географією цієї неординарної країни. Цей розділ Автор назвав «Карти на стіл». І сподівається, що ти, читачу, второпав: йдеться про карти географічні, а не гральні. У першому щосі Автор за допомогою терентопознавця Ім'яна Побатьковича Прі-

звищенка торкнувся цієї теми, тут хотів би її розвинути. І знову без Прізвищенка не обійтися.

Боюся, думає Автор, що викликавши терентопознавця, я знову побачу його щось жулючим, зі серветкою на шії і жирними пальцями; і знову я відчую каяття делікатності через те, що відірвав людину від обіднього стола. Але не викликати не можу.

Тому...

Лясь, лясь, та:

– Ім'яне Побатьковичу, стань переді мною, як лист перед травою!

Не встиг той з'явитися, як Автор скрикує «Ой!» і сором'язливо закриває очі долонею. І зніяковіло бурмоче:

– Вибач, Ім'яне Побатьковичу, я не хотів... Негайно повертайся, закінчи розпочате, змий піну, витрися насухо, вдягнися, і тільки після цього знову з'явися. Читачеві знову потрібна твоя невелика лекція.

У відповідь Автор чує «Гаразд», за п'ять секунд прибирає від очей долоню, переконується, що терентопознавця немає, бере ганчірку і витирає з підлоги калюжу мильної води.

Давай, читачу, трохи почекаємо.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

– Оце інша справа, – схвалює Автор, побачивши терентопознавця одягненим, і, згадавши, що забув привітатися, додає: – Здрастуй, Ім'яне Побатьковичу!

– Доброго дня! – відповідає той, закінчуючи причісувати вологе світле волосся дерев'яним гребінцем, прикрашеним випаленим написом «Вітання з Карпат!».

Автор пояснює, що потрібна лекція про географію Терентопського королівства, більш глибока, ніж в першому щосі (але і не дуже, щоб читач у ній не потонув). Терентопознавець ховає гребінця у внутрішню кишеню піджака, попереджає: «Починаю», і лекція приступається до виверження з його ротового отвору:

– Карта Терентопії є, по суті, колом, центром якого є місто Великі Дрібки, а окружністю – непередбачувані і неймовірні Окраїнні Землі. Деякі терентопські географи припускають, що, якби географічний центр країни можна було б обчислити з точністю до метра, цим центром виявилися б Державні Двері, що стоять в трьох кілометрах на захід від Великих Дрібок. Діаметр цієї круглої країни приблизно дорівнює шестистам кілометрам, тобто відстань від центру – Великих Дрібок – до безлюдних Окраїнних Земель – близько трьохсот кілометрів. На картах Окраїнні Землі зображуються білим простором, що оточує круглу Терентопію. Спроби скласти карти Окраїнних Земель виявилися безуспішними: всі карти виходили хибними, тому що в Окраїнних Землях постійно все змінюється. Географи відмовилися від спроб зафіксувати невловиму географію цього кільця, яке загрузло у метаморфозах, і стали залишати на картах порожній простір. Дійсно, як можна скласти карту місцевості, якщо один географ виявляє в якомусь регіоні Окраїнних Земель гори; інший, що прийшов в цей же регіон за кілька місяців, з'ясовує, що гір там немає, а є болото; а третій географ, який прибув в цей же регіон ще пізніше, бачить, що там немає ні гір, ні болота, а

є степ. Тож для Окраїнних Земель більш наглядною, ніж для багатьох інших явищ, виглядає знаменита фраза філософа Геракліта «Все тече, все міняється». У чому причина того, що в Окраїнних Землях постійно навдивовижу швидко змінюються і ландшафт, і клімат, і тваринний і рослинний світ — точно невідомо. Існує гіпотеза, що там підвищена енергетика магічних полів. Є й інші гіпотези. Наприклад, професор Серафим Шиш припустив, що Окраїнні Землі обертаються навколо Терентопії, як колесо навколо осі. І зміна ландшафтів, мовляв, відбувається тому, що ті ландшафти, які бачив один географ, в результаті обертання від'їжджають в сторону, і інший географ бачить інші, які приїхали на зміну. Однак експедиції в Окраїнні Землі не знайшли підтверджень цієї теорії, і сам професор Шиш від неї відмовився. А на користь гіпотези про підвищену енергетику магічних полів свідчать флора і фауна цих місць. Тварини і рослини там бувають настільки незвичайними, що ясно: вони — результат мутацій. Мутацій, викликаних сильними магічними полями. У зоопарку короля Жорика Дев'ятого було кілька представників окраїноземельної фауни. Наприклад, водоплавна коза, покрита замість вовни лускою на кшталт риба'ячої, і з лапами замість ніг (в зоопарку для неї спорудили великий акваріум). Наприклад, сухопутний сом, покритий щетиною, що мав замість плавців ніжки з копитцями, завдяки чому жваво бігав сушею, задерши риба'ячого хвоста. Наприклад, летючий ведмідь, велике рукокриле на зразок кажана-велетня... У старовинних рукописах шістнадцятого-сімнадцятого століть згадується, що тоді мандрівники бачили в Окраїнних Землях василіска і сфінкса, кентавра і химеру, гарпію і мантикору, інших чудовиськ із античних міфів і

середньовічних бестіаріїв. Але з тих пір, як біологія стала точною наукою, міфологічно-бестіарних тварюк (за винятком драконів, грифонів і єдинорогів, які були типовими представниками фауни не тільки Окраїнних Земель, а й всієї Терентопії) там більше ніхто не зрів...

— А що знаходиться за Окраїнними Землями? Теж якісь чарівні країни? — запитує Права півкуля авторського мозку, а рот Автора озвучує це питання Ім'янові Побатьковичу. — Які ще народи живуть у цьому паралельному світі, крім терентопців?

— На питання, що знаходиться за Окраїнними Землями, можна відповісти двояко, — відказує фахівець. — Можна сказати, що там нічого не знаходиться. А можна сказати, що за Окраїнними Землями знаходиться те ж, що знаходиться і перед Окраїнними Землями — Терентопія. Тут треба мовити про феномен, якого навіть я, досвідчений терентопознавець, не розумію. Ще сотні років тому терентопські мандрівники робили спроби вийти з країни за Окраїнні Землі. Але відбувалося от що. Переміщаючись від центру країни, скажімо, на північ, мандрівник доходив до Окраїнних Земель, перетинав ці землі з дивними флорою і фауною, продовжував за Окраїнними Землями йти на північ, і виявлялося, що він вже йде з півдня Терентопії до її центру. Якщо він йшов на захід, то, пройшовши Окраїнні Землі, виявлявся таким що йде до центру Терентопії зі сходу. І так далі. Тобто, перетинаючи Окраїнні Землі, мандрівник одночасно і виходив із Терентопії і входив у неї ж з протилежного боку! Ні, я рішуче цього не розумію! Хтось із терентопських мудрагелів сказонував, що «простір навколо Терентопії заверчений сам у себе, наче стрічка Мьобіуса». Чи то надмірна енергетика магічних полів

Окраїнних Земель – причина цієї просторової заверченості, чи то просторова заверченість – причина надмірної енергетики магічних полів – невідомо. Але хоч я цього і не розумію, факт залишається фактом: вийти з Терентопії можна одним шляхом – крізь Державні Двері в Великий Світ. До речі, ефект незмінного повернення до Терентопії при перетині Окраїнних Земель характерний не тільки для наземних переміщень, а й для польотів, що можуть підтвердити терентопські феї, повітроплавці і авіатор Акмус. Летиш ти, скажімо, на мітлі, на повітряній кулі або на однокрилому рожевому в червоний горошок німецькому бойовому часів Другої світової війни літаку від центру на південний схід, під тобою проходять південно-східні околиці Терентопії і починаються Окраїнні Землі, проходять Окраїнні Землі і починаються північно-західні окраїни Терентопії, за ними – центральні землі Терентопії, за ними – південно-східні околиці, за ними – Окраїнні Землі, за ними – північно-західні окраїни, за ними – центральні землі... І так до нескінченності, поки не приземлишся або не зміниш курс...

– А ось цікаво, – каже Ліва півкуля Автору, а Автор передає терентопознавцеві, – що терентопці бачили на своєму небі, крім фей на мітлах, повітряних куль, однокрилого літака, хмар, птахів, драконів і кажанів? Які такі небесні світила? Адже вони жили в інших вимірах, а в інших вимірах, напевно, зірки і планети не ті, що в наших.

– Ті ж самі, от що дивно! – вигукує Прізвищенко. – Те ж саме сонце, той же самий місяць, ті ж самі планети і ті ж самі зірки, що їх бачать і мешканці Великого Світу на своєму небі! У тих же самих положеннях! Астроном з Великого Світу, опинившись за тими дверима в кущах, об-

битими дерматином, сказав би, що «терентопські астрономічні карти нічим не відрізняються від наших». Терентопські астрономи в найсильніші телескопи зрять навіть космічні кораблі Великого Світу, з тамтешніми космонавтами на борту, в той час як з точки зору цих космонавтів на Землі немає ніякої Терентопії! От теж феномен, якого навіть я, досвідчений терентопознавець, не можу збагнути!

— Якщо вже ти, Ім'яне Побатьковичу, торкнувся теми космонавтики, і якщо Терентопія пов'язана з Харковом, — перебиває Автор, — то я, з твого дозволу, трохи відволічуся від терентопської географії, аби сказати читачеві кілька слів про зв'язок Харкова з космонавтикою.

— Не заперечую, — погоджується лектор.

— Всі люди, які літали в космос, поділяються на дві категорії: тих, хто ніколи не жив у Харкові або Харківській області, і тих, хто там коли-небудь якийсь період свого життя жив і тому має право називатися харків'янином. Перша категорія є більшістю, друга — меншістю. Цю меншину на даний час складає двадцять одна особа. Так, читачу, серед відвідувачів позаземного простору двадцять одну людину можна назвати в більшій чи меншій мірі харків'янином. Далеко не кожне місто чи регіон на земній кулі може похвастатися, що понад двох десятків його жителів подорожували за межі рідної планети. Навіть переважна більшість столиць цим не може похвалитися. А Харків — може! Крім того, харківські вчені та робітники винаходили та виробляли для космічних кораблів складну апаратуру, без котрої ті кораблі не могли б нормально функціонувати поза межами планети. Якщо цей текст читач з майбутнього прочитає за десятиліття або навіть століття після його

написання, то, можливо, хвастощі Автора його насмішать. Можливо, він вигукне: «Всього лише двадцять один? І Автор цим пишається? Ха, та сотні людей, що живуть в нашому селі, літали в космос, і нікому на думку не спадає хвалитися такою звичайною справою». Автор просить такого читача з майбутнього мати на увазі, що Автор і його сучасники живуть на початку двадцять першого століття, що той період, з точки зору людей майбутнього, є епохою первісною і диною. Тож нам, майбутній читачу, людям ди-ким і первісним, можна пробачити пишання навіть такими сміховинними звершеннями. Але продовжуй, Ім'яне Побатьковичу.

— І ще я не можу зрозуміти, як у Терентопії може працювати компас. У нас — зрозуміло: намагнічена стрілка показує одним кінцем на північний магнітний полюс, що в Арктиці, іншим — на південний магнітний полюс, що в Антарктиці. У терентопських вимірах простір навколо країни закручений сам у себе, там немає ні північних, ні південних полюсів, однак компас працює, як і в нас. Сонце, згідно з компасом, встає на сході й сідає на заході. Якщо виходити з вимірів Великого Світу в ті крізь двері в колючих кущах, оббиті дерматином, дивлячись на компас, то перед дверима компас показуватиме синім кінцем стрілки вправо, червоним кінцем стрілки — вліво; у момент проходження крізь двері стрілка почне скажено крутитися; за дверима стрілка зупиниться в тому ж положенні: синім — праворуч, червоним — ліворуч.

І ще я не розумію терентопських річок, які, по суті, не мають ані початку, ані кінця. У Великому Світі струмки впадають у дрібні річки, ті впадають у великі ріки, а ріки — в моря, озера і океани, як правило. Візьмемо для прикладу

харківські річки. Річка Харків у історичному центрі міста впадає в річку Лопань. Річка Лопань південніше на території міста впадає в річку Уди. Річка Уди за межами міста Харкова, але на території Харківської області впадає в річку Сіверський Донець. Сіверський Донець уже за межами Харківщини впадає в річку Дон. Дон впадає в Азовське море. Азовське море через Керченську протоку пов'язане з Чорним морем. Чорне море через протоку Босфор – з Мармуровим морем. Мармурове море через протоку Дарданелли – зі Середземним морем (яке, в свою чергу, складається з одинадцяти морів, але не буду їх перераховувати, щоби не нагромаджувати купу топонімів). Середземне через протоку Гібралтар – з Атлантичним океаном. Атлантичний плавно переходить у Південний, Північний, Індійський і Тихий, і в сумі вони є Світовим океаном. Таким чином, сівши на човника в місті Харкові, людина теоретично може переміститися до будь-якого континенту і будь-якого океанічного острова, рухаючись виключно поверхнею води і ніде не перетинаючи суходолу.

У Терентопії ж немає морів, великих озер і, тим більше, океанів. Там струмки, витікаючи з північної частини Окраїнних Земель і, плазуючи на південь, зливаються в дрібні річки, ті зливаються в більші, і, врешті-решт, в південній половині королівства все це впадає в найбільшу тамтешню річку Замийку, яка нікуди не впадає, або, якщо так можна висловитися, впадає в свої ж витoki.

– Я, Ім'яне Побатьковичу, вже розповів читачеві, як король Жорик Дев'ятий розкреслив карту королівства олівцем на дев'ятнадцять секторів, і пронумерував ці сектори за годинниковою стрілкою, призначивши першим номером той, де Жорикбург, – повідомляє терентопознавцеві Автор.

– Так що тепер можеш розповідати читачеві про місце-знаходження географічних об'єктів, маючи на увазі ці сектори.

– Чудово! Замийка впливає з північної частини Окраїнних Земель кволим струмком. У міру її просування на південь, в східній половині королівства, її живлять вологою інші струмочки, що в неї впадають, так що вже на кордоні 17-го і 18-го секторів перетворюється зі струмка на річку, нехай і вузькоруслу-мілководну. У 2-му секторі в Замийку впадає відразу дві річки: Струмище (в яку, в свою чергу, впадає річка Юха, в 18-му секторі) і Текучка. В 4-му секторі в Замийку впадає річка Рідина, що плине також із півночі на південь, але в західній половині королівства (що у ту Рідину, в свою чергу, впадають: Мокриця в 10-му секторі і Волога в 7-му секторі). У Вологу впадають: Краплетека (14-й сектор), Барма (12-й сектор), Хлюпа (10-й сектор), і невелика Піта (9-й сектор); остання протікає крізь Великі Дрібки. У 5-му секторі в Замийку впадає Аквася, в 6-му секторі – Булька. І так пройшовши всю Терентопію з півночі на південь, Замийка входить в південну частину Окраїнних Земель, де розтікається на тисячі дрібних потічків. Ці струмочки всмоктуються в ґрунт, і тільки один кволий перетинає Окраїнні Землі, постійно змінюючи русло, і впливає з Окраїнних Земель на півночі Терентопії, будучи зародком Замийки. Що ж до тих цівок, що всоталися в ґрунт на півдні, то вони на півночі вибиваються на поверхню джерелами, які дають початок усім струмкам та річкам країни. Терентопські гідрологи з'ясували це, підфарбовуючи воду тих що всмоктуються струмків. От така неймовірна природна гідросистема! Річки Терентопії, як я вже, здається, зауважував, неглибокі і

неширокі, в зв'язку з чим в країні не було судноплавства. Який-небудь прибережний житель низов'їв Дніпра, Дона або Дунаю, побачивши терентопські річки, презирливо плюнув би і сказав: «Тю! Це вони називають рікою?!». Втім, русалок і водяних глибина і ширина тамтешніх річок цілком влаштовували. І за харківськими мірками ці потічки мали право називатися річками.

Щодо озер і ставків, – продовжує Прізвищенко, – то вони в Терентопії настільки невеликі, що на карті королівства або взагалі не значаться, або зображуються найменшими крапками. Є в країні і болота. Найбільші: Тритонове болото (на північ від міста Свистоніздрінська, в 10-му секторі), Прищаве болото (в 14-му секторі, на схід від Задвірполя і на захід від Манюнинська), і Сатиричне болото (трохи на північ від Жорикбурга, в 1-му секторі).

З лісових масивів найбільшими є: Стовбурова пуща (1-2-й сектори), Рипляча пуща (2-3-й сектори), Кремезна пуща (6-7-8-9-й сектори), Клаптикова пуща (7-8-й сектори), Никандрова пуща (11-12-13-й сектори), Сокирова пуща (11-12-й сектори), Корінна пуща (13-14-й сектори), Оксамитова пуща (15-16-17-18-й сектори), Волохата пуща (16-17-й сектори) і Раптова пуща (18-19-й сектори).

Населені пункти Терентопії – це сотні сіл, селищ, слобод, хуторів і ферм, а також – сімнадцять міст, – веде далі лекцію свіжовимитий Прізвищенко. – Чим ближче до Державних Дверей, тим населених пунктів більше, чим далі від Державних Дверей, тим населених пунктів менше. Переконливий доказ того, що Терентопія заселялася вихідцями з Великого Світу. В Окраїнних Землях люди, зі зрозумілих причин, не жили. Деякі терентопські міста я в першій лекції вже згадував. А ось повний список усіх сі-

мнадцяти міст за алфавітом із зазначенням секторів, в яких ці міста опинилися, коли Жорик Дев'ятий розкреслив карту держави:

Апчхиград – 3 сектор.

Безбаштовий Замок – 11 сектор.

Великі Дрібки (колишня столиця) – всі сектори.

Вухатий Міхур – 16 сектор.

Дримпельзябськ (місто-герой) – 7 сектор.

Жабенятинськ – 19 сектор.

Жорикбург (столиця) – 1 сектор.

Задвірполь – 13 сектор.

Замийськ-на-Замийці – 18 сектор.

Манюнинськ – 15 сектор.

Мізерноград – 4 сектор.

Свіжегнійополь – 17 сектор.

Свистоніздрінськ – 9 сектор.

Тупий Кут – 12 сектор.

Шмарклів – 11 сектор.

Яєчня-Ясна – 9 сектор.

Ямитививінвонавониполь – 14 сектор.

У кожного з міст є свій герб, – продовжує звучати лектор. – У Апчхиграда – білий квадрат у сірому полі (означає носовичок). У Безбаштового Замку – чорний знак питання в бузковому полі. У Великих Дрібок – чорна каляка-маляка в жовтому полі. У Вухатого Міхура – світло-блакитна куля з людськими вухами в рожевому полі. У Дримпельзябська – коричневий квітковий горщик під кутом 45° до горизонту в білому полі. У Жабенятинська – помаранчева жаба в полі кольору слонової кістки. У Жорикбурга – золота бджола (котра до кінця дев'ятнадцятого століття вважалася мухою) в смарагдовому полі. У За-

двірполя – чорний летючий грифон в червоному полі. У Замийська-на-Замийці – 23 білі риби в синьому полі. У Манюнинська – маленька коричнева окружність в полі тілесного кольору (означає пуп). У Мізернограда – білий єдиноріг в позі мислителя в зеленому полі. У Свіжегні-йополя – бурий трикутник у жовтому полі (означає купу гною). У Свистоніздрінська – два чорних кола в полі тілесного кольору (означають ніздрі). У Тупого Кута – 63 рудих таргана в білому полі. У Шмарклова – біла крапля в рожевому полі. У Яєчні-Ясної – жовте коло в білому полі (означає яєчню). У Ямитививівонавоніполя – одне тільки біле поле (тобто, на думку тамтешніх жителів, на гербі присутній і лицар, але його не видно).

– Дякую, Ім'яне Побатьковичу, – каже Автор, вручаючи гонорар за лекцію. – Сподіваюся, викладені тобою факти допоможуть читачеві краще уявляти собі Терентопське королівство і орієнтуватися в подальшій розповіді про мандри лицарів під час Великої Яєчної Експедиції.

Терентопознавець теж дякує Авторові за увагу до його персони і, ввічливо ворухнувши обличчям, зникає.

Автор же додає, звертаючись уже до читача, що, читаючи про вищезазначені мандри, він (читач) дізнається ще чимало інших фактів щодо терентопської географії.

– До багатьох писань, де дії відбуваються в чарівних, фантастичних світах, а іноді і не чарівних, не фантастичних, автори або видавці додають мапи цих світів, аби читач краще орієнтувався, – зауважує Права півкуля авторського мозку. – Чом би і тобі, Авторе, не намалювати карту Терентопії і не прикласти її до рукопису?

– Ну, я не картограф, географічних карт зроду не малював, – чухає потилицю Автор. – Не знаю, чи вийде...

Втім, не виключено, що спробую. Проте, я постараюся в самому тексті згадувати достатню кількість географічних фактів, щоби сам читач, або найнятий видавництвом художник міг, ретельно проглядаючи текст, скласти приблизну карту. Її в книзі можна було б помістити в вигляді вкладки, або на форзацах. А якщо все ж таки я сам зможу таку карту намалювати, то на ній будуть позначені не всі населені пункти та інші географічні об'єкти Терентопії, а лише ті, які згадуються в моїй книзі, щоб, по-перше, не перевантажувати карти написами, а по-друге, щоб читачеві легше було орієнтуватися, щоб він не заблукав у безлічі назв.

— Боюся, що ці патякання про географію, — продовжує Права півкуля, — читач може визнати обридливим занудством. У них немає ні особливої захопливості, ні гумору.

— Мене теж це турбує, — зізнається Автор. — Але в даному випадку я, можливо, через нестачу розуму і таланту, не знаю, як об'єднати науково-популярну лекцію, мета якої наситити слухача необхідними знаннями, з веселощами. Може, треба було напнути на лектора клоунський костюм і змусити корчити пики і верещати смішним голосом?

Отже, лицарі Напівкруглого Столу збиралися в дорогу.

Завдяки тому, що нинішні обладунки та зброя там були з легких сплавів, великої ваги вони не мали, на відміну від споряджень середньовічних лицарів Великого Світу, і тому не вимагали для свого транспортування зброєносців. Якщо нинішні лицарі там і наймали зброєносців, то переважно — для компанії, щоби було з ким поговорити в

дорозі. На пошуки яйця дракона напівкруглостолові лицарі відправлялися по двоє, так що було з ким дорогою погомоніти, і потреба в зброєносці повністю відпадала. І великих запасів їжі в дорогу брати не треба, бо шукачі переміщатимуться від населеного пункту до населеного пункту, де гостинні селяни їх досхочу нагодують і дадуть продуктів у дорогу. Гостинність, особливо щодо мандрівних лицарів, – терентопська традиція. Вважалося престижним, якщо саме в твоєму домі зупиниться на відпочинок мандрівник у панцирі або кольчuzі.

У неділю 8 жовтня віруючі лицарі відвідали храми, щоб отримати благословення в дорогу від святих отців.

Серед лицарів були представники різних релігій та конфесій, а також – атеїсти та агностики. Наприклад, граф Абдулла був мусульманином; герцог Абрам дотримувався іудаїзму; барон Річард Неголений був лютеранином; граф Леонід Очкарик – католиком; лицар Федір – баптистом; граф Омелян вважав себе буддистом; барон Сергій цікавився кришнаїзмом; граф Остап Електричка зараховував себе до секти ніздрістів; граф Леонід Хихотунчик – до секти чхавців... Але більшість лицарів Напівкруглого Столу були православними християнами, або агностиками, чи атеїстами. Віруючі лицарі не були фанатиками, ортодоксами і мракобісами, не бачили гріха в питті вина, вкушанні свинини, в сексі, в боях і інших радощах життя. Ніяких сварок на релігійному ґрунті між лицарями Терентопії ніколи не було. Лицар Півної Кружки вірив в існування Вищої Сили, яка змушує матерію Всесвіту підкорятися законам гармонії, але ні до якої конфесії себе не зараховував, тобто був, по суті, агностиком.

Православним лицарям (а такими вважали себе: лицарі Борис, Остап Окрошколюб, Юрій Капітальний, Андрій Схожий, Ярослав, Хома; барони Андрій Цинік, Леонід Насторожений, Тарас, Порфирій, Панас; графи Кузьма і Василь, та й герцог Харитон) своє благословення дав сам патріарх Іполит Четвертий в соборі святого Митрофана, що в Жорикбурзькій Лаврі. Після благословення патріарх-нудист промовив невелику проповідь:

— Ви вирушаєте на святу справу, діти мої, бо порятунок батьківщини від небезпек, що їй загрожують, звичайно ж, — справа богоугодна. Так, боротьба зі злом — труд святий. І я хочу трохи поговорити про зло. Чи помічали ви, лапочки мої, що всіляке зло — і злодійство, і шахрайство, і хабарництво, і побиття, і навіть вбивства — роблять люди одягнені? Особисто мені не відомо випадків, коли який-небудь кишеньковий злодій на базарі спустошував би кишені громадян, будучи абсолютно голим; або коли хабарі брав би абсолютно голий чиновник; або коли здійснювати замовне вбивство відправився б абсолютно голий кілер... Ні! Злочинці завжди одягнені! Чи не видається вам, серденьки мої, такий зв'язок одягу зі злочинами закономірністю? Навіть тропічні дикуни Великого Світу, котрі зазвичай ходили голими, вирушаючи на війну з сусіднім плем'ям, тобто — на душогубство, на гріх, покривали свої тіла бойовими фарбами. Чому? Чи не тому, що нагота — ознака чистоти, невинності, безгрішності, а вдягання — ознака гріховності? Згадайте: навіть у Біблії Господь вигнав Адама і Єву, коли вони одяглися. Господь знав, мабуть, що вдягання — перший крок до морального розкладу. Спочатку людина одягнулася, потім почала брехати, красти, гвалтувати, принижувати, ображати, бити і вбивати

ближніх, і пішло-поїхало. Чи не час нам, пташенята мої, повернутися до витоків божественної чистоти, чи не пора нам відкинути одежі – ці ознаки гріха, ці символи зла? У тих випадках, звичайно, коли без одягу можна обійтися. Звичайно, постійно перебувати без одягу не можна: одежа захищає нас від холоду, від сонячної радіації, від бруду, пилу, комах і так далі. Але хоча б під час літнього відпочинку на природі ми ж можемо, красунчики мої, обійтися без цих непотрібних плавок та купальників! Я вже три роки член товариства нудистів, три роки відчуваю на собі божественну благодать, що зійшла на мене після зречення від гріховних пляжних шат! Діти мої, рекомендую і вам стати на цей шлях повернення до безгрішності і вступити в товариство нудистів. Амінь!

Ця проповідь патріарха була така натхненна, емоційна і переконлива, що ці чотирнадцять православних лицарів Напівкруглого Столу вирішили після закінчення експедиції, коли драконяче яйце буде знайдено, записатися в нудисти. На прощання патріарх роздав їм усім новий номер журналу «Гарнюнізм!» із фотографіями русалки Каті та інших неодягнених красунь, щоб лицарі захопилися діяннями Господніми і дякували Всевишньому за творіння такої краси. А також – по п'ять останніх номерів газети «Під прапором нудизму», редакція якої перебувала на першому поверсі лицарського гуртожитку (що те сусідство не спокусило гуртожитських лицарів захопитись нудизмом). До речі, на відміну від інших номерів «Гарнюнізму!», в даному номері, крім зображень неодягнених дівчат, було і зображення одягненого чоловіка. А саме: портрет так званого Траляляліні, який вважався організатором викрадення драконячого яйця, і якого належало через те роз-

шукати і затримати. Що той портрет намалював дракон Інокентій Карлович. Цей малюнок був надрукований і в газеті «Під прапором нудизму». І там і там – під заголовком: «Розшукується правопорушник»...

Перерахувавши вище чотирнадцять православних лицарів Напівкруглого Столу, Автор має зауважити, що був іще й п'ятнадцятий. Але він не отримав благословення від патріарха на мандри. Оскільки в мандри не вирушав. Цим п'ятнадцятим був король Жорик Дев'ятий.

Цього дня Мгобокбекбе і Естер, прогулюючись містом, заглянули і в складений з виноградного листя великий кокон, всередині якого притулився особнячок Гліба Любомировича Цвяха. Кокон вже почав був переходити з категорії зелених в категорію жовтих, аби згодом жовтизна обсипалася, перетворивши кокон на чохол з чорних твердих мережив.

Нова людина нагадала чарівникові, що, за порадою Леоніда Леонідовича Перевертайла-Замийського, Цвях за допомогою гіпнозу ввів у Мгобокбекбе особливість, можна сказати, ваду, аби новостворений був не ідеальним, а як усі нормальні люди. За вибором хлопця цією, так би мовити, вадою була пристрасть до розіграшів. Лицар Півної Кружки поскаржився магові, що розіграші, які вивергаються з нього під дією гіпнозу, йому не подобаються, тому він просить замінити цей недолік на інший. Ну, наприклад, на так звані слова-паразити.

– Я люблю розіграші, але хочу, щоби вони з мене виходили свідомо і обдуманно, а не автоматично повз моєї

волі.

— Без проблем, — погодився товстун. — Які саме слова?

— Ну... Еее... О, придумав: «най равлик копне».

Гліб Любомирович ввів клієнта в транс, поводив над ним долонями, вивів із трансу і сказав: «Готово».

Мгобокбекбе з вдячністю промовив:

— Дуже дякую, Глібе Любомировичу, най вас равлик копне. А то ті розіграші виходили якимись безглуздими, най їх равлик копне.

Вийшовши з особнячка чародія, Естер запитала коханого:

— А тепер куди підемо?

— Давай у кіно, най його равлик копне. Сьогодні в кінотеатрі «Кінородець» крутять українську еротичну комедію «Кілька любовних історій», зняту за італійськими новелами епохи Ренесансу. Я афішу бачив, най її равлик копне.

— Годиться! — погодилася дівчина, і закохана парочка попрямувала в бік кінотеатру...

У ніч із восьмого на дев'яте жовтня Лицареві Півної Кружки приснився неприємний сон: ніби до нього в голову вдерся якийсь чоловік і заходився порпатися в мозку, наче щось шукав. Обнишпоривши всі мозкові звивини і, мабуть, не знайшовши в них того що треба, чоловік нецензурно вилаявся і зник.

Коли вранці, збираючись вирушити в експедицію, лицар Мгоцько розповів цей сон своїй нареченій, Естер вигукнула:

— Це мені цією ніччю приснився такий сон! Це у мене неприємний чоловік колупався в мізках і, не знайшовши чогось, розсердився!

— Значить, нам обом приснився той самий сон, най його равлик копне! Твій суб'єкт як виглядав?

— Пам'ятаю, у нього був гострий ніс, довге чорне волосся, але бакенбарди білі, сиві. А твій?

— Такий же. Гостроносий довговолосий брюнет із білими баками, най його равлик копне. Якщо нам навіть сни сняться однакові, значить, ми дійсно дві половинки одного цілого, дійсно створені один для одного. А може, один з нас — телепат, і просто вловлює сон іншого.

— Напевно — ти. Ти ж у мене — феномен...

З нагоди початку Великої Яєчної Експедиції заняття в навчальних закладах Жорикбурга були скасовані, щоб школярі і студенти могли проводити лицарів у дорогу або хоча б просто подивитися на їхній від'їзд зі столиці.

Естер проводила коханого до Непарнокопитого Театру, де кульбачили свій непарнокопитий транспорт і інші лицарі Напівкруглого Столу. Закохані пообіцяли обмінюватися телеграмами і відзначили розставання дооовгим ніжним поцілунком.

Після чого Лицар Півної Кружки з іншими лицарями верхи поїхали до залізничного вокзалу, але так повільно, щоби піші рідні, близькі та просто роззяви могли їх неквапливо супроводжувати.

На вокзалі коні були поміщені в вагони для худоби, а лицарі влаштувалися в вагоні для пасажирів. Зазвичай поїзд складався з семи вагонів для пасажирів, вагона для худоби і вагона для багажу. Для цього спецрейсу склад був

інший: один вагон для пасажирів, один для багажу, і аж три для худоби.

Коли поїзд рушив, Мгобокбекбе і Естер помахали одне одному руками. При цьому йому і їй, мабуть, в очі потрапили смітинки, судячи з їхніх маніпуляцій із носовичками...

За дві години з Великих Дрібок виїхали дев'ятнадцять пар лицарів в дев'ятнадцяти напрямках, шукати яйце дракона і типа, який організував викрадення цього яйця.

Барон Панас – верхи на коні Рюрикові, барон Аркадій – на коні Людовику.

Герцог Харитон – верхи на коні Севері, барон Річард Неголений – на коні Синеусі.

Граф Леонід Гострий Лікоть – верхи на коні Комоді, барон Євген – на коні Вазі.

Лицар Федір – верхи на коні Камбізі, граф Леонід Кучерявоногий – на коні Петрі.

Граф Яків – верхи на коні Оттокарі, лицар Хома – на коні Монтесумі.

Лицар Ярослав – верхи на коні Тутмосі, барон Андрій Цинік – на коні Велосипеді.

Лицар Вадим Металорізальний – верхи на коні Хлодвигу, лицар Андрій Схожий – на коні Романі.

Граф Абдулла верхи на коні Ахматі, барон Сергій – на коні Філіпі.

Граф Омелян – верхи на коні Леві, граф Леонід Хихотунчик – на коні Гаруні.

Лицар Юрій Капітальний – на коні Фрідріху, герцог Абрам – на коні Саулі.

Лицар Остап Окрошколюб – на коні Сигізмунді, граф Остап Електричка – на коні Саладині.

Граф Кузьма – на коні Миколі, герцог Леонід Коліно – на коні Рудольфі.

Лицар Юрій Тигровий – на коні Ядвізі, граф Василь – на коні Мамаї.

Барон Порфирій – на коні Лжедмитрії, граф Леонід Жвавий – на коні Ксерксі.

Лицар Борис – на коні Аркадії, граф Остап Влучне Вухо – на коні Борисі.

Граф Леонід Заканавний – на коні Генріхові, граф Леонід Очкарик – на коні Гуго.

Лицар Річард Левове Копито – на коні Тутанхамоні, лицар Мгоцько – на коні Ігорі Святославичеві.

Барон Тарас – на коні Кнуті, лицар Леонід Насторожений – на коні Івані.

Барон Вадим Оптиміст – на коні Гонорії, барон Геннадій – на коні Горбачові.

Так для лицарів Напівкруглого Столу почалася Велика Яєчна Експедиція.

ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЕ

Духи Шмокиконського замку

А довкола, з усіх чотирьох сторін, духи гоготіли
диким, рипучим, різким гоготінням!
Льюїс Керролл, «Бачення трьох "Т"».

— Дивись-но, Джордже, він уже зробився приви́дом, а
все ще вимагає, аби людей виганяли.
Френсіс Бомонт, «Лицар Полум'яніючого Макогона».

— ... Дійсно, ті, що так жорстоко над тобою
насміялися, — хіба це не приви́ди й не вихідці з того світу?
Мігель де Сервантес, «Дон Кіхот».

Як люди поділяються на поганих і хороших, так
точно й духи бувають погані й хороші. А тому будь
обачний у своїх зносінах із духами й уникай між ними не-
благонамірених.
Козьма Прутков, «З того світу».

Незабаром я настільки звикнувся зі товариством
тіней і духів, що на третій або четвертий день вони вже
геть не хвилювали мене, або, принаймні, якщо в мене й
залишилося трохи побоювання, то цікавість перемогла
його.
Джонатан Свіфт, «Подорожі Гуллівера».

20 вересня – 3 жовтня 1995 року.

Шмокиконський замок прихистив сімох духів, тобто –
сімох фантомів, тобто – сімох привидів, тобто – сі-

мох примар: Сильвестра, Фоку, Васька, Михеїча, Онуфрія Еммануїловича, Гаврюшу і Олицетворенського.

Цей замок був побудований 1637 року.

Першим його власником був лицар Василь Напів-бровий, який залишився існувати в замку і після своєї смерті, вже у вигляді примари Васька.

1738-го року в Шмокиконський замок переселився привид Гаврюша, який до того перебував у Дрямсиньолоїдському замку; переселився, оскільки товаришував із привидом Васьком і вирішив, що разом – веселіше.

А потім до цих двох стали перебиратися і духи з інших замків, адже самотність і для духів обтяжлива: 1843-го року – привид Фока з Ляляйпівського замку, 1866-го – привид Сильвестр із Хлюдрикоцького замку, 1889-го – привид Михеїч із Гриньмасьєльського замку, 1907-го – привид Онуфрій Еммануїлович із Зюзіфукінського замку і, нарешті, 1962-го – привид Олицетворенський із Кляплюдринського замку.

Таким чином Шмокиконський замок став ніби як ґуртожитком привидів.

Як відомо, примари – це душі небіжчиків, обтяжені якимось гріхом чи боргом, приречені перебувати на землі до тих пір, поки не спокутують гріх або не віддадуть борг. Які саме гріхи і борги тримають на землі цих сімох – Автор Терентопських хронік, то пак твій, безцінний читачу, покірний слуга не знає. Та й мало хто знає: вони цієї інформації не афішують.

Відносини духів із живими співмешканцями бували різними. Бувало, що громадяни зі слабкими нервами не виносили присутності привидів і в жаху тікали зі забезпечених фантомами апартаментів. Так було з графом Вікенті-

ем в 1867 році. За тиждень після того як король Вітько подарував йому цю житлоплощу за піймання особливо небезпечного проктолога-садиста, любителя досліджувати задні проходи людей за допомогою кактуса, граф Вікентій прибіг до государя в мокрих підштаниках і, тремтячи і заїкаючись, зізнався, що у нього на привидів алергія, тому бажано поміняти нагороду. Бувало, що Шмокиконський замок роками не мав живого господаря через велику концентрацію привидів. А бувало, що живі господарі добре ладнали з примарами і жили з ними однією великою родиною. Уже згадуваний граф Галактіон був у дуже хороших відносинах з безплотною сімкою і, залишаючи духів, навіть просльозився. Аркадій і Річард Левове Копито, які після еміграції графа Галактіона до Харкова стали мріяти про Шмокиконський замок, знали, що там «нечисто», але вибирати не доводилося, бо решта замків були зайняті іншими лицарями. Річард сподівався, що він зможе знайти з фантомами спільну мову і побудувати відносини на взаємній повазі; а самовпевнений і зухвалий Аркадій вважав, що зуміє тримати цю «прозору нечисть» в залізних кліщах, а може, навіть виведе привидів як тарганів.

Як це не дивно на перший погляд, усі сім привидів Шмокиконського замку були позаштатними службовцями туристичного агентства «Рятівна Бджола». Почалася ця співпраця в 1986 році. У травні цього року в замок навідався вже трохи знайомий читачеві Олег Цеглина. Він сказав графові Галактіону, що Шмокиконський замок, як і інші старі замки, становить великий інтерес для туристів, тому пропонує графові контракт, за яким туристи отримують можливість оглядати замок, а граф – частину прибутку від екскурсійних послуг, які допоможуть компенсувати ви-

трати на утримання будівлі в належному стані. Пропозиція була вигідною, і лицар погодився. При цьому похвалився туристичному агентові, що Шмокиконський замок — єдиний, в якому живуть аж сім привидів. В інших замках — або по одному, або взагалі жодного.

— Привиди — це дуже добре! Дуже-дуже, дорогий товаришу! — заторохтів Олег Цеглина. — Туристів хлібом не годуй — покажи замок із привидом! Шкода, що не у всіх наших замках є така приманка для туристів. Відразу сім, говорите? Ех, якби ж вони... А як би мені з ними поспілкуватися?

Граф узяв коцюбу біля каміна і заходився дряпати нею по каменю стіни, від чого замком рознісся противний, до кісток продираючий скрегіт. Це був умовний сигнал, яким господар будинку закликав до себе духів.

Відразу ж крізь стіни, стелю та підлогу в кімнату з каміном стали просочуватися напівпрозорі людиноподібні туманності. Лицар зашторив вікна, і примари стали видні виразніше. Чим темніше було, тим краще бачилися духи. У непроглядній темряві привиди трохи флуоресціюють і виглядають світлими постатями, в сутінках — напівпрозорими, ніби з пари, а при нормальному освітленні — суцільними невидимцями. Втім, напевно, говорити «виглядають невидимцями» хибно, бо невидимці тому і невидимці, що вони не виглядають. При нормальному освітленні привидів можна виявити, тільки якщо вони заходяться переміщати предмети або говорити.

Граф представив турагента фантомам, а їх — йому. Олег Цеглина від незвички спілкування з прозорими небіжчиками страшного вигляду (моторошний, лякаючий вид примари брали перед незнайомцями, згідно з традицією, а

перед хорошими знайомими їхні лики замість похмурих злісних гримас прикрашали лагідні добродушні посмішки) зблід і затремтів, але зміг впоратися з жахом і запропонував:

— Дорогі товариші привиди, як ви, напевно, знаєте, туристи люблять відвідувати будівлі, де мешкають представники вашої, так би мовити, породи. Але, на жаль, далеко не в кожному нашому замку є такий раритет. І тому я від імені нашої фірми «Рятівна Бджола» пропоную вам працювати примарами в декількох таких бездуховних замках, для залучення до них туристів. Навіть якщо ви працюватиме по три дні на тиждень, по одному дню на замок, то у нас стануть опримареними ще тричі сім — двадцять один замок, ще двадцять один замок стане більш привабливим для мандрівних роззяв. Робота творча, а не фізична, яка не потребує особливих навичок — просто будьте самими собою, і за таку необтяжливу працю ви отримуватиме гідну зарплату.

— А навіщо нам гроші? — загробним голосом сказав привид Олицетворенський, за звичкою колупаючи неіснуючим пальцем в неіснуючому носі. — Їжі нам не треба, одягу не треба, транспорту не треба... і взагалі ніяких матеріальних витребеньок не тре... Ми живемо тільки духовним життям. Нахріна нам ваші купюри?

— Не треба? Тим краще, дорогі товариші! Я ж не наполягаю, щоби ви працювали за гроші, — погодився Цеглина. — Можете працювати безкоштовно, я не заперечую. Дійсно, працювати за гроші будь-хто зможе, а щоби працювати без грошей — потрібна духовність. Шкода, що інші наші співробітники не живуть таким же духовним життям,

а норовлять поїсти та одягнутися і все таке інше, на підставі чого бажають зарплати. Так ви згодні?

— Ну, треба подумати, — сказав за всіх привид Васько, за звичкою підсмикуючи неіснуючими руками неіснуючі штани.

— Ну що ж, думати — справа хороша, дорогі товариші. Я теж іноді думаю, — підтримав його турагент. — Давайте, тиждень подумайте, а потім повідомте нам, що згодні.

Тиждень не знадобився.

Після відбуття з замку Олега Цеглини примари думали і радилися всього сорок вісім хвилин; і ли рішення.

Оскільки пропозиція гостя давала можливість внести в примарне життя естетичну різноманітність і показати себе більшій кількості публіки, фантоми погодилися стати позаштатними співробітниками «Рятівної Бджоли».

У кожного з семи шмокиконських привидів були свої невеликі таланти, і робота з людьми сприяла оприлюдненню цих примарних талантів. Духи теж не позбавлені деякого марнославства.

Наприклад, привид Олицетворенський любив танцювати і демонстрував співмешканцям сцени з класичних балетів (завдяки невидимості і здатності проходити крізь стіни, він незримо, а відтак і безкоштовно відвідував заняття в найпрестижніших школах танцю).

Привид Гаврюша любив показувати фокуси.

Привид Онуфрій Еммануїлович був непоганим читцем-декламатором.

Привид Михеїч знав багато частівок і вмів грати на балалайці.

Привид Васько вмів лоскотати людям нерви, лякати, роздратовувати, жахати, і любив цю справу більше, ніж ко-

леги. А багатьом людям подобається, коли їх лякають, судячи з популярності фільмів жахів і всяких страхітливих атракціонів.

Привид Фока мав приємний баритон, яким виконував арії та романси.

І, нарешті, привид Сильвестр умів і любив своїм холодно-гордовитим поглядом доводити жінок через заціпеніння до сексуального екстазу, а чоловіків – тільки до заціпеніння.

Так сім фантомів, які живуть у Шмокиконському замку, стали працювати в інших замках. Працювати самими собою. У документах туристичного агентства «Рятівна Бджола» значилося, що привид Васько працює на посаді привида Васька, привид Михеїч – на посаді привида Михеїча, привид Фока – на посаді привида Фоки і так далі.

На відміну від привида Васька, який працює лякав публіку, тільки лякав і все, але лякав талановито, його колеги крім лякання проявляли і інші свої таланти. Публіці дуже подобалися фокуси примари Гаврюші, на кшталт того як він розпилював себе іржавою тупою пилкою на сім частин, після чого залишався цілим і неушкодженим. Подобався туристам і спів примари Фоки, особливо – романси: «Карі брови, чорні ніздрі», «Ой ти дівчино, з банана зерня», «Сміються, плачуть страуси» і арія з опери «Пів кіло духовної їжі» композитора Модеста Моцартського. Виступи Михеїча, Сильвестра і Онуфрія Еммануїловича також користувалися успіхом у туристів.

Що ж стосується танців примари Олицетворенського, то про це Автор хоче розповісти докладніше.

Сам Олицетворенський вважав себе хорошим танцюристом, адже завдяки своїй невагомості він міг здійсню-

вати такі фантастичні стрибки, які живим танцювальникам і не снилися. Він міг навіть зависати надовго в повітрі, на що живі взагалі не здатні, якщо вони не чудотворці. Тому поряд із повітряним, невагомим Олицетворенським навіть найлегші і витончені живі танцюристи і балерини здавалися б важкими бегемотами.

Проблема була лише в тому, що на освітленій сцені або майданчику танцюрист-привид був цілковито невидимий. А танцювати в темряві, без всякого освітлення — якось протиприродно. Тай декорацій, ним продуманих, глядачі не змогли б добре роздивитися, оскільки фосфоресціює привид у темряві не настільки яскраво.

Олицетворенський думав-думав і нарешті знайшов вихід. Він погодився отримувати зарплату. І на ці гроші найняв чоловіка, який повинен був детально розповідати глядачам, що проробляє на сцені невидимий танцюрист. У тих трьох замках, де давав вистави привид Олицетворенський, були побудовані сцени з декораціями для його балетів. Таким чином, завдяки таким поясненням коментатора і власній уяві туристи мали таке-сяке поняття про талановиту хореографію невидимця.

Оскільки серед туристів не всі були знавцями балету, живий коментатор не вживав термінів типу: «фермі», «фуге», «екарті», «еффасі» і т.д., а пояснював простими, загальнозрозумілими словами: «От зараз він крутиться на одній нозі, як дзига. А от зараз стрибнув аж у той кут сцени. А ось тепер гепнувся на підлогу і корчиться, зображуючи муки кохання...» Звичайно, балет треба дивитися, а не слухати в такому переказі, але що ж поробиш, якщо танечник — невидимець. Якщо не можеш поколупати в носі,

поколупай хоча б у вусі, як проказує терентопська приказка.

Хоч туристи і не бачили самого танцюри, його балети проходили на «ура» і закінчувалися оваціями, оскільки чудовим був уже сам факт, що вони, туристи, були присутні на такому унікальному дійстві. Ну де ти ще побуваєш на балеті справжнього привида? І ці овації тішили самолюбство примари Олицетворенського.

Але одного разу, захопившись цікавою бесідою з графом Галактіоном, танцювальник прогавив початок екскурсії в Зізяндрійському замку, де повинен був бути присутнім у цей час. Схаменувшись, Олицетворенський миттю просочився крізь стіни Шмокиконського замку назовні і почав швидко переміщення до Зізяндрійського замку, що мав місце у 375 кілометрах від Шмокиконського. Невагомі примари вміють швидко переміщатися в просторі без допомоги кінцівок і транспорту. Коли ж танцюрист просочився крізь камінь всередину Зізяндрійського замку, то з подивом побачив, що балетний спектакль уже в самому розпалі. Тобто музика з магнітофона звучить, коментатор пояснює: «... а зараз привид скаче по діагоналі, і ніжкою об ніжку б'є...», а туристи, роззявивши роти від захоплення, з цікавістю дивляться на порожню сцену. «Що тут відбувається?!» — пошепки обурився танцівник на вуха живого партнера. «Ну нарешті ти з'явився! — швидко прошепотів фантому коментатор. — Довелося починати без тебе. Вливайся». Але привид був такий засмучений тою обставиною, що без нього, єдиного виконавця, спектакль проходить так само, що не зміг влитися в дійство, а простояв невидимий поруч із коментатором до кінця вистави. Вистава, як зазвичай, закінчилася оваціями та кида-

нням квітів на сцену. Але цього разу танцюр не тішився таким ентузіазмом публіки. Адже виходило, що немає ніякої різниці – танцює він чи не танцює, присутній або відсутній.

Деякий час після цього привид Олицетворенський не танцював, але потім збагнув, що він без цього вже не може, і знову почав брати участь у балетних моноспектаклях, вже не заради публіки і овацій, а заради власного задоволення...

Коли в лютому 1994 року граф Галактіон повідомив духам Шмокиконського замку, що він їх покидає, примари засмутилися. Вони до нього звикли, вони його любили, а хто прийде йому на зміну – ще невідомо.

Після того, як цей доблесний лицар переселився в Великий Світ, привиди жили в Шмокиконському замку без господаря, продовжуючи показувати себе туристам в інших замках...

І от у Шмокиконського замку з'явився новий господар.

Барон Аркадій навідався до своєї нової обителі тільки двадцятого вересня 1995 року, оскільки дві доби «відходив» від того банкету, який дав у корчмі «Під Мідним Забралом» ввечері сімнадцятого з приводу отримання ним баронського титулу і замку.

І от, після закінчення похмільного синдрому, свіжий барон на своєму сірояблучному Людовіку прискакав до Шмокиконського замку, який розташований за вісімнадцять кілометрів на північ від столиці, приблизно посередині між Жорикбургом і Сатиричним болотом, яке багато те-

рентопців по-старому називали Чортовим болотом, хоча офіційно воно було перейменовано ще вісімдесят років тому.

На великих воротах Шмокиконського замку висів відповідно немаленький іржавий замок. До нього тонесеньким наче нитка дротом був прив'язаний целофановий пакетик із запискою всередині. Аркадій витягнув записку і прочитав:

«Новому власникові Шмокиконського замку.

Ключ під плиткою, сьомій праворуч в одинадцятому ряду від воріт.

Не ображайте духів.

Всього найкращого.

Граф Галактіон».

Майданчик перед ворітьми дійсно був викладений кам'яними плитками, і новий господар знайшов потрібну, і, підколупнувши її мечем, взяв з-під неї великий важкий ключ. Відімкнув ворота і зайнявся оглядом нової житлоплощі...

Оглядом залишився задоволений. Замок був затишним.

Взявши драбину, вийшов із замку, приставив її до воріт, заліз і відгвинтив щит з червоним танцюючим грифоном в жовтому полі, а замість — пригвинтив інший: з білим комаром в червоному полі. Потім знову замкнув ворота і повернувся до Жорикбурга...

Двадцять другого вересня Аркадій знову прискакав до нових апартаментів на коні, але вже в супроводі вантажівки з речами і групи вантажників.

Розмістив у замку всі речі, вивезені з гуртожитку, відпустив машину з вантажниками і залишився жити на новій квартирі.

Дружині, яка мала повернутися з Замийська-на-Замийці третього жовтня, і яка спілкувалася з ним у розлуці за допомогою телеграм, Аркадій нічого про нове житло не повідомляв, щоби приголомшити її по приїзді таким шикарним сюрпризом...

— Ну, як він вам? — запитав привид Васько у колег, роздивляючись сплячого Аркадія, в ніч з двадцять другого на двадцять третє.

Аркадій, освітлений фосфоресціюванням привидів, хропів на широкому графському ліжку, а фантоми, колишучись від потужного хропіння, оглядали його з цікавістю ентомологів, які вивчають нову комашку.

— Дуже гучний, — скривившись, відреагував на хропіння привид Михеїч.

— Так, спить зухвало, на повну потужність, не рахуючись із оточуючими, — підтримав його привид Онуфрій Емануїлович, звичним рухом поправляючи неіснуючу перуку на неіснуючій лисині.

— Ви прискіпуетесь, колеги, — заперечив привид Олицетворенський. — По-перше, він не знає про присутність оточуючих, тобто нас; по-друге, хропіння — це біда, а не вина. Мені теж за життя говорили, що я хроплю, але що я міг...

Привид Фока безцеремонно задер сплячому одну повіку світляним пальцем, відкривши зіницю, і, зиркнувши на цей орган зору, констатував:

— Очі нахабні.

— Іди нахрін, — не прокидаючись, промимрив новий господар і перекинувся на живіт.

— Не очі, а око. А друге, може, навпаки, скромне, совісне, — продовжив захищати беззахисного новачка привид Олицетворенський.

— Ти завжди всіх захищаєш, — сказав йому привид Михеїч.

— А ви завжди бачите в людях погане. Коли граф Галактіон тут уперше з'явився, ви теж казали, що він дуже розсіяний, незібраний, незграбний, безгосподарний... А потім виявилось, що граф — чоловік що треба, краще бути не може, — присоромив колег привид Олицетворенський.

— Влаштуємо йому випробування, як Галактіону, і видно буде — що це за птиця, — запропонував привид Гаврюша.

— Ех, пограємо у нього на нервах! Люблю це діло! — потер в передчутті забави неіснуючі долоні привид Васько.

— У такому разі, треба скласти спочатку сценарій випробування, — сказав привид Онуфрій Еммануїлович.

— Та що вигадувати, зробимо як із Галактіоном... — заперечив привид Фока.

— Який інтерес робити два рази одне і те ж? Чи у нас фантазія вичерпалася? В тому-то й сенс забави, щоби поекспериментувати, проявити фантазію, вигадку... Ми ж не лабухи примітивні, щоби грати на нервах за шаблоном один і той же репертуар, — не погодився з колегою привид Онуфрій Еммануїлович.

— Так-так, грати на нервах — робота творча, не треба шаблонів, — підтримав його привид Васько.

— Згоден. Треба придумати вишуканий сценарій із оригінальною драматургією, — висловився і привид Олицетворенський.

— У такому разі, досить витріщатися на сплячого, давайте працювати, провалитися мені на цьому місці! — вигукнув привид Сильвестр.

І провалився крізь підлогу. Слідом провалилися й інші, щоб в підвалі приступитися до вигадництва.

І от, увечері двадцять п'ятого вересня почалося випробування нового господаря замку; як висловився привид Михеїч: «перевірка цього типа на вошивість».

Барон Аркадій сидів у кріслі біля каміна і полірував забрало на шоломі. Раптом хтось торкнув його холодною невагомою рукою за плече і загробним голосом сказав:

— Громадянине начальнику, справа є.

Лицар, збліднувши, обернувся. Хоч Аркадій і не був неврастеніком, ТАКИЙ голос, несподівано пролунавши в порожньому замку, змусив його здригнутися та похолодіти.

Говорила напівпрозора тінь худого чоловіка, такого страшного на вигляд, що на індивіда зі більш слабкими нервами, ніж Аркадій, таке видовище подіяло б як проносне.

— Я примара Сильвестр, — відрекомендувався привид. — Я з'явився вам, громадянине начальнику, щоби по секрету попередити, що тутешні примари, крім мене, збираються влаштувати вам всілякі капості, так що будьте наготові. От, наприклад, привид Михеїч хоче вас смикнути боляче за вухо, ось так...

І привид Сильвестр боляче смикнув прозорою рукою Аркадія за ліве вухо, так швидко і несподівано, що той не встиг відмахнутися. Лицар зашипів від болю, а гість продовжував:

— А привид Олицетворенський погрожує вщипнути вас за сідницю, ось так...

І протиприродно вигнувшись, привид Сильвестр боляче вщипнув барона крізь крісло, на якому той сидів. Барон зойкнув.

— А привид Фока збирається дати вам потиличника, от так...

Від поштовху в потилицю Аркадій вилетів з крісла і гепнувся на підлогу.

— А привид Онуфрій Еммануїлович задумав дати вам копняка під зад, ось так...

Аркадій, який намагався піднятися, від поштовху нижче спини знову розтягнувся на підлозі.

— А привид Гаврюша погрожує станцювати гопак на вашій спині, от так...

За хвилину Аркадій був потоптаний примарними кіньми, і це топтання Сильвестр супроводжував криками: «гоп-гоп-гоп», після чого гість (якщо того, хто жив тут більше двох з половиною століть, можна назвати гостем) продовжив промову:

— Ну і нарешті, привид Васько... Ну той взагалі задумав зробити з вами таке, що мені і сказати соромно, я краще покажу: він вам хоче отаке...

І привид Сильвестр зробив баронові Аркадію таке, що Авторіві і сказати соромно. Втім — нічого небезпечного для здоров'я. Зробивши, продовжив говорити:

— От які капості збираються влаштувати вам тутешні примари, крім мене. Бачите, які вони погані. Ви їм за це дайте по морді, щоби їм більше не кортілося замишляти такі гидоти. Один я хороший, один я ніяких капостей вам не готую. Врахуйте це, коли голосуватимете. Ну, не буду більше турбувати вас, громадянине начальнику.

І моторозна тінь провалилася.

— Фу ти! — сказав барон і, приходячи до тями, плюхнувся в крісло і продовжив смутно полірувати забрало.

Не минулося й десятка секунд, як із каміна вийшла інша тінь і, підсмикуючи неіснуючі штани неіснуючими руками, заторохтіла:

— І ви йому вірите, громадянине начальнику?! Цей Сильвестр усім відомий інсинуатор! Ну коли це я задумував зробити з вами таке, що і сказати соромно?! Навпаки, це сам Сильвестр розпускав серед нас інформацію, нібито ви кохалися із колгоспною коровою! А я, привид Васько, рішуче відкинув подібну нісенітницю, твердо і гучно заявивши, що корова була зовсім не колгоспною, а хазяйською, але паскудний Сильве...

— Що?! Та як ти смієш, нечисте погана, обмовляти мене, приписуючи такі мерзенні збочення! Я тебе по стіні розмажу! — вибухнув Аркадій, коли обурення впоралося з заціпенінням.

— Це ж не я, це ж він... А я навпаки... Я навіть казав, що то взагалі була не корова, а всього лише курка, але поганий Силь...

— От тобі курка! — заревів розлютований барон і з розмаху двинув у співрозмовника могутнім кулаком.

Але кулак безперешкодно пройшов крізь фантома, що зареготав, і стукнувся об камінь каміна. Аркадій закричав

від болю, заматюкався і записідав, трясучи травмованою кистю.

— Героїчно! — похвалив привид. — Та я на вашому боці, громадянине начальнику. Я говорив колегам, що у нас ще ніколи не було господаря з такими красивими... еее... потилицею. Тепер ви бачите, хто ваш істинний доброзичливець. Врахуйте це під час голосування... Рука все ще болять? Потримайте її в камені, і біль пройде, от так...

Привид Васько всунув прозору руку в стіну, показуючи, як треба тримати кулак в камені, хоча хвилину тому лицар Аркадій скоїв аналогічний рух.

— Радий був з вами познайомитися, громадянине начальнику. Як сміливо ви вдарили камін! Героїчний мужчина!

Захоплено киваючи головою, другий привид всмоктався в стіну.

Барон ще продовжував стогнати і потирати руку, коли зі стелі висунулися дві босі напівпрозорі ноги, причому пальці лівої ноги чесали стопу правої. Аркадій з ненавистю вступився у примарні кінцівки.

— Так, поганий Сильвестр усе набрехав, — заговорив власник босих ніг, плавно падаючи зі стелі на підлогу і погладжуючи хмарку примарної бороди. — Зовсім я і не збирався вас, громадянине начальнику, боляче смикати за вухо. Минулого разу він взагалі звів наклеп, ніби я люблю голови відкушувати. Не вірте нікому, хто каже, що Михеїч любить за вуха смикати чи голови відкушувати. Брехня це. От спробував би сам відкусити голову, де зовні волосся з лупою, а всередині шмарклі зі слиною, так зрозумів би, що ніякої любові до цієї справи бути не може. Не люблю я цього. Тьху, мерзота. Ви, громадянине начальнику, взагалі нікому тут не вірте, крім Михеїча. Тільки Михеїч вам

правду скаже. От, наприклад, спитайте мене як на духу: хто з привидів тут найкращий? І я вам, як батькові рідному, скажу гірку правду: найкращий тут я! А Сильвестр хіба зізнався б вам, що я найкращий? А Васько, якого ви так майстерно майже вдарили, зізнався б, що я кращий? І інші такі ж. Так що, громадянине начальнику, покладайтеся на чесного Михеїча, тобто на мене, і будете ви мужик що треба. Нашинський будете мужик, справжній. Ми з вами наведемо в замку порядок, усіх виведемо на чисту воду, а ще краще – на чисте пиво. Ми з вами...

– Пішов ти до примарної матері! – сердито послав привида Аркадій.

– Не сумнівайтеся, громадянине начальнику, – продовжував босий Михеїч. – Ну а кого ще тут можна вибрати головним привидом, крім мудрого Михеїча? Та практично нікого. Михеїч – найдостойніший кандидат. Я ж вам поганого не пораджу, я знаю, що кажу. Ви можете обійти весь замок і спитати будь-якого Михеїча, котрий нагодиться дорогою, і він вам підтвердить, що краще мене кандидатури нема. Ми-хе-ї-ча, Ми-хе-ї-ча, – скандує весь замок в моїй особі. Я вам не просто так – хухри-мухри, а я, як тепер кажуть, супер! Суперхухри-супермухри! Отже, ви голосуєте тільки за мене. Домовилися? По руках?

– По морді! – буркнув лицар, але підтвердити слова дією побоявся: рука все ще боліла.

– Так-так, по морді, по морді їм усім, хто проти нас із вами, громадянине начальнику, – підхопив Михеїч. – Ну так я на вас сподіваюся. Ви ж не кретин дурний, щоби голосувати не за Михеїча, правда? Ну і правильно. Бувайте.

І, прощально дригнувши босою ногою, привид Михеїч занурився в стелю...

Прийшла ніч.

Барон Аркадій забрався в ліжку і, не зважаючи на роздратування, швидко заснув.

І раптом прокинувся від того, що відчув, як його хтось не сильно, але наполегливо б'є по голові металевою тацею.

— Я зараз комусь постукаю, матір твою за вухо! — погрозив, відштовхуючи тацю, барон і побачив чергового привида, який флюоресціював блакитним світлом.

Звичка розчиняє страх. Вже абсолютно не злякавшись, лицар прогарчав:

— Ну ти, блакитний, пішов нахрін, поки я тебе самого цим підносом...

— Прошу вибачення, громадянине начальнику, але без підносу ніяк не виходило. Тільки людина з чистою совістю може так міцно спати, — сором'язливо похвалив дух і відкинув тацю, яка не тільки видала при падінні пробираючий до кісток гуркіт, а й розбила у польоті кришталеву карафу на тумбочці. — Я Онуфрій Еммануїлович. Знаю, дехто вам набрехав про мене гидоти, але це наклеп. У мене і в думках не було вас...

— Сучий ти син, а не Онуфрій Еммануїлович! Якби ти був матеріальним, я б тобі так врізав! Знав би, як о третій годині ночі будити людину підносом, та ще розбивати графини! — злився розбуджений.

— Розбудив, бо в мене не було іншого виходу, увійдіть у моє становище, громадянине начальнику, — мимрив дух, боязко поправляючи неіснуючу перуку. — Вдень же вони підслуховують, підглядають, піднюхують... а вночі... Хоча

і ніч – не гарантія... бо ми, примари, не маємо потреби уві сні... але все ж із часів, коли ми були живими, збереглася звичка ночами відпочивати, от я і вирішив саме вночі, поки вони відпочивають, відкрити вам очі на...

– Краще собі закрий рота, – наказав господар замку.

– Я прекрасно розумію ваш настрій, але це не займе часу, всього п'ять хвилин, і ви зрозумієте, хто є хто тут. По-перше, – привид Гаврюша. Він, між нами говорячи, такий, м'яко кажучи...

– Нічого подібного! Я зовсім не такий! Не слухайте його, громадянине начальнику! – перебив Онуфрія Еммануїловича інший людиноподібний світильник, вивалюючись зі стіни.

– Ну, що я казав! Підслуховував-таки, гад! – засмутився нічний донощик і, миттю висмикнувши з-під голови Аркадія подушку, так що барон стукнувся потилицею об спинку ліжка, запустив цією подушкою в суперника.

Суперник же встиг зірвати зі стіни один з мечів (Аркадій прикрасив стіни спальні своєю зброєю), яким блискавично розпоров летючу подушку, і всією спальнею закружляв пухопад, дуже схожий на снігопад. Виглядало мальовничо.

– Що ж ви робите, мерзідники, неготники! – гаркнув, скочивши, власник замку, від обурення змішавши «негідників» з «мерзотниками».

Але примари, захоплені азартом боротьби, не звертали на господаря уваги.

Привид Онуфрій Еммануїлович зірвав зі стіни інший меч, і зав'язалася справжня січа зі дзвоном металу і снопами іскор.

Привиди рубалися як скажені. Їхні обличчя були жахливі, спотворені ненавистю і люттю.

Але якщо б хтось зняв цю битву привидів на відеокамеру, а потім став переглядати в уповільненому темпі, покадрово, то, можливо, побачив би, як лукаво вони переморгувались.

Фехтуючи правими руками, вони кидали один в одного все, що потрапляло під ліві.

Барон Аркадій навіщось включив світло (у Шмокиконському замку було електричне освітлення), і духи стали невидимцями.

Літання дзвякаючих мечів і інших предметів у спальні виглядало фантастично.

Якби там виявився фахівець з паранормальних явищ, він би сказав, що це – типовий полтергейст.

Але полтергейст на світлі тривав недовго – злетівша таця розбила лампочку і духи знову стали фосфоресцюючими в темряві фігурами.

Аркадій метався приміщенням, ухиляючись від предметів, але пару разів отримав по голові летючим капцем і другою подушкою.

І раптом, патетично крикнувши: «Хто з мечем до нас прийде, той сам домечеться!», привид Онуфрій Еммануїлович зрубав голову примарі Гаврюші.

Примарна голова м'яко впала на килим і підкотилася до ніг зблідлого Аркадія, витріщивши скошені очі і висолопивши язика. А обезголовлене тіло впало на підлогу і стало битися в агонії.

— Буде знати, як підслуховувати, — сказав переможець, коли конвульсії припинилися, витираючи меч краєм майки барона.

Аркадій брав участь у багатьох битвах на лицарських турнірах. Але боях безкровних, де максимальними ушкодженнями були забиті місця, садна і вивихи, але аж ніяк не обрубубування членів. Тому вид відтятої голови того, хто тільки-но рухався, говорив, мав якісь плани, одним словом – існував, потряс бравого лицаря.

Він підняв погляд на переможця, і в погляді цьому були презирство і гнів.

Висмикнувши з рук примари Онуфрія Еммануїловича край свого нічного одягу, Аркадій підняв меч примари Гаврюші і прийняв бойову стійку.

– Шкода, що нам завадили балакати... – сором'язливо пробурмотів фантом, поправляючи неіснуючу перуку. – Бачу, у вас, громадянине начальнику, настрій не... Договоримо іншим разом.

І впустивши меч, привид Онуфрій Еммануїлович розчинився в стіні.

І тільки тоді Аркадій уторопав, що примару неможливо вбити, оскільки вона і так...

Він повернувся до відрубаної голови.

Голова посміхнулася і підморгнула.

– Тьху ти! – символічно плюнув лицар, засмучений, що його розіграли, змусивши даремно хвилюватися.

– А тепер я покажу вам інший фокус, – сказала світла голова. – Такого ви ще не бачили, тільки-но придумав.

Обезголовлений тулуб прийняв вертикальне положення, а примарна голова затріпотіла вухами, наче крильцями, злетіла з килима і заходилася літати кімнатою на взірець величезної товстої комахи, посміхаючись і підморгуючи глядачеві. Покружлявши над обезголовленим тілом, як

бджола над квіткою, дзижчачи вухами, голова здійснила посадку на шию.

— Правда, забавно? — запитав відновлений привид Гаврюша.

— От нечисть безтілесна! — посміхнувся був власник замку, але тут же знову спохмурнів, оглядаючи розруху, припорошену пухом.

— А от ще фокус, — продовжив дух, теж оцінивши розгром у приміщенні. — Заплющіть очі і порахуйте до п'яти.

— Ага, спішу аж падаю, — відмовився господар.

— Втім, можна і не заплющувати, — погодився дух. — Отже, рахуємо: раз...

Фантом раптом розплився по кімнаті світляною хмарою, в якій задригалися предмети...

Потім знову замість хмари перед очима шмоки-конського барона виявився світлий дух Гаврюша, вимовляючи:

—... п'ять.

Розрухи як і не бувало. На ліжку лежали обидві подушки, цілі, пуху не видно; капці, одяг, меблі... все на місці, ніби й не було битви примар.

— Ти чарівник? — запитав Аркадій, задоволений таким фокусом, але не подаючи виду, що задоволений, аби привид не загордився, що потрапив громадянину начальнику.

— Ні, звичайний дух. Секрет фокуса в тому, що я зробив прибирання набагато швидше, ніж на це здатні живі люди, обмежені повільним тілом. Ми, привиди, вміємо, в разі потреби, рухатися в сто разів швидше, ніж до смерті. Я зібрав усі пушинки, набив ними подушку і акуратно зашив, прибрав скалки лампочки і графіна, розклав усі речі по

своїх місцях, як я запам'ятав... І все це всього за п'ять секунд. Іноді корисно бути небіжчиком.

— Зашив? — перепитав лицар, оглядаючи подушки. — А де ж новий шов?

— Нових швів нема, тому що я розпоров летючу подушку акуратно, не аби як, а строго по шву, теж завдяки вмінню швидко рухатися, — пояснив привид Гаврюша.

Лицар включив світло.

— Гаразд, подушку зашив, але як можна було відновити розбиту лампочку? Без чарівництва — неможливо.

— Неможливо, — погодився невидимець. — Я просто викрутив розбиту і укрутив нову — взяв у коморі, там є запас. І графина, як бачите, нема. Скалки графина можна склеїти, але для цього треба більше часу і хороший клей.

Барон вимкнув світло, щоб бачити співрозмовника.

— Шкідники ви, от хто, — звинуватив він духів, засмучений втратою графина.

— Розбивання графина — це прикра випадковість, цього не було в сценар... Кхе. Між іншим, це не я його розбив, тож не треба скидати мене із отим у одну купу, — заперечив, ставши видимим, дух.

— Шкідники і ябеди, донощики. Обмовляєте один одного, доносите, брешете, як той...

— А як же інакше? Передвиборча кампанія нібито. Так має бути.

— Передвиборча кампанія?

— Звісно. Ви ж бачите — нас тут семеро привидів у замку і кожен хоче бути головним. А для того, щоби з декількох претендентів вибрати головного, потрібен хто? Потрібен виборець. Раніше виборця не було, а тепер — з'явився. Ви, громадянине начальнику, є єдиним живим ви-

борцем у цьому замку, от ми на вас і насіли. Кандидати агітують за себе і очорнюють конкурентів, як і належить під час передвиборчої кампанії. Скрізь так.

— І ти теж обмовлятимеш товаришів? — поцікавився виборець.

— І я те... Ні, я, мабуть, не буду клепати на цих наклепників, — відповів кандидат Гаврюша.

— Чому?

— А щоби ви подумали, громадянине начальнику, що я не такий поганий, як вони, що я краще. Скажу без всякої скромності, що я тут найскромніший. Так, найскромніший, найблагородніший, найчесніший, найдобріший, найпорядніший, найкращий... Про те, що я і найкрасивіший, я взагалі не кажу: ви самі бачите мій героїчний профіль, мужню конфігурацію моїх вух і мальовничі лінії моїх стегон... Навіщо мені брехати на тих самозакоханих підлабузників, якщо ви, як людина дуже розумна, вже, без сумніву, зрозуміли, що вибирати треба найскромнішого, тобто мене. Я ж, у свою чергу, обіцяю, що під вашим мудрим керівництвом мудро керуватиму тутешніми примарами... А тепер, як найделікатніший, найненав'язливіший індивід, я надаю вам можливість повернутися до сну, який так зухвало перервав шкідливий Онуфрій Еммануїлович.

І привид Гаврюша протік крізь килим геть.

Як тільки пішло це джерело світла, в спальні стало зовсім темно, хоч в око стріль.

Барон Аркадій навпомацки забрався в ліжко і швидко заснув.

Наступним вечором свіжого шмокиконського барона став агітувати шостий кандидат – привид Фока.

Аркадій у ванні намілював сідницю, коли хтось посмикав за мочалку.

Голий лицар озирнувся, але нікого не побачив. Вирішивши, що показалося, барон продовжив намілюватися, мугикаючи пісню «Політ паровоза». І знову мочалка сіпнулася, як смикається дзвіночок, коли в нього дзвонять.

– Громадянине мочальнику... еее... тобто громадянине начальнику, я тут, – пролунав слідом за тим черговий загробний голос. – Я привид Фока. Тут дуже світло, тому я такий непомітний.

– Ізиди! – гаркнув голий лицар, інстинктивно прикриваючи мочалкою вразливе місце оголеного організму.

– Та не соромтесь ви. Ви мене, так би мовити, наскрізь бачите, і то я не соромлюся, – мовив невидимий дух.

– Я знаю, що ти мені скажеш. Що ти тут найкращий, а інші примари погані. Що я мушу обрати головним приви́дом замку саме тебе, – пробурчав купалець і продовжив намілюватися, вирішивши, що, дійсно, безглуздо соромитися того, хто помер, може, сотні років тому.

– Ні, громадянине начальнику, я не казатиму, що я хороший. Більш того, я чесно скажу, що я неабияка сволота, мерзотник, негідник, поганець, паскудний гад... Бачите, який я чесний. Навіщо мені себе обіляти, якщо я упевнений, що ви і так оберете саме мене, – самовпевнено заявила порожнеча.

– Це ж чому саме тебе? – іронічно засумнівався голий барон, намілюючи татуювання «НЕ ЗАБУДУ, ЩО ДЕЧОГО КРАЩЕ НЕ ЗАБУВАТИ».

— Тому, що я дам вам хабар, такий хабар, яких у інших нема.

— І ти упевнений, що я хабарник?

— Я упевнений, що ви жива людина і ніщо людське вам не чуже.

— І ти думаєш, що заради хабара я проголосую навіть за сволоту, мерзотника, негідника і поганця?!

— Заради хорошого хабара живі і не на таке здатні. А коли я стану головним, я своїм колегам покажу, де раком зимують, я їх катуватиму, над ними знущатимуся як захочу, вони у мене ридатимуть от такими сльозами, я їм влаштую справжнє пекло в цьому замку, я їх...

— Ти хочеш стати мучителем своїх товаришів?! Ах ти ж...

— Ага, я ж негідник, а ми, негідники, любимо знущатися над підлеглими. Це поки вони мені рядові товариші, я нічого з ними не можу зробити, але якщо я отримаю владу, якщо товариші стануть підлеглими, я їх в баранячий ріг скручу, примушу танцювати під мою дудку, дивлячись на правку козячих рогів!

— Ти багато на себе береш, гаде, якщо гадаєш, що я проголосую за сучого сина, який так учинить із товаришами, з колегами! — насупився покритий піною виборець.

— А куди вам діватися, дорогий мій електроліте... ні, не електроліте, електорате. Куди вам діватися? Адже якщо ви за мене не проголосуєте, то не отримаєте того скарбу, що замуrowаний в підвалі Ляляйпівського замку, бо ж тільки я один знаю те місце. Ви ж не такий дурень, щоби заради принципів, заради порядності і шляхетності відмовитися від золота і діамантів, і від тих насолод, які може собі дозволити тільки багатий живий організм. Море хорошого

вина, грона красивих дівчат, дорогі автомобілі, яхти, все, чого тільки тіло забажає, і всього лише за те, що ви один раз наплюєте на своє благородство і проголосуєте за мерзотника. Ну хто ж від такого відмовиться? Коротше, я свою, так би мовити, передвиборну програму виклав, вам тільки залишилося її підтримати голосуванням.

— Наплюю на своє благородство?! Хто?! Я?! Шляхетний лицар?! Тьху на тебе! — Голий Аркадій не на жарт розсердився. — Та як ти смієш, нечисте невидима, пропонувати благородному лицареві наплювати на своє благородство! За метал і камінці продати свою лицарську честь! Спокусник поганий! Ах ти ж... Та я тобі за це... та я тебе... гм... та я за тебе нізащо не проголосую, сучий ти хрін, владолюбний зрадник!.. Ану, геть!.. Ти ще тут?

— Тут, тут. Браво, ви добре зіграли щире обурення. Але досить гратися в ці юнацькі ігри, пора міркувати як дорослий солідний чоловік. Я пропоную вигідну угоду, за допомогою чого ви істотно поповните свій бюджет. Мабуть, у вас і борги є? Розплатитеся з боргами, поживете на широку ногу, та ще забезпечите нащадків. І за що? Тьху, за дрібницю. За те, що один раз вчините проти своєї совісті. Я ж, коли стану головним, псуватиму життя не вам і не вашій родині, а всього лише своїм товаришам-духам, до яких вам, по суті, і діла нема. Навіщо ж відмовлятися від особистого збагачення заради благополуччя сторонніх індивідів?!

— Ні, мерзотнику, я лицар Напівкруглого Столу, а головний принцип напівкруглостолового лицарства — благородство і безкорисливість! Це великий сором для лицаря — заради багатства віддати когось на поталу такому властолюбному негідникові, як ти!

— Так ніхто ж не дізнається! Все буде тільки поміж нами! Ми тут віч-на-віч тихенько домовимося і все буде шито-крито! Ваші благородні колеги нічого не дізнаються ні про скарби, ні про те, за що ви їх від мене отримали. Якщо спитають, скажете, що вибрали саме мене, наприклад, за мої гарні очі, так би мовити. Не будьте наївним хлопчаком, громадянине начальнику.

— Благородство — це не показуха, а самоповага. Як я зможу себе поважати, якщо вчиню підло?! Золото всього однією літерою відрізняється від болота. І в тому і в іншому можна загрузнути, і те й інше може засмоктати. Болото може погубити особистість фізично, а золото — морально-етично. Для нас, лицарів, пріоритетами повинні бути благородство і безкорисливість, а не златофілія. Тому не спокушай мене жовтим металом. Ще раз кажу: геть, нечисте!

Привид Фока на це нічого не відповів. Намилений його гукнув, але у відповідь — мовчання, з чого випливало, що спокусник таки залишив ванну...

А привид Олицетворенський настигнув своєю агітацією свіжого виборця на вежі замку.

Барон Аркадій милувався заходом у віконце вежі і слухав магнітофонні записи російської попси. (Автор свідомо не називає тут тих виконавців і тих пісень, бо вони не заслуговують на таку рекламу. От якби вони Авторові добре заплатили, він би їх в випадку жадібності, буркнувши «гроші не пахнуть», може, і назвав би, переступивши

через свою естетичну гидливість. А задарма... Ні-ні, не заслуговують.)

Раптом магнітофон вимкнувся, і замість естрадних пісень у вежі зазвучав примарний говір:

— З вашого дозволу... Нехай відпочине, поки ми побалакаємо, а то кричить так, що ви навіть не чули, як я привітався і представився. Тому повторюся: добрий вечір, я привид Олицетворенський.

— А, ще один покійний претендент. Ну до чого ж невгамовні кар'єристи тутешні небіжчики. Кар'єрист на кар'єристові і кар'єристом поганяє. Викладай свою програму, тільки коротше, — пробурчав шмокиконський барон, суворо дивлячись на останнього кандидата, якого, на відміну від попереднього, було видно, оскільки сонце вже наполовину поринуло в обрій і в башті панували сутінки, але видно ледве-ледве, ніби складався з прозорого скла.

— Я скажу коротко: якщо ви оберете головним приви́дом мене, я влаштую вам райське життя. У вас будуть обладунки з золота, мечі з платини, списи зі срібла, щити з найкоштовнішого муранського скла, кінь із червоного дерева, дружина зі слонової кістки зі смарагдовими очима і рубіновими губами... — почав агітацію привид Олицетворенський.

— Та що я, збоченець, чи що, щоби з кістяною... — спробував був заперечити Аркадій, але кандидат захоплено продовжував вішати на вуха цінності:

— І весь замок перебудуємо: замість цих сірих каменів стіни будуть з найкоштовнішого рожевого мармуру, прикрашені вашими барельєфами, дах буде позолочений, трава навколо замку буде з малахіту...

— А коров'ячий гній на навколишніх луках — із буршти-
ну, — пожартував оброблюваний лицар. — Що ти мені тут
казки брешеш. Звідки ти все це візьмеш?

— Це вже моя проблема — звідки, — ухилився від від-
повіді привид.

— Ні, ти не викручуйся, ти відповідай, — наполягав
господар володінь.

— Справа ж не в тому, як це здійснити, а в тому, щоби
ви проголосували саме за мене. Багато ви бачили канди-
датів, які, будучи обраними, виконали всі свої перед-
виборчі обіцянки? Отож. Головне в нашій претендентській
справі — наобіцяти побільше, щоби у виборця від очікуван-
ня пропонованої благодаті слинки потекли, і щоби спі-
йманий на гачок обіцянок він проголосував так, як тобі
треба, а там вже — хоч трава не росте. Головне тут — не ви-
конати обіцянки, а дорватися до влади. Виборці так лю-
блять спокусливі обіцянки, що іноді знову і знову голо-
сують за того, хто вміє красиво обіцяти, не звертаючи
уваги, що він не виконав попередніх. Отже, продовжую: а
ставок біля замку буде наповнений кращим шампанс...

— Знайшов дурня! — перебив барон Аркадій. — Ненави-
джу, коли мені на вуха вішають борошняні вироби, вважа-
ють за ідіота, пудрять звивини, обводять навколо нігтя,
обіцяють сім мішків гречаної вовни, не маючи і малесенької
торбинки... За тебе теж не проголосую, щоби знав, як
обіцяти так безсовісно райське життя. Стільки кандидатів і
жодного нормального: ті обмовляють один одного, ті голо-
ву колезі ампутують, ті вважають себе пупом землі, ті ха-
барі пхають, ті закидають брехливими обіцянками... Жоден
не гідний. Ні за кого не буду голосу...

Раптом, не доказавши, лицар замислився, засяяв, лукаво посміхнувся і хвацько ляснув себе долонею по коліну.

— Придумав. Я виберу з вас головним того, хто переможе у випробуванні.

— В якому випробуванні? — запитав привид Олицетворенський.

— А це я оголошу всім кандидатам. Збери всіх ваших в найбільшій кімнаті, в залі, я спущуся і оголошу умови випробування.

Коли господар замку входив до зали, там уже нетерпляче коливалася сімка прозорих духів.

— Так от, мужики, — почав промову Аркадій, — я тут подумав і вирішив, що головний привид мусить володіти такими якостями, як сила волі, витривалість, терпіння. Тому проголосую я за того з вас, хто наділений такими якостями.

— Це я, — хором сказали всі сім кандидатів.

— А ось я і хочу з'ясувати за допомогою випробування, хто з вас найвольовіший, найвитриваліший і найтерплячіший, а то сказати легко. Випробування полягає в тому, що ви за моєю командою залишите замок, і той, хто переміститься якомога далі і пробуде там якомога довше, той і є найвольовіший, найвитриваліший і найтерплячіший. Хто повернеться в замок раніше іншого, той програв; хто повернеться останнім, хто зможе пробути далеко від замку найдовше, той і переміг, йому і бути головним, — оголосив барон.

Духи переглянулися, пирснули і, регочучи, провалилися.

— Я ж ще не дав коман... — закричав був Аркадій, думаючи, що вони кинулися виконувати його рішення.

Обірвав крик на півслові в зв'язку з відсутністю слухачів, радісно потер долоні і подумав: «Ну я ж казав, що виведу привидів, як тарганів. Тепер вони десятки, а то і сотні років далеко від Шмокиконського замку чекатимуть, поки конкуренти повернуться раніше за них». І, захоплюючись своєю винахідливістю, став в пориві почуттів танцювати якусь хореографічну імпровізацію під спів «Пісні про те, чого в цій пісні немає»...

Але духи, звичайно, і не думали покидати замку. Вони зі сміхом перемістилися лише в підвал будівлі, аби підбити підсумки випробування, влаштованого лицареві.

— Так, насмішив, насмішив він мене своїм рішенням, — пирскався привид Олицетворенський, витираючи неіснуючими пальцями неіснуючі сльози. — Якби ми дійсно були кандидатами-кар'єристами, то заради прихильності виборця мусіли б покинути замок на нескінченно довгий час, а виборцю тільки цього і треба! — і він зареготав на все горло.

— Так, це він дотепно придумав, — підтакнув, підхихікуючись, привид Гаврюша. — Я не очікував такого повороту.

Решта, сміючись, погоджувалися, що рішення барона Аркадія було несподівано дотепним.

— Ну гаразд, а тепер давайте проаналізуємо наші спостереження, зважимо всі плюси і мінуси нового господаря, і приймемо рішення, — сказав потім привид Сильвестр.

– Мінуси в тому, що він грубуватий, нетактовний, безцеремонний, зухвалий, самозакоханий і не дуже культурний, як мені здалося, – видав свої спостереження привид Васько, гортаючи сторінки книги «Нарис із історії та існування привидів» англійського літератора Данієля Дефо, в оригіналі виданої 1727-го року, а в терентопському перекладі 1873-го. (В Шмокиконському замку була немаленька бібліотека, зібрана протягом століть декількома власниками. І тамтешні примари полюбляли читати).

– А плюси в тому, що він цінує честь і благородство, – продовжив привид Фока. – Я його заповідав, коли він навідріз відмовився голосувати за негідника, якого я зіграв, коли відкинув спокусливий хабар. У наявності присутність порядності.

– До того ж він не боягуз. Четверо з нас пам'ятають, як при аналогічних обставинах у тисяча вісімсот шістдесят сьомому році з замку втік граф Вікентій, обмочившись зі страху. А цей не злякався, а якщо злякався, то не дуже, і швидко взяв себе в руки. За це йому теж плюс, – додав Сильвестр.

– А мене дуже зворушило, коли він схопив меч, явно бажаючи помститися за мою відрубану голову, – почав хвалити і привид Гаврюша. – У наявності і справедливість, і хоробрість, і доброта. За це йому знову таки плюс.

– І те, що він не піддався на передвиборні обіцянки, показує, що він не такий уже й дурний, – зауважив привид Олицетворенський. – Звичайно, не дуже розумно було з його боку намагатися вдарити фантома, але відомо, що навіть дуже недурні люди роблять дурниці в стані люті.

Одним словом, плюсів у нього начебто як більше, ніж мінусів.

(Вимовив це Олицетворенський теж, як і Васько, взявши до рук книжку з замкової бібліотеки, — «Фантазмагорію» Льюїса Керролла, веселу поему про привидів.)

— Хочу додати ще один плюс, — спохватився привид Михеїч. — Його плюсом я вважаю те, що бровами і ніздрями він схожий із шановним мною герцогом Павлом Гриньмасьальським, у якого я до смерті служив стайничим, поки не врізав дуба у тисяча сімсот тридцять третьому році, за місяць після того, як зграя розбійників пограбувала наш Гриньмасьальський замок...

І привид Михеїч пустився у спогади, які його колеги вже чули; але з ввічливості вони не стали його перебивати.

Привид Михеїч згадував, що перед смертю його гризла провина за те, що він сам впустив грабіжників у замок, і можливо, ті хвилювання і доконали його, семидесяти-восьмирічного.

Герцога Павла Гриньмасьальського і його лицарів тоді в Гриньмасьальському замку не було — поїхали до столиці, а вони, слуги, чекали прибуття селянських підвід із провізією, тому коли підводи прибули, він, Михеїч, відразу ж відчинив перед ними ворота. Але замість селян там виявилися озброєні лісові розбійники, які їх, слуг, зв'язали і обчистили замок, навантажили герцогське майно на підводи і поїхали в невідомому напрямку.

А яке було майно!

Чого варта одна тільки колекція зброї, де були такі раритети, як меч легендарного руського витязя Добрині, славного споборника Київських князів Святослава

Хороброго і Володимира Великого; або меч Паломіда, лицаря Круглого Столу, славетного соратника кельтського короля Артура... Але найдивовижнішим був меч Халазюк, що, нібито, належав легендарному князю Кию. Цей древній меч побував у різних битвах, але на ньому не було ані щербинки, ані подряпинки, ані іржі... Він виглядав таким новим, блискучим, ніби його тільки-но викував і відполірував коваль. Це тому, говорили, що меч Халазюк зачарований древнім чарівником, і це чаклунство оберігає його від іржі і будь-яких пошкоджень. Але найголовніше те, що на того, у кого Халазюк у руках, не діє жодне зле чарівництво...

Так, це була велика втрата.

Пригнічений і розгніваний цим пограбуванням герцог Павло Гриньмасьальський з іншими лицарями Напівкруглого Столу кинулися шукати грабіжників, та так і не знайшли.

А він, Михеїч, за місяць після цього помер.

І став приви́дом.

І вирішив самотужки розшукати розбійників і повернути викрадене ними майно господареві.

Користуючись отриманою невагомістю, він, Михеїч, став гасати лісами, обнишпорюючи бори, діброви, гаї гектар за гектаром.

І десь за рік виявив зграю грабіжників на галявині в густих хащах Оксамитового лісу. Пошарпана банда варила юшку у великому казані на багатті. Він, Михеїч, взявши найжахливіший вигляд, з'явився перед ними і найжахливішим голосом заревів: «Попалися, мерзенні злочинці! Я, грізний дух помсти, залякаю вас до смерті, якщо не повернете награвоване! Ану, признавайтесь, де ті скарби,

які ви забрали у співгромадян?!» Розбійники здорово перелякалися, судячи з блідих пик, запаху і тремтіння, і наперебій стали лепетати, що скарбів у них вже немає, що всі скарби у них викрав їхній колега-зрадник; мовляв, цей зрадник умовив їх напасти на багате, але беззахисне село, а сам з ними не пішов, прикинувшись, що захворів; розбійники у тому селі потрапили в засідку, де їх неабияк пошарпали озброєні селяни; а коли грабіжники, побиті, поранені пришкандибали назад на стоянку, спіймавши облизня, то виявилось, що нібито хворий колега зник, а разом з ним зникло і все награбоване майно. Поклявшись помститися зрадникові, розбійники залікували рани і, розбившись на групи, розбрелися королівством шукати викрадача. Одна з груп виявила зрадника поблизу Чортових боліт, але йому вдалося вирватися завдяки тому, що трьох колишніх соратників він штрикнув ножем. Куди він після цього зник і де подів скарби, розбійники не знали...

— І я тих скарбів герцога Павла Гриньмасьяльського так і не знайшов, — закінчив спогади привид Михеїч. — А навіщо я це все згадав? А, ну так, тому що цей новий господар замку ніздрями та бровами схожий на герцога Павла Гриньмасьяльського, бо у герцога і тих і інших, точно пам'ятаю, теж було по дві штуки.

— Я пропоную проголосувати: хто за те, щоби визнати цього барона Аркадія новим господарем Шмокиконського замку і припинити над ним знущатися, підійміть кінцівку. Хто проти? Хто утримався? — говорив привид Олицетворенський.

«За» проголосували: сам привид Олицетворенський, привид Сильвестр, привид Фока, привид Гаврюша, і

привид Михеїч. «Проти» – немає. Утрималися: привид Васько і привид Онуфрій Еммануїлович.

– Ну раз більшістю голосів барон Аркадій визнаний новим господарем, то треба йому пояснити, що наша «виборча кампанія» була просто грою, спектаклем, що ми насправді не такі, щоби він на нас не тримав зла, – сказав привид Сильвестр.

– До речі, ти навіщо графин потрощив? У сценарії цього не було, – дорікнув привид Гаврюша примарі Онуфрію Еммануїловичу.

– Випадково. Не помітив, – опустив очі привид Онуфрій Еммануїлович.

– Треба відшкодувати. Недобре, – пробурмотів привид Михеїч.

– Я знаю, де можна взяти такий же, – сказав привид Онуфрій Еммануїлович.

Наступним вечором шмокиконські примари знову з'явилися барону Аркадію, чим спочатку його засмутили, оскільки він був певний, що вони вже далеко від Шмокиконського замку. І пояснили що до чого, вручили нову карафу замість розбитої і пообіцяли, що більше вони не турбуватимуть господаря, і являтимуться йому відтепер тільки тоді, коли він сам їх покличе, поскреготавши от цією коцюбою от по цьому камені. «Ага, принишки, голубчики! Отож! Знай наших!» – самовдоволено подумав барон Аркадій, впевнений, що це він приборкав духів. А вголос відповів, що раз вони обіцяють вести себе тихо, то так і бути, хай залишаються в замку...

Першого жовтня в Шмокиконський замок знову навідався Олег Цеглина з туристичного агентства «Рятівна Бджола», дізнавшись, що у порожнього об'єкта з'явився новий господар. Навідався, аби підписати з бароном Аркадієм новий контракт, такий же, який агентство укладало з колишнім господарем – графом Галактіоном...

Аркадій цей контракт підписав, щоби мати додаткові прибутки від туристичного бізнесу.

Третього жовтня Аркадій зустрів на вокзалі дружину, Оксану Цукерку-Глімпельштейн, і сина, Бориса Аркадійовича, які приїхали на поїзді із Замийська-на-Замийці, де Борис Аркадійович із мамою гостювали у дідуса з бабусею. Барон узяв таксі, але, на подив дружини, повіз їх не до лицарського гуртожитку, а кудись за місто, убік Сатиричних боліт, загадково відповідаючи на її здивування: «Сюрприз!»

Спробуй уявити радість цієї Оксани і цього Бореньки, безцінний читачу, коли вони дізналися, що замість скромної квартирки в гуртожитку їхнім житлом став аж цілий Шмокиконський замок!

– Та нічого особливого, – скромно сказав родині Лицар Білого Комара, – просто я бився з драконом, звичайний лицарський подвиг, от Його Величність і нагородив мене замком і баронським титулом. Тож тепер ти, Оксаночко, не абищо, а справжня баронеса.

– Який же ти у мене славний лицар! – захоплено вигукнула дружина і поцілувала Аркадія.

– Ну не треба мене надто розхвалювати. Я всього лише простий, звичайний, пересічний герой, – продовжив скромничати глава сім'ї.

Після спільного огляду замку, Аркадій похвалився, що тут є аж сім привидів.

– Ой! – злякалася Оксана.

– Ура! – не злякався п'ятирічний Борис Аркадійович.

– Не бійтеся, не бійтеся, я їх приборкав. Тепер вони тихіше води, ніжче трави, ходять переді мною по струнці, – заспокоїв сім'ю її глава.

– Ну який же ти в мене! – знову захопилася лицарська дружина і знову забруднила його обличчя губною помадою.

От так сталося вселення барона Аркадія до Шмокиконського замку.

Продовжуючи радіти житловій обновці, Лицар Білого Комара став готуватися до лицарського турніру в День Шляхетного Мордобою.

Ну а ми з тобою, безцінний читачу, каже Автор Терентопських хронік, його поки залишимо...

Кінець

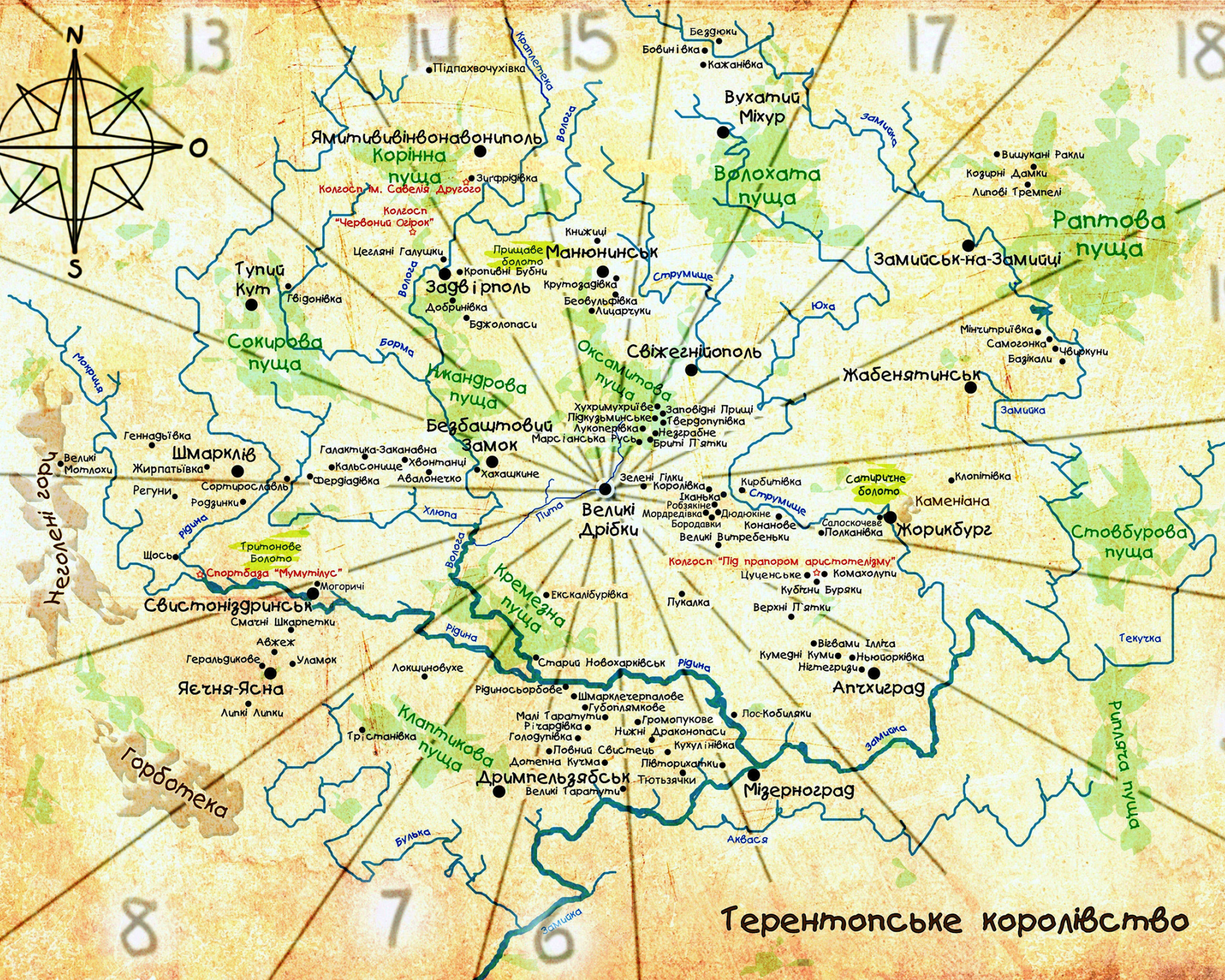
другої книги Терентопського, так би мовити, епосу.

Зміст другої книги «Яйцепосу»

ЯЙЦЕПОС, АБО ЗАБАВНІ ХРОНІКИ ПІДПІЛЬНОГО КОРОЛІВСТВА ПОБЛИЗУ ХАРКОВА	5
КНИГА ДРУГА ЧУДОТВОРЦІ ТА ІНШІ СУБ'ЄКТИ	6
ЩОСЬ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЕ <i>Приватне життя пивного келиха</i>	7
ЩОСЬ ЧЕТВЕРТЕ <i>Витязь у капроновій сітці</i>	33
ЩОСЬ ОДИНАДЦЯТЕ <i>Божественні клоуни</i>	56
ЩОСЬ СОРОК ПЕРШЕ <i>В'язні громадянки Окнечук</i>	84
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЕ <i>Рожева в червоний горошок Магія</i>	131
ЩОСЬ П'ЯТЕ <i>Доморосле лицарство</i>	175
ЩОСЬ ДВАНADЦЯТЕ <i>Підворіття для ударників</i>	194
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЕ <i>Лицарювання без мікроскопа</i>	217
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМЕ <i>Придворний лицар № 39</i>	255
ЩОСЬ ШОСТЕ <i>Монарх у короні з пластмаси</i>	295
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ВОСЬМЕ <i>Письмена лівої ноги</i>	311
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ТРЕТЄ <i>Житлоплоща вінценосця</i>	347
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЕ <i>Лицарський гуртожиток</i>	398
ЩОСЬ СЬОМЕ <i>Корчма «Під Мідним Забралом»</i>	421
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТЕ <i>Онука зародка</i>	442
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТЕ <i>Відрядження чудотворця</i>	473
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ПЕРШЕ <i>День Шляхетного Мордобою</i>	507
ЩОСЬ ВОСЬМЕ <i>Терентопські застільні</i>	555
ЩОСЬ СОРОК ЧЕТВЕРТЕ <i>Лісовий колектив Рабіновича</i>	570
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЕ <i>Таємниця нечистої сотні</i>	608
ЩОСЬ ТРИДЦЯТЬ ДРУГЕ <i>Карти на стіл</i>	640
ЩОСЬ ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЕ <i>Духи Шмокиконського замку</i>	667
Зміст другої книги «Яйцепосу»	707

Терентопське королівство